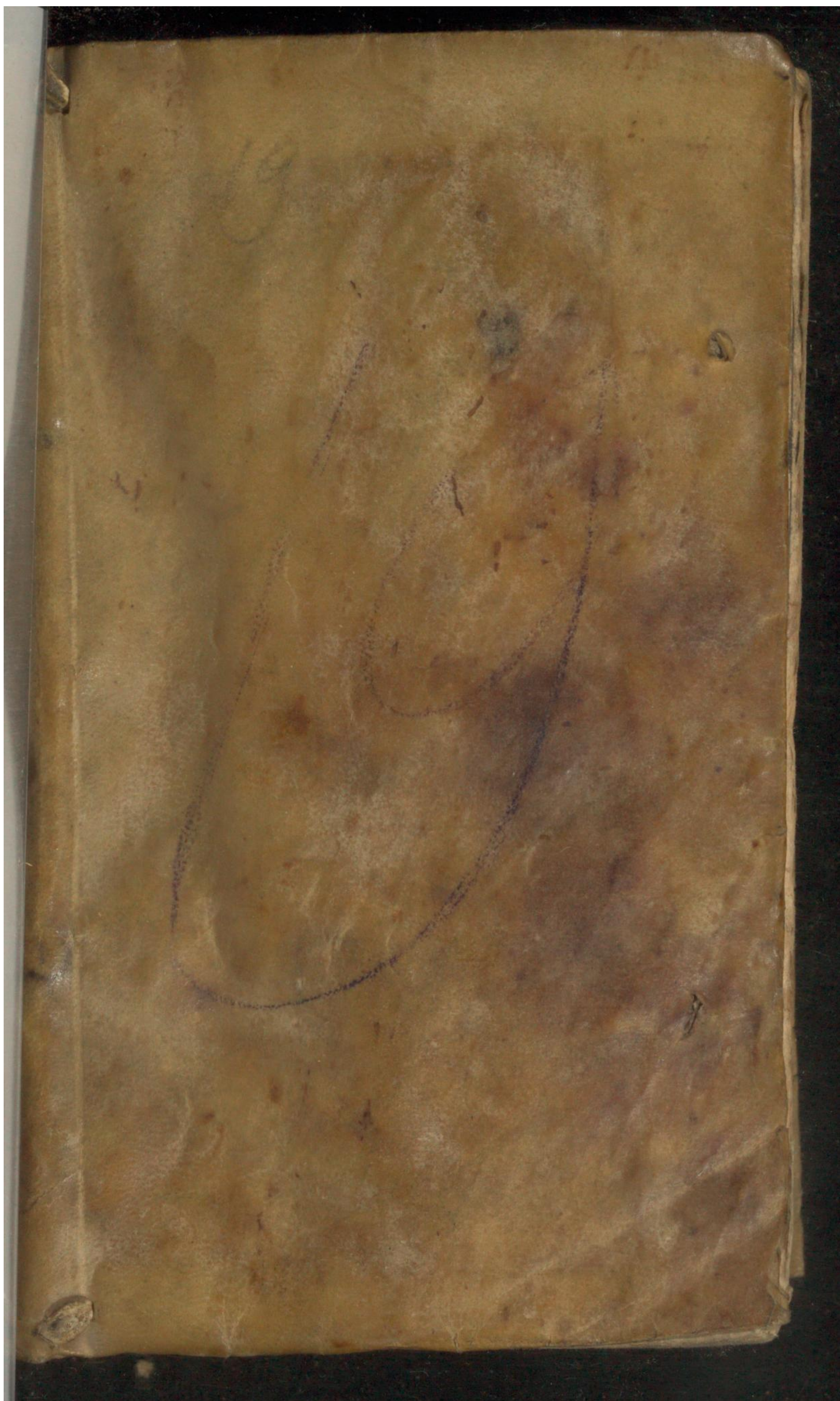
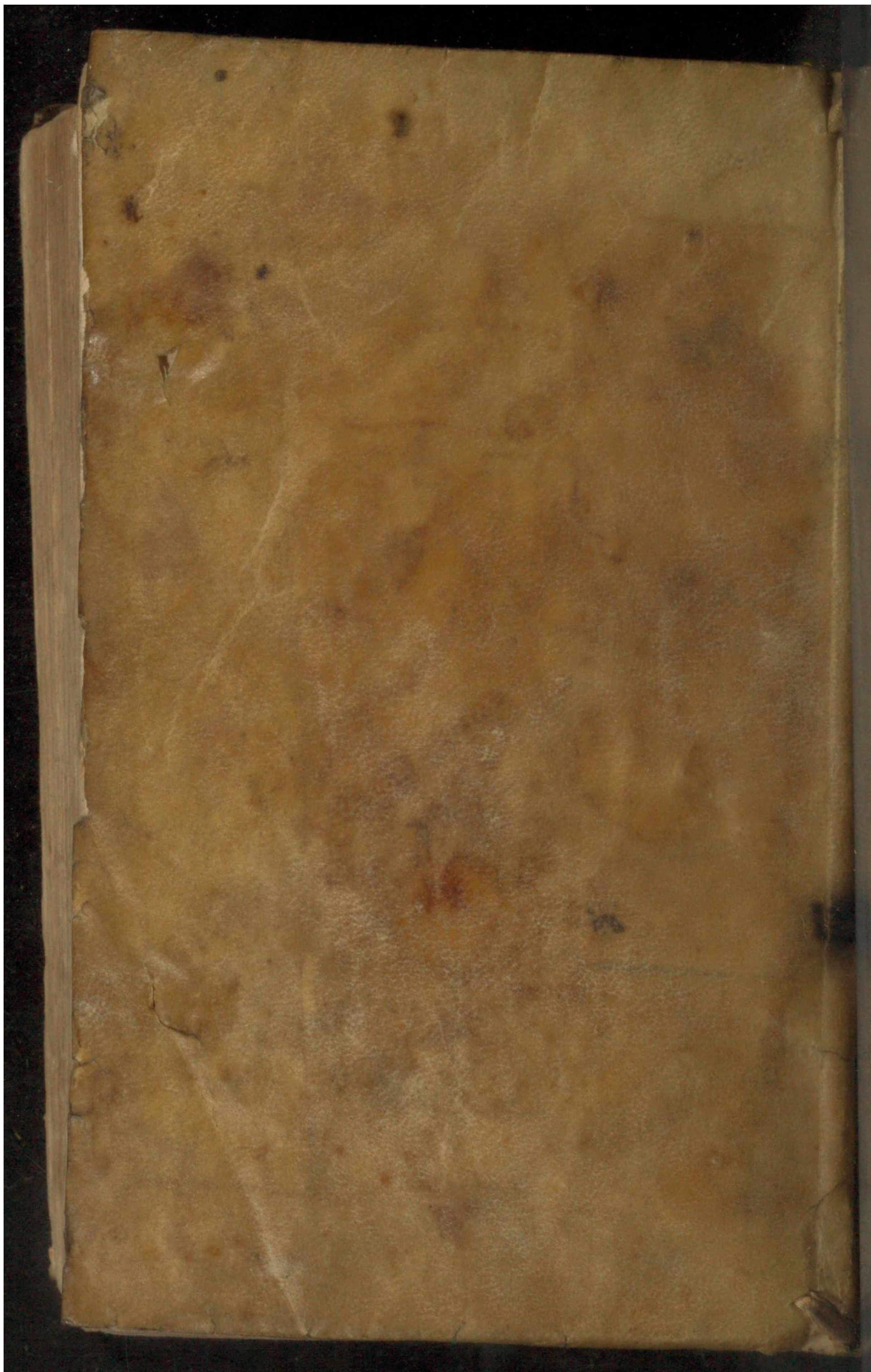

C. BAVHIN.
DE
HERMAPHROD

CASPARI BAUHINI BASILEENSIS

De

HERMAPHRODITORUM monstrosorumq; partuum NATURA

ex Theologorum, Jureconsultorum, Medicorum, Philosophorum, & Rabbinorum sententia

LIBRI DUO
hactenus non editi:
planè Philologici, infinitis exemplis illustrati:
omnium facultatum Studiosis, lectu ut jucundissimi, sic & utilissimi.

OPPENHEIMII
Typis HIERONYMI GALLERI,
Ære Johan-Theodori de Bry 1614.

FRANCOFVRTI
Excudebat Mathæus Becker impensis Io. Theo & Io. Israel de Brij, frat. M. DC.

Petri Sereij

CASPARVS BAVHINVS BASILEENSIS D. EIVSQ. ACAD. ANATOMICVS ET BOTANICVS PROFES. ORD. ÆT. XLV. A. CH. CIↃ.IↃ.CV.
Io. Theo. de Bry. fe.

Illustrissimo Celsissimóque

PRINCIPI

ac

DOMINO

D. GEORGIO RUDOLPHO

SILESIÆ

LIGNICENSIUM ET

BRIGENSIUM

DUCI,

&c.

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO

demiss. OBSERV. ergò

CASPARUS BAUHINUS

Anatomicus & Botanicus

ILLUSTR. DUCIS WIRTENBERG.

MEDICUS

LIBROS hos

DE HERMAPHRODIT.

&c.

natura

τύχῃ καὶ πόνῳ

devotè dedicat.

VM in Theatro nostro Anatomico ante annos novem edito, ILLUSTRISSIME PRINCEPS, de Hermaphroditorum natura me alibi acturum fuerim pollicitus: promissi memor, fidem nunc solvam: & ea, quæ à Theologis, Jureconsultis, Medicis, Philosophis & Rabbinis circa hanc materiam fuere dicta, quanta fide & diligentia fieri poterit, hoc libello exhibebimus. Et quia ostētáne sint, an monstra, an portenta, an prodigia, inter auctores controvertitur: idcirco & de his & de omnium monstrosorum partuum causis dicere, visum fuit esse necessum. Quo verò libellus hic meus, à malevolorū injuriis tutior esset, eū T.C. dare dedicareq; volui, pictores aliquos imitatus, qui picturas suas exposituri, Columnæ alicui celsæ ac sublimi appendebant, ut inde conspicientium oculis

culis pulchriores ac vetustiores viderentur. Sive enim C. T. stemmata, sive virtutem considerem, sanè inter hujus seculi Principes, tanquam stella luces: ut qui nō ex illorum Magnatū numero sis, qui prorsus ab omni librorum commercio, cum re noxia, semper ablegati sunt: perinde quasi hæc demum Nobilitas sola sit & heroica, nihil omnino vel scire, vel agere, præter aleam, venatus, moriones & his etiam sordidiores voluptates. Tu virtutibus decorus, inter æquales tuos refulges

velut inter ignes
Luna minores.

Te igitur, Princeps Illustriß. inter Principes tantum caput extollentem,

Quantum lenta solent inter Viburna Cupressi,

huic meo libello patronum delegi, ut qui in cognitione rerum variarum, Prin-

ceps es cupidissimus: quod variis peregrinationibus, per Germaniam, Italiam & Galliam peractis, satis comprobasti: quare curiosam hanc & paucis adhuc cognitam Hermaphroditorum naturā, sub umbra T. C. protegere, ac benignitate tua defendere digneris. Tanta etenim est Tua erga literatos & literarum studiosos benevolentia, tanta Tua mihi exhibita clementia, dum ex Latio, Galliam aditurus, hac transires, ita ut non solum aliquoties tibi me adesse volueris, verùm etiam domi meę Thesaurum meum Botanicum, aliarumque rerum naturalium, curiosè inspicere placuit. Quare merito omnem occasionem quæsivi, qua erga T. C. meæ voluntatis & observantiæ significatio extaret. Vale, PRINCEPS *verè felix, stemmatis æquè ac animi ornamentis illustrissimè, & hunc meum qualemcunque laborem,*

rem, tamquam animi officiosissimi monumentum, serena, hilariq́ue fronte suscipe. BASILEÆ. *Kalend. Sextilis.* CIƆ IƆ CXIV.

T. CELS.

Humilis & observant.

CASPARUS BAUHINUS D.
Anatomicus & Botanicus, Acad. Basil. Professor ordin.

ARGUMENTA CAPITUM

LIBRI PRIMI.

De

LIBRI SECVNDI.

AUTHO-

AUTHORES qui citantur.

Aben Esra in historia Nabuchodonosoris.
Acron enarrator pëmatum Horatii: cum Op. Horatii: Basileæ apud Sebast. Petri 1580. fol.
Actuarius Johan Zachariæ filius, edit. cum Principibus apud Henric. Steph. 1567 fol.
Adrianus Turnebus Gallus in Adversar. Lutetiæ 1573.
Aegidius.
Aelius Donatus Grammaticus: in annot. in Terentium: Basil. apud Froben 1538.
Aelius Lampridius historicus, cum Suetonio: Basil. apud Froben fol.
Aetius Amidenus Medicus Græcus: editus cum princip. 1567.
Agesilaus de rebus Italicis: meminit Plutarchus.
Albericus de Rosate Bergonensis: Diction. Juris. Venet. 1573. fol.
Albertus Crantzius: in hist. Ecclesiastica, quam metropolin vocat. Basil. Opor. 1543.
Albertus Magnus de secret. mul. Lugd. 1560. in 16. & ejus scholiastes: idem de animalib. Vene. 1519.
Albucasis chirurgus. Basil. Petri 1541. fol.
Alexander ab Alexandro JC. Neapolitanus: genialium dierum. Lutetiæ, Nivellicus 1570. in 8.

Alexander de Ales, Anglus, minorita: lib. sententiarum. Lugd. 15 5 fol.

Alexander Benedictus Veronensis de morbis & de peste: Basil. Petri 1572 fol.

Amatus Lusitanus in cent. curation. Basil. 1556 fol. Item ejusdem comment. in Dioscor. Argentina Ribelius 1554 in 4.

Ambrosius Calepinus, Bergomas Eremitanus, in suo diction. Basil. Petri 1568 fol.

Ambrosius Paræus Gallus, in sua Chirurgia: Francofurt. 1594 fol.

D. *Ambrosius Romanus Episcopus Mediolanensis: Basil. Froben 1567 fol.*

Anaxagoras Clazomenius, de natura rerum.

Andreas Cæsalpinus, in suo speculo artis medicæ Hippocratico: Francof. 1605. in 8.

Andreas Eborensis Lusitanus, in exempl. memorabil. Venet. 1586. in 16.

Andreas Laurentius in sua Anatome: Lugd. 1593. in 8.

Andreas Tiraquellus JC. *de leg. connubial. Basil. Frob. 1561. fol.*

Andreas Vesalius Bruxellensis, in sua Anat. Basil. Opor. 1555. fol. & in sua Apologia contra Fallop. Venet. 1564. in 4.

Andration de sacrificiis.

Angelus Politianus, in epist. Basil. Guarinus in 8.

Annales Brunsuicenses.

Antonius Archiepiscopus Florentinus, ordin. prædic. in summa: Basil. 1511. fol.

Antonius Bonfinius, de rebus Ungaricis: *Basil. Operinus 1568.*

Antonius Guaynerius Papiensis, in sua practica: Lugduni Frad.n. 1525. 4.

Antonius Liberalis, in transformat. lib. Græcè & Latinè, Xylandro interprete. Basil. Guar. 1568. in 8.

Antonius Mancinellus Grammaticus, in Horat. Basil. Petri 1580. *fol.*

Antonius Schnebergerus.

Antonius de Torquemada in horti floridi dialogis.

Antonius Valerius in Hollerium: Lugduni Landry 1578. 8.

Apollonius Rhodius in Argonauticis, ejúsque Scholiastes: Francof. 1546 8.

Aratus Solensis in phænomenis: Basil. Petri 1561. 8.

Archangelus Piccilhominius in prælect. Anatom. Romæ, Bonfadinus 1586. *fol.*

Atistocles Lampsacenus Stoicus in Paradoxis.

Aristophanes Poëta Comicus & ejus Scholiastes: Basil. 1547. *fol.*

Aristoteles Stagiritta, Græcolatinus, Gaza interprete: Lugduni apud Lemarium 1590. *fol,*

Arnobius Philosophus & rhetor contra gentes: Basil. Froben 1546,

Arrianus JC.

Arrianus Nicomedius de gestis Alexand. Magni: Lugduni Gryph 1552. 16 *& com. Indico.*

Artemidorus Philosophus Ephesius, de somniorum interpret. à Cornaro Latinè red. Basil. Frob. 1539.

Astexanus, in sum. de casibus.

Athenagoras, Philosophus Christianus, in legatione.

Athenæus in dipnosophist. Dalechampio interpr. Commelinus 1597. *fol. & Comite interpret. Basil. Petri* 1556. 8.

Aver-

Averroes in Aristotelem de animalibus. Venet. Juntas 1562. 8.

Augenius Gislenius à Busbeq. in itiner. Constantinop. & Amasiano: Antuerp Plantin. 1582. in 8.

Augustinus Steuchus Eugubinus, Kisani Episcopus, de perenni philosoph.

Avicenna Hispalensis Medicus, Cremonense interpr. Lugd. 1522. fol.

Aulus Gellius in noctuis; Coloniæ Gymnic. 1549. 8.

Aulus Persius Satyricus, cum Juvenale lusus.

Aurelius Augustinus Hipponensis Episcopus, de civit. Dei: & in Genesin: Basil. Frob. 1528. fol.

Balduinus Ronsæus Gandensis, de hum. vitæ primord. Lugd. Batav. Raphaling. 1594. 8.

Baldus de Ubaldis Perusinus JC. super Codicem.

Baptista Fulgosius seu Campofulgosus, de memorabil. Basil. 1541. 8.

Baptista Mantuanus cognomento Spagnolus, Carmelita de calamit. tempor. Lutet. 1506. 4. Ejusdem parthenica: Lugd. 1519. 4.

Barnabas Brissonius de verborum significationib. fol.

Bartholomæus fumus ordin. prædic. in Aurea armilla: Venet. 1567. 8.

Bartolus de Saxo ferrato JC. Basil. Episcop. fol.

Benedictus Arias Montanus, in Bibl. vers. Antuerp. fol.

Benedictus Pererius in Genesin & Danielem.

Bernardus Dessenius Cronenburgius, de comp. medic. Francofurt. Egenolph. 1551. fol.

Bertrutius Bononiensis, de morbis cognoscendis: Moguntiæ 1534.

Brotuffius,

Brotuffus, in historia Anhaldina.
Cajus Julius Solinus, in polyhistore: Basil. Petri 1576. in 8.
Cajus Julius Hyginus lib. fabularum. Basil. Hervagius 1535. fol.
Cajus Plinius Secundus, in hist. mundi: Lugd. Honoratus 1587. fol.
Cajus Valerius Catullus, Basil. Petri 1520.
Callimachus Cyrenaeus, in hymnis: Basil. Frob. 1532. 4.
Camillus Leonardus Pisaurensis, in speculo lapidum: Lutetiae 1610. in 8.
Carolus Clusius, in notis ad Monardem: Lugd. Batav. Raphalingius 1605. fol.
Carolus Stephanus de agricult. edit. German. Argent. Jobin. 1580. fol. Ejusdem Dictionarium poëticum Genevae Stoër 1596. in 4.
Casparus Bauhinus, in lib. de partibus similaribus: Basil. Petri 1592. in 8. in Institutionibus Anatomicis: Basil. 1609. in 8. in Theatro Anatomico: Francofur. 1605. 8. in Phytopinace: Basil. Petri 1596. 4.
Casparus Bruschius Egranus, de monasterio vinearũ.
Casparus Peucerus, in comment. de divinat. generib. Witebergae 1553. 8. & Francof. 1593. 8. & Gallicè Antuerpiae 1584. 4. quae editio in libros 15. & quilibet in sua capita dividitur.
Chasguni Hebraeus, in Genesin.
Christianus Wurstisius, in Chron.
Christophorus Encelius, de lapidibus: Francof. Egenolphus 1557. 8.
Christophorus Landinus Florentinus, com. in Horatium: Basil. Petri 1580. fol.

Clau-

Claudianus Aelianus, in hist. anim. Græcolatina Gillio & Gesnero interpret. Tigur. Gesneri 1556. fol. & ejusdem Scholiastes Græcus.

Claudius Claudianus Alexandrinus, de Gigantomachia, Basil. 1534.

Cl. Galenus de semine, finitionib. medicis, & comm. in aphor. Basil. Froben. 1562. fol. in historia philosophica, qui liber Galeni spuriis adnumeratur, & potius Plutarchi videtur, quem de placitis Philosophorum inscripsit.

Fr. Claudius Prior, de Lycanthropia.

Cl. Ptolomæus in quadripart. Basil. 1533 fol. de astrorum judic. ibid. 1534 fol. de monstris, ibid. 1553. 8.

Clemens Alexandrinus, in pædagogo: Comelin. 1592. fol.

Cælius Aurelianus Siccensis, de morbis.

Cælius Calcagninus in comment. de rebus Aegyptiacis: Basil. Froben. 1544. fol.

Cælius S. Curio, in thesauro ling. Lat. Basil. 1561. fol.

Concordantia Bibliorum: Lugd. Gryphius 1540. 4.

Conradus Gesnerus Tigurinus, de animalibus: Francofurt. Cambierius 1602. fol. Ejusdem enumeratio aquatilium juxta Plinium: Tiguri 1556. 8.

Conradus Lycosthenes de prodigiis: Basil. Petri 1541. fol.

Conradus Rittershusius JC. in comment. in Oppianum: Lugd. Batav. Rapheling. 1587. 8.

Constantinus Africanus, de humana natur: Basil. Petri 1541. fol.

Cornelius Gemma, in Cosmocriticis: Antuerp. Plantinus 1578. 8.

Cratinus Atheniensis, veteris comediæ Poëta.
Cynus Pistoriensis JC. super digest. vet. Francof. 1578. fol.
D. Cyprianus.
Cyrillus Archiepiscopus Hierosolymitanus.
David Hœschelius in Herapollinis Hieroglyphica: Augustæ 1595. 4.
David Posselius, itiner. Cambiæ.
David Propheta.
Decius Magnus Ausonius Burdegalensis, in epigram. Lugd. 1575. & 1595. 16.
Democritus.
Dictys Cretensis, de bello Trojano: Basil. Petri 1529.
Diodorus Siculus, de antiquit. Basil. Petri 1575. fol.
Diogenes Laërtius, de vitis Philosoph. Sambuco interterprete: Antuerp. Plantin.
Diomedes Grammaticus: Coloniæ, Soterus 1536.
Dion Cassius cognomento Coccejus, in histor. Romana, Xylandro interprete: Basil. Opor. 1557. fol.
Dionysiocles dispnosophista.
Dionysius Afer in descript. orbis habitabilis, Græcè & Latinè: Basil. Petri 1561. 8.
Dominicus Leo Lunensis, de morbis: Francofur. Wechel 1597. 8.
Dominicus Terelius, de generat. & partu hom. Lugd. Marsilius 1578. 4.
Domitius Calderinus Veronensis, com. in Martialem: Mediolani. 1490 fol.
Domitius Ulpianus JC. Alexandri magister & conliarius.

Donatus Antonius ab Altomari Neapolitano in sua praxi: Lugd. Rovillius 1586. fol.
Edoardus Wotonus Oxoniensis, de different. animal. Lutet. Vascosanus 1552. fol.
Emanuel Tremellius in vers. Bibliorum.
Empedocles Pythagoricus, de rerum natura, carmine
Epigrammatum diversorum florilegium, sive ἀνθολογία: *Venet. Aldus Græcè 1521. 8. Eadem sed relecta Græcolatina: Basil. Bebelius 1529 8.*
Erasmus Roterodamus, in Adagiis: Basil. Episcop. 1574 fol.
Esaias Propheta.
Esdras Propheta.
Etymologicum magnum Græcum: Comelinus fol.
Evax Rex Arabum, de viribus lapidum pretiosorum.
Eumachus in penegesi, seu orbis terrarum enarratione.
Eusebius Pamphilus, in Ecclesiastica historia, & chronicis: Basil. Episcop. 1570 fol.
Eustathius præsul Constantinopolitanus in Homerum Græcè: Basil.
Eutropius presbyter, in hist. Romana: Basil. 1559. 8.
Ezechiel Propheta.
Flavius Josephus Hierosolymitanus sacerdos, de bello Judaico, & de antiquit. Basil. Frob. 1554. fol.
Formicarius.
Franciscus Guicciardinus Florentinus, in Typographia Flandriæ.
Franciscus Junius, in notis ad Tertullianum: Francof 1597. fol. & vers. Bibliorum.
Franciscus Marius Grapaldus Parmensis, in lexico de partibus ædium: Basil. Walderus 1541.

Franciscus Massarius, in lib. 9. Plinius de piscibus: Basil. Frob. 1537. 4.
Franciscus Phœbus, de venatione.
Franciscus Picus Mirandulanus, in hymnis.
Franciscus Rossetus de partu cæsareo, à Casp. Bauhino Latinitate donatus: Francof. Bassæus 1601. 8.
Franciscus Valesius, de sacra philosophia: Lugd. Gavianus 1595. 8.
Franciscus Vatablus, in Biblior. vers. Lutetiæ, Steph. 1545 fol.
F. Publius Fulgentius Episcopus Carthaginensis, Christianus philosophus in mythiologiis: Basil. Petri. 1543. 8.
Gentilis Fulginas Medicus.
Georgius Bertinus, in sua medicina: Basil. Waldkirch. 1587. fol.
Georgius Cedrenus, in suis annalibus, Xylandro interprete: Basil. Oporin. 1566. fol.
Gilbertus Cognatus in adagiis Erasmo additis: Basil. Episcop. 1574. fol.
Glossa magna Judæorum, in Genesin.
Gregorius Nazianzenus, in monodia in Basilium, per Volateranum conversa, cum Basilii operibus: Basil. Frob. 1552. fol.
Gregorius Nyssenus Episcopus, de natura humana sive hominis opificio, Leumenklan interprete: Basil. Oporin. 1569. 8.
Guarinus Veronensis in vocabulario breviloquo: Basil. 1478 fol.
Guido de Caul aco Gallus, in sua chirurgia, à Juberto emaculata: Lugd. Beraud. 1585. 4.

Guilielmus Budæus, comment. linguæ Græcæ: Basil. 1556. fol.

Guilhelmus Brabantinus.

Guilhelmus Genebrardus.

Guihelmus Episcopus Parisiensis, de universo.

Guihelmus Mulmesburiensis monachus, in sua histor.

Guihelmus Rondeletius, de piscibus: Lugd. Bonhome, 1554 fol.

Guilhelmus Tyrius, Archiepiscopus.

Hadrianus Junius, in nomenclatore: Francof. Fisch. 8. Et in adagiis, cum Roterd. cusis: Basil 1574. fol.

Hector Boëthius Deidonatus Scotus, in historia Scotica: Lutetiæ, Badius 1556.

Helinandus monachus frigidi montis, in historia mundi.

Helidorus Episcopus, in hist. Aethiopica Græcolatina. Heidelberg. Comelin. 1596. 8.

Henricus Bullingerus Theologus, in Danielem. Tiguri: 1565. fol.

Henricus Coloniensis in libello de lamiis,

Henricus Glareanus in Eutropium: Basil. 1558. 8.

Henricus Institoris ord. prædicat.

Henricus Stephanus in thesauro linguæ Græcæ.

Hermannus Figulus in Horat. Basil. Petri 1580 fol.

Hermannus Torrentinus in elucidario poëtico: Basil. 1601. 16.

Hermaphroditus, libellus Gallicus; authoris nomine, ut & loco & anno editionis, suppressis: in 16.

Hermolaus Barbarus, in Plinium: Basil. Winther. 1534. 4. idem, in corallario in Dioscoridem Coloniæ, Sotterus 1530. fol.

Herodianus Alexandrinus, in historia de imperio.

Herodotus Halicarnassæus, Valla interprete, à Sebast. Castalione recognitus: Basil. Petri 1559 8.

Hesiodus Cumanus, in Theogonia: Basil. Oporin. 1547.

Hesychius Grammaticus Alexandrinus, in Lexico Græco: Hagenoæ Anshelmus 1521. fol.

Hieronymus Capevaccius Patavinus medicus, in sua praxi: Francof. Palthen. 1603 fol.

Hieronymus Cardanus Mediolanensis Medicus, de rerum varietate: Basil. Petri 1581. 8. de subtilitate: ibid. idem in Ptolomæum: Basil. 1554. fol.

Hieronymus Magius in miscellaneis.

Hieronymus Mercurialis Medicus Italus, de morbis muliebrib. Argent. Zetzn. 1597. fol.

D. Hieronymus Stridonensis cum aliis scholiis Erasmi Basil. Frob. 1543 fol.

Hieronymus Tragus in suo herbario, transferente Kybero: Argent. Rihel. 1552. 4.

Hippocrates Cous Medicus, Græcolatinus, opera Foësii: Francof. Aubr. 1595. fol.

Hippolitus Salvianus de aquatilium historia: Romæ 1554 fol.

Hipponax.

Horapollo, sive Horus Apollo Niliacus in Hieroglyphicis, Mercerio interprete cum notis Hœschelii: Augustæ 1595 4.

Hugo Grotius, in notis in Satyricon Martiani Capellæ: Lugd. 1599

Hugo de S. Charo, Cardinalis Dominicanus, in sua postilla in Genesin. Basil. 1504 fol.

Jacobus Ceralinus, in lexico Græco: Basil. Frob. 1524. fol.

Jacobus Dalechampius Gallus, in Plinium: Lugd. Rovil. 1587. fol.

Jacobus Hollerius Gallus: Lugd. Landry 1578. 8.

Jacobus Menochius JC. Italus, de recuper. possess. Colon. 1577. fol.

Jacobus le Moyne, in historia Floridæ: Francof. 1596. fol.

Jacobus Rueff Chirurgus Tigurinus, de conceptu: Argent. 1597. fol.

Jacobus Spiegel, in lexico juris: Lugd. 1552. fol.

Jacobus Sprenger ord. prædic. contra maleficos in Malleo maleficarum.

Jamblichus Chalcidensis Syrus, de mysteriis Aegypt. Chaldæorum & Assyriorum, Marsilio Ficino interpr. Lugd. Tornesius 1549. 16.

Jaquerius in flagello hæreticorum.

Jason Prutensis Ziricæus de [illegible]is cerebri: Basil. Petri 1549. 8.

Jeremias Propheta.

Joachimus Camerarius pater, in comm. utriusque linguæ: Basil. 1551. fol. Idem in Siracidem Græcolatinum: Lipsiæ 1570. 8.

Joachimus Camerarius filius, in emblematibus: 1592. 4.

Joachimus Vadianus in P. Melant. Basil. Cratander. 1522. fol.

Johannes Arcularius Veronensis, in 9. Rhasis: Venet. 1493.

Johannes Aventinus in annalib. Beiorum. 1554. fol.

Johannes Balæus Anglus: Basil. Oporinus 1557. fol.

Johannes Baptista Bernardus in seminario Philosophiæ Platonicæ & Aristotelicæ: Venetiis, Sessa: 1599. fol.

Johan. Baptista Castellus JC.

Johan. Baptista Pius Bononiensis, com. in Lucretium: Lutetiæ, Ascensius 1514. fol.

Johan. Paptista Portus, in magia naturali: Francof. Aubrius 1591. 8.

Johan. Baptista Sylvaticus, in controversiis: Francof. Aubrius 1601. fol.

Johan. de Barros de Indiæ populis.

Johan. Bauhinus, de rabie luporum Galliæ: Montembelg. 1591. 8.

Johan. Bertachinus Firmianus JC. in Repertorio juris utriusque: Basil. Frob, 1573. fol.

Johan. Boccatius Florentinus, in Deorum genealogia: Basil. Hervag. 1532.

Johan. Bodinus, in theatro: Francof. Aubrius 1597. 8. item in dæmonomania: Basil. Guarinus 1581. 4. item comment. in Oppiani de Venatione: Lutetiæ, Vasconus 1555. 8.

Johan. Bonar.

Johan. Brodæus Suronensis, in Oppiani Cynegeticon. Basil. Hervag. 1552. 8.

Johan. Cajus Britannus.

Johan. Calvinus JC. in lexico jur. Francof. 1600. fol.

Johan. Camers minorita, in Solinum: Basil. Isengrin. 1538. fol.

Johan. Caßianus Scypha, in collatione Patrum: Basil. 1485. fol.

Johan.

Johan.Castaneda,in annalibus Lusitaniæ.

D.Johan.Chrysostomus Archiepiscop.Constantinopolitan.Basil.Froben.1547.fol.

Johan.Cuspinianus Francus de, Imperator. Romanis: Argentinæ Mylius 1540.

Johan.Euvichius, de Sagarum natura.

Johan. Fabricius Montanus, de different. anim. quadruped. secundum locos commun. Tiguri Gesner. 1555.8.

Johan.Fernelius Ambianus in sua pathologia: Francof.Wechel.1575.8.

Johan. Franciscus Picus Mirandulanus: Basil. Petri 1573 fol.

Johan.Garcæus,de judiciis geniturarum: Basil. Petri 1576.fol.

Johan Goëddeus,com.in tit.16.lib.50.pandect.Sigen. 1597.8.

Johan.Gorræus,in definit.medicis: Francof.Wechel. 1578 fol.

Johan.Guinterus Andernacus,de medicina: Basil.Petri 1571.fol.

Johan. Heurnius de morbis capitis: Lugduni Raphaël. 1608.4.

Johan.de Janua,in Summa,quæ vocatur Catholicon: Mogunt.1460.fol.

Johan. Jovianus Pontanus, de rebus cœlestibus: Basil. 1538.4.

Johan.Kentmannus.

Johan.Langius,in epist.medicinal.Francof.Wechel. 1589.8.

Johan. Leo Africanus.

Johan.

Johan. Liebaultius, de morbis mulierum, Gallicè: Lugduni Veyrat 1597. 8.

Johan. Lovæus Boscius, in thesib. de concordia medicor. & Physic. de humano conceptu: Ingolst. 1582. 4.

Johan. Magnus Gothus Upsalensis Archiepiscop. de rebus Gothicis: Romæ 1554 fol.

Johan. Monardus in epist. medicinal. Lugdun. Juntæ 1556. fol.

Johan. Michaël Savonarola Patavinus, in sua praxi Venet. Localletius 1497 fol.

Johan Meyerus in historia Flandrica.

Johan. Nauclerus, in sua Chronographia: Colon. Quentel. 1544 fol.

Johan. Pierius Valerianus, in Hieroglyphicis sive de sacris Aegytiorum literis: Basil. Isengrin. 1567. fol.

Johan. Ravisius Textor, in epithetorum opere. Genevæ Stoër 1604. 4.

Johan. Renodaus in suo dispensat. Francofur. Richte 1609 8.

Johan. Reynardus de peregrin gen. humani.

Johan. Riolanus, com. de hom. pro[illegible]at. Lutet. 1578. 8.

Johan. Ruellius, de natura stirpium: Basil. Froben. 1537 fol.

Johan. Scapula, in suo Lexico Græco: Basil. Episcop. 1580. fol.

Johan. Schenkius, in observation. Friburgi Becklerus 1596 8.

Johan. Sichardus in Codicem: Francof 1586 fol.

Johan. Spondanus, in Homerum: Basil. Petri fol.

Johan Stobæus, in sermonibus: Tiguri 1559 fol.

Johan.

Johan. Tortellius Aretinus, in Onographia: Romæ 1471. fol.

Johan. Thomas Freigius, in Horat. Basil. cum Horatio.

Johan. Trithemius Abbas Spanheimensis.

Johan. Wierus de præstigiis Dæmonum: Basil. Opor. 1566. 8.

Johan. Xiphilinus, in suo Dionis compendio: Basil. 1557. fol.

Johan. Zonaras Monachus historicus: Basil. Petri 1557. fol.

S Jobus.

Jobus Fincelius, de prodigiis, Germanicè: Norinbergæ 1556. 8.

Jodocus Badius Ascensius, in Mantuanum notis: Lugd. Mareschal. 1516. 4.

Jonathanis Chaldaica paraphrasis in Genesin.

Jornandus de rebus Gothicis.

Josephus Scaliger, in lectionibus Ausonicis: Lugd. Gryphius 1575. 16.

Josua judex Israelitarum.

Isaac Israelita Salamonis Regis Arabiæ filius adoptivus in sua praxi: Lugd. 1515. fol.

Isacius Tzetzes in comment. Græcis, in Lycophronis Cassandram: Basil. Opor. 1546.

Isidorus Hispalensis Episcopus, originum libr. Basil. 1577. fol.

Julius Alexandrinus, de Salubribus: Colon. 1575. fol.

Julius Cæsar Scaliger, de subtilitatib. Francof. Wechel. 1576. 8.

Julius Capitolinus, de vitis Cæsarum: Basil. Froben. 1533. fol.

Julius

Julius Fermicus Maternus junior, in Astronomicis: Basil.1533. fol.
Julius Obsequens, de prodigiis: Lugd.1559. 16.
Julius Pollux in Onomast.Grac. Basil. Lasius 1536 4.
Junianus Majus Parthenopeus, de prisca verborum proprietate: Tarvisæ 1477 fol.
Justinianus Imperator.
Justinus Martyr.
Justinus, ex Trogi Pompei histor. Basil. Petri 1562.8.
Juvenalis Satyricus.
Laurentius Ananias, de natura Dæmonum.
Leo Hebræus, dialog. de amore: Venet. 1564.
Lionidas Poëta.
Leucippus.
Levinus Lemnius de occultis rer. prop. Francof. Fischer. 1593.16.
Lexicon Græcum: Basil. Petri 1557 fol.
Lilius Gregorius Gyraldus Feraríensis.
Lucanus.
Lucianus Samosatensis astrologia Græcolatina: Basil. Petri 8.
Lucillius Poëta Græcus Satyricus.
L. Apulejus Afer, philosophus Platonicus in aureo asino: Basil. Petri 8. idem de Plantis: Lutet. 1528 fol.
Lucius Fenestella, animalium commentator.
Lucius Florus.
L. Junius Moderatus Columella, de re rustica: Lugd. Gryphius 1541. 8.
Lodovicus Bonaciolus, ennead. mulieb. Argent Zetzn. 1597. fol. (1521.4.
Lud. Calius Lactantius, de falsa relig. Basil. Cratand.

Lud.

Lud. Cælius Rhodiginus, lect. antiq. Basil. Frob. 1550. fol. & in suis adagiis, cum proverbiis Erasmi editis.
Ludovicus Duretus Medicus Gallus.
Ludovicus Molina.
Ludovicus Mercatus, de morbis mulier. Francof. Palthenius 1608 fol.
Ludovicus Romanus.
Ludovicus Vives in Augustin. Basil. Episcop. 1574. fol.
Lycophron Chalcidensis Cassandra: Bernardo Bertrando interpr. Basil. Oporin. 1558. 8.
Marcellus Donatus de medica historia: Venet. 1588. 4.
Marcellus Empiricus, cum princip. editus à Stephano.
Marcellus Virgilius Florentinus, com. in Dioscoridem: Coloniæ Sotter. 1529. fol.
M. Agrippa occult. philosoph.
Marcus Antonius Sabellicus in exẽplis: Basil. 1555. fol.
M. Fabius Quintilianus in declamat. Basil. Brylling. 1558 8.
M. Manilius in Astronomicis: Basil. Hervag.
M. Pacuvius Poëta.
M. Plautus.
M. Terentius Varro de re rustica, & de lingua Latina: Stephanus 1573. 8.
M. Tullius Cicero de divinat. Lutet. Dupuys 1573. 8.
M. Valerius Martialis, in libro epigram. cui Apophoreta nomen inditum: Lugd. Gryph. 1588. in 16.
M. Vitruvius de Architectura: Argent. 1543. 4.
Martinus Akakia, de morb. mulier. Argent. Zetzner. 1597. fol.
Martinus de Arles, de superstitionibus.
Martinus Cromerus histor. Polonica: Basil. Opor. fol.

Marti-

Martinus Delrius, in disquisitionib. Magicis: Lovani 1594. 4.
Marcellus.
Maximus Tyrius.
Menander Poëta Græcus.
Menippus comicus.
Michaël Medina, lib. de recta in Deum fide.
Moschio Græcus Poeta.
Moses Propheta.
Mundinus de lentiis, Anatomicus.
Natalis de Comitibus Venetus, in Mythiologiis: Francof. Wechel 8.
Nicandri scholiastes,
Nicolaus Florentinus.
Nicolaus Nancelius Gallus, in Analogia microcosmi ad macrocosmon: Lutet. Morellus 1611 fol.
Nicolaus Myrepsius cum principib. editus à Stephano.
Nicolaus Perottus Sipontinus Pontifex, in cornucopia: Basil. 1526. fol.
Nicolaus Remigius, in dæmonolatria.
Nilus Poeta Græcus.
Nonius Marcellus Tiburticensis, de interpret. vocabulorum cum Perotto cusus.
Olaus Magnus de reg. Septentrion. Basil. Petri fol.
Oppianus Cilix Grammaticus & Poeta, de venatione & piscatu, vertente Conrad. Rittershus. Lugd. Batav. Rhapheling 1597. 8.
Oribasius Sardus medicus editus cum principib.
Orphæus in hymnis.
Ottho Casmannus in Anthropologia: Hanoviæ Antonius 1596. 8.

Ottho

Ottho Werdmüllerus, in similitud. ab omni animalium genere desumptis: Tiguri Gesn. 1555. 8.

Palladæ epigram. in Florilegio.

Palladius Rutilius Taurus Aemilianus, de re rustica Lugd. Gryph. 1541. 8.

Pandulphus Prateus in Lex. juris: Lugd. 1565. *fol. & in auream summam Azonis: ibid.* 1557.

Panormitanus JC.

Papius vocabulista: Venet. 1496 *fol.*

Parmenides Græcus, lib. de natura.

Paulus Aegineta, Cornaro interpret: Lugd. Rovilius 1567. 8.

Paulus Apostolus.

Paulus de Castro JC.

Paulus Diaconus Aquiliensis, de gestis Longobardorum: Basil. Frob. 1532.

Paulus Grillandus Floren. JC. *de sortilegiis.*

Paulus Venetus.

Pausanias: Basil. Opor. 1550 *fol.*

Pedac Dioscorides Anazarbeus Græcolatinus: Francof. 1598 *fol.*

Petronius Arbiter Massiliensis, in Satyrico fragmento; Antuerp. Plantin.

Petrus de Abano Patavinus: Papiæ 1524. *fol.*

Petrus Andreas Matthiolus in Dioscor. Francof. Bassæus 1598. *fol.*

Petrus Apostolus.

Petrus Bellonius Gallus in observat. Antuerp. Plantin. 1589 8.

Petrus Binsfeldius Trevir. de confess. malefic.

Petrus Forestus: Lugd. Rapheling. 1597. 8.

Petrus Gregorius Tholoſſanus J C. *in ſyntagmat. juris*: *Lugd.* 1587. *fol.*
Petrus Mamorius, in ſuo ſacrilegio.
Petrus Martyr.
Petrus de Palude ord prædic. Gallus.
Petrus Sanflorus Monſp. Medicus, in Ariſtotelis theſauro com. illuſtrato: Lutet. Juvenis 1576. *in* 16.
Petrus Thyræus, de apparitione ſpirituum.
Phavorinus Arelatenſis.
Philes. verſus Jambici *de animalium proprietate Græcolatini, à Gregorio Berſmanno expoſiti: Lipſ. Vögel.* 1575. 4.
Philippus Broideus.
Philippus Camerarius J C. *in opere hor. ſuccisivar. Norinberg. Lochner.* 1591. 4.
Philo.
Philoſtratus in iconibus Stephano Nigro interpr. Baſil. Petri 1532. 4.
Phlegon Trallianus de mirabilib. Xylandro interprete: Baſil. 1568. 8.
Phocylides.
Phurnutus.
Pindarus Thebanus Poëta.
Plato in convivio: Græcolatin. Lugd. 1590. *fol.*
Plutarchus: Francof. 1592. 8.
Polyænus Rhetor Macedo, de ſtrategmatibus: Baſil. Opor. 1550.
Polydorus Virgilius de prodigiis: Baſil. Bebel. 1531. 8.
Pomponius Mela de orbis ſitu: Baſil. Petri 1576. 8.
Ponzinibius.
Porphyrius Tyrius philoſoph. in comm. de carnium eſu (*abſtinendo.*

Proble-

Problemata incerti authoris : Francof. 1568 8.
Pub. Ovidius Naso : Basil. Petri 1568 8.
Pub. Statius Papinius in Thebaid. Candidus 1598. 1
Pulic[?]us Epigramma.
Pythagoras in poëmatib. Basil. 1554.
Q. Ennius Poëta antiquissimus, cujus fragmenta cum aliorum veterum Poëtarum fragmentis excusa ab Henrico Stephano.
Q. Horatius Flaccus : Basil. Petri cum pluribus commentatorib. 1580. fol.
Q. Septimius Tertullianus adversus Valentinianos: Francof. 1597 fol.
Rabanus de sermon. proprietate: fol.
Raby Abraham, in lib. fascicul. Myrrhæ.
Eleasar in Genesin.
Berhai in Genesin.
David Kimhi.
Jeremias.
Meir.
Saadias.
Salamon.
Samuel.
Raphaël Volateranus in commentar. urban. Lutet. 1536. fol.
Realdus Columbus in anatomicis : Lutetia 1562. 8.
Rasis arabs : Basil. Petri 1544. fol.
Richardus Dinothus in advers. histor. Basil. Perna (1581. 4.
Robertus Gaguinus in animalib. Galliæ : Lutet. Vidomius 1528. 4.
Rodericus à Castro Lusitanus, de mulierum medicina: Hamburg. Froben. 1603 fol.

)( )( )(Rodol-

Rodolphus Goclenius, in Lexico Philosophico: Francof. Beckerus 1613. 4.
Salomon in parabolis.
Salomon Episcopus Constantiensis in glossis.
Samuel Propheta.
Sanctes Pagninus in vers. Bibliorum: 1528.
Saxo Grammaticus in historia Danica: Basil. Bebel. 1534.
Scamon de inventis.
Scotus.
Scribonius Largus, edit. cum princip. medicin. à Stephano.
Sebastianus Münsterus, in lib. Mesiath.
Sebastianus Verro, in Physicis.
Servius Maurus Honoratus in Virgilium: Basil.
Septuaginta interpretes Bibliorum.
Sextus Aurelius Propertius in suis Elegiis.
Sextus Pompejus Festus, de verborum significat, Venet. 1560. 8.
Sigebertus in Chronico Lutet. excuso.
Simon Majolus Episcopus Vulturanensis, in colloquiis dierum canicularium: Ursellis Sutorius 1600. 4.
Simon Schardius in Lexico juris: Coloniæ 1600 fol.
Siracides.
Sophocles Poëta Tragicus, Græcè: Francof. Brubach. 1544 4.
Sophonias Propheta.
Soranus lib. causarum.
Strabo Amascus Philosophus in geographia Græcolatina, Xylandro interprete: Basil. Petri 1571. fol.
Statius Popinius in Thebaid.

Stephanus Grammaticus Græcus in Lexico geographico, Xylandro interprete.
Suetonius.
Suidas in historicis, Wolffio interpr. Basil. 1564. fol. Et Græcè: Basil. Frob. 1544.
Sylvester Gyraldus in topographia Hyberniæ.
Sylvester Priorates in Summa Sylvestrina: Antuerp. 1578 fol.
Synesii hymni lyrico versu, apud Stephanum.
Talmud Judaicum in codice Berachoth, codice Eruin, codice Jalkut.
Theocrytus Poëta.
Theodoretus Cyrenensis Episcopus, sermone ad Græcos infideles: Comelin. 1592. fol.
Theodorus Zwingerus, in theatro: Basil. Petri 1604. fol.
Theophylactes Archiepiscopus Bulgariæ, in epist.
Theopompus Sinopensis, de terræmotu.
Thomas de Aquino in sua Theolog. item in Genesin, & quodlibet.
Thomas Brabantinus sive Centipratensis, in libro Apum.
Thomas Morus Anglus, in Epigram.
Titus Cajus JC.
T. Livius, in sua historia: Basil. Froben. 1543. fol.
T. Lucretius Carus, de rerum natura: Lugd. Batav. 1597. 16.
Tobias.
Valescus de Taranta in suo philonio: Lugd. 1401. 4.
Varinus Phavorinus Camers, in suo Lexico: Basil. 1538. fol.

Udalricus Molitor, tractatu de lamiis & pythonicis.
Victor Trincavelius, in sua praxi: Venetiis fol.
Vidus Vidius, in sua praxi: Francof. Wech. 1590. fol
Vincentius Belluacensis, in speculo naturali.
Xenophon philosophus & Imperator Græcolatin. Basil 1595. fol.
Xystus Betulejus Augustanus, in Lactantium: Basil. Petri 1563. fol.

LIBER

CASPARI BAVHINI
in ſuum de natura
HERMAPHRODITORVM ET MONSTROSORVM
partuum librum

PRAEFATIO.

HIPPOCRATES Medicinæ Parens, poſteaquam generalem ortus & incrementi humani theoriam ſingulari inductione illuſtrãdam confirmandamque, primo de Diæta capite nono propoſuiſſet: capite ſubſequenti ortus & incrementi humani diverſitatem ſecundum ſexum in mare & fœmina, explicat: horumque ortum in genere & ſpecie enarrat. In genere quidem Sexum diverſum ob materiæ diverſitatem produci oſtendit, idq; reſpectu tum efficiẽtis, tum effectus. Efficientis, Parentum ſcil. κτ̃ τὸ ὅλ, cum in parentibus quodammodo ſitum ſit, maſculos vel fœminas generare; ſiquidem à qualitate diætæ, cibi nimirum & potus, ſtudiis item ac

 exer-

exercitiis utriusque parentis, seminis qualitas, à semine verò, Fœtus dependeat. Κατὰ τὸ δίαιτα vero, quia ad Fœtus ortum & incrementum utriusque parentis semen ex æquo conferat. Semen enim à patre & matre excretum in uterum, seorsim quidem ad augmentum non facit, quandoquidem sanguis maternus superveniens, illius actionem igneam hebetat, & in molem coagulat. At utrumque semen coniunctim ad augmentum facere potest. Semen etenim duplex in unum coalescens, & ignis igni additus, sanguine materno superveniente, par esse non potest. Quod quidem Hippocrates loco prædicto explicat, quoad locum, tempus & modum.

Quoad locum; si uterus fuerit siccus, seminibus commixtis, calor utriusque conjunctus potenter movetur, & sanguinem (quem modò ὕδωρ aquam, modò ὑγρὸν humorem, modò κλύδωνα undam vocat) quo alatur, attrahit, irruentem excipit, concoquit & absumit. Si vero humidus fuerit, mensibus fluentibus à sanguinis copia seminis utriusque calor suffocatur & rejicitur.

Quoad tempus; si uterus rectè se habeat, & semina in eum jacta coëant, spatio unius diei, cujuscunque sit mensis, eas vires acquiret, ut sanguinem maternum affluentem in sui nutritionem convertere possit.

Quoad modum: Semen utriusque parentis materialiter licet differant, attamen propter

animæ

animæ tanquam formæ similitudinem coire possunt: siquidem animatorum animæ undiquaque similes sint, neque per naturam, neq; per necessitatem alterentur: quamvis corpora varia sint & natura & necessitate, variis modis, per assiduam secretionem & concretionem, alterata & immutata: & hæc in genere.

At in specie sexus diversitatem Hippocrates ostendens, causam in seminis prædominiũ refert, ita quidem ut mas ex semine robusto: fœmina verò, ex debiliori nascatur: robustum semen, masculum: debile, fœmineum vocitans: ast tam virum quàm fœminam utriusque generis semen excernere astruit. Verùm quia prædominium varium est, idcirco & marium & fœminarum species variæ sunt. Mas, ex semine masculo robusto, quod fœmineum semen vincere potuit, oritur. Fœmina verò, ex semine fœmineo debili, quod sua copia, semen masculum superare potuit, originem ducit.

Hoc autem semen masculum in maris generatione excernitur, vel ab utroque parente, vel horum alterutro: si ab utroqne, tum hi verè viri evadunt, animis splendidi, & corpore fortes, nisi à diæta subsequente damnum accipiant. Si verò ab alterutro excernatur, utpote à viro, cùm mulier fœmineum excerneret, & superauerit masculum, tunc masculum augescit, fœmineum verò minuitur: & quia virili prædominanti muliebre eidem associatur,

 cùm

cùm aliud magis familiare, cui aſſociari queat, non habeat, adeoque id, quod & debilius & minus eſt, fortiori & maiori ſe adjungit, & econtrà: ſic tamen, ut quod fortius eſt, illud in ſui naturam, quantum ejus fieri poteſt, convertat, atq; utraq; ſimul alimentum, quod affluxit & affluit, ſibi aſſimilent: quod verò aſſimilari nequit, fœmineum ſcilicet & debile illud excernatur. Hac ratione qui naſcuntur, licet prioribus minus ſplendidi fiant: attamen quia maſculum à viro excretum ſuperavit, viriles evadunt & virorum nomen merentur. At ſi à muliere, ſemen maſculum ſecretũ fuerit, à viro autem muliebre, ſuperaverit autem maſculum, augeſcit eodem modo ſicut prius, fœmineum verò minuitur: fiuntq; hi, ut Hippocrates vocat. ἀνδρόγυνοι: & meritò ſic appellantur, quaſi dicas, mares fœminarum beneficio facti: fœminis quidem cordatiores & robuſtiores, viris tamen multò inferiores.

Sic in fœminarũ generatione, eodem modo fieri Hippocrates oſtendit: ſi enim ab utriſque fœmineum ſecretum fuerit, mulieres maximè molles & effœminatæ, ſed ingenioſiſsimæ fient: ſi verò à muliere fœmineum quidem, à viro autem maſculum, hoc verò à fœmineo ſuperatum fuerit, mulieres quidem minùs molles, ſed prioribus audaciores & elegantiores fient. Si verò à viro fœmineum, à muliere verò maſculum ſecretum fuerit, & fœmineum ſuperaverit, augeſcit eodem modo,

do, & fiunt hæ prioribus adhuc audaciores, & Ἀνδρείας Viragines nominant.

Hæc omnia Hippocrates confirmat simili sub sensum cadente, & quidem à carbonibus desumpto: ostendens quomodo ex diuersi generis carbonibus, unus idemq; calor: sic ex diversi generis animalibus, hoc est, seminibus masculo & fœmineo, unam animam fieri. Quemadmodum enim si quis carbones candentes fortes, verbi gratia, quernos, candentibus debilibus, ut sunt saligni, adjiciat, & alimentum ipsis præbeat (ventulo simul & aquæ aspersione nutriat) simile corpus omnes exhibebunt, neque alter præ altero cognoscetur: sed in qualicunque corpore ignem excitaverint, tale in omnibus erit: simulatque verò ignes, præsens alimentum, humidum scilicet, quod carbonibus inerit, consumpserit, secernuntur in id, quod occultum est, sive in cinerem abeunt & evanescunt. Quorum verborũ sensus: simul atq; ignis extinctus fuerit, tunc manifestè dignoscentur carbones querni à salignis. Ita quoq; semen robustius, ad maris generationem aptum, si debiliori fœmineoque addatur, cùm utrumque animatum & velut ignitum sit, nihil à se invicem differre videntur, alimentoque, sanguine puta materno utuntur, & ad ejusdem embryonis constitutionem faciunt. Quamdiu igitur calor nativus pabulum conveniens habuerit, anima cum corpore manet: quando verò pabulum uni-

versum absumptum fuerit, à corpore secedere cogitur.

Concludens Hippocrates, ait; Et tres quidem hæ sunt generationes hominum, differentes in eo, quod magis aut minus tales sint, propter partium aquæ temperamentum, & alimenta, & educationes, & consuetudines.

D. Platonem de hominis prima generatione & de Androgyno quoque agentem, nunc audiamus, qui in Symposio sive dialogo de amore sub Aristophanis Poëtæ joculari persona, de hominis generatione, novo & mirifico quodam modo philosophatur, ex malè intellecto, ut augurantur Petrus Gregorius [a] JC. & Nicolaus Nancelius [b] Medicus, Mose circa hominis creationem & mulieris formationẽ ex costa Adami: quam inquit Gregorius, cùm vel malè intellexisset, vel se legisse simularet, in eam fictam conjunctionem lapsus est: nam Genesin legisse credimus, & ut credamus, nõ sunt obscura ex eodem testimonia. Sic igitur Poëta fingit, & convivis sermonem ridendum narrat.

Oportet (inquit) inprimis qualis hominum quondam natura fuerit, quęve illius passiones perdiscere. Neque enim qualis nunc est, olim erat, sed longè diversa. Principio tria hominũ erant genera, nõ solùm quæ nunc duo, mas & fœmina, verùm etiam tertium quoddam aderat, ex utrisque compositum. Cujus solum nobis restat nomen, ipsum periit. Ανδρόγυνον quip-

quippe tunc erat & ſpecie & nomine, ex maris & fœminæ ſexu commixtum. Ipſum profectò defecit, nomen ſolùm infame relictum. Præterea tota cujuſque hominis ſpecies erat rotunda, dorſum & latera circum habens, manus quatuor, totidemque crura, vultus item duos tereti cervice connexos, & omnino conſimiles. Caput utriſque vultibus contrà verſis, vnum. Aures quatuor, genitalia duo, & alia ſingula, ut ex his quiſque convenienter exiſtimare poteſt. Incedebat tũc & rectus, ut nunc, in utram vellet partem: & quoties celeriùs ire contenderet, inſtar eorum qui prono capite crura ſurſum circumferentes circularem choream exercent, tunc octo membris innixus celeri circulo ferebatur. Ob hanc verò cauſam tria genera & talia erant, quia maſculum Sole genitũ erat: fœmina, Terra: promiſcuum denique, Luna: utriuſque enim Luna eſt particeps. Sphærica verò erant & figura, & motu, quia parentũ ſimilia: unde & robuſto corpore, & elato animo erant. Quare cum diis pugnare tentabant, & in cœlũ aſcendere, quemadmodum de Ephialto & Oco ſcribit [d] Homerus. Jupiter igitur, unaq; dii cæteri quid agendum eſſet, conſultaverunt: qua in re non parva inerat ambiguitas. Nam neq; quomodo eos interficerent, reperiebant: & eorum ſicuti Gigantum, fulminando genus delerent: extincto enim hominũ genere, humanus deorum cultus veneratioq; periret; neq; in tanta

inſolentia perſeverare illos permittendũ cenſebant. Tandem ſententiam Jupiter ſuam explicuit. Inveni, inquit, qua ratione fieri poſſit, ut & ſint homines, & modeſtiores ſint: idque erit, ſi imbecilliores fiant. Unumquemque nunc duas in partes dividam, ex quo & debiliores erunt, & nobis etiam magis id conducit: numero ſiquidem plures erũt, qui nos colent: recti duobus cruribus ibunt. Quod ſi rurſus impiè inſurgere videantur, iterum in duo ſecabo, ut unico crure nixi, utpote claudi, ſaltare cogantur. Hæc fatus bifariam partitus eſt ſingulos, inſtar eorum, qui ova dividunt, ut ſale condiant, vel qui capillis ova ſecant; Mandavitq; Apollini, ut partitione ſtatim facta, cujuſque vultum cervicisque dimidium in eam partem, qua ſectus eſt, verteret, ut ſciſſionem ſuam conſiderans, modeſtior fieret, reliquis autem mederi juſſit. Ille continuò vultũ vertit, & contrahens undiq; cutem in eum, qui nunc venter vocatur, tanquam cõtracta marſupia & os vnum faciens, medio in ventre ligavit: quem quidem nexum umbilicum vocant: & alias quidem rugas maxima ex parte lævigavit, pectoraq; articulatim diſtinxit, inſtrumento quodam tali utens, quali coriarii, cùm corii rugas ſuper pedis formulam poliũt: nonnullas verò circa medium ventrem umbilicumq; reliquit, ut quaſi cicatrices quædam paſſionem nobis veterem ſemper repræſentarent.

Poſt-

Poſtquam natura hominum ita diuiſa fuit, cùm quiſq; dimidium ſui agnitũ cuperet, inter ſe concurrebant, circumjactisq́; brachiis ſe invicem complectebantur, conflari unum affectantes. Unde fame & torpore deficiebant, eò quod nunquam ſejungi vellent: & cum dimidium unum moriebatur, reſtabatq́ue alterum: quod ſupererat, rurſus aliud aſciſcebat, ſimiliterq́; congrediebatur, ſive ſolius cujuſdam totiusq́; fœminæ dimidium eſſet, quam fœminam nunc vocamus, ſeu viri: atq; ita genus hominum deperibat.

Quocirca miſeratus Iupiter, remedium aliud excogitavit: permutauit genitalia, & quę prius retro erant, ad anteriores partes tranſtulit. Antea ſiquidem cum ad nates hæc haberent, non invicem, ſed in terram ſpargentes ſemina cicadarum inſtar concipiebant, atq; generabant. Cum verò ad anteriora tranſpoſuiſſet, per hæc generationem in ſe invicem fecit expleri: per maſculum quidem in fœmina, hac de cauſa, ut ſi in amplexu vir fœminę commiſceretur, genita prole ſpeciem hominum propagarent. Sin autem maſculo maſculus, ſatietate ab amplexu amoverentur, & ad res gerendas converſi victum curarent. Hinc utique ex illo tempore mutuus hominibus innatus eſt amor, priſcæ naturæ conciliator, annitens unum ex duobus efficere, hominumq́ue naturæ mederi.

Eſt igitur quiſq; noſtrum, dimidium homi-

nis, utpote sectus, quemadmodum pisciculi qui Psettæ vocantur, scissi ex uno duo efficiuntur. Quærit autem perpetuo sui quisque dimidium, quamobrem quicunque ex viris promiscui generis portio sunt, quod olim Androgynum vocabatur, mulierosi sunt adulteriq; ut plurimum, ex his reperiuntur: ex hoc sanè genere, mœchi ducunt originem. Rursus quæcunque mulieres virorum cupidæ mœchæque sunt, hac stirpe nascuntur. Quæ vero mulieres mulieris pars existunt, haud multum viros desiderant, sed fœminas magis affectant, atq; hinc fœminæ, quæ fœminas cupiunt nascuntur. At verò qui maris portio sunt, mares sequuntur.

Quoties itaque dimidium suum alicui cujuscunque sexus avidus sit, occurrit, vehemētissime concitantur, & obstupescunt, amicitiaque & familiaritate & amore ardent, neque momentum quidem, ut ita dixerim, sejungi à se invicem patiuntur. Atque hi sunt qui per omnem vitam amare pergunt, neq; quid potissimum à se vicissim expetant, exprimere possunt. Neq; enim venereus coïtus id esse videtur, cuius gratia alter alterius consuetudine tantopere delectatur. Aliud quiddam est profectò, quod animus utriusq; cupit, nec exprimere valet, sed vaticinatur potius conjicitq;, & affectum insitum vestigiis signat obscuris. Hæc sufficiant de triplici hominum genere ex Platone: quorum verborum partem Io. Stobæus

bæus [e] de Venere & amore agens recenset.
Censuit Leo Hebræus [f], referente Baptista Bernardo [g] Platonem sub hac Androgeni fabula, quæ ex Mosaica humani generis procreatione desumpta sit, humani amoris originẽ, ejusq; parentes artificiosissimê descripsisse. Et Petrus Gregorius JC. [a] inquit, Platonẽ comminisci omnes homines ab initio Androgynos fuisse,&cum fœminis viros dorso fuisse cõjunctos,postea divisos: hincq; mutuũ sexuum inter se amorẽ,in repetenda priori cõjunctione.
Sed & Liebaultium [h] audiamus, Plato, inquit,tertii generis hominum,in principio cum aliis creatorum meminit, quod non solũ mas, nec tantum fœmina fuit,sed Androgynos,h.e. mas& fœmina: quod postmodum propter superbiam,dũ cum Deo altercari voluit,divisum fuit: quod tamen errore agnito, in primum statum redijt. Qua fabula Plato peccati potentiam ostendere voluerit, dum ex uno duo facit: & amoris robur, quo per reconciliationem,ex duobus divisis unum fit,& quilibet ex duobus ad integrum redeundi, incitatur. At Betulejus suis in Lactantium [i] notis, Aristophanis nugas appellat.
Ex dictis patet,quid per Androgynos Hippocrat. quid itẽ Plato intellexerit,de quib. nobis sermo nõ erit,sed de iis quos Arist. [k] duplici genitali natos scribit,altero maris,altero fœminę: quos Galen. [l] Hermaphroditos, ꝓpter masculi & fœminei sexus cõmixtionẽ & quod utrum-

que genitale habeant, vocat: & quos Plinius [m] utrumque ſexum habere aſſerit, quos Hermaphroditos vocent. Olim Androgynos dictos, idq́; ex Calliphanis ſententia, qui referente Plinio, ſupra Naſamones confinesq́; illis Machlyas, Androgynos eſſe vtriuſq; naturæ, inter ſe vicibus coëuntes, tradit. Et ut numero dicam, de ijs acturi ſumus, quos & Poëtæ, & Hiſtorici, & Medici, & Juriſconſulti, modo Hermaphroditos, modo Androgenos vocant. Siquidem, dum de maris & fœminæ partibus in Theatro noſtro Anatomico ageremus, ibidem polliciti ſimus, de Hermaphroditis nos alibi acturos, nunc, ut fidem ſoluamus, in eorum naturam, à nomine initio facto, inquiremus. Et hæc præfari libuit.

a *in ſyntag iuris lib. 7. cap. 2. verſ. 6.* b *microcoſ in lib. 7. cap. 1.* c *Plato ex verſione Marſilii Ficini* d *Iliad λ hiſtoriam totam infra cap de Incubo proponemus.* e *Sermone 61.* f *Dialog 1. de amore.* g *in ſeminar. Philoſoph volum 3.* h *lib. 3. morb. mulieb. cap 13* i *lib. 1 falſ. relig. cap. 17.* k *4 gener. anim. 4.* l *in definit. medicis.* m *lib. 7. cap. 3.*

CAP.

CAP. I.

De nominibus Hermaphroditorum, quibus eos Græci donarunt.

CVm is, qui utrumque ſexum habet, non ſolum Hermaphroditus, ſed etiam Androgenos, aliterq; tam à Græcis, quam Latinis nominetur, de diverſis appellationibus & nominis ratione hoc capite agemus. Dicitur ergo Græcis: Ἀνδρόγυνος [a], vel ἀνδρογυνής [b], h. e. ad verbum (ſi ita dici poſſet) Mariſœmina [b], pro, mas & fœmina, vir pariter & fœmina: ab ἀνὴρ [c] καὶ γυνὴ: utrumq; habens ſexum, vel utriuſq; naturæ, ut Plinius [d] loquitur. Quamvis etiam illi [e] ἀνδρόγυνοι vocentur, quibus virilia exciſa ſunt: qui & ἀπόκοποι, Julio Materno, & γυνίδες; item, ἡμιγυναίκες, & ἡμίανδροι, id eſt, Latinè ad verbum, Semiviri, ut ex Polluce colligitur. Quare ἀνδρόγυνος à Suida & Heſychio [f] exprimitur etiam ἀσθενὴς & ἀνίσχυρος, id eſt, debilis & imbecillis, invalidus: nam, ferè cum virilibus etiam, virile robur & vigor virilis excinditur. Eſt itē ἀνδρόγυνος effœminatus, γυναικῶν καρδία ἔχων, ut Suidas & Phavorinus habent: idem ac ἄνανδρος. Sic in parabolis Salomonis [e] capitur pro ſocorde & parum ſtrenuo, ac non virili, ut Budæus ſcribit. Sunt quibus [e] ἀνδρόγυνος

γυνος etiam Bacchi cognomen eſt, ὡς τὰ ἀνδρὸς ποιῶν, καὶ τὰ γυναικῶν, ut ex Suida Varinus [g] habet. Quos vero Hippocrates ἀνδρογύνους, nominarit, ex præcedenti capite colligere eſt.

Ἄνανδρος: idem quod ἀνδρόγυνος καὶ ἑρμαφρόδιτος Suidæ in vocabulo ἀνδρόγυνος.

Ἀνδρόθηλυς, ab ἀνδρὸς καὶ θῆλυς, id eſt, à mare & fœmineo ſexu, ut legitur apud Cœlium Rhodiginum [h]. Ἀῤῥενόθηλυς [i] & Atticè ἀρσενόθηλυς quoq; dicitur, qui promiſcui eſt generis, maſculi & fœminei. Hermolaus Barbarus [k] aſſerit aliud eſſe Androgynum, aliud Arſenothylin: primum, inquit, omnes intelligunt: ſecundo utitur Ariſtoteles, animalia [l] hæc intelligens, quæ ipſa ſe ineunt, ut inter piſces Trochus, ob id ficto nomine Theodor. Gaza, maſculofœmineos convertit, quanquam id cenſeant eruditi, fidelius quam fœlicius. Verum Servio [m], Deorum quoq; epitheton eſt, Budęo teſte. Sic apud Stephanum [n], ἀῤῥενόθηλυς θεός, Deus promiſcui ſexus, fœminei nimirum & maſculi: qualem Marcionem finxiſſe, ex Gregorio Nazianzeno diſcemus: εἰσήχθη τὶς ἡμῖν (ait) καὶ μαρκίονος θεὸς ἀῤῥενόθηλυς.

Γύνανδρος [o], idem quod ἀνδρόγυνος, quamvis etiam effœminatum & muliebriem notet: Suidæ, idem cum cinædo: quos & μαλθῶνας, per probrum, ut habet ex Suida Camerarius, [p] vocarunt. Sic apud Sophoclem, γύνανδροι dicuntur etiam οἱ ἀνδρόγυνοι, per Onomatopœiam.

Γυνὶς [q] vel γύνις, semimas, semivir, id est, ἀνδρόγυνος, μαλακὸς, ut Suidas exponit: seu, ut Eustathius θηλυδρίας μὴ διακείμενος πρὸς τὰ ἀφροδίσια.

Γυνὴ [r] apud Pythagoram ætas quædam, aut homo: γυνίς δειλὸς, ἄνανδρος, γυναικώδης, timidus, languidus, mulierosus. Sic Aristoph. γυνίδα, μαλακοὺς. Hinc γίννις [r], μαλακὸς, γυναικώδης, ἀνδρόγυνος, παρὰ τὸ γυνὴ paronymicè deflexum. Eosdem γυννίδας [s] appellarunt, ab effœminatione, ut apparet. Διφυεῖς [s] ab utroque sexu eosdem, denominarunt: διφυὴς enim is dicitur, qui duplici est sexu, Henrico Stephano [t].

Διφυὴς, ὁ δύο φύσεις ἔχων, Hesychio hinc Cælius Rhodiginus [u] dignum scitu, Phauorinũ diphyen fuisse, ac Androthilyn, hoc est, naturæ duplicis & virum simul ac fœminam, cujusmodi sunt Androgyni, qui nuncupantur & Hermaphroditi: & Delechampius in Plinium, διφυεῖς & ἀνδροθήλυας & ἀρσενοθήλεας vocant. Et licet hæc vox eum notet, qui & virilia & muliebria simul [x] habet: attamen etiam in alio significato usurpatur, utpote de eo, qui [y] ancipitis naturæ, ut apud Sophoclem [z], διφυῆ στρατὸν θηρῶν de Centauris semihominibus & biformibus, cum Centauri semihomines & semiequi sint: hinc à Virgilio Centauri, bimembres dicti fuere, & à quibusdam biformes: ab Ovidio autem semihomines: ut vicissim à Lucano,

Lucano, semiferi, id est, semiequi, qua vocē Servius utitur. Tribuitur porrò hoc epitheton διφυής, & Tiresiæ, qui sexum utrumq; expertus esse dicitur, ut & Cecropi, primo Atheniensium regi, quemadmodum infrà monebimus.

Ερμαφρόδιτος communiter is appellatur, qui [aa] genitalia, tam virilia quam muliebria habet: sive [bb] qui utrumq; sexum, sive utriusque sexus membrum: sive utriusq; [cc] sexus homo, Brissonio *de verb. signif. ex l.10. ff. de statu hominis. l. 15. ff. de testibus.* Tertullianus *in lib. ad Valent.* Sic D. Pratejo & Calvino *in lex. juris:* Vide Paulum *in l. repetund. 15. ff. de testib.* Vlpi- *l. quæritur 10. ff. de stat. hom. & in l. 6. ff. de* … *& posthum.* … Ab aliis [dd] sic appellatur is, qui … r facit … & patitur, hicq; posterior [ee] & … ur. Quasi dicas [ee] Mercurio- … ος dici … mixtum genus è Mercurio & … te. S … em sive [ff] … rii & Veneris [gg] filium, ut Deus pr … e: vel Mercu … sitione apparet: nam [hh] … asculi … a vocis compo … Venus verò ἀφροδίτη Græ … rius ἑρμῆς, … eò quod Venus ex spu … ἀφρὸς spuma, … dicatur: voce desumpta … o, de quo infra: quo … as [kk] à fabulatoribus fi … æ, id est, Mercurii & Aphr … ris. Unde Lactantius de … quid loqu

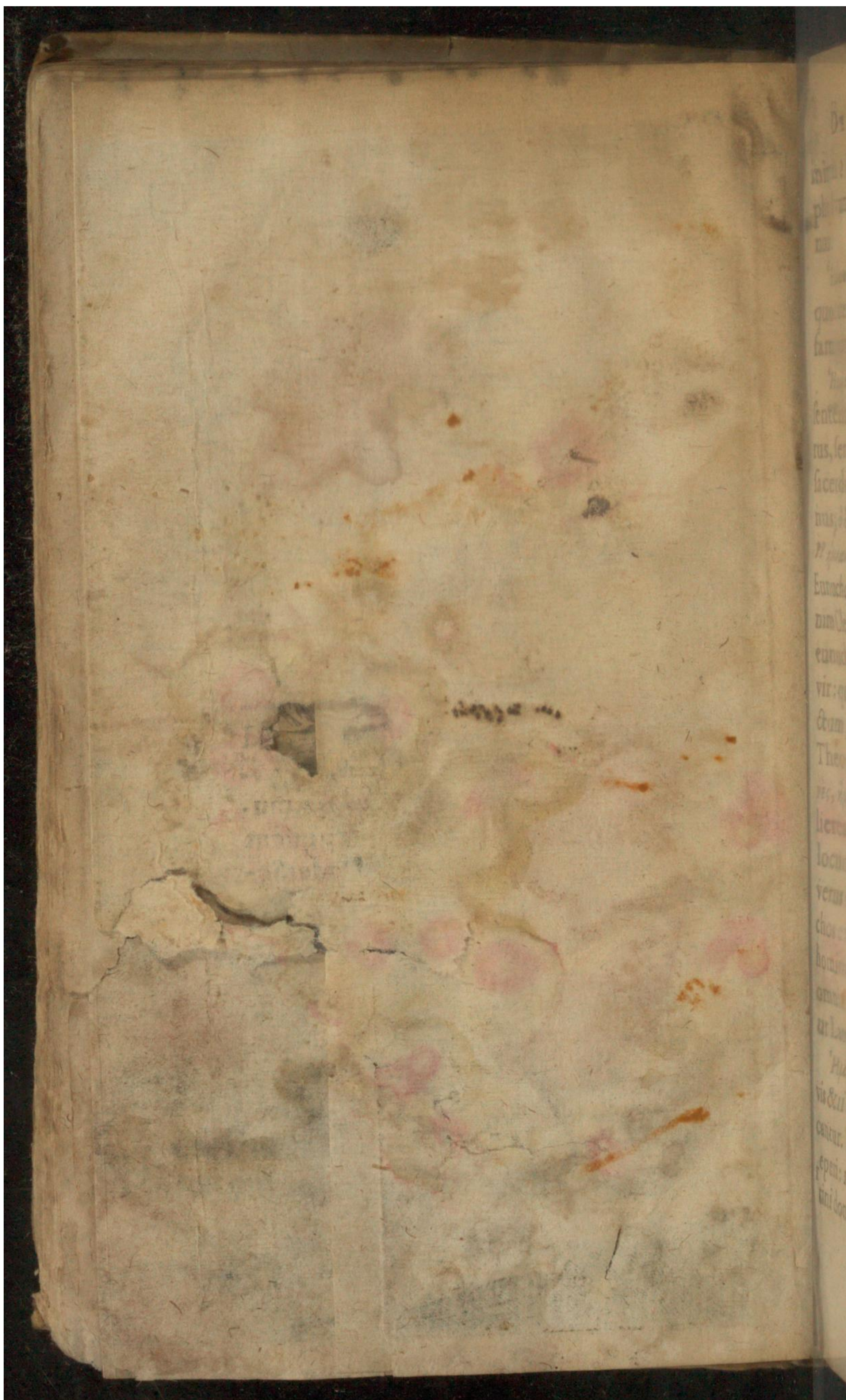

, cu
tur&
Plini-
ις vo

genus
emit
ncessit,

" quam-
ύναικες di-
d Græcos
ſdem La-

a *Plato*

minum? Hæc enim ex Mercurio, Hermaphroditum genuit, qui est natus Androgynus.

Ἡμίανωρ, mm idem quod ἡμίανδρος, nisi quod alterum Poëtis, alterum solidæ orationi familiarius est.

Ἡμίανδρος dicitur ex Henrici Stephani nn sententia non eo sensu, quo Nessus Centaurus, semivir appellatur ab Ovidio, sed quo oo sacerdotes Cybeles vocantur semiviri: Lucianus; ὁ δὲ θῆλις καὶ ἡμίανδρος, apud quem etiam pp ἡμιάνθρωπος legitur. Quamvis etiam de Eunucho dici possit, & quidem propriè: sic enim Clearchum, Athenæus meminit, dixisse eunuchum: ut sit ἀνήρ τε καὶ οὐκ ἀνήρ, vir & nō vir: quem etiam τεχνητὸν qq vocar[illegible] factum, sive artificiosè fabricatu[illegible] Theophylactem[illegible] τὸ τεχνητὸν γυ[illegible] νὲς, ἡμιάνδριον: nam ii sunt τεχνητὰ γ[illegible] lieres arte factæ, cum natura viri sin[illegible] locum etiam Suidas ss citat. Et Al[illegible] verus Cæsar, nec mares, nec fœminas eunuchos existimavit, sed tertium quoddam genus hominum: & ideò usum eorum viri ademit omnino, & vix matronis præclaris concessit, ut Lampridius tt refert.

Ἡμίγυνος, Semimulier S[illegible]sio uu quamvis & ii quibus excisa sunt virilia ἡμιγύναικες dicantur. Hæc sunt nomin[illegible]quæ apud Græcos reperi: nunc quibus nominibus eosdem Latini donarint, videamus.

a *Plato in sympos. Hesychio in lex. Suidæ: Iacobo Ceratino, qui semivirum reddit. Hen. Stephano in lexico & Scapulæ: Pratejo in lex iur.* b *Hen Steph. thes. ling. Græcæ tom. 1. p. 432. Scapula.* c *Io. Tortellio Aretino in ortograph. Io. de Ianua in summa: Androgeos, Salomoni Episcopo in glossis, ex aner græcè vir, & gineth, mulier.* d *lib. 8.* e *Suidæ, Iulio Materno, Hen. Stephano & Scapulæ.* f *in lexico.* g *Varinus Phavorinus in lex* h *lib. 19 cap. 12* i *Hen Steph. thes. ap. Scapula, sic vocantur animalia, quæ seipsa ineunt.* k *castig in Plin. l. 7. c. 3.* l *Cœl Rhodig. l. 19 c. 12.* m *10. Æneid. Virgil.* n *in thes. ap.* o *Hen. Steph. th. ling Græc p. 890. lit. C.* p *com. utriusq ling* q. *H. Steph. pag. 891. lit. F. Suidæ per duplex V.* r *Varinus Phavorinus.* s *Cam. com. ut ling.* t *thes. appen p. 749 l. C* u *lib 19 c. 12.* x *Iunius in nomenclat.* ἀνδρόγυνος, ἑρμαφρόδιτος, διφυὴς, διφυής. y *H Steph. thes. tom. 4 p 273 l F.* z *in Trachiniis.* aa *Suidas, Etymolog mag.* bb *Io Tortellius in ortho.* cc *Scapula* dd *Varinus Phavorinus Camer. in lexico. Suidas in histor.* ee *H. Steph. ap. th. Græ. p 958. l. G.* ff *Scapula.* gg *Iunianus Majus Parthenopæus de prisc. verb. prop. Camer quia commixtus ex illis utrumq; sexum habuit. idem & Guarinus* hh *Isidorus orig. lib. 11. c. 3. p. 276. Ioan de Ianua in catholico, herma Græcis masculus, & Afrodi fœmina, dicitur qui vel quæ utrumq; sexum habet: idem Guarinus in vocabul. brevit. & Salomon in gloss* ii *Tortellius, hermes est Mercurius, & aphros spuma, id est, Venus, quæ ex marina spuma nata dicitur: idem & Bertachinus Repert. par. 2. voc hermaph* kk *Vives in August de Civit. Dei l. 18 c. 8.* ll *lib. 1. de fals relig. c. 17.* mm *H. Steph. p. 437. l. G. lexic Pet. Scap* nn *pag lit. H.* oo *Scapula.* pp *H. Steph. p. 454 lit. B lex. Petri Scap.* qq *H. Steph. tom 4. pag. 1437. lit. C.* rr *Epist. 43.* ss *vocab.* τεχνυλόν. tt *in A-lex Severo* uu *H. Steph lex Petri Scap.* ἡμιάνδρους καὶ ἡμιγυναίκας *etiam dicuntur, Camer. com. utriusq. linguæ.*

CAP.

CAP. II.

De Hermaphroditorum appellationibus Latinis.

LAtini voces duas Græcas, Androgeni & Hermaphroditi ſervarunt, & inſuper Semimares & Semiviros appellarunt, ut ex ſequentibus conſtabit. De Androgyno tanquam antiquiore voce Plinio [a] & Gellio [a] auctoribus primum. Hermaphroditos, inquit ille, vocamus, olim Androgynos vocatos, homines utriuſque ſexus.

Androgynum dixit Cicero [c]: quid, ait, ortus Androgyni nonne fatale quoddam monſtrum fuit? & Plinius [d], Androgynos eſſe utriuſq; naturæ, Calliphanes tradit: & Livius [e], Androgynos vulgus, ut pleraque faciliora ad duplicanda verba, Græco ſermone appellat. Hinc Scaliger [f], Livius Androgyni verbo uti ſe dicit, propterea quod minus commodè Latino poſſit: de uſu atq; conſuetudine conqueritur, non de poteſtate: quis enim haud tam facilè iuncta dicat Mas fœmina, ſicut Androgynus: & ut Vives [g] à maſculo ſexu dicuntur in ipſa voce Androgyna, quemadmodum etiam Latina voce Semimares nominantur apud Livium, Lucanum & alios. A Polluce, etiam concubinos vocari aſſerit Dalechampius [h]: Androgynum Goclenius [i] mariſœminam, ſeu maremfœminam reddit.

Hermaphroditus vulgò diciturtam à JCt quam Medicis, Poëtis, Historicis [k] & N menclatoribus, [l] quibus uterq; sexus, & He maphrodita, & Isidoro [m] Hermafrodita: Pl nius, Hermaphroditum dixit. Sic Liebaulti [n] Hermaphroditi, ab antiquis etiam Andro gyni nominati, ac si diceremus viri fœminas, & Gallicè, homes femmes, Ianfemes.

Semimas [o] quoque vocatur Androgynus ut apud Ovidium [p] in Hermaphroditi fabu la, de qua sequenti capite plenius.

Ergo ubi se liquidas, quò vir descenderat undas
Semimarem fecisse videt.

Et Livius, [q] *ante omnia abominati Semimares jussiq; in mare extemplò deportari.* Quamvis etiam [r] Semimas (qui Græcis ἡμίαῤῥην, sive ἡμίανδρας) quoq; de Eunucho & euirato dicatur, ut habetur apud Varronem, [r] è queis tribus generibus proprio nomine vocantur fœminæ, quæ sunt villaticæ gallinæ, mares galli, capi semimares, quod sint castrati. Sic apud Ovidium. [s]

Semimaris flammis viscera libat Ovis.

Semivir [t] etiam nominari consuevit, ut apud Ovidium. [u]

Quisquis in hos fontes, vir intrauerit, exeat inde
Semivir, & tactis subitò mollescat in undis.

Et Livius [x] ait; *errare homines, qui tam atrocem cædem pertinere ad illos Semiviros crederent.* Spiegelius [y], antiqui Nebrissensis ait, Hermaphroditos ἀνδρογύνους, hoc est, semiviros & semifœminas

minas vocabant. Verùm etiam semivir, non secus quam semimas, de Eunucho & etiam de Spadonibus dicitur, vt apud Plinium [z], *Testes homini tantum injuria, aut sponte naturæ franguntur, idq; tertium ab Hermaphroditis & Spadonibus, semiviri genus habent.* Et Virgilius [aa]:

Et nunc ille patris cum semiviro comitatu.

Dicitur quoq; de eo, cui coles [bb] amputatus est (quo modo apud Turcas fieri consuevit, apud quos Eunuchis non solum testes, sed & membrum virile abscinditur) talem Plautus gallum & eviratum vocat, fortè ex Epigrammatum autore, cui γάλλος dicitur, ipsi verò Hesychio, [cc] ἴθεις quasi οὐ ἴς τεθέισαι, cuius virilitas demessa est. Hactenus de nominibus Hermaphroditorum.

a *Lib. 7. cap 3.* b *lib. 9. cap 4* c *1. de diuinat. unde Curio thes. lat par 1. pag. 244. Iul. Obseq. lib. de prodigiis: at Io. de Ianua in sua summa, dicitur Androgynus, na, num.* d *lib. 7. cap. 2. & Curio loc. cit* e *de bello punico* f *de subtil. exerc. 248. 2. pag. 797.* g *in not in August Civ. Dei lib. 18. c. 8.* h *notis in Plin. l 7. c. 3.* i *in lexico Phil. s. vocab sexus pag 1029.* k *Nauclero Chronograph vol. 1.* l *Io de Ianua in suo Catholico Guarinus Veronensis in vocab breuiloq. quibus etiam Hermaphrodita Calepinus & Junius.* m *Origin. lib. 11. cap 3. de portentis p. 276.* n *lib. 3. de mor. mulieb. cap. 15.* o *Calep. Curio thes. ling lat, par. 3. pag. 223 Camer in com ut linguæ.* p *4 Metamorph. fab. 13.* q *lib 1 belli Macedon.* r *3. de re rustic. 8.* s *1. Fastorum.* t *Calep Curio & Camer. ll. cc.* u *4 metam fab. 13.* x *3. belli Macedon.* y *in Lexico Iuris* z *lib 11. cap 49.* aa *4 Æneid.* bb *Had. Iunio.* cc. *& Camer. com utriusq; linguæ.*

CAP. III.

De definitione Hermaphroditi.

HErmaphroditum definimus hominem cui membrorum genitalium conformatio est vitiosa, & in quo præter pudendum legitimum, alterius etiam sexus pudendum apparet. Vel dicas cum Galeno [a] : ἑρμαφρόδιτός ἐστι, συμπλοκὴ τοῦτε ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ χαρακτῆρος, μετὰ τοῦ καὶ ἐν ἀμφοτέροις γεγονῆσθαι αἰδοῖον ἔχειν. Hermaphroditus est commixtio masculini & fœminini sexus, simul etiam utroq; genitale proprium habente.

At Suidæ [b], ἑρμαφρόδιτος dicitur, vel τὰ ἀμφότερα ἔχων τὰ μόρια ἀρρένων καὶ θηλειῶν: vel αἰσχρῶς καὶ ποιῶν καὶ πάσχων. Qui utraq; habet membra virilia & muliebria: vel, qui turpiter & agit & patitur. Quod posterius [c] de Baccho ferunt, ut virum egisse, utq; fœminam passum esse. Hinc Androgynæ [d] appellabãtur populi quidam in Africa utriusq; naturæ, inter se vicibus coëuntes: sic enim Plinius [e], supra Nasamonas, confinesq; illis Machlyas, Androgynos esse utriusq; naturæ, inter se vicibus coëuntes, Calliphanes tradit: Aristoteles adjicit, dextram mammam iis virilem, lævam muliebrem esse. Addit Rabanus [f] vicissim coëundo & gignunt & pariunt: qua de re infra. At D. August. [g], in his sic uterq; sexus apparet, ut ex quo potius nomen debeant accipere, incertum sit.

Verũ cum à puero Hermaphrodito, qui etiam

iam Atlanticus [h] dictus, vox desumpta sit, quis is fuerit videamus. Mercurius, uti Poëtæ [i] fabulãtur, ex sorore Venere Hermaphroditũ genuit, ut ex Ovidio [k] colligere est, dicentis;

Mercurio puerum, diva Cythereide natum
Najades Idæis enutrivere sub antris.
Cujus erat facies, in qua materq;, paterq;
Cognosci possent, nomen quoq; traxit ab illis.

Sic de eodem, Ausonij [l] carmen elegantissimum extat:

Mercurio genitore satus, genitrix Cythere
Nominis ut mixti, sic corporis Hermaphroditus
Concretus sexu, sed non perfectus utroque.

Fabula sic se habet [m]: Hermaphroditus, cũ vagabundus in Caria ad lympidissimũ fontẽ, quẽ Salmacis Nympha incolebat, pervenisset: Nympha subitò ejus amore correpta (erat n. adolescẽs formosissimus) cũ neq; blãditijs, neq; precib. ad concubitũ eum flectere posset, tandẽ simulato recessu, post vepres latuit. Is autẽ Nymphã abiisse ratus, fontẽ nudus intravit: quod videns Salmacis, subitò accurrit, & abiectis vestib. arctissimè juvenẽ cõplexa est. Sed cum ne sic quidem obstinatũ juvenis animum exorare posset, à Diis petiit, ut duo corpora illorũ in unũ redigerentur. Cuius precib. à superis exauditis, ambo in unum corpus coaluerunt, ita tamen ut sexus uterq; integer maneret. Itaq; factum, ut qui vir fontem intraverat, Androgynus exierit. Quod cum vidisset Hermaphroditus, à superis quoque petiisse dicitur, ut ea

fonti natura maneret, ut qui vir eum intraret, ἀνδρόγυνος, id est, utrumq; sexum habens exiret: hinc factum est, ut omnes Androgyni, a hujus unius nomine Hermaphroditi vocentur. Sic enim Ovidius k:

Is tria cum primum fecit quinquennia, montes
Deseruit patrios: Idaq; altrice relicta,
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat, studio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciaq; propinquos
Caras adit: videt hic stagnum lucentis ad imũ. &c.

Dein subjungit:

Ita Dij jubeatis & istum
Nulla dies à me, nec me deducat ab isto
Vota suos habuere Deos: nam mixta duorum
Corpora junguntur, faciesq; inducitur illis
Una: Velut si quis conducat cortice ramos
Crescendo jungi, pariterq; adolescere cernit.
Sic ubi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo sunt, sed forma duplex: nec fœmina dici,
Nec puer ut possit, neutrumq; & utrumq; videtur.
Ergo ubi se liquidas, quo vir descenderat undas
Semimarem fecisse videt, mollitaq; in illis
Membra, manus tendens: sed jam non voce virili,
Hermaphroditus ait, nato date munera vestro,
Et pater & genitrix amborum nomen habenti.
Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semivir, & tactis subitò mollescat in undis
Motus uterq; parens, nati rata verba biformis
Fecit, & incerto, fontem medicamine tinxit.

Hoc Martialis in Apophoreto 147. breviter complexus:

Mascu-

Masculus intravit fontes, emersit utrumq;
Pars est una patris, cætera matris habet.

Quæ Calderinus in suis comment. sic explicavit. Masculus Hermaphroditus marmoreus, fontem Salmacidis intravit, vtrumque fœmina & vir emersit: patris Mercurii & matris Veneris partem habens. Et Ausonius [n]:

Vidit semivirum fons Salmacis Hermaphroditum
Vidit nubentem Plinius Androgynum.

Idem de conjunctione Salmacis cum Hermaphrodito [o]:

Salmacis optato concreta est nympha marito,
Felix virgo sibi si scit inesse virum:
Et tu formosæ juvenis permixte puellæ,
Bis felix, unum si licet esse duos.

Hunc Deum esse opinati sunt, ut Diodorus Siculus [p] refert, promiscua viri & fœminæ natura: fuisse quoque specie mollitieque corporis fœminæ similem, & opera viri exercuisse.

Obtinuit enim apud veteres, ut Josephus Scaliger [q], eum fontem effœminatos & cinædos efficere: unde etiam Ennius videtur dixisse, Salmacida spolia, hoc est, victoria non virilis, sed effœminata.

Est hæc fabula, imago libidinum & voluptatum, quæ emasculant effœminantque. At Alberico de Rosate [r], Hermaphroditus, quasi ex lasciuia genitus, allegoricè significat illos, qui veritatis ratione neglecta, sermonum ornatibus superfluis utuntur. Sed Camerario [s],

res tota Aſtrologica eſt, ut plenius in cauſarum explicatione videbimus.

Aliqui ea ratione à Poëtis fictum fuiſſe exiſtimant, Perotto [f] referente, quia Salmacidis fontis in Caria, juxta Halicarnaſſum aqua, potantes eam, molles atque effœminatos reddat. Vel ut Stephanus [u], quòd lavantium in eo, aut ex eo bibentium corpora effœminaret. Sed hoc, addit Perottus [t], falſum eſt, neque enim molles & impudici ex ea aqua potantes fiunt, ſed & fontis color perlucidus eſt, & ſapor aquæ egregius, aquaque ipſa ſalutaris. Ratio autem fictionis hæc eſt, quod cùm Græci eò coloniam deduxiſſent, Caras & Leleges inde ejecêre: hi autem ad montes fugati, congregari inter ſe, ac diſcurrere latrocinarique ſolebant, agrumque omnem crudeliter vaſtare. Inter hæc unus ex Colonis ad eum fontem propter bonitatem aquæ, quæſtus cauſa tabernam omnibus copiis inſtruxit, eamque exercendo, Barbaros (tales enim fuiſſe Strabo [x] oſtendit) allectabat, ita ſingillatim decurrentes & ad cœtus cõuenientes, è duro feroque more commutati in Græcorum conſuetudinem & ſuavitatem, ſua voluntate inducebantur. Ergo ea aqua non impudico morbi vitio, ſed animis Barbarorum, humanitatis dulcedine mollitis, eam famam adepta eſt. Hinc dictus Venereus ab amœnitate incolarum, ubi paulatim homines illecti omnem feritatem depoſuerunt. Salma-

cis

cis fons, inquit Strabo [y] (scilicet in Halicarnasso quæ dynastarum Cariæ regio est) nescio qua de causa infamis, tanquam emolliens eos, qui inde biberint. Enimverò luxuria hominum videtur in aëris & aquæ temperiem culpam referre: atqui non hæc causam luxuriæ præbent, sed divitiæ & victus intemperans ratio, addit Sabinus, & incontinentia:

Atque Strabonis descriptio omnino convenit & accommodata est descriptioni Ovidianæ. Ovidius enim primo locum delitiarum & voluptatis describit:

Videt hic stagnum lucentis ad imum
Usque solum lymphæ: non illic canna palustris
Nec steriles vulvæ, nec acuta cuspide junci:
Perspicuus liquor est: stagni tamen ultima vivo
Cespite cinguntur, semperq; virentibus herbis.

Deinde describitur Nympha inertissimo otio & amoribus dedita:

Nympha colit, sed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ soleat, nec quæ contendere cursu:
Solaq; Najadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe suas illi, fama est dixisse sorores,
Salmaci vel jaculum, vel pictas sume pharetras
Et tua cum duris venatibus otia misce.
Nec jaculum sumit, nec pictas illa pharetras,
Nec sua cum duris venatibus otia miscet,
Sed modo fonte suo formosos perluit artus:
Sæpe cytheriaco deducit pectine crines,
Et quid se deceat, spectatas consulit undas.

Nunc

Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis,
Sæpe legit flores, & tunc quoq; fortè legebat,
Cùm puerum vidit, visumq; optavit habere,
Nec tamen antè adiit, & si properabat adire,
Quàm se composuit, quàm circumspexit amictus,
Et finxit vultum, & meruit formosa videri.

Etenim hæc omnia mollium & luxuriosorum hominum propria sunt, sequi ocium, pectere capillos, sese ad speculum intueri, & illo ducente vultum componere. Amor siquidem ociosa res est, & quemadmodũ ait Menander, *amat specula, & flavas comæ tincturas, fugit labores,*

ἔρως γὰρ ἀργὸν κ᾽ ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἔφυ
φιλεῖ κάτοπτρα, καὶ κόμης ξανθίσματα:
φεύγει δὲ μόχθους.

Sed utinam hæc solùm de muliebri sexu dici possent: quot enim nunc juvenes idem faciũt, & ne quid gravius dicam, illis molliores sunt. Hac de re legi potest libellus Gallico idiomate conscriptus, qui Hermaphroditus inscribitur, in quo de Hermaphroditorum insula nuper reperta agitur: & quomodo, quáve ratione, quibúsve rebus in illa insula, hoc tempore mollium & effœminatorum corpus, singulæque ejus partes ornentur & comentur, & ornati, voluptatibus & luxuriæ dediti sint, lepidissimè exponitur.

Eleganter ergo Sabinus [z], Salmacidis Nymphæ fabula non tam ad vitium aquæ, quàm ad inertiam & desidiosum ocium, quo

vires

vires hominum enervantur, referenda eſt. Erant enim Cares, qui eo loci habitabant, homines deſidiæ & luxuriæ pleni, ac fœdis libidinibus dediti: unde & Hermaphroditi vulgò appellabantur: nam Hermaphroditus etiam dicitur, qui mollis eſt, & utramque Venerem exercet.

Cùm ergo Salmacidem fontem Poëtæ, ut ex Ovidio audivimus, ita infamarint, quaſi ejus aqua pota bibentes prorſus emaſcularet: de hoc crimine ſeu probro ipſius naturæ falsò intentato, ſe purgantem, prætereuntes viros ſitique preſſos invitantem, ut intrepido animo bibant, ſe enim potum maſculum habere: molles autē à ſe abigentem, ne propriæ mollitiei prętextum à ſe injuſtum accipiant, & quaſi aquæ naturalis vi, & nòn potiùs proprio vitio, molles atque enervati evaſerint, excuſantes, à Poëta [a a] quodam Salmacis introducitur.

εἰ μὲν ἀνὴρ ἥκεις, ἄρησαι ξένε τῆς δ' ἀπὸ πηγῆς
εἰ δὲ φύσει μαλακὸς, μὴ με πίῃς πρόφασιν
Ἀῤῥεν ἐγὼ ποτὸν εἶμι, καὶ ἀνδράσι μοῦνον ἀρέσκω,
Τοῖς δὲ φύσει μαλακοῖς, ἡ φύσις ἐστὶν ὕδωρ.

Ab hoc Hermaphrodito, Hermaphroditi dicti ſunt, omnes utrumque ſexum habentes, olim in prodigiis, poſtea in delitiis habiti, & à Græcis, voce, quæ virum ac mulierem ſignificat, Androgyni appellati.

Non abs re fuerit, lepidū illud & antiquum Epigramma Pulicis Poëtæ, quod apud Angelum Politianum [b b] legitur, audire: Vertimus, inquit,

inquit, vetuſtiſſimi Poëtæ Pulicis de Hermaphrodito, quod vulgus Antonio Panormitano falsò adjudicat, in quo laborioſiſſimum fuit reddere totidem verſibus ac pene verbis, imò vel ſyllabis eandem gravitatem: Latinum Pulicis, hoc eſt;

Cum mea me genitrix gravida geſtaret in alvo
Quid pareret, fertur conſuluiſſe Deos.
Mas eſt, Phœbus ait, Mars fœmina, Junoq; neutrũ.
Cumq; forem natus, Hermaphroditus eram.
Quærenti letum, Juno ſic ait, occidet armis,
Mars cruce, Phœbus aquis, ſors rata quæq; fuit.
Arbor obumbrat aquas, aſcendo, decidit enſis,
Quem tuleram caſu, labor & ipſe ſuper:
Pes hæſit ramis, caput incidit omne, taliq;
Fœmina, vir, neutrum: flumina, tela, crucem.

Nunc audi noſtrum Græcum ſi placet (inquit Politianus)

ἔγκυος οὖσα γυνὴ, τέκεος πέρι Φοῖβον, ἄρηα
ἥρην, τοὺς ἅμα τρεῖς ἐξερεείνε θεοὺς.
ἄρσενα Φοῖβος, ἄρης θῆλυν φάτο, κ' οὐδέτερον σύ
ἥρη· πάνθ' ὑγιῶς, ἀνδρόγυνος γὰρ ἔφυ.
εἰρομένῃ δὲ μόρον, μόρος οἱ ξίφος ἔλλαχεν ἥρη
Σταυρὸς, Αρης, Φοῖβος, κύματα πάντ' ἀπέβη.
Δένδρῳ ἐφειστήκει, πέσε δ' οἱ ξίφος, αὐτὸς ἔπ' αὐτῷ
ἤελπεν εἰς ποταμὸν κύμβαλος, ἐκ δὲ ποδοῖν
ἤρθη ἀπ' ἀκρεμόνων, φάνε γοῦν θηλύς τε, καὶ ἄῤῥην,
Κ' οὐδέτερον, σταυρῷ, κύμασι, καὶ ξίφη.

In Angeli Politiani notis, horum Græcorum carminum hæc verſio habetur:

Gravi-

Gravida cùm esset mulier, de fœtu Phœbum, Martem,
Junonem simul tres interrogavit Deos.
Marem Phœbus, Mars fœminam, & neutrum tu
Juno: omnia sanè: Androgynus enim natus est.
Quærenti verò mortem, mors ei ensis, dixit Juno,
Crux Mars, Phœbus, fluctus: omnia contigerunt:
Arbori institit, lapsus est autem ei ensis, ipse super ipsum
Cecidit in fluvium supinus: ex verò pedibus
Sublatus est à ramis: periit igitur fœminaq; & mas,
Et neutrum, cruce, fluctibus & ense.

[a] *in definit. Medic.* [b] *citat quoque H. Stephanus thes. ap. p.958. lit. G.* [c] *Suidas voce* ἀνδρόγυνος, *Varinus in lex.* [d] *H Stephanus thes. tom. 1. p. 432. lit. D. Curio in thes. par. 1. p. 244. & Lex. Petrin. Lycosthen. lib. de prodigiis.* [e] *lib. 7. cap. 2. Sabellicus lib. 4. en. 1.* [f] *lib. de serm prop. l. 7. c. 7. de portentis.* [g] *l. 16. de civit. Dei c. 8.* [h] *vide Hygini fabulas, fab. 271.* [i] *Perottus in cornucopiæ epigr. 2.* [k] *lib. 4 metamorph. fab. 13. quos versus Bertachinus in 2. part. sui Reper. voce Hermaph. & Xistus Betulejus com. in l. 1. Lactant. de fals. relig. c. 17.* [l] *epigr. 98. quod est de Hermaphrodit. citat etiam Brissonius JC. de verb. sig. l. 8. & Pratejus lex. iur.* [m] *hac & Perottus & Car. Steph. in diction. poët. p. 232.* [p] *l. 4. rerum antiq. de iis quæ fabulosè apud histor referuntur verba faciens.* [q] *in Auson. lect. l. 1. cap. 28.* [r] *Lexic. Juris. voce Hermaph.* [s] *in com. utr. ling.* [t] *cornucop. epig. 2.* [v] *Carol. Steph dict. poët. p 384.* [x] *l. 7. geograph & l. 13.* [y] *l. 14. geogr. & Calep. voce Salmacis.* [z] *l. 4. interp. fabul. Ovid.* [aa] *lib. epig. ex 1.* ἀνθολογ. *tit. 66. & est incerti authoris.* [bb] *l. 5. epistol. ad Antonium Urceum Codrum & apud Marium Grapaldum l. 2. lexic. cap. 5. voce* ἀνήρ.

CAP.

CAP. IV.

De differentiis Hermaphroditorum.

ETsi Aristoteles [a] nonnulla duplici genitali, altero maris, altero fœminæ nasci, & in genere quidem hominum, sed maximè in caprarum, scripserit, differentias tamen nullas expressit. Galenus verò [b], super illum aphorismum γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται: mulier æquimanus non fit; variis veterum interpretum sententiis, ad ejus expositionem adductis, sub finem hanc aliquorum opinionem hisce verbis profert. Et his longè magis à ratione aliena inquiunt alii, Hippocratem de Hermaphroditis vulgò dictis, sermonem instituere, mari quidem muliebre pudendum adesse, dicentem, mulieri verò nullum inesse virile.

Sed Volaterranus [c], Hermaphroditorum differentias binas tantùm agnovisse videtur, dum asserit, Leonidam inter genitalium vitia hos reposuisse, eosque diverso genere: in viris quandoque circa scrotum medium, genitale muliebre apparere: in fœminis item, cum suo, virile. Cùm tamen Leonidas, Hermaphroditorũ differentias quatuor esse memoriæ prodiderit, Paulo Ægineta [d], Cælio Rhodigino [e], Johan. Manardo [f], & Gorræo [g] referentibus: tres quidem in viris, unam in mulieribus. In viris quidem, aliàs juxta τὸ περίναιον, aliàs in medio scroto, pudendum muliebre pilosum

losum apparet: vel, ut Rhodiginus [a], quandoque in Oschei meditullio hirsutior se prodit pudendi muliebris effigies. Aliàs verò, quæ tertia differentia est, per idipsum, quod in medio scroto pudendi formam habet, urina emittitur. In mulieribus autem supra pudendum, juxta pubem, genitale virile frequenter reperitur, tribus quibusdam corporibus extantibus, uno tanquam cole, duobus autem veluti testiculis: vel, ut Rhodiginus, in mulieribus verò supra clitorium in ephebeo, virilis membri positio comperitur, nec testiculorum abest prominentia infra colem.

At Albucasi [h], in viris modi duo, in muliere unus: Hermaphrodisia ait, ex viris est secundum duos modos: unus est, quia apparet in eo, quod sequitur spatium (intelligas inter anum & scrotum) aut in cute testiculorum, in eo quod est inter duos testiculos (in medio scroto) figura vulvæ mulieris, in quo sunt pili, & quandoque exit urina ex eo, quod est in cute testiculorum. In mulieribus autem est species, & est vulva mulieris super pectinem, sicut testiculi rari, parvi, omnino eminentes ad exteriora, quorum unus est, sicut priapus viri, & duo sicut duo testiculi. Idem ferè habet Isaac Israëlita [i], ut infrà, ubi de curatione agemus, ostensuri sumus. Clarius hæc Dalechampius [k]: in maribus id fit tribus modis: cùm in perinæo, sive interfœmineo muliebre pudendum exiguum videtur: cùm itidem in

ſcroto, ſed nullo excrementi profluvio: cùm ibidem, exeunte lotio. In fœminis unico, cum penis ſupra genitalis faſtigiũ in clitorio & ima pube prominet. Addunt quidam in maribus, cum ſupra colis radicem muliebris natura extat: in fœminis, cum penis ad inguina, vel in perinæo profertur.

Etſi Paræo [l], Hermaphroditus veluti ancipitis & dubiæ naturæ inter utrumque ſexum medius, per maris & fœminæ participationẽ eſſe videatur, attamen differentias quatuor alibi [m] perſpicuè (& cum eo Johan. [*] Liebaultius) propoſuit.

Prima eſt Hermaphroditus mas, qui ſcilicet virilem ſexum perfectum & potentem habet, (& ut Liebaultius [n], procreare poteſt) in perinæo autem tantùm rimam in vulvæ formam exciſam, minimè tamen perviam, ut è qua nihil neque urinarii, neque ſeminalis humoris prodeat: (hujus hiſtoriam infrà adponemus.)

Secunda eſt Hermaphroditus fœmina, quæ ſcilicet præter vulvam naturaliter conſtitutã, ſeminali nempe & menſtruo fluxu manantem, ſuprà ad os pectinis, membri virilis carneam & cutaceam quandam ſimilitudinem habet, erectionis & profuſionis ſeminis impotentem, ſcroto & teſtibus carentem: vel ut Liebaultius [n], membrũ habet virile juxta pubem abſq; pręputio, ſed cute tenui tectũ, quæ nec tegi, nec retegi poteſt, ex quo nec urina,

na, nec semen effluit, & nec scroti, nec testium vestigium conspicitur.

Tertia est eorum, qui etsi utriusque sexus imaginem expressam habeant, sæpiùs sibi adverso situ respondentem (vel ut Liebaultius [n] juxta se invicem situata, nonnunquam alterum supra, alterum infrà similiter locatum est) inefficacem tamen ad generationem & seminis profusionem experiuntur, alterutro tantùm ad mictionem conveniente (talem ego novi.)

Quarta eorum, qui utroque sexu valent, marisque & fœminæ munera potenter obeũt, quod utriusq; genitalia omnibus numeris ad generationem necessariis completa atq; perfecta; & hi dextram mammam mari, sinistram fœminæ similem habẽt. Et ut refert Isidorus [o], vicissim coëundo, & gignunt & pariunt. Alia verò Alberti [p] sententia est; inveniuntur enim Hermaphroditi, qui in coitu agunt & patiuntur, incumbunt & succumbunt, sed non imprægnant, nec imprægnantur.

Sic in Judæorum Talmuth etiam differentiæ quatuor proponi videntur. אנדרוג'נוס Androgynos (hac enim voce Græca Hebraicis literis scripta utuntur) inquiunt, convenit in quibusdam cum viris, in quibusdam cum mulieribus: in quibusdam cum viris & mulieribus, & in quibusdam est persona distincta, nec viris nec mulieribus similis. Sed de hac convenientia pleniùs infrà dicetur.

Verùm, in quibus membra ſexus utriuſque viſuntur, plerumque è duobus genitalibus, alterum iners eſt & invalidum, irritum atque inefficax: hinc Savonarola [q], plurimum hi habent unum membrũ altero debilius, & per illud, quod eſt fortius, egreditur ab eis ſperma: & tunc operantur actum maſculi, aut fœminæ magis. Addit Peucerus [r], nonnunquam contingere, ut alterum aut mutetur, aut prorſus aboleatur.

Hinc Ariſtoteles [s], quibus genitalia gemina habere accidit, alterum maris, alterum fœminæ, iis ſemper alterum ratum, alterum irritum redditur (non eſt univerſale, cùm reperiantur Hermaphroditi, qui in utroque ſexu omnino impotentes ſunt) cùm per alimentum ſubinde deliteſcat, quoniam præter naturam eſt. Agnatum enim eſt, abſceſſus modo: nam & abſceſſus aſſumunt aliquid nutrimenti, quamvis poſt geniti ſint & præter naturam. Hæc etiam Paræus [t] citat. Illud ipſum voluit Bodinus [u], dum quærit, cur duplicem ſexũ habentibus, alteruter ſemper inutilis ſit? Reſpondet: ita quidem tradere Ariſtotelem, leporem tamen inprimis excipiendum eſſe: in cæteris cauſam non aliam eſſe judicat, quam alteri ſexui à natura tributum eſſe, quod alteri detraxiſſet, ne utrique intenta, ab utroque deficiat, ut qui ſcæva fuerit, dextra manu non utitur: ſunt tamen qui utraque utuntur.

Pluribus profectò [x] etiam utrumque imper-

perfectum eſt, ut nec maris, nec fœminæ opus exercere poſſit (niſi fœminæ pudendum opera chirurgi dilatetur, cujus exemplum novimus & vidimus) id quod Auſonius [y] Poëta hoc epigrammate ſignificavit:

Mercurio genitore ſatus, genitrice Cythere,
Nominis ut miſti, ſic corporis Hermaphroditus,
Concretus ſexus, ſed non perfectus, utroque:
Ambigua Veneris, neutro potiundus amore.

Et T. Lucretius [z]:

Androgynum inter utras, nec utraq;, utrunq; remotum.

Sunt denique licet rariſſimum ſit, qui utrumque membrum ad Venerem idoneum habent, de quibus Suidas, ὅ τι αἰσχρῶς (Camer. habet κακῶς) καὶ ποιοῦντα, καὶ πάσχοντα.

Quare Avicennas [aa] pro ratione roboris genitalium, Hermaphroditi triplicem ſpeciẽ tradit: in quorum primo nec viri, nec mulieris membrum eſt, id eſt, ambo ita ſunt imperfecta, ut neutro uti queant: in ſecundo utrumque reperitur, ſed unum eſt occultius & debilius, & aliud eſt è contrario, & deſcendit ſperma ex uno eorum abſque alio: in tertio ambo æqualiter perfecta reperiuntur.

An verò dentur, qui utroque ſint perfecto, ambigitur: Suidas quidem, uti dictum, tradit: & Bodinus [*], *accepimus*, ſcribit, *Hermaphroditum, qui utroque ſexu utebatur.* Avicenna dubitanter aſſerit: nam cùm in tertia ſpecie ambo membra æqualiter perfecta reperiri ſcripſiſſet,

subiungit [bb], & pervenit ad me de illis unus, qui agit & patitur, ſed hoc parum verificatur.

Averroës [cc] verò negat his verbis: *quæ gemina habent genitalia, ſcilicet unum maris, alterum fœminæ, cauſa eſt ejuſdem generis, &c.* (vide infrà inter cauſas Phyſicas.) Et ideo impoſſibile eſt, aliquem talem natum perfectè habere membrum maris & fœminæ, quia utraque hæc membra ſunt invicem contraria: quamobrem non poſſunt perfecta reperiri in uno corpore. Nam impoſſibile eſt, ut in uno & eodem corde copuletur forma complexionalis propria ſexui maſculino, & forma propria fœminino: & impoſſibile eſt, reperiri in eodem corpore duo excrementa ſimul perfecta, ſcilicet ſemen maris & ſemen fœminæ: neque utraque membra propria huic excremento, niſi imperfecta in eodem corpore reperiri queunt illa duo membra, vel ſaltem alterum, aut aliud perfectum, alterum imperfectum. Sic & Marcellus Donatus [dd] agens de verè fœminis in viros tranſmutatis, inquit, nec exiſtimare licet ex Hermaphroditorum genere haſce fuiſſe, nam id expreſſiſſent utique authores; adhæc ſcimus nos, quod utraq; hæc natura nō poteſt reperiri in eodē corpore perfecto, &c. mox ſubiungit ea, quæ modò ex Averroë adduximus, & concludens ait, unde Hermaphroditæ omnes, teſte Haly, menſtruis carent.

Quare, ait idem, ſtatuamus in eodē membra genitalia utriuſq; ſexus perfecta æquè, minimè

nimè reperiri posse: quamvis enim reperiantur mulieres, quæ agunt & patiũtur, id alia de causa fit, nec utrumq; perfectè facere possunt. Et Albertus Magnus [ee] concedit inveniri, qui in coitu agant & patiantur, incumbant & succumbant, sed non imprægnare, nec imprægnari; addens eum sexũ principaliorem esse, qui à cordis complexione juvetur, quæ tamen ita aliquando media sit, ut vix discerni possit.

Censet [ff] Liebaultius, fœminas has Hermaphroditas, quæ membro virili abutuntur, à Cælio Aureliano, Tribades: Plauto, subigatrices: Arnobio, fictrices vocari: quod tamen ab aliis, de iis dicitur, quæ Clitoride sunt longiore, quemadmodum in Theatro nostro Anatomico ostendimus. Quinimo, ait Marcellus Donatus [dd], & mulieres simpliciter aliquãdo inter seipsas mutuò se confricantes oblectari, semẽq; ejaculari, testis est Avicenna [gg].

Itaq; legibus cavetur (*l. quæritur. ff. de statu hominis & 4. q. 3. c. 1.*) ut Hermaphroditi sexum eligant, ne utroq; abutantur, & ut loquitur JC. jurare debent, in quem sexũ incaluerint. Has, inquam, leges [hh] & antiquitus & recenter sancitæ, sexum quo uti, & in quo manere ac vivere velint, eligere jubent, capitali pœna addita (propter inconvenientia, addit Liebaultius, quæ exinde sequi possunt) si ab electo semel sexu discessisse deprehendantur: quidam enim utroque abusi creduntur, & promiscuè cum viris & fœminis voluptuati.

Sed advertendum, quod Jacobus Ruff ii monet: contingere, etiam generari quosdam, & aliquousque adolescere, de quibus inspicienti non constet, cujusnam sexus sint: quos imperitiores utriusque sexus esse autumant, sed longê falluntur. Fit enim ex casu aliquo, ut ex terroribus subitis etiam circa hæc membra semen aliquid vitii contrahat. Exempli gratia: Contingit (addit) nobis talem afferri infantem, de quo non satis constaret, cujúsnam sexus esset: prominebant quidem testiculi, membrum præterea nullum, infra testiculos ruptura erat, unde urina efflueret. Sed quia propter virgæ prominentis defectũ (nec enim tota aberat, sed intro conversa, ad modò dictam rupturam deflectebat) hanc natura urinæ viam dedisset, non pro fœmella, nec androgyno, sed pro masculo hunc haberi ac baptisari placuit. Fatebatur autem mater, se ex viso quodam adeò territam, ut hinc infanti hoc contractum esse conjiceret. Similis apud nos Basileæ casus, cùm barbitonsoris cujusdam ædes incendiũ paterentur, ejusque uxor gravida, expergefacta præ terrore indusium induere oblita, nuda prorumperet, à famulo nuditatis admonita, illicò manum pudendo præposuit: postmodum Puellum membro genitali, non verò testibus carentem, enixa est, qui paucos annos supervixit.

Lubet signa quædam apponere, quibus cognosci potest, sitne Hermaphroditus, aut Hermaphro-

maphrodita dicendus, qui utrumq; genitale obtinet.

Etsi JC. velit, si neuter sexus alterum superet, ei gratificari posse, si dixerit, cui sexui inservire malit, ut habet Tiraquellus [kk]: attamẽ & Medica signa sunt, quæ docent quem sexũ cognoscere debeant, quæ potissimum à genitalium partium consideratione dependent, à Paræo [ii] & Liebaultio, [hh] proposita, quibus, virilis ne an fœminei sexus potentes sint, an verò utriusq; impotentes, dignoscere Medici valent: Apparent hæc in genitalibus præsertim, & facie. Nam si vulva, sic ad amussim omnibus suis dimensionibus exacta & pervia sit, vt virile membrum admittere possit: si menses illac profluant: si capilli promissi sint, tenues ac molles, si facies fœminea, si vox subtilis, si mammæ mulieribus similes sunt, si deniq; ad illam totius corporis effœminati mollitiem, animi quoque fracti & timidi parem conditionem additam habeant, & cæteras actiones mulieribus similes, fœminei sexus potentiores, & planè fœminæ judicantur. At si pilis obsitum perinæum & anum habeant, quæ ferè loca mulieribus glabra sunt: si penem convenienti magnitudine, quoad crassitiem & longitudinem compositum habeant, se validè ac alacriter erigentem, si semine manantem, virilis sexus potentiores, & planè viri pronuntiantur. Quare Liebaultio Mas statuitur is, qui magis ad masculi, quam fœminæ natu-

ram accedit: fœmina verò, quæ plus fœminei, quam masculi habebit. Hinc & Ulpianus, ejus sexus existimandos putat, qui in eis prævalet. Quare Hermaphroditi, qui utuntur membro viri, pro viris habendi: sin contra, pro mulieribus: quare & Hermaphroditus & Hermaphrodita, licet quibusdam secus videatur, dici potest. Huc facit Martialis Epigramma [ll]:

An Dea fœmineum jam negligit Hermaphroditũ,
Amplexu teneri sollicitata viri.

At si par sit utriusq; genitalis in figura, mole & efficacia conformatio, utriusq; sexus potẽs Hermaphroditus censetur, masculus & fœmina nominabitur. Neuter verò, addit Liebault. qui nec unius, nec alterius sexus capax est.

Hic queri solet, quare natura non disposuerit duo membra virilia, vel duo fœminea, sed semper unum virile, & alterum muliebre? Respondẽt, quia natura tunc faceret aliquid frustra, quod est contra Aristotelem in multis locis, *ut de anim. & 4. Metaphys.* ubi dicitur, *quod Deus & natura nil frustra faciunt.*

Sed est, ut caput hoc concludamus; quare dicimus, Hermaphroditos ratione partium genitalium differre dupliciter, vel situ, vel viribus. Situ, & id ratione vel maris, vel fœminæ: Maris, hoc est, qui maris officio defungi potest hicq; differentia quadruplex: vel enim sub testibus & scroto, in perinæo, sive inter anum & scrotum, rimam habent superficiariam, minimèq;

nimêq; perviam, & quidem aliquando testibus scroto deficiente, circa inguina sub cute latitantibus, ut historia infra apposita docebit. Vel rima in medio scroto, & quasi inter testiculos: & horum alij per hanc rimam mingunt, alij & per rimam & per penem urinam reddunt: in alijs nullum excrementi profluvium. Vel supra membrum virile, colísve radicem in pube muliebre pudendum conspicitur. Vel denique in inguine, & quidem, vel à dextris, vel à sinistris juxta ipsum penem rima occurrit. Fœminæ, hoc est, quæ fœminæ instar patitur, itidem differentia triplex: vel in pectine, supra pudendum, virile genitale cutaneum scroto & testibus carens: vel sub vulva in perinæo, penis profertur cum testiculis: vel in inguine juxta se invicem situata habent, & hæc, vel per pudendum solum muliebre purgatur, per penem nullo excrementi profluvio: vel per uterum menstrua, & per penem urina excernitur: & quidem vel à dextris virilia, à sinistris verò muliebria, ut Paræus pingit: vel contrario situ, ut Cornelius Gemma mm. delineavit: & Paræus proponit gemellos dorso cohærentes, qui ambo Hermaphroditi, quorum alter à dextris, alter à sinistris virilia habet, & vice versa. Idem exhibet figuram Hermaphroditi quaternis pedibus & manibus, maris & fœminæ genitalia habens. Ratione deniq; virium discrepant, quod alijs, alterum tantum utile, & alterutrum inutile;

alii,

aliis ambo instrumenta inutilia: aliis denique (quamvis rarissimè) ambo utile datum est. Hactenus de differentiis Hermaphroditorum.

[a] *4 gen. anim. 4* [b] *7. aph 44.* [c] *com. urban. lib. 24. qui Philologia inscribitur, cap. 14.* [d] *l. 6. c. 69.* [e] *lect. antiq. l. 15. c. 10* [f] *l. 7. episto. ep. 2. quæ est de morborum nominibus.* [g] *defin. med.* [h] *l. 2. meth. med. c. 70. de cura hermaph.* [i] *praxeos l. 9. c. 18* [k] *in Plin. l. 7. c. 3. & Zvinger, theat. vol. 2. l. 3. p. 331.* [l] *in introduct. c. 11.* [m] *l. 24. Chirur. c. 4. de monstris.* [n] *l. 3. morb. mulieb. c. 13.* [o] *l. 11. orig. c. 3.* [p] *l. 18. anim. tr. 2. c. 3.* [q] *prax. tr. 6. c. 20. rub. 34* [r] *com. de divin.* [s] *4. gen. an. 4.* [t] *l. 24. Chirur. c. 4.* [u] *l. 3. theat. p. 383* [x] *Gorræus in defin.* [y] *lib. epig. 98.* [z] *l. 5. de rer. nat.* [aa] *fen 20 tr. 2. c. 43.* [bb] *citat. hoc Savonarola tr. 6. c. p. 20 rub. 34.* [cc] *in paraph. in 4. Arist. gen. an. 4.* [dd] *lib. 6. hist. mirab. c. 1.* [ee] *li. 18. an. tr. 2. c. 3.* [ff] *l. 3. morb. mulieb. c. 13* [gg] *fen. 20 tertii tr. 1. c. 44* [hh] *Paræus l. 24. c. 4. & Liebaultius. lib. 3. mulieb. c. 13.* [ii] *l. 5. de partu, c. 3.* [kk] *tom. 1. de jure primogen. qu. 17. op. 2. num. 15.* [ll] *6. Epig. 68.* [mm] *de nat. divin. character. lib. 1. c. 6.*

CAP. V.

An ostenta, an monstra, an portenta, an prodigia sint? & quid sit ostentum, monstrum, portentum & prodigium?

QUanquam Androgynes, cum formam habeant humanam, apud Jurisconsultos (monente Petro Gregorio Tholosano) [a] inter homines annumerari possint, & solum existiment

ſtiment monſtra, & expungant ab ordine hominum, forma humana deſtitutos partus [b]. Nihilominus olim aliquando inter prodigia fuerint Androgynes: & Hermaphroditos D. Auguſtinus [c], monſtruoſa hominum genera: Cicero [d], fatale monſtrum: Diodorus Siculus [e], naturæ monſtra, quod rarò fiant, atque aliquid tum bonum tum malum portendant: Plinius [f] portenta (hinc Camerario [g] portentoſa corpora) Livius [h], & Julius Obſequens [i], prodigia vocarint; lubet paucis inquirere, anne ad oſtenta, vel monſtra, vel portenta, vel prodigia referri debeant, quod oſtenti, monſtri, portenti & prodigii deſcriptio patefaciet.

Et quidem ſi Ciceronis [k] mentem aſſequimur, oſtenta, monſtra, portenta & prodigia idem ſunt: ſic enim ille: prædictiones verò & præſenſiones rerum futurarum, quid aliud declarant niſi hominibus ea, quæ ſint, oſtendi, monſtrari, portendi, prædici? ex quo illa oſtenta, monſtra, portenta, prodigia dicuntur. Idem *lib. de Divinat.* quod enim oſtendunt, portendunt, monſtrant, prædicant, oſtenta, portenta, monſtra, prodigia dicuntur. Quare Calepinus [l] hæc confundi aſſerit, & pro eodem ſignificato accipi, omniaq; ab eo, quod futurum aliquid oſtendit, dicta eſſe. Hæc enim omnia Græcis τέρατα, ſigna, dicuntur; nã licet τέρατα interdum de ſignis uſitatis, & quæ non ſunt præter naturam dicantur, ſæpè tamen de talibus, quibus DEUS aliquid nobis por-

portendere ſeu prædicere vult: unde τέρας παρὰ τὸ εἴρω deducitur τὸ λέγω, ut ſit quaſi εἴρας, pleonaſmo τοῦ τ. & ι. abjecto. Sed ad ſingula.

Oſtentum, quod ab oſtendendo dicitur; vel, ut Iſidorus [m], quod oſtendere quippiam futurum videatur, res eſt aliqua inuſitata, quę ſtatim aliquid futurum oſtendit, quod propriè de cometis & tonitruis die ſereno auditis, dicitur: quemadmodum & de fulgentium in aëre effigierum, quarum magna varietas non vetuſta ſolum, ſed recentia etiam tempora obſervarunt, quas alias aliæ cauſæ, DEUS, ſancti angeli, ſæpè diaboli effingunt: ſæpè nubes, vaporésve, ſtellarum radiis perſperſi tinctique, & partibus aliis plus, aliis minus nitentes, vario poſitu exprimere videntur. Quæ autem vis illa ſimulacra pingat, quæſitum eſt omni tempore. Reſpondet Peucerus [n]: an, cùm nunquam halitibus aër vacet, halitus illi fortuito concurſu, aut ſi ſparſim divulſi ferantur, ex intervallis, cohæſione aliqua, ea conſtituant, ſed lumine cœleſti colorati, aliâs nitore fulgido, flammeo aliâs & flagranti rubore, pro fumorum conditione: an verò intelligentes ea exprimant naturæ & ſecutorum caſuum præſciæ: ſeu nubibus, fumíſve adhibitis, ſeu, abſque his, fulgida aliqua ſpecie: tamen pleraque, vel à DEO ipſo, vel à ſanctis angelis confici, conformariq; exiſtimo, qui amore humani generis, quam ex æterno

DEO

DEO coràm didicerunt, ideam ac seriem eventorum, his imaginibus delineatam nobis contuendam proponunt, non ut prævideamus quæ subterfugere, aut elabi nullo modo possumus: sed ut his admoniti, & de nostris peccatis cogitemus, & magnitudinem periculorum animis metiamur, & admonitiones ac consolationes editas divinitus, in memoriam redigamus, atq; inter intenta immissaque etiam tela, cum omnia lethum minabuntur, ad ipsius genua advolvamur supplices, votis precibusque, manibus in cœlum porrectis, veniam exposcamus. Interdum & dæmonum præstigiis adumbrari talia, consentaneum est: vagi & temerarii halituum confluxus, præsagium aliquid, præsertim tam concinna specie & serie, rerumque divinæ subditorum gubernationi componere nequeunt, nisi casu regi & consistere mundum, cum Epicuro sentiamus. Sed redeamus unde digressi.

Ostentum autem, Labio, (Ulpiano [o] JC. referente) sic definit, esse omne contra naturam cujusq; rei genitum factumq;: addunt aliqui [p] & præter consuetudinem oblatum. Vel, ut Landinus [l]: Ostenta sunt, quæ præter naturam fiunt, aliquid futurum esse significant. Addit exemplum, ut cum (Herodoto [q] in Polymnia referente) Xerxe è Sardibus contra Græcos Anno mund. 3385. V. C. 273. exercitum movente, equa leporem peperisset: respon-

responſum eſt, exercitum illum, ex timore in fugam abiturum: ejusmodi multa prætermus exempla. At rectè ne à Labione contra naturam, & à Landino præter naturam dicatur, infra monebimus. Sed notandum JC. non absolutè dixiſſe genitum: ſed addidiſſe, factúmque: ita enim, inquit Gœddæus JCtus [r], interdum natura agit, ut quod naturali conditione ac conſuetudine rectè genitum eſt, mutet ac transformet, amplificando, vel minuendo, vel prorſus in aliam formam transferendo. Sic enim Plinius [s] ſcribit, ex dulcibus pomis acerba, & ex acerbis dulcia facta: ex caprifico, ficus, & contra: item oleam in oleaſtrum, candidam uvam & ficus in nigras mutatas: item Laodiceæ Xerxis adventu, platanum in oleam transmutatam fuiſſe: qualibus oſtentis Ariſtandri apud Græcos volumen ſcatet, ne in infinitum abeamus. Quin & fœminas in mares mutari, ex Plinio [t], Gellio [*], Tiraquello [*], & aliis, ſuo loco monebimus. Et illud eſt, quòd in hac definitione, ut ſatis cõmoda & laxa eſſet, Paulus JC. verbo factum, exprimere voluit. Huc etiam Gœddæus [y] Hermaphroditos refert, olim Androgynos dictos, qui utroq; ſexu donantur: item, ſi ex fœmina mas fiat.

Quare oſtentorum genera duo ſunt; unum quoties quid contra naturam naſcitur: alterum, cum quid prodigioſum videtur.

Monſtrum verò à monſtrando, ut Cicero voluit:

voluit: vel ut Iſidorus [m] à monitu dictũ, quod aliquid ſignificando demonſtret, ſive quod ſtatim monſtret quid appareat, & hoc proprietatis eſt: abuſione tamen ſcriptorum plerumq; corrumpitur. Donatus voluit, Monſtrũ omne contra naturã eſſe. Equidẽ monſtrum naturæ error eſt, vel peccatũ, dum ipſa conatur ad finem ſuum pervenire & tamen impeditur: ut Minotaurus, [aa] βουγενὴ [bb], dum ex bobus, vituli humana facie generãtur: vel, quicquid natura deforme eſt, ubi ſcilic. præter naturam, aut deficit, aut excedit, monſtrum & res monſtroſa eſt: ut cum naſcitur aliquid membris alterius generis, quod & promonſtrum quandoq; dicitur, quaſi porrò aliquid monſtrans, ſive monens. Etſi Nonius Marcellus [cc], monſtrum præſentis temporis eſſe, portentum verò futurum tempus reſpicere velit. Sicque monſtra dicit Deorum monita eſſe, quia Virgilius dicat, Monſtra Deûm refero. Quare ſunt, qui velint propriè monſtrorum nomen iis tribui debere, quæ ex animalibus naſcuntur, non ſui generis ſpecie, ſed aliena ac diſſimili, nimirum quæ vel diverſarum rerum formis variè confutis, vel natura rei facie diſtorta, confracta, alióve modo defœdata conſtant, aut mutila ſunt & truncata, aut plurium non neceſſarium partium, integrorúmve corporum adhæſu coalituque naturæ modum prætergreſſa.

Portentum, auctore Iſidoro [m], à portendo, id eſt, præoſtendo dictum. Varro cenſuit,

portenta esse, quę contra naturam nata videntur: at Festo [dd], quod licet naturale sit, rarò tamen se ostendit, & futurum aliquid cum temporis intervallo, denunciat, vel portendit, ut cum insolita corpora in aëre apparent, ut cometæ & turbines: sicque ut Nonius, [ee] futurum tempus respiciunt. Sic Hermaphroditorum corpora, portentosa dici possunt: Ciceronem [ff] imitati, inquientis, an verò illa nos terrent, si quando aliqua portentosa, aut ex pecude, aut ex homine nata dicuntur? Idem tamen, non vult ea quæ rarò fiunt, idcircò portenta putanda esse; aliâs enim, ait, sapientem portentum esse, putandum foret. Sed audiamus Hispalensem Episcopum Isidorum [m], hæc plenius explicantem.

Portentorum creationes quædam in significationibus futuris constitutæ videntur. Vult enim DEUS interdum ventura significare per aliqua nascentium noxa, sicut & per somnos & per oracula: quibus præmoneat & significet quibusdam vel gentibus, vel hominibus, futuram cladem, quod plurimis etiam experimentis probatum est: ut in temporibus Xerxis regis, tunc quippe vulpes (lepus, habet Herodotus [gg]) ex equa creata, dissolvi regnum ejus portendit. Alexandro, ex muliere monstrum creatum est, quod superiores corporis partes hominis, sed mortuas habuit: inferiores, diversarum bestiarum, sed viventes: quod Regis interfectionem repentinam significa-

ficavit: supervixerant enim deteriora melioribus: sed monstra, quę in significationibus dantur, non diu vivunt, sed continuo ut nata fuerint, occidunt.

Idem Isidorus, inter portentum & portentuosum, differentiam facit. Nam, scribit, portenta sunt, quæ transfigurantur, sicut fertur in Umbria mulierem serpentem peperisse: unde Lucanus:

Matremq; suus conterruit infans.

Portentuosa verò, levem sumunt mutationẽ. Exempli causa, cum sex digitis nati. Portenta igitur, vel portentuosa existunt, alia magnitudine totius corporis, ultra communem hominum modum, quantus fuit Tition in novem jugeribus jacens, Homero testante: alia parvitate totius corporis, ut Nani, vel quos Græci pygæos vocant, eo quod sint statura cubitales. Alii magnitudine partium, veluti capite informi, aut superfluis membrorum partibus, ut tricipites, & trimanus: vel scinodontes, quibus dentes gemini procedunt. Alii à defectu partium, in quibus altera pars plurimum deficit ab altera, ut manus à manu, vel pes à pede. Alii à discissione, ut sine manu, aut capite generata, quos Græci stenisios vocant. Alia pernumeria, quando solum caput, aut crus nascitur. Alia quæ in parte transfigurantur: sicut qui leonis vultum habent, vel canis, vel taurinum caput, aut corpus, ut ex Pasiphae memorant *b b* genitum

Minotaurum, quod Græci ἑτερομορφίαν vocant. Alia quæ ex omni parte transfigurantur in alienæ creationis portentum, ut ex muliere vitulum, dicit historia, generatum. Alia quæ sine transfiguratione mutationem habent locorum, ut oculos in pectore, vel in fronte aures supra tempora: vel sicut Aristoteles tradidit [ii], quendam in sinistra parte jecur, in dextra parte, splenem habuisse. Alia secundum connaturationem, ut in alia manu digiti plures connaturati & cohærentes reperiuntur, in alia minus, sive in pedibus. Alia secundum immaturam & intemperatam creationem, sicut ii, qui dentati nascuntur, sive barbati, vel cani. Alia complexu plurimarum differentiarum, sicut illud quod prædiximus in Alexandro multiforme, portentum. Alia commixtione generis, ut ἀνδρόγυνοι qui ἑρμαφροδίτοι vocantur, eò quod eius uterq; sexus appareat. Hęc Isidorus.

Prodigium tandem dictum de Ciceronis sententia, quasi prædicium, quod [kk] porrò dicat, quod significet, & aliquid futurum esse portendat: vel, ut Festus, quod prædicat futura, permutatione literæ [h]: nam quæ nunc [c] appellatur, ab antiquis [g] vocabatur: hinc Ciceroni [ff] prodigia, quia prędicant aliquid. Quod etsi naturaliter fiat, ac sæpè eveniat, semper tamen mali aliquid præsagit. Quare Nonio prodigia Deorum minæ, vel iræ: hinc Cicero [ll], etenim multa sæpè prodigia vim ejus

nomen

nomenque declarant. Verum Peucerus [mm], prodigiorum nomen illis accommodat, quæ in elementis præter naturam novata, atq; inusitata notantur, aut mixtis rebus. Ex aëre sanguine, lacte, frumento, lapidibus, sulphure, igne, antiquis temporib. sæpè pluisse legimus. Nostra ætate imbres sanguineas, scintillantes inter pluendum guttas & fervidas pluvias, frumentaceas, inusitatę magnitudinis grandines, ceu arte figuris hominum expolitas, multæ gentes senserunt. Atratas paludes sanguine fluxisse: Terram, in cruentas scaturigines erupisse: Aristas, sanguinem guttatim extillasse: statuas & simulacra in templis copioso sudore, etiam extersa & siccata defluxisse, historiæ tradunt.

Sanguinem biduo pluit, in Area Concordię Romæ, An. mun. 3782. V.C. 571. Livius [nn] An. Ch. 541. item 783. & 787. similiter An. Ch. 874. tribus diebus & noctibus in Italiæ agro Brixiensi. Item, 1114. & 1120. & 1165. Sic 1226. in Styria nix cecidit, quæ statim in sanguinē mutata: Et 1456. Romæ sanguinem pluit, quemadmodum 1542. in diœcesi Monasteriensi ad castrum Sassenburg. Sic 1532. 20. Januar. Ulyssiponæ: 1534. sanguis & ignis per tres dies: & 1539. in Octob. in Belgio à 2. ad 4. vespertinam. Anno 1552. in Franconia ad Hoffstad, sanguis & caro decidere, & 1553. in Thuringia 5. Junij: at Lipsiæ 8. Junij, & tandem 1554. 6. Maji, non longè ab oppido Dünckelspül

pluviæ ſanguineæ obſervatæ fuêre. Caro quoque decidit A. V. C. 293. Pub. Volumnio & Servio Sulpitio Camerino Coss. Romæ carne pluit auctore Dionyſio [oo]: & Anno Chr. 1456. in Liguria: quemadmodum & Romæ.

Lac. An. Mund. 3698. V. C. 486. de nubibus in ſpecie pluviæ lac deſcendit, Eutropius [pp]: & V. C. 640. lacte & ſanguine pluit, Plinius [qq], Frumentum: An. Chr. 828. in Vaſconia annona de cœlo pluit, frumento ſimilis, ſed grana breviora habuit, Vincentius [rr]. Anno 987. in Saxonia, ſiligine & piſcibus de cœlo pluit: Chron. Saxon. Item, 1553. in Carinthia ad oppidum Klangendorff Dominica Judica per horas duas, frumentum cœlitus delapſum, & quidem ad ſex miliaria: ſic & aliis pluribus in locis.

Lapides: An. Mun. 3604. V. C. 411. pluit lapides, Plinius [ss]: & Livius aliquoties pluiſſe lib. 2. meminit. A. Ch. 1497. 7. Novemb. in Alſatia, ex nubibus condenſatis lapis grandis ponderans duo talenta ſeu centenaria & dimidium delapſus: ſimilis haud dubiè illi qui in Thracia juxta flumen Ægos magnitudinis currus, & niger velut exuſtus decidit, Laërtio lib. 2. & Plutarch. in vita Lyſandri referentibus. Sic An. 1552. in Franconia Schleuſingæ, ſilices pluit. Prætereo lubens, ignis, cinerum, lanæ, laterum, aliarumq; rerum pluvias, de quibus legi poſſunt Plinius, Livius, Julius obſequens, &

ex

ex recentioribus Lycosthenes, Frytschius, Fincelius, Goltwurm, & alii.

Manantem ex aristis cruorem Silesia vidit. Sanguinis copiosi rivus è terra profluxit, ad oppidum Bockelheim ditionis Hildesię, quod paulò pòst oppugnatum, incensumq; magna ex parte conflagravit. Sic nõ procul Mersburgo magna palus certis vicibus in cruorem versa adeò rubuit, ut immersa quævis tingeret. Sudarunt simulacra Bernburgi, quod oppidũ in Ascaniensi principatu situm est. Sed de his satis, & quò nimium laxatis habenis progressa est oratio, redeat ad Hermaphroditos, an monstra, an ostenta, vel quid sint?

Ex dictis patet, abusivè Hermaphroditos dici modò monstra naturę, modò monstrosa hominũ genera, partus monstrosos, modò prodigia, modò portenta & portentosa corpora. Insuper etiam liquet, ostentum generalius vocabulum, quàm monstrum esse, cum sub se etiam monstrum comprehendat, quare Plinius [tt] de olea in oleastrum mutata, ostentum vocat, quia formam sui generis non amittebat, licet in deteriorem casum mutaretur. Nam quod Cicero [uu] Androgynum fatale quoddã monstrũ vocat, id abusivè, vt loquitur Goeddæus [xx] fecit, antiquam & quidem falsam Hetruscorum & Romanorum opinionem intuens, qui per naturã impossibile propè putabant, ut Androgynus nasceretur. At posteritas rectius edocta, non amplius pro mõstro, sed in

 delitiis

delitiis habuit, atq; ita ad primum ostenti genus retulit, ut Gellius [yy] ex Plinio [zz] testatur.

An verò contra, vel præter naturam genita? Respondemus cum Isidoro, non esse cõtra naturam, quia divina voluntate fiunt, cum voluntas creatoris cujusq; conditæ rei natura sit. Unde & ipsi gentiles Deum, modò Naturam, modò Deum appellant: non ergò contra naturam fiunt, sed contra quam est nota natura. Portenta autem & ostenta, monstra & prodigia ideò nuncupantur, quod portendere atq; ostendere, monstrare atque prædicere aliqua futura videntur. Et revera quicquid oritur, quicquid occidit, qualecunq; id demum sit, à natura causam habere necesse est: ut quamvis præter naturæ consuetudinem extiterit, contra vel sine natura non fit. Si à Chrysippo (inquit Cicero 2. de Divinat.) quærerem earum rerum causas, nunquam dicet illa facta fortuitò, naturalemque rationem omnium reddet. Et quamvis hominum intuitu, qui causas ignorant, vel invenire nequeunt, quædam docendi gratia ad fortunam referantur, ac fortuitò accidere dicantur, Cicerone de Divinatione & in Topicis, Philosopho tamen indignum est, putare, quicquam sine naturali causa quam ignorat esse, vel in rerum natura existere: ut ex Plutarcho, Lactantio & plerisque aliis notum fit. Nam verissimum perhibetur, ἡ φύσις ὀυδὲν μάτην ποιεῖ.

Qua-

Quatenus verò ostenta monstráve procreat, id quidem peccatum ejus erit, & præter naturæ institutum, sed non sine causa, nec sine certo fine: cùm per accidens & quasi per naturæ cursum sint. Equidem secundum Philosophum [aaa], monstra præter naturam quoque sunt, sed partim quodammodo secundũ naturam: cum in illis eademmet materia adservari soleat, naturalis tamen forma mutari. At quatenus à natura generantis degenerat, eatenus monstrosum & præter naturam appellatur, licet aliquid secundum naturam habeat.

Genera autem monstrorum quinque fecit Mercatus [bbb]. Primum, quod videtur quodammodo secundum naturam existere, comprehendens omnes nationes, quæ defectu aliquo insigniuntur, ut qui dicuntur uno oculo in media fronte: qui in humeris habent, cervice carentes: qui sine ore, & spiritu naso attracto vivunt; qui geminas pupillas, qui irati visu perimunt: qui se vmbra pedibus facta tegunt, Sciapodes dicti; qui plantis sunt aversis, aliique ejusdem naturæ complures. Secundũ genus est eorum, quorum corpora magnitudine aut parvitate, à communi hominũ commoderatione recedunt, ut sunt gigantes & pumiliones. Tertium, ea corpora continet, quibus aliquod membrum deest, vel superabundat, ut sunt Hermaphroditi, & ii, qui plures digitos aut manus, aut pedes, aut capita habent, vel quibus ex necessariis aliqua desunt. Quartum,

tum, quæ partim humano corpore ſunt, aliqua tamen aut pluribus partibus bruti alicujus ſpeciem referunt. Quintum, quæ bruti alicujus animalis ex toto, vel plurium mixtim ſpeciem ac figuram repræſentant. Nunc ergo in cauſas generationis monſtroſorum partuũ inquiramus: quas typo exhibemus.

a *in ſyntag.* Juris. *l* 7. *c* 2. *n.*9. b *Paulus l. non ſunt liberi. l.*14. *de ſtat. hom lib.*1. *P. tit.*6. Juſtin. *in l. quod certatum, l.*3. *de poſthu hæred. inſtit. l.*6. *C. tit.*29. *C de civit. Dei ad Marcel. l.*16. *c.*8. *monſtroſos fœtus vocat Paræus l.*14. *c.*4 *monſtroſos partus Liebaultius l.*3. *morb. mul. c.* 13. *Sic ſumma Sylveſtrina part.* 1. *tit. Hermaph. habet, non poſſe jure ordinari propter monſtruoſitatem: idem & Fumus in aur. armil. tit. Hermaph.* d *lib.* 1. *de divinat. Glareano in Eutrop. mõſtra.* e *l.* 4 *rerum antiq. c.* 2. f *l.*11. *c.*49. g *com. utriuſ. ling.* h *l.*7. *decad* 3. i *lib. de prodig.* k 2. *de nat. Deorum in princ.* l *idem & Landinus in l.*3. *carm. Horat. od.*17. m *l.*11 *orig. c.*3 *quod eſt* [illegible]. n *lib.*15 *c.*5. o *in l. oſtentum. ff de verb ſignif. & lib.* [illegible] *ad edictum.* p *Figul. in l.*1. *car. Hor. od.* 2. q *l.*7. *pag.*471. *& Frytſch. in cat. prodig.* r *in in com. ad leg.*38. *de defin. oſtenti nu.* 5. s *l.*17. *c* 25. t *l.*7. *c.*4. u *l.*9. *noct. att. c.*4. x *in* 1. *leg. connub. gl.* 1. *par.* 1. *numer.*100. y *l. c nu.*9. z *Figulus l.*1. *car. Hor. od.* 2. aa *Virgil.* 6. *Aeneid. & Servius* bb *aliàs Epitheton apũ eſt, quod ex oſſibus bovinis naſcantur. Ouid.* 15. *Metam.* cc *de interpr. vocab. & ex eo Landin. in Horat.* dd *citatur à Calep.* ee *citante Anton. Marcinello com. in lib.*1. *car Hor. od* 22. ff 2 *de Divinat.* gg *l* 6. *p.* 471. hh *Virgil* 6. *Aen:* ii 4 *gen animal.* 4. *&* 1. *hiſt.*18. kk *Iſidor. l.*11. *orig. c* 3. ll *orat.* 6. *in Verrem.* mm *l.*15 *c.*5. *de divin. gen.* nn *lib.* 39. oo *Dionyſ. l.* 10. pp *l.* 2. qq *lib.*2. *c.*56. rr *ſpeculi l.*25. *c.*23. ss *l.*16. *c.*4. tt *l.*17. *c.*25. uu 1. *de divin.* xx *com. in tit.*16. *lib.*50. *pandect. ad l.*38 *n.* 20. yy *l.*9. *c.*4. *in fin.* zz *lib* 7. aaa *gen. anim.*4. bbb *Mercatus l.*3. *morb. mul. c.*7.

Hîc inſeratur Tabula *** notata p. 59

m.

nini
nſti-
tur,
ani-
it,&
ra-
lere
eſo-

tate
de-
ortũ
rio-
be-
ſad
ha-
ote
inis
um
fœ-
ni-
fœ-
, ſi
m,
ſià
ha-
res
de-

tum
qua
jus ſ
cuju
ſ ec
in c
inq
a *in*
*l.*14.
depoſ
ce l.
ſtroſ
Sylv
nari
tit.E
ſtra.
ling.
in pr
*l.*11
tum
car.
in ce
*c.*4.
mer
gil.
ex
terp
lep.
od
i1
ora
oo
*c.*2
tit.
lib

uum

in conjunctione con

ceat.

Majore.

Pauciore.

er ſe.

Propter admiſtionem excrementorum in utero collectorum.

l { *Quantitate.* *Qualitate.*

line.

forma.

tori.

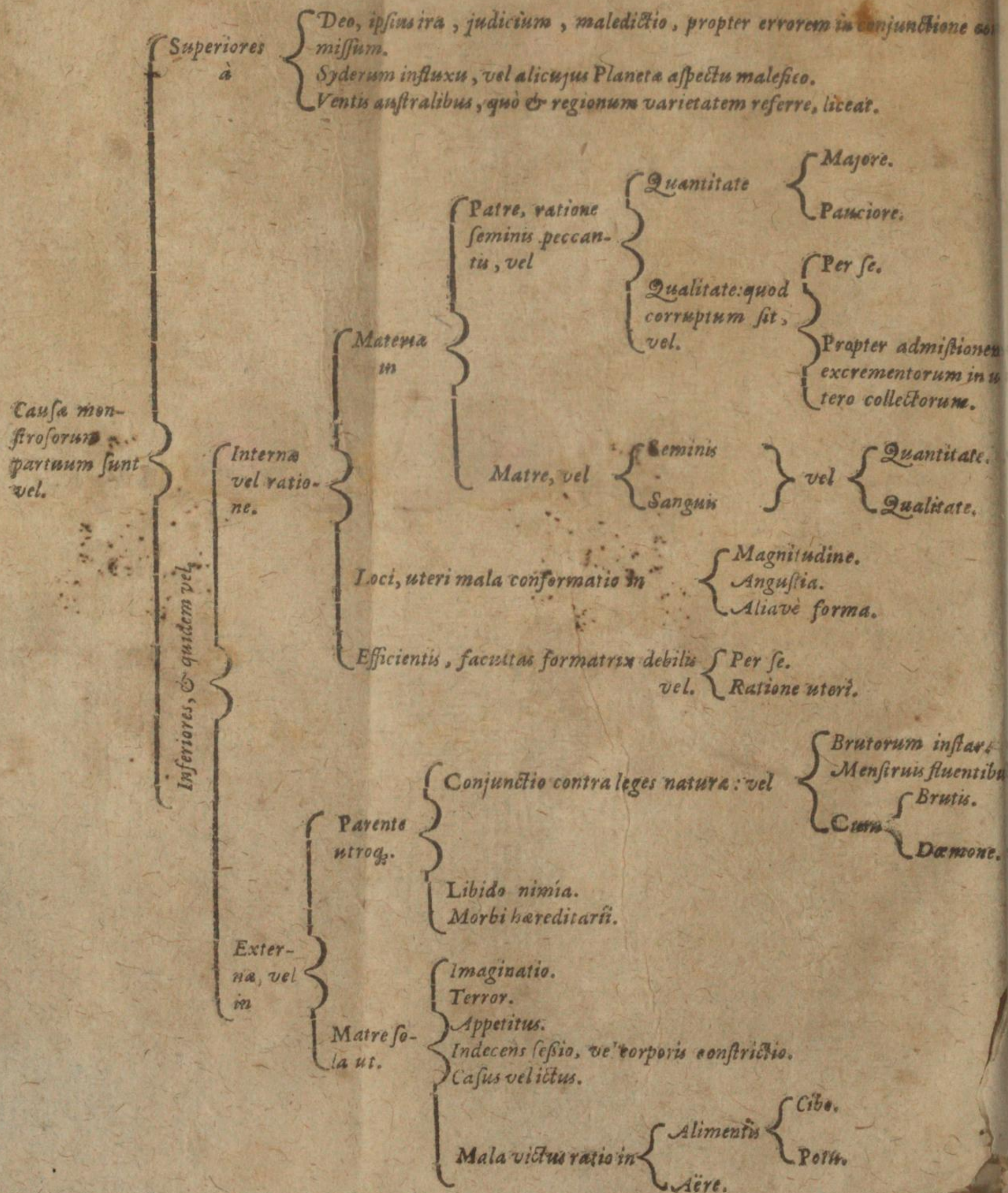
{ *Brutorum inſtar.* *Menſtruis fluentibus,* *Cum* { *Brutis.* *Dæmone.*

Cibo.

Potu.

Tabula *** notata ad pag. 59

Sequitur Typus causas monstrosorum partuum exhibens.

CAP. VI.

De causa conceptuum monstrosorum.

NAtura humana, ejusque partes homini generando destinatæ, si optimè constitutæ sint, nec in his quicquam desideretur, speciosa quæque profert, suique generis animal omnibus numeris absolutum producit, & quidem vel masculum, vel fœminam, pro ratione & materiæ & causæ efficientis: qua de re diversa placita Philosophorum fuêre, quæ solùm attingere lubet.

Empedocles [a], pro caliditate & frigiditate mares aut fœminas gigni pronunciavit, indeque esse quod primos olim mares ad Exortũ & Meridiem: fœminas verò ad Septentrionem & Occidentem, terra enatos perhibebant. Parmenides oppositum sentit, mares ad Septentrionem, ut qui spissitudinis plus habeant, contrà fœminas ad Meridiem, utpote laxiores enatas. Hipponax in naturam seminis causam refert: nam si validum & compactum fuerit, mares: sin imbecillum & diffluens, fœminas procreari. Alius censuit, si semen genitale prævaluerit marem: sin alimentum, fœminam gigni. Anaxagoras & Parmenides, si semen à dextris corporis partibus delapsum, in uteri partem dextram recipiatur, mares: si à sinistris in sinistram, fœminas creari. Cleophanes, cujus mentionem fecit Aristoteles, mares à de-

à dextro, fœminas è lævo testiculo prodire credidit. Leucippus, partium immutatione, per quam mas colem, fœmina uterum habet. Democritus, promiscuas partes ab utroque contingere, cumque peculiaris pro alterutrius robore gigni. Medici tamen uno ore dixere, dextrum latus calidissimum; unde si mulier semen dextro latere emissum retinuerit, marem concipiet, in sinistro verò fœminam, quod in animalibus multiparis videre possumus: nam si prægnantem canem vel suem aperueris, in dextro latere mares, in sinistro verò fœminas reperies: ideo qui masculam prolem expetunt, mulieres post semen receptum, in latus dextrum cubare jubent.

Quod si verò in hominis natura quid vitii subsit, aut semina perplexa & confusa sint, aut generandi principia, semen nimirum utriusque parentis, & sanguis maternus aliter quàm res exigit, sint disposita, multiformes ac prodigiosos partus & fœtus monstrosos efformari contingit: quamvis plures adhuc ejusmodi partuum causæ sint, singillatim nunc explicandæ. Causam siquidem generationis Hermaphroditorum inquisiturus, lubet primum in genere causas monstrosorum conceptuum inquirere: deîn in specie de Hermaphroditorum causis acturus.

Conceptus ergo vitiosi seu monstrosi [c], alii nec vivunt, nec moventur, ut sunt molæ, de quibus sermo non est: alii vivunt & moventur,

tur, sed non secundum naturæ cursum consuetum, naturámve rectè dispositam formantur, quæ omnia monstra, vel naturæ errores, vel oblæsiones dici possunt. Tales autem errores, vel in majori corporis parte, vel solum in una, aut pluribus partibus, sive eæ sint externæ, sive internæ: hique vel parte aliqua, eaque tota destituuntur, aut eam habent mutilam & mancam: vel numerus adauctus est: vel pars aliqua plus justo magna crassaque, vel alia est figura non convenienti: vel deniq; partes transpositæ, alioque loco sitæ sunt. Et licet Mercatus [d], universam rationem monstrorũ velit pendere ex defectu similitudinis natorum ad parentes, quæ à materia & forma proficiscatur: attamen singillatim causas omnes, quæ typo hoc expressæ, explicabimus, ubi priùs veterum rationes, unde prodigiosos & monstrosos partus produci voluere, paucis exposuerimus.

Democritus, Aristotele referente, monstra fieri ea causa scribit, quando duo semina subeunt, & cùm hoc antè, illud postea jactatum uteri partes subingreditur, quæ cùm in utero confunduntur, evenit, ut membra (ut homo biceps, & animalia multimembra) coalescant atque diffideant: quod homini rarò, & iis in locis, quibus mulieres præfœcundæ sunt, magis evenit, ut in Ægypto: sic & in multiparis frequenter: ob id aves, quæ frequentioris sunt coitus, ejusmodi partus frequentiùs proferũt.

Empedocles [a] autem ſeminis vel multitudinem, vel defectum, vel diviſionem ejus in plures partes, vel ſi inordinato motu immittatur, vel deniq; exhalationem aliquam cauſam ſtatuit. Strato [a] autem, ab adjectione ſeminis, aut ablatione, à tranſpoſitione, aut ſufflatione, quia tumidum aliquid ſit, evenire tradit.

Ariſtoteles [b] poſteaquam cauſas, ob quas nati vel parentibus, vel avis ſint ſimiles, aut diſſimiles, expoſuiſſet in capitis fine. Mōſtrorum gignendorum cauſas expreſſit his verbis: Proximum eſt, ut cauſas de monſtris reddamus: ad extremum enim cùm motus ſolvantur, & materia non ſuperetur, remanet quod maximè eſt univerſale, id eſt animal. Jam puerum ortum capite arietis aut bovis referunt, idemque in cæteris membrum nominant animalis diverſi. Vitulum capite pueri, & ovem capite bovis natam aſſeverant: quæ omnia accidunt quidem cauſis ſupradictis: ſed nihil ex iis quæ nominãt, eſt, quamvis ſimilitudo quædam generatur: quod evenit etiam non in monſtrum peruerſis. Quamobrem ſæpe unmero per convitium nonnulli deformes aſſimilantur aut capræ ignem efflanti, aut arieti petulco. Phyſiognomon quidam omnes ad duorum aut trium animalium formas redigebat, & dicendum plerumq; perſuadebat. Sed enim impoſſibile eſt, ut tale monſtrum gignatur, id eſt, alterum in altero animal, tempora ipſa graviditatis declarant, quæ plurimum diſcre-

discrepant in homine & cane, & in ove & bove: nasci autē nullum nisi suo tempore potest. Partim igitur hoc modo dicuntur monstra, partim quòd forma prodeant multimembri, scilicet multis pedibus, aut multis capitibus. Sed rationes monstrorū & oblęsorum animalium propinquæ & similes inter se quodammodo sunt: monstrū enim oblæsio quędā est, hæc Philosophus. Voluit idem, multiparis animalibus, atq; etiam magis multifidis sępiùs accidere, ut monstra pariant: nam cùm alioquin ferè imperfectos pariāt, faciliùs ad monstrificam partitionem delabuntur, & in iis potissimùm, etiā quæ μετάχοιρα f, i.e. posthuma appellantur, consistunt, quæ aliquatenus mōstrifica labe affecta sunt: nā deesse, aut superesse quicquā monstrosum est: quæ res præter naturam est. Hinc in Problematibus quærit, cur parvæ quadrupedes mōstra pariant, homo autem grandesque animantes, omnes minus, ut equi & asini? An quod parvæ, ut canes, sues, capræ & oves longè sunt fœcundiores, quàm grandes? Illarum enim aliæ omnino singulos pariunt, aliæ magna ex parte plures. Monstra autē tum confici solent, cùm plura semina inter se cohęrescunt & confunduntur: vel cùm prodeunt ex mare, vel cùm se in fœmina pmiscent. Vnde aves etiā monstra edere possunt: ova nāq; pariūt vitello geminato: monstrū autem ex geminatis illis consistit, quorum vitelli nulla interjecta mēbrana distinguuntur: hęc Philosophus.

Exempla autem & demonſtratio talium eventuum ex lib. de generatione [h] animalium petenda eſt, quo ex loco huius problematis & cauſa & origo deprompta eſt. Quamvis Ariſtoteles [i] alibi aliam monſtrorum cauſam retuliſſe videatur, explicans Proverbiũ: Semper aliquid novi Africa affert, ut ſequenti capite oſtenſuri ſumus.

Natura ſagax in animalium efformatione membra primùm effingit, quæ in corpore principatum obtinent, poſtea ex impendente materia nunc parcius, nunc profuſius operatur, & ſe ſibi ſuggerit, ſic defectu coërcita: vel redundantia ſuperata ab incepto opere impeditur: unde partus producit monſtrifica labe infectos, ut in arte ſæpiùs perſpicitur: nũc mutilata, ut claudos, monoculos: nunc ſuperflua, ut Hermaphroditos, quaternis oculis, totidem brachiis, totidemque pedibus: ſic quæ fortuito, vel arte ordinantur, adjuvat ipſa, & inchoatis finem dat.

Plinius, mobilitati igneæ tanquam artifici ad corpora formanda, cælandaſque effigies attribuit. Medici quidam [a] id utero adſcripſere, quod is ſæpe flatu repletus pervertatur.

Aſtrologi lumen cœleſte diverſimodè temperare, & aëris qualitates primas miſcere aſſerunt, & pro Solis & Lunæ vicinitate ſeu diſtãtia, item diverſitate ortus & occaſus ſyderum varietates morum atque formarum inducere. Nunc tabellam appoſitã & monſtroſorum

par-

partuum causas à superioribus initio facto, explicemus.

[a] *Vide Galenum sive authorem lib. de histor. Philosoph.* [b] *ex Aristotele* 4. *gen. an.* 4. *Lemnio de oc. nat mir. l.* 1. *c.* 8. & 12 *l.* 4. *cap.* 7. & 18. *Jacobo Ruff de concept. & part. l.* 5. *cap* 3. *Paræo l.* 24. *Liebault l.* 3. *morb. mul. c.* 12. *Cor. Gemma Cosmocrit. l.* 1. *cap.* 6. *Peucero de divinat. gen l.* 15 *Porta. mag. nat l* 2. *c.* 17. *Mercat l.* 2. *morb. mul. cap.* 7. [c] *Liebault. l* 3. *c.* 12. [d] *Mercat l.* 3. *morb. mul. c.* 7. [e] *l.* 4. *gener anim.* 3. [f] 6. *hist. anim* 17. [g] 10. *prob.* 60. [h] 4. *gen. an.* 4. [i]. 8. *hist anim.* 28.

CAP. VII.

De monstrosorum partuum causis superioribus.

CAusarum superiorum monstrosorũ partuum, prima, [a] & quidem præcipua est Dei Opt. Max. justum judiciũ, sine cujus providentia hæc non fiunt: qui ejusmodi imperfectos monstrososque partus vel in scelerum vindictam, vel in mox futuræ vltionis signum generari permittit, idque vel propter parentũ impietatem, vel propter errorem in conjunctione commissum, dum à concubitu eo tempore, quo leges divinæ [b] & honestas prohibent, non abstinent: vel vago & etiam nefando concubitu se miscent: hinc Esdras [c] Propheta, *fœminas sanguine menstruo conspurcatas monstra parituras esse* scribit.

Sic DEI permissu in hoc orbe diabolus po-

tenter grassatur, dũ labes, ut rectè Peucerus [d], naturæ inflictas, DEI odio auget, atq; illarum occasione plurima ꝓdigiosa molitur, seu verè deformans, aut perdens naturę opera, seu prę-stigias obtrudens, ut hominum corda anxia & sollicita, turbet, urat, angat, & torqueat, tum miris modis, profanos & impios exercet, jure illius Tyrannidis, quã in illos sibi cõfirmavit: & inprimis operi generationis insidias struit, quo nullum aliud infestius odit, propagationẽ residuarum liturarum de imagine Archetypi in homine, & restitutionum ejus atq; expositionem, aut impediturus, aut defœdaturus.

Altera causa statuitur syderum [e] influxus, & Planetæ alicujus aspectus maleficus: in hujusmodi enim [f] partus, Astra vires suas conferre asserunt: maximè tempore [g] interlunari, eos enim, qui tali tempore concipiuntur, non solùm corpore deformes & monstrosos, sed & animo stupidos, pardosque esse. Astrologi [h] enim, ne videantur eorum quæ fiunt, aliquid ignorare, ex certis constellationibus, astrorum contuitu, syderumque influxu, horum causam, & quidem ex Aristotelis in problematibus sententia evocant. Cujus rei exemplum adducunt, quod Alberti Magni temporibus contigisse volunt: ut in villa quadam vacca vitulum semihominem ederet: quo viso pagani concursu facto, pastorem quasi tanti sceleris conscium in judicium rapuerunt, mox cum vacca comburendũ. Sed opportunè Al-
ber-

bertus Magnus adfuit, cui propter Astronomiæ artis multiplicem & certam experientiam creditum est, non humano aliquo scelere, sed stellarum certæ constitutionis efficacia id generis monstrum editum. Mercatus [i] addit, etsi Albertus voluerit, fieri posse ex vi astrorum, ut quæ cùm ex humano semine & sanguine omnino integrum generare non potuit, partem tamen aliquam illi similem effingere potuisse: at quantum veritatis obtineat, dicant alii. Astrologi insuper asserunt [g], se observasse, Eclipsium Solarium tempore plura monstra nasci: sic & Saturni & Martis aspectum & conjunctionem qualemcunque conceptus deformes, monstrosos & infortunatos reddere. Quare Ptolomæus autor est [k], formam nativitatis monstrorum in tribus rebus consistere: Prima est, quòd luminaria cadant ab angulis nulla familiaritate junctâ horoscopo, id est, in duodecimo, vel sexto loco (addit Cardanus, potuit & adjici octavus & tertius.) Secũda, ut maleficæ sint in angulis; & maximè in ascendente & medio cœli. Tertia, ut dominus loci cõjunctionis vel oppositionis præcedentis nativitatem, neq; ascendenti, neq; loco Lunæ, neq; domino geniture aliqua familiaritate jungatur, tunc erit monstrum. Alchabitius [l], gradus quosdam esse dicit, in quibus si Luna fuerit, dum aliquis concipitur, partum monstrosi aliquid præ se ferre dicit: & sextum quidem recenset in tauro, octavũ & no-

num: in cancro, ſeptimum & nonum: in Leone, decimumnonum, vigeſimumſecundum, & vigeſimumoctavum: in ſagittario, ſeptimum, octavum, vigeſimum & trigeſimum: in Capricorno tertium, ſextum & vigeſimumſecundum; in aquario decimumoctavum, & decimumnonum, fatali quadam ſyderum ratione omnia fieri concludens. Hinc Peucerus [d], infauſtos ac tetros ſyderum concurſus & configurationes inſigniter, vel inchoata à natura corporea lineamenta pervertere & deformare, vel aliena rebus efformare & inducere ſpecies, tot obſervationibus compertum eſt, ut non dubitent Aſtrologi, effectrices cauſas ſingillatim demonſtrare. Quæ quidem, quamvis naturaliter ita fieri poſſe concedamus, dicimus tamen cum Ronſeo [l], hæc nunquam accidere citra maximam ſummi Numinis providentiam, atque adeò gravem ejuſdem offenſam: Veriſimile enim eſt, Deum non citra juſtam aliquã cauſam in homine, quem ad imaginem ſuam creatum voluit, tantam metamorphoſin admiſſurum. Quare quoties enormia illa & terroris plena monſtra naſcuntur, qualia Ravennæ [m], anno ſalutis 1512. & Cracoviæ [nn], anno 1547. viſa ſunt, diri aliquid portendere ſolent, aut magnas & ſubitas in Rebuſpublicis mutationes prænunciant.

Tertia cauſa in ventum [o] Auſtralem refertur; ſiquidem is in Apulia, Africa, aliiſque locis ad Meridiem ſpectantibus, Ariſtotele [p] referen-

ferente, in causa est, quòd fœminæ infinita monstra generent, unde Proverbium [q], semper adfert Africa (quæ Græcis Libya Plinio [r] autore) mali quidpiam: quia inde olim Romam à provinciæ Præsidibus monstra deportabantur: unde & Diogenianum illud, Libyca bestia: cui simillimum illud Aristotelis [s], ἀεὶ φέρει τι λιβύη κακὸν, unde & Plinius sumpsit, Libyam semper aliquid novi adferre: quod ideo dicebatur [s], quod in siticulosa regione ad unum aliquem rivum ferarũ plurimæ species bibendi gratia convenire cogantur, inibique varia mixtura violentæ Veneris varias monstrorum formas subindeque novas nasci.

Sic enim Aristoteles: Facit enim illius situs aquarum penuria, ut feræ eodem concurrant bibendi causa; quo quidem loco etiam quæ alienigenæ sunt, coëunt & generant: quorum tempora eadem ferendi uteri sunt, & magnitudines nõ multò inter se discrepent. Redduntur mitiores inter se desiderio fluvii: nam & contra quam cætera potum quærunt: tempore enim hyberno magis quàm æstivo; insuetum namque his est bibere æstate, propterea quòd imbres fieri per id tempus non soleant: & mures quidem cùm biberint, moriuntur. Idem repetit alibi [t] brevius sic. Adhæc quod de Aphrica in Proverbio est. Semper aliquid novi Aphricam afferre, propterea dicitur, quod diversa etiam genera coëunt:

 nam,

nam ob aquæ penuriam terræ illius, vel alienigena libidine copulãtur, cum in loca paucissima rigua cõgregentur: hactenus Philosophus.

Ventorum esse vim aliquam in brutorum conceptibus, ut hoc obiter aspergetur, & Plinius [u] & Aristoteles [x] de ovibus docuere: ille enim Aquilonis flatu, mares: Austro, fœminas concipi vult. Aristoteles verò, præcipit admissuræ tempore, observare siccis diebus halitus Septentrionales, ut contra vẽtum grex pascatur, & eum spectans pecus admittatur, ut si fœminæ generandæ sint, Austrinos flatus captare, ut eadem ratione matrices ineantur: idem Columella [y] & Ælianus [z], in Africum ventum à coitu quum se pecus circumegerit, fœminas concepturas esse, Ælianus [z], Plin. [u], Africanus & Didymus afferunt. Sic legimus Meridionalibus & Australibus fœminis plerumque accidere, ut carneam quandam substantiam cum fœtu excernant, animalis alicujus speciem ferentem, quam fœminæ illæ, feram appellant: an tamen verum sit, cum Mercato ignoro. Hactenus de causis superioribus.

[a] *Ruff l. 5. de concep. c. 3. Peucerus de divinat. gener l. 15. c. 2.* [b] *Levit.* 15. [c] 4 *Esdræ* 5. [d] *Peucer. l. c.* [e] *Ptolom. de astror. jud l. 3. c. 8. tex* 20 [f] *Lemnius de occult. l. 4. c. 7.* [g] *Liebault. l 3. mulieb.* 12. [h] *Paræus l. 24. c 12.* [i] *l. 3. c. 7.* [k] *Cardanus in Ptolom. l. cit. & Ronsæus de hum. vit. primord. c.* 11. [l] *etiam Ronsæo citante* [m] *Paræus l. 24 cap.* 1. *Cor. Gemma cosm. l 1. c. 6. Fincelius & Goldtvvurm.* [n] *Fincelius & Goldtvvurm.* [o] *Liebault l. c.* [p] 4 *gen. an.* 4. [q] *Erasm. adag. Chil. 3. cent. 7. ad 9.* [r] *l 5. in princ.* [s] 8 *hist.* 28. *Erasm. l. c. adag. 10. & Anaxilas apud Athenæum l 4.*

musca

-anuscā Afræ terræ comparat. [t] *lib.2.de gen ani.c.2.* [u] *l.18. c.34.* [x] *6.hiſt.an.19.* [y] *l.7.rei ruſt.c.3.* [z] *l.7.hiſt.an.c.27.*

CAP. VIII.

De monſtroſorum partuum cauſis inferioribus, & quidem de iis, quæ à materia dependent.

MOnſtrorum cauſæ inferiores cùm duplices ſint, internæ aliæ, aliæ externæ: de illis, & quidẽ primò de iis, quæ à materia dependent, quæ vel ſemẽ eſt utriuſq; parẽtis, vel ſanguis maternus: hæc enim duo ſunt principia generationis animaliũ: non enim ſolum ſemẽ ſufficit, ſed & ſanguine, partim ad carnoſarum partium primã generationem, partim ad tam harum, quàm ſpermaticarum partium genitarum nutritionem opus eſt: quemadmodũ hæc plenius in libro noſtro de partibus ſimilaribus ex Hippocratis & Galeni placitis docuimus.

Prima ergo cauſa in ſeminis [a] redundantiam referri debet, unde omnibus rectè ſe habentibus, fœtuum numerus adaugetur, præſertim ſi ſanguinis materni affluxus copioſior fuerit: ex ſuperfluis enim ſuperflua generari, facilè concedi poteſt. Nã licet mulier, ut plurimum natura unum generet, ſunt tamen quæ gemellos, quæ ternos, quæ quaternos, quinos, ſenos & etiã plures uno partu edunt. Nam cùm, ut Ariſtoteles [b] loquitur, alia ani-

malia ſingulos pariant, alia plures, genus humanum in ancipiti eſt. Nam quod plurimum, & locis plurimis fit, mulieres ſingulæ ſingulos pariunt: ſed ſæpe & locis pleriſque geminos etiam, ut in Aegypto fieri certum eſt: pariunt etiam tres, & quatuor, & quidem nonnullis locis valde id fit: ſed quinque quamplurimum naſcuntur: jam enim pluribus hoc eveniſſe conſpectum eſt. Et quædam viginti partubus quatuor edidit: quinos enim ſingulis partubus enixa eſt, majorque eorum pars enutriri & adoleſcere potuit. Idem in Peloponeſo contigiſſe, Plinius [d] author eſt: & Aventinus [e], Henrico II. Imp. Altaichii inferioris Bavariæ monaſterio accidiſſe ſcribit. Sic Antigonus [f] de muliere quadã Alexandriæ, idem quod Ariſtoteles refert: eademque in urbe, aliam quinque unà peperiſſe tres maſculos, duas fœminas, quas Trajanus Imperator ſuis ſumptibus ali juſſit: eademque mulier anno circumacto tres infantes peperit. Similiter Albertus Magnus ſcriptum reliquit, quandã in Germania ſexaginta filios peperiſſe, quolibet partũ quinque, quorum tamen nullus ad dimidium annũ pervenerit. Sic Auguſti Imp. ancilla in agro Laurẽto, uno partu filios quinque enixa eſt, ut Gellius [e] refert. Et Serapio Alexandrina, ut Cajus JC. [g] memorat.

Quamvis Ariſtoteles [h] crediderit, mulierẽ uno partu plures quàm quinq; parere nõ poſſe: attamẽ exempla aliquot, ſeptẽ, nouem, vndecim,

cim, duodecim, & plurium, subjiciemus. In Ægypto, septenos uno utero simul gigni, Trogus autor est, ubi fœtifer potu est Nilus [d], Plinius. Et Lamissii [h] Longobardorum Regis mater totidem filios enixa, in piscinam quandam projecit, inter quos Lamissius unus fuit, ab Agelmondo primo Longobardorum rege extractus. Idem refert [h] de quadam alia sub Zenone Imper. quæ Agelmundi regis mater fuerit: at Paulus Diaconus [i], meretricem fuisse scribit.

Novem uno partu Comitissa quædã Querfurtensis enixa est. Novem & vndecim, Dorothea [l] quædam Germana in Italia edidis gemino partu, primo quidem novem, altero undecim.

Duodecim uno abortu egesta, in Medicorum monumentis extare Plinius [m] scribit. Irmentrudis [n], Isenberti Comitis de Altorfuxor, quæ pauperculam fœminam, tres filios mares eodem partu enixam, tanquam impudicam reprehendens, quod impossibile videretur, ex eodem viro tres simul suscipere, ipsa post annum, marito absente, duodecim mares enixa, ex quibus obstetrici vndecim, in proximo torrente Schercio mergendos commiserat, metuens, ne de ipsius quoque pudicitia dubitaretur: Sed Comite obviam facto, conservati, & wôlfi, sic enim obstetrix nominârat, appellati. Idem fertur de Matthiæ Golancerii [o] Episcopi Vladislaviensis, in Polo-

nia, Vladislao Locotico rege, ex quibus unũ illum vixisse, reliquis mox, ut nati erãt, mortuis.

Quindecim bene formatorum, quandam abortum fecisse Albucasis memorat. At Albertus [q] mulierem quandam in Germania cõfiguratis conformatisque jam in utero duorum & viginti infantium corpusculis, abortũ fecisse refert. Avicennam quoq; mulieris meminisse, quæ duos & viginti abortivos ediderit, Ravisius scribit: apud quem tamen [r] triginta tres leguntur, ubi Petrus Aponensis septuaginta tres, Albertus [q] septuaginta legisse videtur.

Triginta sex filios [s] vivos uno partu peperit Margarita, Comitis Virboslai uxor, in Cracoviensi agro. An. 1270. 20. Jan. Cromero & Guagnimio testibus.

Centum & quinquaginta embryunculorũ corpuscula, auricularis digiti magnitudine in pelvim ejecisse, Albertus [q] asserit. Cujus rei facta fides est tuniculis, quibus obvolvebantur conscissis: quorum pluribus dilatationis & constrictionis motus adfuit, vitam attestantibus: oculis tamen imperfectioribus: manuũ & pedum digitis capillaribus. Sed hæc historia cum naturæ limites excedat, ad miracula potius referenda: quam tamen duæ sequentes superant. Inprimis ea quam de Margarita Holstenij comitissa referunt [t], quæ An. Chri. 1313. Henrico VII. Imp. dierum anni numerũ (364.) fœtibus unius partus adęquavit: omnes matu-

ræ ætatis & humanę formæ: omnes etiam vivi baptiſati ſunt. Hanc ſuperaret ea quam Aventinus [u] de Machtildi Comitiſſa ab Henneberg, Florentij IV. Bathavini Comitis filia, & Guilelmi Regis Romanorum ſorore refert, quæ Friderico II. Imper. mille quingentos quatuordecim (Cuſpinianus 350. pueros habet) pueros ſimul genuit: qui ab Othone Traiectenſi Epiſcopo avunculo, in malluvio ſacra aqua luſtrati ſunt, & poſt mortui: ſed fides ſit penes authorem: prætereo alias hiſtorias plures, numerum diverſum partuum referentes.

Cauſam verò partus multiplicis, Empedocles ſeminis copiam eſſe putavit; quemadmodum & Ariſtoteles [x], in materiam cauſam retulit, Stoici, eam in uteri varias cellulas [y] referunt: in hoc enim ſemine variè diſtracto, & conceptu fiſſo, fœtus plures gigni, haud ſecus quam in fluvijs aqua cautibus alliſa vortigenes geminantur. At id opinari, nihil rationis eſt, inquit Ariſtoteles [z]: in mulierum enim genere, iſta brutorum, ut canum & ſuum, uteri in cellulas diſcriminatio, locum non habet. Mulierum namque uterus, una cavitate præditus eſt, ſuperficiaria quadam linea in ſinum dextrum & ſiniſtrum diſcretus, ut plenius in Theatro noſtro Anatomico, in uteri hiſtoria docuimus.

Ex ſeminis copia, ſi eam facultas formatrix gubernare poſſit, generantur quoque corpora

corpora enormis magnitudinis, ut sunt Gigantes, de quibus cum Poëtæ [aa] sint fabulati (ut de Atlante, quem Gigantum omnium maximum fabulantur, ut qui cœlum humeris sustinuerit: de Typhæo [bb], qui omnium montium altior vertice, vel crurum tenus, caput astra tangebat: de Tityone [cc], novem jugerum alto, hoc est, ut jacens novem jugera occuparet: Antæo [dd] cubitorum sexaginta: Otone & Ephialte, qui quotannis latitudine cubitum, longitudine verò ulnam increscebant, Homero referente, de quibus capite de Ephialte dicturi sumus, & aliis) factum est, ut Gigantes nullos fuisse, plurimi sibi persuaderent: At Gigantum historiam non omninò inanem esse, non modò Gigantum fabula, atque etiamnum monumenta quædam ossibus inusitatæ magnitudinis plena, diversis in regionibus, partim aquarum inundationibus, partim terræ motu, alióve modo detecta, convincunt: sed ipsæ sacræ paginæ hoc docent. Ex veteri enim codice divino discimus, Gigantes olim Enaquinos apud Amorræos [ee] dictos fuisse, & quidem ab Enaquo progenitore, cujus pater fuit Arba, gigantum maximus: sic apud Ammonitas Zanzunes dicti, ut ex Moyse [ee] Propheta & Josua [ff] colligimus. Sic ex libris Regum [gg], Goliabus [hh], qui sex cubitos & dodrantem longus: & Jesbibenobus gigas Palæstinus, Saphus, & alii. Sic & Heroas omnes miræ fuisse

proceritatis, apud Philostratum legimus: quare & Saulus [ii] primus Israëlitarum rex, nulli suorum pulchritudine cædebat, & cæteris omnibus humeris supereminebat. Ex historicis exempla quædam subjiciamus: Boccatius [kk] refert, in Sicilia gigantis corpus suo tempore inventum, quod ducentorum fuerit cubitorum, conjectura ex coxæ osse facto. Carthaginensium duo, quorum alter viginti trium, alter viginti quatuor cubitorum, Eumacho in Periegesi: & in Bosphoro Cimmerio 24. cubitorum, Theopompo [ll] referente. Praxione maritus, tredecim cubitorum [mm]: Orontes, vndecim [nn]: Asterius, decem, [oo] & Ganges [pp] Aethiopum rex, ab Alexandro occisus. At Hartibenus [qq] Suecus, in regno Helsingorum cubitorum nouem Syrbotæ gens, Nomadum Aethiopum, octo cubitorum ex Crate Pergameno, Plinius [rr] Orestes septem, Plinio [ss]: quemadmodum & Eynnamus [tt] Scotus sub Eugenio, II. Scotorum rege. Sic Gethæus [uu] quidam sex cubitos procerus: & Artachees in Xerxis exercitu contra Græcos, à longitudine quinque regiorum cubitorum, quatuor digiti deerant, Herodoto [xx] recensente. Sic Arrianus, de gestis Alexandri Magni *lib.* 5. scribit, Asiaticos omnes ferè prægrandibus membris: in queis multi quinque cubitorum, vel paulò minus, magnitudine. Refert Cardanus [yy], in Mexici ab Hispanis expugnati sepulchris, ossa reperta, ita ut corpus

viginti palmos excederet, hoc est, triplum justæ magnitudinis fermè hominum nostræ regionis & ævi. Occurrunt aliquot exempla pedibus dimensa. Quinquaginta pedum ossa gigantis in Anglia [zz], alluvione anno 1171. detecta. Triginta, in montana Galliæ Narbonensis Rhodanus sepulchrum detexit, Carolo VII. Rege [aaa]: quatuordecim Lithii Ihan ossa in Scotia asservantur [bbb]: novem, ac totidem unciarum Gabbara Arabs Claudii Cæsaris tempore [ccc], quæ magnitudo mirabilis fuit: nam si in nostram redigatur mensuram, septem brachia lignea & quartam partem cum sexta decima implet: quæ magnitudo mirabilis; cum homo hoc tempore magnus, trium brachiorum longitudinem non expleat, Cardano autore: octo pedum & semis, Maximinus Imper. qui uxoris dextro cherio pro annulo utebatur, Capitolino auctore: octo, Agatho Atheniensis, tempore Hadriani Imperatoris: quo tempore & * Hylli (qui Herculis ætate vixit) ossa fuêre detecta, quæ adeò grandia visa sunt, ut nõ hominis, sed belluæ esse credita sint; septem pedũ suorum procerus Carolus Magnus [ddd] erat. Refert Liebault. se duos Lutetiæ observasse, quorum alter tantæ molis erat, ut prodigii instar populo ostenderetur (quod Plin.[eee] de Nęvio Pollione refert) qui cum pedibus sustineri vix posset, scalis erigebatur, & erectus capite altissimum tabulatum attingebat. Et Helmstadij Saxo-

num

num, ante paucos annos talis fuit, cujus ſceleton ibi habetur: quem ſuperavit is, quem cum hæc ſcriberemus, Anno 1613. hic Baſileæ vidimus, Jacobus Dammen Lüneburgenſ. annorũ viginti duorum cum dimidio, imberbis, qui erectus manu altiſſimũ tabulatum tangere poterat, ut qui pedum octo erat, manum habens pedem unum cum tertia parte longam; parvis, uti referebat, parentibus natus, imò & ipſe parvis genitalibus: quod Rhodig. *ccc* de fœmina quoq; ſcribit, quæ paulò ante Gothicam vaſtitatem Romæ viſa fuit, corpore quodammodo giganteo, cujus uterq; parens nec ſtatuoſorum quidem hominum proceritatẽ aſſequebatur.

Ex ſeminis præterea copia, ſi duob. integris conſtituendis ſemen nõ ſufficiat, & tamen pro uno redundet, tum ex redundanti & ſuperflua materia, vis πλαστική format præter naturæ præſcriptum membra plura non neceſſaria, ſcilic. ad quorum ſedes materia ſuperflua detruditur, vel ſponte decumbit, quæ tamen potentia idonea ſit ad partium illarum figuram effingendam: idcirco plures partes corporis duplicantur, quod etiam monſtroſum eſt: deeſſe enim aut ſupereſſe quicquam, monſtrum & præter naturam eſſe ſcripſit Ariſtoteles *fff*. Lubet hic præterire monſtra talia, qualia in Poëtarum fabulis habentur: quale fuit Briareus, quem quinquaginta ventres & centum brachia habuiſſe, fingit Homerus: item, centimanus Tiphæus, & centimanus Gyges: item,

Geryon

Geryon tricorpor, idemq; πτερόπηλος: Item, Tityus ille immanis novem jugeribus distractus: itemq; is, qui

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.

Item, Scylla illa latrantibus inguina monstris horrida: & similes fabulas missas faciamus, atque ad rem veniamus.

Etenim nasci quosdam geminis agnatisque membris, nempè digitorum pedum, brachiorum, capitum appendicibus articulatim nonnunquam distinctis, quotidiana exempla demonstrant: quæ tamen superfluæ & inutiles, ut capita duo, brachia & crura quatuor, digiti sex: sic bicipites natos in agro Vicentino anno Urb. 580. ternis pedibus, Amiterni 611. quaternis, 620. ternis & manibus & pedibus. 659. quaternis itidem manibus & pedibus, 589. Romanis historiis proditum est. Gigas quidam Gethæus ggg apud Israelitas, senos manuum & pedum digitos habuit: quod de quodam Bononiæ à se viso, Cœlius hhh refert: M. Curiatii filiæ duæ, senos in manibus digitos habuere, ob id sedigitatæ appellatæ, & Volgatium illustrem in poëtica, Sedigitum appellatum, Plinius iii refert: & de his quæritur Digestis de ædilitio edicto, an morbosi credi debeant. Sic genitale duplex, maris alterum, alterum fœminæ, ut in Hermaphroditis, ut infra ostendemus: penem duplicem, in viro Bononiæ in publicis dissectionibus vidit Weckerus, referente Schenkio. Nonnullis testiculi

culi tres, ut est apud Cœlium [hhh], qui Francisco Philelpho tres fuisse scribit: Sic Bergomi Venetorum, Coleonum familia illustris est, cui hoc peculiare volunt, ut multis ex ea mares tres habeant, fortè gentilitium familiæ symbolum, tres testiculos nigros continens, occasioné dedit: nam quod Agathocles [kkk] Siciliæ tyrannus à Timæo τϱιόρχης dictus fuit, incertū an ab avo Triorchi, an ab effrœnata libidine, sic dictus fuerit; & Fernelius in sua patholog. scribit: se nosse tertium testiculum omnibus cujusdam familiæ superare: & in cujusdam typographi filio, Hollerii scholiographus vidit. Præterea ea, quæ intra corpus fiunt, quæ etiam rarius fiunt. Aliquando partes aliquæ, facta collatione ad totum corpus, magnitudine plus justo crassiores observantur: quemadmodum hoc anno 1613. Argentinæ vidi puellam in Anglia natam, annorum sedecim, toto corpore rectè, utroq; pede excepto, formatam: Cujus crus dextrum triplo totum corpus superabat, & libras quinquaginta duas, sinistrum verò, viginti duas pendebat: in illo digitos sex, in hoc verò tres habebat. Et Liebaultius, Agennæ in Galliis puerum vidit, crure crassiore quam totum corpus foret. Scribunt Græci [lll] Pittacum Mitylenensem principem unum è septem, ab Alcæo Poëta exule, Sarapoda appellatum, quod latos pedes traheret.

Quod si denique seminis copiam nimiam, formatrix facultas gubernare nequeat, carnem

nem informem aut mille alia monſtra produ-
cet. Sæpè etiam ut Peucer. mmm monet, ex ſe-
minib. conceptis, & jam embryone inchoato,
ex ſuperveniente alio coitu, aut jam inchoata
perveruntur, aut ruptis membranis embryo-
nem veſtientibus, vel ad latera dilabuntur, vel
procumbunt, atq; ex mutato ſitu deformem
ſpeciem acquirunt: ſæpê permixtione, aut ma-
teriæ novę affluxu, prima fœtuum lineamenta
à natura ducta, perturbantur ac vitiantur. Aut
fit acceſſio in parte aliqua, vel alicujus membri
adnati, ac ſupervacanei, vel naturalis magni-
tudinis regulã prætergreſſi, quod videl. in con-
cipiendo fœtu, materiæ plus adfuerit (uti jam
dictum) quam quod parti illi conſtituendę ne-
ceſſarium eſſet, vel aliena ſpecie prominenti-
um παραφύσεων. Tales viſæ ſunt παραφύσεις
in infante An. 50. Friburgi nato, cui præter a-
ſpectum tortuoſum, & quadrilaterum, fron-
tis loco ſolida & dura excreſcentia, verticis
loco altera eminuit. Sic ſi gemellorum inter-
ſtitia fiſſa hiſcant, cocunt, & coaleſcunt ipſi a-
liâs toto anteriore thorace, aut obverſis pe-
ctoribus, aliâs femoribus ex laterum conta-
ctu, dorſo quandoq;, ubi ſeſe in partes adver-
ſas convertunt: & vel cæteris partibus omni-
bus liberis, vel pedibus conſertis, aut manibus
collo circumplexis: aut in mutuo complexu,
humeris utrinq; circumjectis. Sic in Romana
hiſtoria An. V.C. 660. C. Lælio & L. Domitio
Coſs. geminas puellas, dorſorum concretione
con-

continuas, natas legimus; plura exempla sciens lubensque prætereo.

Huc referri potest ipsius seminis dissimilitudo, & substantiæ ejus inæqualitas, ex inæquali [nnn] emissione seminis utriusq; parentis, vel ex effusione ipsius per uterum ipsum; veluti accidit plumbo calefacto: quod si inæqualiter fusum sit, inęqualia efficit simulacra: ex quo vitio in semine, deformes & inęquales partes succrevisse cõperimus: ut iis accidit, qui caput habẽt crassius, grandius ac deformius: vel pedes, manus, aut nasum, quã reliquo corpori cõveniat.

Altera causa est materiæ defectus, idq; aut in toto, aut habito respectu, vel ad aliquam, vel ad plures partes futuras: & quidem parcioris affluxus, vel solius seminis, vel simul & sanguinis materni, cum ex hoc viscerum & musculorum, imò omnium partium similarium caro, tanquam ex principio generetur, & ex eodem partes omnes tanquam adęquato alimento nutriantur & augeantur. Hanc ob causam, vel pumiliones, vel fœtus mutili, vel aliquibus partibus longè minoribus, quam toti corpori debeatur, procreantur. Pumiliones quidem & nani, ut sunt Pygmęi, quos è terra editos ferunt, ut indicat Philostratus [ooo], & à Græcis quasi πυγμαῖοι, à πυγόν, si Eustathio [ppp] credimus, quod cubitali ferè sint altitudine: horum enim longissimi duos pedes & quadrantem, ut Gellius [qqq], non excedunt, sive ut Plinius [rrr], ternas spithamas longitudine,

hoc est, ternos dodrantes (id est 29. pollices) quare Spithamæi dicti: qui, ut Plinius [sss], in extrema parte montiũ Indiæ, vel [ttt] Thraciæ, & etiam Caria [uuu], vel ut Aristotel. [xxx], in Æthiopiæ regione Troglodytica, unde Troglodytæ nomen, à subeundis cavernis accepêre, habitant: & contra grues dimicarunt: non enim, inquit Aristot. [xxx], fabula est, (quod tamen aliqui voluêre, ut Vives [yyy] monet) quæ vulgò, de eorum statura (qua de re Plin. [rrr]) & pugna cum gruibus fertur: quam Homerus [zzz] cantavit,

Ἀνδράσι πυγμαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.

Ubi Trojanorũ clamores, gruum volantium clangori comparat: & ut voluit Dictys Cretensis de bello Trojano, eo in eorum volandi ordinatu ratio indicatur: cum illud genus auis mira prudentia preditũ sit, ut est apud Platon. in Politico. Belli causa, cum agricolæ sint, & grues semina sublegant, eiq; regioni famẽ inducant: quare ut Mela [a] pro suis frugibus contra grues dimicando defecêre, & à gruibus fugati creduntur, Plin. [ttt] & Solinus [b] qui & gruũ militiam describit. Hinc Juvenalis Satyra 13.

At subitas Thracum volucres nubemq; sonoram
Pygmæus parvis currit bellator in armis
Mox impar hosti captusq; per aëre cernis
Unguibus à sæva fertur grue.

Huc alludit & Ovidius [c],

Hanc Juno jussit certamine victam
Esse gruem populisq; suis indicere bellum.

Ubi

Ubi de Pygmęa pusilla & fastuosa (tales n. plerumq; sunt cæteris superbiores, præsertim fœminę) quę propter brevitatẽ corporis Pygmęorũ mater dicta, in gruem mutata canit: & secundũ Athen.[d], fœmina apud Pygmæos præclara fuit, quã cives divinis honorib. colebant, quę cũ Deos, inprimis Dianã & Junonem contempsisset, in gruem transformata, & Pygmęis qui eã coluerant infensissimã hostẽ esse voluêre. Verũ Plin.[e] Pygmęã gentem, abscessu gruũ cum iis dimicantiũ iuducias habere tradit: In quos, jocos qui volet, Græcorũ Epigrammata consulat: sic apud Strabon.[f] sunt Penthaspitami Megastheni, ubi ea quę Plin. habet, adposita sunt. Pusio & Secundilla, sub Augusto semipede majores, quare eorum corpora miraculi gratia in cõditorio Salustianor. hortorũ asservata, scribit Plin.[g]. Lucium[h] adolescentulum honestè natũ, bipedali minorẽ, Augustus spectacul. exhibuit; & Sisyphũ[h] inter bipedalem staturã, ingenio tamen vivacem M. Anton. habuisse fertur. Sic Conopas[g], duos pedes & palmũ longus, in delitiis Juliæ neptis Augusti: cujusmodi & Andromeda, liberta Juliæ Augustę fuisse fertur, cubito nõ majorẽ, justa tamẽ ętate virũ, in Psitaci cavea circum ferri, Italia vidit, Cardano[i] referente. Ante trienniũ Anglus Joan. Diechen nomine, 45. annorũ, barbatus, pedes tres lõgus, hic Basileę & Bernæ (utrobiq; n. ipsum vidi) populo fuit ostensus: qui in memoriã revocavit Man. Maxim. & M. Tul. equites

Roman. quos cubitorũ duorum fuiſſe, Varro teſtatur, eosque in loculis aſſervatos vidiſſe ſe Plin.[g]. In quos quadrat elegantiſſimum Epigramma [k] Lucilli, ſtaturã Meneſtrati ridentis.

Ἱππεύων μύρμηκι Μενέστρατος ὡς ἐλέφαντι,
Δύσμορος ἐξαπίνης ὕπτιος ἐξετάθη,
Λακτισθείς δ᾽ ὡς εἶχε τὸ καίριον, ὦ Φθόνε, φησὶν
Οὕτως ἱππεύων ὤλετο καὶ Φαέθων.

Quos verſus Auſonius [l] ſub Fauſtuli perſona ſic convertit:

Fauſtulus inſidens formicæ ut magno Elephanto,
Decidit: & terræ terga ſupina dedit:
Moxq; idem ad mortem eſt multatus calcibus eius.
Perditus ut poſſet vix retinere animam.
Vix tamen eſt fatus, Quid rides improbe livor?
Quod cecidi? cecidit non aliter Phaëthon.

Non ſolũ nani & pumiliones, ex materiæ defectu generantur, ſed etiam cauſa in parentes referri poteſt, qui adhuc pueri alios generant, unde non ſolum corpore parvo, ſed etiam debili naſcuntur, ſimiles PhyletæCoo, qui atteſtante Cœlio, tam parvo & debili corpore fuit, ut ne à vento deportaretur, pilas plumbeas pedibus alligatas ſemper deportabat.

Sed hi, ut & ſequentes, ferè membris principalib. non deſtituuntur, ut cerebro, corde, hepate, ſed externis mutilantur: Inſolens n. eſt ꝙ in obſervationib. noſtris ad Franc. Roſſeti de partu Cęſareo librũ additis, monuimus: corpꝰ mercatoris cujusdam Antverp. quod ex prima generatione, hepate & liene deſtituebãtur, ve-

a cava ex inteſtinorũ ſubſtantia carnoſa pro-
eunte. Quemadmodũ & ꝙ Arrian. JC. Digeſt.
e re militari ſcribit, Syllã & Cottam uno tan-
um teſticulo fuiſſe inſignes; & auctor eſt Ulpi.
Digeſt. de ædilitio edicto, ſanũ videri qui unũ
eſticulum habeat quoniã poſſet generare. Sa-
è qui uno teſticulo ſunt, ſalaciores eſſe, ꝓpter
irtutem unitã conſtat. Sic an. V. C. 560. Ari-
nini ſine oculis & naſo: in Piceno, absq; ma-
ib. & pedib. natos, Rom. hiſtor. tradit. Vidi-
nus ante annos 40. hic Baſileę (& aliũ præteri-
o an. Argentinæ) brachiis carentẽ, pedib. vero
calamos ſcriptorios adaptantẽ, iisq; ſcribentẽ,
eſſaris ludentẽ, aliaq; pręſtantẽ. Simile exem-
plũ, ſed mulieris Lutetianę, quemadmodũ &
viri quadragenarii (qui tandẽ, quia latro, rotæ
affixus) Paręus[n] recenſet: & Mercat.[o] fœminæ
meminit, quæ pedib. ad nendũ & ſuendũ loco
manuũ utebatur: plura exempla, ne lõgior ſim
cum in trivio quoq; ſint, prętereo. Hinc natura
gemellos parãte, aliquãdo biceps, uno brachio
pręditus, vel omnib. membris mancus, imò &
oſſib. carẽs, naſcitur. Exemplũ habemus apud
Hippo.[p]; Antig. uxor, quæ ad Nicomach. habi-
tabat, carnoſum puerũ peperit, mẽbris quidẽ
& pręcipuis corporis partib. diſtinctũ, magni-
tudinẽ verò 4. digitorũ qui non excederet, to-
tusq; eſſet exoſſis, tandẽ etiã craſſus & rotũdus.
Tertia cauſa eſt, ſemen morbidum[q], vitio-
ſum, pollutũ δύσκρατον, qualitatéve peccans, &
ſanguis maternus: & quidẽ aut naturale, aut

excrementorum in utero retentorũ admistione ejusmodi redditum, ficq; natura materiam inidoneam nacta, vitiosum partum producit. Quemadmodũ & artifex quamlibet industrius, opus feliciter inchoatum perficere nequit, ubi vel materia improba est, vel instrumẽta retusa. Hinc videmus in plurib. partibus corporis nostri, vermes crassos, lõgos etiã, pilosos & cornutos enasci: exempla transeo. Hæc causa, ꝙ mulieres nonnunquam animalia pariant, ut bufones, lacertas, aliasq; res monstrosas: licet sint qui aliam causam referant, utpotè si mulier balneatura, ingressa sit aquam, in quam fortuitò animalia prius sperma effuderint, quod mulieris uteris fortè attraxerit & tale animal formaverit: persuasi forsan ab Averroë[r] scribente, se novisse fœminam in vicinia cohabitantem, probis moribus & fidei integræ, quæ jejurando confirmaret, concepisse infantem semine ex balneo attracto, quod profudisset lasciviens mas turbator. Rectè profecto Jo. Baptista Sylvaticus controver. 79. mulier illa, vel noverat semen illud in balneo contentũ, vel non: si non: quomodo asseverare potuit, se ex illo concepisse. Si noverat: cur tã infamis fuit & impudica, ut expectaret ꝙ uterũ ingrederetur semẽ illud, alioquin ad sordes corporis abluẽdas ingressa. Quæ Averrhoïs verba, in memoriã revocant ea, quæ apud[s] Livium & Plin.[t] de Tarquini ancilla referuntur: Tarquinio Prisco regnãte, tradũt, repente in foco ejus apparuisse geni-

genitale è cinere masculini sexus, eamq; quæ insederat ibi, Tanaquilis reginæ ancillam Ocrisiam captivam consurrexisse gravidam, ita Servium Tullum natum, qui regno successit. Sed hæc Averrois opinio ridicula, partim quia tale semen aquæ copia suffocaretur: partim etiam, quia uterus semen non attrahit, nisi cum voluptate, qui solùm vel coitus, vel menstruorum tempore aperitur. Nõ minùs ridicula historia Thomæ Aquinatis *; dicitur (ait) accidisse cuidam puellæ jam pubescenti, quam propter pudoris custodiam in lecto suo pater habebat; qui cùm in somno pollueretur, semen ejus ad filiæ matricem descendit, & inde puella concepit: quibus motus sibi persuadet, posse fortassis mulierem absque miraculo & salva virginitate omnimoda concipere. O lepidas fabulas: quemadmodum & hæc Alberti Scholiastis ', qui quasi per somnum sic scribit. Si semen emissum ad terram poneretur ad matricem, possibile esset quòd conciperet. Et sæpiùs contingit, quòd in balneo, ubi vir sperma emittit, muliere præsente, ipsa tanquam in coitu concipiat, quia matrix est maximè attractiva, & semen adhuc vigens, nec exhalatione impotens, atque ideo fœtus produci potest, quod experientia comprobatum est. Nam, addit, si felis semen super salviam effunderet, atq; salviam hanc aliquis comederet, tum ex semine illo in viri ventre feles generarentur, per vomitum expellendi: sed ab-

ſurda hæc miſſa faciamus. Quare Ludovicus Duretus,& Liebaultius referunt,ſe mulierẽ vidiſſe,quę cũ totis novem menſib. gravida fuiſſet,omnibus quæ in legitimo partu evenire ſolent,mirificè reſpõdentibus, tandẽ nihil aliud præter animalia quędã ranis ſimilia, unà cum multis purgationibus cruentis & corruptis enixa eſt.Similem vidi,quæ meo conſilio quoq; uſa eſt, cùm jam ab anno ſe gravidã ſuſpicaretur, partim ob menſtrua ſuppreſſa,partim ob motũ aliquem,quem alternis diebus in latere ſiniſtro perſentiebat,accedente quin etiã ventus tumore: quæ tandem ranã,bufonem,& ſalamandrã,ſed vomitu rejecit; inde venter detumuit,& ſanitati reſtituta eſt , ut pleniùs in obſeruationibus noſtris Rouſſeto additis.

a *Lemnius l. 4. cap. 7. Paræus l 24. c.3.* b *7.hiſt. anim.4.* c *& Gellius l. 10. c. 2.* d *l. 7. c.3.* e *l.5. annal. Bojor.* f *in mirabil. narrat. Phlegon. Trallian. de mirab. & long.* g *Digeſt. l. 34. & Rhodigini l 4. cap. 23.* h *Sigebertus in Chron.* i *lib. 1. de geſtis Longobard. cap. 10.* k *Brotuffus l. 4. hiſt. Anhalt. c. 4.* l *Fr. Picus Mirandul. 2. hym.* m *l. 7. c 11.* n *Bruſchius de Monaſterio Vinearum.* o *Cromerus l. 11.* p *l. 2. chirurg. c. 76.* q *Rhodig. l 4 c. 23.* r *9. de animali.* s *Cromer. l. 9 hiſt. Polonicæ: Guaginus in vita Boleslai V.* t *Annales Brunſvic. Brotuffus l. 4. hiſt. Anhalt. c. 4. Fulgent. l. 1. c 6. Guiciardin. in topograph. Fland. Crantzius in Vandalia. Gemma l. 1. Coſmoc. c. 6. Mizaldus in mirab. cent 8.* u *l. 7 annal.* x *4. gen. an 4* y *Rhodigin. l. 4 c. 23. ſeptem cellularum meminit.* aa *Ovidius 1 & 5. Metam. Heſiod. in Theog. Claudian. in Gigantomach. Bocatius l. 4. c. 1. & 68.* bb *Homer in catal. Lucanus l. 4. Virg. 9 Aeneid. de cujus ſepulchro Ovid. 5. Metam & Strabo l. 13 ex Pindaro: Natalis Comes Mythol. l. 6. c. 22.* cc *Homer. in Odyſſ. Pan-*

ſan.

san. in Phocicis. Virg 6. Aeneid. ubi Servium vide. Ouid 4. Metam. dd *Plutarchus in Sertorio. Strabo l. 17. ex Gabiano, de quo & Eusebius in Chron.* ee *Num.* 13. *Deutro* 2. & 3. ff *c.* 4. & 15. gg 1. *Reg.* 17. 2. *Reg.* 21. 1. *Paral.* 20. hh 1. *Reg* 17. ii 1. *Reg.* 9. kk *in Deor. genealo.* ll *lib. de terræmot. hanc & præcedentem historiã etiam Phlegon citat.* mm *Theocrytus in Syracusanis* nn *Pausan. in Arcad.* oo *Pausan. in Atticis.* pp *Suidas* qq *Saxo Grammat. l.* 7. rr *l* 7. *c* 2. ss *l.* 7. *c.* 16. tt *Hæc Boëtius l.* 7 uu 1. *Paralip.* 20. xx *l.* 7. yy *l.* 8. *de rerũ variet c.* 43. * *Cardan l.* 13. *subtil.* zz *Sigebertus* aaa *Fulgentius l.* 1. *c.* 6 bbb *H. Boëth. Scoticæ desc:* ccc *Card l.* 11 *subtil. p.* 634 *ex Plinio l.* 7. *c.* 16. ddd *Crantzius l.* 2. *Saxo c.* 7. eee *l* 2. *c* 6. fff 4. *gen. an.* 4. ggg 2. *Regum* 2. & 1. *Paralip.* 20. hhh *l.* 17. *c.* 12. iii *l.* 11. *c.* 43 *Rhodig. l.* 4. *c.* 3 *quod senis plerumque digitis, Alex ab Alexandro lib.* 1. *genial. c.* 9 kkk *Rhodig. l* 24. *c.* 4. lll *idem l.* 4. *c.* 11. mmm *l.* 15. *divinat c* 4. nnn *Mercat. l.* 3. *morb. mul. c.* 7. ooo *in imaginib. in Herculis mentione, & Rhodig. l.* 20 *c.* 28. ppp *idem l* 4. *c.* 3. qqq *l.* 9. *c.* 4. rrr *l.* 6. *c.* 2 sss *l* 9 *c.* 19. ttt *Plin l* 4. *c.* 11. uuu *Plin. l.* 5. *c.* 29 xxx 8. *hist. an.* 12. yyy *in lib* 16. *August. de civit. c.* 8. zzz *Iliad.* 3. *in princ vide & Scholiastem.* a *l.* 3. *c.* 18 b *c.* 15. c 6. *Metam fab.* 5. d *l* 9. *c.* 16. e *l.* 10. *c* 23. f *l.* 18. g *l.* 7 *c.* 16 h *Ravisius* i 11. *de subtilit. p* 635. k *in Epigr. Græcis.* l *epig.* 115 m *l.* 8. *c.* 19 n *l* 24 *c.* 6. o *l* 3. *c.* 7 p 2 *epid. sec* 2 *circa fin.* q *Liebault. Lemnius l.* 1. *c.* 15 r *Rhodig l.* 4. *c* 10 s *l.* 1 t *l.* 36. *c* 27. u *quodl.* 6. *ex quo Delrius disq. Mag. l.* 2. *q.* 15. x *l. de. form. hom. c.* 1. *de gener. embryon.*

CAP. IX.

De monstrosorum partuum causis ab uteri mala conformatione & formatrice facultate.

QUarta causa partuum monstrosorum in uterum referri debet & quidẽ in ipsius, vel

vel à prima origine malam conformationem, vel à supervenientibus morbis introductam mutationem. A prima origine, ut si is minor fuerit quàm par sit, si angustior, si incurvus & inæqualis, si hac illácve se contorqueat. Quare Empedocles [a] & Diphilus cùm causas ortus monstrorum agnoscerent seminis copiam, aut inopiam, seminis corruptionem, & uteri in amplitudine, angustia, & figura depravationem, hanc maximè celebrarunt: quod in fœtuum ortu, rem perinde ut in metallorum & rerum fusilium formatione se habere crederent. Ut enim [b] in opere fusili, si vasculum aut receptaculum obliquum, anfractuosum, triulcum, angulosum, distortum, rimosum, dissolutum, maleque cohærens ridiculas imagines, absurdaq; simulacra produci videmus; ut si in protoplasticem inæqualem, plumbum, aliámve materiam fusilem projiciamus, numisma deforme fit. Sic si Uterus malè constitutus sit, si in alterutrum latus inclinet, nunquam natura decentem exactamque formam expresserit. Nam cum Physicorum sententia, locus locati forma sit, necesse est, ut ea, quæ strictioribus locis conclusa tenentur, motionum suarũ libertate prohibita, diminuta sint, manca & mutila.

Hanc ob causam Hippocrates [c] scripsit, mutilas, mancas & debiles, majori ex parte propter uteri vitiosam constitutionem generari, quando scilicet is angustior est, ita ut fœ-

tus

tus completè augeri non possit. Sic etiã quando major est & capacior, tunc infantes crassitie & statura parentibus majore generantur. Sic videmus fructus arboribus adhuc hærentes, si antequam ad debitam magnitudinem pervenerint, angustis vasis includantur, justis incrementis prohiberi. Quod Hippocrates cucumerum exemplo comprobat, quos in anguis formam typos ipsis adolescentibus accommodando crescere videmus: sic & in fœtubus animalium evenire potest.

Nam licet [d] natura nonnunquam uberem materiam propagandæ sobolis sit nacta, suisque viribus ac facultatibus affatim instructa existat, illam tamen subinde impediri contingit, quò minùs omnia exactè perficiat, ac venustam corporis formam, decentesque articulos exprimat atque effingat, ita ut infans aliquando parte aliqua trunca atque inelaborata, in lucem prodeat: fit enim plerumque, ut uterum angustum consequatur, splenem induratum & callosum, coxendices eminentes atque introrsum retortos, aliaque obstacula, quæ infantem adolescere prohibent, atque omnibus suis numeris absolvi; siquidem corporis partes teneræ ob tantas difficultates & impedimenta se dilatare nequeunt, oblatoq; alimento frui: sed sisti contingit & cohiberi, quò minùs in speciosam utilemque articulorum formam excrescant. Simile enim quiddam huic rei obvenire mente concipio, quod arbori-

arboribus, quæ in ſaxoſo loco conſitæ ſunt, ita ut radices ſe undiq; diffundere nequeant, ſed obſtaculo impeditæ retorquentur atq; incurveſcunt, repulſæq; reſiliunt. Sic in corpore humano cùm infans effingitur, vel loci anguſtia, vel alimenti inopia, aut calli cujuſdam objectum obſtat, quò minùs membra articulatim diſtinctéq; efformari queant. Exemplum habet Lemnius [d]: puellam, ſcribit, vidi nõ ignobilem, trunca ac tuberoſa manu, quam cùm mihi contrectandã parentes exhibuiſſent, digitorum contactu deprehendi, articulos qui naturæ munere erupturi erant, intus convolutos, atq; in ſe retortos, ita ut nullam digitorum effigiem exhiberent, ſiquidem omnes hujus membri partes, tum oſſiculorum ſeries & cõnexus, quibus manus complicari, vel expandi ſolet, intrò delituiſſe comperti ſunt: Stumpen Germani vocant. Ita errorem hunc, & naturæ vitium inde contractum pronunciavi, quòd ea vis ac facultas quæ formationi fœtus inſiſtit, omnibusq; ſui partibus conſumere hominem nititur, aliquo impedimento ꝓhibita ſit, quo minùs articulos perficere potuerit: atq; in manus ſpecioſam decentemq; formam producere. Cùm enim mater ſplenis duritiei obnoxia eſſet, ac femellæ in id latus nempe ſiniſtrum declinent, ex ejus viſceris affectu, cui partes illæ tanquam ſcopulo ac cautibus illiſæ incubuerunt, informem atq; indecoram ſpeciem ſunt conſecutæ.

Quin-

Quinta cauſa in facultatis formatricis vitium referenda. Etſi enim informatrix facultas ſemini inſidens, omnium membrorum paternorum ſimulacrum habeat, ſi tamen non æqualiter ab omnibus illis excitetur, ad ſimile opus perficiendum, eo quòd facultas hæc in fœtu efformando, ſingulis ſimulacris non ſufficienter applicetur, idcirco diſſimilitudo natorum ad parentes: quòd ſi etiam vis hæc formatrix inordinatè per ſemen diſtribuatur, monſtroſi partus neceſſariò fiunt, partes in ſitu diverſo locando. Sic aliquando formatrix materiam vel ſeminis, vel ſanguinis, vel utriuſque regulare non potuit, quæ monſtrorum cauſa potiſſima videtur. Et hoc eſt, quod Ariſtoteles ᵉ voluit, oſtendens facultatem & motum generantis à materia impediri, dicens: cùm ita ſeminis genitalis & naturæ in efformando fœtu motus ſolvuntur & inordinantur, & eo uſque procedendo à ſemetipſo degenerent, ut demum ne homo quidem, ſed animal tantum aliquod exiſtat, hujuſmodi, quæ gignuntur, monſtra appellari meritò ſolent: Neque enim quod genitum eſt, generanti uſpiam ſimile evadit, ſed extraneum maximè & alienum, & quæ ſupereſt materia à ſemine & vi formativa, non ſuperatur, homo quidem ex homine eo non naſcetur, ſed tantum animal, quod univerſale ſervetur in generatione, pereat autem, quod ſingulare & individuum eſt.

Mate-

Materia autem facultatem hanc impedire potest, vel si parcior, vel si copiosior, vel inæqualis substantiæ sit, idque vel ratione effusionis, vel vitio crassitiei, duritiei, aut corruptionis tam seminis quàm sanguinis materni. Quare Galenus in facultatis formatricis debilitatem referri docuit.

Hinc fit, quòd partes vitiosæ & mutilæ generentur, malaque efformentur, ut videre est in iis, qui capite acutiore sunt, qualem Thersiten Græcorum omnium fœdissimum (quem πυθηκόμορφον Lycophron appellavit) Homerus [f] descripsit, qui φοξὸς ἔην κεφαλὴν, quo tamen in loco in ea sententia fuisse videtur, corporis turpitudinem, animi quoque improbitatem ferè comitari, uti etiam Socrates censuit. Unde adagium [g], *Thersitæ facies*, cujus & Suidas meminit. Etsi non desint, qui data opera nonnullas corporis partes aliter quàm natura instituit, informent, modumque præcisè [h] Hippocrates [i] ostendit, & quomodo id faciant Scythæ, qui Phasin accolunt, qui μακροκέφαλοι erant, capita omnes justo longiora habentes, cùm nulla alia gens sit, quæ similia capita habeat. A principio quidem, institutum hominum causam dedisse videtur, ut sint tam longis capitibus: nunc autem natura ipsa cum lege conspiravit. Siquidem generosissimum apud eos putatur, caput habere quàm maximè longum (ut apud Persis, nasus aquilinus, quos Græci grypos appellant, hos pulcer-

pertimos [k] putant: eò quod Cyrus ejuſmodi ſpecie naſum habuerit: & Ariſtoteles [l], magnanimitatis notã eſſe putat, & ad aquilã pertinere: quod ſanè etiam in magno illo Henrico IV. Gallorum & Navarræ Rege vero heroë etiam notatum) legis verò, vel potiùs conſuetudinis initium hoc fuit. Quum infans recens natus eſt, caput ejus adhuc tenerum ac molle exiſtens, quàm celerrimè nutrices manibus refingunt, conſtringendoque cogunt in longitudinem augeri, vinculis adhibitis, aliisque inſtrumentis opportunis, quibus rotũditas capitis inhibeatur, longitudo augeatur. Ab hujuſmodi lege ſive inſtituto, principium naturæ datum, temporis verò progreſſu in naturam penitus abiit, ut non eſſet neceſſe ampliùs legem adhibere. Sic Pericles [m] Athenienſis, capite fuit oblongo, reliqua corporis forma decenti, quare Poëtæ Attici Scinocephaleum vocarũt, & dicteriis exagitarunt, ut Galenus [n] refert: ut & Philocles Poëta Comicus, capite ὡς ἔποψ, ἤγουν ὀξυκέφαλος, inſtar upupæ faſtigiato, Suida referente.

Quum enim ſemen genitale (materiam ſive portionem alimenti utilis, & ultimi intelligo, ex qua ſemen genitale ortum ſumit, ut in libro de ſimilaribus partibus pleniùs diximus) ab omnibus corporis partibus procedat, à ſanis quidem ſanum, à morbidis morboſum, fiatque ut ex calvis calvi gignantur, & ex cæſiis cæſii, & ut plurimum diſtortus diſtortum ge-

neret, eademq; ratione fit circa reliquas formas, quid prohibebit quò minùs ex macrocephalis, macrocephali gignantur? nunc autem non naſcuntur ita magnis capitibus, cùm conſuetudo non ampliùs duret, per hominum incuriam intercepta.

a *Paræus l.24.c.8.* b *Lemnius de occult. l 1. c.8.* c *l.de genitur. circ. fin.* d *Lemn l.4.c.7.* e *4.gen.anim 4.* f *Iliad.* 6 g *Eraſm. in adag. chil. 4. cent. 3. adag. 80.* h *Portus de mag. nat. l 2. c.18 Lemn. l 1.c.15.* i *lib. de aëre, aq. & locis.* k *Plutarch. in Apoph. & Politic. & Cælius Rhodig. l.8. c.2.* l *lib. Phyſiog. c. 6.* m *Plutarch. in Pericle.* n *6. Epid. com 1. aph.37. & Rhodigin. l.20.c.12.*

CAP. X.

De monſtroſorum partuum cauſis externis ratione utriuſque parentis.

CAuſæ externæ monſtroſorum partuum, cùm vel in utrumq; parentem ſimul, vel in matrem ſolam referri poſſint, de illis hoc capite agemus, quæ vel conjunctioni contra leges naturæ factæ, libidinique nimiæ, vel morbis hæreditariis adſcribi poſſunt.

Prima cauſa, eſt conjunctio [a] maris cum fœmina menſtruis fluentibus: quod enim tunc concipitur, deforme, gibboſum, claudū, curvum, mutilum, mancum, imperfectum & monſtroſum, non ſolùm corpore, ſed & ingenio ſtupidum, hebes, ſtultum, rationeque carens naſcitur: quam ob cauſam DEUS in veteri Teſtamento per Prophetā Moyſem ejuſ-

modi

modi conjunctionẽ penitus prohibuit. Quare cavendum à concubitu, donec ex toto purgata fuerit, cùm nil citius & promptius monstrosum conceptum efficere possit, quam sanguis ille menstruus, quem natura tanquam inutilem & superfluum expellit, si materia genituræ fiat: hic enim malitia (ut creditur) sua seminis genitalis & facultatis formatricis vires superat.

Secunda causa, est conjunctio [b] enormis & detestanda tam viri quàm mulieris, qui brutorum instar voluptatibus sese emancipare solent, nulla habita ratione temporis & legum à natura ordinatarum, & sic per inordinatos [c] coitus semen in loca non debita delabitur.

Tertia causa, est libido [d] nimia, & cupiditas insatiabilis: quamvis libido nimia plerumque sterilitatem inducat, cujus nomine scorta infœcunda sunt: licet Dioclis Medici fuerit opinio, ideo steriles esse, quia in coitu frequenti semen non effundant: propter quod Messalina illa Claudii Imperatoris uxor, mulier detestandæ & prostitutæ libidinis dicere solebat [e], etsi à viro centies in die calcaretur, se quidem lassari, non autẽ satiari, eò quod semen nõ emitteret. Hæc enim Sabellico [f] referente, ut ad satietatẽ se expleret, Lyciscæ prostitutæ mulieris nomen mentita, sæpe lupanar sub noctem adiit, & cũ famosissimis meretricii quæstus scortis, coitu certavit: ex re fœdissima,

palmam sibi viginti quinq; virorum congressũ quærens. Ut Satyrus inquit:

Et lassata viris, nec dum satiata recessit.

Imò cogebat, Xyphilino [g] scribente, etiam cæteras mulieres luxuriosè & petulanter vivere, efficiebatque ut multæ in palatio viris suis præsentibus ac videntibus, cum adulteris coirent, Imperatore multo tempore harum rerum ignaro; propterea quòd Messalina ancillulas quasdam ei suggerebat, quibus cum rem haberet. Sic multos ipsius libidini nõ parentes, occidi curavit. Nec adulterinis contenta, maritos quoq; multos habere concupivit: nam Cajo Silio nupsit, harumque nuptiarum causa convivium magnificum fecit, eique regiam donavit, in qua omnes Claudii thesauros pretiosissimos congessit, eumque extremũ consulem designavit. Id cùm Narcissus Claudio nunciasset in hortis Lucullianis, ictu à Tribuno transfixa est, quòd timeret, ne simul cum uxore, quam aliàs ardentissimè amabat, imperium quoque amitteret: ut Suetonius, Dion, Zonaras & Cuspinianus referunt.

Si verò conceptus fiat, quia tunc semina admodũ debilia & imperfecta, debilem quoque & imperfectum fœtum sequi necesse est: seminis enim defectu præcedente, cõsequens est, fœtus quoq; defectum sequi: & contrà, si superfluum semen fuerit, ex superfluo superflua generari facilè colligitur. Causas hasce propositas Lemnius [h] sic eleganter expressit.

Mulie-

Mulieres Belgicæ, potissimùm quæ oras maritimas accolant, cùm tumultuosæ sint, atque inquietæ in peragendo concubitu alienas insuetasque formas subinde embryoni inducunt: nec solùm molam, hoc est, rudem, informem atq; inelaboratã massam, quę ferri aciem respuit, proferunt, sed quiddam deformi specie, quod palpitet ac vitale existat, formamq; inchoati operis obtineat, qualem artifices rudiori penicillo adumbrare solent. Nautæ siquidem, quibus ferè sunt addictæ, ubi ex longa diutinaque peregrinatione ovantes in portum sunt delati, plenisque velis ostia subeunt: confestim uxores suas ineunt, nulla habita menstrui decursus ratione, nec observato interlunio, Lunæq; coitu, quo tempore ob mensium defluxum congressus noxius esse solet ac perniciosus: nequit enim semen coalescere, nec debitè cum muliebri sanguine uniri. Quo fit, ut genitura vel effluat, vel si omnino cohęrere contingat, non possit natura confusam maleque cohærentem materiam elaborare. Nec solùm virorum incontinentia culpanda est, verùm & mulierum, quibus cùm jam pridem non sit rei Venereæ facta copia, ultrò se nonnunquam viris subjiciunt, atque avidè semen rapiunt, ut famelici cibum, ac Cerberus offam. Eoque fit, ut uteri facultas, aut prorsus à spe generandi excidat, prolisque successu frustretur, aut si quid efficere tentet, operique manum admoliatur, monstrosam quandam

formam ab hominis ſpecie prorſus alienam, embryoni inducat. Nonnunquam poſt trimeſtre ſpatium fœda illa colluvies effluit, ac fruſtulatim, confertimque erumpit indigeſta cõgeries quaſi navem ſentina exhauriri contingat. Huic affinis eſt effluxus quidam, multis torminibus preſſurisque mulieribus infeſtus: noſtrates, quòd quarta ſilentique Luna, cujus vi menſes defluunt, conceptus inchoari cæperit, Lunarem partum, aut populari voce Monekind indigitant. Perficitur autem ſpurius hic conceptus, nonnunquam citra virilem operam, ex imaginaria Venere, in iis quæ admodum pruriunt, impenſeq; ſunt ſalaces ac laſcivæ, ſic, ut ex crebro virorum contuitu cõtactuque, muliebreque ſemen cum ſanguine menſtruo conglobari contingat ac coaleſcere, ipſamq; facultatem uteri atq; inſitum calorem rudimentũ aliquod animãtis meditari: verùm cùm deſit cauſa formalis, nempe viri ſemen, opificis rationẽ obtinens, materia, quam mulier ſuppeditat, alienã abſurdamq; formã aſciſcit.

Nonnunquam tale quiddam mutua viri opera conficitur, cùm vir quarta Luna, ſilentiq; ſydere, ac quarto à Lunæ coitu die, quo menſes defluunt, mulierem ſubigit, non obſervato naturæ curſu, ut qui fluctui obnititur, æſtuq; adverſo navigationem inſtituit. Id noſtrates contra Lunã micturire (teghen de mone ghepiſt) proverbiali figura, Latini, Quarta Luna natos, vocant. Quod inauſpicata vitæ principia

pia habeant, preterq; naturæ ordinem & modum generationis primordia sint consecuti. Quo fit, ut infelicẽ plerumq; in aggrediendis rebus successum obtineant, q tali ratione concipiuntur. Siquidem cũ erumpentibus mensibus mulieri vir commiscetur, sisti fluxũ contingit obducto viri pessulo, labentemq; sanguinem resilire, ac regurgitare. Cujus experimentum capere licet ex doliis, cadisq; vinariis, atq; in sanguinis è naribus fluxione, in quibus profluentẽ liquorem immisso embolo, licioq; cõtorto cohibemus, ac restringimus. Hoc autẽ nec cõsultũ, nec necesse est, pmanantem sanguinẽ sistere, cùm utile semẽ, tali uligini commixtum, nõ possit purũ putumq; hominem efformare. Materia siquidẽ est improba atq; inhabilis, minusq; apta, ut concinnam formam, decentemq; figurã assequatur. Quo mihi justa ratione idq; ex DEI præscripto inhibuisse visus est Moyses, ne quis congrediatur fœminæ, hujusmodi inquinamentis conspurcatæ. Dici enim vix queat quid labis ac contagii his inferatur, quid detrimenti, quæ valetudinis incõmoda concipiant, q ad eum modũ constituta fœmina, cupiditatib. suis impotentius indulgent, illumq; avidius amplexantur. Sensim n. serpit cõtagio, totũq; corporis habitũ invadit, atq; Elephantiasi, lueq; Venerea tacitè inficit. Quod equidẽ pagit celerius, ubi mulier cõtagioso aliquo morbo, quod ferè pstitutis nunc vulgare est, sit imbuta. Sic n. psentaneo veneno

obvia quæq; polluit, contactuq́; omnia fœdat. Quamobrem non eſt quòd quiſpiam magnopere miretur, unde tot monſtroſi partus, tam deformes hominum ſpecies, tot paſſim ficoſi, mutili, diſtorti, vari, repandisque cruribus, tot circa podicem atq; in inguine condylomata, bubones, tumidæque mariſcæ. Quod ad animum verò attinet, tot paſſim ſtupidi, obliviosi, bardi, blitei, deliri, ſtolidi, rationis inopes, amentes: cùm non aliunde, quàm ex enormi decubitu, atq; intempeſtiva Venere hæc proveniant, vel potiùs ex vitioſo corruptoq́; progenitorum ſemine in poſteros deriventur. Hinc ſecum quiſq; expendat, quàm ſint crudeles in ſua pignora, qui illa tantis malis involvunt, quales præ cæteris exiſtunt, qui quarta Luna, hoc eſt, profluente menſium illuvie, concubitum non exhorreſcunt, liberisque propagandis operam impendunt. Hoc enim efficiunt, ut quos excitant liberos, omnibus dotibus naturæq́; muneribus, quibus bene nati abundè fruuntur, deſtitutos eſſe contingat. Ad nullas ſiquidem functiones obeundas, ad nulla munia, nullasq́; res præclaras ſunt appoſiti. Quod ſi attentare quippiam pergant, nullum habent in rebus aggrediendis ſucceſſum, nullumque optatum aut proſperum eventum. Sunt enim inabſolutæ naturæ, ut qui naturales facultates, quæq; ad actionẽ hominibus ſunt adjumento, imminuta mutilaq́; habent atq; imperfecta, idq́; nõ ſuo, ſed parentum

tum

rum errore, qui præter decorũ, cõtraq; naturæ ordinem negotium procreandæ sobolis sunt aggressi. Quo effectum est, ut multa illis subducta ereptaq; sint, aut saltem parcè, malignè distributa, quæ aliis effusè atq; affluenter obtigerunt. In animo verò, non minus gravem jacturam patiuntur. Sunt enim à communi humanitatis sensu prorsus alieni, stupidi, obtusi, inertes, nec præstantia doctrinæ, nec acumine ingenii, nec inventionis subtilitate, nec consilio aut prudentia, cæteris ulla parte conferendi. Hæc & pleraque alia documento cuique esse debent, ut in cõgressu mutuo, omnia decenter, debitoque ordine peragantur, ne quid incommodi, aut detrimenti naturæ contingat inferri. Hactenus Lemnius.

Sed & hoc notatu dignum; etiam tunc, quando gravida nimia libidine turget, & ex frequentiori congressu, uterus seminis ejaculati aliquid rapit: aliquando hujus novi seminis adventu, incepti fœtus formatio inter turbatur, vitiatur, & turpi aliqua nota fœdatur: quemadmodum aliquando & superfœtatio (de qua alibi) causatur.

Quarta causa, dependet à morbis utriusq; parentis, sive morbi sint hæreditarii, sive accidentarii, ob hos enim infantes monstrosi & deformes gignuntur: Sic videmus ex claudis claudos, gibbosis gibbosos nasci: sic simi simos, balbi balbos, nani nanos, mutili mutilos sæpè generant ob causam ab Hippocrate [i] his

 verbis

verbis expressam: Ubi morbus aliquis ipsis & humido ipsorum acciderit, à quo semen provenit, genituram non totã exhibent, debiliorem autem juxta mutilatã partem: quare nihil miri mihi videtur, si etiã mutilentur, quemadmodũ & parens. Huc quoq; referri possunt ea, quæ de Macrocephalis superius ex Hippocrate adduximus, qua de re plenius in libro nostro de partib. similarib. part.1. cap.8. egimus. Nec abs re fuerit adponere histor. ab Aristot. [k] adductam: refert namq; in Chalcedone, cũ cujusdam pater brachio esset compuncto, filium ex eo natum idem retulisse, confusa tamen nota. Apud nos, Georgius Hertz sutor, cum alterum pollicem pedis maiorem haberet, & ipsius filia, quæ ipsi unica erat, simili pollice fuit, quod tum primum observatum, cum zelotypia erga uxorem laboraret, eò quod plurimis annis cum ipso in matrimonio sterilis vixisset.

Quinta causa: ex seminum diversæ [l] speciei confusione, monstra quoq; generantur (licet Galeno hoc impossibile videatur) ut Aristoteles voluit 5. hist. anim. 18. qui posteaquã ostendisset, cur in proverbio sit; Africam semper aliquid novi afferre (quemadmodum suprà capite 8. monuimus) subjungit: sed & alibi coitu alienigenarum procreari apertum est: ut in Cyrenensi agro, lupi cum canibus coëunt: & Laconici canes, ex vulpe & cane generantur. Indicos etiam canes, ex tigride & cane gigni confirmant: Verùm non statim, sed tertio coitu:

coïtu: primò enim belluinos adhuc catulos procreari ajunt: alligantur canes locis desertis, & nisi bellua incensa libidine sit, sæpè lacerantur: hæc Philosophus. Quare dicimus singulas partes ex sese propagatas, figuris quos δυνάμει habent, confirmari, atq; ita fœtus ex discrepantium rerum partibus ac figuris, obscœno fœdoq; aspectu componi. Horrendum profectò dictu, hominem omnium animalium principem, & quod summum, ad Dei imaginem creatum, cum bruto concubitu flagitiosè misceri, ita ut proles biformes, semihomines & semibeluæ nascantur. Exempla quædam subjiciamus. Nota est Minotauri [m] fabula, qui usq; ad humeros taurus, cætera homo fuisse fertur, ex Pasiphaë Minoïs regis uxore & Tauro pronatus (cujus amorem Neptunus injecerat) cum quo Dædali beneficio intra Vaccam ligneam inclusa, & corio juvencæ tecta concubuit, atq; ex eo monstrum biforme concepit, cui Minotauro nomen: hinc Poëta:

Creverat opprobrium generis, fœdumq; patebat
Matris adulterium monstri novitate biformis.

& Martialis:

Junctam Pasiphaën Dictæo credite tauro, &c.

& Virgilius 6.

Hic crudelis amor tauri, suppostáque furto
Pasiphaë, mixtumq; genus, prolesq; biformis,
Minotaurus inest, Veneris monumenta nefandæ

Vel rectius, ut Servius [n], cum Tauro Minoïs regis scriba (Plutarchus ducem seu præfectum fuisse

fuiſſe tradit) in Dædali domo concubuit, unde ex nomine æquivoco fabulam natam eſſe, intelligi poteſt: utpotè adulterii fama diſſipata, Poëtæ fabulas ſunt commenti. Quod Paſiphaës exemplum docet, mulieres nobiliſſimas magnis viris nuptas, ſæpè amore libidinoſo ita flagrare, ut pudicitiam ſuam hominibus etiam turpiſſimis, brutorum animalium non diſſimilibus, proſtituant. Vocant autem Minotaurum, non modò puerum, adulterio conceptum, quaſi Minoïs & Tauri filium: ſed etiam ipſum adulterum, quaſi Minoïs taurum proletariũ. Fuit enim Minotaurus, qui à Theſeo victus & occiſus eſt, ipſe mœchus, teſte Plutarcho: Tranſeat quoque Polyphontes, Hipponi Triballi filiæ fabula [e], cui Venus inſanum Urſi amorem immiſit, ita ut cum illo corpus miſcuerit & pepererit filios duos Agreium & Oreium maximos, & robore ingenti, qui omnes ob Deorum & hominum contemptum, in animalia, mater quidem in ſtygen avem, Oreius in leporem, & Agreius in vulturem fuerunt tranſmutati, ſi Bæjo in ſua Ornithologia fidem adhibere placet. Narrat Plutarchus in convivio ſapientum, in domo Periandri, à Paſtore infantem ex equa & homine natum, allatum fuiſſe: cujus caput, collum & manus hominis eſſent, cætera equi, ejulatus infantium. Idem [p] tradit, Fulvium Stellum muliebri odio equæ ſe commiſcuiſſe, quę puellam formoſam pepererit, quam Hippo-

nam,

nam, in cujus tutela equi ſunt, appellarunt. Idem [q]: Ariſton nobilis Epheſius juvenis, mulierum genus exoſus, ex aſina puellam formoſiſſimam ſuſcepit, Onoſceliam ab eventu dictam, idque ex Ariſtocle Lampſacene Stoico. Sic Crathis adoleſcens, in urbe Sybari caprarius, ut Ælianus [r] ſcribit, cum libidinis amore flagraret, in eam amoris caprini conſuetudinem cecidit, ut caprarum formoſiſſimam in amaſiæ numero haberet, donaque ei daret, hederam, juncum, & ſmilacem edenda objiciendo, os illi ad oſculãdum ſuaveolentius reddens: utique mollius, tanquam ſponſa, dormiret, ei herbas molles & teneras ſubſternebat: quod ut hircus dux gregis perſpexit, rivalitate laborare cœpit, & cum eum ſomnum capere deprehendiſſet, impetu facto, cerebrũ diminuit, puer autem ex capra ſuſceptus, crura habuit caprina, faciem verò humanam. (Silvanus infans humana facie, ſed caprina habẽs crura, ſcribit Majolus.) Hanc hiſtoriam Rhodiginus [s], quoque refert. Qui volet, eundem Ælianum [t] conſulat, de puero (apud Solos quæ Ciliciæ civitas eſt) cui Xenophonti nomen, quem canis: & de Glauca cithariſtria, quam ſimiliter canis adamavit: alii tamen ab anſere, alii ab ariete adamatam ferunt. Sic Romæ, mulier adulterii à marito accuſata dicitur: adulter in judicio canis eſſe prædicabatur: deprehenſi enim ſunt canes cum mulieribus Veneris conſuetudinem habere, Æliano [u] affirmante.

mãte. Herodot.[x] refert, ſuo tempore hircũ palàm cũ muliere coiviſſe: & Straboni[y] in Sebẽnica præfectura Ægypti, urbs eſt Mendes, ubi Pan colitur & hircus animal: quo in loco (ſecundũ Pindar.) hirci cum mulieribus coëant.

Ultimumq; Nili cornu caprarum paſcũtur greges.
Et Laſcivi mulieribus admiſcentur hirci.

Etiam cum Cynocephalis mulieres coire, Ælianus[u] teſtatur, quod Pindarus admirari videatur: addens, audiviſſe ſe Cynocephalos aliquando virgines deperiiſſe, eisq; vim intuliſſe, majori, quam adoleſcentes illi in Menandri Pannychidum fabula, libidine incitatos. Item Indos, Simias rufas in urbes non adducere, ꝙ libidine inflammatæ, in muliebrem ſexum furentes ſint, ac ſi quando deprehendant eas, tanquam adulteros odio proſequentes, interficere. Refert Volaterranos, A.D. 1493. ex muliere & cane fœtum genitum, qui ab umbilico ſurſum verſus humanam, id eſt, matris effigiẽ, integrè referret: inde verò deorſum patrem, id eſt, canem: quod monſtrum ad ſummũ Pontificem expiationis cauſa delatum: quæ Cardanus[z] ſuccinctè ex Volaterrano refert: an id contingere poſſit, dubitans. Sed hæc viſu dictuq; horrenda, DEI vindictam, niſi igne expientur, expectanda relinquamus: & binas adhuc hiſtorias, à prioribus tamen voluntariis, diverſas ſubjiciamus: quarum prima ex Saxone Grammatico[a a] deſumta, ſic ſe habet.

Urſus filiam cujusdam patrisfamilias, in agro

groSuetico cum ancillulis lusum egressam, deturbatis comitib. rapuit, exceptamq; vnguib. præ se leniter ferens, ad notã nemoris latebrã deportavit. Factus ex raptore amator, famem cõcubitu solvit, ardoremq; gulę, veneris satietate pensavit, Bellua tandem à venatorib. interfecta, puella gravida, puerũ edidit, matri forma, patri pelle similẽ, cui Ursi nomen inditũ. Is posteaquã adolevit, à patris interfectorib. supplicia funesta exegit. Cujus fili⁹ Tragillus Sprachaleg, nihil à paterna virtute deficiens, Ulphonem genuit, qui astu Estritã, Canuti II. Danorũ regis sororẽ matrimoniũ cõsecutus, Suevonẽ ex ea suscepit. Hinc Danorũ regum stemmata, ceu quodam derivata principio, longo successionis ordine (teste Saxone) profluxerũt. Et cum Saxone, duo Magni Upsalenses Episcopi narrant Gotticos reges ex Urso & virgine nobili originem ducere: & Joannes de Barros, Pegusianos & Sianitas Indiæ gentes à cane, qui cum muliere corpus miscuerat, ut habetur apud Torquemadam[bb], pronatos refert.

Alterã, Castanneda[cc] in Annalibus Lusitaniæ retulit: Mulier ob quoddã crimen in Insulam quandam desertam, navi deportata, cũ ibi exposita fuisset, eam Simiarũ, quibus frequens locus, agmen fremebundũ circumstetit, unus grãdior supervenit, cui reliqui loco cessêre: hic mulierem blandè manu captam, in antrum ingens abduxit, eiq; cum ipse, tum cæteri, copiam pomorum, nucum, radicumque variarum

appo-

appoſuêre, & nutu ut veſceretur, invitarunt: tandem à fera ad ſtuprum coacta, facinus hoc multis diebus continuatum, adeò ut duos ex fera liberos ſuſceperit. Ita miſera per annos aliquot victitavit: donec DEUS miſertus, navim Luſitanam eò detulit: cumque milites in terram aquatum ex proximo ad antrum fonte exſcendiſſent, & forte fortuna ſimius abeſſet; fœmina, ad diu inviſos mortales accurrit & ad pedes accidens ſupplicavit, uti ſe facinore & calamitoſiſſima ſervitute eriperent: illis adſentientibus & caſum miſerantibus, ea cum ipſis navim aſcendit. Sed ecce ſimius ſupervenit inconditis geſtib. & fremitibus, conjugem nō conjugē revocans; ut vidit vela ventis data, cōcito curſu de liberis unum matri oſtentat, minatur, ni redeat, in mare præcipitaturum: nec ſegniter fecit, quod minatus: tum recurrit ad antrum, & eadem velocitate ad littus rediens, oſtentat alterum, minatur & demergit, ſubſequitur & ipſe furens, tamq; diu navim natatu inſequitur, donec undæ natantem vicêre. Res tota, Luſitania teſte, notiſſima: & à rege Uliſſiponæ mulier ignibus addicta, quorundam precibus vita impetrata, lethum cum clauſtro perpetuo commutavit.

Verum Martinus Delrius [cc] his non credit, ſe enim certum eſſe dicit, ex homine & fera, verum hominem naſci non poſſe, quia ferinum ſemen perfectionis illius expers ſit, quæ ad tam nobilis animæ domicilium requiritur:

Quare,

Quare, si quid ex tali mixtione nascitur, monstrum id fuerit, non homo: talis enim fœtus seminis conditionẽ deteriorem sequitur. Nec enim credendum, censeri debere perfectum brutum ejus speciei, cujus parentum alteruter (verbi gratia ex Lusitania nati nec simii, nec homines erant) sed monstrum quoddam speciei mixtæ & imperfectæ, ut mulus ex equo & asino, thoës ex hyæna & lupo: quare non arbitrandum si sibi simili commisceatur, vel alteri bruto perfectæ speciei, brutum ullum genitũ iri. Præterea imaginatrix vis & seminis corruptio, & humorum in utero superfluorũ copia, singula sibi suã partem vẽdicare possunt. Fieri præterea potest, ut harum mulierum aliquę de strigum numero fuerint & dæmon Incubus horum animalium semen calidum illis infuderit: cur (inquit) qui humano sic abuti potest, non possit & ferarum? De historia verò Gotthorum quid idem sentiat, addere lubet.

In exemplis de Indorum populis & Gotthorum regibus, hoc dicendum putat: ut dæmon in ferarum talium effigie fœminas compresserit. Verissimam narrationem (inquit) his adjungo. In hoc ipso Belgio fuit nefarius quidã, qui vaccæ se commiscuit: post visa bos prægnans, & post aliquot menses edere masculum fœtum, non vitulum, sed puerum: adfuere nõ unus, deq; matris vaccæ utero cadentem aspexerunt, levatumq; de terra nutrici mulieri tradiderunt, adolevit puer, baptisatus & Chri-

ſtianæ vitæ præceptis inſtitutus, pietati ſe addi-xit: & pro patre ſeriò pœnitentiæ operibus vacat: homo quidem perfectus, ſed qui ſentiat in animo propenſiones vaccinas, paſcendi prata, & herbas ruminandi.

Mirum profectò, quod Delrius, qui hominem concedit, ſed eum ex vacca natum abnuit. Quid ergò? Diabolus, inquit, peccati illius gnarus & impulſor, mox vaccam prægnantem fecit videri: cum voluit, aliunde infantem ſurreptum attulit, & vaccæ parturienti, quæ utero gravida erat, puerum ſic ſuppoſuit, ut à vacca fundi videretur. Hinc nata opinio, & puer perſuaſus ſe vaccæ filium, matris putatæ propenſiones hauſit imiginando. Nam ut verus homo, ex ſeminis vaccini materia naſcatur, & organica illa diſpoſitio perfecta humani corporis in vaccæ utero, & vaccinæ animæ calore ac virtute perficiatur, id Philoſophos omnes mecum arbitror, inter ἀδύνατα computaturos: hæc ille. Contrarium ſtatuit Simon Majolus [dd] Epiſcopus Vulturarienſis, ſe enim compertum habere ſcribit, quod & ab hominibus & à feris hujusmodi gignantur, ſuamq; ſententiam, & Æliani caprarii exemplo adducto, & Plinii [ee] authoritate, dicentis, homines feris coïre, atq; inde monſtra gignere, confirmat.

At illud Manilii, monſtrorum productionem, aſtrorum influxibus, & fato Stoico adſcribentis, ſectæ illius deliramentum eſſe vult.

Permiſcet ſæpè ferarum

Corpora

Corpora cum membris hominum, non seminis illa
Partus erit, quid enim nobis commune ferisq́;
Quísve in portenti noxam peccarit adulter?
Astra movent formas, cœlumq́; interserit ora.

Plura exempla recentiora quorundam pastorum, bellulina libidine impulsorum, qui capellis, aliisq; jumentis sese commiscuerunt, & de quibusdam aliis brutescentibus, ut Jurisconsultorum verbo utar, quæ adduci possent, prętereo.

a *Liebault. de morb. mul.* & *Mercatus.* b *Liebault. l. c.* c *Portal. l. 2. c. 17.* d *Ruff l. 5. c. 3.* e *Mercurial. l. 1. morb mul. c. 2.* f *l. 4. c. 11.* g *in Claudio.* h *l. 1. c. 8,* i *lib. de genitura.* k *1. gen. anim. 17.* l *vide Ruff l. 5.* & *Peucer. de divinat. l. 15. c. 4.* m *Diodor. Siculus. l. 4. c. 13. Suidas. Ovid. Metam. Virg. l. 6.* n *in 6. Virg.* o *Anton. Liberalis.* p *c. 15. in paralel. Agesilaus l. 3. rerum Italic.* q *Aristocles. 2. paradox. Stobæus ser. 62. Plutarch. cap. 55. paralel.* r *lib. 6. c. 42.* s *l. 25. c. 32. Paræus l. 24. c. 12.* t *l. 1. c. 6.* u *l. 7. c. 19.* x *l. 3.* y *l. 17.* z *lib. 14. de variet. in fine. Paræus l. c.* aa *l. 10. ex quo Jo Magnus lib. 18. c. 2.* bb *horti floridi dial. 1.* cc *refert etiam Mart. Delrius disquis. Mag. l. 2. q. 14.* dd *colloq. 2.* ee, *l. 7. c. 2.*

CAP. XI.

De monstrosorum partuum causis externis à Matre dependentibus & quidem ab Imaginatione.

Superest ut causas monstrosorū partuum externas, quæ à sola matre promanāt, explicemus, quæ cum plures sint, & inter has pręcipua sit Imaginatio, de hac primum sermo erit.

Imaginatio varia & vehemens vel inter cõcipiendum, vel in toto formationis tempore, quæ formatrici naturali ſeminis dominatur, eiq; imperat, eo modo quo potentiæ inferiores ſuperioribus parent, variis notis inſigniti ut procreentur cauſa eſt: ſiquidem potius imaginis vehementer comprehenſæ effigies, quam effigies paterna in ſemine aſſervata imprimitur. Quod D. Thomas [a] ſic expreſſit: Imaginatio eſt vis quædam in organo corporali, vnde ad ſpeciem imaginatoris mutatur ſpiritus corporeus, in quo firmatur vis formativa, quæ operatur in ſemine: & ideò interdũ aliqua mutatio fit in prole ex imaginatione parentis in ipſo coïtu, ſi ſit fortis. Imaginationis quippe tãta vis eſt, inprimis dum ſui in exceſſum fertur, ut id imaginatione minimè aſſequi queat, ita ut, ſicut ut plurimũ corpus illius qui imaginatur, immutat: ſic etiam ſemini concepto vim imprimit: ad ſpeciem enim imaginativam, ſpiritus corporeus mutatur, qui ad teſtes fœminæ & uterum perveniens, ſit veluti facultatis formatricis fundamẽtum & ſubjectum: qui poſtmodum juxta imaginem imaginativæ impreſſam, fœtum efformare poteſt, eò quod majoris ſit efficaciæ quam ſpiritus genitivus, qui in ſemine paterno pręfuerat. Quare, ſi mulier tũc quando concipit, & quando fœtus nec dũ formatus eſt (citius quam ſi jam formatus) rem aliquam ardenter appetat, aut effigiem aliquã oculis objectam attentè aſpiciat, nonnunquã aut

aut ſomnio aliquo, aut viſione nocturna deluſa, ſemper conceptui forma impreſſa erit. Etenim [b], mulieres uterum gerentes, quando vehementiſſimè cupiunt, vehementerq; excogitant, ſpiritus (uti attigimus) animales immutant, & in his excogitatæ rei imagines pinguntur, qui non ſolum per nervos ad uterum deferunt, ſed ii quoq; ſanguinem movent, unde in molliſſima fœtus materia rei imaginem imprimunt, ſicq; partus maculis, variisque notis inficiunt, niſi deſiderio refricato quieſcant. Ideò rerum exploratores non impunè exquiſivere ita ſignari, uti anima cogitat, & maximè in præcipuis actionibus, ut in maris congreſſu, ſpermatis ejectione & aliis: ideò cum homini cogitationum velocitas inſit, animique celeritas atque ingenii varietas, multiformes notas inprimit, plures idcirco in homine quã in cæteris animalibus differentiæ: quum cæteris animalibus animi immobiles ſtabilesque ferè ſint: ſingulis in ſuo genere ſimilia procreandi facultas datur.

Unde Empedocles ille Pythagoreus totam vim ſimilitudinis filiorum ad parentes, avos, vel proavos, alióſve nulla affinitate junctos, in imaginatione ponebat: ac etiam Ariſtoteles [c] rationem reddens, cur partus hominis ita diſſimiles inter ſe videantur eſſe; hoc evenire, inquit, quoniam homines in generando, vario vagoque ſunt animo. Hoc ipſum cum Divinus Plato [d] quoque conſideraſſet,

jubebat in actu Venereo, sponsum & sponsam invicem se attendere, ut deinde in illorum filiis, ipsorummet similitudo elucesceret, ne viderentur degenerasse: cum ii degenerare dicantur, qui parentum suorum ullam similitudinem non repræsentant, ut scribit Aristotel.[e]. Si quis igitur dum suam mulierem brachiis complectitur, animo etiam complectatur, & conceptus postea sit factus, credendum est natum similem fore matri, si hæc in generatione illius, illi solum negotio attendebat: at si contra fuerit, patri omninò similem reddi opinamur. Verùm si se invicem deosculentur animo, ut ore faciunt, mixtam amborum similitudinem apparere pòst in infante, quivis facillimè viderit: ut nullorum, si Veneris tantum cogitabundi sint: omnium autem aliorum, si tunc de his cogitatio fiat, ut ex historia Galeni[f] patet. Rem nunc historiis aliquot declaremus.

Hippocrates[g] mulieris famam honestando, quæ filios à genitoribus satis dissimiles genuerat, rationem è pictura, quæ in cubiculo erat, exegit, Narrat enim[h], principem quandam mulierem albam, ex marito pariter albo, prolem Æthiopis instar nigram, ob id suscepisse, quod concumbens, Æthiopis imaginem oculis fortiter & assiduè observantem animo comprehendisset. Quare Empedoclis fuit sententia, Plutarcho in Philosophorum placitis referente, visu sub conceptum infantem formari:

mari: Etenim mulieres, ſimulacra ſæpiusculè ſtatuasq; in delitiis habuiſſe, ſimilesq; iis partus enixas. Quintilianus, eadem ratione qua Hippocrates, mulierem defendit, quæ alba Æthiopem pepererat, ab omnibus mancipii filium putatum.

Heliodorus, ſuæ hiſtoriæ Æthiopicæ argumentum ſumpſit à Perſina Æthiopiæ regina, quæ ex Hydaspe marito, pariter Æthiope, filiam Chareclæam albam genuit: quod cum in viri amplexibus ſub meridiem, ſomno æſtivo compellente, ex quibus gravida evaſit, eſſet, in oppoſitam pulchræ Andromedæ nudam imaginem fixis oculis, intentoque animo ſe convertiſſet: ut ipſamet Perſina [i] faſciæ filiolæ, cum modo natam exponeret, inſcripſit: cum enim filiolam albam peperiſſet, inuſitatum Æthiopibus colorem referente, metuens ne color hic ipſi adulterii crimen conciliaret, maritum, infantis nati conſpectum celavit, continuo mortuam apud maritum fingens, clanculum expoſuit. Teſtatur Damaſcenus [b], viſam ſibi puellam urſi inſtar villoſam, quę non aliunde eam deformitatem contraxiſſet, quam ex eo, quod mater in ipſo excepti & concepti ſeminis articulo, in D. Joannis camelina ut ſolet pelle tecti, imaginem ex lécti oppoſitis fulcris pendentem, acrius intuita eſſet.

Sic An. 1542. referente Fincelio [k], Pilſenæ

Boëmiæ oppido, puer natus imagine Christi Salvatoris nostri crucifixi, quem Beata Virgo mater de cruce depositum sinu sustinet, pede altero supra alterum inflexo, & si amoveretur, mox & quidem sponte reductum reponebatur: cui & collum erat reflexum, quare cibus in os difficulter inseri potuit: aliquandiu Viennæ Austriæ vixit. Galenus [l] autor est, veterum libris celebrari quendam, qui opibus abundabat in maxima corporis deformitate, is cum vellet prolem formosam procreare, elegantem pusionem in tabella depinxisse, & quoties cum uxore congrediebatur, ut illam inspiceret, jussisse, & eam sibi exemplar proponeret. In quam cum oculos suos defigeret, & in tabellam animum intenderet, infans qui nascebatur non patris, sed pusionis depicti lineamenta retulit: natura enim, ex visu pusionis, imaginem hausit, citra individuorum corporum adminiculum. Aliâs, legimus filios cornutos peperisse, quod Actæonis fabulam, in congressibus Veneris essent contemplatæ. Sic Paræus [k], notavit mulierem quandam cum febre divexaretur, & consilio muliérculæ cujusdam, ranam vivam manus palmæ affixisset, tamdiu detinendam, quoad parti immoreretur, eo habitu cum de nocte in viri amplexus venisset & concepisset, tandem puellam facie ranina enixa est.

Verùm & imaginatio [m], humorum redundantia, ac seminalis excrementi copia accedẽte, in

te in causa est, quòd duplicatæ corporis partes producantur, quatenus gignentis imaginatio in tale quiddam elaborando occupata est. Si quando enim is sexus, qui levissimis affectibus concutitur, aliquid animo menteq; concipit, aut dupla oculis obversari imaginatur, ex humorum concursu ac confluvio, qui in eas partes, circa quas versatur, imaginem conceptus decumbunt, geminatas ac superfluentes particulas, aut alterius speciei emolitur ac conficit. Quare cùm à fœminis in conceptu totoque gestationis decursu, variæ species ac rerum simulacra animo concipi soleant, ac nonnunquam iis dupla se offerant, ex suffusis crassis vaporibus, aut cum distractis divulsisque spiritibus, qui in pupillæ punctum dirigi debent, cernendi aciem diffindi ac dissecari contingat, in pullulantem fœtum omnis affectio devolvitur, ac partibus nonnullis affabrè elaboratis, secundarios ac supervacuos affigit. Tam efficax enim est imaginandi vis, ut si quãdo mulier oculos ac cogitationes in rem quãpiam defigat, tota naturæ facultas, eaque vis, quæ fœtus formationi insistit, humoribus, quos habet obsequentes undique concursantibus, eò confluit, atque operi perficiendo sedulò intenta est: quo evenit, ut nonnunquam formas diversas atq; insolitas emoliatur. Hinc * & varii nævi, lentigines lituræ & verrucæ imprimuntur, quæ non facilè elui possunt aut emaculari. Simili ratione, nonnulli naribus

ſimis repandiſque exiſtunt, auribus latis expanſis, ore diſtorto, labiis indecorè prominentibus, totoque corporis habitu deformi, quod mulier conceptus ac geſtationis tempore, oculis totaque mente ac cogitatione, in monſtroſas quaſdam ſpecies fuerit defixa. Tale quiddam in reliquis animalibus, naturæ artifices elaborare ſolent, ſub ipſo conceptus momento variarum rerum coloribus objectis. Quo ſtratagemate aſtuque Jacobus Patriarcha [o] uſus eſt, paſſim ſtratis objectiſque virgultis, quibus cortices ademerat, maximam gregis partem, quum ſe inirent, maculoſo tegmine, varioque ac verſicolore vellere præſtitit. Sic picturatas alites, ſic canes, equoſque ſcutulatos ac guttatos perficimus. Quod naturæ artificium, omneſque ſimilitudinis rationes ac cauſas, exactiſſimè Plinius [p] his propemodum verbis expreſſit: Similitudo in animo menteque eſt reputatio, in qua multa creduntur fortuita pollere, viſus, auditus, memoria, comprehenſæ hauſtæque ſub ipſo conceptu imagines, tum ſubitò oborta cujuſque rei cogitatio, ſimilitudinem effingere, formaſque miſcere creditur: hinc alios avorum, alios patrum, pleroſque autem cognatorum effigiem oſtentare. Quo fit, ut mulieris imaginatio alienam formam atque aſcititiam effigiem infanti inducat, nullaque in parte gignenti ſimilem. Sic mulier quædam, cùm extra legitimum thorum ſe alteri

pro-

prostituisset, metuens ne inopinato subitoq; mariti intervẽtu opprimeretur, exactis 9. mẽsib. infantẽ enixa est nõ adultero, cujus furtivo cõcubitu usa erat, sed absenti marito ꝓrsus similẽ. Quod cùm fortè scivisset uxor illa Sabini, ne filiũ quem concipiebat ex adultero suo, videretur à marito degenerare, de isto solùm cogitabat dum amicũ complectebatur: de quo facto extat perquàm lepidũ Thomę Mori epigramma, quod cùm huic argumento mirê cõgruat, ut lectorẽ oblectemus, adscribere lubet.

Quos ante conjux quatuor
Natos Sabine protulit,
Multum ecce dissimiles tui,
Tuos nec ipse deputas.
Sed quem tibi puellulum
Enixa jam nuperrimè est,
Solum tibi simillimum
Pro quatuor complecteris,
Adulterinos quatuor
Vocas, repellis, abdicas:
Atqui graves tradunt Sophi,
Quodcunq; matres interim
Imaginantur fortiter
Dum liberis datur opera,
Ejus latenter & notas
Certas & indelebiles
Modoq; inexplicabili
In semen ipsum congeri
Quibus receptis intimè,
Simulq; concrescentibus
A mente matris insitam

Na-

Natus refert imaginem.
Quum tot abeſſet millibus
Dum gignit uxor quatuor
(Quod eſſet admodum tui.
Secura) diſsimiles parit,
Sed unus omnium hic puer
Tui refert imaginem,
Quod mater hunc dum concipit
Sollicita de te plurimum,
Te tota cogitaverat,
Dum pertimeſcit anxia,
Ne tu Sabine incommodus
Velutq; lupus in fabulam.
Supervenires interim.

Unde etiam Phocylidis dictum menda non caret, dum dicebat:

Diſsimiles gignunt ſtuprata cubilia natos.

Sic Elide, mulierem ab Aethiope adultero imprægnatam filiam albam peperiſſe, tradit Ariſtoteles, atque ex hac natum Aethiopem, Antigonus in mirabilibus narrat. Quo ſit, ut inefficax argumentum ſit, ac aſſeveratio prorſus invalida, parumque firma, quæ in deſignando parente ex ſimilitudine ratio ſumitur; ſiquidem præcipua cauſa in tacita mulieris imaginatione conſiſtere ſit oſtenſum: ſiquidem, uti dictum, quæ illa animo concipit, aut in obvia quæque oculos inconvenienter defigit mentique imprimit, ea plerumque infans in parte extima repræſentat.

Sunt, qui putant infante in utero formato (for-

formatur autem communiter quadraginta quinque [q] diebus; masculus tamen paucioribus quàm fœmina, [non tamen duplũ temporis ad fœmellam requiritur, ut Panormitanus [r] voluit] uti in libello de formatione fœtus pleniùs, secundum hos Aegidii versus:

Sex in lacte dies, ter sunt in sanguine trini,
Bis seni carnem, ter seni membra figurant)

nihil jam periculi ipsi ab imaginatione materna, ut nec à semine paterno in uterum effuso imminere: quod cùm formam perfectam adeptus sit, nullis formis rerum extrinsecus appellentium conturbari possit. Certè satius esse arbitror, gravidam toto gestationis tempore ab ejusmodi spectris & imaginibus, quantum fieri potest, abstinere.

Nam non solùm in conceptu, sed etiam, cùm ꝓles jam formata in utero gestatur, imaginatio vim suam exercet, quum concupiti, si eò gravidæ priventur, maculam genitivis notis infantis corpori imprimant, tantùm valet desiderium & fortis imaginatio. Hoc modo Laodice Antiochi uxor, per quietem annulum ab Apolline anchora insignitum accepisse sibi visa, Seleucum multis postea clarè gestis celebrem, cum iisdem in fœmore insigniis enixa est, & annulum in lecto repertum diligenterque asservatum, filio de sua origine edocto, in Asiam cum Alexandro eunti dedit, ac deinceps filii, nepotesque ejus (licet fabulam Sabellicus [s] censeat) anchoram in fœ-

more velut notam generis habuêre. Sicut * Thebis, habere lanceam genitivis notis Spartorum nomini & familiæ datum erat: inter quos fertur in brachio Dacorum notam originis, quarto quoque partu regenerari.

Tandem ex materia inepta, quæ hominis formam adipiſci non potuit, ſenſitivum aliquando fieri, ejus tamen ſpeciei, cujus eſt animal, quod fœmina in imaginatione concipit, & vehementer apprehendit, aut vehementer expaveſcit, multi cenſuerunt: cujus ratione ferunt accidere partus monſtroſos, aliquando canis effigiem præ ſe ferentes, aut vituli, vel felis, vel cujuſvis alterius bruti juxta imaginationis apprehenſionem. Sic puerũ natum capite arietis, & alium capite bovis, accepit Ariſtoteles *. Sic Elephantino capite puerum natum, Romana hiſtoria celebrat. Sic ſimiarum aſpectu: ſic alius puer villoſus, & in ſpeciem vrſi unguiculis armatus, natus anno 1282. Romę * ex illuſtri quadam fœmina, Pontificis Martini IV. neceſſaria: quo partu monſtrifico permotus Pontifex, omnes urſorũ imagines, quæ fortè in ejus domo fuerunt, deleri juſſit. Verùm ſi animalia perfecta, ut canem, vitulum, aut hujus naturæ alia contingere videamus, ex ſola imaginatione fieri impoſſibile cenſemus: impoſſibile enim (aut ſaltem intellectus non capit) potentiam illam imaginativam adeò materiam immutare poſſe, ut ipſam ad formã illam peregrinam introducendam diſponat.

Quare

Quare dubium profectò est, ait Mercatus [y], an fœmina, culpa alicujus bruti accessus, excusari possit: ni velimus Alberti Magni opinionem sequi, qui tenet, id fieri ex vi Astrorum: sed quantum veritatis obtineat, dicant alii. Nam licet vehemens imaginatio vim habeat spiritus movendi, efficiendiq; aliquid, materiam autẽ immutare, ut alicujus perfecti bruti forma introduci possit, perdifficile creditu mihi videtur. Quare perpetuò imaginativa potentia à brutorum turpiumq; animalium consideratione distrahere, eamq; pulcherrimarum rerum imaginibus insignire oportet, non solùm coitus tempore, sed tota gravidationis duratione; & gravidæ animũ & sermonibus gratis, pulcherrimarum imaginũ inspectionibus distrahere; & ipsa quoq; perpetuò conetur, quæ pulcra, quæ grata sunt, considerare, mœstitiam fugere, timore omnia carere, & hilari cõstantique animo esse, ne bruti alicujus, vel alterius rei inspectione terreatur & expavescat.

[a] *q. 4. art 8. ad 13.* [b] *Portus l. 2. cap. 19. Lemn. l. 1 de complex. c. 7. & lib 4. occult. cap. 18.* [c] *10 probl. 12.* [d] *l. 7. de legib.* [e] *4 gen. anim 2.* [f] *de Theriaca ad Pison* [g] *Portus l. 2 c. 19.* [h] *Paraeus l. 24. c. 7. Schenckius obs l. 4. obs. 129.* [i] *Heliod. lib. 4. p 175. & lib. 10 p 478.* [k] *lib. prodig. Peucer. de divinat. l 15.* [l] *de Theriac. ad Pison c 11.* [m] *Lemn. l. 4. c. 7.* [n] *idem l 1. c. 4.* [o] *Geneseos 30* [p] *l. 7 c 12.* [q] *Hip. de nat. pueri: fœmina 42, masculus 30 & 1. de diata, quidam 43. diebus, quidam 4. mensibus conformationem habent.* [r] *cap si quis de homine; & Fumus in aur armil. tit. abor part 2. in masculo 40. fœmina 80 dierum spatium tempus animationis.* [s] *Sebast. Verro Phys. l 9. c. 5. Schenck. l. 4.*

l.4 obs.129. [t] *7.Ennead.4. & Alex ab Alexandr. l.2. c.19.* [u] *idem l. c.* [x] *Lycosthenes lib. prodig. & Schenck l.c.* [y] *de morb.mulier. l.3. c.7.*

CAP. XII.

De monstrorum partuum causis externis reliquis à matre dependentibus, ut sunt, Terror, Casus, Indecens sessio, & Mala victus ratio.

TError etiam subitus [a] monstrosorum partuum aliquando causa existit. Sic videmus aliquos labiis scissis generari, ad oris leporini formam, aut in una, aut utraque labiorum parte, quod ex terroribus aut subitaneis aspectibus leporum, porcorum, aut aliarum pecudum, fieri tenendũ est, hoc terrore subitò conceptum afficiente.

Refert Olaus Magnus [b], plerasque mulieres Aquilonares uterum gerendo, unum infortunium incurrere, ut vel esu, vel saltu super caput leporis facto, pariant infantulos oris leporini, inter os & nares divisa labia perpetuò retinentes, nisi statim à principio assuant particulam pectoris tenerrimi pulli adhuc sanguinolenti. Biennium præteriit, ex quo Juris Doctor & Philosophiæ Professor apud nos obiit, qui manum dextram ad leporini pedis formam fissam habuit: præter enim pollicem, reliqua

iqua manus in duas partes divisa erat: nam cùm mater gravida convivium appararet, improvisò admonita, canem lepori, qui tunc assabatur, pedes abstulisse, perterrita manum dextram fricavit: puellus natus, manum habuit in oblongum conglobatam, minimeque fissam: Chirurgi opera, pollex cùm sua ossa haberet, à digitis cæteris divisus, reliqua verò manus pars cùm solùm duplex ossium articulatio superesset, per medium divisa fuit.

Simili ratione, si sorex, ælurus, mustela, aut tale quiddam turpe corpori insiliit: aut fraga, corna, cerasa, baccæ, uvæque acinus, vlli parti inciderit, confestim notam imprimi contingit: vel etiam quando ipsa appetit, subitò absterso membro, posticæ aut remotiori parti corporis manum admoveat. Quo facto, malum confestim avertitur, aut contactæ parti nota infigitur, tota imaginatione ac naturali facultate eò conversa: in quam rem multa apud Schenckium [c] exempla habentur. Vidi puellam Basileæ natam, paucis diebus vitalem, ob productionem in dorso carnosam, collo gallipavonis Indici similem, pertusam, sanguine manantem, ob terrorem propter improvisum supra ipsius gravidæ dorsum gallopavonis saltum. Nec mirum, quoniam alterationes & motus, qui in parte aliqua corporis prægnantis mulieris facti fuerint, fiunt etiam in eadem parte in conceptibus ipsis, ut ex Hippocrate discere possumus,

dum dixit [d], quòd si mulier in parte aliqua corporis passa sit, in eadem etiam vestigium relinquetur: id autem propter spiritus fit, qui illud suscepêre: ideo in loco ubi spiritus terminantur in matre, propter contactum in illo præstitum, ibidem in fœtu similiter terminantur.

Casus quoque ab alto [e], vel ictus, in ventrem gravidæ, secundum Hippocratem [f], causæ sunt monstrosorum partuum, ita ut infans mutilus & mancus generetur, & quidem parte ea, qua mater plagas acceperit, ea puer, inquit Hippocrates, mutilatur. Hinc sæpe ossa tenella franguntur, intorquentur, luxantur, claudi, gibbosi nascuntur, aut alia quavis monstrosa fœditate depravantur: idque vel quia fœtus morbo corrumpitur, vel quòd ejusmodi casuum violento incursu, vena rupta apertâve, sanguis utero effluxit, sicque fœtui alimentum subductum. Vidi, Jo. Jacobo Trôlin arcis Rôtelanæ ante plures annos præfecto, puellulam natam, cui super lumborum vertebras vesica nucis magnitudine, sanguine referta, fuit conspecta, quæ pauco tempore supervixit: post mortem locum inspexi, spinalem medullam detectam reperi, propter vertebrarum duarum, quoad processus & spinam, absentiam: causam quærenti, cognovi matrem gravidam per scalam delapsam, huic parti impegisse, cum dolore quidem, sed sine vulnere. At si ictus casúsve insignior fuerit, abor-

abortus potiùs ſequitur, quàm quod monſtrũ naſcatur: quare Hippocrates, ſi ampliùs concundatur fœtus, ita ut pellicula ipſum continens rumpatur, fœtus perditur.

Indecens ſeſſio g, vel matris vitioſa in accubitu, decubitu, aut alio quovis corporis ſitu, per graviditatis tempus collocatio, inter cauſas meritò refertur: ſic enim non matris modo, ſed & fœtus utero incluſi, corpus pervertitur & diſtorquetur. Quare quæ toto geſtationis tempore, domi, vel otioſæ ſedent, vel cruribus decuſſatis, vel incurvo & prono in genua corpore, telam acu & lana pingunt, ſuunt, aut aliud quidvis agunt: ſic quæ ventrem veſtimentis, faſciis, aut ſubligaculis arctiùs conſtringunt, fœtus obſtipos, repandos, incurvos, gibboſos, pedibus, manibus, omnibusq; artubus diſtortos edunt: quia fœtus nec liberè moveri, nec commodè membra extendere poteſt. Quemadmodum enim arbores, ut Hippocratis ſimilitudine utar, quæcunq; in terra ſunt, & locum ſatis aptum non habent, verùm à lapide aut alia aliqua re impediuntur, quum emergunt, obliquæ ac tortuoſæ ſunt, aut hac parte craſſæ, alterâ tenues. Sic accidit etiam circa fœtum, ſi in utero, juxta aliquam corporis partem, anguſtior altera uteri pars alterâ fuerit, & ſpatium pro motu liberũ defuerit, neceſſariò mutilus & deformis generatur.

Mala victus ratio, ſive appetitus depravatus etiam inter cauſas has recenſeri debet.

Mulieres etenim prægnantes frequenter laborant affectu, quem Græci κίτταν [h] sive κίσσαν [i], vel à pica avicula [k] nomen accepit διὰ τὸ [l] ποικίλον τοῦ ζώου τῆς κίττης, id ex avis varietate: vel ab hœderæ [m] similitudine, quæ κιττὸς dicitur, siquidem ut hedera variis plantis prout occurrunt, sese implicare solet: ita mulieres picâ (picam enim & picationem Latini, Plinius verò malaciam [n] prægnantium & malaciam [o] stomachi nominat) laborantes, varia edulia appetunt, eaque contraria: qui accidit circa secundum mensem, ferè circa quadragesimum diem conceptus, Aëtio scribente: at Æginetæ, tertio potissimùm mense: & ut Galenus, usque ad secundum & tertium mensem laborant, quarto infestare desinit: sæpe usque ad quartum mensem Aëtio: Fit autem à sanguine conspurcato, vel ab halitu sanguineo menstruo vitioso ad os ventriculi transmisso: vel fœtu [p] nequeunte omnia ad se delata alimenta absumere: quare crescente fœtu plus alimenti attrahitur (inquit Aëtius) & tum vitioso humore partim per vomitum evacuato, partim ad uterum alendi fœtus gratia delato, talia accidentia remittunt: quæ, ut Aristoteles voluit, cùm fœtum sexus fœminei ferunt, avidiùs appetunt, minusque re præsente, quam cupierint, frui possunt: fastidiunt enim statim, quod modò vehementer appetierunt: & tales, inquit, dicuntur κισσᾶν, ubi Gaza hanc vocem ver-

vertit, picare, quidam à pica ave denominant. Quod autem tam varia (uti mox dicemus) appetant, pro varietate humoris vitiosi in ventriculo subsistentis accidit, ita ut quædam salsa, aliquæ acida, aliæ aliud expetant. Etenim quæ exusto humore abundant, carbones appetunt: quæ melancholico succo, terram ingerunt: quæ salsuginoso, sal edunt insatiabili quodam appetitu: quæ humoribus crassis, gypsum ardenter expetunt, &c. Quare expetunt, ut breviter recenseam, carbones extinctos, terram (unde nonnulli dicunt, natos infantes in capite signa quædam referre, quod nondum animadverti) gypsum, testas, cineres, cretam, amylum aridum, calcem vivam, in summa proculdubio qualis humoris redũdantis conditio extiterit: quo si frustrentur, vel periclitari eas contingit, vel notæ maculæve rerum desideratarum fœtibus imprimuntur. Refert Polemon, orbis enarrator in libro de Samothracia, Athenæo [q] autore, Latonam, cùm Apollinem utero gereret, κιττῆσαι γηθυλλίδος, ob picam cibos recusantem Gethyllidem, id est, porrum capitatum petiisse: hinc statutum apud Delphos in Deorum omnium festo, ut qui maximum porrum capitatum Latonæ attulerit, partem capiat ex mensa: eo quod, ut habet Hermolaus [r], capitatũ porrum in malacia prægnans concupivisset. Vidi quæ ad duodecim haleces: aliam quæ platessas sive passeres pisces,

ſed crudos devorarunt: quæ anguillas, Foreſtus [t]: gammaros fluviatiles, Trincavellæ [f] mater crudos eſitavit. Sic à Caſtro [u] notat eas quæ pelles, fructus acidos & acerbos, quin etiam ſtuppas, picem navalem, & glaciem: addens, viſam eſſe quæ una gravidatione circa viginti piperis libras devorarit: novi perplures (idem) quæ terræ portiunculas inter mundandum triticum repertas, indicibili aviditate devorabant. Scio quæ carnes porcinas crudas comederunt: & Liebaultius refert de quadam, quæ pedem porcinum abſumſit, & puerum enixa eſt, qui pollice porcini pedis formam exprimebat. Sed de his tam abſurdis ciborum appetentiis ſatis: At magis horrenda ſubjiciam, earum quæ ne quidem à carne humana abſtinuere.

Refert Ludovicus Vives [x], vidiſſe ſe quandam, quæ morſum cervicis juvenis cujuſdam appetebat, & magnis doloribus correpta abortum feciſſet, ni momordiſſet, exanimato pene juvene, dentibus tam avidè infixis.

Et Langii [y] hiſtorias tres ſubnectemus: Prima eſt mulieris, quæ deſiderio humeri piſtoris denudati panem ad furnum deferentis, irretita, omnem cibum præter carnem piſtoris faſtidiebat: maritus uxoris miſertus, cum piſtore pro ſingulis morſibus certa pecunia paciſcitur: qui duos morſus ſuſtinuit, tertium propter dolorem, ferre noluit: mulier tergeminos enixa, duos vivos, tertium verò mortuũ:

ita

ita quoque naturæ vires re desiderata crebrò reficiuntur. Altera, Lembergi Silesiorum, mulier gravida, subsecuta quendam balneo nudis pedibus egressum & crepidas ferentem, pedum desiderio capta, à tergo in genua procidit, & crure altero manibus apprehenso, de calce illius morsu frustum evulsit, nihil illius clamorem expavescens. Tertia horrenda sanè mulieris in pago non longè Andernaco in Rheni littore malacia laborantis, quæ mariti carne vesci desiderabat, quem aliàs sibi percharum, occidit, & dimidia ferè ejus carne absumpta, reliquum sale maceravit, ut ipsamet postmodum facti pœnitens, amicis maritum quærentibus, confessa fuisse fertur. Sed hæc exempla posteriora dum se Anthropophagos esse ostenderunt, animum depravatum ac lascivum accusant: nam haud dubiè plures similibus appetitibus laborant, quæ tamen inordinatum hunc appetitum ratione moderantur, & prudentiores, & honestæ evincunt.

Duas ridiculas addere lubet historias D. Georgii Hambergeri Medicinæ apud Tubingenses Doctoris & Professoris uxor gravida cùm esset, ex foro rediens, ova ferens, domini musæũ ingressa, suspirans, causa suspiriorum à marito quęsita, respondit, se desiderio teneri, omnia illa ova, sed ordine, in ipsius faciem proiiciendi: quare maritus amore victus, linteo prætenso, admisit, sed ne ampliùs tali desiderio caperetur, monuit, ut ipsemet mihi retulit.

Alterius Doctoris uxor gravida, musæum ingressa, omnem occasionem quæsivit, ut alapam acciperet; at maritus, propterea quod & eam cordicitus amaret, & gravidæ parcendum sciret, conclavi egressus est: ubi verò esset enixa, propalàm narravit, hoc se quæsivisse eum in finem, ut ipsi irasci posset: verissimum, tanquam auricularis testis, assero.

Sed observatione & notatu dignum occurrit, quod illa, quæ aliis fœminis exitiosa sunt, gravidis non solùm conferre (uti in esu calcis vivæ in matrona nobili notavi) verùm etiam si expetant & in promptu non sint, sui desiderio noxam insignem adferre.

Nicolaus Florentinus scribit, Pisis, & maximè in Apulia, fœminas proptèr malam victus rationem frequenter animalia horrenda concipere: quæ animalia aliqui Harpygias nominent, eo quòd similia sint Harpygiis à Virgilio [z] propositis, referens esse aves monstrosas & rapaces facie fœminea, manibus curvis, ventre sordibus pleno, omnes cibos tactu inficientes. Sic enim Virgilius:

Tristius haud illis monstrum, nec sævior ulla
Pestis, & ira Deûm stygiis sese extulit undis,
Virginei volucrum vultus fœdissima ventris
Proluvies, uncaq; manus, & pallida semper
Ora fame.

Sed de Harpygiis plura apud Apollonium [aa], Macrobium [bb], & Rhodiginũ [cc]. Vocãtur etiam fratres Lombardorum, siquidem Gordo-

nio referente, fœminæ in Lombardia frequẽter ejusmodi enitantur, propter vitiosam nutritionem, quam ex fructibus & herbis contrahunt, expetentes potius rectè vestiri, quàm benè nutriri. Et quia Liebaultio authore, sunt infantes, aut collectiones monstrosæ in vtero conceptæ & sanguine materno nutritæ, non secus quàm infantes perfecti, ideò fratres appellantur. Verùm credibile non est, uterum hujusmodi horrendas bestias, Harpygias dictas concipere, siquidem Harpygiæ figmentũ sint poëticum; & ejusmodi animalia quæ fœminæ parere dicuntur, animalia non sunt, sed solùm congestio quædam in utero facta, postea quam per aliquod tempus mẽses fuêre suppressi, & sic utero se gerere existimant: quæ massa est carnea, deformis, quæ modo huic, modo illi rei propter aliquam similitudinem assimilari potest, ut bufoni, cochleæ, lepori, avi; sed horum nihil est: & massa hæc sola vitâ vegetabili instar plantæ, absq; proprio motu & aliquo sensu prædita est. Sed qui volet, legat etiam Cornelium Gemmam [dd], qui effluxiones ab utero vitiosas vocat, quas solius propè materiæ vitium, absurditatemq; consequi asserit, generaq; duo facit, & plerasq; licet informes, attamen animari alias, alias verò vitam non concipere scribit.

Aëris ambientis [ee] (potissimum verò aquæ) quoque qualitas nonnullarum partium deformitatem parit: sic qui frigida humidaque loca

inhabitant, ſunt capitones, ventricoſi, obæſo corpore, labris tumidis, buccis protuberantibus: pleræq; regiones pygmæos producunt, arimaſpos, nanos, pumiliones, coactæq; brevitatis homunculos, de quibus ſuprà. Aliæ ſimis naribus repandisq; cruribus: aliæ gutturoſos, ſtrumisque deformatos ob aquarum quarundam qualitatem, quemadmodum apud Valeſianos & Rhætos videre eſt. Hoc malo plurimũ etiam infeſtantur ii, qui Alpes metallis fœcũdas, aut iſtic metallorum venas ſcrutantur, aut aquas ex montibus metallorum ſcaturientes, præſertim ſi hydrargyrum adſit, bibant. Quippe cum hydrargyrum una cum ſulphure, ſit omnium metallorum parens & origo, par eſt ut derivatum reſipiat naturã originis, nec id indigenis modò, ſed etiam advenis accidere, certũ eſt, ſi has terras incoluerint, & has per metalla ex montibus & fontibus aquarum ſcaturigines potaverint. Perinde, inquit, Langius ff, Equiculos bellicoſos de natione Medullorum equites, Tauriſcos, & Noricos, & qui ultra Saltzburgum Oenoſpontem. Curiam Retiæ oppidum, atq; Stiriam & Carinthiam alpium verſus incolunt metallis divitibus, colla ut taurorum paleariis bronchocelis turgere uſq; ad pectus pendulis nimirum. Compertum ajunt, ſi quis virgulta, aut ſcipiones rectos & enodes in harum aquarum fontibus aut ſcaturigines defixerit, his intortis, velut in oleis arborib. tubera adnaſci. Sanè gulę tumefactionis cauſam, in aqua-

aquarum Alpinarum frigiditatem, quam ex nivibus eliquatis, fontes recipiunt, cum Scaligero[gg] referri debere censemus: quod palàm est multis locis, præcipuè verò circa alpes, ex ea parte agri Taurini, quæ Valdoca vulgò, id est, vallis anseris appellatur. In eam regionem qui commigrat, diu non vivit, multis gula turgida fit. Eorum verò, qui nascuntur ibi, nemo eo vitio caret, penè omnes & amentes, & inepti ad loquendum. Id, inquit, ab aqua fit è nivibus liquefactis, quæ multum terrestris frigoris & crudi continet. Crudum enim repugnat resolutioni, terrestre verò cum aquea tenuitate sese insinuat gutturis musculis glandibusq;, ibiq; hæret & concretum durescit.

Exemplis pluribus res declarari posset, nisi præter expectationem oratio mea excrevescit, quare ea prætereo.

[a] *Rueff. de concep l. 5. c. 3* [b] *l. 18. septen. reg. c. 11.* [c] *lib. 4 obs. 130* [d] *lib. de genitura* [e] *Paræus l 24. c. 10. Liebault. 3 morb. mul 12* [f] *lib de genit. lib. de fractur. & luxat* [g] *Par. 24 c 9 Liebault. l. c* [h] *Gal. 1. sympt. caus. 6. & lib loc aff. Ægin lib. 1. c. 1 Aët. l 16 c. 10.* [i] *Actuar. l. 1. meth. med. 20.* [k] *Ægin & Aët. l. c.* [l] *Rhodig. lib. 6. c. 1.* [m] *Aëtius l. c.* [n] *lib. 23. c. 6.* [o] *lib. 28 c. 7.* [p] *7. hist. an 4* [q] *lib 9 c 3.* [r] *in corollar.* [s] *lib. 18. obs. 7.* [t] *lib. 7. c. 5. curat. morb. partic* [u] *l. 3. morb mul. c. 9.* [x] *in Augustin de Civit. Dei l. 12 c. 25 & Schenkius* [y] *tom. 2. epist. ep. 12 & Schenck. l 4 obs 151.* [z] *3. Æneid* [aa] *l. 1. Argonaut.* [bb] *l. 5. c. 2.* [cc] *lib. 29. c 27.* [dd] *l. 1. cosmoc. cap. 6.* [ee] *Lemn. l. 1. c. 15.* [ff] *l 3. epist ep. 4.* [gg] *lib. 6 cap. 26.*

CAP. XIII.

DE SATYRIS.

CVm historiis aliquot demonstratum fuerit, qua ratione Simiæ mulierum amore capiantur, iisq; vim intulerint, est ut de Satyris quoque agamus: idque duabus de causis, partim quia Satyri à Galeno [a] in libris de administrationibus anatomicis, inter simias recensentur: de hominis enim maxillâ agens, [a] subjungit Simiam, mox Lyncem & Satyrum postea Cynocephalum: in quibus, in defectu cadaverum humanorum, Medicos in artuum dissectionibus exerceri vult: & alibi [b]: animalia hæc πιθηκοειδῆ Simiæ confinia nominat, qua de re egimus in præludiis nostris anatomicis, in Disputationum Anatomicarum prima: imò etiam à Plinio [c] inter Simias enumerantur: partim verò, quia à multis Dæmones esse censentur: nobis verò infrà agendum sit de partubus monstrosis ex Dæmonum cum mulieribus congressu pronatis, necessariò horum tractatio præcedere debuit.

Satyros autem facimus duplices, veros & fictos: veros, homines veros, & animalia quadrupedia, quæ Satyros Simias vocamus: fictos etiam duplices, vel Poëtarum figmenta, vel Dæmonum illusiones.

De hominibus veris, quibus hoc nomen fortè inditum, eo modo, quo aliquos præno-

mine

mine Leones, Lupos: alios cognominari, Leones, Lupos, Canes, Vulpes, Lepores, Ranas, Cancros, Scarabæos; & ſimilibus nominibus donari conſtat: de his obiter, aliquo memorabili, oblectationis cauſa, addito: Quare primò occurrit Satyrus pudicitiæ defenſor, cui minimè hoc nomen competebat, ut qui minimè Satyrus, hoc eſt, libidinoſus fuerit: de quo ſic Diodorus [d]. Cum Philippus Amyntæ F. poſt Olynthi expugnationem, pro conceſſa victoria Olympiæ ſplendidiſſimæ ſacrificia perageret, multisq́; ſuorum, munera largiretur: animadvertit ex amicis, quendam Satyrum, admodum triſtem. Rogat, cur ſolus aliquid humanitatis ſuæ experiri non dignaretur? cumq́; promiſiſſet, quodcunq; petiiſſet, ſe lubentiſſimè conceſſurum: hoſpitis cujusdam ſui, virgines duas adoleſcentulas novis maritis deſponſatas, quæ eſſent inter ejus captivos, ſe libenter recepturum dixit Satyrus: non ut eo munere lucri aliquid conſequeretur, ſed ut addita etiam de ſuo dote, in matrimonium eas traderet, ne injuriam teneræ ætati indignam, ſuſtinere cogerentur. Philippus, Virgines duas ſtatim Satyro donavit.

Satyrus martyr, auctore Volaterrano [e], leonibus devorandus objectus: Nam cum nullis tormentis, nullis comminationibus, ab orthodoxæ fidei cultu, diverti poſſet, Leonibus devotus, & ab eis devoratus, Valeriani & Galieni temporibus, ſub præſide Tarnutio. Sic Satyrus

tyrus Samius fuit, cui amici ejus aures cerâ obstruxerunt in causa agenda, ne omnia per iracundiam confunderet adversariorum conviciis auditis: ut Aristoteles & Plutarchus [f] referunt. Idemq; Aristoteles [g] Satyri meminit, qui ob immodicum erga patrem amorem φιλοπάτωρ, patris amans, vocatus est. Athenæus [h], parasitos varios recensens, meminit Satyri qui utriusq; Dionysii parasitus fuerit. Idem & Satyri Peripatetici, qui vitam Philippi conscripsit: & Satyri Sophistæ [i], cujus matrem se maximè admirari, Stratonicus citharædus dicebat, quòd quem nulla civitas decem dies ferre posset, ipsa decem menses tulisset. Satyri fistulosi Ælianus [k] meminit, de quod infrà. Satyri qui urbem condidit, Strabo [l] mentionem fecit: ab Heroum urbe naviganti juxta Troglodyticum urbs Philotera est, à sorore secundi Ptolomęi appellata, Satyri opus, qui ad Troglodyticum & Elephantum venationem perscrutandam missus erat. Satyrus, Demosthenis mimus, à Plutarcho [m] proponitur: hic familiaris Demosthenis oratoris, cùm Demosthenes deploraret casum suum, quod à populo semel atq; iterum explosus fuisset: sese illi condolere finxit: & remedium tamen daturum pollicitus est, si Euripides & Sophoclis aliquot versus priùs recitasset. Paruit Demosth. & suo more timidâ, molliq; linguâ, carmina quędam recitavit. Quæ eadem, cùm Satyrus paulò pòst retulisset, eo gestu, eoq; vultu extulit ut diver-
sa

planè viderentur. Hac igitur ratione Demosheni ostendit, non artem, sed actionem ei eesse: & ut hanc quoq; difficultatem studio vinceret, auctor illi fuit.

Satyri Bosphori tyranni, qui Tirgataoni insidias struxit, Polyænus [n] meminit. Tirgatao Mæotis, Hæcateo regi Indorum nupsit: à quo, cùm instinctu Satyri Bosphori tyranni, qui ei suã filiã locare volebat, repudiaretur, inq; custodiâ vitã agere deberet: clàm custodib. affugit, ac noctu iter faciens, ad Ixomatas devenit, ubi regia erat amicorum & cognatorum suorũ. Hos ad bellũ adversus Hecatæum & Satyrum inflammat, regionemq; eorum incursionibus infestat, donec utriq; pacem obnixè peterent. Illa cõsentit, Satyrus autẽ duos ex amicis supplices ad eam transfugere jubet, eique insidias collocare. Qui cum illã adorti essent, cingulo ictus eorũ excepit, donec à satellitibus ambo comprehensi sunt & interfecti. Strabo [o] meminit monumenti Satyri in quodã promontorio ob memoriam cujusdam viri, qui in Bosphoro potentia claruit. Galenus [p] etiam præceptorẽ habuit, cui Satyro nomen fuit. Et Hippocrates [q] refert historiam Satyri ex Tharso, cui cognomen Gripolopax, id est, vulpes tortuosa: qui XXV. annum agens, sæpè noctu per insomnium, ac interdiu semen effudit, qui anno XXX. contabuit & mortuus est. Et tandem Satyri ingeniosi architecti nomen apud Plinium [r], à quo aliqui, rate devectum tradunt.

SATY-

SATYRUS QUADRUPES.

Satyri, Græcis communiter σάτυροι dicti, à salacitate, ut ait Theocriti enarrator, à nomine σάθη etymologico, quasi Sathiri dicantur: & quidem à virili membro, quod Græci veteres σάθην appellabant: eò quod [t] in libidinẽ (in quo omnes autores conveniunt) semper proni sint, neque hac in re satiari possint: hinc Macrobio [e], Satyri quasi Sathimni (Sathunos legunt [f] alii) appellati videntur, à Saturno, qui παρὰ τὴν σάθην quasi Sathimnus dicatur: quãvis, ut Natalis Comes [u], σάθη etiam sit tentigo & titillatio ad Venerem. Unde σατυρικὸν ἄγαλμα Satyricum signum, id est, Priapi effigies, quæ in hortis constitui solebat, ad hortorum fascinationes arcendas: quanquam Plautus hortos Veneris tutelæ assignârit. Quare, ut Plinius [x], est religio quædam, hortosq; & fontes tantùm contra invidentium fascinationes dicari videmus: in remedium Satyrica signa (Saturnia Scaliger [y] legit) ex Varrone [z]. Sic [aa] enim inauspicatas aves depelli vetustas credidit, ut & alia quædam turpia, ut asinæ craniũ. Sic fuerunt, qui collo puerorum ad fascinum depellendum appendére: hinc Varro, pueris turpicula res quædam in collo suspenditur, ne quid obsit bonæ scevæ causa. Et Fascinum Plinius [bb] appellans, non solum infantium, sed Imperatorum quoq; custos, qui Deus inter Sacra Romana à Vestalibus colitur, & currus

trium-

iumphantium ſub his pendens defendit, me-
icus invidiæ, jubetque eosdem reſpicere: ni-
nirum ſuam ſortem cogitare, ac conditionem,
quæ triumphi gloria & honoribus elata eſſet.
Vel dicti ſunt, ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι Æliano [cc], id eſt,
ut Rhodiginus [dd], ab oris rictu, ut & Phornu-
o, cui ſymbolum ἐκπτώσεως mentis exceſſus.
Hinc Satyricus, parvus Satyrus Ciceroni [ee].
At Jones, ipſos Satyros, φήρεας vocant, Gale-
no [ff] monente.

De Satyris commentum fabuloſum non
eſt, ut Plinius, Solinus, & alii oſtendunt: ſunt
enim animalia humana effigie ad inſtar Simia-
rum, quare ut diximus à Galeno, Plinio &
Solino, in Simiarum genere locantur: ita qui-
dem ut authores & Satyros, & Sphingas, & Si-
mias, & Cynocephalos, idem propemodum
genus, diverſis tamen ſpeciebus inter ſe diſtin-
cta, ponant.

Quare Satyrus Simia, animal eſt perniciſſi-
mum (ut Plinius [gg]) tum ut quadrupes; tum
ut rectè currens humana effigie, ut propter ve-
locitatem, niſi ſenes, aut ægri, capi nequeant:
Pomponio Melæ [hh], præter effigiem nihil hu-
mani, Ægipanum quæ celebratur ea forma eſt:
ex quo Plinius [ii], Satyris præter figuram nihil
moris humani eſſe traditur: Ægipanis qualis
vulgo fingitur forma. Et Solinus [kk] (de inti-
mis gentibus Libyæ agens) facie gratâ admo-
dum, geſticulatis moribus inquietæ: natura
mitiſſima: quare Plinius [hh], in Simiarum ge-

nere, Cynocephalis efferacior natura, ſicut mitiſſima Satyris & Sphingibus. Sunt facie ad temporum oſſa eminente, ita ut caput veluti cornutũ (quale, Poëtici) appareat, toto corpore villoſi: caudã, inquit Pauſanias [ll] (qui in Inſulis Satyris incolas rubicundos ſcribit) in imo dorſo (juxta coxas) habent equinę haud multo minorem: & ut Diodor. Siculus [mm], Satyri in Æthiopia Dionyſio oblati comas umbilico tenus habuere. Vocẽ habent nõ humanã, ſed ex hinnitu equi, & hirci balatu confuſam: ut monet Plutarchus [nn], de eo qui ad Syllã adductus fuit: quem enim locutum fuiſſe Hieron. [oo] refert, de quo infrà, Satyrum Dæmonem ſuſpicamur. Gaudent Sylvarum latebris & hominũ commercia fugit: & ut Plinius [pp] Sphingum & Satyrorum genus, cibum in theſauros maxillarum condunt, mox inde ſenſim ad mandendum manibus expromunt, & quod formicis in annum ſolenne eſt, his in dies, vel horas. Naturali quodã ingenio & prudentia apud Indos, Elephas, Pſittacus, Sphinx, nuncupati Satyri, & Indica formica, Æliano [qq] affirmãte, valet. Sed ubi reperiuntur? reperiri enim, extra dubium eſſe, Majolus Epiſcopus [rr] aſſerit.

Ptolomęus [ss] in ſua Geographia Satyrorũ (σατύρων) Inſulas tres fecit, contra Indiam, extra Gangem ſitas, quas qui habitent, caudas habere dicantur quales Satyrorum pingunt: quas Inſulas Satyrias (Satyrides Rhodiginus [tt] trans-

transfert) Pausanias vocat. Nã Pausanias [tt] in Atticis, de regno Græcorum agens, in extremis Oceani oris esse memorat (ex quo Pierius in Hieroglyphicis [uu] & Camerar. [xx]) inquiens: cum de Satyris qui nã sint, cùm plura quàm alii scire laborarem, cùm multis ea de re collocutus, dixit Euphemus Car (ex Caria) secum in Italiã (Hispaniam Pierius) navigaret, cursu esse excussum vi ventorum, & ad mare extimũ (in exteriorem Oceanum) quod navigari non itẽ soleat, perlatũ: Insulas autem ibi multas esse ac desertas, & à viris agrestibus incoli. Ad alias verò, ajebat, nautas deflectere recusâsse, quòd antea quoq; jã appulsi incolarum inhumanitatem essent experti, tempestatis deniq; violentia (post multorum dierũ navigationẽ) eò pervenisse. Insulas eas à nautis vocari dicebat Satyrias: incolas inesse rubicundos & caudas in imo dorso (intra clunes, Natalis) habere equinis non multò minores. At cum Pierio, [uu] Camerarius [xx] sic interpretatur: Homines ferino truciq; aspectu sylvestres inhabitabant, corporibus hirsutis, pilorum colore subrufo, caudis equina pene majoribus præditi. Solino [yy] in Africa inter Ægyptum, Æthiopiam, Libyamque. Videtur autem Pausanias, ut & Solinus, non de Satyris tanquam simijs, nec tanquam dæmonibus, sed hominibus loqui: credere autem tales quosdã homines esse, puerorum & anicularũ est. Quamvis Guiliel. Nang. Genebr. in Gregor. Magn. scribat, & in Anglia,

cum missus à Gregorio Magno Augustinus, verbum Dei prædicans, irrisioni esset genti in Dorocestria, qui ranarum caudas vestibus illius appendebant, gens illa cum posteris, caudas sicut pecudes habere referunt. Ælianus zz Sphinges & nuncupatos Satyros in India esse scribit. Verùm Pomponius Mela [a] in descriptione Æthiopiæ, in Africa esse & semiferos appellat, quibus præter effigiem nihil humani: Panum, inquit, Satyrorumque hinc opinio causæ fidem facit, quod cum in his (ultra Atlantem Mauritaniæ montem) nihil cultisit, nullæ habitationum sedes, nulla vestigia, solitudo in diem vasta, & silentium vastius, nocte crebri ignes micant, & veluti castra latè jacentia ostenduntur, crepant cymbala & tympana, audiunturque tibiæ sonantes majus humanis: nec die repertum quenquam, idcirco pro constanti habitum hos Faunos esse & Satyros. Idem ferè Plinius de Ægipanis Satyrisque. Sic scriptum fuisse invenimus in ea navigatione Annonis ducis Carthaginensium, quam fecit ultra columnas Herculis in Libyæ partibus, quam reversus Carthaginem, in templo Saturni deposuit, ut scripsit Arrianus: nam præter cætera auditu mirabilia, hæc etiam in illa scribebantur: Donec ad magnum quendam sinum pervenimus, quem interpres, ἑσπέρȣ κέρας Vesperi cornu vocari dixerunt: in quo alia erat Insula, in quam egressi, nihil per diem nisi sylvam videba-

debamus, at per noctem ignes permultos accensos, & vocem fistularum audiebamus, cymbalorumque ac tympanorum incredibilem strepitum: quare nos timor invasit: in his enim locis magna Satyrorum multitudo habitare credebatur. Et Plinio β, in Subsolanis Indorum montibus, quæ Cartadulorum dicitur regio, Satyri sunt, humana propemodum effigie, uti dictum. Hinc (ut Pierius γ) ridiculum illud Alexandri Magni militibus obvenit, qui loco quodam per Indiam iter facientes Cercopithecos adeo multos insignique magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinem, quem infernè sub signis progredi observabant, ordines & ipsi servare videbantur, in eos veluti in hostes montium juga insidentes, impetum fecerunt, suique erroris admoniti, à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt. Et rursus Plinius δ, in Æthiopia juxta Atlantas, Ægipani semiferi & Satyri: & alibi ε: in confinio Africæ juxta Æthiopes Hesperios colles, ubi Ægipanos, Satyrosque esse, produnt. An de his Paulus Venetus: provincia Comari simias, inquit, habet, hominis effigiem exprimentes. Huc referendus est Cercopithecus barbatus, humanâ planè facie, prolixaque barbâ, à Clusio depictus & descriptus ζ, qui cum Solini Callitriche convenit: Callitriches, inquit, toto penè aspectu à cæteris differunt: in facie barba est, lata cauda: has capere non

est arduum, sed proferre rarum: neque enim vivunt in altero quam in Æthiopico, hoc est, suo solo. Apud Ptolomæum, Satyrorum promontorium est in Æthiopia ad Arabicum sinum & in Sinarum regione: erat etiam proximè Tarentum locus Satyra, vel Satyrion, ut habet Stephanus, Rhodigino η citante.

Refert Plutarchus in vita Syllæ, non longè ab Apollonia civitate Epyri, captum Satyrum, qui οὐδὲν συνετῶς loqueretur, quum L. Cornelius Sylla à Dyrrachia Brundusium cum classe mille & quingentarum navium, trajicere constituisset. Proximè est, inquit, Apollonia, & in vicinia Nymphæum sacer locus, qui ex virenti colle ac pratis ignis fontes dispersos perpetuò manantis eructat: ibi dormientem Satyrum stratum, ea forma qualem plastæ & pictores adumbrant, ferunt captum adductum fuisse ad Syllam: complures per interpretes, quis nam esset interrogatus, ægrè vocem edidisse, non quidem humanam, vel claram (quæ intelligi posset) sed asperam, & omninò ex hinnitu equi & hirci balatu confusam: eaque territum obstupuisse Syllam, & monstrum aversatum (abominatum à se dimisisse) Addit, his Plutarchi verbis, Sabinus θ, ex D. Hieronymo in vita Pauli Eremitæ, jubente Sylla, fuisse dimissum, datis comitibus, à quibus in sylvas reduceretur: sed consule Budæum in comment. Sabinus θ & alterius meminit, qui tempore Constantini Imperatoris fuerit captus, qui A-
lexan-

exandriam vivus perductus magnum specta-
culum Alexandrino populo præbuit : at po-
stea ejus cadaver exanime sale perfusum ne
putresceret, quod Antiochiam Cæsari visen-
dum missum fuit. Philippus Archidux Austriæ,
dicitur anno 1548. duos Satyros vivos secum
Genuam advexisse, unum puerili ætate, alte-
rum virili, Gesnero monente.

Quod verò Satyri mulieres summopere
appetant, historia Pausaniæ prius cepta, nunc
continuanda, comprobabit. Refert, Euphe-
mum Carem dixisse, ubi ad Insulas Satyras
perventum, eosq; Satyri ubi sensissent, ad na-
vigium accurrisse, nullamque vocem, sed stri-
dorem quendam informem & inarticulatum
emisisse : sed mulieribus navi unà advectis
manus injecisse (eos adeò furiosos invasisse,
ut ægrè ab injuria, etiam cœsi flagris abigi,
summoverique potuerint: veritos verò nau-
tas, ne quid indignum paterentur, inhibita
nave, procul in anchoris stetisse, barbaram
verò mulierem quandam, quam secum ha-
bebant, in littus exposuisse. In quam omnes
postea petulantissimè debacchantes (undiq;
appetiverunt Natalis,) Non solùm qua parte
consuetudo permittit, verum etiã toto corpo-
re (per omnia corporis cava, Pierius) libidi-
nem exercuerunt. Hæc Pausaniæ historia, in
mentem revocat ea, quæ Philostrato de Saty-
rorum grege Olympi amore capti, sic refert:

Satyrorum grex, ipſius amore captus, intentis adoleſcentulum ſpectat oculis, rubicundus ac ridens: hic quidē, pectus attingere appetens; hic verò, collo inhærere, at hic, oſculum aliquod rapere exoptans. Flores enim inſpergunt, & perinde ac ſtatuam adorant. Ipſorum autem ſapientiſſimus, alterius calami adhuc tepidi linguam arripiens mandit, ſicque Olympum oſculari arbitratur: ait autem & ſpiritum deguſtâſſe. Hanc Pauſaniæ de Inſulis Satyrorum narrationem, huicque ſimiles quę Lucian. venuſtè quidē & eleganter confinxerit, fabuloſam multos opinari, ſcribit Ph. Camerarius. Quæ ſanè cauſa [n], cur Ægypti plurimas Satyrorum imagines, in gratiam fœcunditatis, eorum in templis poſuerint, in hirci naturæ, quæ libidinoſa eſt, ſimilitudinem.

Et cum Corvus peculiari libidine ſit, ita ut olim Plinio referente [λ], vulgo creditum fuerit, ore eos parere aut coire, inde fellatores appellarunt. Hinc Martialis:

Corve ſalutator, quare fellator haberis?
In caput intravit mentula nulla tuum.

quod ab Anaxagora etiam traditum, ab Ariſtotele verò [μ] negatum: hanc ob cauſam videtur L. Florus in Valerii Corvini hiſtoria, Corvum, Satyram avem dixiſſe, niſi mavelis ſic dictum à Satura, ſeu Satyra palude Pontina, qui locus olim urbium viginti quatuor capax fuit: de qua Satura palude Virgilius

us ν & Plinius ξ, cùm in agro Pontino res fuerit gesta. Quo autem argumento (ait Rhodiginus ο) Corvum paludis nomine significarit disertissimus historicus, ex Theone sumi potest apud Aratum, qui prodit Cornicem ac Corvum insigniter aquis delectari, quòd earum alitum corpora vehementiùs inaruerint, proinde humentia admodum expetere. Est & fluvius in Aquitania, Satyrus à Lucano π nominatus (Atyrus, Turnebo)

tunc rura Nemetis

Qui tenet & ripas Satyri qua littore curva

Verùm, cùm Satyri, semper σατυρίζειν, arrigere dicantur, ejusque nomine ii, qui pictura, quique statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur: quod, inquit Aretæus ρ, divinæ rei signum est: hinc σατυρίασις Aretæo, inexplebilis coëundi appetitus, qui laboranti penem excitat & erigit, ex Dei ρ figuræ similitudine nomen ducens: & Paulo Aeginetæ σ, Satyriasis est αἰδοίȣ παλμὸς, pudendi palpitatio, quæ vasorum spermaticorum inflammationi cum intẽtione supervenit: dicitur Aureliano, tentigo veretri: & Juvenali, veretri intensio: appellant & τάσιν τȣ̃ αἰδοίȣ. Sic Galeno in definitionibus, Satyriasmos & Satyriasis obtingit mutone arrecto intentoque, nec non particulis adjacentibus, cum seminis quandoque voluptuaria profusione, quandoque verò & mentis consternatione ac distensione nervorum; quem affectum in viris πριαπισμὸν quoq;

vocat. Vel, ut Aëtius τ ex Galeno, pudendi tentigo & auctio in longum & ſpiſſum, citra rei Venereæ appetitum ex caliditate acquiſititia, cum inflammatione quadam ac dolore locorum: nomen habet à Priapo, videlicet Satyro: quod malum ſecundum Aretæum ρ hominem ſeptimo die conſumit. At Rhodigino υ Satyriaſin, id eſt, veretri inflationem, nomine cujuſdam dæmonis ſponſarum depicti nuncuparunt: & Plinius φ in totum inquit, Græci ubi concitationem in Venerem volunt ſignificare, Satyrion appellãt. Fortè à Satyrio herba, quæ nomen habet, quod primi ſylveſtres Dii, per ſylvas & antra Nymphis colludentes, ad firmiorem Venerem inveniſſe dicantur: cujus licet Dioſcorides & Plinius φ genera duo tantùm agnoviſſe videantur, attamen differentias plurimas obtinet, ut videre eſt in Phytopinace meo (qui 2462. plantas exhibet) ubi ſexaginta ſex differentias propoſuimus: plures in Theatro noſtro Botanico, ſi DEUS volet, enarraturi. Quæ omnes ab effectu Satyrii nomen meruere: licet radicis formâ differant: aliarum enim radix manum humanam refert, quare palmæ Chriſti vulgò, & ab Hieronymo Trago χ, Satyriorum fœmellæ dicuntur: aliarum radices ſunt rotundæ, & quidem vel unica bulboſa mali magnitudine, Satyrii trifolii nomine à Dioſcoride ψ, Galeno ω, Aegineta αα, Oribaſio ββ, Aëtio γγ & Plinio exhibita: vel duplici (rarò triplici, quæ Triorchis,

chis, rariùs quadruplici, quæ Tetrorchis) oblongâ olivæ formâ, ad formam hominis testium, alternis annis intumescente ac residente, superiore pleniore, inferiore, molliore & rugosiore, quæ omnes Theophrasto οἱ ὄρχεις, à Dioscoride ψ, Orchides & Cynosorchides: quæ differentiæ ratione formæ florum nomina obtinuêre, ut Orchis morio, Orchis serapias, myodes, melittias, ornithophora, arachnitis, battrachitis, strateumatica, dicatur. Sic ab odore, hircinus, &c. A Plinio & Apulejo ab usu, Venerei dicuntur: cùm earum usus tentiginem genitalium partium invehat: nam ut Dioscorides ad Venereos impetus concitatricem vim habere affirmant: & Plinius asserit: & ut idem, radix alterius, Fascinis utilis: siquidem herba Venerem incitat, Aeginetæ: herba & radix, Galeno, Oribasio & Aëtio. Est cujus radix si manu teneatur (quod Satyrion erythroniū Dioscoridi, erythraicum Plinio) Venerem stimulare proditur: hinc Arbiter in Satyra:

Ita est, inquit) *Quartilla; Quicquid Satyrii fuit, Encolpus ebibit*: Ac rursum: *Illinc puella penicillo quod & ipsum Satyrio tinxerat, Ascylton opprimebat.*

Theophrastus, referente Plinio, autor alioqui gravis, septuageno coitu durare libidinem contactu herbæ cujusdam, cuius nomen speciemque non posuit. At Hermolaus ε, herbam illam Theophrasto ex India allatã, Satyrion Indum appellaverim: habentq; hodie

Syri

Syri herbam ſimili effectu Bucheidenque nominant & Indicam Satyrion, fortaſſe cum ea Theophraſti eadem, radice candida & dura; commendatiore quo craſſior & rugoſior, & albior podagris utili. Sed & Ariſtolochiæ genus unum, quod Polyrhizon cognominant, Satyrion ex facto vocari Hermolaus cenſet: ſic quia Saturejæ herbæ uſus, marceſcentes coitus ſtimulat, ſunt qui à Satyris nomen traxiſſe comminiſcantur, ait Ruellius. Et quia ex hujus radice varia conficiuntur medicamenta, ab hac Satyrica medicamenta denominationem habent (quamvis etiam genus quoddam edulii ex hac confectum, Satyria appelletur) cujuſmodi varia à Myrepſio ζζ proponuntur: & Satyrium antidotus apud Aeginetam ηη, Aëtium θθ, ex Oribaſio: apud Myrepſium ιι, ad liberorum procreationem, Venereorumque frequentiorem uſum voluptatemque excitandam: & denique eſt apud Actuarium κκ antidotus Satyrion Venerem mirum in modum, ut ſcribit, ſtimulans, eamque certa de cauſa ceſſantem, citra moram manifeſtò reſtituens.

Mulieres verò Satyricæ dicuntur eæ, quæ σατυριασμῷ laborant, ſive pruritu ad Venerem, malum ſalacibus familiare: ubi pudendorum ingens pruritus cum dolore, ita ut intolerabili Veneris deſiderio contabeſcant, Aëtio λλ ex Sorano referente; quare σατυριᾷν prurire ad Venerem dicuntur.

Sic

Sic Satyriaſmos Galeno μμ Elephantiaſis dicitur, propter vultus ſimilitudinem ſummamque libidinem: quòd ii, qui hoc malo laborant, Satyris ſpecie ſimiles ſunt, muſculis temporalibus conſumptis, oſſibus ad tempora eminentibus, ita ut caput Satyrorũ in morem quaſi cornutum evadat: vel quod, cùm ſæpe Satyriaſi tententur, turgentem & contentum penem, laſcivorũ Satyrorum in morem habeant. At Aretæo νν ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentemque coëundi libidinem. Clarius Aëtius ξξ ex Archigene, propterea quòd malæ faciei iiſdem cum rubore attolluntur & muſculis maxillaribus veluti convulſionem patientibus, mentum ipſum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus evenire ſolet: ſimilitudine quadam ad picturas Satyrorum, quin & alacritas vehemens ad coitum ipſis adeſt, quemadmodum & de Satyris fertur.

At Hippocrates, Galeno οο & Rhodigino ππ monentibus per Satyriſmum, glanduloſorum corporum juxta aures oblongos tumores intellexit, ſimilitudine à Satyris ducta, qui hujuſmodi oblongas eminentias ſub ipſis auribus habent. An fortè & Ariſtoteles ρρ hoc ipſum voluit, dum ſcribit, σατυρίας morbus, in quo, præ abundantia fluxionis, aut flatus crudi in partes faciei decumbentis, facies animalis diverſa ut Satyri, apparet.

De Satherio & Satyrio animali quadrupe-

deam.

de ambiguo, in humore pariter & in ſicco, vivente, cujus Ariſtoteles σσ meminit, & Hermolaus Barbarus ττ, nil dicam.

Verùm de Satyris ſimiis, de quibus egimus, cenſemus Aelianum υυ intelligendum, dum de Indicis animalibus Satyrorum ſimilitudine, ſic verba fecit: Finitimos Indiæ montes tranſmittenti ad intimum latus, denſiſſimas convalles videri ajunt, & Corrudam locum nominari, ubi beſtiæ Satyrorum ſimilitudinem formamque gerentes, & toto corpore hirſutæ verſantur, atque equina cauda prædite dicuntur. Eæ, cùm non à venatoribus agitantur, in opacis & ſpiſſis ſylvis ſolent ex frondibus (& fructibus) vivere. Cùm autem venantium ſtrepitum ſentiunt, & canum latratus exaudiunt, in montium vertices incredibili celeritate recurrunt: nam per montes iter conficere conſuetæ ſunt. Contrà eos qui ſe inſequuntur, pugnant de ſummis montibus ſaxa devolventes, quorum impetu ſæpe multi deprehenſi perierunt. Itaque difficilimè capiuntur, & ex iis nonnullæ ſed ægerrimè tandem, aut ægrotantes nimium, aut gravidæ comprehenduntur: illæ quidem propter morbum, hæ verò ob graviditatem; captæ autem ad Praſios deferuntur: hæc Aelianus. At Majolus, cenſet Aelianum hos pro beluis habere, cùm tamen omnia ferè Satyris ipſis, autores tribuant.

Huc commodè referri poſſunt ea, quæ Alber-

bertus de duobus monſtris in Saxonia captis recenſet: In ſylvis, ſcribit, Saxoniæ verſus Daciam, in deſerto muriæ (nemore) cujuſdam, capta ſunt parum ante hæc tempora duo monſtra piloſa, ferê in omnibus habentia figuram hominis; & fœmina quidem mortua fuit morſibus canum & vulneribus venatorum. Maſculus autem captus, eſt domeſticus, & didicit ire ſuper pedes erectus, & didicit loqui imperfectè valde, & non multa verba, & habuit vocem exilem ſicut capreolus, & rationem nullam habuit: de ſeceſſu & egeſtione, & aliis talibus verecundabatur: multum autem appetiit coire cum mulieribus: & has publicè qualeſcunque eſſent, tempore libidinis opprimere tentavit. Et rurſus, de confuſa beſtia ſcribens, citatis Solini verbis, quæ de Cepo ſeu Celpho ſimiarum genere habentur. Hanc, inquit, temporibus noſtris vidimus in ſylvis Sclaviæ, deprehenſam marem & fœminam, ut in præcedentibus dictum, & procedente tempore voces quaſdam expreſſit: eſt autem hoc animal de genere Simiarum.

De beluis humanæ formæ in Norvegia, ſic ſcribit Hector Boëtius φφ: Finis nunc imponendus eſſet, niſi unius rei novitas, properantem remoraretur calamum, quam nuper accepimus, referentibus probiſſimis viris, ab Jacobo IV. Scotorum Rege, ad Galliarum Regem oratoribus miſſis: quorum facilè princeps Jacobus Ogilvius, gymnaſii Aberdonenſis

gra-

gratiſſimus alumnus. Hi aſcenſo mari, repente exorta procelloſa tempeſtate, per tranſverſum in Norvegiam pulſi, quum in littus egreſsi eſſent, non ita longè in montibus homines, ut apparebat, villoſos ac quales vulgò pingunt Sylveſtres appellatos, diſcurrere vidétes, portento conſtitêre attoniti. Mox ab incolis edocti ſunt, beluas eas eſſe humana effigie mutas, verùm homines inſigni odio perſequentes. Cæterùm, per lucem adeò metuentes, ut nec in aſpectum hominis ſubire audeant: per noctem autem graſſantes, villas gregatim invadere, niſi eas diſterrentes canes arceant, ad quorum latratum ſtatim effugiant. Quod ſi per noctem canis abſit, effractis foribus, ædes irruentes, cùm tenebræ reverentiam humani oris occultent, quicquid in ea eſt occidere, ac devorare. Sunt enim tam immani corporis robore, ut mediocris magnitudinis arbores manibus evellant radicitus: quibus avulſis, ramis inter ſe depugnant. Quare exterriti legati, factis per noctem ingentibus ignibus, ac vigiliis impoſitis, ubi nulla accepta noxa illuxiſſet, poſtridie immania linquentes littora, curſum unde disjecti erant, læti repetierunt.

Hæc dicta ſunto de Satyro ſimia, ubi mirari ſubit, quòd ii, qui de novo orbe ſcripſerunt, & qui non ſolùm Indiam antiquorum, ſed etiam incognitas Indiæ & Lybiæ partes, atque inſulas penetraverunt, imò propemodum omnes immenſi Oceani angulos, ſuis navigationibus luſtrâ-

lustrarunt, attamen de Insulis Satyrorũ mentionem, quod ego quidem legerim, non faciant: si enim totæ Insulæ, secundum quorundam opinionem, Satyris fuêre occupatæ, vix credendum illas periisse.

a 4 *ad. an.* 3. b 6. *ad. an.* 3. c. *l* 8. *c.* 4. d *l* 16. f *de non irã scendo.* g 7. *de morib* 6. h *l* 6 *c.* 5 & 6. i *l.* 8 *c.* 7. k *l.* 3. *var. hist.* l *l.* 16. *p.* 888. m *in Demosth.* n *l.* 8. o *l.* 11. *p.* 565. p *cujus meminit* 1. *de Antidotis quæst.* 6. *Epidem.* r *l.* 36. *bap* 9. s 1. *Satur.* 8. t *Gesner. de anim. Ph. Camer. op. suc. cap.* 81. u *Mithol. l.* 5. *cap.* 7. x *l.* 19. *cap.* 4 y *Joseph. conject. in Var.* z *l.* 5. *lat. ling.* aa *Dalech in* 19. *Plin.* 4 bb *l.* 28 *cap.* 4. cc 3. *var. hist.* 40. dd *lib.* 19. *c.* 25. *citat, Natal.* ee 1. *de divinat. Rhodigin. l.* 8. *cap.* 6. ff *com.* 3. *in* 6. *Epid & lex. Hippocrat.* gg *l.* 7. *c.* 2. hh *l* 3. *cap* 19. *Plin l.* 8. *c.* 54. ii *l* 5. *cap* 8. kk *cap.* 40. ll *lib.* 1. & *Rhodigin. l.* 15. *cap* 25 mm *l.* 1. *c.* 2. nn *in vita Syllæ.* oo *in vita Pauli Eremitæ.* pp *l.* 10. *cap.* 27. qq 16. *hist. an* 15. rr *coloq* 2. ss *l.* 7. *cap.* 2 *ex quo Car. Stephanus dict. geograph p.* 389. tt *l.* 1. & *Rhodigin. l.* 15 *c.* 25. uu *l.* 10. xx *cap* 7. yy *cap.* 40 zz 16. *anim.* 15. α *lib.* 3. *cap* 19. β *l.* 7. *c.* 2 γ *lib.* 6. *de simia* δ *l.* 5 *cap.* 8. ε *l* 6. *c.* 30. ζ *in auctario ad Monardis Indica* η *l.* 19. *cap.* 25. θ *l.* 1. *fab. Ovid. refert qu que Sabellicus lib.* 3. *enne* 6 & *ex hoc VViervis de præstig. l.* 2. *cap.* 43. ι *l.* 1 *con tit. Satyri.* κ *Scholiastes Solini* λ *l* 10. *cap* 12. μ 3 *gen an.* 6. ν 7. *Aeneid.* ξ *lib.* 3. ο *l.* 19. *cap.* 25. π *l.* 1 ρ *l* 2. *acut.* 12 σ *l.* 3. *cap.* 56. *ex quo Rhodig. l.* 5. *cap.* 10. & *l.* 7 *cap.* 29. τ *tetr.* 3. *ser.* 3. *c.* 32. υ *l* 30. *c.* 14. φ *l.* 26. *cap.* 10. χ *l.* 2. *c.* 82. ψ *l.* 3. *cap.* 143 & 144. ω 8 *simp* αα *l* 7. ββ 2. *virt. simpl.* 1. γγ *tetr.* 1 *ser.* 1. δδ 9 *hist* 19. εε *l.* 3. *corol. in Diosc.* 574 ζζ *antid. sect* 40 *cap. septem* ηη *l.* 7. *cap.* 11. θθ *tet.* 3. *ser* 3 *cap.* 34 ιι *antid. sect.* 1. *cap* 65 κκ 5. *Meth.* 6. λλ *tet.* 4. *ser* 4. *cap.* 82. μμ *de tumor. præter nat.* 15. νν 2. *diutur.* 13 ξξ

tet. 4. ſer. 1. c. 120. οο com 3. in 6. Epid. ππ l. 14. c 8. ρρ 4. gen. an. 3. σσ 8. hiſt. 5. ττ caſtig. in 10. Plin. c. 72. nomen ſolum habet Scalig. exerc 210. 3. υυ l. 16. an. 21. φφ in Scotici regni deſcriptione.

CAP. XIV.

De Satyris Poëtarum ſive Satyris capripedibus.

LUbet caput hoc de Satyris Poëtarum, hiſtoria à Nicephoro Calitto propoſita ordiri, quæ ſic habet. Sub æquinoctiali ad Orientem & Meridiem eſt, qui dicitur Aegopithecus ſimia quædam: plurima enim ſunt ſimiarum genera, Arctopitheci ſcilicet, Lectopitheci & Cynocephali, & aliæ aliis multarum animantium ſpeciebus, ſimiarũ forma permiſta. Quarum permultæ etiam ad nos perlatæ, hoc manifeſtò declarant. Ex quibus etiam eſt is qui dicitur Pan, capite, vultu & cornubus capram referens, & ab ilibus item deorſum verſus, caprinis pedibus inſiſtens, ventre autem, pectore & manibus mera ſimia: qualem Indorum Rex Conſtantino miſit. Quod ſanè animal ad tempus aliquod, cùm ferretur in cavea, propter ferocitatẽ, incluſum vixit. Ubi verò mortuum eſt, aromatibus condierunt exenteratũ, qui ferebant & inſolitæ formæ oſtentandæ gratia Conſtantinopolim ſervatum pertulerunt. Videntur autem mihi animal hoc olim vidiſſe Græci, & inſolentia aſpectus exterriti Deum ſibi conſtituiſſe, quum ſolenne hoc illis

lis esset, ut quæ fidem excellerent, ea in Deos referrent. Id quod in Satyro quoque ab eis est factum, qui & ipse simia est, facie rubra, ad motum facilis & caudam habens: hæc Nicephorus. Sed Satyros Poëtarũ nunc prosequemur, prætermissa nominis ratione jam explicata. At quibus præterea eos nominibus nominarint, subjiciamus. Sileni etiam dicti, ἀπὸ τοῦ σιλλαίνειν, quod est convitiatoria scommata jacere, (sillon vocant) cum molesto quodam lusu, Aeliano [a] & Rhodigino [b]: & Pausanias in Atticis [c], Silenos dici putat τοὺς ἡλικίᾳ τῶν σατύρων προήκοντας, inter Satyros natu grandiores. At Nicandri enarrator, non antiquiores fuisse Satyros vocatos scribit, sed ab antiquis Silenos dictos fuisse ipsos Satyros hoc pacto, οὗτοι δὲ οὓς ἡμεῖς Σατύρους λέγομεν οἱ ἀρχαῖοι Σιληνοὺς ἐκάλουν, ἀπὸ τοῦ σιλλαίνειν δ' ἐστὶ λοιδορεῖν: quod est convitiari. Sicinnistas [d] quoq; nominant, quia Sicinnus barbarus, Satyricã saltationem (quæ ab aliis Sicinnis Athenæo [e] authore) excogitavit. Helotas quoque appellari, ex Herodiano Rhodiginus [f] scribit, qui sint apud Tænarum: erant verò Helotæ publici quodammodo Lacedæmoniorũ servi. Quandoque & Tityri dicti, & ut Aelianus [a] lascivis & procacibus saltationibus, quibus Satyri gaudent, quæ τερετίσματα dicuntur, quam vocem Cælius [b] cantus lascivos vertit: quare Phurnutus hos & Σκιρτοὺς scirtos, ἀπὸ τοῦ σκαίρειν à saliendo nominavit: & σκολίδας,

ἀπὸ τοῦ σκιρτᾶν, quod est furere & sævire, ut Gyraldus annotavit.

Hi Satyri capripedes nominari possunt, quia dicebantur homunculi pilosi toto corpore, cornua habere in fronte, naribus aduncis, parte extrema caprarum simili, pedibus caprinis (quare Lucretius [g]

Hæc loca capripedes Satyros, Nymphasq́; tenere)

& cauda oblonga, peneq́ue rigido (quod divinæ rei signum Aretæus [h] dicit) idq́ue propter salacitatem, quia capra vago admodum lascivoq́; ingenio prædita, & procacitatis immodicæ: quare apud Aegyptios capra pro libidine & etiam pro petulantia domita pingebatur. Græci autem Poëtæ [i], caprum ab Hercule domitum finxerunt, ea de causa, quòd is cum procaci lascivia homines ipsos antecelleret, domitus à virtute, impositum petulantiæ modum, extinctosq́. libidinis æstus, suppressosq́; procacitatis impetus demonstraret. Nam ejus nequitiæ vir fuit, ait Pierius [h], ut triginta una nocte mulieres aliquando feratur inisse; & ut apud Athenæũ [k], idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestii virginitatem imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem invasit, vel ex epistola sua manifestum est, qua se nocte una captivas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seq́; inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè commemorando manifestat.

Genitos autem Satyros dicunt alii à Saturno;

no, alii à Fauno, qui filius fuerit Pici, & pater Latini, antiquiſſimi Aboriginum regis, qui in Latio regnavit, & Deus poſt mortem habitus, is genuiſſe fertur Faunos, Satyros, Panos, & Sylvanos ruſticorum numina. Sed diſtinctos fuiſſe Faunos à Satyris & Sylvanis ex Prophetæ locis ſequenti capite adducendis & Ovidio [l] colligi poteſt.

Sunt mihi ſemidei, ſunt ruſtica numina Fauni,
Et Nymphæ Satyriq; & monticolæ Sylvani.

Sunt qui [h] Baccho ſatos velint: cùm tamen Poëtarum aliqui ſcribant Silenum, ipſum Bacchum educaſſe, ut teſtatur Orpheus in hymno hoc pacto:

κλῦθί μου ὦ πολύσεμνε τροφὲ Βάκχοιο τιθῆνε,
Σιληνῶν ὄχ᾽ ἄριστε τετιμένε πᾶσι θεοῖσι,
καὶ θνητοῖσι βροτοῖσιν ἐπὶ τριετηρίσιν Ὥραις
Hæc audi Silene pater, Dionyſi & alumne,
Optime Silene, & cunctis gratiſſime divis,
Grate viris pariter cunctis prædulcis & Horie.

Et Diodorus Siculus [m], Bacchi pædagogum, monitorem, optimorumque ſtudiorum inſtitutorem ſcribit.

Jam verò licet multi fuerint Sileni, ſi verum quod Pauſanias, Satyrorum natu maximos Silenos dictos fuiſſe: unus tamen inter illos cæteris antiquior memoratur, qui in civitate Malea Laconum natus eſt, ut Pauſanias [n] & Pindarus volunt, hic quidem hiſce verſibus

Vehemens autem ſaltator
Quem Maleæ genitus educavit immortalis Silenus

At Catullus in Nysa Indiæ civitate natum esse memorat [o]:

At parte ex alia florens volitabat Joachus
Cum thyrso Satyrorum & Nysigenis Silenis.

Hunc scribit Lucianus in concilio Deorũ, senẽ fuisse, & calvũ, & simũ, & asino plerunq; utentem, brevis staturę, corpore obęso ac ventricoso, aurib. magnis & arrectis, tremulum, baculo innitentẽ, quem asinũ inter sydera relatum ferunt, eò ꝙ Silenus cum Jovi adversus gigantes pugnanti opem tulisset, eo asino in bello usus sit, & jam ex altera parte prçsepis cõsistere, cujus mentionẽ Aratus fecit [p]. Sic Silenus [q] apud Eleos templum habuit, non Baccho simul, sed Sileno duntaxat ædificatũ, ubi Ebrietas ei vinum in poculo porrigit: & in oppido Pyrrhico, puteus est in foro, quem Sileno acceptũ ferunt: hîc si deficeret, aquæ penuria laborarent.

Verùm veteres in reprobo suo sensu, hujusmodi monstra ꝓ semideis sive sylvestrib. Diis, quemadmodum & Faunos Sylvanosq; coluerunt, idcirco nõ solùm eis lucos consecrârunt: sed etiã & scenas & ludos eisdẽ destinârunt: & artifices in eorũ statuis singularem diligentiã adhibuère. Imò & sacra fecerũt, ut ex Propheta Moyse * patet: Néve, inquit Jehova, deinceps sacra faciunto Satyris, cũ quibus meretricentur, sive quos colere soliti sunt. Et Poëtæ Faunos & Satyros nemorum, Pana agrorum, Sylvanum, sylvarum Deũ dixere, quamvis sępe apud ipsos confundãtur: hinc Orphei hymnus in

in Satyrũ. At Cicero [r], Satyros Deos esse rectè negat, qui [s] ridet eos Deos, qui artus habent, & [r] eos qui ex matribus mortalibus nati sunt.

Ali verò coliqque animalia quæ rationis expertia, sunt, qui ab Iside tradunt institutũ, quæ honorẽ conjugi eidemq; fratri Osiridi pręstandum induxerit, magna agrorũ parte sacrificulis adjudicata, moremque fuisse initio, ut quæ quisque vellet animalia in hunc usum aleret, quibus vita functis, tanquam Osiris occubuisset, luctum instaurabant. Cæterùm postea delectum habitũ & Cynocephalo inprimis honorem attributũ, propter excellentem quandam, ut rerum periti asserunt, animalis istius naturam humano propemodum generi proximam: ut verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuãtur, factũ ajunt, propterea ꝙ Osyris hujusmodi Satyrorum genere sit plurimum delectatus, uti nostro etiam tempore vanissimi pleriq; faciunt. At Romanis etiam id nequitiæ genus in usu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero [t], quod sibi obviã factus, cũ duob. essedis (vehiculi genus Ciceroni [u]) & rheda equis juncta & lectica, quodq; in essedo haberet Cynocephalum, neq; deessent etiã Onagri, quare nunquã hominem nequiorem autumat se vidisse: quin verò & Satyros eos appellatos asserit Pierius [x].

Quare Diodorꝰ [y], Osiridis expeditionẽ describens, inqt: cũ Osiris esset in Aethiopia, ferũt allatos ei Satyros, comas vmbilicotenꝰ habẽtes,

quos secum in castris habuit, ut qui ad psallendum, cantandum, ac animi remissionem apti essent: dicitur enim Osiris cupidior risus, delectariq; solitus Musicis & Choreis. Idem scribit [z], Aegyptios Deum suum Osiridem eum esse affirmare, quem Græci Bacchum vocant. Hinc (idem [aa]) Bacchum, Satyros, quorum opera in saltatione & tragœdiis oblectabatur secum duxisse tradunt, & Musarum quidem optimis institutis, Satyrorum verò risu ac joco, vitam suam facilem traducebat. Non mirum ergo Timæum, referente Athenæo [bb], meminisse Satyri cujusdam utriusque Dionysi adulatoris.

Offerebant autem ex consuetudine diis illis pomorum & uvarum primitias, ut testatur Leonidas

Heronax Satyris, vites Bacchoq; tuenti
Arboribus prima hæc munera rapta dedit,
Vinea cùm triplex produxerit, ecce sacravit
De primo musto tres simul ille cados.

Hujusmodi enim monstra, cùm aliquando mortalibus apparuissent, homines rudes, & ad timorem propensi, minimè considerantes, naturam eandem malignam & divinam esse non posse, quicquid formidabile aut admirabile apparuisset, pro Deo habuerunt: atq; cùm Satyri per sylvas crederentur vagari, quibus armenta, vel greges fierent obvii, ne his nocerent, inter Deos pastorum illos retulerunt: sed pro semideis tantùm habuit Ovidius [cc]:

Quos

Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
Quos dedimus certè terras habitare ſinamus.

Eſſe enim mortales Silenos, ſive Satyros, ex ſepulchris conjici poſſe, Pauſanias [dd] & Rhodiginus [ee] ſcribunt: nam in Hebræorũ regione Sileni monumentum habetur: & alterius apud Pergamenos oſtendebatur.

Dicebantur Bacchi ſocii, ipſi Satyri, ſicut & Sileni, quemadmodum teſtatur Plato in illo Epigrammate in Satyrum.

εἴμι μὲν δὴ κεραοῖο φίλος θεράπων Διονύσου
Λείβω δ' ἀργυρέων ὕδατα Ναϊάδων.

Nam ſum ego cornuti gratus ſervus Dionyſi
Libo pulchrarum fulmina Najadum.

Idem & Straboni [ff], myſtæ ſive miniſtri & aſſeclæ Bacchi putabantur, Sileni, Satyri, Bacchæ, Lenæ, Thyæ, Mimallones, Najades, Nymphæ, Tityri &c. Itaq; Bacchus aliquando in curru pampineo pingitur, quem propter Silenus aſtat aſello vectus, & Bacchæ, & Satyri thyrſos ac ferulas vibrantes. Et Cicero [gg], Deorum fratres conjugesq; Solem & Lunam putant eſſe multi: in quorum poteſtate ſint vires generandi, ſub Libero virorum, ideò illi & Salaces Satyri ſunt comites, & in ejus templo feriisq; colitur Priapus.

Quod verò Bacchi comitem dixêre Silenum ſenem, ventricoſum, titubantemque, idcirco factum [hh], quia vinum & ebrietas cum obeſos faciat & ventricoſos, tum caput plerũque gravari & titubantes facit & ad ſenectutẽ

citius perducit: hæc enim omnia incommoda
& corporis turpitudines, idcirco Bacchi co-
mites finxerunt: quidam putarunt Silenum
senem, fuisse Bacchi alumnum, quia vinorum
vetustas, omnes etiam prædictas turpitudines
augeat: dicebatur ab asino vehi solitus, quia
tardi sunt, plerumque & inutiles negotiis,
qui plus potare solent, quàm conveniat:
nam voluptates omnes parum conferunt hu-
manæ vitæ: quippe, cùm non animum so-
lùm, sed corpus etiam rebus omnibus inuti-
le reddant, si plus operæ illis detur quàm na-
tura ipsa postulaverit: ad hujus rei sempiter-
nam memoriam & colluctationem, antiqui
ejus asinum inter sydera collocatum fuisse,
tradiderunt. Scribit Pierius[11], Cynocepha-
lo, Silenos, qui ex Satyrorum grege, esse ad-
ditos: quorum hieroglyphicum erat, divini-
tatem in re quapiam delitescere. Erant enim
Sileni, ut Platonici Alcibiadis dicto colligi-
mus, imagunculæ quædam sectiles, ita con-
cinnatæ, ut diduci & explicari possent: quæ
ubi clausæ erant, nihil aliud quam ridiculam
& monstrosam quandam tibicinis speciem o-
stendebant: ubi verò aperiebantur, venera-
bile numen aliquod exerebant. Hinc Alci-
biades in Symposio, Socratem, Silenis simi-
lem esse dicit, quod is longè alius esset interi-
us intuenti, quam summo habitu videretur.
Vnde etiam σιλωνή ἀλκιβιάδȣ, dici solet de re,
quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, in-
ter.ùs

teriùs tamen & propiùs contemplanti, ſit admirabilis.

Alii inſuper memoriæ prodiderunt, Bacchum [gg] ipſos Silenos ætate confectos in Italia reliquiſſe, cùm ad bellum adverſus Tarſenſes exiturus eſſet, quibus mandavit ut vites curarent, quo vini ferax efficeretur Italia, quare poſteri ſtatuas Silenorum vinum in utribus ferentes, ad perpetuam eorum memoriam erexerunt: ut teſtatus eſt Androtion [kk], & Dionyſiocles.

Ab his Satyræ, ſcenæ Satyricæ, & Satyrici ſaltus deducuntur. Satyra autem ſive Satyrica fabula, peculiare carminis genus fuit, propter petulantiam & laſciviam Satyra nominata: quam primum Cratinum, Athænis dum Dionyſiaca eſſent, induxiſſe, Acron [ll] ſcribit. Satyrarum genera duo ſunt: prima vetuſta fabulæ ſpecies à Græcis inventa, poëmatis genus varium & maledicum (hinc Satyricæ, id eſt, acriter cum convitio, unde tales Satyrici dicuntur) & petulans denominatum à Satyris, & archeæ Comœdiæ charactere compoſitum, & olim ex variis poëmatibus conſtans: ipſius enim Tragœdiis ad earũ mœſtitiã diſcutiendam, & nonnũquam oratio ſoluta interponebatur, ut ſunt fragmenta Petronii Arbitri quæ extant. Introducebantur.n. Dii Satyri, cani, barbati, imberbes & Silenus pater, quæ perſonæ, ridicula ac laſciva inter ſe jactabãt, quarũ apud Græcos primi ſcriptores præter

Crati-

Cratinum, Demetrius Tharſenſis, item, Menippus: & apud Latinos, Pacuvius & Ennius, Satyrico carmine delectati traduntur. Et M. Varro, Romanorum eruditiſſimus, Menippũ imitatus, Satyras compoſuit, quas Menippeas (alii Cynias) appellavit.

Alterum genus eſt Latinorum, quod ex veteris comœdiæ interitu initium, ut ex Horatio *m m* colligere eſt, ſumpſit: ideò Plutarchus in Pericle, veteris comœdiæ ſcriptores σατυρικοὺς τοῖς βίοις appellat, quod id genus vitę ſectarentur, quod in acerbè exagitandis hominibus verſaretur. Hinc convitiorum amicos Nilus ipſos Satyros appellarit.

πάντες μὲν Σάτυροι φιλοκέρτομοι

Omnis amat Satyrus convitia.

Nam cùm in nova comœdia, nemini liceret vitia nominatim carpere, excitatus eſt Lucilius qui cùm ſuorum temporum flagitia ferre non poſſet, hoc novum poëmatis genus, Horatio ſcribente, in quo acerrimè vitia inſectaretur, verſu Hexametro induxit: quare à Diomede finitur, carmen maledicum mordax. Satyra ergo dicta, vel ab antiqua Satyra: veteres autem Satyram appellabant, variorum rerum mixturam ſparſim nulloq́; ordine congeſtarũ, voce à laſciva Satyrorum temere nunc huc, nunc illuc ſaltantium deducta: quia ad ſimilitudinem Satyrorum, per ejuſmodi vitia poëtę extollant: ſive à Satyra lance, quæ variis multisq́; primitiis referta in ſacrificiis Cereris infere-

ferebatur: cujus lancis Virgilius meminit, non dissimilis illi poculo, quod Græci πεντάπλοον, à quintuplici rerum differentia, sive κέρνας, à mixtura vocabant: & ut Acron, tractum à Choro Liberi patris, qui vini & epularum minister est: & Varroni, à genere edulii (vel ut Diomedes, farciminis) quod multis rebus refarciebatur, vel quod ex diversis herbis conflatum erat. Aliis à Satyra lege, cujus Lucilius meminit, quæ uno rogatu multa simul statuit. Aliis, quod hoc carmen ita multis ac variis rebus refertum sit, ut auditores satientur: vel quòd in convitia hominum liberè invehebatur, ut saturi homines, id est, ebrii. Sic Festus, Saturam sive Satyram dicit, cibum variis rerũ generibus conditum: aut legem, aliis multis legibus confertam: itaq; in sanctione legum adscribi solere: Neve per ᴺᴺ Satyram derogato, aut abrogato, quum significatur, totam legem esse servandam. Citat Annium Luscum, ex oratione quam habuit adversus Tyberium Gracchum: imperium quod plebi per Satyram dederat, id abrogatum est. Citat & C. Lęlium, ex ea quam pro se dixit: postero die quasi per Satyram legem sententiis exquisitis, in deditionem accipitur. Usus est hoc adaigo Justinianus in præfatione Pandectarum: Plura apud Diomedem Grammaticum & Gyraldum in dialogo de poëtarum historia.

Et cum Satyræ nomen invidiosum esse cœpisset, Horatius suas Satyras partim sermones,

quasi

quaſi ad præſentes verba faciens: partim epiſtolas, quaſi ad abſentes miſſurus (ut Porphyrius [oo] monet) inſcripſit. Quare Satyra inter Tragœdiam & Comœdiam media eſſe debet. Sed hac de re pleniùs Horatius in arte poëtica, qui eò perduxit, ut perfecta dici poſſit, ideoque in hoc dicendi genere à Quintiliano [pp] præcipuus dicitur: cùm illi propoſitum ſit, homines non maledicendo vexare, ſed corrigendo ad viam rectam revocare. Horatium, qui in hoc genere terſus & purus, ſecuti ſunt Perſius & Juvenalis, hicque aliquanto longius quam cæteri progreſſus eſt. Charactere uſi ſunt, ut Angelus Politianus obſervavit, eodem ferè, quo veteres Comici: Summa, inquit, illis inæqualitas, modò exiles ac tenues, modò exultantes & velut ampulloſi, nunc ſtricti & caſtigati, nunc vagi & effuſi: plerumque autem obſcuri, operoſi, implicati, cultuque quodam florentes acquiſito atque affectato. Idiotiſmum præcipuè amant, rem quæ inter oratorias ac poëticas virtutes raro procedit, magnoque indiget temperamento. Nuda ſunt verba illis propria, ſignificantia, energiæ plena: non Græca tamen, non alioqui peregrina, non trita, non obſcœna, & ſcurrilia reformidant, multa aſperè, multa ſeverè, multa blandè, multa item ambiguè dicunt & ſubdolè. Toti urbanitate & ſalibus, toti ſcatent ſenſiculis atque acuminibus: nunc omnia oblinunt felle,

ſelle, nunc aceto conſpergunt: nunc horridi, agreſtes, ſqualidi, nunc leviculi, improbi, petulantes nunc vehementes, incitati, minaces. Reprehendunt acriter, inſultant impotenter, vafrè cavillantur, aſtutè obrepunt, effluunt lubricè, tergiverſantur, illudunt, diſſimulant, ardent, verſant, ſuſpendunt, feriunt, pungunt, provocant, titillant, ſtomachantur, attonant ceu fulmine omnia & concutiunt: hactenus de Satyra: nunc de ſcena Satyrica, ſaltuq; Satyrico.

Scena Satyrica, hiſtrionum ſedes erat, qui ad dandas in ſcena operas ibi locabantur: quæ frondibus, ſpeluncis, montibus, gramine, reliquisque agreſtibus rebus, in topiarii operis ſpeciem, Vitruvio (qui [rr] tria Scenarum genera, Tragicum, Comicum & Satyricum, earumque ornatum explicavit) & Rhodigino [ss] notantibus ornabantur: & ut Alexander ab Alexandro [tt] Satyrica montibus inumbratur & ſylvis. Fiebat autem Satyrarum [uu] repræſentatio in certis feſtis, quam Satyricam à Libero patre in India inſtitutam, Arrianus [xx] putat; & quidem in Liberi patris honorem, quæ Bacchanalia vocabantur. At primùm in Parnaſſo, alternis annis Bacchanalia, id eſt, Triterica agebantur, ubi Satyrorum frequens cernebatur cœtus (hinc σατυρελσὴς χορὸς) & frequentius voces exaudiebantur & cymbalorum

crepitus,

crepitus, id quod & Martialis post Pausaniam notavit. Et Plutarchus [yy], Bacchi cultum apud Iudæos observavit, & in symposiacis latè disputavit. Eorum enim scœnopigia, in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimq; & Bacchũ eundem esse. In illis autem Bacchi festis, commessationes, thyrsi, tibiæ & cantus frequentes erant: & quidem tanta temulentia, & verborum licentia, ut M. Varro, nisi ab amentibus fieri potuisse negarit: inter quos Sileni, Satyri, Bacchi, Lenæ & Chiæ, Mimallones, Najades, Nymphæ & Tityri, sacris operabantur. Quæ sacra, cum procedente tempore ex diurnis nocturna fierét (unde Nyctilecta appellata sunt) promiscuis ingenuorum & fœminarum stupris (non mirum si & Scorti Attici nomen fuerit apud Athenæum [zz]) cum strepitu & ululatu in omne facinus & libidinem: quæ causa cur Satyri perpetuò erecto pene pingantur: & in picturis passim videmus, non solùm esse Veneris comites, sed currui ejus veluti jumenta junctos. Quare perpetuo, ut Alexander [aa] scribit, Senatusconsulto, per omnem Italiam coërcita fuêre, maximisq; pœnis inhibitum, ne Bacchanalia Romæ, neve in Italia fierent, cum in contubernio sordidissimorum patrarentur, essentq; maximorum scelerum causa & seminarium. Quod Senatusconsultum, utinam non solùm apud Italos renovaretur, sed etiam apud omnes Christianos, qui sæpè Ethnicos in hisce Bacchi festis superant, lex sanciretur.

Saltatio autem Satyrica, ut Ariſtoteles α ſcriptum reliquit, Athenæo β referente, Sicinnis vocatur: quanquam ſint qui dicant Sicinnum quendam barbarum ejus inventorem extitiſſe: alij Sicinnum Cretenſem fuiſſe malunt, nam ſaltatores ſunt Cretes etiam, ut inquit Ariſtoxenus. At Scamon γ, Sicinnum ipſum tripudium à concutiendo dictum fuiſſe, voluit, primumque Therſippum, Sicinnum tripudiaſſe. Verùm Plato δ non probat ſaltationes illas, quæ nec belli, nec honeſtis pacis ſtudijs conveniunt, ut in quibus ſaltantes imitantur, Nymphas, Panas, Silenos & Satyros inebriatos (nemo enim ferè ſaltat ſobrius, inquit Cicero ε) quæ in ſacris quibusdam ceremoniis exercebantur. Et Virgilius ζ ſaltationis Satyricæ meminit,

Saltantes Satyros imitabitur Alpheſibæus.

Statuæ Satyrorum plurimæ hinc inde fuêre: apud Græcos quidem, ut Pauſanias; & Romæ, ut Plinius teſtis eſt. Etenim Pauſanias η picturas & ſtatuas, quæ Athenis in arce ſpectantur, deſcribens: Lapis, inquit, eo in loco eſt, non magnus, ſed tantus quantus homo parvæ ſtaturæ ſedens: in quo cum Bacchus Atticam ingrederetur, Silenum quieviſſe ajunt. Strabo θ de Rhodiorum urbe agens: inter donaria ſunt Protogenis picturæ, Palyſus & Satyrus columnæ adſtantes, cui perdix inſiſtebat columnæ. Perdici, cum tabula recèns eſſet poſita, ita inhiaverunt ho-

mines, ut illius admiratione Satyrus, quan-
quam elaboratissimus, negligeretur & auxe-
runt admirationem ab iis qui perdices alebant
allatæ cicures perdices & è regione: nam ad-
versus picturam pipiebant, multitudinemque
spectantium oblectabant: & Protogenes
cum animadverteret additamēto ipsum post-
haberi, à templi præfectis impetrata venia ac-
cessit, & avem delevit. Et Plinius ι, Protoge-
nes Rhodius pinxit Satyrum quem Anapa-
vomenon vocant, ne quid deesset temporis
ejus securitati, tibias tenens. Sic Lysippus,
Athenis Satyrorum turbam, & Phydias, Sa-
tyrum fecit admirantem tibias & Minervam,
ut Plinius κ scribit: etenim cum Minerva ti-
bias inflaret, conspecto in Mæandro oris de-
formitate, abjectas fregit (quamvis Plutar-
chus λ à Satyro admonitam velit.

Te de[illegible] facies hæc, pone tibias:
Ac arma sumas, componasq; tibi genas)

illas mirabundus excepit Satyrus, ac inflare
didicit: quam fabulam Ovidius μ luculentis
verbis persequitur. At Pausanias ν, Marsyæ
tibias fuisse dedicatas scribit, quum enim Si-
lenus in calamitatem incidisset, Marsyam flu-
vium in Mæandrum ipsas detulisse: quæ cum
in Asopo conspectæ, in Sicyoniam ripam e-
jectæ essent, à pastore, qui eas reperisset, A-
pollini esse donatas: hinc propter Marsyam
& Sileni contentionem, odium Apollinis
adver-

adversus omnes tibicinas, quod tamen per Sacadam depositum videtur: & idem asserit ξ, apud Athenienses Minervam esse elaboratam, Marsyam Silenum verberans eò quòd tibias sustulerit, quas Dea projectas cupiebat: & apud Mantinenses ο à Praxitele sculptum simulacrum Marsyæ tibiâ canentis, & apud Phocenses π, saxo insidet & juxta eum Olympus, qui formam repræsentat pueri formosi & artem edocti tibias canendi: Hæc propter tibias quæ Satyris communiter adpinguntur, adposuimus, quæ in memoriam revocant Satyri tibicinis dictum elegans: is enim referente Æliano ϱ, cum Aristonis Philosophi disputationibus præsepè interesset, & his quæ dicebantur mirè afficeretur: ajebat. Cur ego non igni trado hoc nihil utile tecum? insinuans tibiam, & quodammodo suam artem, ad Philosophiæ studium comparatam, extenuans, & nihili æstimans. Prudentior sanè, quàm ille Satyrus, de quo Plutarchus, qui ut primum ignem conspexit, osculari & complecti voluit, ad quem Prometheus:

Heus hirce, lugebis tuam barbam quidem
Quæcunque tangit & urit.

At magis ineptum judicium fuit illius Satyri, qui cum vehementer algeret, hyberno gelu supra modum sæviente, à rustico

 quo-

quodam inductus eſt in hoſpitium. Admiratus autem, cur homo inflaret in manus ori admotas, rogavit cur ita faceret? Is reſpondit; ut frigidas manus halitus tepore calefaceret. Deinde ubi extructo foco appoſita menſa, in pultem fervidam rurſus inflaret, magis etiam admiratus ſciſcitatus eſt, quid ſibi hoc vellet? Ut pultem, inquit, nimium ferventem halitu refrigerem. Tum Satyrus ſurgens à menſa: Quid ego audio, inquit? tun' eodem ex ore pariter & calidum & frigidum efflas? Valebis; neque enim mihi ratio eſt cum ejuſmodi homine commune habere hoſpitium: hæc referuntur ex apologo quodam σ Arriani fabulatoris: quæ occaſionem dedêre Adagio, contra bilingues, & qui eundem modò laudant, modò vituperant, ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξάγειν. At hujus rei, quam Satyrus admirabatur, Ariſtoteles in problematibus τ cauſam reddit.

Inter Praxitelis opera, celebrat Plinius υ Satyros quatuor in marmore, ex quibus unus Liberum patrem, palla velatum, humeris præfert: alter, Liberum ſimiliter: tertius, ploratum infantis cohibet: quartus, cratere alterius ſitim ſedat. Ejuſdem artificis opus olim Romæ ſpectabatur in porticu, quam Auguſtus in gratiam ſororis Octaviæ condidit: in qua raptus Proſerpinæ, Bacchus & Satyri fuêre, ut Martianus φ notavit. Sic Antiphilus χ,

pinxit nobilissimum Satyrum cum pelle pantherina, quem Aposcoponta appellant. Et Aristides Thebanus ψ pictor, Satyrum cum scypho coronatum: sic celebratur Stratonicus ω, qui Satyrum in phiala somno gravatum, collocâsse veriùs quàm cœlâsse dictus est. Timontes ↓, Cyclopem pinxit dormientem in parvula tabella, atque juxta Satyros, thyrso pollicem ejus metientes. Myron, fecit nobilem Satyrium peribeeton, ut Plinius αα habet, cognominatum, id est, περιβόητον quasi celebrem famigeratumque, ut Hermolaus ββ significat: & scribit, tradi hunc Athenis fuisse, via quæ Tripodes appellabatur, miratumque in eo se Praxitelem: adeò ut quærenti Phrynæ, quid ex operibus suis præstantissimum existimaret, daturum se quidem receperit, amabat enim, sed indicare quodnam ejusmodi esset, noluerit: sed subornata vernula, qui comessanti apud se trepido cursu nuntiaret, absumptam subito incendio majorem operum ejus partem, attonitum & accurrere parantem exclamâsse, salva esse omnia, si Satyrus & Cupido superessent: ita confessione judicij dolo expressa, fœminæ Cupidinem optanti, non Satyrum dedisse: hæc ille ex Atticis Pausaniæ. Addit tamen Pausanias, huncSatyrum in templo Baccho adstare, & poculum porrigere. Sic Cicero γγ meminit Satyri, qui apud Tarentinos in æde Vestæ erat; & alibi δδ Nymphæ, Panisci & Satyri habet. Præterea

hîc Satyri Elei Lysianactis fil. Ex genere Jamidarum statuam, quam Solanion Atheniensis fecit, qui quinquies in Nemea pugiles vicit, in Pythiis bis, bis insuper in Olympia, ut Pausanias[εε] scribit: Et Bacchas, quas arreptantibus Satyris Nicomachus, ut Plinius, pinxit.

[a] 3. *var. hist.* 40. [b] *l.* 19. *c.* 25. [c] *l.* 1. & *Rhodig. l* 15 *c.* 25. [d] *Rhodig. l.* 4. *c* 4 [e] *l.* 14 *c* 12. [f] *l* 25. *c.* 19. [g] *l.* 4. [h] 2. *acut.* 12. [l] *pierius l* 10. [k] *l.* 13. *c.* 2. [l] 1. *Metam.* [m] *l.* 4. *c.* 2 [n] *l.* 3 *in Laconica.* [o] *in argonauticis.* [p] *l de sign. aq. & vent.* [q] *Paus. l.* 6. *vel Eliac.* 2. * *Levit. c.* 17. *v.* 7. [r] 3 *de nat. Deorum.* [r] *lib.* 1. [t] *epist ad Atticum* 89. [u] *ep.* 99. & *in Anton. sive Philip.* [x] *lib.* 6 *Hiereglyph* [y] *l.* 1. *c.* 2. [z] *l.* 4 *c.* 1. [aa] *l* 4. *c* 2. [cc] 1. *Metam.* [dd] *lib.* 6 *vel Eliac.* 2. [ee] *l* 15 *c.* 25. [ff] *l.* 10. *geog p* 533 [gg] *l* 2. *de nat. Deor. citante Vive com in lib.* 4. *August. de Civit. Dei. p.* 243. [hh] *Natalis l.* 5. *c.* 8. [ii] *l.* 6. [kk] 2 *de sacrificiis.* [ll] *in enarrat. l. serm Horat* [mm] *l.* 1 *serm. sat* 4. [nn] *Chili.* 4. *cent* 7 *ad* 76. [oo] *Horat.* 1. *serm. sat.* 1. [pp] 10. *Instit. orat. c.* 1 [rr] *l.* 5. *c.* 8 *architect.* [ss] *l.* 8. *c.* 8. [tt] *l* 5. *c.* 16. [uu] *Alexand. ab Alex l.* 6. *c* 19. [xx] *in com. Indico.* [yy] *in sympos* & *Pierius* 43. *de curru.* [zz] *l.* 13. [α] *l.* 8. *de choria.* [β] *l.* 14. *c.* 12. & *Rhodig. l* 5. *c.* 4. [γ] *l.* 1. *invention* [δ] 7. *de legib.* [ε] *Orat. pro Mure* [ζ] *in Bucolicis.* [η] *in Atticis.* [θ] *l.* 14. *p.* 750 [ι] *l.* 34. *c.* 10. [κ] *l.* 34. *c.* 8 [λ] *de non irascen.* [μ] 6. *Fastor* [ν] *l.* 2 [ξ] *l* 1. [ο] *Pausan. l.* 8 [π] *Idem l.* 10. [ρ] 3. *var. hist.* 33. [σ] *Erasm. chil.* 1. *cent.* 7. *ad* 30. & *Phil. Cam op. suc. c.* 71 [τ] *sect.* 34 *prob.* 7. [υ] *l.* 37. *c.* 5. [φ] *l.* 6. *c.* 8. *topograph. antiq. Rom* [χ] *Plin. l.* 35. *c.* 11. [ψ] *id. l* 35. *c.* 10 [ω] *id. l* 33. *c.* 12. [αα] *l.* 34. *c.* 8. [ββ] *in hunc Plin locum.* [γγ] 5. *in Verrem.* [δδ] *lib. de nat. Deor.* [εε] *in Eliacis.*

CAP. XV.

DE SATYRO DÆMONE.

DE Satyris fictitiis poëtarum capite præcedenti egimus, qui proximè ad Satyros Dæmones accedunt, & in Sacris literis intelligendi videntur, si vocem Seiirim consideraverimus.

שעירים Seiirim vocem, invenio apud Prophetam Moysem in Levitico [a], Jehova mandante populo Israëlitico, ne deinceps sacra faciant Seiirim, cum quib. meretricentur: (quorum cultui addicti erant, & quos colere soliti erãt) quod haud dubiè in Ægypto dum essent, idipsum ab Ægyptiis didicerant, qui Satyris, ut supra monuimus, sacra faciebant, eosque pro Diis habebant. Dein apud Prophetam Jesaiam [b], dum jussu Jehovæ & Babyloniis & Idumæis excidium minatur: illis quidem [b] his verbis: sed ibi cubabunt ציים *Ziim* & eorum domus replebunt אחים *Ochim*: ibi habitabunt יענה Jaanach, ibi saltabunt שעירים *Sehirim*: his verò [c]: occurrentq; Ziim Ochim (Sylvani Faunis) & Sehirim (Satyri) clamabunt invicẽ. Septuaginta sic reddidêre: καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ σειρῆνες καὶ δαιμόνια ἐκεῖ ὀρχήσονται, καὶ ὀνοκένταυροι ἐκεῖ ὀρχήσονται. Alter: καὶ ἔσονται ἐπαύλοις σειρήνων καὶ αὐλὴ στρουθίων καὶ συναντήσουσιν δαιμόνια ὀνοκενταύροις.

Vocem autem שעירם *Sehirim*, Chaldæus apud Moyſem שדים *Schedin* reddit, id eſt, malos dæmones: ſunt ex Hebræis, qui monſtra deſerti interpretantur. Et quia שעיר *Seir* hirſutum ſeu piloſum adjectivè ſignificat, idcirco antiquus interpres, ut & Arias Montanus, piloſos vertit: nam Sehirim hircos piloſos aut villoſos denotat: & quia dæmones horridi ac piloſi hircorum ſpecie apparuêre, vox hæc ad dæmones quandoque refertur. Sic in utroque loco Ieſaiæ & Levitici, alii dæmones, ut Pagninus; alii Satyros, quidam ſpectra ſylveſtria reddunt: Tremellius verò & Junius, Scopes: in annotationibus habent, Scopes eſſe aves deformes motu Satyrico, olim inauſpicata, voce incondita, quarum Homerus [d] meminerit: quas Latini Aſiones vocent: Galli ſua appellatione, Dominas: quæ avis eſt imitatrix ac paraſita, & quodã genere ſaltatrix, ut loquitur Plin. [e] Septuaginta habent ὀνοκενταύρους, noſtri Waldteuffel/ & Waldgeſpenſt/ id eſt, agrorum dæmones & agrorum ſpectra vocant.

Sunt autem Satyri hi dæmones, quibus Poëtæ & eorum ſimii pictores & plaſtæ, capiti quidem cornua duo, & pedes caprinos, cum cauda affinxerunt, ut admirationẽ & ſuperſtitionẽ augerent, cum in Satyris ſimiis nil tale conſpiciatur: ita ut Sabinus [f] utrum animalia ſint an dæmones, ſe nihil affirmare poſſe ſcribat. Et fieri poteſt, ut dæmones tali forma hominibus occurrant, ut qui ſe in mille formas trans-

transmutare norit. Communia enim sunt Satyris simiis, & Satyris dæmonibus forma homini similes, corpus erectum, pilis hirtum, libido in mulieres & habitatio in eremo. Dæmones namque libidinem suam prodigiosam, aut libidinis imaginationem in homines aliquando exercent, unde etiam Faunorum & Satyrorum genus incubi existimantur. Nec mirum, cùm hircum diaboli symbolum esse, Adamantius dicat: hinc vulgò receptum, ut malo dæmoni passim cornua affingantur: & quod apud Jesaiam hirsuti, nonnulli etiã doctissimorum Incubones vel Satyros, vel quosdam sylvestres homines putaverunt. Ad hos referendos censeo historias sequentes. Primam ex D. Hieronymo: alteram ex Philostrato.

D. Hieronymus in vita Pauli Thebæi, quem principem monachorum, per quem eremus habitari cœpta sit, esse volunt, sub Decio & Valeriano persecutoribus, refert de Antonio Eremita nonagenario, hanc cogitationem in mentem ejus venisse, nullum ultra se perfectum monachum in eremo consedisse. At illi per noctem quiescenti, revelatum, esse alium multo se meliorem (intelligit Paulum tum annos centum & tredecim natum) ad quem visendum proficisci deberet: illicò erumpente luce, venerabilis senex infirmos artus baculo regente sustentans, cæpit ire velle, quò nesciebat. Et jam media dies coquente desuper Sole

fervebat, nec tamen à cepto itinere abducebatur, dicens: Credo in Deum meum, quia quod mihi servo suo promisit, ostendet. Nec plura his, conspicit hominem equo mixtũ, cui opinio Poëtarum Hippocentauro vocabulum indidit. Quo viso, salutaris impressione signi armat frontem. Et heus tu, inquit, quanã in parte hic servus Dei habitat? At ille barbarum nescio quid infrendens, & frangens potiùs verba, quàm proloquens, inter horrentia ora senis blandum quæsivit eloquium: & dexteræ protensione manus, cupitũ indicat iter, & sic patentes campos volucri transmittens fuga, ex oculis mirantis evanuit. Verùm hæc, utrũ diabolus ad terrendum eum simulaverit, an ut solet, eremus monstrosorum animalium ferax, istam quoq; gignat bestiam, incertũ habemus. Stupens itaq; Antonius, & de eo quod viderat secum volvens, ulteriùs progreditur. Nec mora, inter saxosam convallem haud grandem, homunculum videt, aduncis naribus, fronte cornibus asperatâ, cujus extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Infractusque & hoc Antonius spectaculo, scutũ fidei, & loricã spei, ut bonus præliator arripuit. Nihilominùs memoratum animal, palmarũ fructus, eidem ad viaticum, quasi pacis obsides, afferebat. Quo cognito, gradum pressit Antonius, & quisnam esset interrogans, hoc ab eo responsum accepit. Mortalis ego sum, & unus ex accolis eremi, quos vario delusa errore gentili-
tas,

tas, Faunos, Satyrosque & Incubos vocans colit; legatione fungor gregis mei. Precantur, ut pro nobis communem Deum depreceris, quem pro ſalute mundi veniſſe cognovimus, & in univerſam terram exiit ſonus ejus. Talia eo loquente, longævus viator ubertim faciem lachrymis rigavit, quas magnitudo lætitiæ indices cordis effuderat. Gaudebat quippe de Chriſti gloria, & de interitu Sathanæ: ſimulque admirans, quòd ejus poſſet intelligere ſermonem, & baculo humum percutiens, ajebat: Væ tibi Alexandria, quæ pro Deo portenta veneraris: væ tibi Civitas meretrix, in quam totius orbis dæmonia confluxêre. Quid nunc dictura es! Beſtiæ Chriſtum loquuntur, & tu pro Deo portenta veneraris. Nec dum verba compleverat, & quaſi pennigero volatu petulcum animal aufugit. Hoc ne cuiquam ob incredulitatem ſcrupulum moveat, ſub Rege Conſtantino, univerſo mundo teſte defenditur. Nam Alexandriam iſtiuſmodi homo vivus perductus, magnúm populo ſpectaculum præbuit: & poſtea cadaver exanime, ne calore æſtatis diſſiparetur, ſale infuſo Antiochiam, ut ab Imperatore videretur, allatum eſt. Hæc Hieronymus.

Hęc ſi vera ſunt (inquit Floridus Sabinus [g]) haud vera vſquequaque fuerit Lucretii ratio, qui aſſerit [h] neq; centauros, neq; alia animalia duplici natura & corpore bino, ex alienigenis

genis membris compacto, cõſiſtere poſſe. His addit Wierus [i], facilimum diabolo eſſe Satyri imaginem & nomen aſſumere. Quare an revera id acciderit, vel ludibria diaboli fuerint, multi dubitant. Joachimus Vadianus [k] ex hac hiſtoria Antonii recepta, cenſet Satyros homines eſſe.

Sed his addamus Rabii Abraham [l] nugas & figmenta, ne quid gravius dicam, is aſſerere auſus eſt, Faunos, Satyros, Incubos & ſimiles eſſe creaturas, ſed imperfectas, quod Deus veſpera Sabbathi præventus, illos non perfecerit (ô blaſphemia) & ob hanc cauſam eos fugere Sabbathi ſanctitatem, quærentes montes & tenebrarum latibula, in quibus deliteſcant uſque ad finem Sabbathi: & tunc revertentes, infeſtare homines, quibus nocere conantur.

Hiſtoria hęc in memoriam reuocat Alexandri ſomnium (parcat lector, non enim prædictam Antonii viſionem ſomnium dico) quod Plutarchus [m], & alii nonnulli contigiſſe ſcribunt: Quum enim Tyrum obſideret, & Tyrii fortiter reſiſterent, impetu que ejus diu eluderẽt: ob hanc rem ſollicito Alexandro, quod hæc diuturna obſidio illi quaſi à curſu victoriæ deſtinatæ contra Orientem, velut remoram injiceret: viſus eſt ei Satyrus in quiete eminus alludere: deinde volenti eum capere, fuga elabi: tandem poſt preces multas ſuas & circũcurſitationes, in manus venire ſuas. Conjecto-

jectores, nomen Satyri dividentes, haud absurdè pronunciarunt: Σὰ τύρος, id est, tua erit Tyrus, quod σὰ Græcè tua significet. Quod etiam evenit, ideoque ostenditur fons, apud quem in somnis cernere Satyrum visus est.

Sed de Satyris aliam historiam ex Philostrato [n] subjiciamus. Apollonius & socii, cùm in vico quodam Aethiopiæ ultra catarractas Nili cœnantes quiescerent, ecce subitus clamor in vico auditus est, mulierum sese invicem cohortantium, quarum aliæ capere, aliæ persequi clamitabant, viros quoque ad ejusdem operis communicationem cohortantes; illi verò fustibus aut saxis, & quicquid in manus venisset arreptis, exclamabant se injuria erga uxores affici. Venerat autem in vicum illum decimo jam mense antè, Satyri spectrum furens erga mulieres, jamque duas interfecisse ferebatur, quas amare maximè visus fuerat. Hæc audientes Apollonii comites, perterrebantur: Et Nilus, unus è comitibus, certè per Jovem, inquit, neque nos nudi hunc jam diutiùs insultantem avertere potuimus unquam, quò minùs more suo lasciviret. Est tamen, inquit Apollonius, adversus insultatores hujusmodi remedium aliquod, quo usum fuisse Midam perhibent. Ipse enim Midas Satyrorum genus participavit, quod ipsius aures manifestant. Satyrus igitur quidam propter affinitatem ipsum illudebat, in Midæ aures calumnias jactans, nec voce solùm, verùm etiam

tibiis

tibiis in ipſum carmina decantabat. Ille verò, cùm ex matre, ut opinor, audiſſet, Satyros vino demulceri, adeò ut cum epoto vino dormitaverint, mutato ingenio modeſti ac temperantes evadant (vel modeſtiores fiant, & quibus infeſti erant, reconcilientur) fontem qui propè regiam erat, vino commiſcuit, deinde Satyrum ad fontem immiſit, ille autem bibit & ſuperatus eſt. Et ne hoc falſum eſſe putetis, quæramus à vici hujus præfecto, num aliquid loci hujus habitatores habeant & illud Satyro præbeamus: ſic enim non ampliùs moleſtiam afferet. Cùm ita fieri cunctis placuiſſet, amphoras quatuor Aegyptias vino plenas in magnum vas impoſuêre, ubi ejus vici pecora bibere conſueverant. Hoc peracto, Apollonius Satyrum invocavit, occultè etiam aliqua minatus. Ille autem, quaſi adhuc vinum non vidiſſet, ejus tamen odore pene ac ſi bibiſſet correptus, acceſſit. Poſtquam verò bibit: Libemus, inquit Satyro Apollonius: jam enim dormit. Ea cùm dixiſſet, omnes vici habitatores ad Nympharum antra deduxit, quæ jugeris ſpatio à vico diſtabant: ibique dormientem illum oſtendens. Verberibus, inquit, & maledictis parcite, neque illum ullatenus laceſſite: jam enim moleſtiam vobis afferre deſinet. Cæterùm eſſe Satyros, eoſque ad amandum proclives, negandum non eſt. Ego enim in Lemno quondam audivi, æqualem meum, qui, ad matrem ſuam venire ſolitum,
Saty-

Satyrum quendam, narrabat: ejúsque talem designabat habitum: nebride humeros amiciri dicebat, cujus anteriores pedes collum circumplectentes, in pectore nectebantur: hęc Philostratus.

Fama est hunc Silenum (sive Satyrũ) à Mida vino in fontem quendam infuso captum fuisse, quòd vino maximè delectaretur, ut ait Pausanias [o], atque id ita scripsit Ovidius [p]:

Hunc assueta cohors Satyri Bacchæq; frequentant:
At Silenus abest titubantem annisq; meroq;:
Ruricolæ cepêre Phryges, vinctumq; coronis
Ad regem duxêre Midam.

Et Maximus Tyrius, ubi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetrasset. Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, infuso in fontem mero captum. Et Xenophon [q] fontis hujus meminit: (hic scilicet prope oppidum Thymbrium, quo Cyrus castris progressus) propter viam fons erat, qui Midæ Phrygum Regis fons dicebatur, & ad quem Midas, Satyrum illum venatus esse fertur, quum fontem vino miscuisset. Quomodo veteres Satyrum hunc à Mida captum, depinxerint, Philostratus [r] sic expressit. Dormit Satyrus, quare summissa circa ipsum loquamur voce, ne excitetur: & quæ spectantur, dissipet. Midas ipsum in Phrygia, vino cepit, circa hos, ut vides, monteis, fontem vino miscens, in quo jacet, inter dormiendum vino saturiens. Satyrum

torum autem dulcis quidē vehementia, cùm saltant; suavis comitas, cùm rident, & qui generosi sunt, amant, Lydisque blanditiis, atq; arte ad se trahunt. Ipsorum illud quoque est, duri pinguntur, ac sanguinem puri, aures copiosi, cavi clunes, omnia elati, & ad postrema equi. Midæ autem præda hæc, pictus est quidem ut illi, sed præ vino dormit, anhelitum, ut ex ebrietate trahens, & faciliùs ab ipso fons, quàm ab alio calix bibitur. Nymphæ verò saltant, Satyrum quod dormiat, convitiis insectantes, hæc ille. Et hactenùs de Satyris, in quibus prolixior præter opinionem fui: sed quia tractatus hic Philologicus, & lectorem oblectare animus, idcircò minimè ingrata fore mihi polliceor.

a *cap 17. vers. 7.* b *cap 13 vers 21 & 22. cap. 34 vers. 14.* d *odyss. 5.* e *l 10 cap. 23.* f *in 1. Ovid.* g *succ lect l. 2 cap 6.* h *l. 5. de rerum nat.* i *de præst. dæm l. 2 cap 43.* k *ad P Melæ l. 3. c 10.* l *in Genesin.* m *in parall in vita Alexandri.* n *l. 6.* o *in Atticis.* p *11. Metam.* q *l. 1. exp. Cyri.* r *in suis iconib. tit Midas.*

CAP. XVI.

De Aegipanis.

CVm Aegipanes, nonnulli [a] cum Satyris idem esse velint, contra quam Pomp. Mela [b] & Plinius, qui eos distinxêre, alii verò ad Faunos referant, dictumque sit de Satyris, & mox de Faunis sit agendum, breviter de his.

Dicuntur αἰγίπανες, ab αἰγὸς capra & πᾶν Pana,

Pana, qui paſtorum numen: ſemicapros quidam appellant: fingunt enim ſemicaprũ fuiſſe, ſive monſtrum caprinis pedibus, reliquis partibus humanam figuram referentibus, & hirci modo libidinoſum eſſe. At Hyginus, Euhemenis, inquit, Aegam quondam fuiſſe Panos uxorem, quam Juppiter compreſſerit, quæ pepererit puerum, quem viri ſui Panos filium diceret, itaq; puerum Aegipana, Jovem verò Aegiochum appellatum fuiſſe.

Verùm P. Mela, Plinius [c] & Solinus [d], inter ſimias collocavêre; ſimiarum etenim genera plura ſunt, ut Arctopitheci, Leontopitheci, Aegopitheci, Cynocephali, Aegipanes, Callitriches.

Formâ dicuntur caprinis pedibus & cornubus extantibus ut Vadianus [e], at Mela [b], Aegipanũ inquit effigies, quæ celebratur, ea forma eſt: & Plinius [f], qualis vulgò fingitur forma: at paulò antè [g], vix homines, magisque ſemiferi Aegipanes & Blemmyæ & Gamphaſantes & Satyri.

Ubi verò reperiantur, ex iiſdem colligitur. Etenim Mela [g] poſt Troglodytas & ultimos ad occaſum ad Atlantas, Aegipani & Satyri ſine tectis paſſim ac ſedibus vagi, habent potiùs terras, quàm habitent: addit Vadianus, ad Satyros referens, cùm nihil humani, ideo ſupra terras eos magis habere quàm habitare ſcripſit: habent enim & feræ, habitant qui cultiores reddunt. At Plinio [h], Aegipani populi ad

ripas Nili habitant; & in fine ejus capitis; in confinibus Africæ juxta Æthiopes Hesperios, in quo tractu modici colles amœna opacitate vestiti Aegipanum Satyrorumque produnt. Et alibi [f]; Atlantas juxta eos Aegipanes semiferos, & Blemmyos, & Gamphasantas, & Satyros, & Himantopodas. Sic Plinius [i] ex P. Mela [k]: in ipso Atlante, cujus incolarum neminem interdiu cerni, silere omnia, haud alio quàm solitudinum horrore: subire tamen religionem animos propiùs accedentium, præterque horrorem, elati super nubila, atque in viciniam lunaris circuli: eundemque montibus micare crebris ignibus Aegipanum (Panum habet Mela, Vadianus Aegipanum, haud dubiè ex hoc Plinii loco) Satyrorumque lascivia impleri, tibiarum ac fistulæ cantu, tympanorumque & Cymbalorum sonitu strepere: hæc celebrati authores prodidère. Et Solinus [l] de Atlante agens: silet per diem universus, nec sine horrore secretus est: lucet nocturnis ignibus, choris Aegipanum undiq; personatur. Addit ipsius Scholiastes Joan. Camers, Aegipani sunt monstra habentia pedes caprinos, quæ stulta gentilitas pro Diis coluerunt, sacrificia annua obtulerunt, atque templa construxerunt: & hic fortè is est, quem in urbe Sybari caprarius adolescens ex capra genuit, qui caprina crura & faciem humanam habebat, & inter Deos relatum Aelianus [m] scripsit, ut suprà, histo-
ria

ria tota adposita recensuimus. Hæc de Aegipanis.

a *Grapaldus.* b *l.1.c.4. & 8.* c *l.13.c.2.* d *c.40.* e *in Melam. l.1 c.8.* f *l.5.c.8* g *l.1.c.4.* h *l.6.c.30.* i *l.5.c.1.* k *l.3.c 10.* l *c.37.* m *l.6 anim.c.42.*

CAP. XVII.

De Faunis.

CUm & Fauni & Sylvani ab aliquibus Incubi dicantur, eosque cum Satyris, Prophetæ, Jesaias [a] (cujus verba præcedente capite adduximus) & Jeremias [b] secundum aliquos interpretes junxerint, est ut de iis quoque agamus, quos אחים apud Prophetas dici volunt. Vocem Ohim, quam vetus interpres primo loco Draconem: Arrius Montanus, furunculum; Vatablus voce quidem Hebraica asservata (ut nonnulli interpretum alii) in margine, Viverres esse notat. Tremellius & Junius, noxia animalia reddunt. At in altero textu, vetus interpres, dæmonem; Vatablus, ululas: Arrias, feles; Tremellius, terrificum est interpretatus. Castalio, utrinque Faunum exposuit. Quæ causa tam variæ interpretationis? Avium, piscium, animalium sylvestrium & reptilium nomina, plerunque variè admodum ab Hebræis explicantur: causam dicunt Judæi, quòd propria significatio in oblivionem devenerit, ex quo ex terra sua fuerint expulsi. Quare

אִיִּים apud Rabinos quoque dubiæ eſt interpretationis. Nam R. Salomon ſcribit, ſe ignorare quale animal ſit. Aben Ezra inquit, eſſe animalia, ad quorum conſpectum homo obſtupeſcit: aut poſſe de terribili quadam ave locorum deſertorum explicari. R. David Kimhi, putat eſſe animal, quod vulgata ipſi lingua dicatur Furon, id eſt, Furunculus, Viverra: hæc ergo cauſa cur diverſimodè ab interpretibus reddatur: potuiſſent tamen in utroque textu eadem verſione uti. Sed ne falcem in alienam meſſem, ad rem.

Faunus equidem Mercurii filius dicitur, qui hoſpites genitori immolabat, quem Hercules, Geryonis boves, per Italiam agens occidit, eò quòd cùm apud Faunum divertiſſet, ipſum hîc adortus ſit, ut Dercyllus [c] & Plutarchus in Græcorum & Romanorum comparatione referunt. At Faunus quidam fuit Pici Latinorum regis filius, q in Italia regnavit, quo tempore Orpheus Liberi patris illa ſacrificia inſtituit, in quibus poſtea fuit dilaniatus: fuiſſe autem Pici filium, teſtatur Virgilius [d]:

Fauno Picus pater, isq; parentem
Te Saturne refert: tu ſanguinis ultimus author.

Floruit autem Faunus Latinorũ rex, quo tempore Pandion regnavit Athenis. Hic religionem, & Deorum immortalium metum, Italis gentibus introduxit, ut ait Lactantius [e], cùm ante illum parva omnino aut nulla eſſet religionis in Italia cognitio. Hîc quoniam multa

ad

d Deorum religionem instituit, multaque d agriculturam excogitavit, inter Deos agrestium relatus fuit. At quoniam non nisi per novas & admirabiles, aut etiam formidandas iguras Deorum metu, multitudo imperitoum teneri poterat, idcirco & cornua & cornei pedes, & terror ille Panos non dissimilis, Faunis additus est: quippe cùm multa fuerint d terrorem excogitata ab antiquis, ut qui ad cultum Deorum rationibus adduci non possent, rerum terribilium mirabilitate demum d metum cultumq; eorum, impellerentur.

Hunc Faunorum ac Satyrorũ patrem fuisse fama est, & sororem habuisse [e] Faunam: unde & Fauna Dea, quæ & Bona Dea, ut autor est Cornelius Labeo, eadem est cum Terra, ex ipso ritu occultiore sacrorum doceri posse confirmat: & hanc eandem Bonam Deã Faunamque & Opem & Fatuam, Pontificum libris indigitari, Macrobius refert [f]: Bonam, quod omnium nobis ad vitam bonorum causa est: Faunam, quod omni usui animantium faveat. Opem, quòd ipsius auxilio vita constet: Fatuam, à fando, quòd infantes partu editi nõ priùs vocem edant, quàm terram attigerint: vel ut Alexander [g], quòd eos fandi modos, & verba edoceat; vel ut (magis placet) C. Bossus [e], quod mulieribus fata canere consuevisset, ut Faunus viris.

Equidem de Bona Dea quænam sit, inter eos quibus ista indagare curæ fuit, sæpe quæsi-

tum eſt: varias hac de re ſententias Alexander ab Alexandro [g] recenſet. Fuerunt tamen, qui Fauni vxorem dixerunt (Romani Dryada Fauni uxorem nominârunt) quam tam illibatæ caſtitatis fuiſſe opinati ſunt, ut extra Gynæceum nunquam egreſſa, nec (quoad vixerit præter virum ſuum alium, ut ex Varrone Lactantius [e]) virum viderit unquam, nec à viro conſpecta, nomenque fando nullibi auditum ſit: cui ſacra Majo menſe pro ſalute populi fiebant; & tunc quicquid erat maſculi domo exigebatur, ita ut non modò extra conſpectum ſummoverentur viri, ſed maſculæ quoque picturæ tegerentur. Habuit Faunus filium Sterculium, qui primus agrorum ſtercorationem invenit, & idcirco inter Deos fuit relatus.

Fauni ergo apud antiquos Latinos (Faunus enim Latinorum Deus [h]) pro agricolarũ Diis habiti, qui poſt prolixum tempus [i] morerentur, quòd è terra geniti ſint. Apud veteres enim eò res progreſſa eſt, ut tum numinibus ſuis arbores dicatæ perpetuò ſervarentur: tum alicubi, ut apud Indorum pleroſque numinum vice colerentur. Sic & Sylvanos, Faunosque, & id genus numina alia ſylvis perinde ut cœlo attribuerunt, ut ex Plinio [k] plenius Rhodiginus [l].

Et Horatius [m], Faunum pro Deo habuit nam cùm in agro Sabino ſpatiaretur, arbor repente delapſa pene eum oppreſſerat, quare

ean

eam execratur, & consitorem scelestissimum fuisse putat, addita gravissima sententia, Neminem sat posse cavere periculum, quin ubi minimum suspicetur, periculi necessitatem incurrat; & Fauno tutelam sui adscribit:

Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum,
Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum.

Hic Faunus Saturniis versibus fata hominibus canebat, Rhodigino [n] referente, quod & vetustissimum fuit apud Latinos, sicut Saturnus vetustissimus Deus. Unde verisimile, Faunos Latinorum (qui erant ut Magi Persarum & Burdegallorum) hoc genere carminis fari oracula sua solitos. Sic Fauni vaticinium sive oraculum toti olim Italiæ celebre, Virgilius [o] canit: ut & Fauni responsum filio suo Latino datum, Romanorum potentiam significando, qui ab Aenea originem traxerant:

Hæc responsa patris Fauni monitusq; silenti
Nocte datos, non ipse suo premit ore Latinus.

Et Plinius [p], Faunos inter Deos recenset, ut & Virgilius [q]:

Et vos agrestum præsentia numina, Fauni
Ferte simul, Fauniq; pedem, Dryadesq; puellæ
Munera vestra cano.

Coronabantur pineis ramis, quòd illa arbor grata sibi esse putaretur, ut testatur Ovidius [r]:

Cornigerumq́ caput pinu præcinctus acuta
Faunus in immensis qua tumet Ida jugis.

At Faunalia [s] & Fauni festa, pervigili anniversario nonis Decembris Romæ celebratur, eiq; [t] agna vel hœdo litabatur: Alexander [u] scribit. Fauno quoq; caprã immolari novimus, quamvis semideo: cujus ædes una ad forum olitoriũ, altera ad Tyberis ripam Jovis & Fauni. Hinc Ovid. [x]:

Cornipedi Fauno cæsa de more capella
Venit ad exiguas turba vocata dapes.

Et quia Cornipedes tanquã equos Poëta appellavit, idcirco Natalis [yy] suspicatur, Poëtas ipsos Faunos animalia putasse. At tempus mactationis sic idem expressit:

Tertia post idus nudos aurora lupercos
Aspicit & Fauni sacra bicornis erunt.

Verùm Lucilius eorum stultitiam, qui simulacra Deos esse putant, deridet his verbis:

Terricolas Lamias Fauni quas Pomphiliiq́
Instituere Numæ tremit hos, hic omina ponit.
Ut puer infantes credant signa omnia ahena
Vivere & esse homines, sic isti omnia ficta
Vera putant: credunt signis cor inesse alienis
Pergama pictorum, &c.

Poëta quidem stultos homines infantibus comparavit: at Lactantius [e] multò imprudentiores esse dicit. Illi enim simulacra homines putant esse, hi, Deos: illos, ætas facit putare quod non est: hos, stultitia: illi utique brevi desinunt falli: horum vanitas & durat & semper crescit.

Sed

Sed Plutarchus [z] de Fauno sic scribit: Fabulantur duos lares, Picũ & Faunũm, in montem Aventinum, cum nondum comprehensus muris esset, vel habitaretur, fontibus autẽ largis scateret, & lucos haberet opacos, commeare solitos. Hos cætera Satyris aut Titanum genti comparaveris. (non idem cum Satyris, ut Freigius [a a], qui voluit Faunos Latinorum, esse Satyros Græcorum) At medicamentorum facultate, præstigiarumq; magicarum technis similia dicunt Idæis dactylis, ut Græci vocãnt; commentos peragrasse Italiam. Eos Numam autumant comprehendisse, cum fontem, ex quo potare solebant vino miscuisset, & melle (ut Midas, Satyrum) captos in varias se vertisse formas effigiem suam deposuisse, novasque induisse & horrendas imagines. Verum ubi teneri se valido nexu & inenodabili senserunt, cùm alia multa præcinisse futura, tum fulgurum procurationem, quæ in hanc diem cepis, crinibus, & mœnis peragitur, monstrâsse.

Faunos, & Sylvicolas Macrobius [b b] vocat ex Hostio [c c], canentis

Dia Minerva, simul autem invictus Apollo
Arquitenens, Latonius
Sylvicolæ Fanni.

Hos in sylvestribus locis fari solitos traditum est, à quo fando, Faunos dictos, Varro [d d] meminit & Ennius

Scripsere alii rem
Versib' quos olim Fauni, vatesq; canebant,

Cùm neq; Musarum scopulos quisquam superarat,
Ne dicti studiosus erat.

Hoc Ennius jactabundus tacitè jacit in Næviũ poëtam, qui Saturnio carmine secundum bellum Punicum scripserat. Cicero [ee] ridet, Fauni vocem equidem nunquam audivi, tibi si audivisse te dicis, credam: Etsi, Faunus, omninò quid sit, nescio.

Hi quoq; cum Satyris de sylvis in theatrum deducebantur: hinc Virgilius [ff],

Tu vero in numerum, Faunosq; ferasq; videres
Ludere.

Et Horatius [gg] Faunorum ornatum in theatro ostendens:

Sylvis deducti caveant, me judice Fauni,
Ne veluti innati triviis ac penè forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam
Aut immunda crepent, ignominiosaq; dicta.

Quare Fauni illi Satyrici [hh], de sylvis in theatrum deducti, non ita elegantibus & delicatis versibus ludere debent, ac si in media urbe nati essent, & ac si diutius in foro versati essent: & tamen quamvis rustici & sylvestres sint, non debent sermone uti sordido & incompto, nec ita illoto aut obscœno, ut scurræ triviales & salarii procaces, in urbis compitis & triviis.

Tandem à nonnullis dæmones esse existimabantur, qui omnes obvios attonitos redderent, ut est apud Ovidium [ii],

Nunc

Nunc furor, ut Bacchi furiis Eleeides actæ
Quæq; sub Idæo tympana colle movent,
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes
Numine contactas attonuêre suo.

Quare Plinius [kk] ipsam Pæoniam, Faunorum in quiete ludibriis mederi scribit: Et hos non secus quàm Satyros in mulieres improbos esse, ex Augustino, qui Incubos vocat, Rhodiginus [ll] monet, inquiens: Hinc Augustinus multos tradit experientia magistra didicisse, Sylvanos & Faunos, quos vulgò Incubos vocant, improbos sæpè extitisse mulieribus, earumque appetiisse, ac peregisse concubitus, & quosdam dæmones, quos Galli Dusios nuncupent, hanc assiduè fœditatem tentare. Adjicit tamen, se hîc nihil temerè affirmare audere.

Ferunt & Rabinorum [mm] deliramenta, ex semine Adami & aliorum hominum pollutione, collecta à dæmonibus, dæmones quosdam abortivos nasci, quos vocant Faunos seu Lilithim, abortivis partubus similes: qui & nascentibus pueris insidiantur, & mortuo eo ex cujus semine fuerant compacti ad cadaver ejus concurrere, & illud polluere, nisi arceantur. Et hæc sunt de illis fabulæ Iudaicæ.

a *cap.* 13. *vers.* 21. & 22. & *cap.* 34. *vers.* 14. b *cap* 50. *v* 36. c *l.* 3. *de reb. Hal* d *l.* 7. *Æneid. vers.* 48. e *de fal. relig. l.* 1. *cap.* 22. f 1. *Satur.* 12 g *l.* 6. *cap.* 8. & *Lactant. l. cap.* h *Varro. l.* 6. *ling. latin. Alex ab Alexand l.* 6. *c.* 4. i *Calepin.* k *l* 12. *c.* 1. l *lib* 12 *c.* 1. m *l.* 2. *ode* 13. n *Varro l. c. l.* 25. *c* 30. o *l.* 7.

o *l. 7 Æneid.* p *l. 12. c. 1* q *1. Georg. ver. 10.* r *in Oenone.* s *Alex. l. 3. c. 18.* t *idem l. 3. c. 12.* u *l. 4. c. 12.* x *2. Fastor.* y *l. 5. Mythol.* z *in Numa Pompilio.* aa *notis in art. poët. Horat.* bb *6. Satur. 5.* cc *l. 2. belli Histrici.* dd *lib. 6. ling. lat.* ee *3. de nat. deor.* ff *eglog. 6.* gg *in art. poët.* hh *Turnebo l. 19. c. 9.* ii *in Phædro.* kk *l. 25. c. 4.* ll *lib. 2. c. 6.* mm *Munsterus in lib. qui Mesiath dicitur Christianorum propè princip. ex quo Pet. Gregor. in Syntag. juris. l. 7. c. 3. num. 12.*

CAP. XIIX.

DE SYLVANIS.

ET Sylvanos, Incubos dici ex præcedenti D. Augustini loco constat, quare de his etiam aliquid dicendum. Sylvani, à Sylvis nomē obtinuere, quos ציים *Ziim* à Propheta Iesaia, locis supra adductis, dici, sunt qui velint: quā vocem apud Prophetam utroq; loco LXX. per σειρῆνες exprimunt, & Pagninus bestias sylvestres, Tremellius feras: at interpres vetus priori loco bestias (Vatablus & Arias, Ziim retinent) posteriore vero, dæmonia vertit: At Vatablus, spiritus horrendos, & Arias, Martes reddidêre. Sanè ציים *Ziim*, nomen plurale est, quod Rabbinis significat primo, fera animalia, loca arida, & deserta; inde enim Etymologiæ ratio: hinc alii Sylvanos, alii Bestias sylvestres apud Iesaiam [a] & Ieremiam [b] explicāt. Dein, feros, barbaros homines notat, ut in Psalmis [c], ubi quidam Æthiopes (Castalio, Sylvanos) reddunt, qui terram siccam inhabitant, & barbariem amant.

Syl-

Sylvarum, quidam Fauni filium putarunt, cum alii Saturni maluerint, quo tempore in Italia latuit. Huc ut & Faunus, Deus excogitatus fuit, & quidem Sylvarum, pastorumque & finium agrorum, ut ait Horatius[d],

Qua muneretur te Priape & te pater
Sylvane tutor finium.

Existimarunt etenim homines, nullum esse qui Deo carere posset, nihilq; agi, aut in agris, aut in sylvis posse, quod à Deo aliquo non videretur. (Quid hic cogitas Christiane? non obstupescis? an in hoc Ethnicos non admiraris? idemne cogitas?) ac neque armenta, neq; arbores, neq; agrorum fœtus sine divina bonitate posse augeri, aut servari. Quamvis non defuerint, qui sylvanum crassiorem materiam elementorum concretorum putaverint, eumque & agrorum (Sylvani alii sylvis attributi, Plinius[e]) & pastorum Deum credidêre: quippe cùm inde universa animalium plantarumque salus pendeat, neq; nomen ipsum ab hac interpretatione valde dissentit, ut rectè Natalis[f]. Huic Deo sacra fiebant antiquitus apud Latinos, ut pastorum præsidi, cujus nulla est mentio apud Græcos, nisi apud Pelasgos, qui in Italiam antiquitus migrarunt, ut testatur Virgilius[g]:

Sylvano fama est veteres sacrasse Pelasgos,
Arvorum pecorisq; Deo, lucumq; diemq;
Qui primi fines aliquando habuere Latinos.

Et alibi[h]:

For-

Fortunatus & ille, Deos qui novit agrestes
Panaq; Sylvarumq; senem Nymphasq; sorores.

Sic Romæ ante ædem Saturni, fuit Sylvani simulacrum Plinio referente [i], anno urbis CCLX. sacro à Vestalibus facto, subversum. Et quia rustici prisci ferias rusticorum Numinum coluere: ut Telluris agricolationis parentis & Sylvani tutoris, Fauni & Sylvarum præsidis & pastionis, nam in sylvis pecora habebantur, & eorum lacte piabatur colebaturque, ut Horatius [k] ostendit hoc versu:

Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant:
Fontibus & vino Genium, memorem brevis ævi.

Et quidem pro boum incolumitate, in singula boū capita, agricolæ, Sylvano fareadoreo, lardo, & vini sextario, subtaxata mensura vota persolvebant, Alexandro [l] referente.

Mulierum amantes esse, ex D. Augustino præcedenti capite diximus, dum Incubi loco est. Fama est, Cyparissum puerum ab ipso fuisse amatum, quare ubi in arborem sui nominis mutatus fuisset, Cupressum manibus semper gestasse Sylvanus dictus fuit, ubi habet Virgilius [m]

Et teneram ab radice ferens Sylvane cupressum.

Verum & modò natis infantibus, Sylvanum infestum esse, veteres sibi persuasere: ut ex D. Augustini [n] verbis clarum faciemus. Varro, mulieri fœtæ post partum tres Deos custodes commemorat adhiberi: ne Sylvanus Deus per noctem ingrediatur & vexet: eorumque custo-

custodum significandorum causa, tres homines noctu circumire limina domus, & primò limen securi ferire, postea pilo, tertiò deverrere scopis: Ut his datis culturæ signis, Deus Sylvanus prohibeatur intrare: quia neque arbores cæduntur ac putantur sine ferro: nec far conficitur, sine pilo: neque fruges coacervantur, sine scopis. Ab his autem tribus rebus, tres nuncupatos Deos: Intercidonam, à securis intercisione: Pilumnum, à pilo: Deverram, à scopis: quibus diis custodibus contra vim Dei Sylvani fœta conservarentur: hæc Augustinus. Alexander * paulò aliter & fusiùs, hanc superstitionis materiam erga infantes recensuit his verbis: Cum infans editus primum lucem hausisset, Romanis erat in usu, ut ab obstetrice exceptus, humi sterneretur, quasi divinationem futuri exitus, inde auspicati: lectoque Pilumno & Picumno in ædibus parato, ita augurabantur, ut his præsidibus diis, vitalis foret: neve Sylvanus in domum irrepere auderet, quem vexare pueros opinio erat, ad fores ædium tres viros, qui pervigiles domum circumirent, advocabant: quorum primus limen securi, alter pilo feriebat, tertius verò scopis everrebat, mox nomen & tempus editorum filiorum, apud præfectos ærarii publicis actis testarentur & scriberentur Quæ quidem in Saturni æde, tanquam publica monumenta servari proditum est.

Deinde

Deinde cum cibo & potu eum initiarent, Edusæ & Potinæ sacra facerent, eodemque adolescente Majæ, quæ Fatua dicta est, ac Statano & Fabulino more patrio immolarent. Fuitque receptus mos, ut in testudineis alveis, aut ex tergore marinarum testudinum factis, calida pueros abluerunt, mox oleo & butyro perungerent.

Alii crediderunt Sylvanum fuisse vitã mortalium, quæ multis calamitatibus & erroribus materiam præberet; quamobrem sapienter ad hoc alludens Palladas, crapulæ & desidiæ deditos, Sylvani filiabus assimilat, qui nihil boni in vita curant, his versibus.

Συλβανὸς δύο παῖδας ἔχων οἰνόντε καὶ Ὕπνον,
οὐκ ἔτι τὰς μούσας, οὐδὲ φίλους φιλέει.

Ut vinum ac somnum Sylvanus pignora cœpit
Jam parvi Musas, parvi hominesq; facit.

Sylvanum Deum esse, in sermonem hominum venit, eum quẽ apud Sybaritas capra, ex caprario pedibus caprinis & facie humana genuit, ex Æliano [p] suprà monuimus: quam historiam etiam Rhodiginus [q] descripsit: qui tamen non ὑλαῖον θεὸν Sylvanum Deum habet, sed Hylæum numen vocat, id verò Sylvestre signare, addit.

a *c. 13. v. 21. & c. 34 v. 14.* b *c. 50. v. 39.* c *Psal. 72. v. 9. & Ps 74. v. 14.* d *lib. epod.* e *l. 12. c. 1.* f *l. 5. c. 10.* g *l. 8. circa finem.* h *Georgic. 2.* i *l. 15 c 18* k *l. 2. Epist. ep. 1. & Alex. l. 3. c. 12* l *lib. 3. c. 22* m *1. Georgic.* n *lib. 6. de Civit. Dei c. 9.* o *l. 2. c. 25.* p *l. 6. anim. c. 42.* q *l. 25. c. 32.*

CAP. XIX.

De Incubo ſive Ephialte ex Medicorum ſententia.

CUm D. Auguſtinus [a] & Thomas [b], (quos Rhodiginus [c] imitatus) Sylvanos & Faunos, vulgo Incubos vocari ſcribant: & D.Hieronymus [d] Faunos, Satyros & Incubos jungat, deq; illis jam dictum ſit, nunc de Incubo agendum eſt. Incubum autem duplicem facimus, alium naturalem, ſive affectum à Medicis ſic appellatum, qui à cauſis naturalibus cauſatur, & vel Epilepſiæ, vel Apoplexiæ, vel Inſaniæ, vel Lethargi præcurſor eſt. Alium dicimus dæmoniacum ſive dæmonem ipſum, de quo poſteriori loco.

Affectus qui Medicis Incubus, vel Incubo dicitur ab incubando, ut Actuarius [e] voluit, nomen habet: quod ii, qui hoc malo afficiuntur, ſe ab aliquo gravi pondere incumbente, opprimi ſibi perſuadeant, ita ut pondere preſſi ſuffocari videantur: quare Themiſoni [f], ut Paulus [g] & Cœlius Aurelianus [h] referunt, πνιγαλίον, vel πιγναμὼν, ἀπὸ τοῦ πνίγεσθαι quod eſt ſuffocare, hinc quibusdam nocturna ſuffocatio: ſic, ut idem Aurelianus, quibusdam veterum ἐπιβολὴ, hoc eſt, inſidiator, quod hoſtilis patientibus præbeatur: cum & Græcis quoque ἐπιβολὴ obſtaculum dicatur: nam, ut Æginetæ [g], aliquem ſibi inſilire ac incumbere

imaginantur: hinc communiter Græcis ἐφιάλ-της sive ἐπιάλτης, quasi insultator, ab ἰάλλω extendo, quod hominem aliquem supra se extendere, illi videatur: à quo vocabulo Eustachius ἐφιάλλω & ἐφιάλτης derivari vult: & hoc est ab ἐπὶ & ἅλλομαι, id est, supra & salto: nam ἐφάλλεσθαι, est alteri insidere, ab aliquo enim se invadi & opprimi, ut Ægineta & Actuarius sibi persuadent. Vel ut Jason Ziricæus[i] annotavit, Græci hoc malum ab Ephialte, ejus nominis homine, appellarunt: & Marcellus Virgilius[k] admonet, aliquos hoc putare: at Aurelianus[h] refert; aliquos Incubonem ab hominis forma, vel similitudine nomen ducere, dixisse: Alii, ut Vidius & Forestus[l] scribunt, à viro, hunc morbum pati consueto: cujus fuerit natura, ut Benedictus Faventinus annotavit, post crapulas perpetuo dormire ad accipienda responsa. Cujus Virgilius meminit.

Pellibus incubuit stratis: somnosq; petivit:
Multa modis simulachra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq; Deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur Avernis.

Sed quis ille fuerit, à prædictis non nominatur: quare apud Homerum[m] gigantem invenio, quem ἐφιάλτην nominat, & Iphimediæ Aloëis uxoris ex Neptuno filium facit, his versibus:

Post hanc Iphimediam Aloëi uxorem (fuisse,
Aspexi, quæ sanè dicebat Neptuno commixtam

Et

Et peperit duos filios, brevis autem vita fuerunt,
Otumq́ virilem, inclytumq́ Ephialtem,
Quos certè longissimos enutrivit alma terra,
Et longè pulcherrimos post inclytum Oriona:
Novennes enim cum essent, novem cubitorum erant,
Latitudine, cæterum longitudo, erant novē ulnarū,
Qui sanè immortalibus minabantur in Olympo,
Moturos certamen, tumultuosi belli,
Ossam super Olympum conati sunt imponere. &c.

Apollodorus [n] historiam hanc sic refert: sed Aloëus, inquit, (Ægio interprete) Iphimediam Triopis filiam, quæ Neptunum exarsit, uxorem habuit: ea continenter ad mare se conferens, & haustos manibus fluctus intra sinum ferebat: quæque à Neptuno (hic fuit Incubus sive Ephialtes) compressa geminos peperit, Otum & Ephialtem (hos refert Rhodiginus [o], Musis in Helicone primos rem divinam obivisse, sacrumq́; illis montem dixisse) quos Aloidas appellarunt. Hi quotquot annis latitudine cubitum, longitudine verò ulnam increscebant: qui ubi nonum explevêre annum, latitudinem cubitorum novem & ulnarum totidem magnitudinem adepti, Jovi bellum inferre non erubuerunt. Proinde Olympo Ossam imposuerunt, Pelioque super Ossam imposito, eum in modum cœlum conscensum ire, minitati. Ingestis ad hæc montibus, de mare continentem, deque terra rursus maria se reddituros, dictitabant. Quin etiam

Ephialtes Junonem, Otus autem Dianam sibi conjugem deposcebant. Martem insuper in vincula conjecêre, quem demum Mercurius furto eripuit, Diana interim Aloidas per dolũ de curru peremit: nam in cervam mutata per eorum medium exilivit. Tum hi velut in feram collimaturi alter alterum telis conjectis occiderunt. Hæc ille, Homerus autem eos à Jovis filio (non à Jove fulmine interfecti, ut quidam [p] vult) interemptos esse scribit, versibus præcedentibus hos subjungens.

Cæterum ossa
Peleum frondosum ut cœlum pervium esset.
Et fortaßis perfecissent si ad pubertatis mensuram venissent, *(Latona*
Sed perdidit Jovis filius, quem pulchricoma peperit
Ambos, antequam ipsis sub temporibus lanugo
Floreret, ornarenturq; genæ florenti barba.

Et Virgilius in Culice [q], innuit ad inferos esse detrusos,

Nam vinctus sedet immanis serpentibus Othos,
Devictum mœstus procul aspiciens Ephialthen.

Pulchrè videtur Homerus hujus phantasmatis pericula depingere, ut rectè Heurnius [r]: Neptuni & Iphimedeæ filium brevis ævi: novem tamen cubitorum in longitudine & latitudine novem passuum cum novem annorum esset: hic diis in cœlo minabatur, quod & perfecisset, si ad ætatem usque adolevisset: sed hunc Jovis filius Apollo interfecit. Ita est, si diu hoc malum premat, enecat, cum cerebrũ, quod

quod in capite est, afficiat, quemadmodum Jovem ex cœlo deturbare voluit: sed Apollo in corpore, hoc est, calor nativus exsplendescens, perniciem hanc antequam adolescat, fugat.

Ab hoc ergò Ephialte, affectus hic Ephialtes mihi dictus videtur: quem Arabes Almeidalan seu Albeidalan, vel Algiathum vocant: Averroïs verò [s] Alchabum: vulgares nonnulli, dæmonem [t] folletum, alii mazapedum [t], id est, puerorum interfectorem, alii gravedinem* nuncuparunt. Plinius, modo suppressiones, modo noctis ludibria, modo Faunorum [u] in quiete ludibria appellavit: hinc vulgò, sed falsò, dæmonem, ut pleriq; practici etiam antiquissimi rectè pronuntiarunt. Excogitavit enim antiquitas Sylvanos & Faunos esse dęmones hominum oppressores, de quibus vulgò profertur: desuper [x] in aëre super dormientem incumbere, & ob aëris immutationem quam efficiunt, suffocationem quodammodo & angorem inducere, ut latius apud Soranum [y] scriptum reperitur, qui etiam ostendit, neque Deum, neq; semideum, neq; cupidinem esse. Nostris, sua lingua dicitur Schrettelein/ aliis Schretzlen/Joachimken/Nachtmänlein/id est nocturnus homunculus: Nachtgespenst/nocturnum spectrum, Trutten/ vom Trucken/ compressor, à comprimendo.

Est autem Incubus affectus, à depravata imaginandi facultate dependens, in qua homo noctu somnum ingressus, supineque decum-

bens, ſibi perſuadet phantaſma quoddam grave incidens, corpus comprimere, & ipſo pondere, reſpiratione & motu penè omni ſublatis, ſuffocari, vel etiam ſtrangulari, cum exclamandi impotentia, vociſque vel interceptione, vel ſaltem incerta & indiſcreta expreſſione, viribus adeò labefactatis, ut licet periculum aliquod grave fugere conetur, quamvis auxilium ſive refugium proximum eſſe appareat, minimè tamen poſſe exiſtimet: & nonnunquam etiam Venerem exigat: & cum Phantaſma ab eo ſeparatur, vaporibus (qui pavorem, metum, anxietatem & mortis imaginem cauſabant) difficili lucta & per multam anxietatem tenuatis, tenues in auras diſcuſſis, ſtatim evigilat homo, idola & ſpectra aliaque quæ occurrere, adhuc horrens: & ut habet Aurelianus, cum ſomno ſurrexerit, faciem, & transforationis partes, uvidas & humectatas ſentit, atteſtante gravedine cervicis, cum tuſſicula levi, pallore & tenuitate corporis: nam ſomnum, timendo non capit, & deſolatus remanet, donec ſpiritus per totum corpus liberè ferantur. Hunc affectum perbellè Virgilius[z] deſcripſit:

Ac velut in ſomnis oculos ubi languida preßit
Nocte quies, nec quicquam avidos extendere curſus,
Velle videmur, & in mediis conatibus ægri
Succidimus: non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires: nec vox, nec verba ſequuntur.

Et Lucretius[a a] ſuaviſſime cecinit, dicens:

Tollunt

Tollunt clamorem, quasi si jugulentur ibidem
Multi depugnant, gemitusq́; doloribus edunt:
Et quasi. Pantheræ morsu, sævive leonis
Mandantur: magnis clamoribus omnia complent
Multi mortem obeunt, multi de montibus altis
Ut quasi præcipitent, ad terram corpore toto
Exterrerentur & ex somno quasi mentibus capti
Vix ad se redeunt, permoti corporis æstu.

Sed nostræ descriptionis particulas explicemus: diximus, Imaginandi facultatem læsam esse: nam, inquit Rhasis, eum imaginari quippiam ponderosum sibi incumbere, cum tamen interim laborent dorso, musculis, tendinibus, ut piscator ille Theocriti: nec solum quasi per somnium sibi persuadent: imò sæpè etiam credunt se opprimi: quippe dum imagines cerebro asservatæ quietæ sunt & tranquillæ, nec fluctuant, nec immoderatè agitantur, somnia distincta, & vero similia contingunt. Quare in his imaginationem potissimum lædi, sed ab aliquo affectu in corpore præexistente censemus. Idcirco Hollerio imaginatio per consensum læditur, ut in Melancholia hypochondriaca, à fumis à crassiore sanguine sursum latis, animo timorem incutientibus, & imaginationem variè afficientibus, ut Galenus [bb] docet: hinc fit, ut quidam dæmones esse putent. Quare & Macrobius [cc] ad φάντασμα retulit: etenim de somniandi generibus agens, inquit; Omnium quæ videre sibi dormientes

videntur, quinq; sunt principales, & diversitates & nomina: aut enim est ὄνειρος, secundum Græcos, quod Latini somnium vocant: aut est ὅραμα, quod visio rectè appellatur: aut est χρηματισμὸς, quod oraculum nuncupatur: aut est ἐνύπνιον, quod Insomnium dicitur: aut est φάντασμα, quod Cicero, quoties opus hoc nomine fuit, Visum vocavit &c. & mox: φάντασμα verò, hoc est, visum, cum inter vigiliam & adultam quietem, in quadam, ut ajunt, prima somni nebula, adhuc se vigilare æstimans, qui dormire vix cœpit, aspicere videtur irruentes in se, vel passim vagantes, formas à natura seu magnitudine, seu specie discrepantes, variasque tempestates rerum, vel lætas, vel turbulentas: in hoc genere est ἐφιάλτης, quem publica persuasio quiescentes opinatur invadere & pondere suo pressos ac sentientes, gravare: hæc Macrobius.

Addidimus, noctu somnum ingressus: quia revera in somno hoc malum corripit: hinc quibusdam dicitur Epilepsia nocturna, aliis parva Epilepsia: Interdum enim vapores, quos malum hoc causare ostensuri sumus, vel ex toto, vel magna ex parte dissolvuntur, ita ut ad morbi hujus generationem non sufficiant. Scio, nonnullos dubitare, an in homine vigilante fieri possit? quibus rectè Gentilis respondet: quod propriè in vigilantibus fieri non possit. Nam stante aliqua quantitate vaporis crassi, in somno phantasma aliquod

quod terribile induci poteſt, quod in vigilia non poteſt: quia parvæ phantaſiæ dormientibus magnæ apparent, quæ vigilantibus magnæ non videntur, ut Ariſtoteles [dd] ſcribit: quod ſi in vigilia fieret, profectò magna cauſa præcederet: & ſi tantus vapor eſſet, qui per calorem vigiliarum diſcuti minimè poſſet, potiùs Epilepſiæ vel Apoplexiæ ſpecies cauſaretur. Quare, dum Ariſtoteles [ee] ſcribit, multis Epilepſiæ principium dormientibus accidere, & dormientes quidem capi, vigilantes verò non, Incubum ſignificaſſe videtur.

At diximus fieri in ſomni initio, cùm primùm à vigiliis, in quibus vapores diſſipantur, calor innatus quieſcit, & ad interna ſe convertit, vaporesq́ue generat, quibus cerebrum opplet, potiſſimùm quo tempore alimenta conficit, quæ tamen perfectè non convincit. Tunc enim calor naturalis non plurimum valens, ut Mercatus [ff] loquitur, ſufficiens eſt vapores in cerebrum elevare, diſcutere autem minimè, niſi adveniente altera ſomni parte, quæ caloris naturalis ulteriori actione interceptũ opus perficit & vapores diſcutit.

Additum, ſupinè decumbens, quia ſupinè dormientes hoc malum incurrunt: (vix enim ſuper latus aliquod dormiens, Incubo corripitur) talis enim decubitus Avicenna [gg] auctore, hominem ad malas ægritudines, ut ad Apoplexiam, Phrenitidem & Incubum diſponit: quoniam, addit, ſuperfluitates ad poſte-

riora declinare facit, ibique retinentur, nec per ſuos canales naturales, qui ab anterioribus ſunt, ſicut nares & palatum, evacuantur: ſicque addunt alii, motus, qui à parte illa originem ducit, intercipitur, & ob affinitatem ipſe pariter ſenſus aliquando læditur.

Diximus, reſpiratione & motu pene omni ſublato: cùm enim cerebri ventriculi vaporibus repleantur & diſtendantur, ipſorum nervorum principium comprimitur, ſicque tranſitus ſpirituum animalium in nervos impeditur, & thorax animali vi fruſtratus, muſculi (nervis qui à cerebro ad thoracem feruntur obſtructis) reſpirationi inſervientes, ſuum officium præſtare nequeunt, quemadmodum & ſubjectæ partes: hinc præcordia preſſa: manus & pedes impediti ſunt: quare ægrè moventur: imò, ut Aëtius & Actuarius, immobiles penitus permanent: ita ut Apoplecticis ſimilem quodammodo, ſed longè mitiorem acceſſionem patiantur: ſiquidem immobiles, multoque labore & conatu, etſi non ita difficulter excitantur: cauſam volunt, quia ſolùm ſint vapores ventriculos cerebri in totum non replentes, qui per multam anxietatem attenuati, & (ut Aëtius ex Poſſidonio) diſcuſſi, ſicque meatuum obſtructionibus ſolutis, derepente excitantur. Præterea cùm dormimus, non tam liberè, ut vigilantes, reſpiramus: atque inter dormiendum, vel inchoata coctione fumi & flatus

tus elevati pulmones & ſeptum premunt, inquit Foreſtus: quare cùm ſuſpirio & ſuffocationis timore & thoracis motu difficili expergiſcuntur. Adde quòd partes mole maximæ, valido motore egeant, ſed intercepta animalis vis ferè excluditur, proptereaque ferè ſuffocari videntur. Quare addidimus, ſuffocari, vel etiam ſtrangulari. Hinc Avicenna [bb] ſtrangularem, vel Arabicè Albodilem & Alcharon nuncupat.

Cum exclamandi impotentia, vel vocis fruſtratione: nam & Aegineta ſic loquitur, cum exclamandi impotentia, aut clamore nihil ſignificante: ideo à multis, Suida referente βαβουζικάριος dicitur, fortè à βαβάζειν, quod eſt, ut apud Heſychium, inarticulatè loqui (& hoc à βάζω loquor) quia in his, ſi altum exclamare conentur, vox incerta & obſcura redditur, qualem interdum illi, qui comitiali morbo corripiuntur, edere ſolent, loquuntur mugiendo, petentes auxilium, inquit Savonarola; vel ut Valeſcus, aliqui ipſorum mugiunt quaſi plangendo, quibus citò ſuccurri debet. Hinc Oribaſio [ii] ſuffocatio, vocis ſuppreſſio & gravitas (immobilitas addit Aëtius) morbum præveniunt

Tandem nonnunquam & Venerem exigere diximus: quidam, inquit Aegineta, etiam imaginantur ſe audire aliquem qui in ipſos irruat & Venerem exigat: quia, ait Cælius Aurelianus, quidam ita inanibus afficiuntur viſis, ut

ſis,ut & ſe videre credant,irruentem ſibi, & uſum turpiſſimæ libidinis ſibi perſuadentem: cujus ſi digitos apprehendere nixi fuerint,fugientem exiſtimant: vel ut Aegineta, digitis ad comprehendendum contractis fugere: vel ut Actuarius, ſi digiti velut in acervum contrahantur, fugere aſſerunt. Etſi vir hoc malo laboret, vetulam ad Venerem trahentem eſſe putant,ut hiſtoria infrà ex Jaſone oſtendemus. Mulieres verò ſi afficiantur,à Faunis ſe oppreſſas exiſtimant, Foreſto authore. Quare ut Alexander Benedictus, putant mulieres ſeſe à Faunis, vel nocturnis quibuſdam ſimulacris eſſe compreſſas: ſimiliaque Faunorum in ſomno apparere: ſunt & quæ interdiu cum quodam ſimulachro, ad mariti vel amici imaginem, ſe compreſſas eſſe, atque uterum ad finem vſque vitæ geſtaſſe opinatæ ſint. Ea ludibria fugere autumant,ſi expergefactis cancellatim digiti quodam nixu copulentur.

Memorat Heurnius, puerum cubaſſe apud matronam quandam optimam, cui,cùm dormiret, ſuper ſtragula vir niger ipſi incumbere viſus: mane quæſtam incubone ſe infeſtatam fuiſſe: ſe verò,licet puer nihil de nigro illo auſum indicare, quod minitari ſi quid protuliſſet, viſus ſibi fuiſſet. Quare, addit, mulieres olim putabant ſe à Faunis opprimi, qui hac mali parte tentabantur,& dæmon Faunorum faciem induens, profitebatur ſe Incubonem eſſe. Verùm & Dominicus Leonus [kk] ſcribit,

mul-

multas vulgares & præsertim superstitiosas mulieres arbitrari, dæmonem nocte ambulantem, dormientes invadere & opprimere, ita ut moveri non possint: qui postquam cognoscat ipsos bono animo auxilium Jesu Christi invocare, vel signo crucis se munire velle, statim recedere, & ipsos excitari, viresque suas recuperare. Alii, ut habet Guaynerius, putant vetulas quasdam incantantes, quæ se in formas varias, ut inquiunt, mutare possunt, hoc facere: & eas strias seu zobianas nostri vulgares appellant: quæ, ut dicunt, gatorum formam sæpe accipiunt: hæc credulitas ob hoc ortum habuit, quòd passio hæc lactantes sæpe deprehendit, quos tunc suffocat: cujus causas vulgares ignorantes, vetulas illas zobianas illud fecisse putant. At Savanarola videtur distinguere inter Incubum, & eum affectum quia à sagis fieri creditur: posteaquam enim de Incubo egit, in ipsa cura inquit: non protelavi sermonem in hac parte quæ à vulgo dicitur, vetula de nocte incedens & calcans: & Arabicè, Albetile: cùm hæc sit sæpe Epilepsia parva, sive imperfecta, & ideo cura Epilepsiæ, est ejus cura.

Locum nunc affectum inquiramus: quæ pars primariò afficiatur, non idem omnium est judicium: etenim Græcis, ut Paulo & Aëtio, est cerebrum (quare Valesco est aggravatio cerebri in somno facta) quod vt pars instrumentalis afficitur, ventriculis cerebri vaporibus crassis, frigidis repletis, Aëtio. Arabum inter-

pre-

pretibus, cerebri ventriculus anterior, vel ſpinalis medullæ exortus, vapore craſſo, aut humore, qui tamen facilè diſſolvatur, oppletus: quod Hollerius negat, alioqui (inquit) vel Epilepſiam, vel Apoplexiam, vel Carum generari, neceſſe eſſet. Quare thoracem primariam partem affectā vult, ſiquidem ſcribat, ad thoracem totius mali originem duci, graviusque cæteris laborare, inq; ejus venis ſummam plenitudinē eſſe, quod & ſymptomata indicent, ut eſt pondus thoracem opprimens, ejusq; inter dormiendum difficilis motus, ex fumis nimirum & flatibus, qui inchoata coctione excitati, pulmones & ſeptū tranſverſum premunt: at ſi diutiùs perſeveret & frequentiùs repetat, cerebro eſſentialem fieri, & in Epilepſiam, vel Apoplexiam, vel Melancholiàm degenerare. Hæc Hollerius. At totius corporis immobilitas adeſt, quæ ob animalem facultatem, cùm ea per nervos tranſmitti nequeat, contingit: Et Fernelio [ll], cauſa, non in cerebro, ſed circum præcordia inhæret: Guaynerius [mm], cor partem affectam ſtatuit: hæc enim habet: Sæpe accidit, ut viæ, per quas ſpiritus à corde ad cerebrum deferuntur: à cerebro ad membra cętera craſſis ab humiditatibus oppilentur: & puppis quàm maximè: quo fit, ut membra debitis ſuis motibus careant: quia tunc cùm pectus ad neceſſarias dimenſiones dilatari nequeat, diaphragma cōſtringitur & ab ipſo pulmo, à pulmone verò cor, qua ex cauſa cor ipſum debitè dila-

dilatari non poteſt, & tunc infirmo ſuper ſe ut pondus, vel phantaſma tale habeat, prohibens dilatationem apparet: & cum extrema propter illam oppilationem citiùs ſpiritibus quàm cætera membra depauperentur: & phantaſma hoc à pedibus (ſic & Valeſcus) initium facit & paulatim ſecundum quod membra ipſis ſpiritibus privantur, ſurſum repit, quod vulgares, dæmonem homines ſuffocantem putant: ob hoc ergo paſſio hæc Incubus appellatur, quod eſt nomen dæmonis (ut quidam dicunt, addit Savonarola [nn]:) hæc ille.

At Valetius [oo] tradit, putare aliquos ventriculi & diaphragmatis propriũ eſſe affectũ, eò quòd ſupinis dormientibus craſſiores perſæpe cibi, os ventriculi & diaphragma premant, unde efflatio & reſpiratio præpediantur. Equidem negari non poteſt, in nonnullis os ventriculi, quod vulgò ſuperius, nos verò ſiniſtrũ dicimus, hoc affectu premi, cartilagine xyphoide, ut credit Heurnius, q huic orificio reſpondere aſſerit, depreſſa: cùm illi fateantur, interdiu ſibi ad ventriculi regionẽ onus incũbere: ſed negamus Incubũ ſequi, niſi cerebrũ à vaporibus elevatis afficiatur. Sunt qui nervorum muſculorumq; affectũ ſtatuant, propter torporem, quo tales frequenter corripiuntur.

Quare locum affectum, cum Græcis cerebrum ejuſque ventriculos ſtatuimus: non autem ut Mercurialis [pp] voluit, ventriculos anteriores & reliquos meatus cerebri anteriores:

neque

neque ut Capevaccius [qq], ventriculos cerebri & potissimum postremum: neque ut Leonus, qui in Epilepsia partem anteriorem, in Incubo verò magis posteriorem: neq; ut Mercatus [ff], qui cerebri meatus posteriores à vapore crasso obstrui asserit: siquidem ipsa vera Anatome doceat, duos tantùm ventriculos esse, dextrum nimirum & sinistrum, qui tam anteriorem quàm posteriorem, dextrã quàm sinistram cerebri partem occupant, ut plenius in Institutionibus nostris quarto editis, & Theatro Anatomico, exposuimus.

Quòd verò aliqui, anteriores ventriculos affici crediderint, causa est, quòd sibi persuaserint, imaginationem in anterioribus (cerebrum anterius, est sedes imaginationis, Capevaccio) ratiocinationem in medio, & memoriam in postremo ventriculo, sedem habere, (cùm ventriculi sint solùm pituitæ in cerebro collectæ, receptacula) quæ & Actuarii [rr] sententia: jam cùm imaginatio in Incubo lædatur, anteriorem cerebri partem, & in ea ventriculos anteriores obstructionem aliquam pati sibi persuaserunt. Dubitat Cæsalpinus [ss], an non vapores malum causantes, in basi cerebri sistantur, unde solus motus lædatur: addens, si in ventriculos ferrentur, rationem & memoriam læsuros.

Symptoma ergo est, in genere noxæ functionum animalium interiorum & exteriorum ferè omnium, cùm in eo imaginatio depra-

pravetur, ſenſus torpidus (levis cùm ſit obſtructio (ſit, & motus difficilis: non tamen ut Vidius [tt] cenſet, à voluntate pendens, quòd ſymptoma ſequitur, non intemperiem materialem, ut credidit Averroës [uu], ſed morbum obſtructionis, ſive obſtructionem aliquam viarum ſpiritus ſenſibilis & motivi: idcirco etiam ut morbus conſiderari poteſt, cùm operationes ſenſibiliter lædat, eſtque morbus in via, quemadmodum Arculanus voluit, id eſt, obſtructio aliqua ventriculorum & meatuum cerebri, ſpirituum animalium liberum tranſitum, ob compreſſionem (medullæ cerebri & cerebelli, à qua ſpinalis medulla omnesque nervi ortũ ducunt, tanquam à principio, non originis quod ſemen eſt, ſed diſpenſationis) impediens.

Cauſæ hujus mali plures ſunt, quas tamen duplices facimus, alias externas ſive primitivas, alias internas, & quidem vel antecedentem, vel conjunctam.

Externæ cauſæ potiſſimùm tres ſunt. 1. Aër frigidus [xx] ſecundum Avicennam, qui halitus in cerebri ſinus exprimit, maximè ex imminentibus Lunæ radiis: (Savonarolæ frigiditas, dormientis capiti ſubitò excurrens) qui cerebri parti poſteriori occurrens, illud comprimit & ſpirituum ad inferiora deſcenſum inhibet: vel, ut Capevaccius, cùm frigus externũ vehemens repente occurrit capiti, in principio ſomni, quod frigus prohibet alimenti

vaporem difflari, & impellit intus, & incrassat: hinc apud Cælium Aurelianum, Silimachus Hippocratis sectator, refert, Romæ quandoque hunc morbum publicè grassatum esse, & instar pestis (non tamen contagium hujus affectus causa est) uno anno multos jugulasse: quare qui Incubo opprimuntur, statim excitandi sunt, & ne ejusmodi affectus redeat, prospiciendum: hoc faciliùs tentantur, qui loco frigidiore sunt. At Guaynerio, intensa caliditas, vel frigiditas: frigiditas dormienti superveniens, vias spirituum comprimendo: caliditas, interdum humores in vaporem convertendo, vias illas obstruendo, Incubum inducit.

II. Victus ratio mala, crapula continua, cruditates frequentes, præsertim in ventriculo, causans: frequens & nimia vini ingurgitatio: unde vapor crassus suscitatur, qui ad cerebrum emanat: (aggravans cerebrum & cor Savonarolę) quare Aurelianus scribit: maximè affici crapula, vel indigestione jugi vexatos: præsertim qui cibis crassis & flatulentis utuntur, ut leguminibus, tuberibus & similibus. Idcirco ab aliquibus, ut Suida, sed imperfectè ,, definitur: ἡ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀνατρέχουσα ἀναθυμίασις ἐξ ἀδδηφαγίας ἢ ἀπεψίας: id est, redundantem in caput evaporationem ex nimio cibo & cruditate. Et ut Actuarius, cõtinuas cruditates insequitur, & corruptorum vitiosorumque humorum, qui in ventriculo coguntur,

tur, fit comes. Rectè ergo Vidius zz, iis potiſſimùm familiaris eſt, qui cum ſua natura cerebri ſinus anguſtiores habent, otioſam vitam degunt & ventri multum indulgent, ſive etiam melancholicis cibis admodum delectantur. Imò, ut Valeſcus, & pueris lactantibus aliquando accidit, ut propter lactis corruptionem, vel indigeſtionem ſuffocentur, & dicunt quod Aganei fecit: & hoc provenit propter indebitum regimen nutricum: ad quod juvare poteſt frigus externum, capite minus debitè cooperto, & in ſomno ſuperveniens. Alvus quoque aſtricta, & Venus ſtatim poſt cibum exercita, etiam inter cauſas externas referuntur.

III. Somnus, poſt nimiam cibi potusque repletionem ſtatim factus, præſertim ſupinus; (magna enim repletio, plerumque hujus mali cauſa eſt: ventriculo repleto, ſeptum tranſverſum, hoc, pulmonem comprimente) unde vapores craſſi ad cerebrum elati, ſpirituum animalium deſcenſum impediunt, ſicque partium inferiorum motus præpeditur. Adde & exercitia conſueta intermiſſa.

Interna cauſa antecedens, eſt humor ſanguineus multus & craſſus, vel pituitoſus & crudus, aliquando bilioſus vel melancholicus, à quibus imaginatio turbatur, ita ut Gigantis, vel dæmonis opprimentis, & interdum Venerem cum ipſis exercentis, ſeu exercere opinantis, opinio ſuboriatur. Et Avi-

cenna à pituita, melancholia, vel ſanguine craſſiore, hunc vaporē expirare voluit. Guaynerio quilibet humor à quo craſſus vapor elevatus vias obſtruere poteſt; & Savonarolæ, vapor, ex materia craſſa ſanguinea, & phlegmatica, aut melancholica in cerebrum citò elatus. At Fernelius, ad pituitam craſſiorem & melancholiam tantùm cauſam refert. Poteſt etiam ab humore miſto cauſari, qui vel in cerebro, vel aliis partibus collectus eſt. Humores etenim craſsi & multi, inter venas, præcipuè thoracis & partium vicinarum, maximè reſpirationi inſervientium hærentes, à calore inter dormiendum commoti, preſſuram in reſpiratione efficiunt, partim quia inſtrumenta reſpirationi dicata, liberè moveri nequeant, cùm vis motiva ad muſculos thoracis & membra reſpirationi inſervientia, non integrè deſcendat: unde ſuffocatio: licet Cæſalpinus id vaporibus à capite in pulmones recedentibus, adſcribat: partim, quòd thorax videatur primò pati, à quo caput per conſenſum afficiatur: quod, pondus thoracem premens, difficiliſque ejus motus, inchoata coctione indicet, idque à vaporibus & flatibus tunc excitatis, pulmonem, ſeptumque tranſverſum prementibus: partim denique, quia reſpirationis organa, inter dormiendum tantùm diminutè, non ut tempore vigiliarum dilatantur: ex dilatationis autem defectu, periculum ſuffocationis imminet, quòd imaginatio,

tio, uti dictum, apprehendit. Et Cæsalpinus voluit, eos pondus immensum imaginari, quia thorax convulsus pulmonis dilatationi resistat, præ somno autem eos varia imaginari; quare affectum hunc ad convulsiones reduci posse autumat: eò quòd sæpe incipiente somno, concussione invadat. Huc referre possumus hæmorrhoidum sive mensium suppressionem, & similia.

Conjuncta causa: vapores sunt crassi à prędictis humoribus elevati, vel etiam à cibo, vel potu nimio, spirituum vias obstruentes. Etenim vapores multi, crassi & frigidi, ex infimis corporis sedibus, vel ex pravis cibis, in ventriculo, primísve viis, etiam hypochondriis, unde thorax & diaphragma premuntur; vel à crassis, crudis, frigidisque humoribus, aut bile crassa, vel melancholico sanguine thoracem replente & comprimente, in cerebri ventriculos irruentes, caputque replentes, idque non sola qualitate, ut Averroës voluit, sed qualitate simul & copia vias spirituum obstruunt: unde torpor in motum & sensum inducitur, & imaginationes deliræ sequuntur: qui vapores si facultatem expultricem stimularent, non Incubum, sed Epilepsiam inducerent. Verùm & vapor crassus & nebulosus, vel ex humoribus in capite collectis, vel ex cerebri alimento non rectè concocto, in ipso capite genitus, & inter dormiendum motus, turbationemque faciens,

affectum hunc inducere poteſt. Quare affectus hic, vel per Idiopathiam evenit, vel per Sympathiam affligit. Hoc eſt, quod Poſſidonius, referente Aëtio, voluit, vaporem, puta craſſum & frigidum, cerebri ventriculos replentem & ſpirituum animalium per nervos liberum tranſitum impedientem, Incubi cauſam eſſe. Quod ipſum & Hippocrates innuit, inquiens: Virgines, quibus propè nuptiarum tempus inſtat, ut viro conjungantur, iſtud ſub menſium deſcenſum magis experiuntur, cùm antea his malis non admodum conflictarentur: poſtea enim ſanguis in utero continetur, velut qui effluere debeat. Cùm igitur exitui via minimè pateat, copioſior autem ſanguis per cibos & corporis incrementum affluat, tunc ſanguis effluvio carens, propter copiam ad cor & ſeptum tranſverſum reſilit. Ubi igitur hæc oppleta fuerint, cor obſtupeſcit, indéque torpor & ex torpore dementia invadit: Hæc ille. Tandem cenſent aliqui, Incubum & terribilia inſomnia, etiam à ventriculi & cordis læſionibus contingere; illud quidem, in his qui lumbricos habent, & hoc, in melancholicis, unde vapores in caput efferantur. Avicenna inſuper tradit, phantaſmata tingi eo colore, quo ſuccus unde vapor dimanavit, excellit. Si igitur phantaſmata rubra fuerint, erit à ſanguine: ſi alba, à pituita, & his albidus plũbeusq; eſt color: ſi à melancholia, triſtes ſunt: ſi Venerea, eſt à ſemine: nam his, ſcribit Heurnius,

nius, frequens eſt ὀνειρώττειν: Eſt autem onirogonos, ſomnium ſemen prolectans: Cæterarum cauſarum ſigna hîc prætereo.

Malo hoc infantes frequenter corripiuntur, & tunc gemunt ac quaſſantur dum dormiunt, excuſsi mox ſomno, ejulant atrociter: calor & color illis alienus eſt à naturæ lege, animaque fœtet: in quibus timendum eſt, cùm eorum calor nimio humido facilè ſuffocari poſſit: quare pueros ut & obæſa corpora, ubi materia exitum nõ habet, aliquando ſuffocat. Alexandro Benedicto [a], pueri ſępiſſimè cruditate & ventris animalibus, nocturnos pavores & faunorum ludibria ſuſtinent, & nocturnis metibus, inter nutrices noctu pavidi expergefacti exiliunt. Frequentiùs etiam pueri, propter voracitatem & meatuum anguſtiam, quam adulti, comprehenduntur, ſed in adultis magis timendum, propter cauſam infrà allatam. Literarum quoq; ſtudioſis familiaris eſt, propter coctionem diminutam, & cerebrum ſtudiorum aſſiduitate debilitatum.

Et Hippocratem loco antè citato Incubi, ſed ſub nomine Terrorum, his verbis meminiſſe cenſemus. Inprimis quidem de morbo ſacro appellato, de apoplecticis, de terroribus, ex quibus vehementer homines perterrentur, adeò ut deſipiant, & interdum quidem noctu, quandoque verò interdiu, utroque etiam quandoque tempore dæmones ſibi infeſtos videre ſe exiſtimant. Deinde ex hujuſmo-

di visione jam strangulati sunt multi, at mulieres plures quàm viri, quòd muliebris natura, animi magis sit demissi & pusilli. At virgines, &c. reliqua suprà adduximus.

Jam verò licet, Actuario scribente, Incubus sua natura non admodum pravus sit; quia, ut Aurelianus dicit, si rarò contingat, est quędam veluti pollutio nocturna. At si diuturnior sit, & frequenter repetat, ut ex Possidonio Aëtius, crudis humoribus (imò & vaporibus) paulatim in ventriculis coacervatis, & vasis repletis, facilè & præsertim in Apoplexiam, vel Epilepsiam (quæ enim Epileptici interdiu, ea Incubo oppressi, dormientes patiuntur, Aegineta, Oribasio & Aëtio asserentibus) & in insaniam, addit Aegineta, desinit: aliis etiam in paralysin transmutatur: aliquando in Apoplexiam incurabilem & in Lethargum, ut Valescus observavit: quandoque in subitaneam mortem, idque cùm causa capiti tribuitur, inquit Oribasius β: imò non procul abesse, & plerumque præludium significat, Actuario monente. Sic si frequenter accidat, color corporis immutatur & pallor induci solet. Nam si ex sanguine fiat, uti ex pituita, in Apoplexiam subitaneam cõverti Bertrutius tradit; ex Melancholia in Maniam, vel Hypochondriacam affectionem. Si ex succis pituitosis, aut vaporibus incrassatis in Epilepsiam; ex repletione, in nervorum distensionem, vel paralysin, aut in subitam cordis suffoca-

ſocationem, aut mortem repentinam; nam & hoc modo repertos mortuos, in ipſo etiam cubili, multos eſſe conſtat, Foreſto notante. Et potiſſimum (inquit Savonarola) ſi poſt ejus excitationem ſudor frigidus, tremor cordis, aut ſpasmus, vel ſyncope eveniat, lethale malum cenſebitur: & ſi homini vigilanti (inquit Savonarola & Guaynerius) vel ut Valeſcus inter ſomnum & vigiliam ſupervenerit, erit periculoſior multum.

Rectè ergo Scribonius γ, vitium eſt non cõtemnendum, utiq; in proceſſu ætatis uſque eò vexantur, ut interdum vitæ periculum adeant. Quare non negligenda nocturnorum hujusmodi per quietem præfocationum remedia: quæ ſi rarò contingant, ſola victus ratione quæ in cibo, potu, ſomni modo & tempore conſiſtit, ſuperabuntur: at ſi frequenter recurrant, nõ item. Verum, inter cætera antiquitas, Pæoniæ nigra ſemina commendavit: ſiquidem Ægineta his verbis maximê probavit: βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ τῆς παιωνίας καρπὸς: κόκκους δὲ πέντε καὶ δέκα τοὺς μέλανας τρίψας μεθ᾽ ὕδατος πίνειν δίδου συνεχῶς. Hanc ob cauſam, ipſa Pæonia ἐφιαλτία, vel ἐφιάλτων, quod adverſus ἐφιάλτην valeat, dicta, & licet grana nigra quindecim cum aqua, aſſiduè bibenda exhibeant Ægineta δ, Oribaſius β, & Aëtius ε, non tamen ἐφιάλτων nominari oſtendunt: & Aegineta & Oribaſius hiſtoriam ſuccinctam Pœoniæ, ex Galeno exhibent, & Comitialibus prodeſſe, Incubo

præteremiſſo, ſcribunt. At Dioſcorides ζ illis ſenior, Pæoniam commendat περὶ τὰς ἐφιαλτῶν πνιγμοὺς, ſuppreſſiones nocturnas quas Ephialtas vocant: & Plin. η contra Faunorum in quiete ludibria. Et Hermolaus Barbarus θ, Ephialtion antiquis, utpote contra ſuppreſſiones Incuborum Faunorumq; nocturnas valens: Quare ſunt, qui & Pæoniæ radicem, aut corallium de collo ſuſpenſum, omnibus cauſis hujus mali proficuum eſſe velint. Ipſe verò Scribonius γ & cum eo Marcellus, ad eos qui ſæpius exiſtimantur ab Incubone deludi, Hieram Pachii commendant. Cætera ſciens volensq; prætereo, cum hic ægris mederi non ſit animus, ſed alibi.

Ergo Incubus apud Medicos, neq; Deus, neque ſemideus, neq; Cupido quod veteres crediderunt, neq; dęmon quod Theologorum aliqui exiſtimant, neq; incubans vetula, ſed vapor craſſus elevatus, partim vias ſpiritus animalis intercipiens, unde & loquendi & reſpirãdi difficultas, partim animæ ſpectrũ quoddam offundens, quale in ſomniis, præſertim melancholicis & pueris frequens eſt. Sed lectorem ut oblectemus, hiſtorias aliquas ſubjiciamus.

Non injucundũ eſt, quod Medicus quidam ſcribit, Hollerio [i] referente, contigiſſe apud Arvernos in cœnobio quodã. Cùm enim Pharmacopola, quẽ ſecum habebat, inter dormiendũ Incubo laboraſſet, eos qui in eodẽ cubiculo erant accuſavit, ſe enim ab illis noctu propè jugula-

gulatum fuisse constricto collo. Quòd cum socii audacter negarent, totamq; in eum culpam rejicerent, qui noctem insomnem furore quodam percitus duxisset: jussus deinde est solus, lautè cœna sumta, exhibitis etiam flatuosis alimentis dormire, cubiculo undiq; optimè clauso. Rediit paroxysmus, dæmonem esse juravit, cujus etiam faciem ac gestus mirificè depingebat. Neque vnquam illi aliter persuaderi potuit, nisi ubi curationem, inito consilio, adeptus est.

Addere lubet & aliam historiam cujusdam sacrificuli, qui existimabat se à saga aut vetula muliere venefica opprimi: quam Jason Ziricæus [n] sic recenset: Nuperrimè sacrificus quidam me convenit, Domine, inquit, nisi succurras misero & afflicto, actum est, & prorsus perii: Tabes me habet: viden quam sim emaciatus, quam exanguis? vix tenui pelle contegor: succulentus esse soleo, speciosulus & benè habitus: nunc fœdum spectrum videor, hominisque inanis imago. Quid, inquam, te cruciat, & quam affectus tui causam opinaris? Dicam, ait intrepidè, & valde admiraberis. Sub quamlibet ferè noctem ad me commeat muliercula mihi non ignota, & pectori meo illabitur, illapsa violẽter comprimit, atque coarctat animæ meæ vias, ut ægrè respirare queam. Quin clamitare cupienti, vocis iter præcludit, ut quantum præ pavore nitor attollere, minimè queam.

Nec

Nec manus ad propulſandam injuriam, nec pedes ad capeſſendam fugam expedire valeo; vinctum me & affixum tenet, Heus, inquam, ſubridens, nihil admirandum prædicas, merũ eſt phantaſma, merum ludibrium. Nec plura moratus: Phantaſma, inquit: ludibrium, inquit: profecto non eſt: Ita me Deus amet, quæ hiſce oculis conſpicatus ſum, & quæ hiſce manibus exercui denarro. Equidem vigilans, mentisque compos, eam video coràm, & invadentem arripio, conorq; obluctari, ſed prę languore, metu, anguſtia, & impacta vi nihil efficio. Hac de re horſum vorſum amens curſitavi, unum quemlibet percunctãs, poſſetne ſuccurrere miſerabiliter pereunti. Minoritam cõſului (quem callidum veteratorem dicunt) ab hoc præſentaneam opem ſperabã: ſed ſpe mea plane fruſtratus ſum, nullam is ſalutem attulit, tantum monebat, Deum Opt. Max. (quem jã pridem precibus fatigaram) ſtrenuè adorandum, ut dignaretur infeſtam vexationem avertere. Adii vetulam quandam, pro fama populari, ſagam atq; verſutam: hæc ajebat, quod ſub crepuſculum diei ſtatim ab excreto lotio matulam obturarem dextra caligula, & fore, ut eo ipſo die malefica me inviſeret. Id etſi vanum videbatur, nec parum me ab experimento abſterreret religio, victus tamen impotentia, & diuturni laboris tædio, tentavi. Et per Jovem accidit vaticinium, veniens in domum meam veſicę cruciatum querebatur, nec potui ab illa,
aut

aut preculis supplex, aut contentione minax impetrare, ne sub noctem ad me terrifica, cōmearet, sed implacabilis veterem morem asservavit, semelque constituit me fœdo angore conficere. Hominem hunc vix quivi ulla ratione ab insania revocare, sed à secundo tertióve congressu, hilarior factus, morbum agnoscere cœpit, & sanationis spem, fiduciamq; concipere. Hæc Jason. Et Forestus aliam habet, viri supra annos quadraginta nati, qui tristi incubitu irruentis phantasmatis pulsabatur, quemadmodum sacrificulus ille apud Jasonem.

Vir quidā supra quadraginta annos natus, interdiu bene habebat, mente & sensibus integris: si quando autem quieti se dedisset & dormiret, nocturno ludibrio afficiebatur (qui consilium à me petiit) putabat enim se in somno magna mole incubante suffocari, ut vix loqui ac respirare posset, sensibus stupescentibus, non tamen ademptis: cum se moveret, maxima accedebat anxietudo: hic noster æger tristi incubitu irruentis phantasmatis (unde Incubus vel Incubo Latinis) pulsabatur, quemadmodum sacrificulus ille apud Jasonem: cujus historiam huic nostro ægro narrabam: quā cum illi narrassem, qui tamen boni habitus erat, minimeque macilentus, intellexit eodem malo se teneri. Causam mali procatarcticam & externam, crapulam, & continuas cruditates ventriculi esse conjecimus, cùm ebrietati & ingluviei satis deditus esset, &c.

a 15. *Civit. Dei.* 27. b *par.* 1. *sua theol.* c *l.* 2. *cap.* 6. d *in Pauli eremitæ vita, quam historiam Heurnius lib. de morb. cap* 30. *recenset.* e 1. *Meth. Med.* 6. f *lib.* 10. *epist. citante Paulo l.* 3. *cap.* 15. *& aliis* g *l.* 3. *cap.* 15. h *l* 1. *Chron cap.* 3. i *de morb. cereb cap.* 26. k *lib* 3. *in Diosc. cap.* 148. l *lib.* 10. *observ. ob.* 50. m *odyss* 11. n *de Orig. Deor. lib.* 1. o *lib.* 22. *cap.* 8. p *Spondanus in Homer.* q *vid. &* 3. *Georg & 6. Æneid.* r *de morb. capit. cap.* 30. s 3 *collect. ult. ut Leonus citat. at Mercatus habet Haliauum.* t *Leonus de morb. l.* 2. *s.* 1. *cap.* 13 u *lib.* 25 *cap.* 4 u *Mercatus de morb inter l* 1 *cap.* 10. y *lib. causarum.* z 12 *Æneid. vers.* 45. *ante finem* aa *lib.* 4. bb 3. *de loc. aff.* 4 cc *in som. Scip lib.* 1. *cap* 3 *& Rhodig. l.* 27. *c.* 14. *in genere phantasmatũ esse, quod Græci* ἐφιάλτην *Incubum Latini vocant, auctores sunt.* dd *de somn. & vigil.* ee *de somn cap* 3 *citat. Cæsalpin. prax. l* 5. *cap.* 32. ff *de morb. l.* 1. *cap* 10. gg *lib.* 1. *fen* 3 *doct.* 2. *cap.* 9. *quod est de somno, & ex eo Rhodig. l.* 27. *cap* 15 hh *l.* 3. *fen* 1 *tract.* 2. *cap.* 5. ii 8. *synop.* 2. kk *de morb l.* 2 *s.* 1. *cap.* 13. ll 5 *pathol cap.* 3 *inter symptom. motus & sensuus.* mm *tract.* 6 *c.* 1. nn *tract.* 6. *cap* 1 *rubr.* 10 oo *exercit.* 14. *in Hollerium.* pp *lib.* 1 *de morb.* 22. *& Heurnius de morb. cap.* 30. *qq. lib.* 1. *de affect. cap.* 15. rr 1. *meth cap.* 16. *& Holler. in schol de Incubo* ss *in sua praxi.* tt *l* 2 *de curat memb. c.* 19. uu 3. *collect ult.* xx *Mercurial.* 1 *morb.* 22. yy *Rhodig. l.* 27. *cap.* 14. *& Gorræus in defin med* zz *de cur. memb. l.* 2. *c.* 19. α *l.* 19. *cap.* 31 β 8. *Synop* 2 γ *de compos. med* 23. *& Marcell. de medic. cap.* 20 δ *nomen Ephialtion habet: at in pæonia, Incubi non meminit: sic Aëtius tet.* 1 *ser.* 1. *Ephialtum nomen solum habet* ε *tetrab.* 2. *ser.* 2. *cap.* 12. ζ *l.* 3. *cap* 157. *& Rhodig. l.* 27. *cap.* 14 η *l.* 25. *cap.* 4. θ *corol. l.* 3. *cap.* 587. ι *in Schol. l.* 1. *morb. cap* 14 *refert & Forestus l* 10 *in Schol. obs.* 50. *Wierus de præstig. l* 2. *cap* 36. *& Schenkius l.* 1. *obs.* 252 κ *de morb. cereb. cap.* 26 *Schenck. obs* 252 *Forest. l* 1. *obs.* 50.

CAP. XX.

De Ephialte & Hyphialte sive Incubo & Succubo Dæmoniaco.

EPhialtem sive Incubum duplicem fecimus, alium à Medicis sic dictum, qui causas habet naturales, de quibus antiquissima etiam Hippocratis tempore fuit opinio, esse Dæmonem, qui muliebri sexui infestus sit, ut ex Hippocrate [a] colligere est, inquientis, καὶ ὁρῆν δοκέαν δαίμονας τινὰς, & ex hujusmodi visione jam strangulati sunt multi, at mulieres plures quàm viri: & ex Oribasio [b], qui Ephialtas nominatur, non est quidam malus Dæmon, sed validus morbus: & ex Aëtio [c], non est dæmon, sed magis præludium comitialis: quam opinionem etiam Possidonius amplissimè refutavit. Et Soranus, nec Deum, nec semideum, nec Cupidinem: & ut Hollerius neque dæmon, ut Theologi existimarunt, neq; incubans vetula. Et quia Ænigeta scripsit, aliquos imaginatos esse qui venerem exigat, imò esse qui existimēt sese ab aliquo ad libidinem comprimi, hinc nata opinionis occasio de dæmonibus Incubis & Succubis, quos dari veterum Theologorum plures censuêre. Quare cùm de Ephialte naturali & medico, dictum sit sufficienter, nunc de Ephialte dæmoniaco agemus.

Ethnicis terrestes dii fuerunt Satyri, Saty-

Satyrisci,Sylvani,Sileni,Ephialtæ,&Hyphialtæ, hoc eſt,Incubi & Succubi,publica hos perſuaſio,ut Macrobius ait, opinantur quieſcentes invadere,& pondere ſuo preſſos ac ſentientes gravare. Equidem, dæmones multis modis hominum animis, terrena corporum fæce involutis, illudere poſſunt: nam eſſentiæ tenuitate ac ſubtilitate & multo rerum uſu pollent; prætereain ſublunaria omnia, multum ſibi juris mundi illi velut principes vendicant. Itaq; mirum non eſt, ſi mendacii doctores ac parentes, ab initio nubes & caligines oculis noſtris objiciant, mille rerum corporumque ſpecies induant, quò his præſtigiis, tenebras mortaliũ animis offundant. His artibus & dolis potentes,non rarò ſe hominibus impiis tanquam per concubitum miſcuerunt: ex quo ii, qui ſe viris ſubjicere dicuntur, Succubi: qui verò mulieres appetere ſtatuuntur, Incubi ſunt nominati. Quorum aliqui, cum ſe in Angelos lucis cõmutare poſſint,etiam hominum formam aſſumunt, ut incautos, libidinum ſubjectis flammis, transverſos à virtute & caſtitate agant: permittente ſiquidem DEO, non ſolùm mirificas imagines & formas hominibus præſentare, ſed etiam terrere ſolent: ſicut Turcæ in hodiernum diem ſuis incantationibus fugitiva mancipia retrahere perhibentur. Nomẽ enim ſervi in ſchedula ſcriptum ſuſpendunt in ejus cubiculo: mox diris verbis & devotionibus illius caput impetunt: deinde fit vi dæmoniaca, ut

ut fugiens, putet sibi in itinere vel leones, vel dracones incurrere, vel mare, vel flumina contra se exundare, vel omnia tenebris nigresce-re, iisque terriculis repulsus in servitutem pristinam morte duriorem redit. Et memorabile exemplum recenset Rob. Ganguinus [d]: imò cum sint spiritus tenues & incomprehensibiles, insinuant se nonnunquam corporibus hominum & valetudinem vitiant, morbos cieunt, somniis animos terrent, mentes furoribus quatiunt, ut homines, DEO minimè fidentes, his malis cogant ad eorum auxilia decurrere, ut Lactantius monet: sed ad rem.

Quare Divus Augustinus [e], quemadmodū & Magister Sententiarum [f] volunt dæmones reperiri, qui Incubi & Succubi vocitentur, id quod plures [g] asserunt. Augustini [e] verba: creberrima fama est, multique se esse expertos, vel ab eis, qui experti essent, & de quorum fide dubitandum non est, audisse confirmant, Sylvanos & Faunos, quos vulgò Incubos vocant, improbos sæpè extitisse mulieribus, & earum appetiisse & peregisse concubitus, & quosdam dæmones, quos Galli Dusios nuncupant, hanc assiduè immunditiem & tentare & efficere, plures talesque asservarant, ut hoc negare impudentiæ videatur (hucusq; Bodinus [h] etiam refert: subsequentia autem prætermittens) subjungit autem Augustinus: non hîc temerè aliquid audeo definire, utrum aliqui spiritus

Q ele-

elemento aëreo corporati, possint etiam pati hũc libidinẽ, ut quo modo possint, sentientib. fœminis misceantur. Et Cœlius Rhodiginus [i] hæc Augustin. referens, addit: Augustinum tamen adjicere se hîc nil admodũ temerè audere affirmare, Angelos verò Dei sanctos ea turpitudine inquinatos se non credere. Sic quoque Wierus [k] ex his August. verbis colligit, ipsum duntaxat, ea quæ rumore accepit, recensere.

Vult Bodinus, in voce Dusios, & Augustinũ & Isidorum errare, legendũ enim esse Drusios, quasi sylvestres diabolos dixeris, ut Latini Sylvanos. Quod igitur Augustinus dicat, verisimile esse, dæmones illos à majoribus Drusios fuisse dictos, ut inter hos & Druidas sylvarum incolas, discrimen ponerent.

Hîc igitur libet inquirere. 1. An dęmones cũ mulieribus rem habeant? 2. An exemplis concubitus demonstrari possit? 3. An concipiant ex dæmone & proles nasci possit? 4. Quomodo imprægnentur & de dæmonis semine? 5. An dentur exempla prolis ex dæmone Succubo? 6. An filii DEI apud Moysem sint dæmones? 7. An viri etiam cum Succubis dæmonib. misceantur, & liberi nasci possint? 8. Illusio dæmonis sitne Incubus? 9. Quæ sit Incuborum & Succuborum, ex Rabbinorum sententia, prima generatio.

a *lib. de morb virgi.* b 8. *Synops.* 2 c *tet.* 2 *ser.* 2. *c.* 12. d *lib.* 7. *hist. Franc. c* 5. e *lib.* 15. *Civ. Dei c.* 23. *vide etiam lib.* 1. *super Genes. qu* 3. f *part.* 1. *Theolog.* g *Mercatus de morb Leonus, lib.* 2 *de morb sec.* 1. *c.* 13. h *lib.* 2. *c.* 7. i *lib.* 2. *c.* 6. k *lib.* 2 *c.* 43.

CAP. XXI.

An rem habeant Dæmones cum mulieribus.

AN rem habeant dæmones cum mulierib. primum inquirere lubet. Platonici censuerunt, monente Valesio [a], dæmones animalia quædam rationalia & immortalia esse, corporum tenuium & aëreorum, morum verò humanis similium, irasci enim & placari, atq; amicitias inire & odia cum hominibus exercere. Etenim censet Apuleius, in quem D. Augustinus [b] invehitur, esse dæmones quorundam hominum osores, quorundam amatores animo passivo, hoc est, non tranquillo judicio; sed ea animi affectione, quam amorem vocamus. Unde fit, ut juxta illa Philosophorum placita, sint lascivi & delectentur ludis scenicis, & exoptent muliebres amplexus, & cantilenas amatorias, quibus sua ipsorum crimina decantentur. Horum opinio si vera esset, sublata esset è medio dubitatio, & diceremus, tales cum sint, capi amore mulierum, atque hominum more potiri earum amplexibus, & voluptate, quam inde caperent.

Cæterùm Apuleii sententiam, verã non esse, neq; Philosophiæ consonam, vel ex primis ejus rudimentis facilè intelligi potest: nam infra cœlestes orbes, nulla corpora esse possunt secundum se tota incorruptibilia: dicunt

verò illi, dæmones in aëre degere. Præterea, si dæmones, ut illi affirmant, habent corpora ex purissimo aëris & sereno elemento conflata, nihil terrenæ soliditatis habentia, non possunt voluptatibus venereis frui, quia voluptas venerea ad tactum pertinet: tactum verò Plato æquè ac Aristoteles & Empedocles, & Galenus, & alii omnes Philosophi attribuunt terræ, ut auditum aëri, gustatum aquæ, visum igni, juxta illud citatissimum Empedoclis carmen,

Sentimus terram tellure, liquore liquorem,
Aëre aëream substantiã, ignẽ quoq; cernimus igne.

Quod igitur corpus nil habet terrenæ soliditatis, neque tactu sentire potest, neque capere venereas voluptates. Si qua voluptate, ea maximè videntur potiri posse, quæ ex Musico concentu accedit, quod is sensus ad aërem pertineat. Cæterum neque hoc Philosophiæ consentaneum est, neque dæmones frui posse ulla alia voluptate corporali: nam fieri non potest auditio, quin verberatio aëris externi, in partem aliquam substantiæ sentientis transmittat: quod si quæ pars substantiæ dæmonis verberationem ab aëre reciperet, distrahi utiq; ea, discerpiq; posset, quare & corrumpi. Non ergo secundum se totos essent incorruptibiles dæmones, quin potius essent jam olim eorum plurimi surdi, ob patiendi assiduitatem & excellentiam multorum sensibilium: atque cum tamdiu vixerint, fortasse jam essent surdi omnes: quare neque ita potiri jam possent ea

volu-

voluptate, Dęmones itaq; nulla corporali voluptate frui possunt, neq; omninò sentire: corporum enim corruptibilium est omnis sensus, maximè tactus, cujus objecta sunt qualitates commutatrices rerum omnium natura constantium, calor inquam & frigus: quicquid enim tactum habet, calidi & frigidi vim discretricem habet: non potest autem calorem sentire, quod non calescat: neq; frigus, quod non frigescat: calescere autem, aut frigescere nihil potest, quod corruptibile non sit, quia mutatio temperamenti, via est ad interitum, & ea solum pati possunt intemperiem, quæ ex talibus concreta sunt: concreta verò ex contrariis activis, dissolubilia sunt. Animalium ergò immortalium natura, si quæ talia essent, longissimè abessent à voluptatibus corporalibus, maximè à venereis: non possent ergo dæmones talibus tangi, ne si corporales quidem essent, ut Platonici putaverunt: maximè cùm omninò sint sine corporibus.

Ex hisce patet, nullos magis quam Platonicis à dæmonibus esse delusos: qui non intelligentes eorum vafriciem, quod in nequitiam oportebat referri in eorum naturam, præter omnes Philosophiæ leges, referebant, & vera esse putantes, quæ dæmones mentiuntur, in falsas de eorum natura opiniones incidebant: nimirum, dæmones neque his, neque illis figuris unquam videri posse, neque ullos mortalium amare, neque ulla corporalis pul-

chritudinis ſpecie capi, neque Muſicis concentibus delectari, neq; cum mulieribus congredi poſſe, multoq; minus generare: tamẽ hęc omnia ſimulant, mirisq; modis ementiuntur, ut nobis ſeſe inſerãt & ita à veri DEI cultu, & legum, tum divinę, tum etiam naturalis obſervatione, homines avertant: qua arte ante diluviũ, totum ferè hominum genus reddiderunt beluis immanius & abſurdius: mulieres enim, dęmonum factæ ſunt concubinæ, & omnis caro corruperat viam ſuam, oblitique, ut Valeſius ſuſpicatur, homines naturalis legis, præpoſterè congrediebantur. Quare, ut habet Cœlius [c], ſunt qui tãtæ fœditatis maſculæ Veneris initia, non à Cretenſibus propagata ſcribant, ſed ab hoſtica dæmonum fœditate, qui nunc Incubi, nunc Succubi fuêre.

Equidem negavit Caſſianus [d] hoc fieri poſſe, inquiens: impoſſibile eſſe ſpiritualem creaturam cum hominibus carnaliter rem habere poſſe, neque hoc credi debere: quoniam, ſi actus pręcedat, aliquando & effectum ſequi neceſſe eſt, id eſt generari aliquid, quod tamen nulla conſtet experientia. Rurſum, ſi hic actus poſſibilis dæmonibus eſſet, citiùs illos in ſe mutuo converti, quam cum hominibus commiſceri.

Negavit etiam Paræus argumentis ſequentibus (ex Wiero [e] deſumptis) dæmones cum mulieribus concumbere poſſe: quia ſint naturæ planè ſpiritalis; Atqui ad generationem homi-

hominum ſanguis & caro neceſſaria ſunt. Incorporeos dæmones, corporearum mulierum amoribus teneri, quæ ratio dabit naturalis? Quibus generationis inſtrumenta deſunt, qui hos gignere poſſe credemus? Qui nec cibo, nec potu replentur, ſemine turgere, dici qui poterunt? Jam verò, ubi propagatio ſpeciei, per ſucceſſionem individuorum neceſſaria non eſt, veneris deſiderium natura non immiſit, & generationis uſum non impertivit: & qui ſemel creati, Dei nutu immortales ſunt dæmones. Quod ſi gignendi facultas dæmonibus conceſſa eſſet, jam dudum dæmonibus omnia plena eſſent: quot jam monſtra à condito mundo nobis dæmones peperiſſent? quot prodigia protuliſſent? immiſſo in ferarum & brutorum animantium paſſim vulvas ſemine ſuo? Philoſophorum enim ſententia, quoties facultas & voluntas in idem concurrunt, effectus neceſſariò proferri & prodire ſolet. At dæmonibus nunquam defuit voluntas humani generis, & mũdani hujus ordinis conturbandi. Eſt enim, ut ajunt, dæmon inimicus noſter ab initio, & ut Deus ordinis & pulchritudinis author eſt: ſic dæmon per ſuperbiam Deo adverſus, confuſionis & turpitudinis. Ergo ſi ad malam illam mentem, malumque animum, ſi ad nequitiæ & invidiæ voluntatem pleniſſimam, par poteſtas accederet, quis dubitare

poteſt, quin ſumma rerum omnium & ſpecierum confuſio, quin ſumma deformitas, mundi hujus munditiem comptam & ornatam, monſtris undique coorientibus ſit invaſura? Jam verò quæ coëundi, quæ gignendi poteſt eſſe voluntas, ubi nulla voluptas eſt, nulla ſpeciei metuenda mortalitas? Cùm igitur dæmones incorporei ſint, venereis illecebris teneri & tentari, quæ dabit ratio? Cum Dei nutu immortales ſint, ut in pœnam miſeri vivant, quid ſucceſſione per inviduorum generationem eſt opus? Quare ſi nec volũt, nec poſſunt, nefas eſt putare, eos hominibus commiſceri: hæc ille.

Et Wierus [e]: hujus hæreſis maleficio & præſtigiis deluſæ, dementatæque anus, ſibi perſuadent à dæmone ſe comprimi, quæ commixtio merè eſt ex læſa mente imaginaria, vel ſolum qualicunque affrictu titillationem cieri, accedente rei imaginatione: quod rationibus evidentiſſimis ſe demonſtraturum pollicetur, quas infra attingemus plenius, vel qui volet apud ipſum legat.

Negarunt inquam plures, maleficos & lamias cum dæmonibus actum venereum exercere, illi quidem pro Succubis, hæ verò pro Incubis utentes, ut Cardanus, Joan. Baptiſta Porta, Ponzinibius, Philippus Broidæus [f] & alii [g], ut Delrius refert; aſſerens, contrariam & communem eſſe Patrum, Theologorum & Philoſophorum doctiorum ſententiam, & o-

& omnium ferè ſeculorum atque nationum experientia comprobatam. Ut cæteros taceam, voluêre Plato in Cratylo, Philo, Joſephus & vetus Synagoga. D. Cyprianus, Juſtinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, & alii (hos enim citat Sixtus [h] Senenſis) dæmones poſſe cum mulieribus rem habere. Probatio etiam hujus ſententiæ deſumi poteſt à D. Auguſtino [i], quem communis Schola Theologorum Pontificiorum, cum Iſidoro [k] ſequitur, & pro eadem Innocentii VIII. Bulla contra maleficos, pugnat.

Quare cùm quæſtio hæc coram Sigiſmundo Cæſare fuiſſet agitata, ut Bodinus aſſerit, tandem contra Caſſiani judicium conſtitutum fuit, poſſe copulationem & generationem exiſtere: quod etiam gloſſæ ordinariæ & Thomæ Aquinati [l] placet.

Et Hollerius [m] inquit, non omnino veterum Theologorũ authoritatem contemnendam eſſe, omniumq́ue gentium communem conſenſum de Incubo & Succubo, cùm etiam experientia atteſtetur. Meminiſſe enim ſe, in primitivæ Eccleſiæ hiſtoriis legiſſe, Catechumenos hujuſmodi dæmonum ludibriis vexari ſolitos, qui deinde cœnæ ſumptione liberabantur. At nunc ſumma Chriſti luce affulgente nobis, ab his tenebris nunc nõ eſſe metuendum. In Gẽtilitiis illis Ceremoniis multa ejuſmodi deliramenta reperiũntur de Symphytis & Pythone, ſpiritu divinatore occupatis: ſed

multò lepidiora apud Hebræorum Rabbinos. Scribunt enim hujuſmodi phantaſmata ex ſemine Adam procreata fuiſſe, centum illis & triginta annis, quibus ab uxore abſtinuit, poſtquam Cain fratrem interfecit: qua de re infrà. Quare pro ſingulari remedio jubent circulos ſeptem circum ſepulchrum fieri, ne cadaver intromittendum ſubeant, eoq; ad nocendum utantur. Alcinous, in dogmate Platonis, retulit ad vaticinia, oracula, ſomnia, &c. Sed in veterum quoque Medicorum libris multa remedia reperiuntur, ad Symphytos & dæmone occupatos & Incubos, ut apud Alexandrum & Actuarium. Qualis eſt illa Hippocratis Antidotus, territis, lemuribus & dæmonio occupatis, lunaticis, cum ſpuma Tauri.

Conjunctionem hanc cum dæmonibus ſic probat Delrius [n]: Dæmones poſſunt defunctorum corpora aſſumere, vel de novo ſibi ex aëre & aliis elementis ad carnis ſimilitudinem palpabilia effingere ac formare, poſſunt illa pro libitu movere & calefacere: ſic ergo poſſunt, quem natura non habent ſexum, artificiosè exhibere, & viris ſpecie fœminea, fœminis ſpecie virorum abuti, & has ſubjicere, & illis ſe ſubſternere: poſſunt etiam aliunde acceptum verum ſemen adferre, & naturalem ejus emiſſionem imitari. Quare cùm poſſint hæc omnia facere, & eos face-

facere experientia doceat, non eſt cur dubitemus.

Et Valeſius [a] aſſentitur his verbis : ſed & nunc omnes malefici , necromantici & maleficæ illæ , quæ Styges ſeu lamiæ vocantur, (Hiſpanè bruſas) tenentur hoc infami crimine convictus cum dæmone : ineunt enim cum dæmonibus amicitias, proh dolor, renunciantes gratiæ DEI, & ignorantiſſimi hominum, figmentis delectantur , & ſordidiſſimæ mulierum ex diabolicis illuſionibus , quærunt carnales voluptates. Sed quo pacto hæc mentiuntur dæmones? Præbent ſe conſpiciendos his aut illis formis, pulchris quidem aut turpibus, ut ex uſu illis eſt, ad eas, quibus tunc temporis parant technas, corporibus hinc inde conquiſitis & circumfluo aëre, aut, quæ in illo volvuntur corpuſculis : ac nonnunquam etiam ne id quidem faciunt , ſed corporis ſpeciem in ſolius hominis intuentis oculis confingunt , ut revera homo nullum corpus videat, ſed ſibi videatur videre : ut autem congrediatur & coëat, perinde facit, fictitia conflat corpora, aut velut oculos, ita tangendi organum deludit , paſſionem illi inferens talem, qualem à veris objectis ſolet ſubire. Ita verò conſtat mulieris corpus eaſdem voluptates capturum, ac ſi veriſſimus eſſet corporum congreſſus, res enim ipſæ non ſentiuntur, neque animam attingunt, niſi per paſſiones propriorum inſtrumentorum ſenſuum ; has paſſio-

paſſiones, ſi ementiri ſciat dæmon, nihil refert ad ſenſus voluptatem, verarúmne an falſarum rerum objectu id fiat.

Quare Bodinus [o] copulationes iſtas, neque illuſionibus neque morbis adnumerari debere aſſerit, ſiquidem ex confeſſione conſtet, eas morbo Incubo dicto infeſtari non potuiſſe, poſteaquam certo die locoque ſaltârint.

a *de ſacra Philoſ. cap. 8,* b *lib. 8 de civit. Dei.* c *lib 2. c. 6.* d *in collatione patrum, referente Ruff lib. 5. de concep cap. 6. & VViero lib. 2. cap. 44* e *lib. 2. cap. 39.* f *addit. ad c. 5. fori Romani.* g *Pet. Martyr, Chytræus, Lerchemer Fichardus, Gödelman. VVierus, Biermannus.* h *lib 5. Bib ſac. anno 77 vide & Panalium in error. Tertull. an. 1. Pererium lib 8 in Gen diſ. 1.* i *lib. 15. civit. Dei, cap. 23.* k *lib. 8. Orig. Alex. de Hal. 1 p. q. 78 Thom. Bonavent. Scot. Dur. Gab. in 2. cl. 8. Guil Pariſ. de univer par ult. cap. 13. Abulen in cap 6. Gen. q 6. & cap. 7. Exodi q. 11. Auctor mallei Malefic. Grill. Rennig. & alii JC. communiter.* l *in 6. Gen.* m *in ſcholiis in caput de Incubo lib 1. de morb. int. cap. 14.* n *diſq. mag. lib. 2 q. 15.* o *lib. 2. de dæmon. c. 7.*

CAP. XXII.

An concubitus exemplis demonſtrari poſſit.

Diabolus, ut Bodinus habet; concumbit iis, quæ Deo renunciarunt, ut viri cum fœminis, & quidem ſub ſpecie hominis. Quod probat primò auctoritate D. Auguſtini ſcribentis, iſtam diabolorum cum mulieribus copula-

pulationem adeò certam esse, ut contradicere magnæ sit impudentiæ: moxque subjungit verba ex Augustino, quæ suprà adduximus. Et Geraldum, Lilium & Isidorum rem eandem narrare refert.

Joannes Meyerus [a] scribit, anno 1459. ingentem virorum fœminarumque numerum in Atrebatiorum oppido crematum esse, qui inter se accusantes fatebantur se motu ad saltationes fuisse transvectos, & cum diabolis, quos adorabant, humana specie copulatos.

Jacobus Sprengerus & Collegæ, quatuor Magorum quęsitores se de innumeris sagis cognovisse scribunt, plurimasque sagas supplicio ultimo addixisse in Germania, nominatim verò in Constantiensi & Ratisbonensi agro, anno 1485. quæ omnes fatebantur, diabolos concubuisse secum, postquam DEO & religioni suæ, diabolo auctore renunciassent: & non paucas extitisse, quæ nec accusatæ, resipuerint, & à consortio isto discesserint, confessas, diabolos tantisper dum fuerunt sagæ, cum ipsis rem habuisse.

Addit Bodinus ex Sprengero: sagas persæpe in agris & sylvis se retegere, & clara die cum diabolo coire, & sæpe retectas in agris visas, interdum etiam hærentes diabolis (quos homines esse existimabant) à viris suis esse deprehensas, eosque gladio cædentes nihil effecisse.

In historia S. Bernhardi legitur, sagam extitisse,

tisse, quæ marito suo nec percipienti accumbens, sæpenumero diabolo commiscebatur. Auctor vitæ [b] meminit mulieris cujusdam, cujus turpi consuetudine impurus spiritus integro septennio usus, baculo primum D. Bernhardi, inde excommunicatione publica, fugatus fuit. Et Paulus Grillandus JC. Italus [c], qui de sagis plurimis cognovit, narrat, se anno 1526. Septembri mense à S. Pauli ad Rom. Abbate, rogatum esse, ut de tribus sagis cognosceret, easque inter cæteras confessas esse, Magas singulas cum diabolo coire.

Hanc opinionem Henricus Coloniensis confirmans, scribit, in Germania nil tam vulgatum esse, adeoq; in tota Græcia & Italia notissimum: nam Fauni, Satyri, Sylvani dęmones sunt & maligni spiritus, & illud quod vulgò dicitur σατυρίζειν, nihil esse aliud, quàm scortari.

Ex Bodino historias aliquot subnectamus. Joanna Harvilleria, Verberii ad Cōpendiensis nata, inter cætera confessa, ex decreto Curiæ sententiam judicis Sanlisiani confirmante, matrem ipsius vivā igni adjudicatā fuisse: se verò annos duodecim natā, à matre oblatā fuisse diabolo specie hominis atri, amictu atro, ocreis ac calcaribus instructi, gladio accincti, equum nigrum habentis præ foribus, utente his verbis: ecce filiā meam, quam spopondi tibi: ad ipsam verò dicente: ecce amicum tuum, qui beabit te: ex eo tempore, DEO & religioni renun-

renunciasse, & illum sic concubuisse secum, ut viri cũ fœminis solent, nisi quod frigidum erat semẽ: id octonis postea diebus, aut quindenis fecisse, nec percipiente viro cùm simul in lecto essent, etiã diabolum semel ex ipsa quęsivisse, an gravida ex ipso vellet fieri, se autẽ renuisse.

Adriano Ferreo, generali Regis vicario apud Laodunenses, confessa est Margarita Bremontia, uxor Noelis Lavareti, se die Lunæ pximo nocte ineunte, cũ matre Maria, in conventum, qui ad Franquisanum pistrinum prope Lognium in prato habeatur, ivisse: matrem inter femora scopas habentem, quędã dixisse & statim utramque eò exportatam esse, ubi invenerunt Joannam Robertam, Joannã Guilielmam, Mariam uxorem Simonis Agni & Guilielmam cujusdam Grassi uxorem cũ suis scopis singulas: eodem sex diabolos humana specie advenisse, aspectu horridos, factaq; saltatione, diabolos concumbentes rem cũ ipsis habuisse: eorum unum qui saltantem duxerat, cepisse ipsam, bis osculatã esse (huc refer quæ suprà adduximus ex Platonicorum sententia, lascivos esse & mulierũ amplexus exoptare) & ampliùs semihorã cum ipsa concubuisse, pfrigidumque semen ejecisse, Joanna Guilielmina assentitur hujus dictis, semihoram fuisse copulatos fassi & perfrigidũ semen ab eo excretum.

Magdalena Crutia, Cordubæ in Hispania nata, monasterii cujusdam Abbatissa (inquit Bodinus) cùm in artis magicæ suspicionẽ apud

reli-

religiosas venisset, eoque ab igne si accusaretur sibi metueret, anticipandi consilium cœpit, veniamque à Papa impetrandi: quare, anno 1545. fassa est se duodecimo ætatis anno à maligno spiritu, qui Mauri nigri præ se ferebat speciem ad incestum sollicitatam, ei consensisse, & ab eo tempore, annis ampliùs triginta ei concubuisse, illius opera se cùm in Ecclesia esset, in editum fuisse sublatam, & monialibus communionem sumpturis post consecrationem hostiam in aëre ad se perferri solitam cæteris videntibus, à quibus sancta habebatur, & vidente Sacrifico, qui tum hostiam unam desiderari animadvertebat: interdum etiam parietem quodammodo fuisse divisum, ut hostia videnda exhiberetur. Huic resipiscenti (ut ajebat) Paulus III. Papa, veniam dedit. Verum tamen hanc inde ab utero dicatam Satanæ à parentibus fuisse, putat Bodinus, idcirco quòd dixerit Satanam sibi, cùm sextum ætatis annum ageret, apparuisse, quæ justa ad noscendum ætas puellarum: & duodecimo ætatis anno, qui puberum annus est, sollicitasse, quòd Joannem Harvileriam de eadem ætate confessam esse ostendimus. Hæc historia in toto Christiano orbe pervagata est.

An locus ille in lege DEI [d], Maledictus, qui dabit Molocho semen suum, de his intelligi potest? itemque de iis, qui liberos suos dicant diabolo: quòd scelus supra omnia, quæ cogitari possunt, est execrabile, & cujus causa

DEUS

DEUS furorem suum contra Amorrhæos & Cananæos ait exarsisse, eosque propter flagitia huiusmodi de terra deletos esse. Illud etiam fieri potuit, ut eæ familiæ, de quibus Plinius [e], in Africa & Illyride versantes Psylli & ὀφιογενεῖς, id est, serpentibus geniti, qui in serpentes potestatem habent, & oculorum aspectu fascinant atque enecant; ea igitur sint ex illorum numero, qui à pueritia dicati & inde ab utero Satanæ devoti sunt, aut saltem ab ortu; quemadmodum in Thessalia, ex quo malum istud per Medeam Circes agnatam fuit importatum, non potuit unquam ejici. Parenios enim liberos antequam essent editi, Satanæ dicabant, & in hoc flagitio posteri tanquam hæreditario, pergebant; etiam primogenitos solebant Satanæ offerre, ut apud Prophetam Ezechielem [f] scriptum habetur: nonnulli etiam inde à matris utero, ut nobilis Germanus in uxorem exardescens, cùm imprecatus esset, ut diabolum pareret, illa monstrum aspectu horridum peperit: magus enim insignis existimabatur.

Recentior historia apud Wierum legitur, de Gertruda moniali, in monasterio Nazareth Coloniensis diœcesis, quæ adolescentula annum decimumquartum agens, collegiatis suis indicavit, Satanam cum ipsa singulis noctibus concumbere: cujus rei periculum facere volentes cæteræ, à spiritibus malignis occupatæ fuère. Addit Wierus, se præsente, multisque

claris viris, in eo monasterio anno 1565. amatorias literas ad dæmonem ſcriptas in Gertrudis ciſta repertas eſſe.

Antonius de Torquemada [g] Hiſpanus, binas habet hiſtorias: alteram de Hiſpania fœmina nobili, Cerdenas genere: quæ ſe per vetulam ſagam cùm annum ageret duodevigeſimum perductam fuiſſe narrabat, & ex eo tempore cum dæmone rem habuiſſe: quæ viva & impœnitens cremata eſt. Alteram verò reſipuiſſe narrat, & in monaſterio collocatam fuiſſe.

Bodinus refert, Adamum Martinum, Laodunenſis conſeſſus procuratorem ſibi narraſſe, ſe anno 1556. de ſaga Biebræ, in juriſdictione D. Boani, Veromanduorum præfecti quæſtionem habuiſſe, quæ confeſſa ſit Satanam, quem ſocium ſuum appellabat, rem ſecum habere ſolitum & ſe frigidum ſemen illius perſenſiſſe: quæ cùm ad ſtrangulationē primùm, dein ad ignem fuiſſet damnata, viva tamen igni tradita, culpâ carnificis, ac potiùs juſto DEI judicio.

Boethius Scotus [h], hiſtoriam quoque recitat anno Chriſtianæ ſalutis 1486. navigantibus è Fortheo æſtuario, negotiationis cauſa in Flandriam, tanta ventorum oborta eſt vis, ut velis, malo, armamentiſque ruptis, & navi fœdè inter tumentes undas jactata, certiſſimam mortem cuncti exſpectarent. Navicu-

vicularius tantam, tamque insolitam aëris inclementiam eo tempore demiratus (suberat enim Solstitium æstivum) quum id non syderi, sed malorum dæmonum insidiis magnis clamoribus tribueret: reddita est vox ex ima navi mulieris se miserè incusantis, quod Incubo humana sub effigie, qui cùm per multos anteactos annos habuisset consuetudinem, jam tum fuisset commixta & ab eo subacta: mari ergo se celeriùs tradendam, ut ipsa pereunte, quæ tantam mali imminentis causam præstitisset, cæteri DEI benignitate permanerent incolumes. Accedens ad lachrymantem fœminam, jubente naviculario, sacerdos, ejus atque cæterorum saluti consulendi causa, crimen jam palàm fatentem, horrentem scelus vehementer alto pectore suspiriis indicibus pœnitentemque facti, piè est hortatus, ne sibi deesset, cui certò cognosceret, numinis favorem adesse, crimina lachrymis ac animi pœnitudine deleri (tantam miserentis DEI clementiam esse erga mortales, ut altius vel in malorum profundum lapsos, resipiscentes nonnunquam ad majorem longè, quàm unquam antea habuissent, gratiam recipiat) Media pii sacerdotis adhortatione, quum multis suspiriis afflicta mulier admissum facinus deploraret, cunctis visa est atra nubes è navis sentina prosiliisse, ingentique sono,

flamma, fumo atque fœtore sese dejecisse in mare. Sedatum est inde cœlum, pacatumque mare, & negociatores cum navi, cunctis suis rebus salvis in optatum portum abiere.

Jacobus Ruff Tigurinus Chirurgus [i] coire posse, permittente Deo, forma hominum sumpta, neminem negare scribit, quod & D. Augustinus attestatur: id quod veteribus non modo probatum, sed apud ipsos multis exemplis esse compertum: & exemplum sequens subjungit. Superioribus annis (scripsit autem anno 1554) scortum quoddam noctu à dæmone forma hominis compressum, confestim in ægritudinem maximam incidit, ita ut brevi uterus & genitalia ipsius tabe, vel gangræna absumpta sint, & nullo prohibente medicamine, ilia quoq; & inguina ejus exciderint.

Sic in Indiæ Occidentalis historia [k] legitur, apud Indos pro certo haberi, Deum ipsorum Cocoto, fœminis concumbere, nam illorum Deos planè diabolos esse.

Apud Babylonem Assyriæ metropolim, Herodoto auctore, supra turres octo sibi invicem impositos sacellum est, in eoque lectus magnus splendidè stratus: in quo Deum suũ Chaldæi noctu recumbere ajunt, eique mulierem aliquam ex indigenis, quam scilicet Deus ipsorum delegerit, adjungunt. Ad eundem quoque modum in Thebani Jovis Jano, (si modò Aegyptiis fides habenda est) mulier cubare creditur. Quæ mulieres cum viris non

putan-

putantur habere consuetudinem. Idem fit apud Patara Lyciæ civitatem, quando oraculum celebratur: neq; enim id fit perpetuò, atque ubi id futurum est, vates noctu in templum concluditur.

Mauritani, referente Scaligero [l], in regno Fez divinationibus utuntur, ajuntque dæmones alios candidos, alios atros, alios rubeos: divinatricibus quoque mulierculis, quæ cum dæmonibus habere sese commercia profitentur, fidem habent: nec dubitanti, quicquid illæ effatæ fuerint, futurum. At eas irrident indigenæ cordati viri, contumeliosoque nomine vocant Sahacat, id est, Tribades.

a *hist. Fland lib.16.* b *ut habetur in Theatro Zvving. volum 9. lib.3. p.2299* c *lib de sortilegiis.* d *Levit 20 v 2. Jeremiæ cap 32 v. 35* e *l 7. cap.2.* f *cap 20.* g *in horto florido* h *lib.8 hist Scoticæ, quam etiam refert VVierus l.2. c.45 de præstig.* i *de mulieb l.5 c 6.* k *lib.1 cap.27.* l *lib.1. exer. 355.*

CAP. XXIII.

An concipiant ex dæmone & proles nasci possit.

ETsi demonstratum sit, dæmones concumbere, pluribusque exemplis comprobatum, nondum tamen constet an concipiant & proles nasci possit, id nunc inquirendum. Quemadmodum in præcedentibus, sic etiam in hac quæstione, auctores non conveniunt.

Etenim Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus & Gregorius Nazianzenus contra Lactantium & Josephum asserunt, ex hac copulatione nihil procreari: si fiat, diabolum in carne, non hominem fore.

Sic & Jacobo Ruff, pro summa dæmonis impostura, & perversa persuasione hominum hæc habenda sunt, eatenus ut non credamus dæmones mulieres imprægnare, neq; vicissim dęmones mulierũ forma sumpta à viris imprægnari posse: nam sine humano semine hominẽ unquam natum esse (excepto unico Salvatore nostro) simpliciter, ut rem verissimã affirmat.

Cùm quęstio hęc coram Sigismundo Imperatore ageretur, constitutũ fuit, non solùm copulationẽ istam fieri posse, sed & generationẽ existere: & Thomas Aquinas [a] scribit, eos qui ex isto coitu procreantur, aliter à natura comparatos esse, quàm qui naturæ lege. Delrius [b] secutus Grillandũ, asserit ex cõcubitu hocaliquando prolem nasci posse, & tum prolis verum patrem, non fore dæmonẽ, sed illum hominẽ, cujus semine dæmon abusus fuerit: & ostendit, hoc Plutarchũ in Numa, Paracelsum, Ulricum Molitorem [c] & Nicolaũ Remigium [d], sed argumentis leviculis negasse, & Benedictum Pererium nõ negare, duntaxat dubitare.

Sed hoc olim Aegyptii, teste Plutarcho, affirmârunt & cõmuniter affirmant Scholastici, ut Thomas [e], Scotus, & alii [f]. Verùm Sprengerus [g] scribit, Germanorũ hanc opinionem esse,

esse, nonnunquam ex isto coitu nasci liberos, quos appellant Wechselkind/ i.e. mutatos liberos, vel Wechselbalg: hos aliis longè graviores esse, macros, & qui ne tribus quidem nutricib. exsuctis pinguescant. Tales censet Delrius, nõ ex Incubis, sed per fraudem quasi ex Succubis dęmonibus natos, vulgò Cambiones vocatos, quos ferunt adeò lacte insaturabiles esse, ut etiam quatuor nutricum rumis exhaustis, macilenti perseverent, ponderosissimi tamen, & tandem post aliquot annos evanescere: quos Itali à continuo vagitu Vagiones appellant.

Talem arbitratur Delri⁹ fuisse puerũ, quem p Galiciã & Asturias Hispanię, ante años 29. mẽdicus quidã summa cũ defatigatione humeris bajulabat, cùm ex nostris, inquit, eũ quidam in itinere repertum prope flumen ut trãsvaderet, misericordia motus, retrò se in jumentũ sustulisset, vix valida bestia potuit eũ in alterã ripam exponere. Paulò pòst mendicus cõprehensus fassus est eũ puerũ, nõ puerũ, sed diabolũ fuisse, q sibi pmisisset, omnes se ad eleemosynas ei conferendas pellecturũ, quãdiu sic circũferetur habitu pueri morbosi & fasciis involuti.

Sprengerus insuper addit, alios esse diabolos specie puerorum, qui cum nutricibus Magis cõgrediuntur & plerumq; in incertum abeunt. Exempla alia infrà habebimus.

Bodinus refert, in agro Valesiorum & Picardiæ genus sagarum esse, quod vocant Cochemares: & Nicolaum Noblotum prædivi-

tem agricolam, in Altofonte Valesiorũ agro ipsi dixisse, se puerum sæpe de nocte sensisse Incubos aut Ephialtas ejusmodi, quos vocant Cochemares: postridie verò mane sagam illam vetulam, abs qua metuebat; post eam noctem, qua hoc sibi contigisset, venire solitam, ut ignem, aut aliquid aliud postularet: cæterum se quàm optima fuisse valetudine. Hoc non illum solùm, sed alios complures affirmare.

Consimilem huic historiam Scoticæ historiæ libro octavo legimus, fuisse quendam singulis noctibus à saga oppressum, ut neque exclamare, neque se expedire posset: tandem verò precibus & orationibus liberatum esse.

Argumenta, sententiam hanc de imprægnatione, maximè Nicolai Remigii, impugnantia, Delrius adducit & sequentibus verbis refutat.

Primum est, Dæmon & homo specie differunt: ergo ex hac copula sequi nequit proles, (vel ut Ruff. naturæ lege similia similibus generari, certum est: ergo ex dæmone homo nasci non potuit.) Respondet Delrius, consequentiam esse nullam, tum quia ex equo & asina, & aliis specie discrepantibus animalibus, muli, thoes, leopardi, pantheræ & aliæ hybrides gignuntur: tum quia generatio hîc non tribuitur dæmoni, sed homini, cujus est semen, ut rectè D. Thomas [h]: & ideo hic ex homine, h. e. ex viro & fœmina nascitur homo.

Secun-

Secundum eſt: Dæmon eſt expers vitæ & origo mortis: ergo nequit eſſe auctor & origo actus vitalis: Reſpondet, vim hanc vitalem non ineſſe dæmoni, ſed ipſi ſemini: ſicut vis calefaciendi non ineſt ſcypho propinanti, ſed tubo fundenti, ſed ipſi vino f.

Tertium argumentum. Semen quod dæmon infundit, ſagæ fatentur eſſe frigidum, & nullam adferre voluptatem, ſed horrorem potius: quare non poterit inde generatio conſequi. Argumentũ hoc fuit Marci Epheſii apud Pſellum. Confirmat Remigius confeſſione ſagarum, quæ faſſæ ſunt omnem ſenſum voluptatis à tali copula abeſſe: imò & ſummum ſe dolorem percipere. Reſpondere cogit argumenti futilitas, quam vellẽ me plura in re inani & ſpurca refellendi, inſumere verba. Certum ergo videtur dæmonem, quando vult, ſub certi alicujus viri ſpecie deludere, & non vult ſciri ſe eſſe dæmonem, tunc, quam poteſt aptiſſimè imitari quæcunq; in veri viri & mulieris copula requiruntur: quare neceſſariò tũc curat, ut ſiquidem vult generationem ſequi (quod rariſſimè accidit: nec enim ipſe ſua unquam cauſa generationem intendit, qui ſibi ſimile nequit generare: ſed aliquando duntaxat, in gratiam Succubæ id optantis, conatur generationem ex alieno ſemine) adhibeat neceſſaria ad generationem: quare & prolificum ſemen quærit, & inventum conſervat & tanta celeritate perfert, ut vitalis ſpiritus non evapo-

retur, & quando & quale oportet, infundit. Quando verò non intendit generationem, tunc infundit aliquid ſeminis inſtar, calidum tamen, ne fraus deprehendatur: ſicque etiam corpus aſſumptum temporat, ne contactu timor, horror, aut aſpernatio afferatur. Sed quando cum illis rem habet, quæ dæmonem eſſe non ignorant, ut plurimum ſemen fictitium & frigidum exhibet, ex quo concedimus prolem naſci non poſſe. Deinde conſtat, ſæpè eum interrogare Succubas, num velint impręgnari: quæ ſi aſſentiantur, aſſumit verum ſemen aliunde actu carnali deciſum, ut docet Sprengerus [k]. Quæritur autem non tam quid fieri ſoleat, quam quid fieri poſſit. Unde ad confirmationem quoque argumenti patet ſolutio, voluptatis ſenſum quando abeſt, abeſſe, vel quia DEUS id prohibet providè: vel quia dæmon vult eum non adeſſe, ut ſic major ſit peccati fœditas atq; malitia: adeſſe autem poteſt hic ſenſus, ſi DEUS non prohibeat, & dæmon velit eum à Succuba percipi. Sanè quæ ad delectationem in hac ſpurcitia neceſſaria, hæc omnia dæmonem Incubum adhibuiſſe non rarò, conſtat exemplis illis, quæ narrant plurima Sprengerus, Binsfeldius & Ananias, & potiſſimum uno Sardienſis ſagæ & virginis Hiſpanæ nobilis deceptæ, quæ invenies apud Torquemadam & Grillandum [m].

Quartum argumentum: addunt denique, haud eſſe credendum, Dominum DEUM concur-

cur-

currere ad hujusmodi actum, aut animam tali corpori ex hujusmodi coïtu nato, infundere, & inchoato dæmonis operi coronidē addere. Respondetur, dæmonem quoad naturæ operationem hîc duntaxat esse instrumentū, & applicare solummodo agens principale, quod est verū semen humanū. DEUM itaq; concurrere ad ultimam dispositionē organici corporis (ab humano semine nati: accidentariū verò quid esse, & mortale duntaxat peccatū sagæ atq; dęmonis malitiam: juvat DEUS ut auctor naturæ, naturam: peccato verò, cujus auctor non est, non adminiculatur. Si quid hujusmodi valerent argumenta, sequeretur neq; ex fornicatione, neq; ex adulterio, neq; ex incestu proles gigni posse. Respondent, diversam esse rationē; quoniam in his ordo naturæ servatur, non verò in illo dæmonis hymenæo. Hæc responsio frivola est: nam etsi in casu nostro naturæ ordo, quoad physica generationis principia servatur: natura enim duntaxat postulat, ut ex viri prolifico semine, aptè mixto semini muliebri, proles nascatur. Hactenus Delrius.

Altera Jacobi Ruff ratio: neq; unquam tantum dæmonibus permisisse DEUM Opt. Max. cognovimus, ut illi liberos ex hominibus procreare, & suam quasi sobolem in homine ad DEI similitudinē condito, posset constituere,

[a] *in 6 c. Genes* [b] *disq magic l. 2. q 15.* [c] *de python mulierib. c. ult.* [d] *l. 1. dæmonol. c. 6.* [e] *lit. 8. in Gen disp 3.* [f] *Bonav. Gab. Abul. nec nō Rich Palud. Victo Med Mol. Alf à Cast. Syl. Spin. ex J C. Grill Binif auct mall & Nid 82 par. mal. q. 2. c. 7. vide*

Guil.

Guil. Parif. p ult. de universo cap 25. Ananiam lib. 4. de nat. dæmon. Molitorem de Python mulier. cap. 6. [h] *quodlibet. 6. ab 8. ad 6* [i] *vidê Thomam sup. ad 5 & Sprengerum 1. par mal qu. 4. ad 2.* [k] *par. 2. mal. qu. 1. cap. 4.* [l] *dialog. 3.* [m] *qu. 7. n. 8 & 9.*

CAP. XXIV.

Quomodo imprægnentur: & de Dæmonis semine.

DOctorum nonnulli, qui & Ephialtes & Hyphialtas, id est, Incubos & Succubos faciunt, putant Hyphialtas sive Succubos, virorum semen accipere, & Ephialtas sive Incubos, eodem in mulieres abuti, ut Aquinas, quod tamen ipsi Bodino incredibile videtur.

Clarius hæc exposuere Henricus Institoris & Jacobus Sprenger [a], Petrus de Palude, omnes tres ordinis Prædicatorum, & Martinus de Arles [b] Theologiæ Professor, & alii: qui dæmonem faciunt duplicem, alium qui jubeat, alium qui modo Hyphialtis, modo Ephialtis munere fungatur. Illum enim, dum uxores ad choreas sunt translatæ, alium Satanam mittere in forma Succubi, qui se prius marito substernat, qui adeò bene se accommodat coïre volenti, ut etiam callidissimum quemq; falleret, ut ait Thomas [c]. Deinde mulieri Incubum effici, semenq; viro antea ademptum, mulieris sinui in ipso actu instillari, atque hinc prolem concipi, atq; imprægnari.

Hoc

Hoc ipſum ſumpſêre ex Rhodigino [d]: ſunt, ait, qui affirmant, genitalem humorem à dæmone perfuſum haudquaquam ipſius natura percoqui, ſed excipi à viro, cui ſe ut fœmina ſubjecerit, qua ratione vatem Merlinum eſſe genitum Britannorum hiſtoriæ memorant.

Non tamen ipſe dæmon, vel fœmina, vel mas cenſendus. Sic enim Marcus Cheronenſis, referente Rhodigino, nullus dæmon, mas vel fœmina cenſendus, cum eorum corpora ſimplicia ſint, & ad omnem configurationem naturaliter apta: quare modò virum, modò fœminam præferunt: in id ſe nullo negotio conformant, quod imaginatio conceperit.

Quare, ut Leonus [e], unus & idem, modò eſt Incubus, modò Succubus: aſſumit enim corpus ex aëre condenſato & formam alicujus mulieris (aër enim fit coloratus per multam condenſationem, licet aqua per congelationem) & cum tali forma ſeſe offert in ſomnis alicui viro, aſſueto habere rem cum illa muliere, cujus formam dæmon aſſumpſit: unde vir credens ſe muliere amata & exoptata potiri, emittit ſperma, quod à dæmone ſuſcipitur & & conſervatur: qui dæmon poſtea ſit Incubus, & ſperma ſuſceptum ejaculat in vulvam illius mulieris, cui in ſomnis apparet ſub forma viri ab ea amati: unde talis mulier aliquando gravida fieri poteſt, non à dæmone, quoniam dæmon ſperma non habet, ſed à ſpermate viri, ope tamen dæmonis in arvum genitale intromiſſo.

Et

Et Thomas vult, semen hoc à dæmone conservari posse, tum propter motus celeritatem, tum fomenta pro defensione adhibendo. Et Delrius asserit, diabolum semen aliunde acceptum (verbi gratia, in ea quæ somnianti viro contigit illusione) deferre, & qua est agilitate, & naturalium rerum peritia, calorem prolificum in semine, quantumvis ille subtilis & aëreus sit, ac facile dissipabilis, conservare, & illud deniq; quo momento mulier ad concipiendum optimè est disposita, quod eum nõ latet, tum illud matrici sic infundere, vel naturali vi attrahendum exhibere & muliebri semini commiscere.

Nugari Thomam scribit Wierus: si enim hoc fieri posset, quam fœcunda monstrorum mater tam longo tempore extitisset humanum genus, semine ex feris vel bestiis permutato translatoque ab Incubo dæmone, & mulieris sinui infuso.

Sed dices, forte eo modo quo Averroës [f], qui scribit mirum nequaquam videri, quod mulier absq; concubitu, absque viri confricatione gravida fiat, dummodo sperma viri, ejus vulva aliquo modo attrahere possit: nam habet propriam virtutem cum eo à tota specie: & ad hoc probandum, narrat historiam superius plenius allatam, cujusdam mulieris suæ vicinæ, quæ ingressa balneum, in quo mali homines sperma emiserant, gravida evasit: eius enim vulva, quæ veluti magnes attrahit fer-

uterum, illud ſperma ſtatim arripuit: ob hoc igitur non eſt dicendum, quod filius inde natus, eſſet filius balnei: nam verè erat filius viri à cujus ſpermate in balneo ortum duxit. Addit Leonus, ſe hæc incidenter dixiſſe de Dæmone Incubo & Succubo: deque muliere abſque viri concubitu gravida facta: quæ cum ſenſibus minus expoſita ſint, vera eſſe, vel falſa, affirmare non poſſe. At Paræus, hanc Averrois ſententiam falſam dicit.

Similis eſt narratio Alberti ſcholiaſtæ ſcribentis: Si ſemen emiſſum ad terram, poneretur ad matricem, poſſibile eſſe, quod conciperet: & ſæpius contingere, ſi vir in balneo ſperma emittat muliere præſente, ipſam tanquam in coitu concipere, & cætera.

Quid? quod & D. Thomas & Delrius volunt, virginem ſine miraculo & ſalva virginitate concipere. Sic enim Delrius: Conſentaneum eſt, poſſe dæmones efficere, ut virgo mente & corpore permanens, non tamen ſine virile ſemine, concipiat. Probat, quia poteſt virgini dormienti & ignaræ, aliundè ſumptum verum & fœcundum ſemen ſine congreſſu carnali, hymene, aliiſve clauſtris virginitatis incorruptis, infundere. Ut autem, addit, in partu virginitas conſervetur, hoc dæmon nequit: cum enim ad hoc vera corporum pene-

pene-

penetratio requiratur, quæ virtuti divinæ reservatur, id ſine ſpeciali miraculo fieri non poteſt. Exemplum quoque de Bambergenſi puella, quod recitat [h] Niderius cautè legendum eſſe, & de mentis tantum virginitate accipiendum: carnis enim integritatem amiſerat per eandem copulam, qua conceperat. Nec à viro mulier cognoſci poteſt ſine virginitatis jactura: nec impregnari, niſi cognoſcatur. Scio quid multi ſcriptores narrent de variis, quæ conceperint duntaxat ex ſemine quod in balneo, in quo illæ lotæ, prius fuerat effuſum. Simile refert Averroes, & de alia Albertus Magnus [i]: ſic Hæbrei fingunt Benſyram ex filia Ieremiæ prophetæ natum: ſed mentiuntur. Ieremias enim virgo manſit) ſed non credo: quia neque virtus attractiva matricis, tam à ſe longè queat vim exſerere, neque aqua ſolertiam habet quam dæmon, ſpirituum evaporationem prohibendi: at ſemen illud, ſi fœcundum fuiſſet, fundum aquæ petiiſſet, non ſupernataſſet. Minus incredibile eſt, quod ſcribit D. Thomas [k], poſſe fortaſſis mulierem abſque miraculo & ſalva virginitate omnimoda concipere: Sicut dicitur accidiſſe cuidam puellæ jam pubeſcenti, &c. (ſuprà enim adduximus) Hoc ſequitur, & à dæmone idem præſtari poſſe, ut Abulenſis contendit.

Hoc ipſum vult & Valleſius [m]: ſed quo pacto generent, quærit. Reſpon. certè non generare, neq; id dici in ſacris eloquiis: ſed ingreſſi

ſunt

ſunt filii DEI ad filias hominum, & illæ generarunt. Itaque illis ad eas ingreſſis, ipſæ generarunt, & ex proprio ſemine & ex ſeminibus hominum, quæ cum petulanter in illa totius carnis corruptione eff underentur, receptabantur à Succubis, & in uteros earum quæ ſeſe illis ſubdebant, immittebantur ea celeritate, ut genitivus ſpiritus non diſſiparetur: jam verò ut homines potentes, famoſi pariter ac ſuperbi & nequiſſimi, ex turpibus illis congreſſibus naſcerentur, naturali etiam cauſa arbitror, ait, eveniſſe. Ea vero eſt, quod cum dæmones mendaciſſimi, hanc de ſeſe opinionem ſtuderent ingerere, quod generarent, curabant omni arte, ut grandes, robuſtiſſimi, ferociſſimi, ſuperbiſſimi ac nequiſſimi naſcerentur, ut parentum ſimilitudini imputaretur, præterquam quod tales illi vellent eſſe omnes homines.

Sed quale nam eſt ſemen dæmonum? Subjungit Valeſius: qua verò arte id efficere poſſint, dicam: immittebant in uteros, neque qualicunque, neque quantulumcunque ſemen, ſed plurimum, craſſiſſimum, calidiſſimum, ſpiritibus affluens & ſeri expers: id vero erat eis facilè conquirere, deligendo homines calidos, robuſtos & abundantes multo ſemine, quibus ſuccumberent: deinde & mulieres tales, quibus incumberent: atque utriſque, & viris inquam & fœminis voluptatem ſolito majorem afferendo: tantò

enim abundantius emittitur ſemen, quantò cum majori voluptate excernitur: poterunt verò illi voluptatem augere, & titillando plurimum, & imaginatione, plurima ad rem facientia repræſentando: maxima enim pars venereorum motuum ab imaginatione fluit: quo fit ut religioſi viri & DEO adeò deditꝭ, ut imaginationem etiam compeſcant, ejuſmodi motus non perſentiſcunt: robuſti ergo & grandes ut naſcerentur, ita poterant dæmones procurare, ut verè eſſent peſſimi, poterant magica arte corrumpere ſemen, atque ad eam temperiem transferre, ut cum robore corporis, in omne vitiorum genus pareret propenſionem: nimirum receptiſſimum ab omnibus illud Galeni, Animi mores corporis ſequi temperaturam. His addiderunt nugaces aſtrologi, potuiſſe dæmones ad illos congreſſus obſervare quoſdam Aſtrorum concurſus & aſpectus, qui tales homines nati eſſent gignere: Theologi fortaſſe dixerint, denegaſſe DEUM gratiam ex adeò nefandis criminibus natis. Hæc Valeſius.

An ſemen proprium habeant, quæri poſſet? Alii proprium habere aſſerunt: alii verò ſurreptum hominibus: proprium habere, colligere eſt ex Cœlio Rhodigino [d], ſic ſcribente. Marcum quendam in Cheroneſo Græciæ contermina, fuiſſe legimus, qui genus ſuum in Meſin fluvium referebat, homo

mo ſolitudinis præcipuè amator, & dæmonum cultor eximius, quo nomine de illorum natura pleraque perſecutus, aliis etiam eſt impertitus, ſicut illud, dæmones non pati ſolum, ſed valdè utique pati. Quin eſſe item ſemine fœcundos, idque generandi ſtudio effundere, ſuccreſcereque inde animalia quædam modi non magni: habere enim genitalia, ſed neutiquam noſtris ſimilia. Porrò quia excrementitium quiddam effundant, connutriri quoque: alios quidem inſpiratione, alios etiam humore: verum non ore ſicut nos, imò verò ut ſpongiæ atque oſtrea. Nec tamen dæmones hoc omnes pati, ſed qui materiæ conjunctioris ſint, quique lucifugæ intelligantur, aquatici atque ſubterranei. Sed paulò infra opinio hęc refutabitur.

Contra dæmones proprium ſemen non habere, ſed aliis dum Succubus fit, ſubripere, ex iis quæ ex Valeſio, Delrio, aliisque adduximus, colligere eſt.

Etſi, inquit Paræus Chirurgus Gallus ", Petro Paludano & Martino Arelatenſi, minimè abſurdum videatur aſſerere, dæmones hominem gignere poſſe, ſi ſemen viro alicui, ſeu mortuo, ſeu vivo ſubductum in uterum muliebrem effuderint; eſt tamen abſurdiſſima & falſitatis plena hæc opinio. Semen enim virile, ſeminali ſeu ſanguinea materia & ſpiritu multo

conſtans, ſi alio à teſticulis quam in uterum vel minima mora divertat, evaneſcentibus vestigiò calore & ſpiritibus, extinguitur. Nam vel ſola virilis membri longitudo major inter ſterilitatis cauſas cenſetur, quod per illam viæ longitudinem ſemen refrigeretur. Si qui ſint qui inter concubandum, poſt effuſum ſemen ſtatim à complexu muliebri ſe revellant, propter ſubeuntem, inhiantem adhuc uterum aërem, qui ſemen corrumpere creditur, generare non poterunt.

Dæmonem Succubum, inquit Ruff, ex viro poſſe genituram concipere, & mox mutatũ in Incubum, genituram in uterum mulieris projicere, & ex eo hominem generare, ut eſt falſiſſimum, ita nullam prorſus fidem mereri debet. Nam & religioni & naturæ repugnat plurimum. Si enim hoc poſſibile eſſet, quot ferarum monſtris humanum genus tanto tempore, ſeminum permutatione per dæmones in brutis & hominibus facta, infeſtatum eſſe à tanto humani generis hoſte, vidiſſemus?

Quare rectè de his Conciliator *, dicens: Sciendum teſticulos viri generativæ virtutis eſſe principes, non ſolos tamen, quia ex his ſolis generandi non fit principium, neque per ſe ſoli generationem poſſunt perficere: primum enim ex corde principium eſt, propter vitalem in ipſo expoſitam, ita ut nil vivum ſine ejus virtutis adminiculo generari

poſſit:

possit: nam vitali virtute & naturali calore testiculorum virtus tandem constat. Quare dæmonem ut Succubum ex hominibus concipere, & in homines ut Incubum conceptum semen projicere & hominem generare posse, non fabulosum modò dictu, sed impium etiam creditu dicimus.

Quare & Wierus p, iis qui volunt, Succubum accipere semen à viro, & Incubum mulieri infundere, respondet. Semen generationi aptum, si extra propria conceptacula qualicunque translatione feratur corrumpi: propterea quod spiritus ac calor cordis, nec adsit, nec debita & quantitate & qualitate in eo temperatus sit: ridicula enim quæ Averroës & Alberti Scholiastes de semine effuso referunt. Sic Dominicus Leonus, cum sensibus minus exposita sint, vera esse, vel falsa affirmare non potest.

An verò semen hoc sit calidum, vel frigidum? Si credimus sagarum supra nominatarum confessionibus, dicemus frigidum, quia tale effusum persensêre. At contra Valesius, calidissimum, spiritibus affluens & seri expers emittere asserit. Ipse verò Delrius; ut diximus, distinctione utitur: illos quandoque calidum, quandoque frigidum ejicere: quando enim cum illis rem habeat, quæ dæmonem esse non ignorant, semen fictitium & frigidum exhibere: quando verò ignorantes sub alicujus certi viri specie

 delu-

deludere, & dæmonem esse, sciri non vult; & generationem sequi cupit, tunc prolificum semen quærere, & calidum infundere.

An dæmones vi sua & propria substantia more animantium generare possint?

AD hanc quæstionem Delrius respondet, illos nequaquam posse: probatur, quia nec dæmones inter se ullam individui vel speciei multiplicationem (qui fuit error Gregor. Nysseni [q]) nec dæmones corpus aëreum, vel ullum habent omninò (ut contra Platonicos, Francisc. quoque Georg. & Cojetanum tenendum est) quare nec in proprio suo corpore commisceri possunt (ut optimè docet Pererius [r]) nec ullum semen, nedum prolificum quantumvis tenue habent: qui fuit error Marci Ephesii, Josephi & fortasse Athenagoræ, Tertulliani & vetustissimorum illorum Patrum: quomodo proprium semen habere possint, cum semen sit substantiæ corporeæ viventis pars & residuum cibi optimè concocti, ex meliorum scriptorum sententia [s]: dæmones verè sunt substantiæ incorporeæ & ideò de suo non possunt corporeum semen præstare, sunt etiam expertes animæ, vegetantis autem animæ functio est, naturali calore cibum acceptum

con-

concoquere. Ideò certissimum est hoc axioma, & hanc conclusionem scriptores quidam magni nominis asserere voluerunt, ut D. Chrysostomus [t], & alii: horum sententiam, scribit Delrius se retulisse & explicasse commentariis in Senecæ Herculem furentem: quem librum non licuit videre.

a *volum* 10. *tract. de sortil. quæst.* 7. *num.* 16. b *tract. de superstit* c *tit. de mirac. quæst.* 15. d *lib.* 2. *cap.* 6 e *de morb. part. lib.* 2 *sec.* 1. *cap.* 13. f 2. *collect.* 10. *citat. & Leonus.* g *lib. de form. hom. cap.* 1 *de gener, embry.* h *Formicar. lib.* 5. *cap.* 10. i *de form. hom. cap.* 1. k *quodlib.* 6. l *com. in cap* 19. *Genes.* m *de sac. Phil. cap* 8. n *lib.* 24 *cap* 16. o *lib. de modic. diff.* 25. p *lib.* 2. *cap.* 42. q *de nat. hum cap.* 18. r *disq. lib* 8 *disp.* 2. s *vide Tiraquell. l connub.* 15. *à num.* 12. *Naclantum de vegetativa poten. theor.* 13. *Vales. de sac. Phil cap.* 13 *Spinosam in problem.* t *Chrysostom. hom.* 22. *in Gen. Cassian. collat.* 8. *cap.* 21. *Philos. adv. hæres. Platon. in symposio.*

CAP. XXV.

Imprægnationum ex dæmone Succubo exempla.

VEtustas [a] obtrudit suos semideos, Hercules, Sarpedones, Æneas, Servios, Tullos: Anglia [b], Merlinum: Pannonia, Hunnos ex Arlunis strigibus Gotthicis [c] & Faunos natos. Gothi enim egressi Suecia, ad confinia Mæotidis paludis sub Erico rege pervenerunt.

Erant in illorum castris Magæ, quæ tonitrua, fulgura, tempestates aëris pro arbitrio ciebant: quod genus frequens in Suecia, Norvegiaque olim fuit. Eas Ericus rex in ulteriorem ripam paludum relegavit, ne commercio illarum reliqui contaminarentur. Illæ dæmonum sive Faunorum compressu gravidæ, primos Hunnos genuere, teste Jordano & Ablabio: è quo semine numerosa illa gens quæ post totam Europam inundavit. Sed Crantzius [d] ex Scythis prognatos putat. Clivensium quoque Ducum stemma huc retulit Helinandus [e]. Xacam suum Japones talem esse volunt. Sed cum Merlini bis meminerimus, ejus nativitatem subjiciamus.

Merlini duo fuêre, *alter Caledonius dictus, à sylva Caledonia, aliâs sylvestris, quòd deserta loca petebat, ex Scotiæ terminis oriundus, qui Anglicas & Gallicas regiones peragravit, in Physicis, præsertim in Mathesi eruditissima multa scripsit, ut Balæus refert, de quo sermo non est, sed de altero qui necromanticus fuit. Alter ergo Merlinus Britannicus Necromanticæ artis maximus professor, hoc modo, inquit Leonus [f] fortasse genitus, falsò dæmonis filius dicebatur, cùm potiùs à viri spermate opera dæmonis procreatus dici debeat: & Hector Boëthius in rebus Scoticis constantem fuisse famam, inquit, Merlinum ex Incubi & nobilis Bri-

Britannici sanguinis fœminæ concubitu genitum esse. Sed hæc est ejus historia ex Vincentio [g] (ex quo Wierus.) Vortigernus Rex, consilio capto quid ad sui tuitionem facere deberet, artifices acciri jussit, qui turrim fortissimã extruerent. Sed cùm eorum opera tellus absorberet, suasum est Regi, ut hominem sinę patre inquireret, cujus sanguine lapides & cementum conspergerentur, quasi eo modo stabile redderetur cementum. Inventus igitur adolescens Merlinus nomine, qui cum matre adducitur coram Rege, quæ illum ex spiritu in hominis specie conceptum esse fatetur. Merlinus hic multa obscura revelavit, & futura prædixit. Aperuit enim, sub fundamento esse lacum, sub lacu latere duos dracones, quorum unus rubeus, populum Britonum: alter verò albus, Saxonum designaret: & uter eorum in conflictu alterum superaret, vaticinatus est: atque Aurelium Ambrosium devicto Hengisto, & combusto Vortigerno regnaturum.

Hunc summum fuisse Necromanticum ex iis quæ Boethius [h] refert, colligere est. Sub id, scribit, tempus quo Aurelius Ambrosius Britannorum Rex vita excessit, prodigia quædam Guyntoniæ primatibus fuisse nuntiata, alia conspecta: quæ quò magis credebat vulgus, interprete Merlino Mago, eò etiam plura nuntiabantur. Crinitam stellam faces emittentem longissimas, ac draconis effigiem co-

ronatam, & in cœlo ardentem complures noctes conspectam. Londini etiam subitò arsisse arbores virentes, veteraque ligna jam pridem excisa, floruisse, aut fronduisse: Tamesin fluviũ cruentum visum: Eboraci fontem medio foro existentem, tanta sanguinis vi fluxisse, ut plateæ urbis cruentæ viderentur: in Cantio, fœtum in utero matris risisse. Hæc ostenta, Britannos adversus Saxones ad arma concitârũt: maximè cùm Merlinus cometam Ambrosium Aurelium: draconem coronatum, uterũ ejus fratrem: sanguinem, cruentam ejus manum in Saxones: ignem, eorundem tandem exterminationem portendere, interpretaretur. Qua de causa Uterus, qui Aurelio in regno successit, aureum draconem coronatũ, cœrulei coloris, stamine variegatum, in expeditionibus exinde pro insigni tulit. Unde Uter pendragon vulgò ad posteros est appellatus. At prelio commisso, penes Occam Saxonum ducem victoria fuit. Quatrumviris ex utraq; gente delectis, pacis datum negotium. Fœdus ea præcipuè lege sancitum, ut quæ Britanniæ regiones Germanico alluuntur Oceano, Hengistillandiæ, id est, Angliæ exinde nomine dictæ, Saxonibus cederent: quicquid reliquum veteris esset regni, maneret Britannorum.

Ulricus Molitor LL. Doctor, arbitratur, Merlinum ex matre, delusa dæmonis artificio supposititium. Sic verò Jacobus Ruff, quod de Merlino refertur, ex dæmone nato, non aliter quàm

quàm nomini ipsius respõdentem, nostrâ vulgatâ linguâ fabulã, (Germanica vox Merlein/ fabulam significat) recipimus. Sed quid de ea ipsi videatur, infrà monebimus.

Hæc idcirco adposuimus, ut Merlinum verum Magum, diaboli filium meritò vocatum fuisse, licet ex eo pronatus minimè fuerit: quare Merlini veros parentes ex Davide Possellio [i] recenseamus. Merlinus natus est in Cambria, non ex Incubo dæmone, ut inquit Balæus, sed ex furtiva Venere cujusdam consulis cum virgine Vestali in Maridunensi monialium cœnobio, ut in breviario apud Gildam habetur. Et quia in Britannorum gente rigida lex erat, si qua puella in patris domo ex scortatione esset gravida, ut de montis vertice mox præcipitaretur, & ut ejus corruptor capite plecteretur, miris illusionibus & mendaciis, hoc facinus celatum est, ne veniret in lucem. Aliunde ergo per impostores asseritur ejus conceptio, quam ex communi hominum officio & usu, ut facilè deciperentur creduli. Rectè ergo Wierus, hinc quilibet palam videt, quantum hisce miraculis apud Historiographos fidei debeatur.

Alteram subjiciamus, quam ex Helimondo, Vincentius refert. In Coloniensi diœcesi, famosum & immane palatium Rheni fluminі supereminet, Juvamen nuncupatum: ubi plurimis olim congregatis principibus, inopi-

natò

natò advenit navicula, quam collo alligatam cygnus argentea trahebat catena. Inde miles novus & omnibus incognitus exiliit, cygnusque navem reduxit. Postea uxorem duxit miles, liberosque procreavit. Tandem in eodem palatio residens & cygnum adspiciens adventantem, cum eadem navi & catena, statim in navem se recepit, nec visus est ampliùs: progenies autem ejus in hunc usque diem persistit. His addit Wierus [l], hoc exemplo, spirituum quoque fieri cum fœminis congressum, defenditur, & ex eo figmento in arce Clivensi, (ubi & altissima turris vetusta conspicitur, Cygnea nuncupata, in cujus fastigio cygni simulachrum volvitur) antiquissimis tapetiis intexto, originis Illustrissimorum Ducum Clivensium vetustatem deducunt: quemadmodum potentissimorum regnorum & clarissimarum familiarum initia ejusmodi adornari lenociniis solent, ut divini aliquid iis inesse, citiùs persuaderetur. At commentum ipsum arguit vera ortus hujus illustrissimæ domus historia.

Historiam prædictam ubi Jacobus Ruff recitasset, subjungit: hunc Incubum dęmonem fuisse, crediderunt multi, qui viri forma tot annis fœminæ cohabitans, tantis usus præstigiis, simulatos uteri tumores, simulatosq; partus, suppositis aliunde furto sublatis infantibus ediderit. An autẽ infantes furandi, transferendi, supponendi & permutandi dæmon potestatem habeat, multa quæstione non indiget,

diget, Jacobo Ruff. Quod enim interdum tale quid fiat, non illius poteſtate, ſed Dei opt. max. permiſſu propter hominum peccata fieri tenendum eſt: inprimis quando impii parentes nulla religioſa liberorum cura habita, illos non Dei benedictione muniunt, ſed dæmonis maledictione obruunt. Omnes ergo, quia Dei ſunt infantes, illos religiosè tractare & Deo conſecrare, non dæmoniacis maledictionibus abjicere, addiſcant.

Tertiam hiſtoriam addamus, ſi forſan verior eſſet H. Boetius, Scoticus hiſtoricus refert, in Marrea regione ſub idem ferè tempus (ſcilicet anno 1486.) uti ex iis, qui fœdiſſimā rem conſpexerant, accepimus, puellam natalibus altis, forma conſpicuam, complurium nobiliũ averſatam connubium, in infandam cum cacodæmone incidiſſe cõſuetudinem: quæ cùm uterum ferret, parentum rigore coacta edere ſtupratorem: adoleſcentem mira pulchritudine frequentiùs ſecum noctu, interdiu nonnunquam conveniſſe: unde veniſſet, quóve inde abiiſſet, neſcire ſe, reſpondit. Parentes, etſi filiæ parum crederent, accuratiùs rem advertentes, conſilio, quis eſſet, qui puellæ expugnaſſet pudicitiam, explorandi cognito, tertio pòſt die, indice ancilla, ſtupratorem adeſſe, reſeratis foribus, accenſoque tædarum ingenti numero cubiculum ingreſsi, horrendũ monſtrum, figura ſupra humanam fidem terribili in filiæ complexibus ſunt conſpicati. Concur-

rere

rere ocyus complures ad fœdum acciti ſpectaculum. Inter eos ſacerdos probatæ vitæ, nec ſacræ diſciplinæ ignarus, cæteris autem trepidè abeuntibus, aut pavore illiſis terræ, quum Joannis Evangelii initium recitare orſus, ad eum locum: Verbum caro factum eſt: perduxiſſet, malus dæmon horrendo ſublato clamore, cubiculi tectum ſecum aſportans, omni ſuppellectili incenſa, abiit. Fœmina, periculo ſervata, poſt triduum enixa eſt monſtrum undequaque fœdum aſpectu, qualem nuſquã antea, ut ferunt, inter homines viſum: quod obſtetrices, ne in familiæ dedecus ſervaretur, extructa ingẽti pyra, citiſſimè exuſſerũt.

Huic ſimile admodum eſt, quod de venerea Pſyches velitatione, cum formoſo Deo Cupidine, qui aliis venenatus ſerpens & ſæviſſima beſtia, dicebatur, Apulejus [n] eleganter fabulatur: his addit Wierus, eandem veritatis opinionem jure mereri.

Refert Delrius, ante annos viginti in primario Brabantiæ oppido punitam fuiſſe mulierem, quod ex dæmone peperiſſet: & noſtris temporibus id contigiſſe, etiam Ludovicus Molina [o] Jeſuita prodidit, & complures alios [p] gentium diverſarum ſcriptores allatis exemplis confirmare, aſſerit, Hectorem Boëthium [m], Franciſcum Picum [q] & alios, quos in margine notavit.

a *Homerus, Virgilius, Clemens Alexandrinus, Arnobius lib. 5. contra gentes.* b *Vincent. Bellovac. lib. 11. ſpec hiſt. Polydor.*

tor Virgil. [c] *Jornandus de rebus Gothic. & Luitprandus* [d] *lib. 2 Sueciæ c. 15.* [e] *lib. 4. ap Belluacens. d oper. lib 3. c. 27. & ex eo Delrius.* [f] *de morb. part. lib. 2. sec. 1. c. 13.* [g] *in historialis speculi lib 21. c. 30. citante VViero lib. 2. c 46 ex quo & Zvving. th. vol. 5 lib 4 pag. 1340.* [h] *lib. 9.* [i] *lib 2. cap. 8. itinerarii Cambiæ Sylv. Gyraldi ad tit Deorum filii fol. 948.* [k] *lib. 3. c. 27* [l] *lib 2. de præstig cap. 46.* [m] *lib 8 hist. Scot.* [n] *lib. 5. de aureo asino.* [o] *Molin. 1. p. q 50. a. 1.* [p] *auctor vitæ D. Bernhardi c. 6. Petr. Binsfeld. p. 1. de conf malef. c. 5. Laur. Ananias lib 4. de nat. dæmon.* [q] *lib. de prænot.*

CAP. XXVI.

An filii Dei apud Moysen Geneseos sexto, versu secundo, sint dæmones.

AD comprobationem Incuborum dæmoniacorum, sunt qui locum hunc Prophetæ Moysis [a]: Cumq; cæpissent homines multiplicari super terram, & filias procreassent, videntes filii Dei filias hominum, quòd essent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elegerant: & paulò pòst: Gigantes autem erant super terram in diebus illis: postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, isti sunt potentes à seculo, viri famosi, &c. adducant, & velint filios Dei hoc loco, dæmones esse, qui Gigantes filios terræ putatos ex filiabus hominum genuerint, idcirco pessimos fuisse. Quare placet quoque ἐν παρόδῳ, quatuor sententias de filiis Dei & filiabus hominum addere.

Pri-

Prima & antiquissima fuit Hebræorũ, qui filios DEI dupliciter explicant: primò pro Principum, Judicum, id est, magistratuum & præpotentum filiis. Nam sic nomen Elohim, id est. DEI, Judicibus sive magistratibus jus dicentibus & justitiam administrantibus, tribuitur. Exodi 22.v.28. quod S. Paulus [b] reddit ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, inquiens, principi populi nõ maledices. Sic hoc loco filii DEI, id est, posteri Seth, hoc est, piorum & sanctorum liberi; nam in Sethi familia & posteritate pietas & cultus DEI remansit. Filias hominum, id est, mulieres ex familia & posteritate Caini, in qua omnis impietas vigebat. In universali autẽ corruptione diluvium antecedente, inter pios & impios nullum fuit discrimen ampliùs: unde DEUS exacerbatus, totum mundum delere decreverat. Prima sententia, inter Hebræos magis recepta. Altera Græcis quoque probata: unde in Panoplia dogmatica extat, citante Augustino Steucho, ὑοὶ θεοῦ ἐκ τοῦ σὴθ, θυγατέρες δὲ ἀνθρώπων οἱ τοῦ καίνου: Sic Theodoretus & alii quidam.

Secunda quædam sententia est Rabbinorum priscorum, qui fabulis nimio plus delectati fuêre. Illi finxerunt spiritus quosdã malos, tempore diluviũ præcedente è cœlo prolapsos, DEO concedente, ut curam hominũ agerent. Illi verò pro naturæ suæ malitia sese cum mulieribus tunc corruptissimis commiscuerunt, & monstrosos Gigantes genuerunt.

De

De hac re fabula prolixa legitur in libro Jalkut [c], quomodo duo ſpiritus Azael & Samgaſſai, cum DEO hac de re collocuti ſint, & ejus permiſſu in terram delapſi ſint, & cum filiabus hominum coïerint. Hinc deinceps fabula de Incubis dæmonibus nata. Fuerunt & inter Chriſtianos, qui has fabulas amplexati ſunt, ut Lactantius & Euſebius, quam opinionem, ut impiam, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Theodoretus & Cyrillus refutârunt.

Refert etiam Chryſoſtomus, filios Seth à DEO creatos fuiſſe proceræ & excelſæ ſtaturæ, corporeque robuſtiſſimo: filios autem Cain, imbecillo & exiguo corpore. Verba ejus ſunt: Γίγαντες ἐκάλεσαν τοὺς ἥρωας τοὺς δὶ μήκεις. τοιούτους γὰρ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς ὑιοὺς τοῦ Σὴθ ὑψηλοὺς· τοὺς δὲ καὶν ταπεινοὺς καὶ ἐντελεὶς ἵνα καὶ ἀπὸ τῆς ὄφεως φαίνηται ἡ διαφορά.

Tertia eſt Franciſci Valleſii, qui vult, apud Moyſem vocari dæmones filios DEI, hancenim eſſe phraſin ſacrarum literarum: ſiquidem (ut ipſius verba ſubjiciam) apud Jobum [f] ita habeatur: quodam die, cùm veniſſent filii DEI, ut aſſiſterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan. Itaque haud dubiè vocantur in ſacris filii DEI, qui apud Platonem Dii minores aut dæmones: ita enim inducit Plato alloquentem Deum in Timęo, Dii Deorum, quorum opifex & pater ego ſum: itaque dæmonum patrem ſe vocat apud illum Deus, & illos conſequens eſt, vocare filios Dei: quid

ergo? confirmamus ea quæ in sacris habentur literis, verbis Platonis ceu antiquioribus & potioribus? absit. Sed suspicamur, Platonem, multos sacros libros legisse, indeq; transtulisse multa in suam Philosophiam, eorum pleraq; non bene intelligens, neq; enim poterat. Illam ergo filiorum Dei appellationem, arbitror eũ ex his locis accepisse: ut verò induceret Deum alloquentem filios suos de rerum opificio, cõmendantemque illis, animalium & hominis maximè formationem, deceptũ esse illis verbis capitis primi Geneseos: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: Videtur enim illic DEUS alios alloqui, hortarique ad hominis fabricam: quæ tamen verba divinissimum continent Sacramentum; quod ille non est assecutus: intellexit tamen, ut mihi videtur, bene dæmones vocari filios Dei. Sed si ita est, non exiguam dubitandi occasionem præbet hic locus: nam qui poterant dęmones adamare mulierum pulchritudinẽ, & cum illis congredi? An est illis ea natura, ut tanquã homines possint mulieribus potiri, & formosis delectari magis, quàm deformibus? quid verò & homines possunt talibus congressibus generari? Aliena quidem videntur esse hæc omnia ab spiritali & incorporea substantia, & natura adeò diffidente. Videntur verò affirmare eloquia divina, non solùm natos esse homines ex illis congressibus, sed eos quidem potentes Gigantes, & à seculo viros famosos, quasi

quasi Diis genitos. Omnis etiam gentilitas celebravit Heroas, hoc est, semideos, natos scilicet ex fœminis & Diis, aut viris & Deabus. Atqui quoniam durabat adhuc in memoria hominum illorum, qui non longè aberant à diluvio, Gigantũ fama, viros omnes egregios censebant esse ab aliquo Deo aut Dea genitos, ut Herculem à Jove, Achillem à Thetyde, à Venere Æneam: deinceps & Alexandrũ ab Hammone: hinc tam multæ fabulæ, hinc tam nulla adulteria ad Deos referebantur: quæ, quandoquidem dæmones illi colebant pro Diis, eosque vocabant Thetydem, Porcim, Saturnum, Rheam, Jovem, Junonem, Cupidinem & Venerem, ut apud Platonem legimus in Timæo, siquidem congredi cum mulieribus & generare possunt, fortasse non erant prorsus fabulosa & ementita, sed ex certis rerum eventibus orta. Multis etiam publicis testimoniis constat, certissimè hoc etiã seculo deprehensas esse mulieres, quæ dæmonibus sub hominũ specie familiarissimè utebantur, qui cum illis rem habebant, congrediebanturq; frequenter, ut cum propriis uxoribus: viros quoq; quibus fœminea specie succumbebant dæmones, vocanturq; hanc ob causam tales dæmones, alii quidem Incubi, alii Succubi, quos quidem ego suspicor tam multis fabulis inter gẽtes dedisse principiũ, & Incubos quidã Deorũ Succubos Dearũ peperisse opinionẽ: hęc Vallesius.

Hanc opinionem Augustinus Steuchus

Eugubinus, Kisani Episcopus, dudum refutavit, his verbis: Illud rejiciendum separandumque à natura dæmonum vera, & pene inter fabulosos dæmones censendum, quod non modò à nostris quidam, sed etiam prophanæ Philosophiæ Professores plerique sibi persuaserunt, de filiis illis DEI, qui dicuntur apud Mosem filias hominum vidisse, accensosque in earũ cupiditate ex eis filios genuisse, qui quum dicantur Hebraicè Nephilim, ab Hebræis nescio quibus, & nostris quin etiam externè Philosophis, dæmones crediti sunt, qui partem divinam atque humanam mistam habuerunt; fueruntque multi, filios illos DEI angelos suspicati: è quibus cum multis Hebræis, Josephus [b], quem tamen Zonaras historicus excusat, quasi angelos ille appellârit filios Seth, ut Deo placentes & angelorum vitam æmulantes. Fuerunt & alii in ea opinione, ut Lactantius [d], videturque antiquissimus error ex libris Mosis non rectè intellectis haustus. Siquidem perhibet Plutarchus, Pythagoram, Xenocratem, Platonem, Chrysippum, superiores Theologos sequentes, credidisse, dæmones fuisse hominibus quidem robustiores, viribusque longè præcellentes, divinitatem, inquit, habentes neq; synceram, neq; puram, sed cum animæ natura & sensu corporeo conjunctam, voluptatis & laboris capacem. Hoc etiã credidit Athenagoras Philosophus Christianus. Justinus item, idem Philosophus, &
Ter-

Tertullianus, omnes ambiguitate vocabuli ducti: arbitratique filios DEI, angelos, purosque Deos, genitos ex eis: alii dæmones, alii heroas vocantes eos, ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, amore illo, quo illi filii DEI in fœminas exarsissent, filiosque eximiæ virtutis & audaciæ genuissent, quod in Cratylo etiam retulit Plato, & Athenagoras in legatione scribit. Similis quoque conditio fuit Angelorum. Etenim cùm omnes essent liberæ voluntatis, alii in ea, qua creati à Deo fuissent conditione permanserunt: alii naturam suam & conditionem violaverunt. Is ergo dæmon, materiæ & formarum quæ sunt in ea, imperator extitit, & cæteri qui ex his circa primum æthera versantur. Scitis autem nihil absque testimonio nos prædicare, cùm nitamur dictis Prophetarum. Illi igitur à carne victi, & in concupiscentiam prolapsi: is autem neglector, & pravus circa rerum sibi creditarũ curam est inventus. Ex his verò qui in virgines exarserunt, nati sunt hi qui Gigantes sunt appellati. Itaq; Angeli lapsi de cœlo, circa aërem & terram, prohibiti deinceps cœlum repetere, versantur: animi quoq; Gigantum circa mundum: hæc ille.

Tertullianus quoque eadem sensit: quæ quidem doctiores melioresq; Theologi, quibus filiorum Dei notior fuit appellatio, nunquam dixissent: non Hieronymus, non Augustinus, non Gregorius Nazianzenus, non prudentissimus Chrysostomus. Nec difficile

est erroris fontem agnoscere: nec durum probare solitas Sacras literas filios Dei nuncupare dilectos illi, illumq; colentes. Ut de Israële: ex Aegypto vocavi filium meum: & in Exodo: filius meus Israël: in Psalmo quoque 81. clara existit differentia, cùm homines sunt filii Dei, & cùm non sunt: Ego dixi, Dii estis, & filii Excelsi omnes: vos autem sicut homines moriemini. Ecce eosdem filios Dei & homines appellat: sed filios Dei, quia creati ab illo, factiq; velut Dii, futuriq; si Deum coluerint: homines autem, quia in terrenam fragilitatem delapsi, regis cœlestis imagine denigrata. Tales erant illi eluvionis tempore filii Dei, bona progenies ex Seth, quæ commista cum filiabus hominum, scilicet corruptissimis fœminis, quæ sicut uxor Adam, deincepsque fermè omnes sic maritos suos corruperunt: unde corruptiores filii nati, origo mali, sanguinis pii cũ impio commistio: propterea nati bellicosi, superbi, contumeliosi. Hæc sunt veriora, à natura non abhorrentia: cùm illa non absint à fabulis Poëtarum. Nec natura fieri potest, nec assentitur Philosophia, spiritus corpore nudatos, amore fœminarum capi, aut ex iis generare potuisse. Habet enim fontem suum & inferiores ortus, cupiditates: si desit causa, desit effectus. Ubi non sunt membra genitalia, non est amor coëundi. Ubi non est cibus & potus, non est sperma. Ubi non fuit quærenda successio & propagatio, nõ adhibuit natura cupi-

cupiditatem generandi. Sicut ſpiritus nudi ſitire aut eſurire nõ poſſunt, ſic Veneris libidine nequeunt inflammari. Abſurdũ quoq; duo eſſe genera dæmonũ: tum ipſos Angelos lapſos in concupiſcentiam, tum animas Gigantum. Fuerunt n. Gigantes homines, nec ex hominibus faciendi ſunt dæmones: nec caſus eorũ fuit ꝙ exarſerint in amorem. Erunt igitur fabuloſi dęmones, tam quos libido rapuiſſet, quàm generati ex eis. Tales erũt, quales Hector, Achilles, Aeneas. Hercules ex hominibus & Diis nati apud Poëtas. Hæc Auguſtinus Steuchus.

A cujus ſententia, inquit Wierus [i], rationibus & veritate comprobatâ, quamvis Lactantius [k] ἐν ὑποθέσει diſcrepet, in univerſali tamen de gentilium Diis θέσει non diſcedit. Sic enim argumentatur. Quid eſt autem tam remotum à Deo, quàm id opus, quod ipſe ad ꝓpagandã ſobolem mortalibus tribuit, & quod ſine ſubſtantia corporali nullum poteſt eſſe? Dii ergo ſi ſint immortales & æterni, quid opus eſt altero ſexu nimirum ut generentur. Ipſa progenie quid opus eſt? cùm ſucceſſione non egeant qui futuri ſunt ſemper? Poterat hîc argumentum validiſſimum. Lucretii addere:

Si numina naſci
Credimus, haud quenquam fas eſt cœpiſſe Deorum.

Sequitur apud Lactantium, ut habeat vel miniſtros, vel in quos ipſe poſſit dominari. Quid igitur opus eſt ſexu fœmineo, quum Deus, qui eſt omnipotens, ut vocatur, ſine

usu & opera fœminæ possit filios procreare? Nam si quibusdam minutis animalibus id præstitit, ut sibi è foliis natos, è suavibus herbis ore legant: cur existimaret aliquis, ipsum Deū, nisi ex permixtione sexus alterius, non posse generare? Illos igitur, quos imperiti & insipientes tanquam Deos & nuncupant & adorant, nemo est tam inconsideratus, qui non intelligat, fuisse mortales: hæc Wierus.

Quarta ergo est horum Moysis verborum explicatio, Orthodoxorum Doctorū, quorum sententiam hanc esse censemus. Genes. 6. capite, filiorum Dei nomine intelliguntur, qui religionis puræ, pietatisq; sectatores videri volebant, eumq; profitebantur, præsertim ex Sethi & Enoschi posteris. Locū parallelum habemus Hoseę: Eritq; pro eo, quod dicitur istis, nō populus meus estis, ut dicatur illis, filii Dei fortis viventis estis. Utriusq; tamē loci, nō absolutè par est ratio. Ibi enim, apud Mosem, filii Dei, dicuntur æquivocè, hypocritæ videlicet, qui pro filiis Dei, i.e. religiosis ejus cultoribus haberi gaudebant, speciem aliquā pietatis præ se ferentes, vim interea ejus omnem abnegantes. Hic verò in Hoseæ loco, filii Dei univocè appellantur, nempe syncerræ pietatis verè amantes ac studiosi. Si causam paraphraseos Chaldaicæ, quæ reddit, filios magnatum vel principum scire desideremus, obseruandum erit: Paraphrasten vocem Elohim, non propriè, sed appellativè accepisse. Propriè vox ista accepta, signi-

significat Deum illum fortissimum, qui natura talis est. Appellativè vero ac relativè sumpta, denotat reges, principes, aliosq; magnates, qui dii & filii altissimi vocantur, non naturæ divinæ respectu, sed propter officium verè divinum: sunt enim Magistratus velut hæredes Dei, succedentes in partem aliquam judiciariæ auctoritatis ipsius, quam ipsis attribuit, ut parentes principes, liberis: vide Psal. 82. v. 6. Paraphrastes autem hic non satisfacit, vel eam ob causam, quia Moyses filios Dei, id est hypocritas in vera Ecclesia delitescentes, comparat cum filiabus hominum, quorũ pulchritudine illi delectabantur. Intelligit autem per hasce filias hominum, mulieres quibus nulla pietas, nulla religio cordi fuit, prout tum affectum fuit humanum genus, exceptis paucis. Sic oportere accipi, demonstrat vox anthiteos filiorum Dei.

Porrò apud Jobum, filii DEI, sunt Angeli, divini spiritus ministrantes DEO, propter eos qui hæredes salutis futuri sunt. Heb. 1. vers. 14. Sic vocantur ἀγγελικῶς, ut à filiis hominum discernantur. Cætera, quæ filiis DEI apud Jobum attribuuntur, humanitus dicta, & à terrenis regibus desumpta sunt, ut 1. Reg. 22. v. 19.

Hinc patet quid Valesii opinioni tribuendum sit: nihil sanè: nec ille juvatur Jobi loco, qui inter filios Dei, satanam quoq; affuisse dicit: quandoquidem Jobus, filios Dei, opponit Satanæ: quanquam & hic ipse, ut maximè sit

nostræ Salutis adversarius, DEO sistere & imperata facere cogitur. Et hactenus de loco Moysis.

[a] *Genes 6* [b] *Actor 13 v 5* [c] *hom. in Genes. 6.* [d] *lib 2. in instit divin cap 25.* [e] *de præpar. Evang* [f] *cap 1. vers 6* [g] *lib 6 de peren Philos cap 32* [h] *lib 1. hist. Jud. 3.* [i] *lib. 2. cap 39* [k] *lib. 1. institut. relig. 8* [l] *cap. 1 vers 10.*

CAP. XXVII.

An viri etiam cum Succubis Dæmonibus misceantur.

CUm multorum sententiam, unus & idem dæmon, modò Incubus, modò Succubus sit, mulieribus quidem Incubus, viris vero Succubus, ita quidem ut vel corpus aliquod assumant, vel miserorum mentes inanibus spectris ludificentur: cùm hoc patiantur non nisi homines planè impii, qui DEO relicto & spreto dæmonib. se addixêre & devovêre. Quare quęritur, an viri cum Hyphialte sive Succubo dæmone, eo modo, quo Incubus dæmon cũ muliere, misceantur: quod aliqui asserunt & exemplis demonstrant. Nam apud Sprengerum, referente Bodino [a] legimus:

Confluentiæ fuisse Magũ hominẽ robustissimum, qui corã uxore & sociis hac ratione utebatur: & illos hominẽ huic actioni incumbentem, vidisse, nulla fœmina comparente.

Hieronym.[b] in vitis Patrum narrat, Monachũ quendam à dęmone in mulieris venustissi-

mæ forma, ad obſcœnos invitatũ fuiſſe amplexus: qui ſua inclinãs membra, effectus eſt ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. Atque ubi jam carnalem conaretur inire amplexum, illa teterrimæ vocis ululatum emittens, umbra, ut erat, tenuis & phantaſma inter manus amplectentis elabitur, ipſumq; miſerum cum fœdiſſima irriſione, deſeruit.

Joannes Franciſc. Picus [c] Mirandulæ Princeps, ſcribit ſe agnoviſſe Sacerdotem Benedictum Bernam, ętatis annorũ ſeptuaginta quinque, qui annis plus quam quadraginta, cum dęmone familiari, ſub forma fœminæ illi aſſociato concumbebat, in forum deducebat, alloquebatur, adeò ut aſtantes, qui nihil videbant, eum pro fatuo haberent. Vocabat autẽ illam Hermelinam, quaſi mulier eſſet: item puerulorum multorum ſanguinem à ſe fuiſſe hauſtum, horrendaq; ſcelera non pauca commiſſa, ideoq; vivum crematum eſſe.

Alium quoque Pignetum, ait, nomine novi, qui ad octoginta & amplius annos pervenerat, cum dæmone alio, qui muliebri forma ei videbatur, vocabatque eum Florinæ nomine, plus quadraginta annis venereas voluptates exercuiſſe. Utramque hiſtoriam Cardanus [d] refutat: & utramque paucis mutatis Wierus [e] recenſet.

Marullus [f] ſcribit: Victorinum Epiſcopum, dum eremum incoleret cũ dæmone ſub forma mulieris concubuiſſe, ob quod factum

ita

ita doluit, ut manibus in fiſſuram ligni impactis, herba cruda & aqua frigida per triennium ſe ſuſtentarit.

Haud multis annis poſt (ſcil. 1486.) in Gareotha regione, vico quatuordecim vix paſſuum millibus ab Aberdonia, Adoleſcens multa formoſitate, coram Aberdonenſi antiſtite, queſtus eſt palàm, ſeſe à dæmone Succuba, ut dicunt, gratiſſima omnium quæ vidiſſet forma, multos antea menſes infeſtatũ: tandem occluſis foribus, noctu ad ſe ingredi blanditiis in ſui amplexus compellere: dubia luce abire ſine ſtrepitu penè. Nullo ſe poſſe modo, quum plura attentaſſet, à tanta ac tam turpi veſania liberari. Jubet continuo optimus Epiſcopus, adoleſcentem aliò ſe conferre, & ut Chriſtiana religione magis laudatis jejuniis & orationibus plus ſolito accommodaret animum: fore, ut piis operibus intento, victus cacodæmon tandem terga eſſet daturus. Evenit adoleſcenti ſalubre conſilium religiosè exſecuto, paucos poſt dies, uti venerandus antiſtes erat præfatus: hæc Boëtius [g].

[a] *lib. 2. cap. 7.* [b] *citat. quoque Wierus lib. 2. c. 46.* [c] *Picus major in lib de prænot. & Bodinus loc. cit.* [d] *lib. 15 de variet. rer. cap. 80.* [e] *lib 2. cap. 47 de præſtig. dæmon.* [f] *lib. 2. cap. 12.* [g] *lib. 8. hiſt. Scoticæ.*

CAP.

CAP. XXIIX.

An ex viro Incubo & dæmone Succubo liberi nasci poterunt?

HOc nec Ægyptii olim concedebant, nec ego, inquit Delrius crediderim fieri posse: longè enim plura hic requiruntur: ut ad prolis generationem, partumque longè plura matres, quàm patres suppeditant: in conceptione par forte utriusque conatus, post, omnia solius sunt matris: requiritur tractus tẽporis, ut semen in corpus organicum commutetur, & absolutissima illa humani corporis architectura perficiatur: requiritur etiam continua vegetantis animæ operatio in fœtu alendo, & alia penè innumera naturæ arcana: quæ omnia, utrum tam multa, tam diu dæmon in assumpto corpore queat præstare, plurimum dubito, & potius arbitror non posse: Si possit, etiam Succuba poterit concipere. Interea dũ quis convincat hæc illum omnia posse, censeo, quos legimus matre Succuba dæmone natos, vel suppositios fuisse alterius fœminę veros partus, vel ab alio dæmone prolem ementitam ut non rarò contingit. Ad priorem suppositivi partus fraudem lubens retulerim cum Joanne Reynardo[a] quòd de Pictavorum Comitum ex Melusina origine referunt fabulosæ Francorum historiæ: item de Andegavensis fami-

familiæ ſtemmate, Polydorus Virgilius [b]: & alterius cujusdam ex Gaufrido narrat Vincent. Bellunenſis [c], & quod ex ore Ducũ Bavariæ & Saxoniæ acceptũ narrat Sabinus: nec admodũ diſſimile quod de nobili Bavaro narrant alii, ei cum defunctam uxorem ferret impatientius, quadam nocte fœminã rediiſſe, ſeq; reſuſcitatam dixiſſe & marito convixiſſe, & ex eo liberos ſuſcepiſſe: quodq; futurum prædixerat, tãdem, convitiis, & blaſphemiis non ſe abſtinẽte marito, ſubitò muliebri veſte penes illum derelicta, evanuiſſe. Dæmon ſic Nobili huic impoſuit & aliunde ſubtractos furto liberos ſibi ſuppoſuit: ut, Delrius vult. Ad poſterius genus fraudis, refero parvulos, quos non ex Incubis, ſed per fraudem quaſi ex Succubis dæmonibus natos, quos ſuppoſititios vocant, de quibus antea.

Ex Gaufrido Antiſiodoro, Vincent. [c] ſcribit. Decanum quendam Sacerdotum, cum ſorore Ducis Burgundiæ, regi Siciliæ Rogerio deſponſata, aliquandiu in eo regno habitaſſe, qui ſe rem ibi comperiſſe admirabilem certiſſimè affirmaret. Juvenem videlicet quendam ſtrenuum & natandi peritum, circa noctis crepuſculum lucente Luna in mare balneaſſe & mulierem poſt ſe natantem crinibus apprehẽdiſſe, tãquam ex ſociis aliquem, qui eum mergere vellet. Quam alloquens, ne verbum quidem extorquere potuit: quare opertam pallio domum duxit, & tandem in uxorem ſolenniter

ter accepit, filiumque ex ea suscepit. Increpatus aliquando à socio, quod phantasma amplexus fuisset, expavescens, gladio extracto conjugi minabatur, se filium quem ex ea susceperat interfecturum, nisi ipsa loqueretur, suamque fateretur originem. Quæ, væ, inquit, misero tibi, utilem perdis uxorem, dum me effari cogis: tecum mansissem: ac in rem tuam esset, si injunctum mihi silentium permisisses: Nunc autem me posthac nō videbis: & e vestigio evanuit. Puer autem adolevit, & marinum cœpit frequentare balneum. Tandē die quodam coram multis puerum in eisdem fluctibus occurrentem rapuit phantastica illa mulier. Uldricus Molitor LL. Doctor [d] puerum hunc dæmonem fuisse in pueri forma apparentem & matrem Succubam, dæmonium scilicet, arbitratur.

Exemplum sequens Jacobus Ruff Chirurgus habet. Erat cujusdam lanii servus, qui iter faciens & de libidine cogitans, mox obvium dæmonem egregia mulieris forma habuit, cū qua, ignarus, se cum dæmone rem habere, concubuit. Sed mox pudenda ejus inflammata, cita tabe exulcerata sunt. Solet autem hæc DEUS justus pro puniendis sceleribus & admonendis hominibus justo judicio permittere.

a *lib. de peregrin. gen. hum. serm. de impug. hom. per diab.* b *lib.* 13. *hist. angl.* c *lib.* 3. *specul. natur. cap.* 26. d *in tract. de lamiis & Pythonicis.*

CAP.

CAP. XXIX.

An Incubus dæmonis ſit illuſio?

ILluſiones dæmonis eſſe Incubos ſunt qui velint: etenim Martinus de Arles [a] Theologus, ait, nec ſolum apud maleficas, ſed & circa alias probas mulieres accidit hæc Incubi illuſio. Nam ex ſacerdotis cujusdam relatu accepi, hoc tempore ipſi in confeſſione revelatum fuiſſe à quadam proba muliere nupta, cui ſæpè in ſomnis videbatur, ſe revera ſuper jumenta equitare per campos cum aliis: atq; ita evagando ſuper aquam, coïre hominem cum ea, & intenſam in actu ſe perſentire voluptatem: & hoc ſæpè ei accidiſſe phantaſticè, illuſione dæmonis, manifeſtum eſt. Unde Auguſtinus [b], illa quæ accidiſſe, ut quidam recordarentur in quorundam animalium corporibus, aut falſa facta narrarentur, aut illuſionibus dęmonum, hoc in eorum animis factum eſt. Si enim contingit, ut quis in ſomnis fallaci memoria recordaretur, aliquid fuiſſe quod non fuit, aut ſe feciſſe, quod non egit: quid mirum eſt, ſi quodam juſto DEI occultoq; judicio ſinantur dęmones in cordibus hominum tale aliquid poſſe? hæc ille.

Quare Wierus, in ſuo de præſtigiis dæmonum libro ſecundo, concubitus dæmoniaci vanitatem probaturus: primò aſtruit id, ratione ſumpta ab hymene ſeu virginitatis zona, quam

quam in virginibus, quæ à dæmone compressas esse sibi persuasêre, obstetrices per inspectionem integram invenêre.

Sed hic respondebit Delrius, semen à dæmone absque hymenis laceratione infundi posse: sed gravidam infracta hymene parere nõ posse. Prætereo hîc sciens & volens Rabbinorum fabulam, quã Suidas habet de Beatissima Virgine Maria, quæ jussu Sacerdotum fuerit explorata, quo filius in ordinem Sacerdotũ cooptaretur: prætereo, inquam, ne plus nimium ipsorum nugis me ipsum oblectare velle videar: adduco tamen, ut ipsorum blasphemias, qualis hæc est, palàm faciam & detegam.

Secundò probat iis, qui ex Augustino Struchio, Kisani Episcopo paulò antè adduximus. Tum historiis, quod etiam probæ matronæ Incubi illusione infestentur: imò & improbæ, quarum uterus variis quisquiliis fuit repletus: & tandem historias, commixtiones diabolicæ figmentum comprobantes, ex Boëtio Scoto, Vincentio & Mirandula adducit, quas fabulosas & dæmonis illusiones esse asserit.

Delusorii adulterii exemplum ex Wiero [a] his accedat, apprimè ridiculum. Mercatoris cujusdam uxor, circiter sex, vel septem miliaria à Witenberga Silesiam versus, absente negociationis causâ, marito, peculiarem solebat admittere concubinum. Contigit itaque marito peregrè agente, amasium nocte redire: & post curatam cuticulam, veneream que pera-

ctam velitationem, ut videbatur, hora matutina, ſpecie Picæ aſſumpta momento, concubinum inſidere promptuario, ac concubinæ his verbis valedicere: hic tuus fuit amaſius: dictoque citius evanuiſſe, nec rediiſſe unquam. Verum Wierus vult nugas eſſe. Et Paræo, ſi quando ex dæmonum conſortio gravidæ mulieres parere videntur, id dæmonum præſtigiis fieri credendum eſt, nempe viventium mulierum corpora detritis pannis, oſſibus, ferramentis, ſpinis, intortis pilis, fruſtis ligneis, ſerpentibus & mille aliarum diſcordantium contra naturam muliebrem, rerum farraginem infarcire ſolent: quibus poſtea adveniente velut partus tempore, per ejus, quæ falſo prægnans creditur vulvam, ante occæcatis & præſtrictis adſtantium muliercularum oculis, exitum ſuis præſtigiis moliuntur: cujus rei fidem faciet ſequens multorum fide digniſſimorum ſcriptorum literis conſignata hiſtoria (ſubjicit autem mox ſequentem ex Ruff hiſtoriam) hæc Paræus.

Quare & Jacobus Ruff[c] de Merlino agens fabulamque cenſens, ſcribit. Si hujus mater ſaga & venefica extitit, non puduit hanc in dæmonis gratiam tantum proferre mendacium ad pervertendos falſa opinione hac multorum animos. Concubuiſſe poteſt, at non hominem ex illo concepiſſe: ſi non concubuit, tamen præſtigiis uterum illius inflare potuit,

[f]uit, ut ſe ex illo gravidam eſſe putaverit. Exacto etiam tanto tempore, quando uterum geſtare ſolent mulieres, dolores quoque in utero graves excitare & aliunde ſublatum infantem doloſè ſupponere: tumores etiam illos ventoſitate aliqua concitatos continuò ſolvere & reprimere potuit: nam & tale quiddam noſtrorum quoque temporum experientia, conſtat. Conſtantiæ enim, formoſa quædam cujusdam civis famula, Magdalena nomine, à dæmone fuiſſe compreſſam, poſtquam in carcerem conjecta illi (piorum verbi DEI miniſtrorum conſilio divinis mota rationibus) per pœnitentiam valedixiſſet, tantos in utero ex eo tempore cruciatus ſenſit, ut in ſingulas ferè horas infantem ſibi enitendum eſſe, crederet. Sed ſæpius adhibitis obſtetricibus, clavos ferreos, ligna, vitra confracta, crines, ſtuppam, lapides, oſſa, ferrum & hujuſmodi per matricem excrevit innumera, quæ nimirum malus ille dæmon ſubdolè & malitiosè ſuppoſuit & importavit omnia.

Sententia Wieri eſt: Magdalenæ phantaſiam fuiſſe à diabolo illuſam: deinde ab eodem excitatos illos dolores, ut certius illum cum ea congreſſum fuiſſe crederetur, quod tamen falſum erat. Ut deinde conceptam augeret opinionem, ſubjecit ſubdolè res illas prodigioſas, quas in matrice

V 2 non

non fuisse (quemadmodum ea etiam quæ or rejiciuntur, in imo corpore non fuêre) non est quod hîc pluribus comprobetur: quum ea dem sit ratio. Nam quum omne semen suum simile procreet, quomodo ex semine in ea coi tione fuso, tales potuerunt generari materi es? Enimverò, si in utero hæsissent, procul du bio hîc non modo læsus, sed insigniter dilace ratus fuisset, quum essent materies duræ, aspe ræ, inæquales, acutæ & quidem copiosæ: S quoque illa fuisset inspecta, hymen certissim apparuisset inviolata: hæc Wierus. Quar cum Jamblicho [d] concludit, quæ fascinari i maginamur, præter imaginationem nullan habent actionis & essentiæ veritatem.

At Delrius [e]: quæ adversarii objiciunt ex empla illusarum aliquando muliercularum, e nos non refellimus, nec rejicimus, præsertin contestata illa mira apud Jaquerium [f] & Mar tinum Arelatensem [a]: sed contendimus ine ptè illos hinc inferre, aliquando deluduntur nunquam ergò id verè contingit: ex particu lari affirmativa, inferunt universalem etiam affirmativam, in materia non necessaria, quod ineptum est.

Quare dicit, ex concubitu Incubi cũ mulie re, aliquando prolem nasci posse, & tum pro lis verum patrem, non fore dæmonem, sed il lum hominem, cujus semine dæmon abusus fuerit.

Sed cum de Ephialtis & Hyphialtis, sive Incu-

ubis & Succubis sufficienter dixerimus, teriam hanc concludemus, si prius & Rabborum de horum generatione sententiam junxerimus.

Rabbini omnes hanc impiam & blasphem fabulam peragunt: ipsum Adamum r centum & triginta annos ab uxore separum fuisse, & interea ab ipso spiritus mas fuisse genitos. Post Cainum & Abelem tos, incidit fratricidium, Caini exilium, bis exstructio, familiæ ejus per aliquot generationes propagatio: inde Genesi scribir: Adamum fuisse centum & triginta anorum cum Sethum genuit. Hoc temporis patio, fabulati sunt prisci Hebræorum, Adamum se ab uxore separasse, partim ex mœrore & luctu, ob Abelem occisum & Cainum degenerem, exulem & reprobum: partim pœnitentiæ causa, ut DEUM iratum placaret. Quod autem dicto loco scribitur, Adamum in Setho primum & deinceps genuisse ad similitudinem suam, inde Hebræi censent Cainum & Abelem non fuisse ad similitudinem ejus, sed potius ex pollutione, quam serpens in Evam ejaculatus fuerat, ut docet R. Abraham [b]. Ideò Caini tam reproba natura, à pietate parentis Adami toto genere discrepans. Abel quidem probior, sed quia ob innatam pollutionem ex serpente, exstingui potius debuit quam vivere. Adam & Eva interea pœnitentiam

agentes, ille novam generis propagationem à DEO consecutus est: Eva à pollutione serpentis expurgata fuit, & sic in Setho primum & deinceps ad similitudinem suam liberos propagavit. Interea tamen utriusque natura corrupta, illis centum triginta annis, non potuit se omninò ab omni libidine continere. Adamus cum Succubis dæmonibus incalescens, vel hi cum ipso, genuit dæmones mares: Eva cum Incubis dæmonibus similiter incalescens, produxit dæmones fœminas, lamias nocturnas & similia spectra.

Hæc fabulosa antiquitas commenta est, & fidem apud posteros consecuta sunt, adeò ut etiam in corpus Juris ipsorum, id est, Talmud ipsum relata sint. Nam in Codice Ervvin [i], in hunc sensum legitur. R. Jeremias, R. Eliesaris filius inquit: omnibus istis annis, quibus fuit Adamus primus separatus ab uxore sua genuit spiritus dæmones & lamias nocturnas, juxta id quod scriptum legitur: Adam autem vixerat triginta & centum annos, quando genuit ad similitudinem suam, & ad imaginem suam, vocavitque nomen illius Sethum [g]. Evincit hic locus, quod ad hoc usque tempus non genuit ad imaginem suam. Sic Rabbi Meir dicere solitus fuit: Adamus primus magnus sanctus & pius vir fuit: cum enim videret sua culpa mortem in mundum introductum fuisse, consedit in jejunio centum & triginta annis, & tamdiu separavit se quoque ab

ab uxore sua, & obduxit cingula ficulnea carni suæ, quia videbat fluxum seminis impurum. Glossa: Fieri ex eo dæmones, phantasmata & lamias nocturnas. Hæc in Talmud, quæ eadem citantur in libro Jalkut[g].

In paraphrasi Chaldaica Jonathanis[k]: & rursus cognovit Adam uxorem suam post centum & triginta annos, ex quo occisus fuit Abel. Et Genes. 5.3. transfert: & fuit Adamus natus centum triginta annos, quando genuit Sethum, qui fuit ad imaginem ejus & ad similitudinem ejus. Nam antea genuerat Eva Cainum, qui non fuit similis ipsi. Abel autem occisus fuit & Cain in exilium expulsus, sic ut in Genealogiæ Catalogum non venerit. Postea verò ad similitudinem suam genuit Sethum, qui familiam ab Adamo inchoavit.

In eandem sententiam scribitur in capitulis R. Eliesaris[l]: in R. Berhai[m] legitur, Rabbini nostri prolixè docent in historia Adami primi, quòd omnibus istis centum triginta annis, posteaquam fuit reprehensus & castigatus à DEO propter peccatum, genuerit spiritus, dæmones, lamias & phantasma nocentia. Atque hæc est dignitas & perfectio in homine, quod ex eo provenerunt spiritualia, quæ sunt in circulis quatuor elementorum, tum etiam spiritus intelligentes, qui sint in excelsis: hæc ibi.

Chaskuni [n] ſcribit: & genuit ad ſimilitudinem ſuam, ſed omnibus centum & triginta annis quibus fuit ſeparatus ab uxore ſua, & ſpiritus conceperant ab ipſo, non genuit ad ſimilitudinem & imaginem ſuam, ſed tantum ſpiritus. Hæc communis eſt Rabbinorum de hoc loco ſententia, quam idcirco pluribus comprobare teſtimoniis, minimè neceſſum judico. Hactenus de Rabbinorum opinione.

[a] *tract. de ſuperſt. num. 7. & Wierus lib. 2. cap. 44.* [b] *ſuper Geneſ.* [c] *lib. 5. cap. 6. de concep. hom.* [d] *lib. de myſteriis* [e] *lib. 2. diſquiſ. mag. quæſt 15.* [f] *lib. 2. flagel. hæret.* [g] *cap. 5. verſ. 3.* [h] *in lib. faſciculi myrrhæ Geneſ. 4.* [i] *cap. 1. fol. 18* [k] *Geneſ. 4. verſ. 25.* [l] *cap. 22.* [m] *Geneſ. 5. fol. 15. col. 4* [n] *Geneſeos cap. 5.*

Concludendo ergo dicimus, omnibus conſtare, dæmonis impoſturas infinitas eſſe, ita ut docente Sacra Scriptura, ſe quoq; in Angelum lucis transformare, & hominum etiam figuras aſſumere, & juſto permittente DEO referre poſſit, id quod varia rerum experientia teſtatur.

Quare cùm duplex ſit Incubus, alter naturalis, alter dæmoniacus, ut utrumque effugere poſſimus: illum quidẽ, qui potiſſimùm à crapula cauſatur, ſequamur Salvatoris noſtri Chriſti conſilium apud S. Lucam: Cavete, inquit,

quit, vobis, ne quando graventur corda vestra crapulâ & ebrietate, & hujus vitæ curis, subitusque vobis ingruat dies ille; tanquã laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem totius terræ. Vigilate itaq; omni tempore, deprecantes, ut liceat vobis effugere ista omnia quæ futura sunt, & stare ante filium hominis: quare Apostoli gentiũ regulam notemus, ut sobrii simus. Hunc verò (ad quem nulla se remedia habere, nisi rectam fidem & Christiana opera, Dominicus Leonus in sua praxi scribit) ut evitare possimus, similiter Christi regulam sequamur: Vigilemus omni tempore, ne in laqueos diaboli incidamus: & ut Paulus, omni tempore & indesinenter oremus; quia diabolus, ut monet S. Petrus, tanquã leo rugiens circumcurrit, quærens quem devoret: cujus ut effugere possimus os, faxit omnipotens, unus trinusq; DEUS.

Et hæc præter spem fusiùs de monstrosorum partuum causis omnibus & singulis dicta sunto.

CAP. XXX.

De Causis Hermaphroditorum.

CUm in genere de causis partuum monstrosorum egerimus, nunc in specie cau-

ſam generationis Hermaphroditorum inquiremus, præmiſſâ quæſtione à Divo Auguſtino [a] motâ, cùm & in ea de Hermaphroditis agatur: an ſcil. ex propagine Adam, vel filiorum Noë, quædam genera hominum menſtruoſa prodierint? verba ipſius hæc ſunt.

Quæritur, utrum ex filiis Noa, vel potiùs ex illo uno homine, unde etiam ipſi extiterunt, propagata eſſe credendum ſit, quædam monſtruoſa hominum genera, quæ gentium narrat hiſtoria: ſicut perhibent quoſdam habere unum oculum in fronte media: quibuſdam plantas verſas eſſe poſt crura: quibuſdam utriuſque ſexus eſſe naturam, & dextram mammam eſſe virilem, ſiniſtram muliebrem, vicibusque alternis coëundo & gignere & parere: aliis ora non eſſe, eosque per nares tantummodo ſuſcepto & emiſſo halitu vivere: alios ſtatura eſſe cubitales, quos Pygmæos, à cubito Græci vocant: alibi quinquennes concipere fœminas, & octavum vitæ annum nõ excedere. Item ferunt eſſe gentem, ubi ſingula crura in pedibus habent, nec poplitem flectunt, & ſunt mirabilis celeritatis, quos Sciopodas vocant, quod per æſtum in terra jacentes reſupini umbra pedum ſe protegant: quoſdam ſine cervice, oculos habere in humeris, & cætera hominum, vel quaſi hominum genera, quæ in maritima platea Carthaginis muſivo picta ſunt, ex libris deprompta velut curioſioris hiſtoriæ. Quid dicam de Cynocephalis, quorum

cani-

canina capita, atq; ipſe latratus magis beſtias, quàm homines confitetur. Sed omnia genera hominum quæ dicuntur eſſe, eſſe credere non eſt neceſſe. Verùm quiſquis uſpiam naſcitur homo, id eſt, animal naturale, mortale, quamlibet noſtris inuſitatam ſenſibus gerat corporis formam ſeu colorem, ſive motum, ſive ſonum, ſive quamlibet vim, qualibet parte, qualibet qualitate naturæ, ex illo protoplaſto uno originem ducere nullus fidelium dubitaverit. Apparet tamen quid in pluribus natura obtinuerit, & quid ſit ipſa raritate mirabile. Qualis autem ratio redditur de monſtroſis apud nos hominũ partubus, talis de monſtroſis quibuſdam gentibus reddi poteſt. Deus enim creator eſt omniũ, qui ubi & quando creari quid oporteat, vel oportuerit, ipſe novit: ſciens univerſitatis pulchritudinem, quarũ partium vel ſimilitudine, vel diverſitate contexat: ſed qui totũ inſpicere non poteſt, tanquã deformitate partis offenditur: quoniã cui congruat, & quo referatur, ignorat. Pluribus quàm quinis digitis in manib. & pedibus naſci homines, novimus: & hęc levior eſt quàm illa diſtãtia: ſed tamẽ abſit, ut quis ita deſipiat, ut exiſtimet in numero humanorũ digitorum erraſſe Creatorẽ, quamvis neſciens cur hoc fecerit. Ita etſi major diverſitas oriatur, ſcil. ille quid egerit, cujus opera juſtè nemo reprehẽdit. Apud Hipponẽ nat⁹ homo quaſi lunatas habẽs plãtas & in eis binos tantũmodo digitos, ſimiles & manus: ſi aliqua gens

gens talis esset, & curiosæ atque mirabili adderetur historiæ. Num igitur totum propter hoc negabimus ex uno illo qui primus creatus est, esse propagatum? Androgyni, quos etiam Hermaphroditos nuncupant, quamvis admodum rari sint, difficile est tamen ut temporibus desint: in quibus sic uterq; sexus apparet, ut ex quo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit: à meliore tamen, hoc est, à masculino, ut appellarentur, loquendi consuetudo prævaluit: nam nemo unquam Androgynecas aut Hermaphroditas nuncupavit: hæc Augustinus.

Nunc causas ex Physicorum & Medicorum scriptis depromptas, subjiciamus; quæ partim à causa tam materiali, quàm efficiente, partim ab uteri cellulis, partim denique à decubitu, & conceptionis tempore, desumuntur.

Hippocratem veram & unicam Androgynorum causam in materiam retulisse, Liebaultius [b] censet: quando utriusque & maris & fœminæ semẽ æqualiter & viribus & copia cõveniunt: ex quibus facultas formatrix, quæ semper simile formare nititur, utpote ex masculino masculum, ex fœmineo fœmellam, & sic format corpus, in quo uterque sexus, qui Hermaphroditus nominatur, reperitur. Sed quid de Hippocratis sententia nobis videatur, in principio libri exposuimus.

Hæc haud dubiè Paræum movêre, ut scriberet Hermaphroditorum sive Androgynorum

rum monstrosos fœtus, à seminalis materiæ ubertate, causam suæ generationis & conformationis obtinere, evenire etenim ubi mater tantùm seminalis materię, quantum vir effundit: hinc enim fieri, ut dum facultas formatrix, quæ semper aliquid sibi simile fingere conatur, in utramque materiam paribus ferè viribus incumbat, sicque faciat, ut in eodem corpore uterque sexus visatur. Sic & Boscius [d], eorum ortum æquipollentibus marium & fœminarum seminibus adscribit, Avicennæ sententiam, qui diebus conceptus attribuit, refutans, ut infrà plenius.

Parmenides [e] verò Græcus, qui longè ante Galeni tempora vixit, in libris quos de Natura scripsit, Hermaphroditos, & qui utriusque Veneris appetentia tenentur, progigni author est, ubi videlicet virtutes, quæ seminibus insunt, permixto semine corporeo, separatæ permanserint: cujus versus Græcos, cùm Cælius Siciensis Methodicus bene Latinos reddiderit, adscribemus:

Fœmina, virq; simul Veneris quũ germina miscẽt,
Venis informans diverso ex semine virtus
Temperiem servans bene condita corpora fingit:
Nam si virtutes permixto semine pugnent,
Nec faciant uno permixto in corpore, diræ
Nascentem gemino vexabunt corpore sexum.

At Galenus [f] de horum generatione dubitare videtur: is enim in libris de semine adversus Empedoclem disputans, in mentionem

Her-

Hermaphroditorum incidit, divulſa eſſe maris & fœminæ membra negans, ut in fœminæ alia, alia in maris ſemine contineantur. Quanquam de genitalibus partibus ſolidis philoſophus reſpondere poteſt pronunciatum à ſe intelligi: licet Ariſtoteles cum Galeno ſentiat & ita accipiat 4. gener. anim. 1. verſum ſententiamq; Philoſophi:

Ἀλλὰ διέσπασται μελέων φύσις, ἡ μὲν ἐν ἀνδρὸς,
ἡ δ' ἐν γυναικὸς, —————— id eſt,

Sed diſcerpta gerunt mas ipſe & fœmina membra. Verùm id quidem genitalibus admitti nullo modo poteſt, ait illic Galenus: nã vel in utroq; ſemine partes inſtrumentariæ & marium & fœminarum, vel in fœmineo fœminarum, in virili marium continentur. Utro modo id ſit, addit, ex commixtione utrorumq; formationem fœtus exiſtere omnino fatendum eſt: ut nobis omnes nati, tali ſpecie naſcantur, quali fictores ſeu Poëtæ eos qui Hermaphroditi vocantur, fingere conſueverunt, qui utraque membra genitalia tam maris quàm fœminæ integra habent. Quod ſi alterum ex his pereat, & crus, & brachium, & quodlibet aliud membrum pereat, neceſſe eſt. Ita Empedoclis opinio multis modis abſurda, judice Galeno evadit.

Averroës [g] in materiam quoque cauſam licet referat, attamen ei ſeminis parti adſcribit, quæ hujus vel illius partis naturam obtineat: unde hæc, vel illa pars aut abundet, aut defi-

deficiat, ut ex his ipſius verbis eſt colligere. Ex hoc etiam declaratur cauſa membrorum fœtus ſuperfluorum & diminutorum: nam quando fœminæ ſemen ſuperfluit in majori quantitate, quàm pro uno fœtu determinata ſit, non tamen tanta exuperantia ſit, quæ pro duobus requiritur, tunc de neceſſitate hujus membra ſuperflua habebit: membra enim ſunt partes animati. Et hoc etiam fiet juxta materiæ ſuperfluentis aptitudinem pro ſingulorum membrorum natura: nam ſi fuerit conueniens pro capite, erit biceps: ſi pro pedibus manibusq; pedes quatuor, aut manus quatuor habebit. Veruntamē hujuſmodi varietas ipſius nati vivipari ſemper fit in membris ignobilibus: nam ſi in membris nobilibus id fieret, nequaquam vivum naſci poſſet: & licet vivum oriretur, vivere tamen nō poſſet. Quæ autē genitalia gemina habent; maris unū, fœminæ alterum, cauſa eſt ejuſdem generis: (reliqua verba ipſis differentiis ſuprà adpoſuimus) Subjungit: defectus autem membrorū fit quoq; propter defectū partis materiæ convenientis huic membro: aut propter impedimentū receptionis formæ hujus membri: aut ob debilitatē virtutis agentis in diſcernendo materiā aptā huic membro. Et ejuſmodi mōſtroſitates magna ex parte in animalib. multiparis, multumq; coëūtibus, ut colūbis & gallinis evenire ſolet: quādoq; n. ovum bina vitella habēs, parit, paritq; colūba pullū, alas quaternas habentē: & agnus

cornu gerens in crure conſpectus eſt, at hoc monſtrum eſt extraneum. Exceſſus quoque & defectus in membris interioribus, quemadmodum in extrinſecis fit: hactenus Averroës. Quibus forſan motus Gorræus referente Liebaultio [b], cauſam non in totum ſemen retulit, ſed in eam ſolùm ſeminis partem, cui vis ineſt genitales partes geminas efformandi, utpote maſculum & fœmineum.

Hoc & Albertus Magnus [h] voluit, ſcribentis, generari cùm ex abundantia materiæ in uno membro, quod eſt circa inguen ibidem ſuperabundante dividitur, & in uno vincat, & in alio vincatur.

Et Peucerus [i] retulit in materiam pro duobus non ſufficientem, pro uno verò abundantem, his verbis: Si perficiendis duobus materia deficiat, uni tamen redundet, format vis διαπλαστικὴ, præter naturæ præſcriptum, membra plura non neceſſaria, ſcilicet ad quorum ſedes ſuperflua detrudit, vel ſuopte nutu decumbit materia, idonea potentia ad figuram illarum partiũ effingendam: hoc modo Hermaphroditi & Androgyni generantur, quibus membra ſexus utriuſque inſunt: etſi è duobus alterum ferè imbecillum atque inefficax: & contingit nonnunquam alterum mutari, vel prorſus aboleri.

Levinus Lemnius [k] non ſolùm in ſeminis in utero fluctuantis, ſed etiam in ſanguinis inordinatum affluxum cauſam poſuit, vt paulò infrà

infrà videbimus, Avicennæ ſententiam ex eodem explicaturi.

At Conſtantinus Africanus [l], partim naturam, partim materiam accuſat his verbis. Solet etiam in generatione quibuſdam viris illud muliebre, & quibuſdam fœminis illud virile membrum, quo luxuriantur, adjici, ſed impedita, vel oblita natura fit. Nam cum aliquo eventu impeditur, ſed obliuiſcitur, illud materiæ humidæ ſuperfluum, quod ad vaſtitatem, vel ad numerum alicujus membri ſolet diſponere, ad alterius naturæ membrum ſine ratione immittat.

Sic Pontanus [m], & in materiam & cauſam efficientem ipſum calorem, cauſam retulit: is enim opinionem Phyſicorũ de Hermaphroditis & geminis proponens, ſic ſcribit: Volunt autem calorem, à quo exiſtat generatio, moderatum illum quidem eſſe, & ſua quadam certaque menſura contineri, urere autem, ac ſupra quam generatio ipſa exigat, exſiccare, ubi vehementior fuerit, adverſarique propterea generationi: aquam namque aheno contentam temperato ab igni, non ſecus quam à ferventiore calefieri, eo tamen differre, quod ab hoc ipſo efferveſcente fiat evaporatio & major & reſolutior, ut pene repente ab oculis aqua evaneſcat omnis. Oportere itaque tum genitale ipſum viri ſemen, tum mulieris excrementa illa menſtruoſa modum ſuum retinere, certosq; intra fines cogi. Ni enim & ejus

qui agit, & ejus qui patitur, vis intra præſcriptũ coërceatur, fruſtra utrumque niti. Ubi verò acceſſio facta eſt aliqua, & ea quidem tanta quæ geminationi ſatis ſit, fœtum ipſum in utero ob acceſſionem eam geminari, idq́; quod rarum ſit, quod parum omnino ſolitum, jam pro monſtro haberi, judicariq́; portentoſum. Eandem quoq; acceſſionem in parte quidem aliqua factam eſſe cauſam aut membri cujuſpiam agnati, ac ſupervacanei: aut naturalis magnitudinis regulam prætergreſsi, quod videlicet in concipiendo fœtu materiæ ipſius plus conſtiterit, quàm quod neceſſarium eſſet parti illi conſtituendæ. Atque inde fieri, ut membra interdum ipſa majora formentur, quàm pro ſua ipſorum natura, corporisq́; reliqui conſtitutione. Quin etiam uſuvenire ab hac ipſa cauſa, ut nonnunquam uterque ſexus inſit fœtui, maris ſcilicet ac fœminæ, etſi è duobus alter ſit ferè ſemper imbecillius, inefficaxq́ue, & ut ita dixerim clandeſtinus: contingatque nonnunquam alterũ aut mutari, aut potiùs aboleri, ut quæ priùs fœmina coierat muliebriter, pòſt in marem verſa, viri coëat more, agatq́ue quæ ſolita erat pati. Aſſeverant igitur agentem vim illam & procreantem cùm æquabiliter ſeſe ad alterutrum habuerit, ut aut prorſus ſuperet, aut ut rurſus ſuperetur, eodem quidem aut virili, aut muliebri ſexu fœminas naſci. At ubi partim vicerit, partim ſuccubuerit, tunc in diverſum rem geri, atq; alterũ marem,

rem, alteram fœminam gigni: quod rarius tamen audio contingere, ac plerumque parum diu vivere. Utque propter materiæ interdum ubertatem in procreatione adnaſcantur præter naturæ præſcriptum membra non neceſſaria, ut ſextus digitus, ut auris agnata auri, quod videlicet materiæ plus inſit, quàm quod aut digitali, aut auriculari ſatis eſt parti. Sic econtrario minus aliquando ineſt, ut cùm in fœmineo fœtu conglutinatur pars illa genitalis, quæque fœminam diſcernit à mare: in maſculino autem, mari haud omnino prodeunt teſtes, neque virili modo propendent ab inguinibus. Gigni autem geminos tradunt, quoniam & cor duplex generetur, cùm ſimplex, id eſt, unum tantum ſit. In Androgyno, quo fit, ut perfici niſi unus fœtus nequeat. Provenire hæc igitur in geminis procreãdis à materia & vi ejuſdẽ duplicata & prȩvalida ad utrũlibet ſexũ conſummandũ. In Hermaphrodito autẽ ſecus, quòd polleat ad neutrum, imò ad utrumque, ad alterũ tamen, ut dictũ eſt clandeſtinũ atq; irritum, quando ambo ſexus nequeãt in eadẽ æquabilitate agendi patiẽdiq; ſimul in uno conſiſtere. Natura n. in hominũ omnino genere, marem diſcernit à fœmina. Itaq; in eodem ſimul corpore uterq; ſexus, ſuo in gradu nequit conſiſtere. Proficiſci autẽ hoc oſtenti genus à ſtella Mercurii, ejuſq; cum Venere cõmixtione, nomen ipſum Hermaphroditi docet, à re ipſa inditũ: cauſam verò afferri à

materiæ ubertate majore, oſtendunt etiã fructus arborei: hactenus Pontanus.

Alberti Magni [n] hæc fuit ſententia; Hermaphroditos fieri (ipſius ſunt verba) ſi qualitates contrariæ conjungantur, quarum utraq; ſit complexionalis & terminans, & virtus formativa ſatisfacere poteſt utriq; ſexui, tam in membris exterioribus, quàm in membris interioribus.

Alii ſunt, qui Uteri cellulas in cauſa eſſe velint: cenſent enim in utero cellulas eſſe ſeptem, ut videre eſt in libello de Anatomia parva, qui falsò Galeno adſcribitur: cujus ſententiæ fuêre Theologi Scholaſtici, Albertus Magnus, Michaël Scotus, & inter Medicos, Gentilis, Nicolus, Mundinus & Bonacchiolus: qui ſinum quemlibet, ſcrobem vocant, quemlibet decem rugoſos inflexus obtinere & ſeptenas ſcrobes: rugas autem ſeptuaginta enumerant, quare totidem fœtus cõcipi poſſe cõtendunt.

At Galenus libello de Anatomia vivorum rectè reprehendit eos, qui in muliere quinque vel ſeptem cellulas ſtatuunt. Revera enim uterus cavitatem unicã habet, quæ beneficio tantum lineæ, vel ſuturæ obſcuræ prominente, in dextrũ & ſiniſtrũ ſinum diviſus dicitur: ut pleniùs in Theatro noſtro Anatomico, capite de utero, oſtendimus. Has putatas cellulas ſic diſtributas cenſent, monente Veſalio [o], ut tres ſint in dextra uteri ſede, maſculis ſuſcipiendis aptas: tres autem in ſiniſtra, fœminis dicatas:

ſepti-

ſeptimam verò in harum medio exiſtere, Hermaphroditisque conſecratam eſſe. Vel ut Liebaultius, ſecundum opinionem eorum qui ſeptem cellulas in utero conſtituunt, cauſa eſt copia ſeminis in cellula collecta.

At in Problematibus incerti auctoris Francofurti editis, quęritur, quomodo generentur Hermaphroditę? Reſpondetur, per talem modum, quia in matrice ſunt tres cellulæ principales, una in dextro latere, alia in ſiniſtro, tertia verò in medio, in quam ſemen elapſum, dicitur generare Hermaphroditen per talem modum [p]. Quia natura ſemper tendit ad melius: & ſic intendit ſemper generare maſculum, & nunquam fœmellam. Quia fœmella eſt vir occaſione natus, & monſtrũ in natura, ut Ariſtot. in lib. de animalib. Quare aliquando generetur maſculus, quoad omnia membra principalia; ſed tamen propter malam diſpoſitionem matricis, & objecti, & ſecundum ſeminis inæqualitatem, cùm non poſſet perficere maſculum perfectum, ſic generat fœmellam, ut Hermaphroditen: & is eſt impotẽs in membro virili, ut patet per experientiam: hęc ille. Hęc ſanè vulgi & muliercularum opinio eſt, quæ, ut rectè Lonæus Boſcius [q], ineptior, quàm ut refutari debeat: quemadmodum & hoc falſum, dum categoricè pronunciat, Hermaphroditum in membro virili impotentem eſſe.

Sunt qui velint horum generationem cauſari à decubitu minùs convenienti, vel in con-

gressu, vel post congressum. In congressu quidem, monente Lemnio [r], indecenti: nonnũquam ait, vitiosus hic infamisque conceptus ex indecoro concubitu conflatur, cùm præter usum ac commoditatem exercendæ Veneris vir supinus, mulier prona decumbit, magno plerumque valetudinis dispendio, ut qui ex inverso illo decubitu herniosi efficiuntur: præsertim cum distento, oppletoque cibis corpore inusitata hac inconcessáve Venere utuntur.

A decubitu supino post congressum: sic enim Dominicus Terellius [s], in muliere postea quam virile semen receperit in utero, positura corporis observanda: semper vitanda est, quæ modo supino fit: quoniam cùm maneat tunc semen in media parte uteri, non fit absolutus mas, aut fœmina, sed uterque simul, qui Hermaphroditus dicitur: cùm enim attrahatur tunc nutrimentum, tam à dextra uteri parte quàm à sinistra, fit quod ob mixtum illum calorem cum frigore promiscuus sexus repræsentetur; ut patere potest ex mulieribus Lunensibus (ut inquit Pierius) quæ nil curantes post seminis conceptum hanc posituram, plures Hermaphroditos generant, qui deinde cùm possint virum agere, atq; mulierem, severissimè illos puniri, certissimum est, qui jura-verint se tantum velle munus obire viri, ac postea se viris fœminarum more subjiciunt: vel si contrà fuerit juramentum, agere virum reper-

perti ſint. Ex quibus patet, non undiquaq; verum eſſe, ſi contingat aliquem habere gemina genitalia, ſemper hoc ratum eſſe, illud irritum, ut Ariſtoteles [t] dixit; præſertim cùm noverimus alios quoſdam Hermaphroditos eſſe, qui in utroque ſexu omnino impotentes ſint.

Et Feneſtella Annalium commentator meminit apud Lunenſes Hermaphroditos eſſe, id quoq; referente Tertulliano [u]: quamvis Franciſcus Junius ſuis in Tertullianum notis ſuſpicetur Feneſtellam de Lunenſibus caſeis olim laudatiſſimis ſcripſiſſe, volens per catachreſin etiam Hermaphroditos caſeos fuiſſe appellatos, ut qui ex duplici confinio facti.

Avicenna tandem in tempus conceptionis retulit, Lemnio [k] ſic citante: Avicenna non proletarius, nec infimæ ſortis auctor, tempus modumque procreandi ſexus deſcribit: ubi, inquit, menſes defluxerunt, ſitque abſterſus uterus, quod quinto ferè die uſuvenit, aut ſeptimo, ſi vir mulieri congrediatur, à primo cum eſt purgata die ad quintum, marem produci: à quinto verò ad octavum, fœmellam: rurſus ab octavo ad duodecimum, denuo maſculum: poſt illum verò dierum numerum, Hermaphroditum. Horum effectuū licet nullam cauſam afferat, probabilem tamen comminiſci poſſe videor: primis enim diebus elota vulva, humoreque ſordido accura-

curatè expurgato, plus caloris concipit uterus, quo virile semen potentius coalescit muliebri, atq; in dextrum uteri sinum dirigitur, hepatis dextriq; renis vi attractoria, è quibus etiã sanguis calidus in alimentũ futuri fœtus iis diebus derivatur: neq; enim sinistræ partes, utpote alsiosæ ac frigidæ, sanguinisque inopes, statim à purgatis mensib. aliquid conferre possunt: sed serius ac parcius sanguis depromitur à sinistræ partis venis, quas emulgentes vocãt, quæ splenem renemq; sinistrũ perreptant, sicut post 5. demum diem usq; ad octavum ex illis aliquid sanguinis confluat, quo fœtus alendus est, ita cùm istæ partes vires suas obeant, censenturq; dextræ ex situ loci, atq; alimenti frigidi ratione fœmella effingitur: post octavum diem dextræ partes rursum conferendi sanguinis munus sibi assumunt, atq; ex illis denuo scaturire sanguis incipit, masculo saginando. Post hoc dierũ curriculum, quoniam ex omni parte impromiscuè sanguis menstruus erumpit, ac vulva ex frigidi humoris affluxu plus satis uda efficitur, semenq; neutri parti associatur, sed in media uteri capacitate fluctuat, Hermaphroditum confusa inter se semina moliuntur, qui conceptus modò ex dextro, modò sinistro sinu vires formamque accipit, atque utriusque opera utitur. Hinc Androgyni nobis emergũt sive Hermaphroditi: quæ vox à Mercurio ac Venere appellationem sortita est. Sic & Lonç[9] Boscius [x], aliud inquit, Avicenña sentit, dum in hanc

hanc ſententiã ſcribit, poſt menſiũ profluvium ex Venere die primo ad quintũ generatur maſculus, deinde ad octavũ femella, ac ad duodecimum quoq; maſculus; verum iſtis nec ratio, nec experientia ſuffragantur. Nam fœtus maſculus, vel femella, prædominante naſcitur ſemine maſculo, vel fœmineo, dierum nullo diſcrimine, ut eodem die & momento quocũque maſculi & femellæ naſcantur. Si naſcerentur Hermaphroditi, poſt duodecimum fluoris menſium diem, copioſior eorum numerus reperiretur. Quare ortus eorum æquipollentibus marium ac fœminarum ſeminibus adſcribendi ſunt.

Aliter Liebaultius [y] & Ronſæus, Avicennæ ſententiam propoſuêre: ille enim refert Avicennam cenſuiſſe, Hermaphroditos concipi, ſi octavo die poſt fluxum menſtruorum uterus concipiat: primis enim octo diebus, maſculum aut fœminam concipi. At Ronſæus [z] aſſerit, Avicennam velle, hos certis tantum à purgatione lunari diebus concipi: ſiquidem à mẽſtrua uteri purgatione, ad quintum usque diẽ mares concipiendi opportuniſſimum tempus eſſe: & à quinto uſque ad octavum, femellas: ab octavo uſque ad undecimum Hermaphroditos ſive Androgynos, qui ex commixtione utriusq; ſexus proſiliant, muliebri ſimul ac virili inſigniti pudendo.

Aſt Rhodericus à Caſtro [aa], poſteaquam Lemnii verba propoſuiſſet, ſubjicit, hanc ſen-

tentiam perperam Lemnium & alios non ſine crimine Avicennæ adſcribere : quoniam ipſe eandem omninò rejiciat, ſeu fortè quia autorem habere voluerunt eorum, quibus nec ratio, nec experientia ſuffragetur, eandemque, qua dicuntur, facilitate refelli poſſe: fœtum enim maſculum, aut fœmineum, ex dierum diſcrimine non naſci: & ſi Hermaphroditi omnes eſſent qui poſt duodecimum à repurgata muliere diem concipiuntur, copoſior eorum numerus naſceretur.

[a] *de Civit. Dei ad Marcell l. 16. c. 8* [b] *lib. 3. morb. mulieb. cap. 13* [c] *lib. 24. cap 4.* [d] *theſ. 57.* [e] *hæc quoq; habet Ronſæus de human. vit. primord. c. 10.* [f] *2. de ſemin 3.* [g] *paraph. in Ariſtot. in 4. gen. an 4.* [h] *de animal. l 18. tr. 2. c 3.* [i] *in com. de præcip. divin. gen tit. Tetraſcopia ſive lib. 15. c. 4.* [k] *lib. 3. de occul nat. mir. c. 9.* [l] *lib. de hum. nat. cap. vlt.* [m] *lib. 1. de reb. cœleſtib. cap. 6.* [n] *2. phyſic. tr. 2. cap. 3. allegat etiam Jo. Baptiſta Bernardus in ſui ſeminarii tom. 1. p. 220 ex Alberto de animal lib. 18 tr. 2. cap 3.* [o] *lib. 5. Anat. cap. 15. & Liebault. l. 3 mulieb. cap. 13.* [p] *hæc & ſequentia quoque à Sanfloro in theſ. Ariſtot. lib. 12. cap. 3. proponuntur.* [q] *in theſib de humano conceptu, Ingolſtadi anno 1582 th. 13.* [r] *lib. 1. de occult. cap 9 & ex eo Liebault. lib 3. cap. 13.* [s] *lib. 2. de gener. & partu hum c. 10* [t] *4. gen. an. 4.* [u] *adverſ. Valentin. c. 33.* [x] *th. 54. 55. 56. 57.* [y] *lib. 3 mulieb. 13.* [z] *de human. vitæ primord. c. 11.* [aa] *de nat. mulieb. par. 1. lib. 3. cap. 12.*

CAP.

CAP. XXXI.

De Hermaphroditorum generatione ex Mathematicorum sententia.

Cùm dictum fuerit, quid Theologis, Medicis, Physicis & vulgo de Hermaphroditorum generatione videatur: nunc Mathematicos Astrologos audiamus.

Etsi Andernacus [a], quærenti Mathete, cur natura in corporibus humanis sic ludat, respondeat, se causam nullam præter syderum influxum, intempestivumque concubitum, malamque victus rationem existimare, cum hodie tanta sit vitæ & morum corruptio, tantaque libido, ut non mirum sit homines prorsus in bestias degenerare: attamen quis sit Syderum in horum creatione influxus non exponit.

Lonæus verò Boscius [b] scribit, Androgynos sive Hermaphroditos, opinione Astrologorum, ortus causam Astris debere, illis præsertim, quæ signa bicorporea occupant: hinc & Rhodericus à Castro [c], alii Astris vitiosum conceptum potius acceptum referunt, iis præsertim bicorporea signa occupantibus. Et Peucero [d] monente, Astrologi Mercurii & Veneris conjunctioni causam adscribunt. Quare Camerarius [e] fabulam Hermaphroditi, Mercurii & Veneris

filij

filii, qui cum Nympha Salmacide confusus perhibeatur, totam rem esse Astrologicam scribit: nam stellæ Mercurii cum Veneris stella in locis ac signis fœmininis congressus, natos facit molles & semiviros, atq; semimares: hæc enim Latina sunt nomina. Et Cœlius Rhodiginus [f]: genitum ex Mercurio Hermaphroditum fingunt, ob planetæ naturam quasi mediam, quippe creduntur fœmineæ qualitatis Venus ac Luna ex humoris abundantia, cui dominantur: nam humecta vis in gignendi potestate, materiam suggerit: Soli, vis masculina tribuitur caloris potentia quem excitat, cui insitum sit, humidum excalfaciendo formam inducere, ac excalfactum animare. Et Sabinus [g]: Hermaphroditum fingunt Mercurii & Veneris filium, eò quod stella Mercurii, ob qualitates, quibus præditus est, mediæ naturæ putatur. Nam cum aliæ stellæ ab Astrologis dicantur masculinæ propter majus robur, quo calorem excitant: aliæ verò fœmininæ, propter debiliores vires & naturam humidi cui dominantur: Mercurii stella nunc humidum abundè excitat pro situ & motu suo, sicut Jovianus Pontanus docet de rebus cœlestibus.

Audiamus Ptolomæum [h]: ἐὰν δὲ ὁ ☿ Jovis, ἢ ὁ τῆς Veneris μαρτυρήσῃ, τιμώμενον καὶ εὐσχήμον ἔσται, τὸ ☿ τέρατος. ὁποῖον περὶ τοὺς ἑρμαφροδίτους, ἢ τοὺς καλουμένους ἁρποκρατιακοὺς, καὶ τοιούτους εἴωθε συμβαίνειν. Si Jupiter aut Venus in honore & in

in pretio habebitur, quicquid fuerit portenti, cujusmodi quiddam circa Hermaphroditos & quos Harpocratiacos dicimus, aliosq; ejus generis contingere solet.

Hæc Ptolomæi verba, Cardanus ita interpretatur: quod dicit Ptolomæus, est, nativitates monstrorum similes esse his, qui non nutriuntur: monstra enim rarissimè nutriuntur: si tamen nutriantur (quia formam habent humanam) rarissimè vivunt: quædam tamen vivunt, quæ parum à natura humana sunt permutata. Velut dicit Haly, vidisse quosdam natos sine pedibus, alios sine manibus, quosdam sine auribus, &c. Et de his sunt Hermaphroditi Græcè, Androgyni Latinè, & Harpocratiaci, id est, optimorum raptores. Tales igitur, quibus Jupiter & Venus & Mercurius favent, vivunt: ob idque divinant, quoniam extincta luce luminarium, vis Jovis, Mercurii & Veneris magis relucet. Si igitur monstra esse debent, Solis & Lunæ vim extingui necesse est, & maleficos dominari in angulis. At si hæc contigerint, mori necesse est, nisi à Jove & Venere & Mercurio adjuventur, &c.

Idem Ptolomæus in quadripartito [f] ait. *Si Jupiter, vel Venus testificetur, nati proprietas quo fuerit illa mutatio, erit ut honoretur & sublimetur, eò quod ex hoc illa figura Arma forodhotis continget, id est figura ex Venere & Mercurio denominata, necnon figura quæ nuncupatur Arfocatazietu, & his similia.*

Julius

Julius Firmicus Maternus junior [k]: si in genitura Sol & Saturnus, in septimo loco constitutis, in eodem loco Venus & Mercurius fuerint inventi, vel in duodecimo, vel in 6. eunuchos faciet, mulieresq; viragines, & quæ se nũquã virili coïtu conjungant: vel si se aliquando viro cõjunxerint, nunquã cõcepturas, vel partum edituras. Si verò sic his positis Mars se aliqua radiatione conjunxerit, vel cũ ipsis fuerit inventus, Hermaphroditos faciet, in quibus se duplex natura conjungat. Quod si his omnibus sic constitutis, Luna se aliqua radiatione sic conjunxerit, vel cum ipsis fuerit inventa, Archigallos faciet, & qui virilia propriis sibi amputent manibus.

Lubet exemplum ex Francisci Rosseti libello, quem de partu Cęsareo [l] scripsit, quemque Latinum fecimus, adponere. Videmus, inquit plures jã adultos & etiã senes, maniacos, melãcholicos & insanos redditos, sibimetipsis, tam testiculos, quàm virgã excindere: ꝙ à me dum adhuc Grammaticæ studerẽ, Aureliæ observatũ, in quodã tum quoq; Aureliæ literis operam dante, postmodũ Episcopi Nannetensis Oeconomo, qui ex rabie amoris in profundas latrinas præcipitem se dederat: quo in loco omnia ea, quę amoris morbum causabant, exsciderat, maxima cum hæmorrhagia, cum ea perseverarit, donec inde extractus fuit, & tamen mortus non est.

At Joan. Garcæus [m], de judiciis geniturarũ ple-

plenius, utpote Aphoriſmo tertio: Venus in domo Mercurii, aut finibus poſita, Mercur. in domicilio Ven. aut ejus finib. Luna in Virgine, Capricorno Tauro aut Leone, cæteris erraticis maſculinæ qualitatis in ſignis fœmineis, fœmininæ verò in maſculis poſitis, quod ſub hac conſtitutione naſcitur, biforme eſſe ſolet, & neutram in partem ſexus declinat: unde Hermaphroditi dicti ſunt, mixto Veneris & Mercurii nomine.

Aphoriſmo 5. Venus in editiſſima cœli parte, cũ Saturno collocata, aut à Saturno irradiata aliquo aſpectu, Luna quoq; aſpiciente Venerẽ quadrato aut oppoſito aſpecto, creſcente ipſo lumine è ſigno fœmineo, Marte quoque percutiente illã hoſtiliter, aut in fœmineo tropico, vel ſquamoſo ſigno, ut ſunt Piſces, ei copulati, hic poſitus Hermaphroditũ faciet, aut evirabit natũ, aut ad muliebria patiẽda impellet. Venus enim in hac conſtitutione, à Luna, Marte & Saturno, cum aſpectu, tũ copulatione infeliciter affligitur. In hac conſtitutione, Sol & Luna, ſi fœminea ſigna ſimul teneant, aut unà copulati, aut ſeparatim incedentes, natum aut ſpadonem facient, aut fortè Hermaphroditum.

Aphoriſmo 7. Erunt etiã aut ſteriles, aut fortè ſpadones, hermaphroditicæ, quibus Venus à Saturno affligitur aſpectu, Luna & Marte ſibi invicẽ oppoſitis, & Mercurio tenente medium cœli: hæc cõſtitutio eſt potentior cũ ex angulis accidit.

Apho-

Aphoriſmo nono: Sole & Saturno tenente occaſum, ipſa Venere cum Mercurio in ſexto loco aut duodecimo, his ſi Mars copulatur, aut aliqua irradiatione conciliatur, duplici ſexu fœtus ſæpè fœdatur.

Idẽ [n], oſtendens quomodo ex cõfigurationibus partus infelicitas colligatur, inquit: Breviter, ex Venere malè conſtituta de ſterilitate, aut duplicitate, imperfectione ſexus, aut eviratione judicandum eſt.

Sic Venus eodem in ſtatu Marte Saturnoq́; configurata, ſi Mercurius ſocius acceſſerit, vel eunuchos & eviratos, vel hermaphroditos faciet: Mercurii enim ſocietate addita, commutatio hæc contingit.

Venus poſita in ſeptima cum Mercurio, mares eunuchos & exſectos decernit; mulieres viragines, prolemque nullam ſuſcepturas. Si Mars his conciliator conjunctione aut aſpectu, facit Hermaphroditos: hactenus Garcæus.

Cùm de hac re, noſtra ſententia, apertiſſimè Jovianus Pontanus [o] verba fecerit, loco concluſionis ea ſubjicere lubet. Saturnus in culmine poſitus & Mercurio pariter conjunctus, ſi dominus genituræ, aut vitæ dator adverſabitur, malaq́; Martis irradatio acceſſerit, præterquam quod paralyticos, gibboſos atq; incurvos facit, faciet etiam aliquando Hermaphroditos: mox ſubjungit.

Quod igitur ad Hermaphroditos atq; Andro-

drogynos pertinet, quando Mercurii ſtella verſatilis, ac penè dixerim promiſcua eſt, ſive quod Veneri copulata vires ejus augeat, ad progignendam fœminam, ſive quod in illarum favorem proclinet ſtellarum, quæ maſculam ſobolem meditantur, de conjunctione profecto, ac commixtione radiorum ejus quod ſemini ac materiæ genitali uberiorem valentioremque vim adjungat, hæc naturæ duplicitas manat, ut dum utrique favet æquo ſtudio, non tamen ut geminos valeat gignere, aut alteri, ne omninò ſuccumbat, fert ſuppetias, fœtus hæc ſexusque ſive incertitudo, ſive communitas provenit.

[a] de medicin. com. 1. dial. 5. [b] de human. concept. theſi 53. [c] de nat. mulieb. par. 1. lib. 3. cap. 12. [d] com. de divinat. gener. lib. 15. cap. 4. [e] in coment. utriuſquè ling. [f] lib. 18. ca. 6. [g] in interpret. fab. Ovid. lib. 4. [h] de Aſtrorum jud. lib. 3. cap. 8. text. 20. de monſtris. [i] ſeu de prædict. Aſtronom. lib. 3. cap. 8. in quo de monſtroſis ſignis agit. [k] Aſtronomicωn vel Matheſeos lib. 3. cap. 6. in quo proponit. Solis decreta per ſingulas cœli ſtationes, aph. 7. [l] ſec. 4. cap. 7. [m] cap. 16. de frigidis & glutinatis. [n] cap. 20. de ſterilitate. [o] de reb. cœleſtib. lib. 10. cap. 5.

CAP. XXXII.

De Hermaphroditorum constitutione interna ex dissectionibus petita.

EXpositis causis generationis Hermaphroditorum, nunc ordo requirit, ut eorundē fabricam internam ex dissectionibus petitam exponamus: cùm verò nullum dissecare nobis contigerit, ea quæ Columbus * notavit & observavit, subjiciemus.

Inter tot admirabilia & rara quæ in humani corporis fabrica diversis temporibus observavi, nihil admirabilius, nihil rarius censeo, quā quod de neutra natura diligenter investigavi. Proposito enim mihi Androgyno seu Hermaphrodito, subjecto inquam, eodem mare & fœmina. Superioribus etenim annis fœminam mihi videre contigit, quæ præter vulvam, membro quoque virili prædita erat, quod tamen non erat admodum crassum. Quamobrem in ejus Anatome, generationis vasa accuratè admodum pervestigavi: vasa seminaria, testesque considerans, numquid ulla inter hæc communio & consensus adesset: tandem hæc comperi: Vasa quidem præparantia, ab aliarum fœminarum præparantibus vasis non differre: sed differentia, differre: nam bipartita erant, & ex binis quaterna

terna natura genuerat, ex quibus duo, quæ etiam majora erant, ad matricis concavum destinabantur, reliqua duo ad penis radicem, qui glandularum parastatarum expers erat. Hoc tam admirabile visu & spectaculo erat, quam quod maximè: quo pacto natura prudens sagaxque locum satis tutum selegerat, per quod vasa hæc ad penem deferri possent: & quemadmodum meatum qui in ipso est pene, perforarent: qui meatus in aliis tum semini, tum lotio communis existit, hîc verò urinæ nil quicquam opis afferebat, nam instar aliarum mulierum urina exibat. Uterus autem, necnon uteri cervix à cæterarum fœminarum matrice, colloque nihil distabat: sed in testibus discrimen erat: nam testes in hac crassiores erant, quam in reliquis mulieribus: sed quoad situm ipsorum, nullum discrimen deprehendi. Peni scrotum contiguum non erat, imò verò scroto prorsus carebat & duobus musculis præditus erat hujus fœminæ penis, non quatuor, ut in maribus perfectis. Præterea, penis hujus Hermaphroditi, tenui pelle integebatur, nullum aderat præputium, sed duo spongiosa corpora, per quæ duæ arteriæ ferebantur, ab illis ortæ, quæ ad vesicam tendebant. Atque hæc sint satis de Hermaphrodito quem mortuum secui.

Duos deinde Hermaphroditos viventes consideravi, in quibus alter mas,

fœmina altera erat. Dicuntur autem à superabundanti vel mares, vel fœminæ, ut vel plantandis hominibus, vel homini suscipiendo sunt aptiores, vel aptiores creduntur.

Fœmina erat Æthiopica mulier, earum quas Cingaras appellant Longobardi, hæc neque agere, neq; pati commodè poterat, nam uterque sexus illi imperfectus contigerat suo magno malo: penis namq; minimi digiti longitudinem crassitiemq; non excedebat: vulvæ autem foramen adeò angustum erat, ut minimi digiti apicem vix intromitteret: optabat misera, ut hunc illi penem ferro evellerem, quippe qui sibi impedimēto esse diceret, dum cum viro coïre exoptabat. Optabat etiam ut vulvæ foramen illi amplificarem, ut viro ferendo idonea esset. Ego verò, qui horum vasorum discrimen intueri sæpius cupiebam verbis detinui. Non enim sum ausus aggredi illius cupiditati satisfacere, quoniam id absq; vitæ discrimine fieri non posse existimabam, (hæc de utroque Hermaphrodito ex Columbo refert Marcellus Donatus [b].)

Hermaphroditus vir, quem vivum summa diligentia inspexi, hoc modo habebat: penis aderat cum scroto testibusque, sub quibus in perinæo seu tauro, quo loco (inter anum scilicet & testes(fit sectio pro extrahendo vesicæ lapide, foramen quidem perstabat in vulvæ morem, sed non penetrabat: atq; hi sunt quos vidi, Hermaphroditi: hactenus Columbus: quæ

quæ etiam apud Ottonem Casmannum [c] & Schenkium [d] leguntur.

Johannes Bauhinus p. m. frater meus, ex propriis observationibus Joanni Schenkio [d] communicatis, vidit corpus puellæ annorum circiter octodecim, quæ habitu universo, vestitu & capillis, puellæ similis erat, cum puellis cubabat, & perpetuò pro ancilla serviebat. Quæ cum peste mortua esset, corpore toto ecthimatibus multis, magnis atq; lividis notato, & jussu Magistratus cadavere inspecto, reperta est habens testiculos duos magnos, membrum virile etiam magnum: pubes pilis nigricantibus pubescebat: hæc puella existimabatur, quia sub cole, quæ parte pubi adhæret, foramen parvum conspiciebatur, per quod more mulierum reclinato corpore mingebat. Aperto postmodum cadavere, uterus nullus repertus est, & aliis masculis similis erat. Videbatur etiam cum puellis rem habuisse, præputium enim facilimè retegebatur, nulla sordities circa balanum, mammæ nullæ: cole dissecto, nervi duo ampli porosi conspecti: urinarius verò ductus nullus. Cujus affectus, Paulus Ægineta [e] inter Hermaphroditos meminit: & similis sæpè affectus Hypospadiæorum: hæc ille. Verum alii sunt ὑποσπαδίαιοι Galeno [f], quibus nimirum penis ob vinculum, quod ad finem penis juxta ipsius meatum habent contorquetur ita ut non possint nisi vinculo abscisso generare, eò quod semen

 non

non rectà in uterum ejaculari possint. Alii sunt Æginetæ [g] : eos enim Hypospadæos vocat, quibus glans ab origine perforata non est, sed sub pene foramen habent, cujusmodi exempla novimus : de quibus etiam Aristoteles [h] egit, & in Theatro nostro Anatomico [i] meminimus. Sic enim Philosophus [h] : pueris etiam quibusdam genitalis postremum & meatus, qua excrementum vesicæ transit, non eodem tetenderunt, sed infra meatus ille transegit. Quamobrem demissis clunibus mingunt, qui testibus paulò in partem superiorem retractis, videntur à longè simul & maris habere genitale, & fœminæ. Verum vidi ego nobilis cujusdam filiolum, cui equidem glans non perforabatur, non tamen, ut habet Æginetа urina per scrotum excernebatur, sed statim sub glande foramen erat, & nisi primo ætatis anno mortuus fuisset, apertionem glandis tentassem.

a *lib* 15. *suæ Anatomes.* b *de histor medic. mirab lib* 6. *cap* 2 c *in secunda parte Anthropologiæ cap.* 10. *observ.* 5. d *lib. de monstris num* 32. e *lib.* 6. *cap.* 69. f 15 *us. part.* 3. g *lib.* 6. *cap.* 54. h 4. *gen. anim.* 4. i *lib.* 1. *cap.* 32.

CAP.

CAP. XXXIII.

Historiæ aliquot Hermaphroditorum naturam explicantes.

Cùm historia ſubſequens, ad Hermaphroditorum naturam explicandam non parum faciat, eam ex Germanico ſic reddidimus: Anno 1601. Maj. 26. Piadenæ in Italia ſub vexillo D. Burchardi Leinmans, miles quidam, Daniel Burckhammer nomine, Germanus in Bücken ad anteriorẽ lacũ natus, cum veſperi ad ſomnũ ſe compoſuiſſet, uxori quã ante annos ſeptẽ legitimo matrimonio ſibi junxerat, cõqueſtus, & de ventris dolore vehementi, & quòd in eo motũ aliquem perſentiret: quare de lecto ſurrexit & intra horæ ſpacium puellulam peperit: cujus rei, magiſtratum uxor ſubito admonuit: cujus mandato illicò examen inſtitutum & ſeriò de omnibus inquiſitum. Interrogatus miles, reſpondit ſe utrumq; ſexum habere & ſupra ſeptennium in Ungaria & Belgio militaſſe, quod teſtimoniis fide dignis cõprobavit. Inſuper narravit, ſe poſtquam lucem hanc aſpexiſſet, ſacro fonte pro puero lotum & Danielem nominatum: annis aliquot poſt, ſartoris artificium didiciſſe: adultiorem redditum, in militiam profectum, in qua ad hodiernum usque diem vixerit. Verum dum in Belgio militaret, Hiſpano ſemel tantum accubuiſſe & rem habuiſſe, qui impprægnarit:

factum hactenus clam habuisse, imò & uxorem celasse: cui licet septem annis convixerit, nunquam tamen cum ea congredi potuisse.

Quæ cum Capitaneus cognovisset, ea Magistratui Ecclesiastico exposuit, qui, re etiam per Notarios & testes comprobata, infantem baptisari jussêre: quem Reutnerus à Weingarten vexillifer, loco Capitanei, tanquam propater, una cum aliquot matronis nobilibus è sacro fonte, Elisabetham nominatam, suscepêre; adhibitis ceremoniis in militia consuetis, tympanis, fistulis, tribusque tubis, pluribus nobilibus tam viris quam mulieribus & quingentis militibus infantem ad baptismũ comitantibus.

Infans autem licet cum parente rectè valeat & formæ sit elegantis, attamen dextram solum mammillam sugere potest, non verò sinistram, qua parte genitalia virilia sunt, & penis per quem viri instar urinam reddit. Hæc ut verissimè contigêre, ita etiam, cum in Italia magni miraculi loco habeantur, & in annales referri mereantur, per Notarios fideliter consignata fuêre.

Huc referenda historia, quæ apud Keckermannum in suo Systemate Physico [a] habetur. Anni sunt circiter duodecim (liber anno 1610. editus est) quando in Ungaria miles quidam, qui se ante in castris Martis & Veneris virum ostenderat, in castris Ungaricis eva-

evasit fœmina, & factus est puerpera: invitato in susceptorem nati infantis Comite Mansfeldio, Generali tum duce exercitus Germanici, quod publicis historiarum relationibus editum est, & à multis confirmatum.

Historiæ hæ binæ in memoriam revocant Monachum, qui circa annum 1478. Ludovico undecimo Galliarum rege imperante, utero gestavit: historiam Robertus Gaguinus ordinis S. Trinitatis, his verbis [b] expressit. Per eos dies apud Arvernos in cœnobio Issoriensi, monachus quidam cum Hermofrodita esset, gravidus est effectus, asservatusque summa diligentia, donec parturivit.

Meminit quoque Goclenius senior, monachi cujusdam his verbis: mas mulier & mas fœmina est ἀνδρόγυνος, in quo mistio sexus: de quo feci hunc versum ταυτόγραμμα in L. monachum quendam Hermaphroditum.

Mas mulier, monachus, mundi mirabile monstrũ.

Phlegon Trallianus [d] refert, in Germania in exercitu Romano, quem T. Cunilius Mancias duxit, servum militis peperisse, Athenis Conone præside: Romæ Q. Volusio Saternino & P. Cornelio Scipione Coss.

Apud Boëthium [e] Scotiæ historicum legitur, anno salutis 1461. in urbe Lythguho Scotiæ Androgynam herilem filiam in eodem lecto cubantem, gravidam fecisse: à matronis simplicem puellam sic deceptam esse indignãtibus, accusatam, vivam tumulatam esse.

 Lubet

Lubet & eam quam observavimus historiam addere. Anno 1609. Martii 24. unà cum Cl. viro D. D. Felice Platero, Collega meo, examinavimus quandam in præfectura Waldenburgica, ditionis Basileensis, patre Jacobo Bürge rustico natam, & Annam baptisatam, annorum circiter viginti trium: hæc cùm in eadem præfectura rustico pro famula serviret, rusticus animadvertens famulam in majori apud uxorem, quam ipse foret, gratia esse: sinistram de famula opinionem concepit: quare rem ad Magistratũ detulit, & famula examinata se magis virum (ut ipsius verbis utar) quam fœminam esse pronunciavit. Quibus auditis Magistratus nobis examen serium commisit.

Hæc ergo corpore erat satis procero, macilento tamen, voce virili, capillos longos habens, mentum lanugine obsitum (pilos enim prodeuntes volsella evellere solebat) mammis carebat: pube erat piloso, pene longo, præputio denudato & bene attrito: scroto & testibus propendentibus carebat: sub pene in perinæo, ubi calculi extrahi consuevêre, rima offerebatur oblonga, medium circiter digiti articulum profunda (quo modo Aristoteles in Hyæna tam mare quàm fœmina notavit, uti pleniùs in Hyænæ historia) cui posterius meatus excrementorum sive podex jungebatur. Hinc virum potiùs quàm fœminam agnovimus. Interrogatus de Venereis actu-

bus,

bus, confeſſus ſe cum pluribus meretricibus rem habuiſſe, & cum voluptate & cum ſeminis profuſione: inſuper quando vel rem haberet, vel ſolùm incaleſceret penísve erigeretur, in inguine dextro teſticulum protuberare (aliquando enim teſtes in ſcrotum non deſcendunt, ſed in inguinibus ſubſiſtunt, quod in equis, canibus & lupis jam fuit obſervatum, ita ut unum teſticulum habeant in ſcroto, alterum in inguine latitantem, hique ferociores & malitioſi ab Hippiatris dicuntur, noſtraque lingua Kiber/ id eſt, maligni nominantur) affirmavit, quod etiam tangendo perſenſimus: à ſiniſtris verò nil unquam, nec extra, nec in conflictu Venereo perſenſiſſe: nec etiam ex rima vulvam æmulante, quicquam unquam effluxiſſe. Quare Magiſtratus juſſu poſt pœnam inflictam capillis quos more fœminarum alebat, reſectis, habitum & nomen mutavit.

a *lib. 5. cap. 3.* b *lib. 10. annal. Galliæ: ex eodem citat Marcellus Donatus de mirab. hiſto. med. lib. 6 cap 2.* c *in lexico Philoſoph in voce mulier. pag. 725.* d *lib. de mirab. & long.* e *lib. 8. hiſt. ex quo Zvvingerus theat. volum 2. lib. 2.*

CAP. XXXIV.

Quis primus fuerit Hermaphroditus, an Adamus?

QVæri hîc posset, quis primus fuerit Hermaphroditus? quibusdam censentibus Adamum primum fuisse, qui utrumque sexũ habuerit, iisdemque affirmantibus, si peccatum Adæ non intervenisset, sexus non futuros divisos. Eò quòd Moses [a] scribat: & creavit Deus hominem ad imaginem suã, ad imaginem Dei creavit eum: marem & fœminam creavit eos. Quem locum prisci Hebræorum sic intellexerunt, quasi Deus Adamum ab initio creârit gemino vultu & corpore, priori parte marem, altera fœminam referente: sic ut Androgynos fuerit, sed postea corpus fuisse divisum & separatum, faciem anteriorem in marem, posteriorem in Evam mulierem. Quæ sententia fundamentum habet in Jure Talmudico, codice Ervvin [b], & codice Berachoth [c], in hunc sensum. Dixit Rabbi Jeremias, Eliesaris F. Do parsuphin, id est, gemino vultu creavit Deus sanctus Benedictus Adamum, primum juxta id, quod dicitur à Psalmista [f], retrò & antè formasti me. Glossa Rabbi Salomonis in hunc locum Talmudicum, est: Duplici vultu creavit ipsum ab initio, uno ab anteriore parte, & altero à posteriore: divisit autem eos postea, & ex altero fecit Evam. Formasti

Formasti me, id est, duplicem formam vultus indideras mihi ante & retrò: sic ut anterior pars esset mas, posterior fœmina.

Nota: in eodem textu Juris legitur, quòd Raf & Samuel contenderunt, unde facta fuerit Eva: alter dixit, ex facie posteriore, alter ex cauda quæ fuit Adamo à parte posteriore, quã Deus abstulit ei, & inde Evam fecit. Hanc sententiã posteriores Rabbini amplexi sunt, unde in glossa magna in Genesin (Bereschit rabba vocant) & in libro Jalkut [f] legitur: In hora, qua creavit Deus Adamum, creavit ipsum Androgynum, juxta id, quod dicitur: Marem & fœminam creavit eos. Rabbi Samuel filius R. Nachmanis dixit: duplici facie creavit eum: postèa dissecuit eum, fecitq; ipsi dorsum hinc & dorsum illinc: juxta id quod dicitur: antè & retrò formasti me.

Objiciebant ipsi alii: nonne scriptum est: & accepit unam ex costis ejus [g], id est, ex latere, &c. Retrò & antè formasti me: ab initio fuit creatus, ut pertingeret à terra ad cœlum usque. Id cùm viderent Angeli, commoti sunt, sibiq; metuerunt. Quid fecerunt? ascenderunt omnes ad Deum, dicentes ipsi: Domine totius mundi, duæ potestates summæ sunt in mundo inferiore. Tunc Deus imposuit, manum capiti Adami, & imminuit ipsum, constituitq; eum mille cubitorum. In hanc sententiam plerique alii descendunt.

Sunt tamen etiam qui hæc omnia repudiãt

& sta-

& ſtatuunt hiſtoriam creationis ibi ordine inverſo indicari. Nam Evæ creatio, rectè capite ſecundo explicatur, neque ex alia re, quàm ex coſta Adami eam creatam ſtatuunt & quidem ſecundum ordinem textus Biblici. Sed mittamus Rabbinos cum ſuis nugis.

Protagoras apud Platonem fabulatur, hominem à natura factum fuiſſe Androgynum; antica parte virum, poſtica fœminam, diviſum poſtea à Prometheo, quia opifici commodius viſum eſt, ut dejunctæ partes umbone uniantur. Hujus conjunctionis finis quibuſdam videtur, Riolano [b] referente, voluptas, qui ob id negant ullos concubitus caveri à natura, ſola lege quoſdam illicitos. Hi ſunt Epicuri de grege porci, qui id ſolum exiſtimant bonum, quod jucundum, humanarumque actionum extremum finem conſtituunt corporis non animi voluptatem. Nos verò in meliore ſchola inſtituti, fatemur naturam ſpeciei ſollicitam, membris generationis Veneris illecebras indidiſſe, ne congreſſum, turpem alioquin, animalia averſarentur: omnia enim dira cupido agit in furias, ſed voluptas eſt acceſſorium congreſſus, finis ſoboles, ad quem natura belluas ducit, nos ratio: non ergo quævis voluptas à natura conceditur, ſed quæ ſit cum ratione & honeſtate conjuncta, & ad alium finem referatur.

Verùm & allegoricè, & ſine allegoria quæſtio hæc tractari poteſt.

Siqui-

Siquidem Ægyptii ipſi Lunæ naturam maſculo-fœmineam tribuêre, quod ex Cælio Calcagnino [i] colligitur, ſic ſcribente: Oſiridis vim & Iſidis generationem Lunę tribuunt: nam & Lunam mundi parentem, & naturam habere maſculo-fœmineam putant: nam & Sole impletur & concipit: eadem rurſus in aërem ſemina & principia quædam genitalia deſtillat. Hinc Pierius [k] hæc notatu digna habet: ea de cauſa Ægyptii commenti ſunt, vulturem Scarabeo adjungere, qua itidem fabula Pallada Vulcano matrimonio collocatã, fingunt. Uſurpatum autem à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obſervatur, duas has vires in eadem ſubſtantia meditari, quarum altera contemplatur, quod munus eſt Palladis: altera præeſt corpori, quod ad Vulcanum ſpectat, easque cognominibus maris & fœminæ nuncupari. Sed alii hanc prærogativam omnium cœleſtium animorum eſſe dicunt, ut utrumq; munus obeant, concipiendi quidem per contemplationem, quæ à ſuperiori poteſtate eorum intelligentiæ infunditur: ſimulque agendi in inferiorum corporum cura, quæ ſibi credita regant, inſtruantque, qua ratione per afflatum datur, atq; etiam è periculis eximant, & ſoſpite valetudine tueantur. Unde etiam Empedocles cùm ſe Deum jam effectum aſſeveraret, puerum & puellam eſſe ſe dictitabat, cujus hæc circumferuntur carmina, quæ rem atteſtantur:

Χαίρετ᾽

Χαίρετ' ἐγὼ δ' ὔμῖν Θεὸς ἄμβροτ☉, οὐκ ἔτι θνητὸς
ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμlω κουρή τε κορός τε.
Immortalis ego, haud quaquā mortalis habendus,
Sumq́;, valete omnes, puer ecce, puellaq́; factus.

Atqui etiam si rem ulteriùs scrutari voluerimus, hominem, de quo apud Philosophos cōsideratio, utriusque sexus esse comperimus: unde quantum pertinet ad intellectum, Socrates nullum discrimen inter marem & fœminam discernebat, eandemque virtutem atque docilitatem in utroque deprehendebat: cœlestemque illum nos etiam talem agnoscimus, cujus appellatione & Angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostræ etiam sacræ literæ adstipulantur, frequentissimumque hoc apud Prophetas de bonis Angelis, ac de malo etiam dæmone, qui nihil natura differt ab illis. Deniq; apud antiquos, quamvis duos hos (dæmonem bonum malúmve) tantum Aegyptii masculo fœminas ducerent, in Deos omnes utriusque sexus testimonia reperias: hæc Pierius.

Paucula quædam ex Tertulliano [l] Carthaginensium presbytero, delectationis causa adponere lubet. Extiterunt, inquit, de schola ipsius Ptolomæi discipuli supra magistrum, qui duplex cōjugium Pytho suo adfingerent. Cogitationem & voluntatem. Una enim satis nō erat cogitatio, quæ nihil producere potuisset, ex duobus facilimo prolatu: primum conjugium,

gium, monogenem & veritatem: ad imaginē quidem cogitationis, fœminam veritatem: & imaginem voluntatis, marem monogenem. Voluntatis enim vis, uti quæ effectum præstat cogitationi, maris obtinet censum. Pudiciores alii, honorem divinitatis recordati, ut etiam unius conjugii dedecus ab eo avellerent, maluerunt nullum Pytho sexum deputare: & fortasse Hoc Deum, non Hic Deus, neutro genere pronunciant. Alii contra magis & masculum & fœminam dicunt, ne apud solos Lunenses Hermaphroditum existimet Annalium commentator Fenestella: hactenus Tertullianus.

Verum etiam, nonnulli hoc suspicati sunt, prius interiorem hominem factum: corpus autem hominis postea (ut Divus Augustinus [m] admonet) cum ait Scriptura: Et finxit Deus hominem de limo terræ: ut quod dictum est, fecit, ad spiritum pertineat: quod autem finxit, ad corpus. Nec (eodem Hipponensi Episcopo monente) attendunt masculum & fœminam, non nisi secundum corpus fieri potuisse. Licet enim subtilissimè disseratur ipsam mentem hominis, in qua factus est ad imaginem DEI, quandam scilicet rationalem vitam, distribui in æternæ contemplationis veritatem, & in quandam rerum temporalium administrationem, atque ita fieri quasi masculum & fœminam, illa parte consulente, hac obtemperante: in hac tamen distributione, non rectè dicitur imago DEI, nisi illud

quod inhæret contemplandæ incommutabili veritati. In cujus rei figura D. Paulus Apostolus, virum tantum dicit imaginem & gloriam DEI: mulier autem, inquit, gloria viri est. Ita quãvis hoc in duobus hominibus diversi sexus exterius secundum corpus figuratum sit, quod etiam in una hominis interius mente intelligitur: tamen & fœmina, quæ est corpore fœmina, renovatur etiam ipsa in spiritu mentis suæ in agnitionem DEI, secundum imaginem ejus qui creavit, ubi non est masculus & fœmina. Sicut autem ab hac gratia renovationis, & reformatione imaginis DEI non separantur fœminæ, quamvis in sexu corporis earum aliud figuratum sit, propter quod vir solus dicitur esse imago & gloria DEI. Sic & in ipsa prima conditione hominis secundum id quod & fœmina homo erat, habebat utiq; mentem suam, eandem q; rationalem, secundũ quam ipsa quoq; facta est ad imaginẽ DEI: sed propter unitatem conjunctionis, fecit DEUS, inquit Moses, hominem ad imaginem DEI. Ac ne quisquam putaret, solum spiritum hominis factum, quamvis secundum solum spiritum fieret ad imaginem DEI, fecit illum, inquit, masculum & fœminam, ut jam etiam corpus factum intelligatur. Rursum, ne quisquam arbitraretur, ita factum, ut in homine singulari, uterq; sexus exprimeretur, sicut interdum nascuntur, quos Androgynos vocant, ostendit se singularẽ numerum ꝓpter conjunctionis unitatẽ posuisse. Et quod de vi-

de viro mulier facta est, sicut postea manifestabitur, &c. & ideò pluralẽ numerũ cõtinuo subjecit, dicens, Fecit eos, & benedixit eis: hactenus August. Sunt n. ut diximus, qui cẽseant, Moysem voluisse innuere, Adamũ Androgynũ fuisse & quòd postmodũ fœmina fuit divisa & separata à corpore Adami, ut ipsius esset adjutoriũ, siquidem bonũ non erat, Adamum solum esse.

Hæc haud dubiè movêre Simonẽ Majolum, Episcopum Vulturanensem *, ut scriberet, se vereri, ne unum quoddam monstri genus sibi arroget primæ originis auctoritatem, nempe ii, qui simul & masculi & fœminæ sunt, utriusque sexus, aut neutri, putantes, si alterutrius sexus seorsum esse, magna naturæ laus est: ita major in eo, qui utriusque sit; Verba enim illa: masculũ & fœminã creavit illos, sibi arrogant. Nã & sub Innocentio III. hæresis orta, quæ affirmabat, sexus nõ fore divisos, si peccatũ Adæ nõ intervenisset, Martinus Polonus in Innocẽtio III. Quamobrẽ, Androgynos pro monstris haberi nolunt, cũ tamen, ut vult Majolus, præ cæteris longè magis monstra sint. Verũ nne laudẽ sibi arroget turpissimũ hoc hominũ genus ab illis Geneseos verbis, idẽ D. Augustinus, ut jã monuimus, respõdit, ideò pluralẽ numerũ continuo subjici: Fecit eos & benedixit eis.

Sic & Hugo Cardinalis [p], masculũ & fœminã creavit, i. e. plasmavit, eos: nũc sic cõstrue, Deus creavit hominẽ, non solũ unũ, sed duos, & in duplici sexu: quare masculũ & fœminã creavit,

 id est,

id est, plasmavit: non Hermaphroditos, qui viri & mulieris simul habent instrumentum: & quod dicitur hîc de muliere, præoccupatio est, quod infra agetur de formatione mulieris: & quod notat duos sexus divisim & distinctè, vitium Sodomiticum damnat: hæc Hugo.

Etsi paulò post Eva ex Adami costâ creata sit, utriusq; tamen Moses Geneseos primo mẽtionem facit, nec incõmodè, nec temerè. Nec incõmodè quidem; Historicis namq; licet rerum diversis temporib. effectarum proprietates cõmunes conjunctim explicare: sic Moses cõmunem jam Adami creati & Evæ, quantumvis tũc nondum existentis, proprietatẽ exponit, docẽs utrumq; ad imaginem Dei conditum esse. Sed nec temerè, aut sine cõsilio Moses hoc agit, imò de industria cõjungit ambos, marẽ & fœminã, ut sciremus, non minùs Evam quàm Adamũ ad imaginem Dei esse creatã, etsi hæc posterior, & ille prior cõditus sit: vide apud Moysem, ubi Adami creatio repetitur, Evæ aũt primum modo describitur. Erant nunc Judæi & alii nonnulli, & dicãt ex illis verbis Mosis, marem & fœminam creavit eos, constare, quod in prima creatione factus sit, Adam Androgynus, sic ut simul esset mas & fœmina, corporibus quidem integris ac sexu distinctis, sed lateribus conjunctis, quæ conjunctio postea sit per separationem soluta.

Sunt [n] deniq; qui sub hoc literarum sensu, naturæ humanæ secretum intelligi velint: quod quemadmodum unio amoris causa est: sic divi-

sio

ſio cauſa eſt peccati. Non enim, ait Liebaultius [n], credendum, quòd unquam mas & fœmina aliter fuerint, quàm corpora duo diſtincta. Sic Galenus [r] redarguit eos, qui ſtultè credidêre, naturam fœmineam viris adnaſci poſſe, non autem naturam virilem fœminis.

a Gen.1.ver 27. b.cap.2 in initio c c.9 fol 61. d Pſal. 139. e.c.14. f.fol.6 col.4. g.Gen 2 v.21. h.com de hom. proc. ca 8. i com. de rebus Ægyptia k.in Hieroglyph.lib.18 fol.135. l. Q. ſeptim. Florens Tertul. lib adv. Valentin.cap.33 m lib.5. de Geneſi ad literam cap 22 n Liebault.lib 3.morb.mulieb cap. 13 ait videri Moyſen vell. o in colloqu.col.3.in quo de muliere agit. p Hugo de S. Charo Dominicanus par 1. poſtil.in cap.1. Geneſ. q Geneſ.2 ver.7 & 18. r in com.7.aph.43.

CAPUT XXXV.

Exempla Hermaphroditorum.

NUnc diverſorum Hermaphroditorum exempla, ex Livio, Eutropio, Obſequente, Lycoſthene, & aliis proponamus.

Ab urbe condita 545. ante Chriſtum 207. Q.Fabio Maximo Verrucoſo V. Q.Fulvio Flacco IV. Coſs. Sinueſſæ natus infans ambiguo inter marem & fœminam ſexu: Livius [a], Obſequens [b] Livio, chronologiam Glareanus addidit: qui hiſtoriam hanc etiam ſuis in Eutropium nobis refert: addens ſecundo bello Punico, bis ita natum, anno videlicet decimo & duodecimo ejus belli.

Ab Urbe condita 547. C. Claud Nerone & M. Livio Salinatore II. Coſſ. Fruſinone infans natus eſt quadrimo par: nec magnitudine tam

mirandus, quàm quòd is quoq;, uti Sinuessæ biennio ante, incertus mas an fœmina esset, natus erat. Livius [a].

Ab V.C. 554. ante Ch. 198. Ser. Sulpitio Galba, C. Aurelio Cotta Coss. in Sabinis incertus infans natus, masculus an fœmina esset: Alter sexdecim annorum, jam item ambiguo sexu inventus: Livius [c], Obsequens [d]. Idem & Lycosthenes, qui addit anno Mundi 3766. ante Christum 197. contigisse.

Ab V.C. 566. ante Christum 186. M. Messala, C. Livio Coss. in Umbria, semimas duodecim fermè annorum natus, Aruspicum jussu necatus: Obsequens [e]: Lycesthenes an. mun. 3778. ante Christum 185. addit Polydorus Virgilius [f] quum Galli alpes transgressi, ac subito metu perculsi, pedē sua quasi sponte retulerũt.

Ab V.C. 611. bello Macedonico existente & Trabellio Quæstore, Androgynꝰ Romæ visus, jussu auruspicũ in mare mersus est. Eutro. [g]

Ab. V.C. 612. ante Christum 140. L. Metello. Q. Fabio Max. Coss. Lunæ androgynus natus, præcepto Aruspicum in mare deportatus. Obsequens [h], Lycosthenes an. Mun. 3823. ante Christum 139.

An. Mundi 3830. ante Christum 133. puer ex ancilla quatuor pedibꝰ, manibus, oculis, auribꝰ & duplici obscæno, natus: puer Aruspicũ jussu crematus, cineres in mare ꝓjecti, Lycosthenes.

Ab V.C. 620 ante Christum 132. P. Africano, C. Fulvio Coss. in agro Ferentino, Androgynus

gynus

gynus natus & in flumen dejectus. Obsequens. [i] Lycosthenes anno Mun. 2832. addit, virgines ter novenas canentes urbem lustrâsse.

Ab V. C. 632. ante Christum 120. Cn. Domitio, C. Fannio Coss. in foro Vessino, androgynus natus in mare delatus est. Obsequens [k]. Lycosthenes an. Mun. 3843.

Ab V.C. 635. ante Christũ 117. L. Aurelio. & L. Cæcilio Coss. androgynus in agro Romano annorũ octo invẽtus, & in mare deportat[9] Obsequens [l]. An. Mun. 1849. ante Christum 114. L. Cœcilio, L. Aurelio Coss. Saturniæ, Androgynus annorum decem inventus, & mari demersus: virgines viginti septem urbem carmine lustrarunt. Obsequens & Lycosthenes.

An. V. C. 656. ante Ch. 96. Q. Metello, Tullio Didio, Coss. Androg. in mare deport. Obseq. [m]

An. V. C. 657. ante Christum 95. Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. supplicatũ in urbe, ꝙ Androg. inventus & in mare deport. erat, Obseq. [n]. Lycosthenes an. mun. 3868. ante Ch. 95.

An. V. C. 659. ante Ch. 93. P. crasso Q. Scævola Coss. Androg. Urbini natus, in mare deport. Obseq. [o] Lycosth. an. mun. 3870. ante Ch. 93.

An. V. C. 662. ante Ch. 90. C. Claud. M. Perpeño Coss. Arretii duo Androgyni invẽti Obseq. [p] Ante mortem Claudii Imperatoris, inter cætera prodigia, biformes hominũ partus editi sunt: sequutũ Neronis Imperiũ, qui ita nequiter & scelerate vixit, & Rempubl. ita afflixit, ut verè portentũ generis humani cognominatus sit. Dinothus. [q]

Anno Domini 1281. Hermophroditus exoculatur in Brisaco, quod violenter voluit cognoscere mulierem. Urstisius in Chron.

Polycritus quidam Ætolus, à populo gentis Ætolæ præfectus, quẽ Ætolarcham vocant, est designatus per trienniũ, civib. eum ad hoc munus deposcẽtibus, ob virtutẽ á majorib. ad ipsũ propagatã. Eum gerens magistratũ Polycritus uxorẽ duxit Locridẽ cum qua ut tres dormivit noctes, quarta extrenuũ vitæ diẽ morte confecit. Mulier domi vidua mãsit: & cũ partus tempus appetiisset, infantẽ peperit binis pudendis, masculino ac fœminino mirificè omnino mõstrosũ: quæ supra pudẽda erant partes, solidæ erant & masculæ: quæ circũ femora, fœminea & tenera. Perterriti hoc casu propinqui, fœtum in forũ protulerũt: advocataq́; cõcione, & coactis sacrificulis, atq; mõstrorũ inspectoribus, de eo deliberarũt. Horũ aliq̃ pnũciarũt dissidiũ aliꝙ Æteolorũ & Locrensiũ portendi, fœtum n. divisum esse, matris Locridis, & patris Ætoli. Alii cẽsuerunt, matrẽ cum fœtu extra fines Ætolicæ deportari ac cremari debere. Dũ hæc cõsultant subito Polycritus pridem mortuus, in cõcione existit propè infantẽ, atrã amictus veste. Is perterritos cives eo spectro, affatus est, & sibi infantẽ suum precib. primò, mox etiã minis intermixtis, restitui petiit. Negantibus aliis, aliis cõsultationẽ differẽtibus, ira exardẽs Polycritus, arripuit infantem, & plerosq́; ferocius abigẽs, discerpsit eũ ac voravit. Clamorẽ multitudo sustulit

stulit, lapidibusq; in eũ conjectis arcere aggressa est: verum ille, nullis saxorum obnoxius ictibus, totũ infantis corpus, dẽpto capite absumpsit, subitoq; evanuit. Quod factum cum Ætoli ægrè ferrẽt, & in anxietatẽ haud mediocrẽ venirẽt, Delphosq; mittere vellẽt, caput infantis in solo jacens loqui cœpit, & lõga oratione ingẽtem cladem civibus impẽdere prædixit. Audito Ætoli oraculo, uxores, infantes & senio provectos exposuerũt, quo quisq; potuit: ipsi mãsere domi, & quid futurũ esset, expectarũt. Cõtigit aũt, ut anno proximo inter Ætolos & Acarnanes bellum existeret, & utrinq; magna fieret clades: hæc ex Hierone, Phlegõ Trallia.[r] refert.

Anno Domini 1295. Hermaphroditus natus in valle Keisersberg, id est, qui membrum mulieris atque virilia continebat. Urstisius.

Anno salutis 1461. in urbe Lythguho Scotiæ, Androgyna herilem filiam in eodem lecto cubantem gravidam fecit: de qua ante Boethius[s] referente Zuingero in Theatro.

Anno Domini 1486. ad Heidelbergam, in agri Palatini pago Rorbachio, gemelli duo nati sunt dorso cohærentes & hermaphroditi ambo. Paræus[t] figuram adposuit.

An. Dom. 1512. Ravennæ monstrũ natum est, quod habebat cornu in capite, alas duas, brachia nulla, pedẽ unum ut avis rapax, oculũ in genu, sexũ utrumq;, in medio pectore Ypsilon & crucis effigiẽ. Hoc aliqui sic interpretati sunt: cornu portẽdere superbiã; alas, levitatẽ & inconstan-

tiam: carentiam brachiorum, defectum bonorum operum: pedem rapacem, rapinā, usuram & avaritiam omnimodam: oculū in genu, solum ad res terrenas respectū: Sexum utrumq;, Sodomiā. Propter hæc a. peccata Italiam sic eo tempore bellicis contritionibus affligi. Y vero virtutis, & crucē signū esse salutis: quare si vitiis his relictis, ad virtutes & ad Christi crucē, i. e. unicū ejus meritū recurrant, respirationē & pacem denuo inventuros esse. Fiebant a. hæc Ludovico Gallorum rege, sub Julio II. Pontifice, Italiam vastante: hæc Jacobus Ruff[u] Quæ hoc modo Paræus [x] recenset: quo ferè tempore Julius II. Pontifex Max. universam Italiam, maximamq; adeo Orbis Christiani partem in Ludovicum XII. Gallorum regem concitavit, ex quo ad Ravennam Paschatis die an. Dom. 1512. consecutum est prælium illud longè gravissimū, quo Pontificius exercitus cōcidit, Ravennæ monstrum natum est, cornu in summo capite gerens, duabus alis instructum, vnico pede rapacium avium peuibus simillimo, & in genu oculato nixū duplici genitali maris & fœminæ præditū: cætera homo: & figurā subjicit.

Quo die Veneti & Genuenses fœdus inierūt, natū est in Italia monstrum, quaternis brachiis & pedibus, unico vero capite præditū. Id sacra baptismatis aqua lustratū aliquādiu post vixit. Jacob[9] Ruffius chirurgius Helvetius sibi simile visum narrat, sed quod maris & fœminæ insuper genitalia haberet: hæc Paræus [r] qui figuram apposuit.

Anno

A. Dñ. 1519. Tiguri Hermaph. vel Androg. natus est, supra umbilicum egregiè formatus, sed circa umbilicũ rubeã carnis massam habẽs, sub qua membrũ muliebre & infra hoc, loco cõvenienti virile quoq;: J. R. [x] q̃ historiã etiã Lycosthenes refert, addẽs ad Cal. Jan. cõtigisse. Phavorinũ Philos. androgynũ fuisse. Cælius Rhodigin⁹ [y], sic refert: Phavorinũ vel Gellij monumentis percelebrẽ fuisse, patriâ Gallũ, ꝙ apud eundẽ libro 2. ipse videt᷑ fateri, memoriæ ꝓditũ est, ex Arelate oppido ꝓpe Rhodanũ: inter philosophorũ familias à multis coñumeratus: ab aliis verò Sophistis insertus, ꝙ hominis fecit eloquẽtia & Rhetoricę studiũ singulare. Dignũ scitu est: virũ hũc ita cooptatũ, qua quidẽ inter Sapiẽtes, qua verò inter Oratores, diphyẽ fuisse ac Androthelyn, h. e. naturæ duplicis & virũ simul & fœminã: cujusmodi sunt, androgyni, q nuncupantur & hermaphroditi: ab Aristotele dicti quoq; Arsenothelyes, id est masculo fœminei, sicut vertisse Theodorũ scimus. Apud Giraldũ, [z] citante Zvingero, sequens habet᷑ historia: Nostris dieb⁹ visa est in Coñactia, curiã sequẽs mulier, utriusq; sexus naturã ꝑferens & Hermaphr: quæ barbã à dextris ꝑ labri utriusq; & menti mediũ more virili, densam nimis & longam habebat: faciem verò sinistram, cum labri & menti parte, muliebriter planam, & omni pilositate carentẽ. Hali Rodohã. [aa] vidit virũ qui habebat veretrũ & testiculos & vulvã mulieris simul. Et Hieron. Monius [bb] refert, sibi notũ Hermaphroditũ, qui sexus muliebris

putaba-

putabatur, viroq; nupſerat, cui filios aliquot & filias peperit: nihilominus ancillulas compreſſiſſe, & in his generaſſe.

Plures hiſtorias hactenus non reperi: lubet tamen adhuc hiſtoriam ejus qui ſuſpicione & fama Hermaphroditus fuit, & quomodo ſe purgavit, adponere.

Albertus Dux Brunſwicenſ. referente Crantzio Archiepiſc. Bremenſ. à Joanne diacono ſuę Eccleſiæ traduct⁹ erat, quod eſſet Hermaphroditus, & in utramq; venerem æquè promptus. Archiepiſc. inſpiciẽdum ſe præbuit in balneis, multis militaribus, cõſularibus & civibus Bremæ: nec tamen quievit ortus ſemel rumor. Convocatis ſuffraganeis ſuis, atq; Eccleſiarum Prælatis Hamburgum, pluſquam quingentis perſonis iterum viſendum ſe præbuit, ternis ferculis tricies multiplicatis, Prælatos omnes & nobiles excepit: militaribus autem diviſis locis bina toties fercula appoſuit: reliquos cives ſingulis per vicenas vices honoravit. Cæterum cum ad eam, quæ Hamburgi facta eſt, oſtenſionem, nec dum infamia videretur purgatus, contendentibus aliis corruptos fuiſſe judices, qui inſpiciendi operam deſumſerant rogati: in vltimis finibus ſuæ provinciæ, in civitate Sudenſi, iterum ſe viſcendum exhibuit quamplurimis gravibus viris.

[a] *lib. 7. decad. 3. in 2. bello Punico. Gvilh. Budæus com. ling. Græcæ in vocab.* ἐπαμφοτερίζειν *etiã recenſet. Polyd. Virgil. 3. de prod.* [b] *cap. 38.* [c] *lib. 1. belli Punici & Aſiatici dec. 4.*

dec 4. [d] *cap*. 46. [e] *cap*. 56. [f] *Polyd. Virgil*. 3. *prod*. [g] *hist. Rom. lib*. 4. [h] *cap*. 81. [i] *cap*. 86 [k] *cap* 92. [l] *cap*. 94. [m] *cap*. 107. [n] *cap*. 108 [o] *cap* 110 [p]. *cap*. 113. [q] *in adverſ hist. cent*. 1. *de prod. num*. 42 [r] *de mirab. & long. & Zving. th. vol*. 5. *lib*. 4. *pag*. 1367. [s] *lib*. 8. *Zving th. vol*. 2. *lib*. 2. *pag*. 282. [t] *lib*. 24. *cap*. 4. [v] *lib* 5. *cap*. 3. *de concep hum &* Jobus Fincelius *ſub anno* 1547 [x] *lib*. 24 *cap*. 1. [y] *lib*. 19. *cap*. 12. [z] *cap*. 20 *topogra. Hyber. Zving. th vol* 17 *lib* 10. *pag*. 3246. [aa] *com. ad lib*. 3. *art. Gal tex*. 38. [bb] *de mod theoreſ. lib* 1. *cap*. 6. [cc] *lib*. 10 *cap*. 20. *metrop. & ex eo Zving. th vol*. 1. *lib*. 3. *pag*. 159.

CAP. XXXVI.

Hermaphroditorum historiæ ex Poëtis & quidem Cecropis, Tireſiæ & Scythonis.

PRopoſitis Hermaphroditorum exemplis, quotquot apud Hiſtoricos reperimus, nunc ut Lectorem oblectemus, Poëtarum fabulas ſubnectemus: & licet proprie Hermaphroditi ſolum fabula referenda foret, cum ab ea totus hic tractatus nomen habeat, & quam ſupra lector inveniet: attamen cum Athenienſium rex Cecrops διφυὴς dictus fuerit: & Tireſiam, nunc virum, nunc fœminam fuiſſe ſcribant: & Scython pro arbitrio, modò in marem, modò in fœminam commutatus feratur, de his tribus acturi ſumus: de Cœneo enim, & Iphi & Metra puellabus in viros mutatis, in tractatu peculiari, in quo de Sexus tranſmutatione acturi ſumus, ſermo erit.

DE CECROPE.

CEcrops Ægyptius fuit, Sai Ægypti urbe oriundus, qui, vbi Atticam venit, ibi regnũ adeptus est, de quo multa Zezes Lycophronis interpres & Eustachius commẽtario in Dionysiũ: hic primus Atheniensiũ rex fuit, Athenasq; instauravit, Eusebio [a] auctore: & quidem ante Deucaleonis tẽpora, Justino [b]: quare Nazianz. [c] fama est, Atheniẽses Ægyptiorũ colonos esse è sapiẽti civitate, quorũ dux fuit Cecrops, unde & Cecropidę dicti: huic epitheton διφυής, non secus quam Tiresiæ qui sexum utrumq; expertus esse dicitur, à plurimis tribuitur. Causam hujus rei, cum Camers [d] in suo lexico Græco, ex Suida desumptam, eleganter expresserit, hîc subnectemus: sic autem vertimus. Cecrops veniẽs ex Ægypti urbe Scieos, Athenas incoluit: Sais vero secundũ Ægyptios Minerva dicitur, ut inquit Charax: Dimorphon verò dicunt & Dimorphi terrigeni Cecropam, eò quod duorum virorũ naturam & magnitudinẽ (ob longitudinem corporis Stephano [e]) habuerit, aut quod duas linguas noverit, Ægyptiam & Græcam (idẽ voluit Greg. Nazianz. [c], quẽ Græcas literas Cecropem eundẽ Ægyptiũ, vel Prometheum, aut Orpheum, sive Danaum Phœnicẽ Achillis custodẽ reperisse memorant, Stephano [e] monente) Aut ut nugantur, quòd mẽbra superiora homini, inferiora verò draconi similia habuerit (Fortè exinde, quod traditur Ce-

rops, initio regni sui fuisse asper & durus, ac posteaIenis atq; humanus, qua ex re cōfictam esse fabulam, Plutarchus f arbitratur) Quod allegoricè ajebat Demosthenes, quòd robore quidem draconi, prudentia vero homini par fuerit. Ego verò sic allegoriam enuncio: quod cum bonus rex fuerit, gentiū vitam omnē feram sic subegit, edomuitq;, ut omnes consensum unū ꝓbaverint, bono veluti Duci & Imperatori. Ob id igitur dicunt, ipsum duas naturas obtinuisse. Aut, ut inveni in Io Antiochiæ, ꝙ prius mulieres eæ, quæ per totam Græciā fuerant, bestiali more, & rationis expertia, neq; secundum conjugium miscerentur. Pueri igitur tunc unius erant naturæ, matrem enim solam, patrem verò non agnoverunt: Cecrops verò Atheniensiū rex, brutalem illā mistionem sedavit, & viris legitimas mulieres copulari fecit. Siquidē igitur exinde pueri patrē & matrē cognoverunt, generationis suæ causæ, naturæ duæ (pater videl. certus & mater) extiterūt: idcirco Cecrops διφυής (*i.e. geminæ naturæ*) vocabatur, ut qui in ipsos hoc beneficiū collocaverit. Huc usq; placuit Camertis verba adducere, quæ verò parēthesi inclusa, interserta fuêre, ipsius non sunt.

Hic ergo primus meritò dicitur Athenis conjugium instituisse, ut habetur apud Athenæum his verbis: Athenis primus Cecrops, unam esse unius, edicto sanxit, cum antea licenter ac inverecundè cum viris fœminæ congre-

deren-

derentur & nuptiæ communes essent. Quam ob rem eum quidam fuisse putarunt ancipitis naturæ, cum nescirent illi prisci ob coitus promiscuos quis esset suus pater. Et Justinus [b] & cum eo Eusebius, [h] quem omnis antiquitas fabulata est biformem, quia marem fœminæ matrimonio junxit: & Ovidius: [i]

Virginibusq; tribus gemino de Cecrope natus.

Multa ex iis quæ attulimus, Aristophanis scholiastes, ex Camerce, conceptis verbis, in suas in comœdiam πλȣ́τον inscriptam, notas retulit: ubi Aristophanes, Athenienses tanquam laudum amantissimos illudit.

Et quia tantæ auctoritatis Cecrops fuit, qui annis quinquaginta, ut habet Eusebius [h] regnavit: hinc ortũ proverbium, Cecrope generosior [k], proverbiali figura de homine antiquissimæ nobilitatis. Usus Adagii est apud Lucianum in dialogis, κέκροπος εὐγενέστερος: & apud Synesium [l], ἀλλ' ὑπὲρ εὐγενείας ἀμφισβητῶν τῷ κέκροπι διετέλεσε.

Diodorus Siculus [m], Atheniensium regem, qui duplicis naturæ extitisse dicitur, Petem nominat: Sic enim habet: quin etiam Athenienses colones Saitarum Ægyptiæ gentis esse, eo (ipsi Ægyptii) asserere nituntur, quòd soli Græcorum urbem appellent ἄστυ, translata appellatione ab Ægyptiæ urbis vocabulo, &c. mox subiungit: Petem Mnesthei, qui ad Trojam militavit, patrem, cùm esset Ægyptius, postmodum Atheniensium civem & regem fa-

ctum

ctum fuisse: eum duplicis naturæ extitisse ajunt: quoniam duplicis politię, Græcæ scilicet & Barbaræ, quarum alteram partem feræ habet, hominis altera particeps fuerit.

[a] *in chronicis.* [b] *lib. 3. citatur etiam à Sabino: vide & schol. Aristoph. in Pluto. & Suidam in* προμηθεύς [c]. *in monodia in Basil. Mag titul quoque Sabinus in interp fab. Ovid lib. 1.* [d]. *fol 1030 & Suidas in vocab* κέκροψ *&* προμηθεύς. [e]. *in lex poetico* [f]. *Plutarchus & etiam Sabinus lib. 2. fab. Ovid.* [g]. *lib. 13. cap. 1. citat etiam Zuing. in hoc vol. lib. 2. lib. 7. pag. 832.* [h]. *in præfat. chronico.* [i]. *2. metamor.* [k]. *Junius adag cent. 8. adag 73.* [l]. *in epistola ad Euoptium fratrem.* [m]. *lib. 1. cap. 2.*

De Tiresia.

Etsi Pausanias [a] scribat, omnes vel auditu nosse, quot annos Tiresias vixerit, & quemadmodum ex muliere in virum sit permutatus; totam tamen de Tiresia fabulam ex Poëtis collectam subjungamus: illa autem, referentibus Hesiodo Dicæarcho, Clitarcho, Callimacho, Homero, Ovidio, aliisque nonnullis sic se habet.

Tiresias Eumaris F. in Arcadia cùm aliquando esset in monte Cyllene (alii Cithærone) videns dracones (serpentes alii) duos coëuntes, observata fœmina, ex iis illam occidit (vulneravit) quo facto in fœminam & ipse mutatus est, sicque sexu mutato, cum viro concubuit. Monitus autem Apollinis oraculo, ut cum coeuntes iterum deprehendisset, alterum itidem sauciaret, ita enim in pristinum sexum rediturum: observata opportunitate,

Dei consilium exsecutus: nam cum rursus post septem (undecim alii) annos eos invenisset, eodem pacto & marem interfecit: itaq; pristinam naturam recuperavit. Porro Jove cum Junone certante, illoq; contendente plus voluptatis è re venerea fœminas percipere quam viros, Junone contrarium asserente (alii, utrius sexus major esset libido) placuisse ut accitus Tiresias, ea de re pronunciaret, utpote utrumq; sexum expertus: ut habet Lycophron in Cassandra.

Et necromanticum senem quæret
Virorum, mulierumq; scientem congressus.

Sed Ovidius [d] sic cecinit:

Dumq; ea per terras fatali lege geruntur,
Tutaq; bis geniti sunt incunabula Bachi,
Forte Jovem memorant diffusum nectare, curas
Seposuisse graves, vacuaq; agitasse remissos,
Cum Junone jocos, & major vestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse voluptas.
Illa negat: placuit quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraq; nota:
Nam duo magnorum viridi coeuntia sylva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu,
Deq; viro factus (mirabile) fœmina, septem
Egerat autumnos: octavo rursus eosdem
Vidit, & est vestra si tanta potentia plagæ,
Dixit, ut authoris sortem in contraria mutet.
Nunc quoq; vos feram percussis anguibus iisdem
Forma prior redut, genitivaq; venit imago.

Hunc ergo interrogatum respondisse ferunt,
decem

decem in partes voluptate ista divisa, unam viro, novem mulieri obtingere (vel ut Fulgentius [e], tres uncias habere virum amoris, & novem fœminam) ob quod Juno irata eum oculis confossis excæcavit (hinc proverbium [f] τυφλότερος τειρεσίυ, *Tiresia cæcior*, & Tiresiam, proverbiali figura, pro cæco, Juvenalis posuit:

Nec surdum, nec Tiresiam quemq; esse Deorum:

alii verò propterea excæcatum scribunt, quod Dianam [g] nudam in fonte conspexerit (Unde proverbium; Ne respexeris) At Jupiter pro lumine adempto, & in solatium visus adempti, divinationem & futurorum scientiam illi dedit; unde apud Horatium Tiresias, Ulyssem alloquentem, introducitur:

O Laertiade quicquid dicam aut erit, aut non
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.

Ovidius verò, loco præcitato, subjungit

Arbiter hic igitur sumptus de lite jocosa
Dicta Jovis firmat: gravius Saturnia justo,
Nec pro materia fertur doluisse, suiq;
Judicis æterna damnavit lumina nocte.
At pater omnipotens (neq; n. licet irrita cuiquam
Facta dei fecisse Deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit, pœnamq; levavit honore.

Ἐπιείκεια sanè divinæ justitiæ, quæ corporis damna ingenii dotibus compensat: sæpè enim fit, ut ii qui aliquo sensu externo carent, magno sint ingenio: exemplo sunt Philippus Macedo, Hannibal, Antigonus rex, Cocles, &c.

Quare hujus animam evocat Ulysses apud

Hometum multaque futura ab eo cognoscit: ipsi enim omnem itineris successum, versibus subsequentibus præsagit.

Venit autem insuper anima Thebani Tiresiæ.
Aureum sceptrum tenens, me autem novit & allo-
(cuta est.
Cur iterum, ô infelix, linquens lumen solis
Venisti, ut videas mortuos & jucundam regionem?
Sed recede à fossa, remove autem ensem acutum,
Sanguinem ut bibam, & tibi vera dicam.
Sic dixit ego autem retrocedens, ensem argenteum
Vagina inclusa, hic autem postquam bibit sangui-
(nem nigrum.
Et tunc jam me verbis allocutus est vates verus:
Reditum quæris dudum illustris Ulysses:
Hunc autem tibi difficilem faciet Deus, non n puto
Latere Neptunum, quam iram imposuit animo
Iratus, quod ei filium dilectum excæcasti,
Sed tamen & sic mala licet passi pervenietis,
Si volueris tuum animum continere & sociorũ, &c.

Sic Sophocles in Antigone circa finem, introducit Tiresiam senem canum, Creonti Thebarum regi, domus suæ cladem vaticinanti.

Quomodo ex inferis solus Tiresias sensu sit præditus, omnes, inquit Pausanias [a], vel auditu norũt, quem vatem appellat: quare Thebani [a] post Hammonis cędem & locum auguriorum, Tiresiæ, quem Oenoscopeum appellant, habent.

Sed insuper Jupiter ipsi vitam septem seculorum dedit, unde locus proverbio, [k] Tiresia viva-

vivacior: quem tamen Tragœdia fingit ſex æ-tates hominum vixiſſe. Hic, in Macedonia mortuus dicitur, victores Thebanorum fugiens: cujus monumentum Thebani oſtendunt, quod ſtadiis potiſſimum quindecim à ſepulchro filiorum Oedipi diſtat: quia verò & hi fatentur extremum diem obiiſſe in Haliartia vacuum illud apud ſe monumentum eſſe volunt, ut Pauſanias [a] ſcribit. At Strabone [l] auctore monumẽtum hujus fuit ſub Tilphoſſo monte Bœotiæ, juxta fontem Tilphoſſam, ubi profugus diem ſuum obiit, quum jam ſenex gelidiſſimam Tilphoſſæ aquam hauſiſſet: ibi, Thebani cives, ſepulto divinos honores tribuere. Haud dubiè, propter ſingularem ipſius divinandi peritiam, de qua ſic Statius Papinius [m].

Tireſiam alii lachrymis & ſupplice cœtu
Orant, quodq; unum rebus ſolamen in arctis
Noſſe futura rogant, tenet ille incluſa premitq;
Fata Deum, quia ne ante duci bene credita noſtra
Conſilia, & monitus cum perfida bella vetarem

Et paulo poſt:

Non me ulli monitus, nec vatum exorſa furentem
Sollicitant, maneſq; movent ſibi callidus iſta
Tireſias nataq; canat, non ſi ipſe recluſis
Cominus ex adytis in me inſaniret Apollo.

Quare Lucianus [n], qui ipſum ἀμφίβιος, ambigui ſexus vocat, ſic fabulam propoſuit: Fertur Tireſia genere Bœotius, divinandi gloria multum celebris fuiſſe: hunc Tireſiam ex Græcis

ajunt dixiſſe, ſtellarum erraticarum alias eſſe fœminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Unde eundem ancipiti ſexu fuiſſe fabulantur aliquando fœminam, aliquando marem: hæc ille.

Qui volet Julium Hyginum etiam cõſulat, qui in ſuo fabularum libro [o] eandem fabulam recenſet, ipſum paſtorem in Cyllenio monte nominans, & quod præter cæteros mortales, vates fuerit.

Hujus filia Manto, mulier etiam fatidica (filia Diræi vatis Mantuano [p]) in orã Venetorum profuga, Mantuam conſtituit, quam ejus filius Oenus muris cinxit, & á matris nomine nuncupavit: Hinc Mantuanus [q] urbem hanc Tireſiæ pulcherrimam filiam vocat: & mox [r]

ſic filia quondam
Tireſiæ, gemini Manto poſt dura Creontis
Servitia in Venetis molita paludibus urbem
Vixit: & extructæ ſua nomina tradidit

& Virgilius [s].

Ille etiam patriis agmen ciet Oenus ab oris
Fatidicæ Mantus, & Thuſci filius amnis
Qui muros, matriſq; dedit tibi Mantua nomen.

Fabulæ hujus explicatio talis à Fulgentio Carthaginenſium Epiſcopo proponitur. Græcia quantum ſtupenda mendacio, tantum eſt admiranda commento. Tireſiam n. in modum temporis poſuere, quaſi θερινείων, id eſt, æſtiva perennitas: θέρος n. dicitur æſtas, ergo ex verno tempore quod maſculinum eſt, quia eodem tempo-

tēpore clausura soliditasq́; est germinum, dum coeuntia sibi affectu animalia viderit, eaq; virga id est, fervoris ęstu percusserit, in fœmineum sexum convertitur, id est, ætatis fervorē. Ideo verò æstatem posuere in modū fœminæ, quod omnia patefacta eodē tempore suis emergant folliculis: & quia concipiendi duo sunt tempora veris & autumni, iterum conceptu prohibito, ad pristinā redit imaginem. Autumnus n. ita masculino corpore omnia constringit, quo constrictis arborū venis vitalis succi commertiales trāsennas interius stringens, foliorū marculentā detundat calvitatem. Deniq; duobus diis, id est, duobus elementis arbiter quæritur, igni atq́; aëri, de genuina amoris ratione certātibus: deniq; justū profert judicium. In fructificādis n. germinibus, dupla aëri quam igni materia suppetit. Aër enim maritat in glebis, & producit in foliis, & gravidat in folliculis: Sol enim maturare tantum novit in granis. Nam ut hoc certum sit, cœcatur à Junone illa videlicet causa, quod hyemis tempus aëris nubilo caligante nigrescat Jupiter vero occultis vaporibus conceptionem statim ei futuri germinis subministrat, id est, quasi præscientiam. Nam ob hanc rem Janus bifrons pingitur, quod & præterita & futura respiciat.

Multa tetra acciderunt, inquit Sabinus [r], in idolorum cultibus, quare & Tiresiæ aliquid monstrosum accidere potuit: minus alienum

eſt à naturæ exemplis naſci Androgynos: & fortaſſis talis fuerit Tireſias aut prorſus allegoricè ſignificatum eſt, virum præſtantem Tireſiam perterritum, recepiſſe fanaticos ritus. Hactenus de Tireſia: nunc Scythonis fabulam ſubjiciamus.

Scyton, ut refert Ovidius [u] quidam fuit, qui pro arbitrio modo in virum, modo in fœminam commutatur:

Nec loquar, ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerit modo vir, modo fœmina Scython.

Et hæc de Cecrope, Tireſia & Scythone ſufficiant.

[a] *lib. 9. in Bœoticis.* [b] *Calep. par. 2 Phleg. Trallian. lib. de mirab. & longæum. Xylandro interprete, & ex eo Zuing. theat. vol. 2 lib. 1 pag. 282. At Antonius Liberalis* μεταμορφώσεων συναγωγὴ *ſic habet: & Tireſias ob interfectos in trivio coeuntes angues, de viro mulier fuit factus, rurſusq; virilem ſexum adeptus eſt.* [c] *Torrentin. in elucid poet. pag. 188.* [d] *3. metam. fab. 4.* [e] *mythiolog. lib 2.* [f] *Eraſmus adag Chil. 1. cent. 3. ad 57: at Tireſiam cæcum, Sophocles in Antigone deſcripſit* [g] *Gilbert. Cognatus adag. cent. 14. adag. 1394.* [h] *odyſ. 11.* [i] *lib. 10.* [k] *Eraſm in adag. chil. 1. cent. 6. adag. 66.* [l] *lib. 9.* [m] *lib. 10. Thebaid obiter & Calepin.* [n] περὶ ἀστρολογίας *lib. tom. 3. pag. 146. Eraſmo interpr.* [o] *fab 75.* [p] *lib. 2. de calam. temp. pag. 113.* [q] *lib. 1. de cal. temp. pag. 146.* [r] *idem in monſtro tertio ſive ira pag. 40.* [s] *10 Aeneid* [t] *lib. 3. interp. fab. Ovidii,* [v] *4. metam. fab. 9. & Calep. parte 2.*

CAP.

Cap. XXXVII.

Quæ fuerit Hermaphroditorum apud Ethnicos fortuna & eorūdem etiamnunc apud Indos conditio.

Ne quid eorum, quæ ad Hermaphroditorum historiam pertinent, prętermittatur, quænam ipsorum apud Ethnicos fuerit, & nūc apud Indos sit cōditio, lubet ostēdere. Mōstra omnia rarissimè enutriri, Ptolomæus [a] cōtendit, & quo magis ab idea humana recesserint, eò difficilius vivere & nutriri: nam quæ in numero tantum peccant, ab humana forma parum, aut nihil discrepantia in multos annos supervivere, quotidiana experientia docet.

Verùm Hermaphroditi ab initio urbis conditæ, à severis illis morum censoribus Romanis, lege aruspicum mari immergebantur, ut docuere, Livius [b], Obsequens [c] & Eutropius [d] persuasi haud dubiè, eorum nativitatem mali aliquid portendere: quamvis Diodorus Siculus [e] scribat, quosdam ejusmodi partus naturæ monstra asserere, quod rarò fiant, atq; aliquid tum boni, tum mali portendere. Imò annis aliquot post nativitatem reperti, submergebantur: ut legere est apud Obsequentem [e], annorum jam octo in mare deportatum: & [f] duodecim fermè annorum, aruspicum jussu

necatum, & apud Livium [g] jam 16. annorum in mare extemplo deportatus. Hi, in mare delatos ſcribunt: at Alexander ab Alexandro [h] non ſolũ mare, ſed & fluminis meminit. Haud dubiè Romani, legẽ à Romulo latam obſervarunt: etenim apud Dionyſiũ Halicarnaſſeum [i] extat lex Romuli, qua omnis partus mõſtroſus necabatur, & abjiciebatur cõſilio proximorũ.

Ceremoniæ autem quibus utebantur hæ erant: Decemviri conſulebantur, qui de portẽto hoc libros inſpiciebant: mox eorũ decreto vivi in arcam reponebantur, & alto mari mergendũ deportabãtur: tandem virgines 27. per urbẽ euntes carmen cantabãt & expiationis Junoni donũ offerebant: hęc ex Livio didicimus. Sic n. tradit [k] (Claudio Nerone & M. Livio Salinatore II. Coſſ. (anno u. c. 547.) Fruſinone infans natus quadrimo par incertus mas an fęmina eſſet. Id verò aruſpices ex Hetruria acciti fœdũ ac turpe prodigiũ dixere: extorrẽ agro Romano procul terræ cõtactu alto mergendũ vivũ in arca condidêre, provectumq; in mare projecerunt. Decrevere itẽ pontifices, ut virgines ter novenæ per urbẽ euntes carmen canerent, Idẽ [l], Servio Sulpitio Galba & (Aurelio Coſs. an. u. c. 554) in Sabinis alter 16. annorũ ambiguo ſexu inventus, &c. ante omnia abominati ſeminares juſſiq; extẽplo in mare deportari: ſicut proximè C. Claudio & M. Livio Coſs. deportatus ſimilis prodigii fœtus erat: nihilominus 10. viros adire libros de portento eo juſ-

ſerunt

ferunt, decẽviri ex libris res divinas eaſdẽ, quæ proximè ſecundum id prodigiũ factæ fuiſſent, imperarũt: carmẽ præterea ab ter novenis virginibus cani per urbem juſſerunt donum que Junoni reginæ ferri.

Hic vero ſubmergendi mos, Plinii tempore deſiit: tum n. ii, qui ab initio Romana lege mari mergebant, hi poſtea creſcẽte luxu in delitiis [m] haberi cœpere. Verba Plini: Gignũtur & utriusque ſexus quos Hermaphroditos vocamus, olim Androgynos vocatos, & in prodigiis habitos, nunc verò in delitiis. Rationem Plinius nõ addit: ſed alii [n], hanc nimirũ, quod utroq; ſexu luxuria nefariorũ ſimul potiri viderentur. Hæc cauſa fuit, cur ſevera admodũ lege cautum, ut quem mavelint ſexum eligant, alterutro, ſi abutantur capitali ſupplicio puniendi.

Plinius [o] de artificum operibus agens, refert Polyclẽ Hermaphroditum nobilem ex ære feciſſe. Et Pierius [p] ſcribit, paſſim reperiri ex marmore factos, facie muliebri, mammis notabiliter tumentibus, alvo coxendicibusq; grandioribus, viriliq; natura procacius excitata: cujus ſimulacrum pulcherrimum Romæ apud Petrum Melinum vidit.

Nunc ſubnectamus Hermaphroditorũ apud Indos conditionem, ex ſecunda parte Americæ quę florida dicitur, & à Jacobo le Moyne, cui cognomen de Morgues, qui Laudonnerium in ea navigatione ſecutus eſt, deſcribitur & figuræ duæ 17. & 23. adduntur.

Fre-

Frequẽter, inquit ad figuram 17. isthic sunt Hermaphroditi, utriusque naturæ participes, ipsis etiam Indis exosi, eorum tamen opera, quod robusti & validi sint, ad onera ferenda utuntur jumentorum loco. Proficiscentibus ergo ad bella Regibus, hermaphroditi annonã ferunt: & defunctis ex vulnere, vel morbo Indis, illi ipsi binis longuriis satis firmis, baculos transversos imponere, atq; his storiam è tenuibus scirpis contextam alligare solent, cui defunctum superimponunt, pelle capiti substrata, altera supra ventrem alligata, tertia supra coxam, postrema supra crus, deinde coriacea cingula, tres aut quatuor digitos lata sumunt, quorum extremis ad longurios aptatis, media capiti, quod illis prædurum est applicant, sicq; defunctos gestant ad sepulturæ locum. Contagioso aliquo morbo affecti, etiam ab Hermaphroditis humeri, ad loca destinata feruntur, atque ab iisdem curantur, & necessaria accipiunt, donec sanitati plenè restituantur. At in figura altera, quæ est pag. 23. hæc habentur certo etiam tempore, omnis ferinæ genus, pisces, atque etiam crocodylos coacervant singulis annis: corbibus deinde impositos, Hermaphroditorum satis promissos, crispósque capillos gestantium humeris imponunt, ut in horreum inferant. Hactenus de Ethnicorum erga Hermaphroditos humanitate, vel potius crudelitate.

Ast Christianis cum perspectum sit, quod

D. Augustinus piè monet: Hominem quisquis usquam nascatur, id est animal rationale, mortale, quamlibet corporis formam nostris sensibus inusitatam gerat, seu colorem sive notam, sive sonum, sive quamlibet vim qualibet parte qualibet qualitate naturæ, ex illo protoplasto uno originem ducere. Constet insuper Deum creatorem esse omnium, qui ubi & quando creari quid oporteat, vel oportuerit ipse novit, sciens universitatis pulchritudinem, quarum partium vel similitudine, vel diversitate contexat, ita etiam major diversitas creatur: scit ille quid egerit, cujus opera justè nemo reprehendet: meritò ergo Hermaphroditum natum & baptisari voluerunt, & matrimonium contrahere permiserunt: sic etiam in feudis & aliis succedere posse, ut habet Baldus super sextum codicis leg. quoties num. 7. statuerunt, ut infra plenius demonstraturi sumus.

Elegans est locus apud Eusebium [b] in vita sanctissimi Imperatoris Constantini, de lege ab ipso Constantino in Androgynos lata. Cum verò apud Ægyptos & Alexandriæ, patrio more fluvius quidam (Nilum intelligit) ab hominibus mulierosis coleretur, ad hos etiam perlata lex est, qua cautum, ut omnis hæc androgynorum gens tanquam adulterina & spuria è vita tolleretur, neq; cuiquam liceret vel oculis intueri impura hac lascivia ægrotantes. Sed cum superstitiosi existimarent, minimum deinceps fluvium pro consuetudine sua in agros

effluxu

effluxurum: Deus favens Imperatoris legi, longe secus quam illi expectaverant: universum flumẽ reddidit. Nam cum impura illa fex, quæ suis sordibus civitatem turpificasset, prorsus esset sublata, fluvius quasi repurgata expiataq; tota regione, majore quàm ante cursu ferebatur, & magis ac abundantius gurgitibus intumescens, omnes agros quoquoversum irrigabat tanquã reipsa demonstraret, homines impios & sceleratos removendos esse, & ad Deũ solum omnis salutis autorem omnium præclararum rerum causam essé referendam: Hactenus Eusebius.

At Clemens Alexandrinus [s], miratur veteres Romanorũ legislatores, quod exosam habuerint institutionem Androgynam, & quod ipsius corporis ad fœminam communionem præter naturæ legem defossione dignam judicarint, secundum ipsam justitiæ legem.

[a] *de Astror iudic lib. 3. Ronsæus de hum. vit. primar cap. 11* [b] *decad. 3. lib. 7. dec. 4. lib. 3.* [c] *cap. 94.* [d] *hist Rom lib. 4.* [e] *lib. rer. antiq.* [f] *Obsequens cap. 56.* [g] *dec 4. lib. 1* [h] *genial. dier. lib. 5. cap. 27. ex quo Dalechamp. ad Plin. lib. 7. cap. 2.* [i] *lib. antiq. Roman* [k] *dec. 3. lib. 7.* [l] *decad. 4. lib 1.* [m] *lib 7. c. 3. qua verba Gellius lib. 9. cap. 4. historiis transmutati sexus subjicit.* [n] *Cardan com in Ptolom de Astror. iud lib. 3. cap 3. text 20. & Ronsæus de vit. primord cap. 11.* [o] *lib. 34. cap. 8.* [p] *in hierogliph. lib. 18* [q] *de civit. Dei lib. 16. cap. 8.* [r] *lib. 4. cap. 25. Christophorsono interprete* [s] *lib. 3. pædagog. cap. 3.*

CAP.

CAP. XXXVIII.

De Hermaphroditorum curatione.

CUrationem Hermaphroditorum propositurus, necessariò differentiæ eorundem paucis repetēdæ ut inde, quinam curationem admittat, constare possit. Hermaphroditorum vitium, ut Pauli Æginetę [a] verbis utor, ex compositione Mercurii & Veneris appellatum est, utriq; sexui multum indecori afferens. Differentiæ quatuor Leonide auctore existunt: tres quidem in viris, una in mulieribus. In viris siquidem alias juxta regionem inter scrotum & anum: alias in medio scroto, forma muliebris pudendi pilis obsiti apparet. Tertia verò ad hæc accedit, in qua nonnulli veluti ex pudendo, quod in scroto est, urinam profundunt. In mulieribus supra pudendum juxta pubem virile genitale frequenter reperitur quibusdam corporibus extantibus, uno tanquam cole, duobus autem veluti testiculis. Sic verò Isaac [b] Israelita Salomonis Arabiæ regis filius adoptivus. Hoc licet tempore sit naturale, in viro tamen turpius: in viro & muliere fit quatuor modis: tribus in viro, uno in fœmina. Viris fit in pectine & in testiculis, velut vulva vera mulieris pilosa ut in fœminis. Tertius modus est gravior: quia per virgam

&

& vulvam mingunt. Mulieribus vulva ſit i[n] pectine: & ſub vulva poſt veretrum maxim[i] teſticuli. Plura vide ſupra capite de diffe[-]rentiis.

Nunc videamus, quinam curationem ad[-]mittant: auctor enim eſt Volateranus [e], ho[s] quandoque Chirurgi manu curari. Tertia vi[-]rorum deformitas, ait Ægineta [a], qua urina pe[r] ſcrotum excernitur, curationem non recipit reliquæ tres curantur. Et Iſaac [b]: de his Her-maphroditis unde mingunt (videlicet per vul-vam & virgam) non eſt opus mihi dicere, quia incurabiles ſunt: illi autem, qui non mingunt, medicari poſſunt. Et Albucaſes [d], curatio eſt ſpecierum duarum ex viris, & ſpeciei unus ex mulieribus: ſpeciei autem tertiæ virorum, ex qua egreditur urina, quæ eſt in cute teſticulo-rum, non eſt, quod coneris mederi, neq; enim in naturalem habitum poteſt reſtitui. Sed quo-modo curantur?

Curantur corporibus ſupervacuis è medio ſublatis & ulcerum modo tractatis: Sic Ægine-ta [a]. Et multoties curantur per inciſionem membri occultioris, & regimen vulneris ejus, ait Avicenna [c]. Plenius Iſaac [b], medicari poſ-ſunt inciſione & aduſtione, & cũ unguentis ſa-nativis curari: ſimiliter in mulieribus. Sic Al-bucaſis [d] incidas carnes illas additas, donec & fugiat impreſſio eorum: deinde cura eos cura-tione reliquorum vulnerum. Et tandem Sa-vanorola [f]: de his quid dicam neſcio, niſi

quod

quod curari possunt, per incisionem occultioris & debilioris: quæ incisio curabitur cura vulneris.

[a] *lib. 6 cap. 69* [b] *praxeos lib. 9 cap. 58.* [c] *comen. urb in lib. 24. cap 14.* [d] *2 meth. med. cap. 70.* [e] *lib. 3. fen. 10. tr. 2. cap. 43.* [f] *prax tr. 6. cap. 20. rub, 34.*

Verum cum sint etiam Hermaphroditæ mulieres, in quibus sola sinus pudoris angustia in causa est, quominus pati & virum admittere possint, & de harum curatione nil legerimus, quid nobis videatur paucis subjiciemus. Quo modo ergo insignes chirurgi, non solum illas, quæ Hermaphroditæ non sunt, sed tãtum orificio externo angustiore, quod dilatationem solum requirit, sed etiam penitus clausas (quem affectum Alraticum Albucasis *lib. 2. cap. 72.* vocat, & Græcis, ii, qui genitalibus partibus cassi & defecti, ἄτρητοι καὶ ἄπρακτοι dicuntur) sive natura, sive ex accidenti (uti infra historiam adponemus) perforando curare solent: Sic & has curandas censemus. At oportet prius in hisce Hermaphroditis, immisso digito aut speculo tenui, aut alio quovis instrumento sinu dilatato, interius uteri orificium perquirere & cõsiderare, num ipsum sinum pudoris totũ, vel quibusdam in locis annulatim compositum & corrugatum deprehendas: tum enim facta scarificatione utrinque, aut incisione levi convenienti instrumento, ad justam dilatationem & amplitudinem

revocabis:ad cujus conservationẽ, opera & labore opus est & pessulis convenientib. admotis seu subductis donec cicatrix inducta fuerit. At si orificium sinus pudoris valde carnosum sit & cessum, ejusdemq; sinus parietes sese contingant & cohæreant, iis chirurgia nihil, aut parũ perficietur, quia cavitas facta vix cõservari potest: imò iterũ inducta cicatrice dura, adeò cõstringitur, ut penem non admittat. Sed hæc ingeniosis Chirurgis commendamus. Nunc subnectemus historiam orificii sinus pudoris, in muliere post difficilẽ partum penitus occlusi.

Anno 1594. 18. Sept. consilii causa unà cum aliis vocatus ad matronã nobilem à Bercken, nobilis viri a Müllenen conjugẽ, annor. circiter 22. natura plethoricã, quæ matrimonii anno 1. gravida reddita, partus tẽpore instante, pariẽdi conatibus apparentib. mox cessantibus: iisdem post 14. diem recurrentib. puellum maturũ, sed mortuũ, magno cũ labore peperit: ita ut puerperii tẽpore finito, cõjugis cõgressum amplius ferre non potuerit: sicq; mẽstruis purgationib. suppressis, biẽnio toto diversis malis cõflictata licet & obãbularet, & florido colore esset, & cibum satis cõmodè caperet. Mensiũ ergo promovendorũ causa, variis remediis internis primũ (uti ipsa nob. retulit) dein externis, ut thermis Helveticis sulphureis, tãdẽ pessariis, sed sine fructu, cũ obstetrice non observãte, nũ uteri collo inderentur, sed inter sinus pudoris labia sub sisterẽt, usa est. Symptomatib. tandem auctis, præsertim tempore eo quo menses flue-

re debebant, Basilæā perduci curavit, & medicorum & chirurgorum opē imploratura. Circa illud n. tēpus quotidie & quidē cōmuniter circa 3. 4. vespertinā vētris & lumborū doloribus immensis, cum ventris rugitu, uteri duritie & tumore ad tactū obvio: hystericis convulsionib. spina curvata, ventre elevato, cum clamorib. cōprehendebatur, iisq; ad noctis penè mediū torquebatur: quibus remittentib. obdormiebat: mane expergefacta nihil mali persentiscēs cibū capiebat, & usq; ad horā cōsueti paroxysmi, sine omni dolore cum astantib. & assidentib. sermones cōmutabat. Ipsa autē asserente, viam ad uterū occlusam, & sectionē expetente locus ipse à C. D. Felice Plat: à me & aliquibus chirurgis ad consilium vocatis, inspectus & instrumento exploratus, orificiū supra tamē vesicæ cervicē, ita perfectè coaluisse deprehendimus, ut negasses locū unquā pertusum fuisse. Causa erga sævissimorū hystericorū symtomatū facile īnotuit, utpote ꝓpter orificii uteri, qui in difficillimo partu exulceratꝰ fuerat, coalitū: semine & menstruis retentis, symptomata hæc causantib. facileq; ꝓnunciatū sanationis spē omnē, in apertione orificii consistere. Ad quā apertionē ipsa ultro annuebat, sed amica astans restitit, cauterii potētialis applicationē matre etiā astante & annuēte, suadens: ut quę non ita pridem viderat me marito nobili & plurib. aliis cauteriū potētiale applicasse quod sine dolore escharam inducit. Quare consilio nostro

neglecto, ipsis ita volentibus, chirurgus ruptorium (quo nunc ab annis triginta tribus feliciter utor) à me accepit, & me, quia dissuaseram, recesso, applicavit: horis aliquot post eodem remoto, levis eschara, propter locũ semper madentem, & superficiarium ulcusculum apparuit, cui radicis gentianæ portio, an forte dilatari posset, intrusa fuit. Verum hystericis convulsionibus tum continuò durantibus, & febre gravissima accedente, altera ab ruptorii applicatione, spiritum creatori suo piè 22. Septembris reddidit.

Cadavere aperto, venter infimus, aqua cruenta nigra, sanguinis corrupti instar, eaque fœtidissima & intestinis adhærente plenus conspectus: uterus verò maximus, sanguine putrido & fœtido refertus erat, non secus ac ejus cervix, quæ spississima & digiti transversi crassitie coaluerat. Observent ergo diligenter Medici, ut consulti propter immensos colli uteri, post difficilem partum, dolores (quod non infrequens est) omnem curam adhibeant, ne cervicis latera exulcerata coalescant.

CAP. XXXIX.

De Hermaphroditorum apud Judæos jure.

ANdrogynorum in jure Hebraico, frequẽs mentio est, etsi de causis confusæ in ipsis natu-

naturæ, non admodum sint solliciti. Nam simplicissimè scribunt, Androgynum (hæc vox ipsis familiaris est) esse, in quo utriusque sexus membra genitalia sint, quorum unum tamen altero sit luxuriosius & potentius: hinc de jure eorum magis disputant, quod ex corpore juris ipsorum, sive Talmud transtulimus. Verba ergò hæc habentur.

Androgynus sua natura partim similis est viris parim mulieribus: partim viris & mulieribus, partim denique est propria persona, neq; viris, neque mulieribus similis..

I. Viris similis est, quinque modis juxta legem librorum Mosis: 1. polluendo [a] omnem hominem, omnemque rem, quam tangit, aut quæ ipsum tangit in illo tempore, quo semen emittit, quemadmodum & viri modis omnibus polluunt secundum legem Mosis: 2. quod tenentur in uxorem ducere [b] fratris sui viduam relictam, quæ prolem ab ipso non habuit, uti & viri secundum legem Mosis obstricti sunt. 3. quod tenentur incedere vestitu [c] à capite ad calcem more virorum, & pilos [d] abradere more virorum, non mulierum, luxus gratia: 4. quod illis permissum est mulierem in uxorem ducere, uti & aliis viris, & non nubere viro: 5. quod tenetur observare præcepta omnia juxta legem Mosis, sicuti omnes viri Judæi observare tenentur: non autem sicuti mulieres, quæ non tenentur omnia Mosis præce-

obſervare, ſecun. ea, quæ tempora requiru[nt]

II. Mulieribus autem ſimilis reperitur [...] ptem modis, ſecundum legem Moſis. 1. Simi[lis] eſt mulieribus polluendo omnem homine[m] aliaſq; res, quas tangit, aut quæ ipſam tangu[nt] tempore mẽſtrui[e] uti & mẽſtruæ mulieres ſa[n]guinis fluxu laborant, & tunc polluit per [o]mnia ſicuti ſexus mulieris ſecundum Moſis le[gem] 2. quod illi non licet cum viro ſolus in gy[]næceo verſari, aut in locis privatis: ſicut & mu[]lieri ſecundum legem Moſis prohibitum eſ[t] 3. quod illi conceſſum, in circuitu attunder[e] angulum capitis ſui more mulierum. Quia eti[am] illi permiſſum, diſſipare angulum barbæ ſuæ quod tamen viris interdictum [f], ſecundum legem Moſis. 4. quod ei licitum ſit, ſe cadaveribus polluere, & inter mortuos ſepultos ambulare, uti & mulier, quod tamẽ viris inhibitum [g] eſt ſecundum Moſis legem: 5. quod ad teſtimonium exhibendum non eſt idoneus, ſicut & ſexus muliebris nõ idoneus exiſtit, juxta legem Moſis 6. quod illi eſt prohibitus omnis illegitimus & illicitus cõcubitus, ut & aliis mulieribus. 7. quod vitiatur illicito concubitu, apud ſacerdotes (id eſt ſacerdoti ſi nubat) qui ſunt de ſemine Aaronis, ut & mulier vitiatur ſecundum legem Moſis.

III. Comparatur autem mulieribus & viris ſex modis: 1. percuſſus ab aliquo, cum illo tranſigere debet de damno ad ſummum æſtimando à viris & mulieribus ſecundum legem Moſis.

Mosis. 2. Si cõtingeret, ut aliquis illum imprudenter interimeret, occisorem recipere se oportet in unam civitatum securitatis causa ordinatarum, inque ea ad summi Pontificis obitum manere non secus ac si virum aut mulierem[h] imprudenter interfecisset, secundum legem Mosis.

Si verò ipsum malitiosè, aut voluntariè interfecit, etiam ipse occisor mori debet[i], non secus atque si virum mulieré nve interfecisset. 3. Mater pariens Androgynum, in puerperio septem diebus munda haberi debet, propter sexum virilem; rursus verò per alios septem dies pro immunda censeri debet propter sexũ fœmineum: quindecim dies immunda censeri debet postquam peperit secundum leges Mosis (id est, numerare debet dies pollutionis ac purificationis, tanquam si filium & filiã genuisset) 4. Androgynos, si ex genere Sacerdotali, etiam particeps fit sacrificiorũ, more aliorum virorum, & aliorum, qui sunt ex sacerdotali genere, secundum Mosis legem. 5. partem habet paternæ atque maternæ hæreditatis; in aliis quinetiam hæreditatibus jure ad illum spectantibus, suam partem habet ut vir ac mulier, prout illi omnium optimè cedi potest. 6. Si quis dixerit, cupio ab omnibus rebus mundanis separari, tunc si Androgynos fuerit, in una parte tam masculini quam fœminini generis, debet hoc testari sufficienter, & separatus esse à Deo, secundum

Mosis legem (id est Naziræatus voto tenetur.)

IV. Similis denique, neque viris, neq; mulieribus, sed propria persona existit tribus modis (sive neutrius sexus jus habet) 1. licet Androgynus aliquem percutiat, vel calumnietur alium, tamen non tenetur satisfacere, secundum legem de viris & mulieribus: sed tãquam singularis persona est, debetque satisfacere secundum judicum sententiam, aut quomodocunque transigere potest. 2. Si Androgynos votum nuncupaverit, secundum æstimationem personæ suæ Domino, & æstimationem de pretio personæ suæ Dei templo dedicaverit, si non æstimatus fuerit secundum expressam Mosis legem, sicuti viri & mulieres, tantum ut singularis persona secundum judicium Sacerdotis æstimetur, aut quomodocunque transigere potest cum iis, qui Dei templo præsunt. 3. Si quis diceret, cupio esse nuncupatus Deo, separatus ab omnibus rebus mundanis (sive obstringens se naziræatus voto) tum si persona illa neque vir, neque mulier, verba ipsius pro nihilo habenda, neque Deo nuncupari debet: hæc ex Judæorum Talmud.

Rabbi Meir dixit: Androgynus est creatura per se ipsa ac specialis, neque voluerunt sapientes definire ac statuere, an vir, an mulier judicari deberet. Sed Obthurati alia ratio est: is enim quandoque vir, quandoq; mulier est, prout

prout natura in ipſo nunc hoc, nunc illud membrum patefacit.

CAP. XL.

De Hermaphroditorum juribus ex Jure tam canonico, quam civili.

DE Hermaphroditorum apud Judæos juribus & privilegiis, ex ipſo Talmud diximus: nunc paucis quæ ex jure tam canonico, quam civili, ipſimet excerpſimus, quæſtiones proponemus, plura requirenti, ad ipſorum Jureconſultorũ ſcripta remittentes: qui hoc nobis (cujus nomine rogans) dabunt, cum & ipſi Dictatoris noſtri Hippocratis teſtimoniis utantur.

I. Quæritur Hermaphroditus cum baptiſatur, maſculinum ne an fœmininum nomen imponendum ſit? Reſp. nomen maſculinum imponendum eſſe, ſi in ſexu maſculino magis incaleat, alias fœmininum. Bald. *in leg. quoties in fin.* Ang. *in l. de quib. de leg.* Bertrachin. *reper. par. 2. tit. hermaph.* Vel in dubio incaleſcentis ſexus, prout placet imponenti. Bald. *in l. quoties num.* 12.

II. Quæritur, an & quoties confiteri debeat? Reſpon. Debet confiteri ſemel in anno ſicut homo maſculus & fœmina. Aſtaxen. *in ſum. de caſ.* Boër. *in c. omnis utriuſque de pœnit. &*

remiß. Joh. de Por. *in lib. 2. in princ. de verb. oblig.* Bertach. *d. lex.*

III. Quæritur, an matrimonium contrahere possint? Resp. Quantum ad matrimonium contrahendum, secundum *glos. in c. 3. q. 3.* sexus magis incalescens: vel validior debet attendi, & sic judicari: & si sit parilitas, debet stari dicto & electioni suæ: ita tenet Bald. *in l. quæritur ff. de statu hom.* dicens hanc esse opinionem Guliel. quæ etiam rationabilis satis videatur. Sic & sum. Sylvestrina *par. 1. pag. 485. tit. Hermaphrodit.* Et Fumus *in aur. armil. tit. Hermaphrod. n. 2.* Tiraquel. *tom. 1. de jure primog. q. 17. op. 2. n. n. 15.* Hermaphroditus enim incalescens magis sexu masculino quam fœminino, judicatur ut masculus *l. & quæsit. & ibi D. & Alex. de lib. & posthu.* Bertach. *dict. loc.* At in quo mulieris sexus prævaluerit, pro muliere habendus, Cynus *ad l. de quibus num. 9. ff. de l.*

IV. Quæritur an cōprehendatur in statu requirēte consensum propinquorum in contractib. mulierum? Resp. Tiraquel. quod non *gl. 5. n. 7.* his verbis: & hæc maximè procedunt in statutis, in quibus sub simplicibus mistum non continetur, ut probetur *in l. quid ergo §. 1. vers. ex sentent. ff. de his qui not. infam. juncta l. 1. §. si is qui ff. de exer. utum. item si stat. dicat, ff. de just. & jure:* ubi tenet statutum disponens in contractu mulierum requiri consensum propinquorum, non habere locum in mista persona, videlicet in Hermaphrod. per textum *in l. hoc legat. ff. de l. 3.*

V. Quæ-

V. Quæritur an possit esse testis? Negatur hoc c.3.q.3. itẽ idonei *ingl scil.* si magis vergat ad fœmineũ, vel etiam si sit parilitas: licet *in gl. non determinet*; sed intellige, nisi in casu, quo & mulier esse potest; *in sum.* Sylv. *partii. tit. Herm.* Specul. *de instru. ed.* §.11. *v. quid si unus & tit. de te.* §.1. *v. item quod est herm.* quod sic & mulier esse potest, non aliter, per *c. si test.* § *herm.* 4.q.3. Sic Bart. *in trac. ad repr. testiũ in verbo juxta n.56.* reprobãtur, inquit, hermaphroditi, vel non cõpelluntur, sed qualitas sexus considerat, *ut ff. de test. l. repet. & l ex eo.*

VI. Quæritur an possit esse testis in testamento. Resp. qualitatem incalescentis sexus hoc ostendere, secundum Ulp. *in l. quæritur de sta. hom.* Hermaphrod. igitur habẽs utrumq; sexum, qui magis ad fœmineũ declinat, non potest esse testis in testam. sicut nec mulier *sec. gl. in c. si test.* 4 *q.3.* secus si magis ad masculinuum vergit: si est paritas secundũ Guil. censetur ut mulier, & ita non admittenda, nisi ut mulier, *sed d. gl.* non determinat. Fumus *in aur. arm. tit. herm.* Vide Spec. *d. tit. inst. ed.* §.12. *v. quid si unus. & tit. de te* § 1.

VII. Quęritur utrũ debeat stare in judicio loco viri, vel mulieris? Resp. Secundum reg. juris quod 1. debet jurare antequã admittat ad judicium, quo membro possit uti, & secundũ hoc admittẽdus, juxta usum & potentiã illius mẽbri: & si uteretur ambobus membris ęqualiter, tum secundum S. Ecclesiã non est tolerandus.

VIII. Ex quo etiã quæritur utrũ possit promoveri ad sacros ordines? Et resp. secundũ jam dicta. Sic Hermaph. *est irregularis sec. Ant. Archie.*

Florentinum *in 3. par. sum. tit.* 18. *de irregular. c.* 6. §. 5. Hermaphroditus repellitur à promotione propter deformitatem & monstrositatem, *arg. dist.* 36. *cap. illiteratus &* 49. *dist. cap. ult.* talis si magis vergit in sexum masculinum, quam fœmininum: quamvis ordinari non debeat, nec ordinatus ministrare: tamen suscipit characterem (*sum.* Sylvest. *par.* 1. *tit. hermaph.* & Fumus *in aur. armil. tit. hermaph. num.* 2.) Sed si magis vergit in sexum fœmininũ quam masculinum, vel etiam si æqualiter participat de utroque non est susceptivus characteris, secũdum Guil.) multò magis fœmina, ordinis non est susceptiva) quia non potest dici aliquis, vel aliqua. Idem sentit Astexanus *in sum. de casib. lib.* 6. *de sacram. ord. tit.* 26. & addit, si magis vergat in sexum virilem, quam muliebrem, potest recipere characterem: si econverso, non potest:

IX. Possit ne esse Rector Universitatis? Rector quippe non potest esse clericus bigamus, nec clericus uxoratus, nec hermaphroditus nec minor viginti annis. Bald. *in authent. habita pe. col. vers. item dico de clerico uxor.* C. *ne fil. propat.* Item Bertach. *par.* 3. *repert. voc. Rector.*

X. Quæritur etiamnum Judex esse possit? Et deciditur quod non, *arg. l.* 12. *ff. de jud. & cap. illiteratos dist.* 26. ubi Doctores. Hermaphroditus ponitur inter infames c. infames 3. 4. 7. Jam verò famosis dignitatum portas non patere liquet ex *l.* 2. *C. de dig. lib.* 12. *d. l.* 12. §. 2. *de jud.*

d. judicandi autem munus, quædam dignitas est & honor. *l. 1. privat. cap. 59. Extrav. de appel. l. n. C. quando provoc.*

XI. Quæritur, num poſſit eſſe advocatus? Reſp. Cum ponatur inter infames, non poteſt eſſe advocatus. 3. *q. 7. cap. infamis* §. *in digeſtis.*

XII. Quæritur, num poſſit eſſe Arbitrator? Reſp. Quod ſic, ſive judicetur tanquam fœmina, ſive tanquam maſculus, ſive etiam æqualiter incaleſcat in ſexu maſculino, ſicut in fœminino. Ita docet Bapt. de Sanc. Blaſ. *in ſuo tract. de arbitro & arbitra in 6. prin. ver.* ſed quæro incidenter. Et ibi ſubdit, nunquid poſſit eſſe arbiter, & concludit quod ſic: ſi magis incaleſcit in ſexu maſculino, quam fœminino: alias ſecus, ut probatur *in l. quaritur ff. de ſtatu hom.* Bertachin. *par. 2. reper. vo. hermuſti.*

XIII. Quæritur etiam num Hermaphroditus incidat in pœnam *l ſi quis in tantum C. unde vi* ſecundum Bart. *ibi ubi etiam* Bald. Iem nota, quod magis incalens in ſexu maſculino, quam fœminino, inducatur ut maſculus *& l. quæſitum,* & ibi Alex. *de lib. & poſthu. & eſt tex. in l. quæritur de ſta. hom.* Joh. Bap. Caſtel. Hermaphrodita enim per vim, alterius poſſeſſionem occupans, incidit in pœnam *D. conſtitut.* Bar. *n.* 14. *pag.* 355. Menochius *de recuper. poſ. num.* 9. *ex l. ſi quis in tantum C. unde vi.* Ceſſat & hoc caſu omnis diſputatio de Hermaphrodito, quia ſive in uno ſive in altero ſexu incaleſcat magis, ſemper tamen in conſtitutione comprehendi-

tur, ut scripsit hic Bart. *n.* 1. Non enim est quo disputemus de potentiore sexu, juxta *l. quæritur de sta. hom.* quam declarat multis modis *Dec. in rogasti in princ. n.* 6. *ff. si cert pet. & cons* 213. *n.* 3. Ald *l.* 2 *in princ. num.* 42. *de verb. oblig.* Gomes. Hisp. § *quædam n.* 45. Instit. *de act.* & eodē loco de actio *in prin. n.* 41. Beneve. Stracha *tract. de merc.* 1. *par n.* 58, hæc Menochius.

XIV. Quæritur an Hermaphrodita possit prætendere ignorantiam constitutionis in *l. si quis in tantū C. vide en ff. de pœnis n.* 5. Bart. *in lectur.*

XV. Quæritur utrum Hermaphrodita succedat in feudum? Antiqua quæstio, inquit Bald. super, *cod. l. quoties n.* 7. *de suis & legit.* & determinatur quod sic, si magis incalescit in masculo *ut ff. de sta. hom. t. quæritur ff. de lib. & posthum. l. sed est. quæsit.* § *ult. ff. de test. l. repet.* §. 1. ita tenet. *gl. ff. de leg. l. de quib.* [a] & Jacob. de domino Ardizone *in sum. sua.* Et ego pro ista parte consului: quia si visis pudēdis, quæ vilissima pars corporis nostri, non apparet major incalescentia, tamen si apparet in aliis operibus virtutis, ut in agilitate corporis & præponderat in eo virilitas consului eum in feudo succedere: nec dicitur omnino imperfectus, qui similis est perfecto: quia ista imperfectio est occulta, quæ tegitur: perfectio autem est evidens & manifesta: ideo eligenda.

[a] *l. de quib. & vide per gl. &* Bald. *in l.* 1. *in fin.* quæ sit longa consue. Ang. *in d. l. de quib.* ubi quærit quid si magis non incalescit in uno quā in alio cui debeat comparari.

Vide

Vide etiam Baldum in §. omnium post *prin.* .*de actio.* & *conſ.* 237. quidā magnificus, paulante finem *lib.* 3, ubi dicit, quod ſtatuta ſive conſuetudines feudorum deferentes feudum deſcendentes maſculos, nō includunt Hermaphroditum *per d.l. hoc legatum & alia qua alli*.. & Ang. *conſ.* 256. *quia conſultatio. col.* 2. Carasconſ. 137. *viſo inſtr. col.* 3. *n.* 10. *lib.* 1. & *recentior.* 2. *in prin. ff. de verb. oblig.* Vide Tiraq. *gl.* 5. *n.* 7. At Sichardus *in ſuis prælection in cod. tit.* 53 *l.* 8. *l.* 1. *præſes num.* 7. Si de conſuetudine fœmina non poteſt ſuccedere in feudo: ergo nec Hermaphroditus: quod intelligitur de eo, in quo praluit, id eſt dominatur ſexus muliebris. *arg. quærit. ff. de ſta. hom.* ubi ejuſmodi hermaphrodita, in quibus dominetur ſexus muliebris, cōparantur mulieribus: ut cōtra ii, in quibus dominetur ſexus virilis, comparantur maſculis. Nunc cum eadem ſit ratio in Hermaphrodita fœmina, quæ eſt in pura fœmina, jure etiam idem jus erit in talibus Hermaphroditis ſtatuendum.

XVI. Quæritur, qualiter debeat ſervire hermaphrodita? Reſp. Bald. *ſupra* 6. *cod. l quoties n.* apparere duas concluſiones, ſive opiniones in Hermaphrodita: una, quod ſufficiat ſervire qualiter, qualiter poteſt: alia quantum integraliter poteſt, & nō debet ſervire per ſubſtitutum, ex quo admittitur ad feudum & hæc vera: *ut ff. verb. oblig. l. continuus* §. *ſi ab eo.*

XVII. Quæritur an Hermaphrodita poſſit in

in parte ſua præeligere unum ex fratribus? Ba-
dus *in l. fin. C. de ſuis & legit. n.* 11. *quod ſic grati*
non autem pretio. Hinc certum eſt, quod debe
decedere ſine hærede maſculo: & ſi certum
ergò neceſſarium, quod pariter vocantur a
gnati in originali inveſtitura, & ejus reliqui
a cappendiciis non poteſt derogari, *ut l.* 3. *ff. d*
interdict. & releg. Nam quicquid ex aliqua ra
dice deſcendit, neceſſe eſt ejus naturam ſapere
deſcendendo continuativè & non adverſati
vè: *ut in cap.* 1. *de vaſal. decre.*

Plura qui de Hermaphroditorum juribus
requirit, Dominos Doctores & Juris interpre-
tes conſulat: hæcque ſufficiant circa Herma-
phroditorum hominum naturam: nunc
de Brutis Hermaphroditis
agemus.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De Animalibus brutis hermaphroditis.

HErmaphroditorum humani sexus historiâ ad finem perductâ, cum hæc sexus mistio etiam in omni animantium genere aliquando reperiatur, (siquidem & Plinius [a] in animalibus brutis hoc ipsum notârit, mentione facta quatuor jumentorũ hermaphroditorum, in Trevirensi diœcesi natorum, Neronis Cæsaris rhedam trahentium) nunc de brutis hermaphroditis, tanquam de ijs, quæ medium quiddam inter utrumq; sexum existunt (quæ à natura creata, ut in omni natura rerum omnium & extremorum per media apta sit colligantia) acturi sumus. At non inquiremus, quomodo animalia quædam pro actionum diversitate afficiantur & moribus immutentur: Sed quomodo quædam sexum utrumq; à prima generatione, vel habeant, vel immutent: Illud enim Aristoteles [b] his verbis expressit: Sed ut quæq; animalia pro suis affectibus agere, sic pro suis quoq; actionibus affi-

ci & moribus imutari solent. Partes etiã corporis nonnullæ sæpenumero ratione agendi imutantur, ut in aviũ genere evenit. Gallinæ n. cũ mares vicerint, cucuriũt, & exẽplo mariũ tentant superventu coire: crista etiã caudaq; erigitur, ita ut facilè nõ sit, an fœminæ sint, cognoscere: nonnunq̃ etiam calcaria parva iis enascũtur. Jã verò mares noñulli etiã visi sunt, qui cũ fortè fœmina interiisset, ipsi officio matris fungerentur, pullos ducẽdo, fovẽdo, educãdo, ita ut de cætero, vel cucurire, vel coire appeterẽt. Quin etiã inde à primo ortu naturæ, ita noñulli mares effæminati ꝓveniũt, ut neq; cucuriãt, neq; per coitũ agere velint. Et venerẽ eorũ, qui tentent supvenire, patiantur: hæc Philosophus. Quæ omnia & singula Corneli⁹ Gem̃a,[c] in vim & facultatẽ spirituũ referre videtur: inquiens: quapropter cùm vix apparet ꝓportio materiæ motæ ad locũ ipsum, aut formã instrumẽtorũ: ut si per sum̃as angustias quicquã solidius trãsferatur, vel contra naturã gravis corporis sursum, aut levis deorsum aliqua concitentur, de spiritus energia ac ꝑdominio nõ ineptè ratiocinamur. Ut & illa quæ de fœtuũ transmutatione per phantasiam fiunt, quæq; in gallinis apparent, ubi marẽ semel excusserint, aut pugnando vicerint, sinistri ominis cucurritu primum gallos imitari, mox & gallinis reliquis audeant insilire, donec & notæ in formam corporis inolescant, cũ cauda, crista rigidior fiat, mare devicto, omnia vice versa: q̃bus addere liceret alia

infinita

finita. Sed ad ré, initio facto ab ipsa Hyæna.

[a] *lib. 11. c 49. & ex eo Liebault: lib. 3. morb. mulieb. c. 13.* 9 *histor. an. 49.* [c] *cosmocrit. lib. 1. c. 7.*

CAPUT II.

De Hyæna.

ETsi animalium historiã tradere nobis propositum non sit, attamen cum de Hyænæ duplici natura, nobis sit dicẽdũ: hujus animalis ꝑpetuò feri, tanq̃ animalis pegrini, nec adhuc nostris tẽporib⁹ satis cogniti, historiã ex diversis, tàm veterũ, quàm recentiorũ discrepantib⁹ scriptis, contexere lubet; siquidem ea utilitate nõ careat, & lectorẽ plurimũ oblectari possit. Maximè cum Marcellus Virgilius [b] dubitet, animal ne hoc portentosum magis, an fabulosum sit: & Bodinus [c], nihil aliud quàm Lycanthropõ esse asserat, de quo in sua Dæmonomania [d] egit: Ipse verò Bellonius [e] Cyvetam vulgò dictam, Hyænam esse probare conetur. Sed veteres audiamus, qui quadrupesne, an piscis sit, dubii fuêre: quemadmodum recentiorum nonnulli, serpentem esse volunt: siquidẽ Aristoteli [f] quadrupedis: Athenæo [g] ex Epicharmi, Nunænii & Dyonysii sententia, piscis nomen est: at Herapollini Æliano, ut Brodæus [h] & Gesnerus [i] (minùs rectè) volunt, serpens est. Sic & quadrupedis & piscis, Hesychio, Varino, Phile in Jambis, Æliano [k] & Plinio [l]. Sic Oppiano [m] & Hyæna terrestris, de qua agens, in initio cum ea lupos jungit, utpote ex quorum commixtione cum canibus id animal nasci volunt:

eidem [n] est & Hyæna marina. Sed de quadru pede in præsens.

Hyæna animal quadrupes, Græcis ὕαινα γλάνον, ut Aristoteli [o]: Phrygibus & Bithyni secundum Hesychium γάνος: Arabibus, Zabo & Alzabo Rhasi [p] (in quibusdam exemplaribus Albozao legitur) vbi Taraxaconem interpretantur. Adabaci Auicennæ, Gesnero: a Scaligero [q] auctore, Dabuh Arabibus, Jese Afris: Albertus, Jonam pro Hyæna aliquando scribit: & Julius Capitolinus [r], Belbos fuisse vocatos ostendit, dum sub Gratiano Romæ Belbos, id est, Hyænas decem fuisse testatur. Porphyrius [s] à Plinio nonnihil dissentiens, ἡ δὲ ἰνδικὴ ὕαινα, ἣν κροκότταν οἱ ἐπὶ χώριον καλοῦσι, sed malè, ut infrà demonstrabimus. Turcæ Zirtlan, Busbequio [t] auctore, vocant.

Animal certè alieni orbis esse credendum est, quod Africa mittit Solino [u] monente: & Plinio [x] plurimæ in Africa gignuntur: sic apud Maxyes, Herodoto [y] scribente, qui se à Trojanis oriundos dicunt, feris sylvisq; frequens, & Hyænæ & Hystrices & Arietes agrestes, & Dictyes, & Thoys, id est, ex Hyæna & lupo geniti, & Pantheræ, &c. In Arabia genus quoddam esse Aristoteles [z] asserit: unde fortè colligas, genus simplex non esse. Satis frequentes quoq; in Turcia propè Ancyran, Busbequius refert, suoq; tempore duos Constantinopoli fuisse affirmat.

Hyæna, ut lupo non dissimilis, ita nec omnino simi-

o similis est, etenim corpore est non minore
uàm lupus Aristoteli [bb] & Hieronymo [cc]
quare lupis, Hyænam & Thoen Montanus
[d] adnumerat) vel ut Albertus [ee], animal est
uantitatis ut lupus, cui in multis similis est, ut
: Oppiano, qui inter utrumq; animal com-
arationem instituit, colligere est. Sed lupo
tutior, malefica, vorax atq; crudelis, Gesne-
o [ff]: colore [gg] lupi prope est, sed hirsutior, &
iba per totum dorsum porrecta: juba [hh] qua
quus, sed seta duriore longioreq; (hinc no-
nen tulit, quod dorsum ei tanquam setis suil-
s, ὗς enim suem significat; rigeat) circumqua-
ue ait Oppianus; per totum dorsum Aristo-
eles [hh] hirsutum est; pilos [ii] acutos & den-
os habens,

Collum & juba continuitate spinæ porrigi-
ur, flectiq; nisi circumactu totius corporis ne-
quit. Plinius [kk], qui citra vertebrarum distin-
tionem cum dorsi spina continuatur, & non
n nodos & articulos divisa est, ut in cæteris a-
nimalibus: spina siquidem rigente, collum
continua unitate flecti nequit, Solinus: cum
collum [ii] ex singulis rectisq; ossibus rigeat, cæ-
era spinæ adnectitur. Dorsum oblongum est
& angustum & cauda similiter (longa, graci-
isq;, sed hirsuta) & medium eius dorsum in-
curvescit, Oppianus [ll]: in cujus cauda vene-
num colligi Sorach apud Albertum scribit. In
summa corpus ejus terribile est, quod utrinq;
frequentes teniæ cærulei coloris (nigræ lineæ,

vel fuſcæ vittæ) diſtinguunt Oppiano, quam ob cauſam ςικτῆσιν ὑαίνην vocat.

Oculi hujus ſubinde in mille [mm] colores tranſeunt (Plinius mille varietates [nn]) varietas n. oculis multiplex ineſt, colorumq; mutatio. Solinus: colorem [oo] ſiquidẽ cum voluerit variat, etiã Alberto atteſtante: interdiu nihil ferè videt, ſed noctu, inquit. Aphrodiſæus [pp], rationẽ hanc reddens de fele, hyæna & veſpertilione, quæ acutè omnia per noctẽ conſpiciunt, qꝫ ſpiritũ viſoriũ & tenuiſſimũ & diluc:diſs. habeant: ita ut per noctẽ hic modicè incraſſeſcẽs, idoneus ad rerum conſpectum reddatur; per diem luce præclara ſupra modum extenuatus, expandatur & evaneſcat: & ut Oppian⁹: noctu acrius videt (idcirco νυκτιπόρον καὶ νυκτιπλανὴν vocat) interdiu hallucinatur. Quare beſtia eſt nocturna, quæ cadaverib⁹ cunctiſq; immundis veſcitur, ut habet Gloſſa in Jeremiam Prophetã & Chryſoſt. [qq] veſperi idcirco & noctu graſſantur: ob id Luporum veſpertinorũ (ratione temporis) ſeu deſertorum (ratione loci) nomine apud Prophetas [rr] poni ſuſpicamur: ſiquidem conſtet Hyænam lupo ſimilimam, quæ noctu tantùm vagetur, & quæ in Arabia frequens eſt: certè textus apud Sophoniam c.3.v.3. ſecundum LXX. habet ὡς λύκοι τῆς Ἀῤῥαβίας, ut Lupi Arabiæ: in Hebræo legitur זאבי ערב Seefe æræf: quæ vox æræf, non ſolùm veſpertinum, ſed etiã Arabiam ſignificat: Scio Ariam Montanũ ita reddere, Judices ejus lupi-

veſpe-

vesperæ: apud Jeremiam vero c. 5. v. 6. illud זאב ערבות Soefarofot, lupũ desertorũ, at Tremellius, lupum vespertinum, ubi LXX. legunt καὶ λύκος ἕως τῶν οἰκιῶν. Forte apud Isaiam c. 35. v. 9. vox פריץ Paritz (quæ alias significat effractorem, effractarium, violentum: unde ad latronem quoq; transfertur Ezech. cap. 18. v. 10.) quoq; Hyænam denotat: nam ibi violentiæ feræ tribuitur: ubi Rabini, Aprum, porcum sylvestrẽ explicant. Sic haud dubiè inter Græcos patres fuêre qui vocem Paritz, Hyænam explicarunt, ut apud Clementem Alexandrinum, Chrysostomum, & alios.

Ab ipsa Hyæna sepulchra, corporum inquisitione, erui tradũt, Plinio & Solino referente: eaq; effodit humanæ carnis avida (quod nullũ aliud animantiũ facit, Erasmo teste) hominiq; insidias, ut Aristoteles admonet, molitur; quare Busbequius: illa sepulchra effodit, extrahitq; cadavera, portatque ad suam speluncam, juxta quam videre est ingentem cumulum ossium humanorum, veterinariorum & reliquorum omne genus animalium: imò in mortuorũ sepulchris semper habitare, Vincent. in suo speculo scribit. Huic assimilatur improborũ impudentia & immanitas, qui ne quidem defunctis & eorum famæ parcunt: hinc Emblema apud Camerarium: Jam parce sepulto, sub Hyænæ figura, cui hi versus subjecti:

Atro qui lacerat jam cassum lumine dente,
Defuncti tumulum turpis Hyæna fodit.

Sic apud Latinos quoque pulcherrimum Hieroglyphicum, quod apud Pierium habetur: hi enim hominem larvas incessentem, neque defunctorum manes quiescere permittentem, maledicta & accusationes in mortuum ingerentem, comminiscentemq; notare volentes, Hyænam in sepulchretis monumentum aliquod effodientem faciunt: hicq; larvarum lacessitor dici meretur. Quod detestandum vitium & hi Moschionis versus rectè prohibent.

Κενὸν θανόντ@ ἀνδρὸς αἰκίζοιν σκιὰν.
Ζῶντας κολάζειν θανόντας εὐσεβές.

Dentes quemadmodum & lupus serratos habet: eiq; dentium solida ac perpetua series, ut Julius Capitolinus Romæ vidit: & Plinius nullis gingivis dente concinno esse asserit: sive ut Erasmus, loco dentium est os continuum utrinque: quod etiam in aliquibus hominibus observatum, quemadmodum in commentariis nostris, in Galeni de ossibus libellum, ostensuri sumus.

Voce, humanum sermonem inter pastorum stabula assimilare tradunt, nomenq; alicujus (auditu assiduo Solinus) addiscere, quem evocatum foràs, liceret, Plinius: vomitionem ejus imitando, Aristoteles: ad solicitandos canes, quos invadat, Plinius: eos enim capit, Aristot: & Solinus: canes enim qui audierint, accedunt veluti ad hominem, quos illicò comprehensos vorat, Ælianus. Et Baptista

Bernardus

ernardus in suo seminario, ex Alberti Magni ntentia, fingit voces humanas, & latrat ut anis, ut homines & canes eludat, ut devoret, ortuorum sepulchra aperit, ut recentia corora mortua comedat. Hinc Baptista Mantuaus, Ravisio citante.

allida, & ut perhibent, nostra æmula vocis Hyæna.

Sic apud VVerdmüllerum elegans simie, ut obiter & hoc aspergamus, quod quemadmodum Hyæna dum vocem humaam imitatur, ut evocatum laceret: ita quidam obsequio blandiuntur, donec in perniiem trahant. Imò canes venantes, si umbram jus dum sequuntur contigerint, tunc latrare equeunt, voce perdita, Solino & Plinio attestantibus. Sic Ælianus, jam cum Lunæ orbis plenus est, retro posito Lunæ fulgore, suam canibus umbram injicit, quos statim mutos reddit, & tanquam veneficio quodam eorum sensus perstringit, deinde & elingues abducit & optatis fruitur: & alibi: hujus umbra canes obmutescere facit. Vel ut Aristoteles de mirabilibus, ajunt in Arabia Hyænarum genus esse quoddam, quod simul ac feram aliquam viderit, aut super hominis vmbram ingredi cæperit, vocem illius aufert & consternationem stuporemq; tantum infert, ut corpus movere nequeant. Idem ajunt & canibus usu venire: hæc Philosophus. Imò quodcunq; animal ter lustraverit, movere se non posse, sed in vestigio hærere traditur, Solinus & Plinius:

De canibus hoc tradit Phile in Iambis.

ὕαινα δὲ τήκουσα τὰς κύνας δόλῳ,
Θηριαλικῶν τόθ' ἑστιάται σαρκίων.
οὔσης γὰρ αὐγῆς δαψιλοῦς ἐν ἑσπέρᾳ,
Παρῆκεν αὐτῶς τὴν σκιὰν τοῦ σώματος,
τὸ κατόπιν κρύψασα τοῦ δρόμου σέλας,
καὶ κατασιγάσασα τὰς τρισαθλίας,
ὡς φαρμακὶς εὔτεχνος ἐξ ἐπασμάτων,
ἀνεῖλε πικρῶς ἀγνοούσας τὸν δόλον;

Astutia canes Hyæna irretiens
Mox pascit horum carnibus jejunia
Fulgente namq; Cynthiâ sub vesperam,
Vmbra sui illos corporis ferit, retrò
Lumen tegens vestigiorum callidè,
Mutosq; reddens percitos formidine,
Instar veneficæ increpantis carmine,
Occidit incautos doli crudeliter.

Præterea, homini canivè dormienti, corpus suum admovet, ac si seipsam majorem dormienti sentit naturaliter sua magnitudine, sensibus eum privat, ac ipsius manus non resistentis exedit & conficit: sin se breviorem animadvertit, statim properat fugere. Quod si in te incurrerit, cave jam à dextra ipsam excipias, quoniam sic obtorpesceres, ut nullo modo te posses tueri. Sin autem ex sinistra eam invaseris, confidenter aggredere & occides: hæc habentur in Geoponicis Græcis ∘∘∘ à Zoroastre ex Nestoris panacea citata, quæ etiam Gillius apud Ælianum refert.

Hinc, sub titulo Victus hostis, Ægyptii sacerdo-

rdotes, quando voluerunt intelligi hostem
ctum esse, eum à dextro latere statuebant: si
nim ad dextram conversa cum venatore pu-
nam inierit, semper potior erit. Nam cum
ecti nisi circumactu totius corporis nequeat,
pina continuo per collum & dorsum porrecta
prægressi hominis vestigia occupare conatur;
vel ut habet Plinius ppp, cum fugiant venan-
tem, declinare ad dextram, ut prægressi homi-
nis vestigia occupent) quod si successerit (qua-
si magica quadam vi, quæ in ejus dextra tan-
tum corporis parte pollet) alienari mente cir-
cumactum hominem, & si equo insideat, de-
cidere atq; ita omninò victum interfici. At si,
addit Plinius, in lævam detorserit, deficientis
argumentum esse, celeremq; capturam: faci-
lius autem capi, si cinctus suos venator, flagel-
lumque imperitans equo septenis alligaverit
nodis. Hinc Pierius, Ægyptii victorem hostem
significare volentes, animal idem cum vena-
tore ab læva congressum effingebant, quod
divulgatum esset, Hyænam si non ab læva ho-
stem occupârit, nihil ea magica vi pollere,
ipsum vero quasi attonitum deficere, ac nullo
penè negocio capi.

Sed Ælianum qqq audiamus: Hyæna ut
Aristoteles tradit, læva in manu vim sopiendi
habet, & solo tactu somnū conciliandi, sæpeq;
numero in stabula ingressa cum dormientem
aliquem deprehenderit, & pedetentim ad il-
lum progressa fuerit, soporiferam, ut ita
dicam

dicam, manum ejus naribus admovet, sicq́ue eas opprimit, hic ut sine sensu esse videatur, ac tantum terræ suffodit, quantum sit ad ipsum obruendum satis: guttur verò & supinum & nudum relinquit, in quod incumbens somno oppressum suffocat, posteaq́ue in latibulum abstrahit. Hæc Philes sic proposuit.

ἐὰν δέ τ᾽ ἐντύχῃ τινὶ καθεύδοντί που,
ἐν ἡσύχῳ προῆλθε πελμάτων βάσει,
καὶ τῷ ἑαυτῆς ἐντύνασα δεξιὰν,
Καθῆκεν εἰς τὴν ῥῖνα τοῦ κοιμωμένου,
Κάρου γὰρ εἶναι φασὶν αὐτὴν ἐργάτιν:
Si fortè quenquam dormientem offenderit,
Pede strepitum non excitante subvolat,
Suamq́; porrigens dolosè dexteram,
Somno jacentis admovet eam naribus
Soporis effectricem, ut ajunt, maximam.

Verùm hanc sopiendi vim, alii Vitulo marino, alii pinnæ dextræ Hyænæ piscis, de quo postea: alii aliis animalibus tribuunt. In summa, Hyæna typus est crebræ mutationis, gravis inimicitiæ, pernitiosæ adulationis, & frugiferæ tyrannidis, ut rectè VVerdmüllerus [rrr].

Jam verò qua ratione Hyænæ capiantur, brevibus Scaliger [sss]: venatores cantu, atq; tympanorum pulsatione, delinitam laqueis injectis capiunt. Sed clariùs, capiendi rationem eamq; ridiculam, Busbequius [ttt] proposuit. Jam ride, inquit, quantum lubet, si unquam risisti: fabulam audies, quam ex ore populi referam. Ajunt Hyænam, sermonem intelligere

ligere humanum (veteres etiam imitari di-
unt) propereaque à venatoribus hunc in
odum capi. Accedunt ad ejus cavernam,
am ex ossium cumulo deprehendi facilè est:
bit vnus cùm fune, cujus partem extremam
iis tenendam foris relinquit, ipse identidem
onuucians Joctur Joctur ucala: illam se non
erire, illam non adesse, intro repit. At Hyæ-
, quæ se latere nesciriq; ex ejus sermone pu-
, manet immota, donec sibi crus fune vin-
tur: subinde venatore illam non adesse cla-
itante: deinde cum iisdem verbis retrocedit.
d ubi jam ex spelunca evasit, derepente cla-
ore magno, Hyænam intus esse pronunciat:
uo illa intellecto, vehementi impetu, ut fu-
m capiat, nequicquam prosilit, venatori-
us per funem, quo crus ei implicatum dixi-
us, retinentibus. Sic eam vel occidi, vel ad-
bita industria narrant vivam capi; nam ani-
al sævum est, & quod se impigrè defendat:
ec Busbequius: quæ sive vera sint, sive fabu-
sa, jucunda tamen sunt & ridicula. Sed hu-
smodi stultitiam qua animalia quædam ca-
ite occultata se tota latere putant, plura sunt:
ualem stultitiam Plinius *** mugili quoque
ibuit ex Aristotele ***, qui ita de eo, ὁ κεςρεὺς
ται φοβηθῆ, κρύπτει τὴν κεφαλὴν, ὡς ὅλον τὸ σῶμα
ρύπτων. Simile de Sciæna pisce Oppianus ʒʒʒ
cripsit:

Κάρη δ᾽ ὅρα δίζεται οἷον
φράξασθαι κεφαλὴν δὲ καπακρύψασα καὶ ὄσσε,
ἔλπεται

ἔλπετε ὐκ ὀρόωσα λαθεῖν ὀρόωντος ἐφορμὴν

Talem & infantum esse stoliditatem videmus, θεμένων ἐπὶ φαέσι χεῖρας, ut de illis Callimachus [zzz] loquitur.

Cor maximum habet proportione, ut & reliqua animalia timida, aut propter metum malefica, Aristoteli & Plinio. * Sed non abs re erit hujus animalis historiam, cum ea brevis sit, ex Scaligero & Busbequio adponere: Sic Scaliger: Hyæna lupi forma, sed major: pedibus longioribus, humanis similibus: crassis item suris & humanis propioribus: hæc hyæna Græcorum est: feræ huic aliàs non sunt præda: sed erutis alitur cadaveribus; in specubus stabulatur. At Busbequio: Bestia est hyæna lupo aliquanto humilior, sed nihilo brevior: pellem habet lupi similem, nisi quod pilo sit horridiore & grandibus maculis nigris distinguatur: caput ei spinæ dorsi contiguum, sine vllis vertebris: ut cum respicere velit, totam se vertere necesse habeat: pro dentibus os habere dicunt continuum.

[a] *Montanus pagina* 50 [b] *com. in lib.* 2. *Diosc. cap.* 69. *de felle* [c] *lib.* 3. *theat. nat. p.* 348. [d] *lib.* 2. *cap.* 6. [e] 9. *obser. cap.* 9. [f] 6. *hist. an* 32. [g] *lib.* 7. *cap* 24. & 38. [h] *notis in* 3. *de venat. Oppiani p.* 113. [i] *lib. de serpentib. cap. de hyæna.* [k] 13. *anima* 27. *de pisce, aliis locis de quadrup. agit.* [l] 8. *histor. nat.* 30 *de quad. at lib.* 32. *cap.* 11. *de pisce.* [m] *lib.* 3 *de venat. vers.* 263. [n] *lib.* 1. *halieut. ver.* 372. & *lib.* 5. *vers.* 31. [o] 8. *hist. an.* 5. [p] *de* 60. *anim cap.* 17. & *Albertus lib.* 22. [q] *exer.* 217. 7. [r] *in vita Gordonii* 3. *vel junioris: citant quoq; Pierius lib.* 11. *hierog. Camer.* 2. *cent. embl.* 53. *at Scaliger, Spartianum allegat.* [s] *com. de abstin. esu carn.*

uo Bodinus in 3. de venat. Oppian. p. 94 t in itin. Con-
t. alii Epist. 1 de legatione Turc. citant. u in polyhist. c.
x 8. hist. nat. 30. y lib 4. melpome circ. fin. pag. 328.
mirab auscult. circa finem. aa VVofforus de diff. an.
5 cap. 79 bb 8. histor. 5. cc contra Jovinianum lib. 2.
de anim. p. 3. ee lib. 7. anim tr 1. cap. 5. ff de quadrup.
hyæna. gg Ar. 6 hist. an. 30 hh Ar. 8. hist. an. 5. ii
iani scholiast. græcus. kk 8. hist. nat. 30 ll 3. de venat.
n 11 histor. nat. 37. nn 8 hist. nat. 10. oo Vincent. in
. nat par. 2. lib 20. c. 61. ex libro de naturis rerum. pp
Job 66. ex quo Bodin lib. 3. in Oppi p. 94. & Brodæus
4 in Oppi. p 134 qq tom. 2. in Marcum hom. 13. rr
Jeremiæ 5. vers. 6. Sophoniæ 3. vers. 3. ss 8. hist. nat. 30.
8. hist. an. 5. vv 2. cent. embl. 53. xx lib. 11. cap. de
ena. yy 37. hist. nat. 7. zz & author. lib. de natur.
& ex eo Vincent. lib. c. aaa lib. 37. cap. 10. bbb
28. cap. 8. ccc com in Oppi. 3. de ven. ddd ex quo
rius 11. hierog & Cam. 2 emb. 53. eee 8. hist. nat.
fff 8. hist. an 5. & ex eo Montan. p. 39 ggg 7. hist.
22. hhh 7. animal. tr 1. cap 5. iii in opere epithet.
30. kkk Werdmüll. de simil. ab an. p. 178. lll 8.
tor. 30 mmm 6. histor. an. 14 nnn lib. 3. cap. 7.
o lib. 15. cap. 1. ppp lib. 28. cap. 8. qqq 6. histor.
imal. 14. rrr de simil. ab animal. pag. 173. sss exer.
. ttt in itin. Constant. pag. 51. at Rittershusius, no-
in 4. halieut. Oppi. Epist. 1. leg. Turcicæ citat. uuu
histor. 5. xxx 8. histor animal. 2 & Albertus Magnus
lib. 24. animal. cap. 1. yyy lib. 4. halieut ver. 621.
zzz hymno in Dianam ver. 71. * lib. 11.
c. 37. malignè astutum animal,
Montanus pag 54.

CAP. III.

CAP. III.

Utrum Hyæna sexum utrumq; habeat vel eum solum mutet.

HYænam genitale maris & fœminæ simul habere, alii affirmant, negant alii. Sic alii sexum alternis tantum annis, alii sæpius in anno, mutare statuunt. Quod enim sexu sit vtroque, & alternis añis mas, alternis verò fœmina fiat, Ægyptii præcipuè prodiderunt, & primus hujus opinionis Herodotus Heradeotes fuit, ut ex Aristotele [a] colligere est: Et Orus Apollo [b] in sacris Ægyptiorum libris, ὕαινα γὰρ ὅτε μὲν ἄῤῥην, ὅτε δὲ θήλεια γένεται. Ægyptios secuti sunt plures: causam Pierius addit: quia captæ aliquot tenellæ adhuc sine genitalibus fuerint: mares enim (ut Plinius) in eo genere singuli fœminarum gregibus imperitant: timent libidinis æmulos, & ideò gravidas custodiunt, morsuq; natos mares castrant: contra gravidæ latebras petunt, & parere furto cupiunt, gaudentque copia libidinis. Sic Plinius [d], Hyænis utraq; natura est, & alternis annis mares, alternis fœminas fieri, parere sine mare, vulgus [e] credit, Aristoteles negat. Audiamus ergô Aristotelem [f] quod autem de Hyæna fertur, genitale simul & maris & fœminæ eandem habere, commentitium est. Idem alibi [g] sic loquitur: quin etiam de Hyæna stultè magnoq; errore

ore narratur, duplex genitale habere, maris
c fœminæ, & inire & iniri annis alternis quare
ectè Votonus [h] hoc conjectitium esse asserit.

Quod vero quotãnis sexũ mutet, & uno an-
o patris vice fungatur, altero matris, Oppiani
& Ovidii est sententia. Sic enim Oppianus [i].

Θαῦμα δὲ καὶ τόδ᾽ ἄκουσα περὶ στικτῆσιν ὑαίνης,
Ἄρσενα καὶ θήλειαν ἀμείβεσθαι λυκάβαντι.
Καὶ ῥ᾽ ὁτὲ μὲν τελέθειν δυσδερκέα νυμφευτῆρα,
Νωλεμὲς ἱμείροντα γάμων, ποτὲ δ᾽ αὖθις ὁρᾶσθαι
Θηλυτέρην νύμφην, λοχίην, καὶ μητέρα κεδνήν:

Quos versus Conradus Rittershusius J C. ad
verbum sic reddidit.

Miraculum etiã hoc audivi de miraculosis Hyænis;
Marem & fœminam mutari quot annis (alternis
(annis Brodæus)
Et sanè alia quidem esse tetrum sponsum
Perpetuo appetentem concubitus: alias verò contra
(videri
Fœminam sponsam puerperam & matrem sedulã:

Et Ovidius 15. metamorph.

Si tamen est aliquid miræ novitatis in istis
Alternare vices, & [k] quæ modo fœmina tergo
Passa marem est, nunc esse marem miretur Hyænã.

Idem testatur Ælianus (quem, hanc sexus mu-
tationem aliqui volunt ipsum quadrupedi, a-
lii serpenti [l] assignare) his verbis [m]: Hyænam
si videas, uno quidem anno marem, altero vi-
debis fœminam: si verò nunc fœminam, po-
stea marem: utriusque enim sexus particeps est
eundem marem cui ante nupserat, uxorem

ducit: quotannis autē genitalia immutat: illos igitur veteres Cæneum & Tiresiam, non ostentatione verborum, sed rebus ipsis exprimit & declarat hoc animal: sic etiam refert Jorach apud Albert. Et Simon Majolus, [n] admirandū ait animal, idemq; non semper mas, neq; semper fœmina, quod modo adductis Æliani verbis comprobat: addens, tantæ salacitatis causā esse, calorem nimium naturæ innatum.

Ast Philes Græcus Poëta, hanc mutationem sæpius in anno fieri significat.

Ἀῤῥὴν μὲν ἦν ὕαινα τὸν χθὲς τοῦ χρόνον,
Θῆλυς δ' ὁ τὸν νῦν, δρᾷ τε καὶ πάρχει πάλιν.
Οὐκ οἶδε μητροπάτορ' ὅπως τε γίνεται,
Κύουσα καὶ σπείρουσα τὴν διφυΐαν.
Hyæna quæ mas pridie videnda erat,
Nunc fœmina est, initq; initurq; invicem
Maternus utq; fiat avus haud dixerit,
Alvo ferens ferensq; fœtum mutuo.

Hanc opinionem Aristoteles [p] sequentibus verbis refutat: Hyęna similiter atq; lupus & canis genitale virile habet: quod verò fęmineum esse videtur, sub cauda positum est, figura simile genitali fœminæ, sed sine ullo meatu: sub hoc meatus excrementorum est.

Quin etiam fœmina hyæna, præter suum illud etiam simile ut mas habet sub cauda, sine ullo meatu à quo excrementorum meatus est, atq; sub eo genitale verum cōtinetur. Vulvam etiam Hyænam fœmina, ut cæteræ hujusmodi fœminæ animantes habet, idem alibi [q] Hyę-

nam

nam complures ajunt, inire & iniri annis alternis, sed visa est Hyæna mas, & altera fœmina sui genitalis discrimine: locis enim nonnullis penuria hujus conspectus non est. Verum Hyænæ tam mares quàm fœminæ habent sub cauda lineam quandam similem genitali fœminino, (adde, quæ introrsum pervia non est, quod de Melibus hoc se quoq; dixisse Scaliger [r] asserit, loco tamen præterito) Quæ quidem nota, quamvis communis sit, tamen in maribus potius cernitur, quia mares quàm fœminæ magis capiuntur. Itaq;, qui rem parum diligenter considerant, in hanc opinionē aberrant: hæc Philosophus. Audi quæso, quæ Scaliger [r] de aquatico mure, Aristotelis opinioni de Hyæna subjicit: in aquatico mure cujusmodi multos vidimus ad stagna Ligurum Taurinorum, maxima est admiratio: femellæ namque tria sub cauda sunt foramina, à vesica, ab alvo, a matrice: hoc sanè quam mulier, nobilior: cujus fœtus non edatur per fœtidas vias excrementorum. Idem Aristoteles [s]: rarò Hyæna fœmina capitur (quod etiam Plinius [t] tradit) jam inter undecim numero, unam tantum cepisse, venator quidam retulit: & alibi scribit, promptius esse marem capere, quàm fœminam (utpote callidiorem sexum) nam ut Solinus [u], fœminis callidior astutia ingenita est.

Quid de hac Aristotelis sententia videatur Pierio in Hieroglyphicis, audiamus. Id ita esse

contendit Aristoteles, qui difficulter unicuiq naturæ miraculo videtur assentiri. Sed mire in hoc, tam veteres, quam recentiores autore diversos ab Aristotele, tam cõstanter ire, quo ab iis temerè fieri haudquaquam adduci pos sum, cum præsertim Ælianus historiæ huju modi scriptor diligentissimus, id tradat (verb supra adduximus) Qui quidem autor, cum A ristotele longè posterior fuerit, id scriptis cre dere minimè ausus esset, nisi aut compertum i pse, aut fide dignorum testimonio certum ha buisset. Accedit & Tertulliani scriptoris diligẽ tissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si ob-serves, sexus annalis est, marem & fœminam alternat.

Verum, Aristoteli, quod Bodynus * etiam vult, magis credẽdum arbitror, quàm reliquis, qui de animalibus scripserunt, cum octingen-ta auri talenta ab Alexandro Magno accepe-rit, cum tribus hominum millibus, qui sylvas, aviaria, & vivaria omnis generis disquirerent per Europam, Asiam & Africam, ut omnia ge-ra volatilium, gressilium & aquatilium ad se deferrent, quo variis dissectionibus animan-tium confectis de universa animantium natu-ra accuratissimè scriberet. Cõfirmor in hac sen-tentia, dum ea quæ de lepore dicturus sum, perpendo: ubi & Ælianus, marem parere asse-rit sed auditione se accepisse testatur, ut ple-nius infra.

Sic & Clemens Alexandrinus z, Aristotelis senten-

ſententiam pluribus confirmat: Enim verò, ait, Hyęna animal libidinoſiſſimum eſt, cui ſub cauda ante ſordium exitum, carnea quæpiam eminentia adnata eſt, forma verendo fęmineo conſimilis: hæc verò carnis ſpecies, nullũ meatum habet in uſum aliquem tendentem, aut inquam in uterum, aut in inteſtinum rectum, ſolam verò cavitatem multam habet, qua inanem laſciviam ſuſcipit, quando viæ ipſius partus, utpote circa fœtum occupatæ, averſæ ſunt. Idipſum verò mari pariter & fœminæ Hyænæ accrevit, propter immoderatã Veneris pruriginem: variat namq; & maſculus: hinc quoq; rariſſimè fœmellam Hyænam conſequi licet: non enim continui partus huic animali obtingunt, ſemine in ipſis præter naturam abundante. Idem: proinde neque Hyænam naturam, inquam, immutare credendum eſt; neque enim genitales partes idem animal ſimul ambas habet, maris nempè & fœmellæ, prout cenſerunt quidam, Hermophroditas prodigiosè comminiſcentes, tertiamque hanc ipſam fœminarum inter & marem Androgynam naturam innovantes: penitus verò falluntur naturæ, rerum omnium matris authorisque impenſum amorem non reputantes: hæc ille.

Hinc Ægyptii volentes ſignificare (ait Pierius ex Horapolline) quempiam inſtabilem, nec in eodem vitæ, quem ſibi propoſuerat ſtatu perſeverantem, ſed alias quidem probum, fortem, audacemq;, tam animi quam corporis

ſui domitorem, alias verò improbum, inva-
dum, miſerumq́; & ad cupiditates omnes in-
potentem, (vel ut Horapollo [b] interim rob-
ſtum & audacem, interim verò imbecillum
timidum) Hyænam hieroglyphicè propone-
conſueverũt, huic ſiquidem utramq; natura-
ineſſe, & alternis annis mutare credidere. I
ut Werdmüllerus [aa], quatenus nunc mas eſ
nunc fœmina: ita quidam ſui diſſimiles, nun
fortia loquuntur, nunc mollia: nunc Philo-
ſophi ſunt, nunc nepotes: nunc amici, nun
inimici.

Verum hanc de Hyæna & lepore, de quo in-
fra, de utroq; ſexu opinionem, Clemens Ale-
xandrinus [z] eleganter his verbis expreſſit.

Contemplamini quæſo omniſcium Moſem,
quomodo olim ſymbolicè ſationem infrugi-
feram repulerit: non comedes, inquiens, Le-
porem neq; Hyænam (cur Hyænam legat mihi
incertum, cum quatuor animalia in Levitico
ꝓhibita ſint, camelus, cuniculus lepus & ſus: an
ſimilitudine vocis deceptus, cum ὗς ὑὰς ὕαινα
ſus, ſucula, porcula, ut lexicographi Græci o-
ſtendunt ſignificat). Non vult de qualitate i-
pſorum hominem quicquam aſſumere, neque
etiam conſimilem laſciviam deguſtare: ad ſa-
tietatem enim in explenda libidine hæc ani-
malia fatigantur. Et ipſum quidem leporem,
quotannis abundè, ajunt, ſemen excernere,
totiesq; adeò ut ad eundem quo vitam ſuã de-
gebat annorum numerum, uteri orificium cõ-
cludat

cludat (id est, toties occludit ipsius uteri foramen, quot vitæ suæ dies transegerat, ut proles leporum tot vicibus pariendo enitatur, quotus est vitæ peractè numerus expletus) Hinc igitur leporis esus prohibitionem, puerilis amoris aversationem designare. Ipsam autem hyænam, permutatione sexus alternis annis marem, alternis fœminã fieri: quasiq; ænigmate subinnui, non oportere concitato impetu in adulterium scortationesq; ferri eum, qui sibi ab hyænæ comestione tẽperaverit. Imò verò, non oportere iis animalib. assimilari, interdicto proposito, Mosen omnisciũ tacitè innuere voluisse in confesso est, ipseq; annuam libens. Neq; igitur explanationi illi assentior, utpote symbolicè tantũ cũ sint enunciata: nec n. natura vi adigetur unquã ad suiipsius permutationẽ: quodcunq; verò in eandẽ semel cõformatũ fuerit, id jus fasq; nõ est, prout cujusq; libitũ tulerit, in contrarium adversũq; ipsi efformare velle. Passio n. eadẽ ipsa natura non est: perperam quidẽ sculpere, non autẽ de novo immutare naturæ effigiẽ, passio consuevit. Etenim aviũ quãplurimæ variante anni tẽpore, vocem coloréq; mutare dicuntur, veluti Merula flava quidẽ ex nigra, silens verò ex canora redditur: Similiter verò Luscinia colorẽ vocemq; in solis concursionib. permutat, non verò naturã ipsam variat, ut ex mare fœmina per transformationẽ fiat. Verũ ipsa quidẽ alarũ nova pubes novę vestis in morẽ, pẽnarũ tincturã florescẽtẽ

reddit: ſed non ita multò poſt ad hyema[...]minas difflatur, veluti floris colore marceſce[n]te. Conſimili verò modo ipſa vox quoq; [...]gore effecta, tabeſcit: ſuperficie enim ab a[m]biente conſtricta, arteriæ eæ, quæ circa gutt[ur] ſunt compreſſæ & condenſatæ, ipſum inſup[er] ſpiritum cohibent: hoc verò in magnas ang[u]ſtias redacto ſonum ſuffocantem edit: mox v[e]rò rurſum eandem cum ambiente ſimilitud[i]nem nanſciſcens, novóque vere relaxatus, ſp[i]ritus ex illa meatuum anguſtia liber evadit, pe[r] patentes arterias delatus: neque jam ampliu[s] cantum langvidum voce ſubtili & gracili exi[bi]bilat, ſed ſonora voce effert, & latiùs loquel[a] diffunditur, jamque avium cantus, quaſi voci[s] ver quoddam exiſtit. Idem paulò poſt. Unde[...] ex omnium confeſſione manifeſtum nobis fit, [...]miſtiones cum maſculis & infrugiferas ſatio[-]nes & averſam Venerem, & naturæ diſſentaneas Androgynus communiones, repudiari debere: hactenus Alexandrinus. Sed ad naturam redeamus.

Tandem Hyæna ex aliena æquè atque è ſua quiſque ſpecie concipit: cum cane enim coit Scaliger [bb], coit etiam cum lupo, & parit eum, qui ὀνόλικος vocatur, qui non in grege, ſed ſolitarius degit, inque homines & pecora graſſatur, Græco quodam auctore: & Herodotus [cc] apud Maxyes, Thoem, ex hyæna & lupo generari affirmat: quod & Varinus & Heſychius [dd] etiam aſſerunt: thoes ex lupo, pardali,

ali, panthera, Oppianus: & omnia bigenera
lus à matre accipere videntur, præsertim quo
d magnitudinem & formam corporis, Mon-
anus: & in Æthiopiæ parte, coit cum leæna,
nde nascitur monstrum cui Crocutæ nomen
st Solino & Plinio [ee] (leocrutam alii malunt
egere) parit, quod similiter voces hominum
ecorumque imitatur.

[a] 3. gen. anim 6 at Bodinus lib 3 in Oppian pag. 95. dicit Herodotum & Heracleotem [b] Horapollo in hieroglyphicis lib. 2, 69. [c] lib. 11. Hieroglyph. titulo morum instabilitas p. 33. [d] 8. hist 30 meminit etiam lib 28. cap. 8: & Ravisius in Epith. [e] falso credit. inquit Montanus de diff anim pag. 34. [f] 6. hist. anim. 32. [g] 3. gener. anim. 6. [h] de differ anim l. . cap. 79. [i] lib. 3 de venan. vers. 388. citat etiam Langius epist. 70 [k] citat etiam Picus Mirandul tom 2. lib. 2. exa. doctrin. cap. 32. inquiens produntur animalia quæ mutant. sexum, & Langius lib. 1 epist. 70. [l] Gesner de serpentib & Brodaus in oppid. [m] 1. trist an. 25. [n] colloquio 10. in quo de serpentibus [o] in Iambis sub titulo hyænæ p. 98. [p] 6. hist. an. 32. [q] 3, gen. an 6. [r] exercitat. 217. num. 7. [s] 9. hist. an 32. [t] 8. hist nat 30. [v] in polyhist. cap. 40. [x] 3. de venat. in Oppian pag. 95. [y] lib. 13. animal. 12. [z] lib. 2. παιδαγωγȣ̃ cap. 10. [aa] pag. 173. [bb] exerc. 292. num. 2. [cc] lib. 4. pag 138. [dd] in vocabulo θῶες. [ee] 8. hist. nat. 30.

CAP. IV.

De Hyænæ & ejus partium usu.

SEd ne quid ad Hyænæ historiam faciens prætermittamus, nunc prosequemur ea, quæcunq; medicinis produntur, id partim ex

Medicis, qui tamen potissimum Fel in reme-diis ponunt, & oleum, in quo ipsa decocta sit, cõmendant: partim quę Plinius [a], Magis auto-ribus tribuit, nam licet & piscem hoc nomine Plinius & alii proposuerint: attamẽ cum Mar-cello Virgilio [b] credimus de terrestri hyęna, non de marina Dioscoridẽ locutum esse, tam con-cors & idem in tota hac re Plinius [a] illi est.

Hyæna viva, docente Aëtio [c] in oleo cocta, veluti vulpes, oleum discussoriũ efficit, arthri-ticis utilissimum: verum, ut loquitur Galenus [d] oleum in quo vulpes cocta est, non est po-tẽtioris in digerẽdo facultatis, quã in quo Hyę-na: quæ si similiter in oleo lixetur, reddet. oleũ longè potẽtissimæ in digerẽdo facultatis. Rha-si [e] verò & Alberto, caro alzabo calida est & humida: cocta cum oleo, juvat podagricos & dolores juncturarũ ex frigiditate: est n. tenuis substantiæ & diaphoretica: cocta cum aqua, cui insideat in solea seu cupa podagricus, vel arthriticus, plurimũ prodest. Manus dextra, cũ hominis sinistra abscecta, si suspẽdatur super a-liquẽ, quicunq; viderit eũ, diliget eum præter Alzabo: Rhasis & Albert. *Si manus dextra cũ* corio ejus animali vivente abscindatur & su-spendatur super aliquẽ si ille intraverit ad Re-gem, aut aliũ, negotii alicujus obtinendi cau-sa, id quod petit obtinebit. Idem. Pes sinister & ungues si ponantur, & in panno lineo ligentur dextro alicujus brachio, non tradet oblivioni quæcunq; audiverit & sciverit. Idem. Pedem

sini-

sinistrum superlatum parturiēti, lethalem esse: dextro illato, facilè eniti. Plinius. Carnes si edātur, cōtra canis rabidi morsus, efficaces sunt: etiamnū jecur efficacius: carnes cervicis, sive mandantur, sive bibantur arefactæ, lumboīū doloribus, humero: humerorū & lacertorum dolorib. tactu ꝓsunt: sic carnes è lumbis, ad lūborum dolores edendas, illinēdasq; cum oleo suadent. Caro è pectore hyænæ, & p li 7. & genitale cervi, si illigentur dorcadis pelli, mulieri prægnanti collo suspensa, continere partus ꝓmittunt: hæc Plin. Sanguis si calidus illinatᷣ locis leprosis, conducit, Rhasis: & Albert: at cum polenta sumtus, torminib. eodem tactis postibus, ubicunq; Magorū infestari artes, non eli ci Deos, nec colloqui sive lucernis, sive pelvi, sive aqua, sive pila, sive quo alio genere tētentur Plin. Adeps inter alia alopeciæ ꝓdest, Galenus [f]: adeps renū, contra furentes valet, Plin. Adipe accēso, serpētes fugari dicūt: adipe è lūbis suffiri debent difficulter pariētes, & statim parere: fimus in intestinis invētus cū adipe illinitur, & coriū substernitur à cane morsis. Idē. At Mirep.[g] adipē hyęnę recentē admiscet aliis in emplastro, ꝙ è fermento nominat. Medulla è dorso cum oleo vetere ac felle nervis dolentibus illinitur, Plinio: ꝙ & Marcel. Empiricus [h] autoritate Democr. recētet. Medulla dolorib. spinæ & nervorū, & lassitudini renū auxiliatᷣ: & medulla è dorso adalligata cōtra varias species opitulari volūt, Plin. si medulla & oleum è lētisco & cera misceatᷣ & facies ejus, qui canis ra-

bidi morsu potum expavescit, perungatur efficax. Medulla pedis sinistri trita, valet in muliere, quæ non diligit virum suum: si injiciatur in nares ejus, diliget eum præ cæteris. Rhasis & Albertus.

Cerebri sinistra parte naribus illita, morbi perniciosi mitigantur, sive hominũ, sive quadrupedum: sic cerebrum cum corde, in cordis palpitatione commendatur. Plinius.

Oculus cum glycyrrhiza & anetho sumptus in cibo, sterilitatem mulierum emendat (si verum est inquit Mercatus [i]) promisso intra triduum conceptu, Plin. oculo decocto, & cum sanguine mustelæ peruncti omnibus odio veniunt. Idem.

In pupillis Hyænæ lapis reperitur, quem Hyænium dici, scribit Solinus: quare Plinio [k] Hyæniæ gemmæ ex oculis Hyænæ, quæ ob id pertusæ inveniantur quorum in libro nostro de lapide Bezoar etiã meminimus. At Albertus in oculis, vel verius in fronte inveniri scribit: imò totos oculos in lapidem verti, Sylvaticus ex Alberto asserit. Hunc multorum colorum esse, Camillus in suo speculo [l] tradit: quem ejus potestatis faciunt, ut cujus hominis linguæ subditus fuerit, ore prius abluto, divinationem conferat. Euax [m]: futura prædicat, Solinus: (si credimus, addit Plinius) statim facit vera prædicere, si vera narrantur, Camil. [l]. Hãc ob causã Plin. & Solin. huic animali magicam

scien-

ſcientiã ineſſe pronũciarunt: & Magi ex omnibus animalibus in maxima admiratione poſuerunt, utpote cui & ipſi Magicas artes dederint, vimque qua alliciat ad ſe homines mente alienatos. At Bodinus [n] ea portenta, quæ de Hyæna feruntur, ſine Goetia & Thurgia fieri poſſe, vix credit, licet Ælian. Orus, Apollo [o], Plinius & M. Agrippa [p], cauſas ad naturam referant. Addit præterea Camillus [l], lapidem hunc geſtatum, quartanæ & podagræ invaſionem impedire.

Palato arefacto, & cum alumine ægyptio calefacto, ac ter in ore permutato, fœtores & ulcera oris emendantur. Plinius.

Lingua cum cinere ſpinæ, contra podagram, uti in ſpina dicetur, Plin. Si quis manu teneat cõtra canum imperum, maximam cautionem habebit, Zoraſtres in Geoponicis. Qui linguam in calcamento ſub pede habent, non latrantur á canibus, Plin. At Oppianus [q] videtur idem de pelle, vel quavis ejus parte in calceo geſtato ſcribere (licet Brodæus [r] naſi pellem, ſi quis ea ſit calceatus, tantopere canibus formidoloſum ac horribilẽ eum exiſtere, ut ii ne quicquam latrare audeant, intelligere videatur) ſic autem Oppianus.

Τῆς μὲν τε διατμήξας περὶ ποσὶν
Ἐι φορέοις σκυλάκων μέγα δεῖμα κραταιῶν,
Καί σε κύνες, κείνοισιν ἐπεμβεβαῶτα πεδίλος
Ἀντίον οὐχ ὑλάουσι, πάρος γε μὲν ὑλακοώντες

Pulmo-

Pulmones in cibo sumpti cœliacis: ventriculo, cinis cum oleo illitus. Plinius.

Cor in cibo potúve sumptum omnibus doloribus corporum auxiliatur: ex corde mandendum aliquid tremulis, ischiadicis, exilientibus & quibus cor palpitat, ita ut reliquæ partes cinis cum cerebro hyænæ illinantur, Plinius.

Omentum, hulcerum inflammationibus cum oleo. Idem. Intestini recti ultima pars sive ut Plin. extrema fistula intestini, cõtra Ducum & potestatum iniquitates cõmonstrant, & ad successus petitionũ, judiciorumq; ac litiũ evẽtus, si omnino tantũ aliquis secũ habeat. Idem.

Jecur degustatum in febribus quartanis, ter ante accessiones in potu datũ torminib. & calculis medetur: recentis inassati sanies cum despumato melle, in cunctis glaucomata sanari dicunt. Idem. Fel drachmæ pondere cum decoctione spicænardi in potu, adversus tympanitidem exhibent, Rhasis & Albert. Et Dioscorides [t] de omni felle agens, Hyænæ fel inter præstantiora recensuit: Galenus [v] medicamentis ocularib. admiscet, & ad visum acuendũ & suffusionum initia discutienda, cum melle illitum [u] (quemadmodum & Montanus [x]) commendat, & taurino præfert: & Aëtius [y] taurino fortius asserit, caligines eximit, cum melle optimo mixtũ & diu agitatũ, si assiduè inde oculi suffundantur aut superlinant, Marcel. Idem ex Democrito affirmat, si frõs perfricetur, epiphoras incipientes & omnem oculorum dolorem posse sedari. Quare

Quare Plin. illitum frontib. lippitudini, aut nō omnino lippiatur, decoctum cum mellis Attici cyathis tribus & croci uncia, inunctū: Sic & caligines, sicuti & suffusiones: claritatē excitari melius inveterato medicamento: asservari autem in cypria pyxide. Eodē sanari argema, scabritias & excrescentias in oculis item cicatrices, Plin. Quare & Aëtius [z] ad cicatrices, suffusiones, & alias hebetudines oculorum adhibet Galen. [a a] jubet pilis radicitus prius evulsis, fel hyænæ fœminæ inungere: & Marcellus, si loca quibus molesti sunt pili in palpebris nati, felle assiduè tangantur, confestim tabescent, & si vulsis super ducatur, non renascuntur: idem & Plin. In podagra prodest cu lapide Assio, Plin. Fel maris ligatum super femur sinistrum, non cessabit coire cum muliere quamdiu ipsum tenuerit, ex sententia Rhasis & Alberti. Fel hyænæ, Ibim interimit, Ælian. [b b] Membrana, quæ fel continebat, cardiacis, potu in vino, vel in cibo sumpta succurrit, Plin. & Aëtius [c c], ex vesica fellis hyænæ, infusis unguento nardino, rosaceo, irino & melle æquis partib. supra calido cinere unitis, cōmendat pro pessario ad cōceptum ꝓmovendum, si post mensium purgationē ante concubitum indatur: hyænæ fel, ut eleganter Rhodiginus [d d] & plæraq; ferarū sęvissimarū, habent sæpè vim medicā: sic nōnullos emendatione indigentes hac ratione castigat Deus, ut injecta tyranni efferatioris violentia, aut magistratu amarulento Scythicum

cum cyclopicumq; ſpectante, ad juſtitiam re digat & vitæ integritatem.

Lien in cibo potúve ſumptum, lienum doloribus medetur, Plinius.

Veſica in vino pota, contra urinæ incontinentiam: quæ autē in veſica inventa ſit urina additis oleo ac ſeſamo, & melle hauſta, prodeſt acrimoniæ veteri, Plin. Democritus ſcribit therionarca in Cappadocia & Myſia naſcente omnes feras torpeſcere, nec niſi Hyænæ urina aſperſa, recreari. Idem [ee]

Vulva cum mali punici dulcis cortice in potu data, mulierum vulvæ prodeſt. Idem.

Genitali ad ſexus ſuos in melle ſumpto, venus ſtimulatur, etiamſi viri mulierum coitus oderint: Iſchiadicis, genitale è maribus ſuffitu item lippientibus, ruptis & contra inflammationes ſervatos pedes tactu: lævos dextris partibus: dextros lævis. Idem.

Cutis, quæ fuerit in capite ejus alligata, capitis dolori prodeſt: frontis corium, faſcinationibus reſiſtit. Idem. Corium ſubſtratum, à cane morſis auxiliari tradunt Magi: poſt timorem, ait Avicēna [ff], aquæ, & ante ipſum ciba eum cute Adabau claudicantis. At Marcello, [gg] ex pelle facta calceamenta, ſi quis in quotidiano uſu habuerit, efficaciter podagro carebit.

Nervis à dorſo armisq; ſuffiendi nervorum dolores: nervi poti in vino cum thure fœcunditatem ademptā veneficio, reſtituit. Plinius,

Oſſium

Oſſium ſpinæ cinis cum lingua & dextro pede vituli marini, addito felle taurino, omnia pariter cocta atq; illita hyænæ pelle, podagris. Quin imò totius domus concordiam, eodem genitali & articulo ſpinæ, cum adhærente corio, aſſervatis, conſtat: quem ſpinæ articulum, ſive nodum, Atlantion vocant: eſt autem primus. In comitialium quoq; remediis habent eum. Ex ſpina verò parturientibus oſſa ſuffitu ſalutaria. Idem.

Maxillæ pars comminuta, cum aniſo, & in cibo ſumpta, horrores ſedat: eodem ſuffitu mulierum menſes evocantur. Idem.

Dens ſuſpenſus ſupra brachium dextrum ab humero uſq; ad cubitum, contra oblivionem valet. Rhaſis & Albertus. Dentes, dentium doloribus tactu proſunt, vel adalligati ordine (& à Myrepſio [bb] admodum laudatur) ejuſdem dentes, ſi de ſiniſtra parte roſtri eruti ſint, alligati pecoris aut capri pelle, ſtomachi cruciatibus. Tantumq; eſt vanitatis, ut ſi ad brachium adalligetur ſuperioris roſtri dextræ partis dens, jaculantium ictus deerraturos negēt. Contra nocturnos pavores, umbrarumq; terrorem, unus è magnis dentibus alligatus, ſuccurrere narratur. Furentes ſuffiri eodem, & circumligari ante pectus cum adipe renum, aut jecinore, aut pelle præcipiunt. Plinius.

Coſtarum primam & octavam, ſuffitu ruptis ſalutarem eſſe. Idem.

Tali ſiniſtri cinere decocto, cum ſangui-

ne mustelæ perunctos, omnibus odio ve
re. Idem.

Ungues si inveniantur, in his mortem
cujus capientium significari censent. Idem.

Pilorum quoq; vim aliquam esse Magi c
suêre: Sic enim Plinius: mox, ut est solers a
bagibus vanitas Magorum, capi jubent, Gen
norum signum transeunte Luna, singulos
propè pilos servari. Pili cum carne, uti di
mus, partus continent. Pili rostri (maxilla
intelligit) mulierum labris admoti amato
rio sunt. Pilorum cinis, ex oleo illitus viris q
sint probrosæ mollitiei, non modò pudico
sed & severos mores inducit. Plinius. Si suma
tur pilus Zabo, de pilis qui sunt circa collu
(potius culum) masculi, & comburatur, tera
tur cum pice, deinde inungantur cum eo anu
sodomitæ patientis, removetur ab eo vitiun
illud, auctoribus Rhase & Alberto.

Fimum in intestinis inventum arefactun
ad dysentericos valet potum: illitumq; cum
adipe anserino, opitulatur toto corpore læ
sis malo medicamento, Idem. Et Aëtius [ii]
emplastro cuidam adversus crocodili morsum
imponendo, stercus hyænæ adjungit; putrida
ulcera quoq; sanare Hieronymus [kk] scribit,
etiam Vincentio Belvacensi citante. Quod si
in ventriculo occisæ, ossa vel carnes, invenian-
tur, suffitu podagricis auxiliantur: Ossa sive ex-
crementa reddita, cum interimitur, contra
Magicas insidias pollent.

Multa quoq; de pelle & ἀντιπαθείᾳ hyænæ, non solùm cum canibus, sed etiam cum aliis scribuntur. Etenim Actuarius adversus canum rabidorum morsus commendat pellem cum gentiana, septem diebus amuleti loco gestatam.

Et Plinio, pellis ejus gestata, tutos præstat à canum latratu & morsu, quorũ scilicet dentes contactu suo obstupefacit. Imò pellem hanc non à canibus solùm, sed etiam ab hostibus tutos præstare, proditum est. Scribonius Largus [ll] refert, se cognovisse in Creta, esse barbarum quendam naufragio appulsum, qui eos, qui Hydrophobia post morsum canis rabidi corripiuntur, remedio sinistro brachio alligato, efficere ut potionem accipiant & liberentur vitio. Hoc quærenti quid esset, ab hospite meo legato inde misso nomine Zopyro Gordiense medico, dixit hyænæ corii particulam esse panno illigatam, quod nondum sum expertus, quamvis protinus magna cura hyænam invenerim, & pellem paratam habeam: quare Mercurialis tractat. de Hydrophob. scribit: Hyænæ cinerem in hoc affectu commendari, ut Johannes Bauhinus frater meus in tract. de luporum rabie refert. Horapollo [mm] scribit, quod significare volentes eum qui ad extremum usque vitæ spiritum omnes, in quas incidit calamitates, æquo & constanti superavit ac passus sit animo, pellem pingere hyænæ.

Hac enim ſuccinctus quis, etſi per medios
ratur hoſtes, intrepidus, indemniſq; præt
bit: velut Rhodiginus, [nn] tanquam intre
dantis ac conſtantiæ in calamitatibus in
cium, hyænæ pellis expicta habebatur.

Crediderunt inſuper veteres, hyænæ & ph
cæ pellibus, vim quandam ineſſe fulmina pr
hibentem: quare & ſummas velorum par
eis naucleri obrigebant, referentibus Pluta
cho [oo] & Cœlio Rhodigino [nn]: hinc Rhod
ginus cenſet Adagium uſurpari poſſe, ut is q
ſuopte præſidio adverſus potentiorem vi
præmunitus eſt, dicatur Hyænæ phocæq; pe
les, quod tunc de cœlo minimè tangantur, ge
ſtare: erantq;, Horo teſte, apud Ægyptios, ſe
curitatis ſymbolum. Palladius [pp] verò ſcribit
grandini obviare creditur, ſi quis pellem hyæ
næ per ſpatia poſſeſſionis circumferat & in vil
læ aut cortis ſuſpendat ingreſſu, cum malum
viderit imminere. Et Columella [qq], nonnull
pelle hyænæ ſatoriam trimodiam veſtiunt, at-
que ita ex ea, cum paulum immorata ſunt, ſe-
mina jaciunt, non dubitantes proventura quæ
ſic ſata ſunt. Aetio [rr], hyænæ pellem quidam
domi repoſitam adſervant, & uſu expetente
ipſam à rabioſo cane commorſis circumdant:
nam proprietate quadam prohibet, ne com-
morſus in aquæ timorem delabatur, ſed jam
lapſis auxiliatur.

Mirum dictu, quod Plinius [ss] refert, ſi pel-
les Pantheræ & Hyænæ contrariæ ſuſpendan-
tur,

tur, pilos pantheræ decidere: Velut Orus [tt] loquitur, pellẽ pardi abjicere pilos, hyænæ conservare. Quod mihi mirum videtur, cum Æliano monente, [uu] Hyæna pardalim timeat.

Quare cum ſacerdotes Ægyptii, ut Horapollo, [mm] eum qui inferiori & invalidiori ceſſerit, cum innuere volunt, geminas pelles pingunt, hyænæ unam, alteram pardi. Vel ut Pierius habet, ſuperatum ab inferioribus, vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora Pantheræ unũ, Hyænæ alterũ comittebant, aſſuebantq; : ſiquidem compertum eſt, tanta inter ſe repugnantia ea diſſentire, ut ſi ſimul aſſuãtur, vel etiam cõtraria ſuſpendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiantur: quæ quidem tanto eſſe Pantheris metu dicitur, ut occupatæ ab ea, tanta animum conſternatione deſpondeant, ut ne reſiſtere quidem conentur. Hinc a. fortè commentum, pilos cujuſcunq; generis & inutiles, maximè palpebrarum auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato & cerebro ejus illito. Præſtant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas devorant.

Ad Hyænæ cavernam ſiniſtro lacerto religatum, ſi quis mulierem reſpiciat, amatorium eſſe tam præſens, ut illico ſequatur, Plin. Nam hoc mirabile eſt, quod philtris & magi-

cis artibus adhiberi ſoleat non tantum ap veteres, ſed etiam hodie apud Turcas: n cum, inquit Busbequius, [xx] eo tempore d eſſent Conſtantinopoli, mihi tamen vend gravabantur, quod ſe Sultanæ, hoc eſt, prin pis uxori, eas reſervare dicerent: quippe qu philtris & magicis artibus animum mariti re nere, recepta in vulgus opinio eſt. Sic Art midorus [yy] ſcribit. hyænam per quiete alicui viſam, androgynon & cynædum ſign ficare.

Et tandē Magi omnes, Porphyrio referente metempſychoſin credunt, & communem no bis cum reliquis animalibus naturam inſinu antes, ſiniſtras & eos qui ſacris iisdem initiat ſunt, Leones appellant, mulieres verò Hyæ nas &c. Et hæc dicta ſunto de Hyæna quadru pede.

[a] *lib.* 28. *cap.* 8. [b] *com. in lib.* 2. *Dioſc. cap.* 69. [c] *tetrab.* 1. *ſer.* 2. *cap.* 164 & 194. *VVottonus de animal. lib.* 5. *cap.* 79. [d] 11. *ſimpl. cap. de vulp.* [e] *de* 6. *animal.* [f] 1. *de com. medic. ſ. loc.* 2. [g] *ſect.* 10. [h] *c.* 62. *cap* 35. [i] *volum.* 3. *lib.* 3. *de morb. mulier. cap.* 3. *pag.* 642. [k] *lib.* 37. *cap.* 10. & *Encelius lib.* 3. *lep. cap.* 49. [l] *de lapid. lib.* 2. [m] *in ſuo lapid.* [n] *libr. de dæmono.* [o] *in hieroglyph.* [p] *libr. occult. philoſ.* [q] 3. *de venat. verſ.* 278. [r] *in* 3. *de venat. Oppian. pag.* 111. [s] *lib.* 2. *cap.* 96. [t] 10. *ſimp. de felle.* 11. *Galen. ad Piſonem.* [x] *cap.* 8. [y] *tetrab.* 1. *ſer.* 2. *cap.* 106. [z] *lib.* 7. *cap.* 111. [aa] *lib. eupor. cap.* 10. *quod eſt de vitiis oculorum* [bb] 6. *hiſtor. anim.* 46. [cc] *libr.* 16. *cap* 32. [dd] *libr.* 6. *cap.* 14. *pag.* 206. [ee] 24. *hiſt. cap.* 17. [ff] *libr.* 4 *fen.* 6. *tract.* 4. *cap.* 9 [gg] *cap.* 36. [hh] *ſect.* 37. *cap.* 56. [ii] *lib.* 13. *cap.* 6. [kk] *adverſus Jovinianum libr.* 2. *pag.* 417. [ll] *de*

comp.

mp. med. cap. 43. num. 171 & 172. [mm] *lib* 2. 72. *Mer-ro interp.* [nn] *lib.* 29. *cap.* 6. & *in adag. adag.* 20. *Gesta-hydrop.* 604. [oo] 4. *sympos. probl.* 2. [pp] *lib.* 1. *de re ustic. titul.* 35. *circa finem.* [qq] *lib.* 2. *cap.* 9. [rr] *tetrab.* 1. *r.* 2. *cap* 162. [ss] *lib.* 28. *cap.* 8. [tt] *lib.* 2. 70. [uu] 6. *hist. an.* 2. [xx] *in itin. Turc. lib.* 2. *cap.* 12.

CAPUT V.

De Hyæna pisce & serpente.

Cùm Hyænæ nomen pisci quoq; tribuatur, & sint qui velint, nonnullos veterum de pisce, non quadrupede locutos esse, ita ut omnia quæ de hyænæ quadrudis viribus diximus, pisci adscribenda censeant, de pisce paucis.

Ταινὶς καὶ ὕαινα, piscis est Varino & Hesychio, Athenæo, Æliano, Oppiano, Plinio. Sed duplicis Hyænæ piscis mentionem factam invenio: primò enim de belua dicitur, deinde pisce, qui fortè cum σκίαινα idem est.

Beluam marinam Oppianus [a] inter ferocia cete enumerans ἀπαίσιον ἄχθος ὑαίνης, infestum pondus Hyænæ vocat: & mox [b] terrestres feras, cum marinis comparans, terrestri immaniorem faciens, ait.

> χέρσου μὲν ἐπιστήχουσιν ὕαιναι
> πολλῷ δ' ἐνρόθιος κρυερώτεραι.

Terram quidem inambulant Hyænæ
Multò verò in fluctibus horribiliores.

Hinc, maximum quidem, voracem & crudelem hunc piſcem in mari eſſe apparet. Hunc ſuſpicor fuiſſe piſcem, cujus mentio fit apud Tobiam [c] ubi habetur, piſcem quendam immanem & flumine ad devorandum puerum exiiſſe, ex quo Angelus cor & fel ſumere juſſit (ut habet textus Hebræus, quamuis D. Hieronymus & Græcus interpres & jecoris mentionem faciant) quod fel poſtmodum redux Tobias, patris Tobiæ oculis admovit, quo felle illuſtratis illius oculis, decidit ex eis albugo, & viſum recepit. Ratio me movet duplex: prima, quia immanis piſcis dicitur: dein, quod felle, uſus ſit ad oculorum affectum. Jam verò, Hyænam piſcem immanem belluam eſſe, ex Oppiano colligimus: ſic fellis Hyænæ terreſtris uſus, ad effectus oculorum ſummoperè commendari, ſuprà ex claſſicis Medicis oſtendimus, & ex D. Hieronymo (qui lib. 2. adverſus Jovianum, vel Hyænæ oculorum claritatem reſtituere ſcripſit) aliiſq; colligere eſt.

Sic & VVottonus [d] inter beluas monſtraq; marina retulit. Et Salvianus in tabula ſua piſcatoria, hyænam horrendam & ferociſſimam ex Oppiano & Plinio [e]: in alio pelago degere, ex Oppiano; formidoloſa ſomnia facere, ex Æliano: & an diverſus piſcis à Sue ſit, ex Athenæo propoſuit, nec plura addidit.

Quod verò de Hyæna terreſtri monuimus, vim

vim habere ſtuporem inducendi, eam piſci tribuit Philes [f]:

Πάλιν καθεύδοντος δέ τ' εἴπου τις θίγοι
Τῇ τῆς θαλαττίας πτέρυγι τῇ δεξιᾷ,
ἄῤῥητον εὐθὺς ἐμβαλεῖ τούτῳ φρίκην,
καὶ δεῖμα πολλῶν, δυσονάρχα, φασμάτων.

h.e. Berſmanno reddente.

Quod ſi marinæ aliquis, hyenæ pinnula
Dextra, ſopore tangat oppreſſum, gravem
Huic injicit ſtatim rigorem & ſomnia
Quæ terreant dira jacentem imagine.

Et Ælianus [g]: ſi piſcis marini primam dextram ad hominem ſomno obſopitum admoveas, ſanè quàm eum ipſum perturbabis: etenim formidoloſa ſecundum quietem ſpectra & ſimulacra videbit, acerbaq; inſomnia perpetietur.

Meminit Rondeletius in Septentrionali ad Scandinacciam Oceano, cetum quendam anno 1537. comparuiſſe effigie porci, quem Hyænam cetaceam nominavit.

De Hyænæ inſuper maritimæ occultatione, dum ſe capite occultato ſecuram cenſet, idem quod de terreſtri, Oppianus [h] refert.

Neq; enim illi curæ eſt
Quod totam aliquod tegumentum,
Acceptam conſervet: caput autẽ quærit ſolum,
Munire: caputq; cum occultârit & oculos
Putat non videntem (ſe) latere violentis impetum.

Alterius verò piſcis nomẽ quoq; eſſe, ex Athenæo

næo [i] colligimus & quidem ex Epicharmi, Numenii, & Dionysii sententia. Sic enim Epicharmis in Hebes nuptiis.

ἦν δὲ Υαινίδες, βȣγλωσσοί τε καὶ κίθαροι ἐνῆς

Adfuerunt Hyænides, Sole & Citharus.

Idem addit & ὕες nominasse: subjungit ex Numenio in Halieutico hunc versum.

Κανθαρίδα προσφωνεῖσαν ὕαινάν τε τρίγλην τε

Cantharidem prius visam, Hyænamq; ac Mullum.

Et Dionysius in Opsartytico, ὑαίνας fecit mentionem. Archistratus Opsodædalus, modum præparandi docet (hinc colligimus piscem hunc alium à belua Hyæna)

ἐν δ' Αἴνῳ καὶ τῷ πόντῳ τὴν ἣν ἀγόραζε,

ἣν καλέȣσι τινὲς θνητῶν ψαμμῖτιν ὀρυκτήν,

τȣ́τȣ τὴν κεφαλὴν ἕψει, &c.

In Æno ac Ponto Hyænam eme

Quam mortalium quidam vocant Arenæ suffosorem piscem,

Hujus caput elixa, &c.

(an de hoc, an verò priori Plinius [k] & Hyænam piscem vidi in Ænaria insula captum, caput exerentem.)

Quare Numenius in Halieutico ψαμμαθίδα fortasse τοὶν ὗν, id est, suem vocat, quod terrestris suis more, arenam rostro fodiat.

Jam verò, cum hyæna terrestris Aristoteli [l] etiam γλάνος dicatur, dubitandi ansa Gesnero [m] data, an Hyæna piscis, cum Glanide pisce idem sit. Et Bellonius, qui Glanidem & Silurum piscem, unum existimavit, Hyænæ

etiam

etiam nomen tribuit. Hermolao verò Barbaro Sciænam piſcem, Græci recentiores cherillam interpretantur, hoc eſt, porcellum, & Hyænam piſcem, nonnulli Centrinam putant.

Quod autem Geſnerus [o] voluit Sciænam Plinii, idem eſſe cum Hyæna, certi nihil ſtatui poteſt, cum à Plinio, licet bis ejus meminerit, non deſcribatur: ſed primo loco [q], ſolum ea, quæ ab Ariſtotele [p] de σκιαίνᾳ dicuntur, recenſeat, utpote exiſtimari [q] Sciænam lapidem in capite habere (quod Philoſophus aſſerit, ejuſque nomine frigore per hyemem malè affici) altero verò loco [r] ſolo nomine meminerit, & inſuper eodem capite etiam Hyænam recenſeat. Addit præterea, Sciænæ & Ariſtotelem [p] & Athenæum [ſ] meminiſſe, qui & Sciatrida dici aſſerat. Et Oppianus [u] σκίαινα habet. (Sed non arbitror eandem cum ipſius horribili Hyæna) & quidem Hermolao [x], quemadmodum & Salviano [y] monente, duos piſces nominat. Sciænam ab umbra dictam, & Syænam à ſue (cujus, ut vult Salvianus, ſolus meminit: quid ſi & Athenæus?) quorum ille, M. Varroni, [z] Umbra dicitur. Sic & Gaza apud Ariſtotelem σκίαιναν, Umbram reddidit: hinc Umbra marina Ennii in Phagaſiorum fragmento cenſetur,

Melanurũ, turdum, merulamq́ʒ, vmbramq́ʒ marinã.

Sed ut concludamus, cenſemus quod σκίαιναν, Athenæi, σκιαδεὺς á Numero, σκιαθὶς ab Epichar-

Epicharmo, σκίαινα Aristoteli, σκινίδης à Gal
no dicatur: & idem esse cum umbra Latino
rum Ovidii, [aa] quia liventis sit corporis, M
Varronis [z], Isidori [bb], & Romanorum Om
brina, quem levem & natatu celerem dixi
Ausonius [cc].

Effugiensq; oculos celeri levis Umbra natatu.

Sed Hyænam primo loco positam, tanquam
beluam marinam diversissimam asserimus.

De Sue pisce etiam Scaliger [dd]: ad insulam Cimbabon captus piscis est suillo capite, cum geminis cornibus: reliquum corpus unico osse compactum fuit: in dorso species erat pusilli ephippii. Etiam in Mediterraneo alius Suis capite, sed absq; cornibus. Idem. Sus est in Oceano Æthiopiæ vegetis crassitudine, teres, oblongus, capite, rostro, oculis suillis: longis auriculis, cauda bipedali: corio crasso ut suibus: carne item candida & pinguissima.

a *lib.* 1. *halieu. verſ.* 372. *&* *ex eo VVottonus de anim. l.* 8. *c* 185. b. 5. *halie. verſ.* 31. c *cap.* 6. & 11. d *lib.* g. *c.* 196. e *lib.* 32. *cap.* 11. f *in Iambis p.* 100. g *lib.* 13. *an cap.* 27. h 4. *halieut. verſ.* 620. i *lib.* 7. *cap.* 38. *&* 40. k *lib.* 32. *cap.* 11. l 8. *hiſt.* 5. m *lib. de aquatil. de hyæna.* n *in Plin. lib.* 32. *c.* 9. *&* 11. o *in enumer. aquat. ex Plin. p.* 56. p 8. *hiſt.* 19. q 9 *hiſt.* 16. r 32. *hiſt.* 11. s *lib.* 7. *cap* 25 *&* 35. v 1. *haliev. verſ.* 132. x *in Plin lib.* 32. *cap.* 11. y *lib. aquat. hiſt.* 31. z *lib.* 4. *de ling. Lat.* aa *in frag piſc.* bb *lib.* 12. *cap.* 6. cc *eydilio* 9. *de Moſella.* dd *exerc.* 226. *num.* 1. *&* 5.

De Hyæna serpente.

HYænam serpentem, Horapollinem in hieroglyphicis Ægyptiorũ proposuisse, Brodæus

dæus [a] & Gesnerus [b] volunt, & ea quæ de sexus mutatione ipsi quadrupedi tribuuntur, huic serpenti, quemadmodum & Ælianum [c], adscripsisse: hoc cur statuerint, causam non invenio, nisi fortè hoc ipsos moveat, quòd Ælianus capite proximè præcedente de Vipera egerit. His haud dubiè seducti Siracidis interpretum aliqui, versiculum 22. capitis 13. Ecclesiastici, τὶς εἰρωύη ὑαίνῃ πρὸς κυύα, quæ pax hyænæ cum cane; ipsi hyænæ vocem per serpentis vocabulum reddentes, dixêre, quæ pax serpenti cum cane. Quibus verbis Siracides nos admonet, ad quærendos similes, cum quibus amicitiam jungamus: & ad fugiendum istas λυκοφιλίας & ὑαινοφιλίας, ut eleganter Camerarius [d] notavit.

Sed cum Gesnero [b] totam hanc Hyænæ historiam sic concludo: incertum esse, num tale quoddam serpentis genus sit, nec etiam verisimile talem sexus mutationem in eo deprehendi posse.

a *in* 3. *venat. Oppian* b *lib. de serpent. cap. de hyæna.* c *lib.* 1. *hist. an.* 25. d *in Siracid. p.* 34.

CAPUT VI.

De Trocho & Rota Piscibus.

TRochus, qui Græcis τρόχος, & fortasse quasi cursor Græcis dictus, à cursus pernici cele-

ci celeritate, non vero quasi rota, Dalecham-
pio [a] movente: hunc duplici genitali maris
fœminæ esse, Herodotus Heracleota volu
quare Aristoteles [b], hunc stultè magneque e
rore scripsisse, Trochum duplex genitale ta
maris quam fœminæ habere, & seipsum inir
asserit. Et Plinius [c], de vulvis piscium agen
qui Trochos appellatur, á Græcis, ipse se in
re traditur: his Hermolaus [d] & Massarias
addidere ea, quæ ex Aristotele adduximus: &
Salvinus in tabulis piscatoriis, ipse se inire cre
ditur, nec plura habet. At Hermolaus alib
[f] aliud est Androgynos, aliud Arsenothelys
primum omnes intelligunt, secundo utitur A
ristoteles, animalia hæc intelligens, quæ ips
se ineunt, ut inter pisces Trochus: ob id ficto
nomine, hæc diversis ingeniis accommodar
possunt.

Erasmus, citante Werdmüllero [g], Trochos
piscis ipse se init, & ex sese concipit: ita quidam
ingenii felicitate ipsi literatũ semina infundũt
sibi, quos αὐτοδιδάκτους Græci vocant. Meminit
& Gilbertus Cognatus [h], in adagio, novi homi-
nes, hos intelligens, qui nulla majorum com-
mentatione aut imaginibus clari, sed rebus suis
præclarè gestis, atque industria nobilitati: hi
enim, ut Trochus piscis ipse se inire dicitur &
concipere: sic primi sunt generis, nominis, ho-
noris, authores suis posteris. At Dalechampius
suis in Plinium notis, de cinædis hoc exponit,
qui mutuo consequuntur κατ' ἐρᾶν ut Suidas:

κατὰ

ἀλλὰ πυγὴν ut Athæneus & alii: quos, addo, igne flammisq; expiandos.

Quod verò Bellonius [i] scribit Taxum, qui veteribus & Aristoteli Trochus dictus sit, plurimos Hyænam esse putare: non placet hæc Bellonii sententia, qua tria animalia confundit, cum Aristoteles expresse Trochum & Hyænam distinguat, & Taxus animal notum sit. Nec Scapula placet, dicens, τροχοὺς nominari pisces quosdam, qui Latinis Rotæ: cùm Rota Latinorum, à Trocho Græcorum cum Plinio, distinguere oporteat.

De Trochis, à similitudine instrumenti trochi, appellatis, qui ex concharum genere sunt, de quibus Cardanus [k] inter piscium differentias agit, hîc nil attinet dicere.

De Rota.

Rota marina, belua est insignis, ut ex Plinio [l] colligo, qui de aquatilibus agens, scribit in Gaditano Oceano apparent & Rotæ appellatæ à similitudine, quaternis distinctæ radiis, modiolos earum oculis duobus utrinq; claudentibus. Et ubi [m] animalium in mare viventium centum septuaginta sex genera enumerat, inter beluas Rotam recenset: quare Calep. est & Rota, piscis sive beluæ marinæ genus, à rotæ, quæ in curru volvitur, similitudine. Et Cardanus [n]: referunt & Rotas in mari Indico inveniri, radiis 4. hac naves, ut infestum omen evitant. Salv. in tabulis piscatoriis Rotæ memi-

meminit ex Plinio sic vocari, quod quatern
distincta sit radiis, licet P. Gill. cap. 5. secu
addens ex Æliano, sic vocatum ob reversio
nes, quas facit. Idem[e] de Mola pisce agens, ad
ductis iis quæ Plinius de Rota habet, & qu
Ælianus de Trocho, idem censens, Mola
non esse ostendit. Æliani[f] autem de Cetis pe
tractans hæc sunt: inter hujusmodi beluas nu
merantur, quibus τροχοῦ (Rotæ) nomen: ha
gregatim natant, maximè prope Athon Thra
ciæ montem ad dextram, in finibus, è regione
Sigei Troadis promontorii & juxta dictum
Artacæi tumulum, & Acanthæum Isthmum
ubi & Xerxis scissura illa, qua montem Athon
abscidit, spectatur. Eas quidem, quas τροχοῦ
vocant fortes esse negant: cervices verò ea-
rum apparet spinis adeò longis hirsutæ, ut hæ
extra mare emineant: audito verò remigratio-
nis strepitu, circumversantur & circumvol-
vuntur, ut quàm altissimè sese in profundum
detrudant: rursusque ex imo gurgite ad sum-
mum sese efferentes, reversiones in orbem
faciunt, vnde nomen traxerunt: hactenus Æ-
lianus. Verùm an hic Trochus idem sit cum
Trocho Plinii, an cum ejusdem Rota, quam à
Trocho diversam facio, dubius adhuc hæreo:
plura enim de utroque non reperi, & quia u-
trumq; sexum Trochus habere dicitur, de eo
agendum fuit.

a *in lib. 9. Plin. cap. 6.* b *7. gen. anim 6.* c *9. hist. cap. 52.* d *in Plin. 9. hist. c. 12.* e *in Plin. 9. hist. cap. 52.* f *in Plin. 7. hist.*

ist. cap 3 g *de simil. ab anim lib* 4 *pag.* 280. h *adag. cent.* 4. *adag.* 397. i *lib.* 2 *observ. cap.* 20. k *lib.* 7. *de rerum varie. cap* 7 *pag.* 412 l *lib.* 9. *cap* 4. m *lib.* 32. *cap.* 11. n *lib.* 7. *de rerum var. cap* 38 *pag.* 480 o *cap.* 52. p *lib.* 13. *cap.* 20.

CAP. VII.

Hyænam non esse animal fabulosum nec Lycanthropon, nec Civettam, nec Crocutam.

HYænæ quadrupedis historia, tam ex veterum quam recentiorum sententia fusè proposita, nunc paucis iis, qui vel fabulosum, vel Lycanthropon, vel civettam, vel crocutam esse censuerunt, respondendum.

Marcellus Virgilius [a] suis in Dioscoridẽ notis, Hyæna portentosum ne magis an fabulosum animal sit, se nescire scribit.

Mirum sanè: cum, ut ex allata Hyænæ historia colligere est, animal hoc non solum ab Aristotele, Æliano, Plinio, (taceo quoq; poëtas Græcos, Oppianum & Philem: taceo patres Alexandrinum, Chrysostomum, Hieronym. Tertullianum [d]) descriptum fuerit: verum etiam ab antiquissimis & probatissimis Medicis tam Græcis Dioscoride, Galeno, Aëtio: quã Arabibus, Rhasi & Avicenna: & Latinis Marcello Empirico & aliis, qui hujus animalis partes in usum medicum retulêre.

Imò, quod majus, cum ipsum animal sæpius fuerit conspectum. Aristoteles enim [c] locis nonnullis, inquit, penuria hujus conspecta non est: Idemque [d] undecim captas, inter quas una fœmina fuerit, testatur: Plinio verò [e] plurimæ in Africa gignuntur. Sic Dion historicus, in vita Adriani Imperatoris, de nova Hierosolymæ eversione agens, inquit: lupi, atq; hyænę passim per urbes incedentes ululabant: quod referente Camerario [f], post natum Christum an. 138. post eversam Hierosolymam à Tito anno 63. contigit. Et Julius Capitolinus, in vita Gratiani tertii, decem Romę fuisse conspectos asserit: satis frequentes in Turcia prope Ancyram esse, & duos Constantinopoli fuisse, Busbequius refert [g], adde quod & carnis usus fuerit in cibis, quod ex Clemente Alexandrino [h] liquet, qui ipsius hyænæ & leporis esum apud Hebræos prohibitum fuisse scribit, ut pleniùs supra ostendimus: & in medicamentis Plinius commendavit.

Sed forsan objiciet quis, Hyænæ vocem apud Moysem, quem Clemens Alexandrinus citat, non reperiri? Alium ergo locum ex Jeremia propheta adducamus, unà cum elegāti Beati Chrysostomi explicatione [i] in hæc verba S. Marci: vos fecistis eam speluncam latronum. Quod hic dicitur, inquit, Chrysostomus, vos autem fecistis eam speluncam latronum, hoc est, domum meam: in Hieremia [k] dicitur, spelunca hyęnæ. Debemus nosse naturam animalis

lis istius: ex natura enim bestiæ scire poterimus quare vocaverit domum quandã Dei speluncam hyænæ. Hyæna nunquã videtur in die, sed semper in noct b. nunquam videtur in luce sed semper in tenebris. Et hanc naturam habet, ut effodiat corpora mortuorũ, & ipsa edat. Denique, si qui negligenter sepeliverit mortuũ, effodit nocte, & tollit corpus, & comedit: ubicunq; sepulchra sunt, ubicunq; ossa mortuorũ sunt, ibi cubile hyænæ est, & hãc naturã habet, maximè canib. delectatur, & ipsos rapit & devorat. Videte quid dicat: diligẽter n. advertite: Hyæna bestia sanguinea, bestia quæ corporib. delectat᷑, bestia, q̃ semper in nocte, nunquã in die est nõ delectat᷑ nisi cadaverib. mortuorũ & canibus eos vult occidere, qui servant domum Hyæna & hanc dicitur habere naturam, quia spinam unicã habet, quæ flecti non possit: deniq; si vertere se voluerit, tota cõvertitur: non potest se flectere sicuti cętera animalia. Videtis ergo, quia ista, quæ semper in nocte, semper in tenebris est, nunquã convertitur. Hoc autem dicitur de sacerdotibus Judæorũ, qui semper delectãtur cadaverib. mortuorũ, eorum, quos induxerint: & non sufficit eis, quoniam ipsi nõ sunt in luce, sed eos, qui in luce latent, conãtur occidere: unã spinam habent, non convertuntur: non n. agunt pœnitentiã: quoniã occupati sunt in cadaveribus mortuorũ: hęc Chrysost.

Sed forte quis objiciat, in textu non occurrere vocem hyænæ: ad quod respõdemus secũ-

dum LXX, ut habetur in concordantiis Biblicis, legitur, numquid σπήλαιον τῆς ὑαίνης, spelunca Hyęnæ, hęreditas mea mihi. Arias Montanus, μὴ σπήλαιον λῃστῶν ὁ οἶκός μου, numquid spelunca effractorum fuit domus hæc, qua invocatum est nomen meum: & Tremellius, an spelunca effractorum (latronum Sanctus Pagninus reddit) fuerit domus hæc in oculis vestris, quæ vocatur de nomine meo?

Verum & Jesu Syracidæ [l] notum fuit animal; inquit n. τίς εἰρήνη ὑαίνα πρὸς κύνα, καὶ τίς εἰρήνη πλουσίᾳ πρὸς πένητα. Ubi vocabulum ὑαίνα diversimode ab interpretibus redditur, ab aliis per Hyænam, alii per Hyænam serpentem, alii loco ὑαίνα habent serpentis vocem: alii denique ut Pagninus, & vetustissima versio, pro hyęna, sanctum hominem ponunt: Sic enim interpretantur. Quæ communicatio sancto homini ad canem, aut quæ pars bona diviti ad pauperem? Probatur versio nova, sive Vatabli sit, sive alterius, reddentis: qui cōsensus est inter Hyænam & canem, is est inter divitem & pauperem: sic & Tremellius, Hyænam simpliciter vertit. Quid vero sibi hac similitudine velit Syracides, ex dictis superius, & verbis Beati Chrysostomi, facilè est colligere; cum notum sit, quæ hyænæ erga canem sit natura. Et sic Marcelli Virgilii opinionem refutavimus. Nuncquid Bodinus velit, subjiciamus.

Bodinus in suo theatro [m] affirmat, Hyęnam nil

nil aliud esse quam Lycanthropon, de quo in sua Dæmonomania [n]: ubi astruit, Lycanthropon nil aliud esse, quam hominem á diabolo in lupum transmutatum, qui tamen hominis formam reassumat: & hos Græcos λυκανθρώπυς & μορμολυκίας vocare, Latinos verò, varios & versipelles, ut Plinius de hac transmutatione agens, annotarit. Et Plautus de Jove mutato in Amphit.

Ita versipellem se facit quando lubet.

Etsi Poëtæ fabulentur, & deos & homines, in varias animalium formas transmutari: Deos quidem in Ægypto. Sic enim Ovidius [o]

Duxq; gregis dixit, fit Juppiter unde recurvis
Nunc quoque formatus Libiis est cum cornibus
(Hamnon.

Et 6. metamorphosiõ, Jovis, Neptuni, Apollinis & Bachi varias transmutationes recenset. Homines verò, non solum in varia animalia, sed etiã in res diversas & inanimatas transformari. Naso quamplurimis fabulis ostendit. Quę sanè licet fabulosa sint, at si allegorica addatur interpretatio, quæ sub ridiculo, aliquando & turpi fabularum involucro latitat, non solum jucunda, sed & utilia sunt, ut ex Fulgentii Episcopi Carthaginensis, & Natalis Comitis mythologiarum libris, & Sabini fabularum Ovidii interpretationibus discere possumus. Hoc tamen loco solum de transmutatione hominis in lupum, non de allegorica, sermo erit,

occaſione ſumptâ ab Hyæna, quam Bodinus Lycanthropon eſſe voluit.

Verum, quemadmodum Ephialten ſive Incubum, duplicem fecimus, alium affectum morboſum, alium dæmoniacum: Sic quoque Lycanthropō duplicem dicimus, alium quem medici λυκανθρωπίαν vocant, quo in malo homines lupinam naturam, ut Actuarius [p] loquitur, induunt: alium in quo homines magicis artibus utentes, vel ſecūdum aliquos, in lupos revera tranſmutantur, vel ſecundum alios, id ſolum perſuadent.

[a] *lib. 2. cap. 69.* [b] *lib. 2. ad* Jovin. *pag.* 4 17. [c] 3. *gen. an.* 6. [d] 6. *hiſt an.* 32. [e] 8. *hiſt. nat.* 30. [f] *in op ſuc. cap.* 42. [g] *epiſt.* 1. *leg* Turc. [h] *l.* 2. *παιδαγ. cap.* 10. [i] *tom.* 2. *hom.* 13. *in S.* *Marcum* [k] *cap.* 7. *verſ.* 11. [l] *cap.* 13. *ver.* 22. [m] *lib.* 3. *pag.* 348. [n] *lib.* 2 *cap.* 6. [o] 5 *metamorph.* [p] 1. *meth.* 16.

CAP. IX.

De Lycanthropia ex Medicorum ſententia.

QUi λυκάονες & λυκάνθρωποι, à lupis, quos Græci λύκους vocant, nominantur [a], hi à Peucero [b] cenſentur è genere τῶν θεοπρόσπολων, vel τῶν ἐκστατικῶν, qui credunt ſe verti in lupos & luporum ſpecie pererratis campis, graſſari in greges pecorum & armenta obvia quæ-

vis

vis dilaniando, vel rapere aliquid vel vagari circum ſepulchra. Affectum hunc Medici & λυκανθρωπίαν, id eſt, hominis in lupum converſionem, & λυκάονα vocant. Aëtii [d] interpres, inſaniam lupinam, & morbum lupinum reddit: quidam melancholiam lupinam ex Marcello appellant: verum & κυνανθρωπία Aëtio, quod aliqui ſe canes eſſe putent (diſtinguunt [e] tamen aliqui hos duos affectus, ratione cauſæ efficientis, in hac volentes ſanguinem aduri, qui vel in cerebro exiſtat, vel ad ipſam fumans, & maniam caninã vocant) vel ut Gorræus [f], quia ut canes mordent. Avicennæ [g] & Rhaſis [h], cutubut. & Savanarolæ [i] cutubuth. Dicitur etiam Arabibus chatrab, ut apud Avicennam [g] videre eſt, quia nunquam quieti manent: cum, ut habet Avicenna, in loco uno, plus una hora non quieſcant, derivato nomine à quodam genere [k] araneæ, quæ irrequieto motu ſuper aquas modo huc, modo illuc abſq; ordine vagatur. Latini [k], ut quidam volunt, tipulam id inſectum vocant, in paluſtribus locis frequens, Mercato [l], hydorolcos, cutbut, & lycaon. At Guanerius [e], maniam lupinam & lupinum dæmonium appellat, quia talem vulgares dæmonium lupinum in ſe habere ajunt, & maximè ignorantes pizochariis: vocant etiam dæmoniacum.

Lycanthropiam medici, & ἔκςασιν, ſive receſſionem animæ à corpore, melancholicis affectionibus accenſent: quare Æginetæ [c], Aëtio [d],

& Oribasio [m], melancholiæ species est, & ut vult Wierus [n], ea quæ Arabibus chatrap dicitur: & Rhodigino [a], melancholica est affectio: imò potius Maniæ: quare Valesco [o], mania lupina, à qua caninam distinguit, quod nõ ita furiant. Etenim apud Medicos illustres, desipientia melãcholica triplex perhibetur, Fernelio [p] teste: melancholia, lycanthropia & mania: & ut voluit Forestus [q], huc quoque pertinent, hydrophobia & insanus amor. Insaniæ speciem Rondeletius [r]: furoris quintam speciem, Mercatus [s] fecit. At Marcellus Virgilius malum Ephialtæ cognatum scribit.

Quare affectus hic inter vitia depravatæ imaginationis connumerari solet, propter quã homines se lupos aut canes esse imaginantur, & propterea latrant, vagantur & per sylvas oberrant. Quod autem potius Lupos, quam alios sese imaginentur, nisi in proprietatem quandã humoris, & temperaturæ ægrotantis referatur arcanam causam quãdam, & cum Hippocrate, τὸ θεῖόν τι subesse dicimus. Vel ut Fernelius [p]: infinitæ horum species: qualis nimirum maximè olim fuerit, cujusque intenta cogitatio, aut qualis vitæ conditio, talis sese repræsentat melãcholica delyratio. Nã (quod Arist. literis prodidit) ut vinum potantium naturæ & moribus, ita sanè melancholia laborantium constitutioni sese accommodat.

Est ergo Lycanthropia symptoma in genere actionum principum, præsertim [rr] imagina-

tio-

tionis & rationis depravatarum: nam memoria [v] fortè læsa non est, ut infra historia ex Altimaro [u] demonstrabitur. Læduntur autem hæ actiones, tum propter intemperiem calidam & siccam, tum propter melãcholiam adustam. Nam malum hoc, non ut in Poëtis fabulosum, sed ex atræ bilis furore in ejus animalis parte, humanæ mentis alienatio est. Atræ siquidem bilis fuligines hanc melancholiam causare volunt, bile hac prava ac malitiosa similia phantasmata ciente, & plerunque μανικὰς & naturas melancholicas esse, res docetq́, Peucero in sua Theomantia monente. Actuario [x], causa hujus affectus, est humoris infestantis tum quantitas, tum qualitas: adhęc locus, quẽ dum propius accedit: animæ ibidem actionem proritat atque excitat. Avicennæ, causa est, cholera adusta & melancholica. Et Guaynerio [y], colera adusta & cinis in cerebro remanens, aut aliunde ad ipsum fumans, facit cum lupositate audaciam.

Verúm, cum malum hoc, Februario mense fieri, Aëtius [d], Avicenna scriptum reliquerint, idcirco quorundam syderum proprietate & concursu fieri, aliqui voluerunt. Sed potius idcirò fit, quod vere appropinquante, humor melancholicus efferri soleat, eapropter morbi melancholici suboriuntur: vel, ut Forestus [q], fortasse quod sanguis instante vere ebullire incipiat. Plures etiam atra bile vitiatos, se leones esse, vel dæmones, vel aves, imaginari, annotavit Avicenna [z].

Sic[aa] Plinius & Edouardus ſcribunt, ce-
brum urſi devoratum ingignere imaginati-
nes, quaſi in urſum quis tranſmutatus ſit.
noſtro ſeculo Wierus [bb], cuidam Hiſpan
nobili oblatum fuiſſe edendum traditur, q
per deſerta & montes vagabatur, ſe in urſu
eſſe converſum, phantaſia vitiata ratus.

SIGNA. Qui malo hoc affliguntur, Ægine-
ta, Aëtio, Oribaſio & Actuario auctoribus
pallidi ſunt, ſeu ut Avicenna, coloris ſunt citri-
ni (imò facie ſunt ferina & terribiles aſpectu
& obſcurè vident (viſu imbecillo Aëtius, de-
biliter intuentur Actuarius) & oculos ſiccos
habent (quare non lachrymãtur, & cavos Aë-
tius & Oribaſius) linguam ſicciſſimam & ſali-
vam omnino non profundunt (idcirco non
exſpuunt) ſunt quoq; ſiticuloſi: vel ut Actua-
rius, oculi, linguaque ſqualent & ſiti enecan-
tur. Tibias habẽt exulceratas (quæ non conſo-
lidantur, Avicẽna) incurabiliter, eò quod fre-
quenter impingunt, Ægineta (propter aſſi-
duos caſus & canum morſus, Aëtius) vel ut
Actuarius, his pedes cruraque cruenta ſunt,
quod in lapides & ſpinas impingant. Verum
tres cauſæ eſſe poſſunt cur crura ulcerentur:
1. Quia noctu oberrantes ſemper impingunt,
modò ad ligna, modò ad ſaxa, modò à canibus
mordentur. 2. Quod humoris melancholici
proprietas eſt, ſua gravitate partes inferiores
petere. 3. Cum crura in perpetuo motu ha-
beant, facilè humor melãcholicus alias gravis
delabitur. Talia autem ulcera, ut Langius [cc]

monet, ex tali melancholia enata, vulgus chirurgorum quoque lupum appellat. Insuper, ut iidem Græci [dd] habent, noctu domo egrediuntur, lupos in omnibus (canes addit Aëtius) imitantur, & donec dies illucescat, circa defunctorum monumenta plerumq; vagantur: eaque ut Aëtius, maximè aperiunt, vel ut Actuarius *, nocte intẽpestiva hac illacq; circumcursitant, atq; in monumentis solitudinibusq; luporũ in morem oberrant (& ut Avicenna, non cessant discurrere & ambulare incessione diversa, ignorantes quo vadant, cavẽdo sibi ab hominibus: imò quandoq; sibi non caventes, parum discernentes illud quod vident, & quod eis præsens fit) verum interdiu revertuntur, & ad sese redeunt, ac domi resident (totaque die latitant in tenebris, nihilque dormiunt). Addunt aliqui, [ee] quod magis horrendum est, etiam cadavera corrodere. Rondeletius [r] scribit, etiam hominibus insidiari, ut meritò lupi esse dicantur, & quia hominum osores sint, μισάνθρωποι appellari possent. Quare Rhodiginus [f], eorum præpallet facies καὶ ὁρῶσιν ἀδερκνὲς oculis arescentibus, præcipuè verò lingua: sunt præterea διψώδεις sitibundi: Tibiis ex impactione crebro ἀνιάτως, id est, citra medelam, ulcerosis. Addit præterea Actuarius: nolim dicere quid aliis usu veniat, quorum hi mortem perpetuo expavescunt, illi contra expetunt: Sic nonnulli vulgi cœtus devitant, & quantum possunt, silentium sibi maxi-

mum indicunt: quidam rursus, nisi cum aliis conversentur ac exhilarentur, tumultuantur, & admirandi obstupent: sed hæc posteriora Actuarii non tam de Lycanthropis, quam de aliis Melancholicis intelligi debent. Addit Gvaynerius: ejus tamen complexio, ætas, tempus anni, præcedens regimen, & similia te plurimum in judicando juvabunt: urina subtilis est atque ignea, versus nigredinem quandam tendit: pulsus erit durus & frequens, tamen ordinatus.

Hujus morbi notas, Ovidius de Lycaone agens, expressit, quemadmodum ridicula Poëtarum cõmenta, sæpè causas naturales habere solent.

Territus ipse fugit, nactusq; silentia ruris,
Exululat, frustraq; loqui conatus, ab ipso
Colligit os rabiem, solitæq; cupidine cædis
Utitur in pecudes, & nunc quoq; sanguine gaudet.

Ab hoc Lycaone Arcadiæ rege, quem Ovidius à Jove in lupum, ob scelera sua, mutatum finxit, sunt qui velint, Græcos huic malo nomen fecisse, Lycaonaque vocasse. Sed verò similius est, ex humana mentis alienatione, hanc factam fuisse fabulam: priusq; naturæ vitium fuisse: mox, quod solent homines, alienis malis illudentes, at theatrales plausus & Poëtarum figmenta, rem fuisse translatam. Nam quæ in Poëtis ridicula multoties leguntur, aliquando uti diximus, causas naturales habent ut in Ovidii Lycaone, omnia ferè ex hoc atræ bilis

bilis vitio descripta fuêre, paucis enim complexus est, ipsum lupos in cunctis imitatum, solitudinem, tenebras, silentia noctis, amasse, & ululatum edidisse.

Verùm, cum hæc Arcadum regis fabula, & huic nostro instituto conveniat, & ad capitis sequentis explicationem faciat, eam subjicere placet, quæ sic se habet. Lycaon Arcadiæ rex (quem Cainum fuisse nonnulli augurantur) ob inducias belli violatas, fertur Jovi, obsidem quem à Molossis acceperat, immolasse: cumq; hac perfidia homines simplices, quibus cum inducias fecerat, in suam potestatem & dignitatem redegisset, & eos tanquam oves devorasset. Poëta ad nomen alludens ipsum à Jove cui carnes humanas apposuisset, ob feritatem in lupum mutatum fuisse finxit, cujusque sceleris occasione diluvium superinduxerit,

In villos abeunt vestes, in crura lacerti,
Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ
Canities eadem est, eadem violentia vultus,
Idem oculi lucent eadem feritatis imago est.

Qua sacrificii fabula, Plato, *ss* refert Arcades Tyrannorum mores dedignasse qui degustato semel puerorum, id est, innocẽtium sanguine quadam luporum rabie concitati in subditos, quos timent grassantur: quos tueri deberent: de quo Socrates apud Platonem cum Adimanto ita disserit. Quærit Socrates, quænam sit origo mutationis ex prætore in tyrannum

rannum: an videlicet postquam cœpit, qui præest id agere, quod circa templum Lycæi Jovis in Arcadia fabula refert: quod quisquis qui humana viscera incisa, cum aliorum victimarum visceribus fortè gustarit, lupus fieri cogitur. Nonne fabulam audivisti? Adimantus respondet: equidem. Cui Socrates: eodem modo & hic, cujus imperio vulgus omnino obtemperat cognato non abstinet sanguine: sed falsis, ut solent, confictis criminibus in judicium trahit eos, à quibus timet, & injusta se cæde cruentat, viri vitam extinguens gustansque lingua impura & prophano ore generis proximi sanguinem, ac nonnullos pellit, necat alios, suasorem se æris alieni decidendi, agros distribuendi, præbens. Quare necesse est, ejusmodi homines, vel ab inimicis interfici, vel tyrannidem exercere, lupumque ex homine fieri: hæc Plato. Et Jodocus Badinus [bb], sic intelligo lupos fieri, ut socii Ulyssis apud Homerum [cc] in porcos, dicti sunt & ursi, & leones, & porci: quod eorum mores assumserunt: illud Mantuanus expressit.

Ipsi homines (hujus tanta est violentia cœli)
Sapè lupi effigiem moresq; assumere vidi
Inq; suum sævire gregem: multaq; madere
Cæde sui pecoris factum vicinia ridet.

At censemus voluisse Nasonem fabula hac, impietatem, perfidiam, & inhospitalitatem, qua nil est immanius, detestari, quamvis Man-

tuanus

tuanus [ii] velit, rapacem & violentum latronem significare: prætereo hîc Lycaones, quorum F. Baptista Mantuanus [kk], qui fraudes Lycaonicas, id est, lupinas exercent: quorum & Gilbertus cognatus [ll] meminit, M. Varro, quo Diomedis sociorum, & Arcadum in lupos metamorphosin pluribus exẽplis astrueret, hanc quoque fabulam refert, quam Plinius [mm] sic proposuit: Agriopas, qui Olympionicas scripsit, narrat Demænetum (Demarchum, vocat Copus in Olympiacis & Pausanias in Elyacis) Parrhasium in sacrificio quod Arcades Jovi Lycæo humana etiam cum hostia faciebant, immolati pueri exta degustasse, & in lupum confestim transmutatum: eundem decimo anno restiturum, athleticæ certasse in pugillatu, victoremque Olympia reversum.

At Mercurialis, hanc pugilis transmutationem, sic interpretatur, verisimile esse virum illum laborasse quottannis hac ægritudine, ita ut fuerit existimatus lupus. Verum qui hoc malo laborasse, referuntur, omnes impurissimi homines fuisse dicũtur: hinc Lang. [cc] arbitratur, non carminum aut herbarũ veneficio, sed ferini animi vitiis, ac atræ bilis lupinæ morbo, quem Lycaonem & Lycanthropiam appellent, in lupos mutari: & Rondeletius: in hanc insaniæ speciem incidunt sæpissimè, qui vitiatos & crassos humores habent,

&

& mores brutales: insaniunt enim luporu
more. Quare cum malum hoc gravissimu
sit, ut statim, ac in initio occurratur, nece
est, cui eo modo, quo & Maniæ, succurri d
bet: cujus curationem Ægineta, Aëtius,
Oribasius ex Græcis: ex Arabibus, Avicenn
ex recentioribus plures [nn], qui omnes Gr
cos imitantur, ut & Arculanus, proposuer
Hactenus pro instituti nostri ratione de Ly
canthropia morbo ex Medicorum sentent
dictum sit satis: ex quibus colligere licet, qui
de Bodini [oo] opinione sit sentiendum, dur
inquit: Complures Medici, rem adeò mirifi
cam, at non causam animadvertentes, ne qui
nescire viderentur, sermone & scriptis tra
diderunt, Lycanthropiam morbum homi
num ægrotorum dici, cogitantium se lupos es
se, atque in sylvis oberrantium: qua in senten
tia est Paulus Ægineta: verum permultis ra-
tionibus & testibus fuerit opus, ad ementien-
dos populos omnis terræ, omnes historias, ad-
eoque historiam sacram, cum Theoprast. Pa-
racelsus, Pomponatius, & Fernelius ipse lib.
de abditis rerum causis, medicorum suæ æ a
tis non ultimi, & alii multis seculis Lycanthro-
piam certissimam esse, veram & indubitatam
dixerint. Præterea illud ridiculum est, quod
res naturales æquantur iis, quæ naturam supe-
rant, & actiones animantium, actionibus spi-
rituum dæmonumque comparantur. Absur-
dius vero illud, hic causari morbum: malum
enim

enim Lycanthropo inesset solii, non eos efficeret qui hominem in bestiam verti, deinde restitui vident: hactenus Bodinus.

Historias aliquot lubet subjungere; Hieronymus Magius, [pp] referente etiam Donato Marcello [qq], testatur hoc morbo correptum Anglari se vidisse, Antonium Donchium, qui sæpè in sepulchris dormire est inventus, quiq; mortuorum ossibus domum suam compleverat. Jobus Fincelius [rr], referente VViero, scribit anno 1541. Patavii agricolam fuisse, qui sibi lupus videbatur, qui multos in agris insiliens, trucidavit: tandem non sine multa difficultate captus, confidenter asseveravit, se verum esse lupum, discrimen solum existere in pelle cum pilis inversa. Quapropter quidã, omnem exuti humanitatem, vereq; lupi truces, voracesq;, tibias & ejus brachia gladio feriunt, amputantq;, veritatem rei exploraturi: cognita verò hominis innocentia, cum chirurgo tradunt curandum, sed post dies non multos expiravit.

Id ipsum Joannes Eunichius [ss] alio exemplo confirmat. Petro Pomponatio, inquit, celebri olim in Italia Medico, oblatus est æger Lycanthropia laborans, quem rustici fortè sub fœno repertum, captumq; quia se lupum esse clamabat, & fugere illos jubebat, ne ab ipso devorarentur, excoriare cœperant, ut explorarent an versipellis esset, id est, inversos pilos haberet (sic enim erant persuasi errrore populari)

ſed Pomponatii interceſſione dimiſſus, & p
idonea medicamenta curatus fuit. Aliam Lan
gius [cc] habet: Equites Comitis Palatini ex pro
xima contra Turcam, nomine Romani Impe
rii ſuſcepta expeditione, redeuntes, narraban
mihi, ſe vidiſſe in Auſtria hominem, qui latra
tu, ac curſus pernicitate, cum canibus conten
deret, ac cum illis illæſus in ſylvis venaretur.

Donatus ab Altimari, [tt] qui duos tali affectu correptos vidiſſe aſſerit, oſtenſurus memoriam fortaſsè his oblæſam non eſſe; veluti, ſcribit, percepi in quodam qui hoc affectu laborabat. Ille namq; cum prius me noviſſet, quodam die, cum detentus hoc malo eſſet per iter obviam mihi factus, ipſe verò timens ſeceſſi, at ille modicum me aſpiciens abiit: erat autem cum eo multitudo quædam hominum, ipſe quidem ferebat humeris crus integrum, & tibiam defuncti cujuſdam: hic demum curatus liber evaſit. Qui cum iterum mihi occurreret, nunquid timuiſſem interrogavit, cùm in tali loco, dum inſanus erat, eum offendiſſem, ex quib⁹ cõſtat, memoriã in eo nõ fuiſſe oblæſam.

Foreſtus [uu] hanc hiſtoriam recenſet: ruſticus quidam (quem unicum hoc affectu laborantem vidit) ſubinde verno tempore Alcmariæ viſus eſt, aſpectu torvo ac inſanus, circa cæmiterium hærere, mox & Eccleſiam intrare, qui & ſupra ſcamna (ut ipſi ſpectavimus) furore percitus ſaltabat, modo aſcendendo modo deſcendendo: & nunquam in eodẽ loco quietus,

tus, baculum verò oblongum manu tenebat, neminem percutiebat, ſed canes eò à ſe depellebat, nam ex canum morſu, crura nigra & ulcerata, cum cruſtis nigris habebat, totum corpus ſqalidum, ſubnigrum & melancholicum ſpectabatur, facie tamen pallida, cui & oculi valdè concavi erant. Ex ſignis jam dictis, hominem lycanthropia affectum judicabam: hic, quod ſciam, nullo medico uſus eſt.

Cynanthropiæ hiſtoriam hanc habet. Vir alioqui robuſtus, hirſutus, bilioſus, qui nudus in carcere apud Veſpillones Delfis inſanus detinebatur, ira admodum commotus ſæpè exiliebat, & canis inſtar vociferabatur, in rixam proclivis. Ad hunc aliquando cũ chirurgo Florentino deflectebamus, ut veretrũ ſeu penem chirurgus curaret. Ex inſania n. vinculo penem cõſtrinxerat, ut ferè deſideret, ac in æſthiomenũ verteret, cũ á nemine neq; Veſpillone monacho domeſtico, qui eidẽ præerat & cibũ præbebat, tractari vellet: quẽ cum videremus per feneſtrã exiguã, totus nudus erat, corpus ꝓprio excremẽto, tũ membrũ virile obliniverat. Tãdẽ blanditiis ac precibus ad hoc adactus, nobis verenda oſtendit, & multis adhortationibus, etiam promiſſis adhibitis, ꝙ nocte ſubſequẽte pulchra cõcubina in ejus domunculam mitteret, modò ligaculũ diffibularet, quo penẽ conſtrinxerat: ꝙ cũ deligaſſet, chirurgus monacho Veſpilloni medicamẽta apta & parata tradidit, ut is penẽ ulceratũ tractaret ac curaret, chirurgo

ſemper præſente, quamvis furioſum non tractaret, cum illi minimè tutum eſſet, ſed veſpilloni curationem admittebat: quo factum eſt ut Dei benignitate, ulcus probè curatum fuerit, nec veretri partem amiſerit inſanus. Interea ego quoq; mandavi veſpilloni, ut cibum humectantem & refrigerantem illi præberet, & ſæpius pulticulam qua ſomnum induceret, maximè ſub noctem, & eidem, loco potus, cereviſiam tenuiſſimam daret, & nunquam craſſiorem exhiberet, quibus effectum eſt, ut hic idem poſt aliquot menſes, non aliis utens remediis, menti reſtitutus fuerit.

Memini me audire ex Johanne Bauhino ſeniore Medicinæ & Chirurgiæ Doctore, parente meo, ſe nobilem quendam curaſſe melancholicum, qui ſibi perſuadebat, ſe à cane rabido commorſum fuiſſe.

[a] *Sic & Rhodiginus l* 27. *c.* 12. [b] *lib.* 4. *divinat. cap.* 9. [c] *in titulo Æginæ. l* 3. *c.* 16 *& Rhodig. l. c.* [d] *l.* 6. *c.* 11. *& Altimarus de morb.* 9. [e] *Gvaynerius tr.* 15. *c.* 1. *&* 3. *Foreſtus lib.* 10. *obſerv.* 26. [f] *in definit.* [g] *lib* 3. *fen.* 1. *tr.* 4. *c.* 22. [h] *lib.* 1. *diviſ. cap.* 10. [i] *tr.* 6. *c.* 1. *rub.* 13. [k] *à beſtiola habet Manardus lib.* 7. 3 *Epiſt.* 3. *& VVierus lib.* 3. *cap.* 21 *at Foreſtus à genere quodam araneæ nomen ſumſiſſe videtur.* [l] *l.* 1. *de morb. cap* 17. [m] 9 *Synop.* 10 [n] *lib* 3. *cap.* 21. [o] *lib.* 1. *c.* 12. [p] *lib.* 1. *pathol* 2. [q] *lib.* 10. *obſerv* 25 [r] *in meth curand. cap. ultimo de Melancholia* [s] *lib.* 1. *de morb. cap.* 17 [t] *lib.* 3. *in Dioſc. cap.* 148. [u] *Altimarus lib. de morb. cap* 9 *& Foreſtus* 10 *obſer.* 25. [x] 1. *meth med.* 16. [y] *tr.* 15. *c.* 1 *&* 3 [z] *lib.* 3. *fen.* 1. *tr.* 4. *cap.* 29. *ex eo VVierus & Foreſtus* [aa] *lib.* 8. *cap.* 37. *VVierus & Foreſtus.* [bb] *lib.* 3 *c.* 21. *& Foreſtus.* [bb] *l.* 3. *cap* 21 *& Foreſtus* 10. *obſerv.* 25. [cc] *l* 1. *epiſt.* 70. [dd] *Ægin. l.* 3. *c.* 16. *Aëtius l.* 6 *c.* 11. *Oribaſ.* 9 *Synop.* 10. [ee] *Mercurial.*

l. 1. *de*

l.1. de morb. c.12. [ff] *lib. 27. c. 12.* [gg] *circa finem 8. dial. de iusto.* [hh] *notis in Mantuani eglog. 9.* [ii] *in suo Apologet. parthen Marianæ præmis. p. 8 b.* [kk] *lib. 3. de calam. temp p. 133. b.* [ll] *adag. cent. 14 adag. 1394.* [mm] *l. 8 c. 22.* [nn] *Altimarus, Guaynerius, Rondoletius, VVierus,* Forestus, [oo] *lib. 2. dæmon. c. 6.* [pp] *lib. 4. miscel. cap. 12.* [qq] *l. 2. de medic. hist. c 1.* [rr] *lib. 2. mirac. & ex eo VVierus l. 3. c. 21.* [ss] *de sagar. natura: & ex eo Ph. Camer.* [tt] *de med. morb. c. 9. & ex eo Forestus* [uu] *l. 10. obs. 25.*

CAPUT IX.

De Lycanthropis Dæmoniacis:

Utrum homines in lupos revera transmutentur.

EQuidem fatendum est vitia animarum, esse veneficia, quibus avari & raptores in Harpyias; libidinosi, in Satyros: obscæni, in porcos transfigurantur: nam vitia non tam corpus, quam animum hominis immutant. At illa hominis in lupum metamorphosis, à quibusdam vera statuitur, ut hoc capite ostendemus ab aliis illusio dæmonis, ut sequenti capite dicturi sumus, censetur.

Bodinus in sua dæmonomania, [a] Lycanthropon sic definit: Lycanthropos nil aliud est, quàm homo à diabolo in lupum transmutatus, qui plerumq; quemadmodum natura-

les lupi pecudes persequitur: quorum aliqui postquam unguento se oblinivêre, lupi facti sunt, & subinde in homines versi, lupiq; specie lupos inivere, eadem voluptate, qua cum mulieribus rem habere erant soliti: sic & lupinis pedibus & dentibus, aliquibus mortem intulêre.

Veram autem hanc transmutationem esse & auctoritatibus & historiis comprobare nititur. Auctoritatibus quidem multorum, quorum tamen verba non apposuit, quare eorum, qui ad manus fuêre, verba subjiciemus. Neq; enim, scribit, solum ante annos bis mille ducentos id scripsit Herodotus, & ante hunc Homerus quadraginta annis, sed etiam Pomponius Mela, Solinus, Strabo, Dionysius Afer, M. Varro, Virgilius, Ovidius & sexcenti alii.

Herodoti verba [b] hæc sunt: populi quidam Neuri vocati, videntur homines malefici: dicuntur enim á Scythis, & ab iis qui Scythiam incolunt, Græcis, semel quotannis, singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire: quod tamen dicentes mihi non persuadent: ipsi tamen ajunt ita esse, ac dejerant. Pomponius Mela: [c] Neuris statum singulis tempus est, quo si velint in lupos, iterumque in eos, qui fuère, mutentur. At Solinus [d] scribit: Neuri, ut accepimus, statis (alii æstatis legunt) temporibus in lupos transfigurantur: deinde, exacto spacio, quod huic

ſorti attributum eſt, in priſtinam faciem revertuntur. Solini ſcholiaſtes, vult Neuros, à Ptolomæo Navaros vocari, & hodie Moſcovitas eſſe. Apud Strabonem, locum hactenus invenire non potui: & apud Dionyſium Afrum in deſcriptione Orbis, ſolum nomen invenio.

καὶ ἀνέρες ἱππημολγοὶ
Νευροί θ' ἱππόποδές τε, γελωνοί τ' ἠδ' ἀγαθύρσοι.

Sic Priſcianus vertit.

Post Hippemolgi ſunt, Hippodesq; potentes
Atq; Gelonus cum Neuris, pictiq; Agathyrſi.

Et apud Plinium [e] Neuri nominantur, apud quos Boryſthenes: ubi Hermolaus Barbarus in ſuis caſtigat. Neuroe ſcribendum vult ex Herodoto, Pomponio, Solino, Ammiano, Dionyſio, à quibus & Neutris ipſa regio, ubi homines in lupos æſtate vertuntur. Subjiciamus Poëtarum fabulas.

Homerus [f] agens de ſociis Ulyſſis & Circe, introducit Eurylochum, qui unà cum viginti duobus ſociis ad Circes ædes ubi pervenêre.

Circa ipſam lupi erant montani atq; leones
Quos illa dementârat, poſtquam mala pharmaca dediſſet.
Neq; illi irruerunt in viros, ſed certè ipſi
Caudis longis adblandientes aſſurgebant:

Quemadmodum quoties dominum canes è convivio proficiscentem
Circumblandiuntur (semper enim adfert lenimenta animis
Sic circa hos lupi fortibus ungibus atq; leones
Assultabant : hi verò timuerunt postquam viderunt gravia monstra.

Virgilium audiamus, qui in pharmaceutria Alphæsibæum producit cantantem artis magicæ experimentum (quæ ex Theocriti ejusdem nominis Idyllio sumpta videntur) qua venefica quædam pharmacis & incantationibus animam viri, à quo spernebatur ad sui amorem revocare conatur.

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta venena,
Ipse dedit Mœris: nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpè lupum fieri, & se condere sylvis
Mœrim sæpe animas imis excire sepulchris,
Atq; satas alio vidi traducere messes.

Ovidii [b] versus habentur in Æsonis senis, in juvenem transmutati fabula, quibus hoc innuitur.

Inq; virum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui prosecta lupi.

At clarius in iis, quos de Lycaone Arcadiæ rege in lupum versi, præcedenti capite adduximus: ubi licet Bodinus fateri cogatur, Ovidium res veras cum fabulosis multis confudisse. Subjicit tamen hanc Lycaonis metamorphosin incredibilem non esse: cum Rex quidam memoria nostra extiterit, in hanc formam

transfiguratus, & id ubiq; adhuc ſit uſitatum. Neq; fabuloſum eſſe quod Homerus [f] narrat de Circe malefica, Ulyſſis comites ab ea in porcos fuiſſe tranſmutatos: cum Auguſtinus [i] ipſe hiſtoriam eãdem adducat, quamvis opinione ipſius miram: & illam de Arcadibus in Alpibus quoq; memoria ſua, dum in Italia diverſaretur frequentem fuiſſe dicat, ut ſtabulariæ mulieres imbutæ malis artibus in caſeo darent viatoribus, unde in jumenta illicò verterentur, ut neceſſaria quæq; portarent, poſtq; perfuncta opera, iterum ad ſe redirent. Et Præſtantii pater, cujus hiſtoriam ſequenti capite invenies, del bato caſei veneno conſopitus, diu exanimis jacuit: experrectusq; tandem ſeſe caballum fuiſſe, ac onerarias clitellas & annonam militibus geſtaſſe dixit.

Potuiſſet quoq; Bodinus, Plauti auctoritate ſuam ſententiam comprobare.

Nam verum eſt, quod olim eſt auditum
Fabularier, mutatos Anticos in Arcadia homines:
Et ſævas belluas manſitaſſe, nec unquam denuo
parentibus cognitos.

Imò ulterius ex Ovidio & Propertio, qui hoc præter alios censête, quorum hic:

Audax cantatæ leges imponere lunæ
Et ſua nocturno fallere terga Lupo.

Ille autem:

Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
Suſpicor & pluma corpus anile tegi.

Petrus Mamotius in libello de ſortilegis mu-

tationem iſtam hominum in lupos, dicit à ſe in Sabaudia viſam. Henricus Colonienſis in libello de lamiis, pro indubitato affirmat. Ulricus item Molitor, in libello quem Sigiſmundo Cæſari dicavit, diſputationem conſcribit coram Imperatore factam & certiſſimis rationibus, exemplorumq; innumerabilium experientia conſtitutum fuiſſe docet, tranſmutationem iſtam veram eſſe: & à ſe Lycanthropum fuiſſe viſum Conſtantiæ, qui accuſatus, evictus, damnatus, & à confeſſione morti fuerit traditus. Pomponatius quoq; & Paracelſus, hominum in lupos tranſmutationem certiſſimam eſſe confirmant: ut & Caſpar Peucerus (cujus verba infra adponemus) cui prius ſemper fabulæ viſæ fuere: hos auctores Bodinus adducit. Nunc hiſtorias quas habet, referemus. Perſimilem, inquit, hiſtoriam legimus apud Guilhelmum Tyri Archiepiſcopũ, quam eandem, Sprengerus Inquiſitor narrat: Juvenem Anglum militem in Cypro fuiſſe à ſaga transformatum in aſinum, qui cum in navem ad ſocios volens remeare, fuſtibus abactus eſſet, ad ſagam rediit: itaq; illam eo uſam eſſe, donec aſinus in Eccleſia viſus eſt in genua procidere, eaq; facere quæ ab animante bruto nequeunt proficiſci: tum, magam quæ agebat, ex ſuſpicione ad judicem raptam, eum triennio elapſo reſtituiſſe, & morte affectam eſſe. Idem de Ammonio philoſopho Peripatetico legimus, aſinũ ordinariæ lectioni ejus interfuiſſe.

Subjun-

Subjungit duas ex Vincentio historias, de duabus in Germania hospitibus Sagis, quæ histrionicum adolescentem in asinum convertere; quas sequenti capite lector inveniet.

Atq; hoc quidem pacto, addit confirmari posse illud, quod apud Lucianum & Apuleium atheos homines in asinum versos legimus, qui hoc sibi ajunt à Larissæis mulieribus sagis accidisse, quas ideò inviserant, ut cognoscerent, an istud ex veritate esset. Sic a. Luciani metamorphosin Ludovicus Vives [k] & Wierus [l] proposuere: scribunt Lucianum in Thessaliam profectum, ut magicas artes disceret, in hospitium fortè divertisse, ubi mulier se unguento illinens, in corvum mutabatur: Lucianus eodem linimento se volens inungere, in aliud, errore incidit, quo unctus vertitur in asinum. Inductus autem in theatrum variis conspersum herbis ex ancillæ institutione, per rosarum esum restituitur. Id opus, addit Vives, sic Latinum fecit Apulejus, ut ad verbum expresserit pleraq; omnia, additis plurimis, quo jucundior esset lectio iis, qui Milesiis fabulis delectantur & condivit sua illa partim antiquaria, partim nimis audaciter novata dictione, rem alioqui futuram subinsulsam atq; subfatuam.

Fuit autem & Lucianus & Apulejus, ex Bodini censura, & ἀθεότητος & artis magicæ accusatus: quamobrem Apulejus omnes machinas admovet in Apologia, ut istam sortilegii & veneficii accusationem diluat. Verùm, ubi de

hac

hac sua transformatione loquitur, observandum illud est, quod ait. Minus hercule calles pravissimis opinionibus ea putari mendacia quæ vel auditu nova, vel visu rudia, vel certè supra captum cogitationis ardua videtur: quæ si paulo accuratiùs exploraris, non modo compertu evidentia, verùm etiam factu facilia senties. Et paulo post: prius dejerabo Solem istum videntem Deum me vera & comperta memorare, ne vos ulterius dubitetis &c. Potuit quidem ille narrationem suam facetis historiis locupletavisse: sed historia nihil amplius habet admirabilitatis quam illæ habent quas supra attigimus. Nam ipsam Apuleij transformationem Augustinus [b] neq; negare audet, neq; affirmare: putat quidem & judicat, fascinationem esse: alii verò contendunt, istud & verâ & naturali ratione posse cõtingere & mutatione puellarum fœminarum in masculos comprobari. At Lycanthropiæ cum hac nulla intercedit similitudo, neq; naturalem habet causam, sed supra naturam omnia. Illud tamen certum est, historia sacra Nabuchodonozoris regis confirmari, quem ait propheta Daniel, fuisse mutatum in bovem, & septennio fœnum & gramen duntaxat comedisse. Hoc fieri posse confirmant Arabes: etsi Pythagorça μετεμψύχωσις multo plus à judiciis nostris videatur abhorrere, quàm Platonici omnes, Chaldæi, Persæ, & Ægyptii defenderunt, hæc Bodinus.

In

In historia quoq; Joannis Tritemii, ut Bodinus refert, legimus anno DCCCC. LXX. Judæum quendam Bajanum nomine, Simeonis filium, in lupum se, cùm placuit, transformavisse & oculorum aciem effugisse, factum ἀόρατον. Quam historiam Sigebertus in Chronicis sic recensuit, Cajanus sive Bajanus: filius Simeonis, qui Bulgaribus dominabatur, in arte magica adeò valebat, ut quoties vellet, lupus vel quælibet fera fieri videretur.

Sic in libro Quæsitorum quinq; adversus Magos, legimus (ut idem) Stasum quendam Magum in Bernatum agro, è medio inimicorum, repente ac multoties effugisse, nec aliter, quàm inter dormiendum occidi potuisse. Hic duos reliquit discipulos, Hopponem & Stadlinum summos Germaniæ Magos, qui eo loco dicuntur tempestates, fulmina & procellas maximas excitâsse. Extat quæstio in Parlamento Dolensi habita, & sententia lata die 18. Januarii 1573. contra Ægidium Garnerium Lugdunensem, quod cum typis fuerit commendatum, præcipua solum capita, quorum accusatus & evictus fuit, annotabimus. Et quod Garnerius iste die Michaelis festo ad Serranam sylvam in vineis chastenoyanis, quæ à Dolensi oppido quadrante milliaris absunt, puellam decem aut duodecim annos natam ceperat, manibus quæ luporum pedibus consimiles videbantur, dentibusq; occiderat, femorum & brachiorum carnem devoraverat,

& de

& de ea ad uxorem detulerat. Quod item post mensem, eadẽ forma alterã puellã ceperat occideratq; voraturus, nisi tres homines, ut ipse fatebatur, impedimentũ attulissent: ꝙ etiã post dies quindecim puerũ decennẽ in Gredisanorum vineis strangulaverat, carnemq; crurũ, tibiarũ & ventris comederat: ꝙ deniq; puerum alium hominis, non lupi specie quasi tredecim annos natum in vici Perusani saltu occiderat comedendi animo (ut ipse sponte ac non coactus ajebat) nisi fuisset impeditus: his ergo de causis ad ignem vivus est damnatus, effectaq; sententia. Alia habetur causa (apud Bodinũ, q̃ Wierus fusius proposuit) Vesontione cognita anno 1521. Decembri mense in Galliã, Italiam & Germaniam missa, quam paucis percurram. Rei, Petrus Burgotus & Michaël Verdunus se Deo renuntiasse, fidemq; dedisse Diabolo cõfessi sunt. Burgolũ igitur Michael duxit invicũ castelli Carlonii, ubi candelã virentis ceræ obscura flamma & coloris veneti habebãt singuli, ita saltabant & sacrificabant Diabolo. Postea se unguento oblitos, fassi sunt, lupos fuisse factos celeritate summa excurrentes: tum versos in homines ac subinde in lupos, eaq; specie lupas inivisse eadem voluptate qua cum mulieribus rem habere sunt soliti. Præterea confessi sunt, Burgotus quidẽ, se puero septenni, lupinis pedibus dentibusq; mortẽ attulisse, voraturũ nisi rustici abegissent. Verdunus verò, se puellã in horto quodam pisa carpentẽ occidisse, & à domino

mino cuveæ depulsum esse: ab utrisq; puellas quatuor voratas esse certo tẽpore & loco, quarum ætatẽ exponebãt: se pulvere quodã tacto, necem hominibus importare. D. Bordinũ generalem procuratorem Regis aliud exemplum mihi (scribit Bodinus) narrare memini, ad se è Belgis missum, cũ judicio toto à judice & actuariis obsignato, de lupo sagitta ad femur transfixo, q postea in hominẽ versus decubuit in lecto cum sagitta, quã avulsam agnovit ille qui fuerat jaculatus, tẽpore & loco ex confessione hominis cõprobato. Jobus Fincelius, [m] referẽte quoq; Bodino, scribit Paduæ Lycanthopum fuisse dephensum, cui lupini pedes resecti sunt, & momẽto, manib⁹ pedibusq; truncat⁹, homo extitit. Quo exẽplo judiciũ magarũ Vernomii cõfirmatur, quæ frequenter feliũ innumerabiliũ specie in castello perveteri solebant cõvenire. Ibi cõstituentes viri quatuor aut quinq; pernoctare multitudinẽ feliũ se invadentẽ experti sunt, quorũ unus occubuit, cæteri læsi sunt, sed multis felibus vicissim læsis, quæ postea in fœminas versæ gravia vulnera cõpertæ sunt accepisse. Sed quia res incredibilis videbat̃, judicia siluerunt. Quæsitores a. quinq; [n] hujusmodi causarum peritissimi, de scripto tradunt, tres magas ad Argentoratũ forma trium ingẽtium felium agricolã adortas esse, qui defendendo se, vulneravit depulitq; feles, deinde verò momento mulieres decũbentes fuerunt cõpertæ & graviter vulneratæ: qua de re cũ interrogatæ

eum

eum accusavissent à quo vulnus acceperant, ille judicibus horam & locum indicavit, quo feles appetiverant ipsum easque læserat. Multis quoque libris in Germania editis, ostenditur, unum ex potentissimis Christianorum Regibus, qui nuper vita defunctus est: in lupum sæpè fuisse versum, ut Magorum omnium facile Princeps haberetur.

Veruntamen hæc pestis Græciam Asiamq; amplius pervasit, quã Occidentis populos, ut ajunt mercatores, eos illic cippo & carcere cõtineri, qui in lupos convertuntur. Itaque anno 1542. quod ex Fincelio [a] narrat Bodinus, Sultano Solymanno imperium obtinente, tanta fuit luporum vis Constantinopoli, ut armatus Imperator cum prætoriano milite procedens ad centum quinquaginta simul compulerit, qui universo populo prospectante, ex urbe disparuerunt.

Hos lupos Græci λυκανθρώπους & μορμολυκίας: Latini varios & versipelles, vocant. Germanis verò dicuntur *Werwolff* & *Berwolff*, Gallis loups garous sive vuarrous, ac si lupos varios diceres: garrous quasi, gardez vous, cavete vobis, ut Franciscus Phœbus, Fecensis Comes in libro de venatione monet. Hoc Bodino verisimile est, siquidem alii naturales lupi, pecudes persequuntur, hi plerunque homines: itaque meritò dici potest, gardez vous, cavete vobis.

Zvingerus in suo theatro [p] de his sic loquitur.

tur. In Prussia, Livonia & Lituania veneficorum maximus est numerus, qui festo Nativitatis Christi sub noctem deposita in certo loco hominis forma, lupi assumunt faciem, & in sylvis rusticorum ædes aggrediuntur, expugnant, cerevisiæ dolia ebibunt, pecora jugulant. Locum illum deinceps incolæ divinum arbitrantur, tali damnationis genere, ut si alicui in eo quid adversi contigerit, & is veluti vehiculum obvertatur atq; nivibus injiciatur, persuasum habent, eum illo anno moriturum: quemadmodum id à multis temporibus per experientiam explorarunt. Intra Lituaniam, Samogetiam ac Curoniam est paries quidam, ex quodam castello diruto reliquus. Ad hunc certo anni tempore aliquot millia luporum conveniunt, ac unius cujusq; agilitatem in saltando explorant: qui hunc parietem transilire nequiverint, uti pinguioribus ferè evenit, flagellis ab eorum præfectis cæduntur.

Deniq; constanter asseritur, inter hanc multitudinem etiam magnates, atq; ex prima nobilitate viros versari. Illustrat idipsum exemplis Olaus [q] asserens, Ducem Prussiæ, tali veneficio parum fidei adhibentem, quendã hujus maleficii peritum coëgisse, ut in lupum se transformaret, eumq; mox igni exussisse. At Wierus [r], si qui obvagari in Livonia & locis finitimis videantur lupi noxii, quos lamias putant, Germanis Beerwölff/ ii certi vel veri sunt lupi, in ejusmodi Tragœdiam exagitati à dæ-

mone, qui interim horum vagis erroribus & actionibus delirorum λυκανθρώπων, phantasiæ organa imbuit, vitiatque, ut ii se esse excursionum erronearum & actionum authores corrupta imaginatione arbitrentur, fateanturque: quodquidem diabolo non esse difficile, ex descripto λυκανθρωπίας morbo cuilibet constat, dum humores & spiritus in hæc ludibria idoneos commovet, potissimum quibus atræ bilis nebulę cerebrum vitiare solent, cujusmodi existit fatuum monstrosumq; id genus hominum. Vel certê dæmones censendi sunt ejusmodi lupi, qui eam assumsêre formam, ut malè credulum hoc hominum genus magis irretirent suis vaframentis, insontes gravarent, & sanguinis innocentis reum redderent Magistratũ. Interea ii, qui se in lupos credunt trãsformatos, alto immersi somno diaboli studio, alicubi jacere comperiuntur, quorũ somnia iis confundit imaginibus, quas hominum oculis præstigiosè in pueris vel insectandis, vel vorãdis sive armento lædẽdo, aut longè lateq; hinc inde vagando, objicit veterator ille. Ut certè non leviter mirari oporteat inveniri viros cordatos, qui delusorum horum hominum cõfessioni tanquã veraci innixi mortis sententiã cõtra eos pronunciare non graven.t: hęc Wierus.

At cum Peuceri meminerit Bodinus, Peucerum audiamus: visa sunt & nobis fabulosa esse & ridicula, quæ de hac metamorphosi hominum migrantium in figuram luporũ, sæpè narrari

rari audivimus: ſed non prorſus fictitia & falſa eſſè, de certis & exploratis indicationibus teſtium fide dignorum comperimus, qui accidedere aliquid, proximis à die Natali 12. diebus annuatim per Livoniam & vicinas regiones, certò agnoverunt ex confeſſionibus plurimorum, qui ex numero illo, propter ſcelera, comprehenſi & tormentis examinati fuerunt. Sunt autem Livoniẽſium pars Neuri, in extrema ora regionis, proximè Roxolanos, vocanturq; veteri vocabulo Nervii, *Livonienſes* Igilliones ſunt Ptolomæo, his propinqui Sudini & Ganildæ, ubi hodie curorum regio.

Rem ita geri narrat; ineuntibus diebus, qui proximi Natalem Domini ſequuntur, circumit puer altero pede claudus, qui illa Diaboli mancipia, quorum ingens eſt numerus, convocat & ſequi jubet: quod ſi ceſſant, aut cunctãtur, mox alius vir procerus, flagello ex loris ferreis, iisq; flexibilibus, cõnexo perpulſos, cogit, ut ꝓcedant properè. Is cædere miſeros adeò graviter dicitur, ut multò tempore veſtigia ex vibicibus reliqua, cum magni doloris ſenſu, corpora vellicent. Quamprimũ autẽ accingũtur ad ſequendũ, mox exui priori ſpecie, & lupina indui vidẽtur. Conveniũt aliquot millia, præit dux cũ flagello ferreo, ſequit' agmẽ eorũ, qui ſe luporũ ſpecie circũdatos falsâ perſuaſione credũt. Educti in obvia pecora irruũt mordic⁹, & apprehẽſa dilacerãt: rapiũt, quę poſsũt: dant & alia dãna. Sed homines attingere, aut

lædere, non illis fas est. Ad flumina ubi accesserunt, dux flagelli ictu aquas findit, ut dehiscere & discedere videátur, relicto sicco tramite, quo transeant. Exactis diebus duodecim, dissipatur agmen rursus, & ad se quisque deposita lupi & recepta hominis specie, revertitur.

Mutationis rationem talem esse ajunt: qui mutantur, conversione momentanea, concidunt subitò, ut qui morbo attonito corripiuntur, & jacent exanimis similes, ac sensu carentibus & vita. Non abeunt autem, nec loco moventur collapsi, neque ita jacentes ulla vestiũtur specie luporum: sed cadaveri similes evadunt, & voluti atque agitati reliquæ in ipsis vitæ signa evidentia nulla præbent.

Inde persuasio nata, eductas è corporibus animas, in efficta luporum forma spectra immitti & inde, ubi peractum hoc est, quod Diabolus instituit, remitti in corpora, quod cum fit, vitam illos recuperare. Confirmant hanc persuasionem λυκάονες ipsi, qui fatentur, non detrahi corporibus figuram humanam, neque accommodari lupinam, sed impelli animas tantum, ac egressæ ex suis corporibus, in lupina corpora involent, & ab iisdem certo ac præstituto tempore circumferantur.

Auditi sunt, qui se ex vinculis, lupi forma, ad suos longis itineribus profectos commemorarunt. Hi interrogati, qui potuerint, clauso carcere, & cur redierunt, & quomodo latissima

ſima & profundiſſima flumina tranarint, reſponderunt, & evaſiſſe ſe, nihil impedientibus clauſtris, & rediiſſe coactos, & flumina volatu ſe trajicere, terra currere.

In collegium Lycanthroporum pertrahi dicuntur, qui cum his verſantur crebrò & compotant. Inſici n. conſuetudine horum & compotationibus creduntur: & quamquam crebrò hoc modo afficiantur, ut videantur fieri lupi, nunquam tamen in unum colliguntur agmen, niſi iis diebus, quibus dixi.

Talibus luſibus delectatur diabolus, ut miſera illa & Dei ignara mancipia ſua, excruciet etiam in hac vita, ſuppliciis, torturis, excarnificatione corporum, & modis aliis. Plurimi enim, propter ea, quæ ſe, luporum ſpecie, inferre credunt damna aliis, afficiuntur pœnis publicis. Nec miremur has diaboli præſtigias & machinationes, cum tetriora multò, & quæ minus verò conſona videntur exerceat & perficiat in extremo Septentrione, ubi homines hactenus cultui dæmonum dediti fuêre. His Peucerus ſubjicit Pilappiorum terras ſuperſtitiones, ligna & lapides pro diis colentes, eorũ ſacrificia tympano æneo & rana ænea tympani medio deligata: eorum incantationes quibus 24. horarum ſpacio reſciſcere poſſunt, quæ in remotiſſimis terris geruntur: quare ſpectris abundant: defunctos cognatos ſub foco ſepeliũt. Addit denique hoc tempore minus eſſe ibi incantationum, quod Sueciæ rex, ne iis amplius

utātur, ſeveriſſimê prohibuit, & quantum poteſt, curat eos de religione rectè erudiri. Dicunt, quod ſi profectiores ætate Baptiſmū ſuſcipiant, eos communiter intra 7. aut 8. diem à baptiſmo mori, idq́; præcipuè admirabile eſt. Hæc propter Bodinū recenſere voluimus (qui rem hanc ſuccinctiſſimê in ſui uſum propoſuerat:) quæ an ſuæ faveant opinioni, facilè is, qui ſanè mentis eſt, colligere poterit.

Addit Bodinus, ſe ex Languetto Burgundo viro doctiſſimo (quem & ego novi hîc Baſileæ) agente Ducis Saxoniæ apud Galliæ Regem, ſimilem hiſtoriam audiviſſe & dixiſſe, ſe in Livonia agentem, cognoviſſe id toti populo haberi exploratiſſimum. Inſuper habere ſe Germani cujuſdam, qui ſtipendiarius fuerit Henrici II. Regis, literas ad comneſtabilem Galliæ ſcriptas, quibus de Livonia à Moſcho capta certiorem faciat: ſubjiciens: in illis locis Herodotus Neurios collocare videtur apud quos dicat homines converti in lupos: quod adhuc in Livonia uſitatiſſimum ſit. Sic & Olaus Magnus de gentibus Pilapiæ, Narboniæ, Fincladiæ, Angermaniæq́; loquens (quæ gentes Ethnicæ adhuc & malignorū ſpirituum Magorumq́; plenæ) narrat homines vulgo in beſtias ab eis commutari. Concludens Bodin. mirū quidem iſtud, ſed hoc meo judicio eſt admirabilius, cōplures non poſſe credere, cū populi omnes terræ & tota antiquitas id uno ore agnoverint: & qui infinita exēpla deſideraverit

eum,

eum, Olaum, Saxonē Grāmaticum, Fincelium & Guilhel. Brabantinum consulere posse.

Addit insuper, omnes tam veteres quā novos auctores, qui de Lycanthropia scripserint, uno ore confirmare, mutari humanam formam, spiritu & ratione integra permanente: quod Homerus in Odyssea optimè

Οἱ δὲ συῶν ἔχον κεφαλὰς, φωνήν τε, δέμας τε,
Καὶ τρίχας αὐτὰρ ὁ νοῦς ἦν ἔμπεδος ὡς τὸ πάροσπερ.

Hi verò, suum quidem habebant capita, vocemq;
Et pilos, sed mens erat integra ut antea.

& disertis verbis exprimit Boëtius, voce & corpore perditis, sola mens stabilis, quæ semper monstra, quæ genuit, patitur. Itaque Lycanthropia, neque adversatur Canoni Episcopi 26.q. neq; Theologorum sententiæ, quorum plerique docent omnia à Deo creata esse, adeò ut ne maligni quidem spiritus formam eorum mutare possint, cum non essentialis forma hominis, id est, ratio sed figura solum permutetur. Quod si facultatem hominibus esse fatebimur efficiendi ut rosas proferat cerasus, & Brassica poma: si ferrum vertendi in chalybem, argentum in aurum, si mille artificiosas lapidum formas cum naturalibus gemmis venustate concertātium faciendi: an illud mirum videbitur, quod Satanas (cui permagnam vim in hunc elementarem mundum concessit Deus) figuram unius corporis, alterius figura commutat? Hæc omnia à Thoma Aquinate * confirmantur, cum ait, omnes angeli boni &

mali ex virtute naturali habent potestatem transmutandi corpora nostra.

Et licet Bodinus concedat magos dæmonis illusione quædã facere, ut sequenti capite monebimus: attamen istam fascinationẽ momentaneam esse, hominis vero in animantem brutam transformationem, nonnunquam septẽnium durare, ut apud Danielem Nabuchodonosoris (ad quam historiam infra respondebitur: Deinde (addit) actiones & asininus labor, quem tres homines perferre nequeant, magnitudo, incessus, cibus gramineus, cardui humano corpori nequeunt convenire. Accedit luporũ celeritas, cursus, morsus, uncorum dentium ab homine alieni.

Neq; speciem habet veritatis (inquit) quod quidam afferunt, non esse has vires Satanæ à Deo attributas: etenim neq; Dei consilium ab hominibus comprehendi, neq; potestas diabolo data cognosci potest, cum in libro Jobi dicatur, non esse potestatem ullã in terra, quæ possit ei obsistere. Prӕterea dicuntur Magi Pharaonis easdem res fecisse, quas fecit Moyses, id est, baculos in virgas vertisse & ranas produxisse: quod minimè fuisset dicturus, si quæ fuisset oculorum fascinatio: nihil enim Moyses per illusionem fecit, neq; Mosis serpens baculos fuisset digestura, si magorum serpentes meri fuissent baculi. (Hæc cum virtute divina facta sint, neutiquam cum diabolicis fascinationibus conferri debent.)

At

At cur homines præcipuè in lupos asinosq; vertantur, quam in alias formas, hæc Bodino ratio probatur: quod qui primi in lupos fuere transformati, humanas carnes comedebant in sacrificio Jovis, quem ideo Lycæum quasi lupinum dixeris appellabant: quemadmodum eum qui Dolæ pœnas dedit in lupũ verti solitum, & Sabaudi ex confessione ipsorum pueris multis cibati sunt: Deus itaque justo judicio sinit eos humanam formam amittere, & lupos sicut merentur fieri. Nam post omnem hominum memoriam famosi fuerunt Magi & Magæ hoc nomine, quod cibis vescantur hujusmodi, mortuorum corpora effodiant & abrodant ad ossa usq;, quod Pausanias notavit, dicens à dæmone terrestri factum; Apuleius ait, fecisse sagas. Qui autem Asini fiunt, eò trãsformantur, quod detestabilia Magorum arcana expetiverint cognoscere: quemadmodum ii, qui maleficam amarunt Circen: justo Dei judicio fuerunt in sues transformati: & in Livonia affirmant eos, qui Magos & Lycanthropos frequentant, iis tandem conformari. Enimvero quæcunq; afferatur causa: & divinis humanisq; historiis & bonæ Theologorum partis consensione, & experientia tot seculorũ atque populorum & doctissimorum hominum judiciis coguntur vel pertinacissimi veritatem agnoscere: quam justissimæ Theologorum sententiæ, etsi in hoc nostro argumento à canonistis dissidentium statui permittere: hæc Bodinus.

[a] *lib.* 2 *cap.* 6. [b] *in Melpomene, l.* 4. *pag.* 196. *&* *Bonfin. lib.* 1. *decad.* 1. *Nervos. vocat.* [c] *l.* 2. *cap.* 1. [d] *cap.* 25. [e] *lib.* 4 *cap.* 12. [f] *Odyss.* 10. [g] *ecloga* 8. [h] 7. *Metamorph.* [i] 1. *lib.* 18. *de civit. Dei cap.* 17. *&* 18. [k] *in August. l.* 18. *civit. cap.* 18. [l] *VVierus l.* 3. *cap.* 20. [m] *l.* 11. *de mirabil.* [n] *in mal. malefic.* [o] 2. *de mirab,* [p] *vol.* 5. *lib.* 4. *p.* 1524. [q] *l.* 18. *cap.* 45. *&* *seq.* [r] *l.* 3. *de præstig. cap.* 10. [s] *lib.* 4. *cap.* 22. [t] *l.* 2. *sentent. dist.* 7. *art.* 5.

CAP. X.

Utrum hominum in lupos transformatio sit potius dæmonis illusio.

QUibus auctoritatibus, rationibus & exemplis, veram in lupos metamorphosin quo ad formam externam probare sit conatus Bodinus, fusè ostendimus. Et quo ad auctoritates, plerasque ab ipso adductas parum pro ipso facere ex eo clarum fit, quod Herodotus scribat sibi hoc persuaderi non posse: Solinus habeat, ut accepimus: Dionysius nomine solum Neurorum meminerit. Augustinus, sese audivisse scribat: Peucerus, quæ luporum specie se inferre damna credunt

Luciani & Apulei transmutationibus & dictis credendúmne, cum eos Atheos vocitet? Pomponio & Paracelso quid tribuendum, cum eos magos dicat? an non tantundem Diaboli testimoniis mendaciorum patris tribuendum erit? Prætereo fabulas Poëtarum, de quibus

bus quid sentiendum sit alias monuimus. Sed authoritatibus, rationibus & exemplis alias authoritates, rationes, & exempla hoc capite opponentur.

Quare nunc inquiramus, annon potius illa hominis in lupos trăsformatio vana sit persuasio dæmonum præstigiis causata. Etenim præter Herodotum [a], cujus verba supra adduximus, etiam Pausanias [b] fabulam dicit his verbis: Demarchus Parrhasius Arcas pugil in Olympia vicit: hunc in Jovis Lycæi sacris in lupum se vertere & decimo rursus anno pristinam recuperare hominis figurã fabulati sunt, Audiamus & Plinium [c]. Homines in lupos, verti, rursumque restitui sibi, falsum esse confidenter existimare debemus, aut credere omnia, quæ fabulosa tot seculis comperimus. Subjungit causam hujus famæ: Unde tamen ista vulgo infixa sit fama in tantum, ut in maledictis versipellas habeat, indicabitur.

Euanthes[d] inter authores Græciæ non spretus, tradit Arcadas scribere ex gente Antæi cujusdam sorte familiæ lectum, ad stagnum quoddam regionis ejus duci, vestituque in quercu suspenso tranare, atque abire in deserta transfigurarique in lupum, & cum cæteris ejusdem generis congregari per annos novem: Quo in tempore si homine se abstinuerit, reverti ad idem stagnum: & cum tranaverit, effigiem recipere, ac pristi-

num

cum tranaverit, effigiem recipere, ac pristinum habitum, addito novem annorum senio. Id quoq; Fabius, eandem recipere vestem. Mirum est, quo procedat Græca credulitas: nullum tam impudens mendacium est ut teste careat: hæc Plinius.

Rectè Peucerus [c]: sive accedat affectio melancholica, sive nulla adsit, crebrius diaboli præstigiis talia quã solius exuberantis atræ bilis malitia Lycanthropum effici credit. Nec dubium est phantasiis melancholicis mente errantium, sua semper diabolus ληρήματα, & motibus horum atq; affectibus suas aspergere multiplici veneno infectas flammas: & nihil aliud est quam ἔκστασις diabolica. Est autem ecstasis diabolica aliud nihil, nisi ludibrium diaboli: revocatione exstaticorum ad sese, ac restitutione ceu ex morte in vitam, conantis effingere opus resuscitationis mortuorum, quod solius omnipotentiæ divinæ opus est, diabolo inimitabile: scilicet, ut hoc præstigiarum genere fidem faciat his quæ ecstatici ad sese reversi enumerant, omnipotentiæ divinæ gloriam ac majestatem tollat & obscuret.

Quare hi Lycanthropi qui se credunt dæmonis artibus in lupos verti, somno arctissimo opprimuntur: hi enim Lycaones [d], tunc cum subito eversi ac prostrati lapsu fiunt exanimes, attonitorum instar aut animo delinquẽtium, constat somno arctissimo opprimi, eoq;

deti-

detineri vocabuli artificio quousque aut libuerit ipsi, aut exegerit operis, quod interea in hominis miseri perniciem peragit, conditio. Vincit sopito sensus, inhibet motum, ac respirationem tollit, aut omnia vitæ argumenta occultat, & ne suffocetur, cordis calorem, vel afflatu aëris sufficientis, vel leni prorsus & obscuro motu ventillat, aut fascinat astantium oculos, ne, quod de respiratione reliquum est, animadvertant. Non excedit è corpore humano anima verè, ut in luporum commigret, Diaboli coactione, etsi ex collapsis prosilire interdum lupina specie, spectra conspiciantur: Nec suam formam corpora exuunt, aut mutant, sed devinctis illis somno profundissimo, ut in ἐκστάσει, animæ non impeditæ aut distractæ ministerio regendi corporis, sed ceu in sese, revocatæ, occupantur phantasmatibus ac ludibriis afflictis & immissis à diabolo de iis rebus, quas interea perficit, cum opinione tali, ut ipsæ, de impressa opinione, seu phantasia, videantur facere ea, quæ phantasmata pingunt & persuadent.

Vera narratio est de quodam Lyacone rustico apud Peucerum: qui cum apud præfectum suum, non procul ab urbe Rigensi, cænasset, tandem inebriatus, sub somni tempus, subitò è sella decidit, supinus in pavimentum, cæteris spectantibus. Præfectus homo sapiens, quod Lycaonem esse, statim agnosceret, jubet familiam, hoc relicto, cubitum ire.

Postride

Postridie reperitur in agro equus per medium dissectus: conjectura præfecti, culpa confertur in eum, qui pridie exanimatus sub noctem manè revixerat. Ducitur is ergo in carcerem, & interrogatus mox confitetur factum: ait, se veneficam ignei papilionis specie circumvolitatem persecutum esse (gloriantur enim Lycanthropi, quod ad arcendas veneficas conducantur) hanc, ut declinaret periculum, sub equo forte ibi pascente se abscondidisse: ibi se, arrepta falce, dum petit validius veneficam, intentatum ictum arte eludentem, ex improviso & imprudenter discidisse equum.

Huc pertinent ea, quæ Sabinus [f] de ambiguo lupo refert. Certos homines effici quotannis lupos, & rursus ad pristinum habitum redire, vulgo persuasum est, & hic quoque apud Borussos fama est tales inveniri: è quibus nuper unus fuit captus & Duci Prussiæ adductus à rusticis, quorum jumenta dilaniasse credebatur, Erat homo deformis, nec multum absimilis feræ: habebatq; vulnera in facie, quæ dicebatur accepisse morsus à canibus, ubi fuisset mutatus in lupum. Is à quibusdam, quibus Princeps id negotii dederat, interrogatus, ajebat se quotannis bis ita mutari solitum: primo circa natalem Christi: deinde circa festum Johannis Baptistæ, illisque temporibus se efferari, & cogi impetu quodam naturæ cursari in Sylvis inter lupos: maximo autem horrore & languo-

languore corporis ſe affici, antequam pili e-rumperent & forma mutaretur.

Hæc affirmanti credita ſunt: ſed cum ad explorandam rei veritatem diu captus in arce detineretur ac diligenter obſervaretur à cuſtodibus carceris, an aliquando efficeretur lupus, retinuit ſemper eãdem formam quam habuit. Is fuit exitus fabulæ. Unde conſtat, ea, quæ de ambiguis lupis narrantur, eſſe falſa, utpote quæ homines mente capti ſibi imaginantur: hæc Sabinus.

Sic & ſapiens Aben Eſra [g]: Audivi ego quendam fide dignum narrantem mihi, quod cum fuiſſet in Inſula Sardinia, viderit hominem quendam mente captum, à ſuis fugiſſe in agros & Sylvas, & cum cervis & feris vitam degiſſe, manibus & pedibus incedendo ut ipſæ. Poſtea dominator ejus loci venatum exiens, cœpit hominem iſtum cum cervis. Domum reductus à ſuis agnitus fuit: at ipſe vocem humanam, cibum, potum, veſtes averſans, beſtiarum convictum quæſivit, & tandem rurſus ad feras agreſtes refugit.

Hiſtoriæ adductæ declarant, utrum ea metamorphoſis ſemper revera fiat an verò nõnunquam imaginativè. Ad hunc modum ludunt inter ſe diaboli, de hominum pernicie. Quare Wierus [h] cenſuit eſſe mera ſomnia & phantaſmata, quoniam dæmones naturam non creant, ſed tale aliquid facere poſſunt, ut

videan-

videantur esse quod non sunt. Id etiam D. Augustinus [i] voluit, his verbis: Non itaq; solum animum, sed nec corpus quidem ulla ratione crediderim dæmonum arte vel potestate in membra, vel lineamēta bestialia veraciter posse converti: sed phantasticum hominis (quod etiam cogitando, sive etiam somniando per rerum innumerabilium genera variatur, & quum corpus non sit, corporum tamen similes mira celeritate formas capit, sopitis aut oppressis corporeis hominis sensibus) ad aliorum sensum, nescio quo ineffabili modo figura corporea produci posse, ita ut corpora ipsa hominum alicubi jaceant, viventia quidem, sed multo gravius atque vehementius quam somno suis sensibus obseratis. Phantasticum autem illud veluti corporatum, in alicujus animalis effigie appareat, sensibus alienis, talisque etiam sibi homo esse videatur, sicut talis sibi videri posset in somnis, & portare onera: quæ onera si vera sunt corpora, portantur à dæmonibus, ut illudatur hominibus, partim vera onerum corpora, partim jumentorum falsa cernentibus. Hæc D. Augustinus comprobat historiis sequentibus.

Quidam nomine Præstantius, patri suo contigisse indicabat, ut venenum illud per caseum in domo sua sumeret, & jaceret in lecto suo quasi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari: Post aliquot autem dies eum velut evigilasse dicebat, & quasi somnia

narrasse

narrasse, quæ passus est: caballum se scilicet factum, annonam inter alia jumenta bajulasse militibus, quæ dicitur Retica, quoniam ad Retia deportabatur: quod ita ut narravit, factum fuisse compertum est, quę tamen ei somnia sua videbantur. Indicavit & alius, se domi suæ per noctem, antequã requiesceret, vidisse venientem ad se quendam Philosophum sibi notissimum, sibique exposuisse nonnulla Platonica, quæ antea rogatus exponere noluisset. Et quũ ab eodem Philosopho quæsitum fuisset, cur in domo ejus fecerit, quod in domo sua petenti negaverit? Non feci, inquit, sed me fecisse somniavi. Ac per hoc alteri per imaginem phantasticam exhibitum est vigilanti, quod alter vidit in somnis. Hæc ad nos non quibuscunque, qualibus credere putaremus indignum, sed eis referentib⁹ pervenerunt, quos nobis nõ existimaremus fuisse mentitos. Proinde quod homines dicuntur, mandatumq; est literis à diis, vel potius à dæmonibus Arcades in lupos solere converti, & quod carminibus Circe socios Ulyssis mutavit, secundum istum modum mihi videtur fieri potuisse, quem dixi, si tamen factum est. Diomedeas autem volucres, quandoquidem genus earum per successionẽ propaginis durare perhibetur, non mutatis hominibus factas, sed subtractis credo fuisse suppositas: sicut cerva pro Iphigenia, regis Agamemnonis filia. Neq; n. dęmonibus judicio Dei permissis, hujusmodi præstigiæ difficiles esse pos-

ſunt. Sed quia illa virgo poſtea viva reperta eſt, ſuppoſitam pro illa cervam eſſe facile cognitum eſt. Socii vero Diamedis, quia nuſquam ſubitò comparuerunt, & poſtea nullo loco apparuerunt, perdentibus eos ultoribus angelis malis: & pro eis aves occultè ex aliis locis, ubi eſt hoc genus avium, ad ea loca perductæ ſunt, ac repentæ ſuppoſitæ, ideò creduntur eſſe converſi. Quod a. Diomedis in templũ aquã roſtris afferunt, & aſpergunt, & q̃ blandiuntur Græcigenis, atq; alienigenas perſequuntur, mirandum non eſt fieri dæmonũ inſtinctu, quorum intereſt, id eſt, ad quos pſuadere ptinet, deum factum eſſe Diomedem, ad decipiendos homines, ut falſos Deos cum veri Dei injuria multos colant: & hominibus mortuis, qui nec quũ viverent, vere vixerunt, tẽplis, altaribus, ſacrificiis, ſacerdotibus (quæ omnia quũ recta ſunt, non niſi uni Deo vivo & vero debentur) inſerviant. Hactenus Auguſtin. Et Chryſoſtom. ait maleficam Circen brutis voluptatibus comites Ulyſſis ineſcaſſe, ut ſi fuiſſent porci: quibus ſane verbis quid aliud vult, quam corpus non fuiſſe mutatum, ſed rationem ſolum brutam fuiſſe redditam. Huic opinioni ſuffragatur D. Thomas [k] ſic & Decreta [l], pagano & infideli deteriorem eſſe indicant eum qui credit, poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius deteriuſvè tranſmutari, aut in aliam ſpeciem, vel ſimilitudinem transformari, quam ab ipſo omnium Creatore.

Etiam

Etiam ex posterioribus Martinus Delrius [m] Jesuita, asserit, hanc hominis in belluam degenerationem, & illusoriam & deceptivam esse, & cum natura pugnare: ostendit hoc auctoritatibus & rationibus. Auctoritatibus Decretalium & D. Augustini, contrarium, inquit, asserenti anathematis imminere pœnam, ex c. Episcopi 26. q. 5. quæ sententia etiam auctorite D. Augustini fulciatur: idem ratio persuadet. Rationes subjungit: nequit enim anima humana informare corpus belluinum, ut nec anima leonis corpus equinum, vel anima equi corpus humanum: quia quælibet forma substantialis, ut suum esse tribuat informando, requirit peculiares, sibiq; convenientes dispositiones, & organizationem corporis propriam: ideò anima definitur actus organici corporis. Unde fit ut nec ferina anima humanum corpus, nec humana ferinum queat informare. Non poterit itaque anima hominis in ferinum corpus migrare illud informatura. Multò minus poterit simul cum corpore anima immutari, quod videtur Horatius putasse, quando agit de sociis Ulyssis à Circe restitutis.

Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Vlyssei
Volente Circe membra: tunc mens & sonus
Relapsus, atq; notus in vultus honor.

Imò verò humanam mentem, hoc est, animæ humanæ partem præcipuam, non amiserant: immortalis est anima, nec à dæmone corrumpi potest, vel vulnerari. Semper ergo illusio hic intervenit illorum, qui se transfiguratos putant: sæpè illorum etiam, qui videre se putāt quod non vident. Prudenti & nolenti decipi distinguenda est ipsa transformatio ab effectibus eam concomitantibus. Ipsa transformatio delusoria est, multi tamen eam concomitantes effectus sunt verissimi, verbi gratia: strages hominibus vel pecoribus illatæ per dæmonem in corpore aëreo aut lupina tectos effigie, vel per ea non tectos, sed humana specie grassantes & efferatos: potest enim fieri, ut ex humorum vitio (quemadmodum superius ostendimus) & atræ bilis excessu, affectus quidam lupini & odium in greges atq; homines, desideriumque eos invadendi & lacerandi, vorandique mentem occupent. Unde & Medici λυκάωνα seu λυκανθρωπίαν inter morbos numerant, quam Arabes chatrab, Latini melancholiam vel insaniam lupinam nominant: ex simili vitio nonnulli se canes, leones vel alias bestias putant. Qui hujusmodi solo morbo laborant, hi magi non sunt, & licet ipsi se lupos putent, lupinamque sævitiam imitentur, aliis tamen, ut sunt homines videntur: talis sibi, non cæteris, videbatur pater Præstantii apud D. Augustinum: & alius quidam apud Thomam

Braban-

Brabantium ſive Cantipratenſem, & agricola ille Patavinus apud Fincelium [p], cujus hiſtoriam ſupra adduximus.

Sed quando aliis quoque lupi, canes, vel catti, vel aliæ beſtiæ videntur, ut mulier apud Palladium in vita Macarii Alex. videbatur equa, hoc magicum eſt, & à ſolo morbo nequit proficiſci. Vincentius [q] enim ſcribit, pudicam fœminam, in quam amore veſano exarſerat Ægyptius quidam, à malefico in equam verſam, & à D. Macario Ægyptio eremita reſtitutam. Huc pertinet quod idem Vincentius [r] refert & Gulielmus Malmesbunenſis monachus, in ſua hiſtoria, tempore Petri Damiani fuiſſe duas vetulas in via publica, qua Romam itur, quales Auguſtinus [s] appellat ſtabularias, id eſt, tranſeuntes ad hoſpitia pro mercede ſuſcipientes (nam ſtabulũ propriè hoſpitium venale, & publicum dicitur) quæ in uno commorantes tugurio, una quoque arte malefica imbutæ, hoſpitem quandoq; ſolum advenientem, in equum, vel ſuem, vel aſinum mutabant, & certo pretio mercatoribus divendebant. Quodam die Juvenem hiſtriconicis geſticulationibus victum exigentem, hoſpitio exceperunt, & in aſinum verterunt, multum eo lucrifacientes, qui geſtuum miraculo detineret transeuntes: nam ad anus mandatum nutumq; quocunq; modo movebatur: non enim illi intellectus perierat, ſed loquela. Ingentem inde quæſtum fecerunt vetulæ. Quo

cognito, vicinus carè aſinum redemit. Cautio tamen hæc à mulierculis adhibita eſt, ut cuſtodiretur ne in aquam deſcenderet. Servatus diu ab aqua, & tandem incautiorem nactus cuſtodem, in lacum proximum ſe conjecit: ibi ſe aliquandiu volutans, propriæ reſtituitur formæ. Cumq; ab eodem obvius ſciſcitaretur ejus cuſtos num aſinum vidiſſet? ille ſe eſſe reſpondit. Famulus ad herum retulit: herus ad Leonem VII. Pontificem. Convictæ anus idem fatentur. Dubitantem Papam, confirmavit Petrus Damianus, vir eruditiſſimus, prolato exemplo de Simone Mago, qui ſuam Fauſtiniano imaginem impreſſerat. Addit Bodinus, poſtquam diu in utramq; partem coram Papa fuiſſet diſputatum, tandem conſtitutum hoc fieri poſſe.

Verum idem Bodinus, cogitur illuſionem diaboli admittere: Sic enim ſcribit: Verumtamen fieri etiam interdum poteſt, ut Magus illuſione diaboli faciat, ut homo alius quam ſit, eſſe videatur: ut in S. Clementis hiſtoria legimus, per Simonem Magnum effectum eſſe ut Fauſtinianum amicorum nullus agnoſceret: item Neroni Imperatori dixiſſe, ut ſibi cervices juberet abſcindi, ſe enim tertio die reſurrecturum eſſe: quod cum Nero, ut videbatur, feciſſet, eum die tertio revertiſſe: Neronem vero miratum, ei ſtatuam Romæ poſuiſſe, cũ hac inſcriptione, Simoni Mago Deo. Neronem ex eo tempore in artes magicas incubuiſſe

cubuiſſe

cubuisse totum. Simon autem, Neronis oculos & totius cœtus sic fascinaverat, ut arietem Simonis loco decolarent. Simile est quod narrat Apuleius, de tribus hominibus, quos à se putabat occisos, cum tres hircinas pelles à Pamphila saga fascinatus confodisset. Sed momentanea est ista fascinatio: hæc ille.

Huc Wierus [t], & Luciani & Apuleii in asinum transmutati fabulam refert. Gulielmus Brabantinus, referentibus Wiero [u] & Foresto, literarum monumentis tradit, virum prudentem diaboli arte eò perductum fuisse, ut aliquibus anni temporibus non secus sciverit, quam se rapacem esse lupum, qui per loca sylvestria & specus oberraret, ac maximè pueros persequeretur, & cum sæpe velut amantem per nemora vagari inventum fuisse: qui tandem Dei gratia ad mentem rediit. Simile exemplũ præcedenti quoq; capite adduximus.

Nihil in Ægypto magis frequentari mercatores tradunt: & ipse Bellonius [x] scribit, in suburbio Cayri oppidi in Ægypto, histrionem à se visum fuisse, qui cum asino suo sermones conferebat & confabulabatur quam familiarissimè: asinum vero signis, gestibus & voce indicavisse, optime accipi à se quicquid dicebatur: si berus juberet asinum, pulcherrimam de cœtu fœminam deligere: contemplatum eum in omnes partes ad unam tandem solitum, cui gratularetur, certo judicio accedere. Si herus ediceret hordeum asino afferri, tum eũ aliter

quam soleant asini exultasse & alia id genus innumera: quibus copiosè enarratis, subdit Bellonius, amplius etiam dicturus essem, sed metuo ut eis habeatur fides, quemadmodum nec ego credidissem nisi meis oculis spectante universo Cayri populo percepissem. Sed ad rem redeamus.

Solet diabolus diversimodè decipere: nam solet aliquando, ait Delrius,[y] aliud corpus substituere, & illius absentibus, & alicubi in loco abdito soporatis, ipse assumpto lupi corpore, vel ex aëre formato & sibi circumdato ista gerit, quæ putant homines ab illo misero absente & dormiente patrata, quod stratagema à Sancto quodam viro cunctis manifestatum narrat Guilhelmus Parisiensis.

Et hoc Bodinus[aa] concedit, inquiens: quod autem ajunt quidam humanum corpus à Satana soporari, phantasiamq; abripi, eoq; illius mutationem persuaderi (quam in sententiam propterea veniant, quod ii quorum brutum corpus fuit vulneratum, postquam restituti sunt, se vulneratos esse humano corpore compererint) & hoc interdum fieri, & illud potest: potest etiam Satanas eodem momento vulnus humano corpori inflixisse: hæc Bodinus.

Aliquando verò hominibus ipsis ferarum exuvias hujusmodi veras aptissimas circumdat: quod fit, quando illis dat lupinam pellem in trunco quopiam cavæ arboris occulendam, ut ex quorundam confessionibus constat. Ali-

quando

quando deniq; ex pacto magis aëream circumdat effigiem belluæ, & membra membris, quo ad patitur similitudo, circumponens, caput capiti, os ori, ventrem ventri, pedem pedi, brachia brachiis accommodat: hoc solet contingere, quando ad hoc inunctionibus certis (ut Dolani illi Lycanthropi, de quibus Acta judiciaria sunt edita) vel solis verbis conceptis utuntur, ut ille apud Ducem Russiæ à canibus laceratus, & in Bulgaria quidem Bajanus, de quo ante, & tunc, ut in præcedenti casu, relinquunt vestigia lupi terræ impressa. Hoc a. ultimo casu, nihil mirum est, si postmodum veræ inveniantur saucii illis membris humanis, quæ in ferino corpore ictum exceperant: nam leviter cessit circumjectus aër, & vulnus vero corpori inhæsit. At quando verum corpus abfuit, tunc diabolus in absentium corpore eam partem consauciat, quam scit in ferino corpore sauciatam fuisse. Subjicit Delrius historiam.

Annus decimus (nunc 24. agitur, cum Bebburgi, oppidulum est Ubiorum, supplicio affectus fuit quidam Stumfius Petrus, eò quod cum dæmone succuba plus quatuor lustris consuescerat, ab hac dotatus fuit lata quadã zona, qua cum cingebatur, & sibi, & aliis in lupũ verti videbatur. Hoc schemate ter quinque pueros jugularat, eorumq; comederat cerebellum; duas nurus suas devorare conatus fuerat: propriam filiam & commatrem suam

uxorem habuerat loco: constant hæc omnia a-ctis judiciariis, & iconibus in æs incisis, palamque vænalibus.

Plura exempla capite præcedenti adduximus, & plura, qui volet legat Binsfeldium [bb], Remigium, [cc] Ioan. Ananiam, [dd] Petrum Thyræum [ee] & Fr. Claudium priorem [ff] qui ex eo dialogum suum congessit.

Sed quid dicemus ad Nebucadnezaris [gg] transmutationem, quam contrariæ sententiæ propugnatores adducunt? Bodinus enim & alii nonnulli, regem hunc mutatum esse in bestiam, adeoq; humanam figuram revera ei ademptam fuisse, volunt.

Equidem constat Babyloniorum hunc regem in deserta ab hominũ consuetudine pulsum, furore percitum (sive per iram, sive per dolorem, ob acceptam ignominiam, quod regia dignitate esset orbatus: quemadmodum Ericus Sveciæ rex in furorem actus est per iram & dolorem, quod regno esset dejectus) fœnum more bovis comedisse figura vitiata, quatenus capilli ejus in Aquilarum plumarum similitudinem, & ungues quasi avium rapacium excrevere: Sicq; mente turbata, toto septennio exagitatum fuisse.

Sanè DEUS pro sua omnipotentia, miraculum hoc in rege isto impio facere, & humanam ejus naturam in bruti animalis essentiam mutare potuisset: & si factum foret, in divina virtute factum fuisset: nec potest exemplum

ho

hoc pro dæmoniacis conversionibus momentum habere.

Cedrenus putat ipsum parte superiore bovi, inferiore leoni similem factum: illa propter intemperantiam voluptatum: hac propter iracundiam & tyrannidem. Quæ sanè opinio fabulosa mihi videtur. Et D. Hieronymo [hh] Nabuchodonosor rex Babylonius subito Dei judicio mentis expers factus, in bestiam mutatus est, ita quidem ut fœnum comederet per sylvas & cāpos circumvagans. Elapso septennio Deum recognoscens, mentem sanam recepit, & regnum quod perdiderat. Verū hanc D. Hieronymi sententiam, sic explicari posse censeo, nempe quoad conversationem & mores beluinos, non autem quoad totam externam figurā corporis humani. Moveor, quia pleriq; Patres negant ipsum bovis formam, sive bovini corporis effigiem induisse, sed mente duntaxat abalienatum fuisse, ut se bovem crederet: ut plenius Michael Medina [ii] & Benedictus Pererius. [kk] Nam ut Bullingerus [ll]: tenendum est regem corporis sui substantia non fuisse mutatum in bestiam, sed substantia & forma rex homo mansit: mens vero ejus humana, qualitasq; substantiæ atq; formæ in corpore mutata fuit. Nam principio quidem ei mens erepta est, vel ratio humana, indeq; opinio, qua se bestiam esse putavit. Mania enim homines reddit tales, ut se omnino existiment esse quod non sunt, ut reges, vel monarchas,

vel

vel equos, vel alias quoq; formas sibi affingant, quas non habent. Deinde verò inclementia cœli reddidit corpus regis plane squalidum: cutis enim hispida facta & pilis ferarum instar integebatur, atq; obducebatur, ungues deniq; indurescebant & adunci fiebant, ut forma propè accederet ad feram belluam. Et hunc sensum petimus ex iis quæ sequuntur apud Prophetam, in quibus dicitur, quod mens ei sit reddita unà cum forma detersis nimirum fœditatibus, quæ formam mutaverant, ut humana vix agnosceretur: hæc ille.

Rabbini his consentiunt: etenim R. Saadias scribit: ne dicas eum factum fuisse asinum, aut onagrum, sed mente aversus fuit & obbrutuit instar bestiæ, & ex humore, sudore & excrementis creverũt pili ejus, sicut pennæ aquilarũ, & ungues ejus instar Gryphi & Haliæeti, qui rapiunt & dilacerant unguibus suis. Sapiens Aben Esra ibidem, in hunc sensum disertè notat: ne ascendat in cor tuum, quasi Nebuchadnezar factus fuerit bestia, mas aut fœmina, quia nihil amplius scriptum est, quam eum habitare debere cum bestiis, & comedere herbam sicut ipsæ. Sensus tantummodo est, recessuram mentem ejus, nempe animæ rationalis, qua ablata, factum est cor ejus, ut cor bestiæ. Ratio hujus est, quod postea [mm] dixit: oculos meos ad cœlos elevavi & rediit mens mea in me: hæc Aben Esra.

Hic

Hic ergo obſervemus æquitatem judicii divini, ut qua menſura menſi fuerimus, eadem quoq; nobis metietur Dominus: multum exaltatus erat, multum humiliatur: multa dona à Deo acceperat, multa adimuntur: multos homines exules fecerat, ejicitur & ipſe ab hominibus: delicatos cibos habuerat, nunc beſtiis compaſcuus fit: induebatur purpura, nunc horrido pilo totus obtegitur: balſamo & ſuccis pretioſiſſimis ungebatur, nunc imbribus & rore cœli abluitur, beſtiarum ſocius factus, menteq́; mutata. Hæc ergo quæ de Lycanthropia (ſive vera ſit, ſive phantaſtica) dicta ſunt, conſiderantes, exſuſcitemus nos ad ardentius & vigilantius ſtudium cavendi inſidias Diaboli, & ad precandum ardentius, ut filius Dei, qui miſſus eſt, ut deſtruat opera Diaboli, regat, & ſervet nos, nec ſinat nos ab ipſo avelli, & in Diaboli poteſtatem redigi.

[a] *In Melpom. l. 4. p 296.* [b] *lib. 6.* [c] *lib. 8 c. 22. Auguſt. l. 8. civit. Dei. cap. 16. & Varrone* [d], *vide Pauſaniam init. l. 9.* [e] *de divinati lib. de* θεομαντεῖα. [f] *l 7. interp. fab. Ovidii & Ph. Camer. op ſucciſ. c. 32.* [g] *in hiſt Nebuchonod* [h] *3. de præſtig. 20.* [i] *l. 18 civit. Dei cap. 18. & lib. de ſpir. & lit. c. 28. ſi ipſe author.* [k] *quæſt. de mirac.* [l] *2. par. 20. q 5. Epiſc.* [m] *com. in Seneca Agamem. & diſq. mag. lib 2. q. 18.* [n] *in epode.* [o] *in lib Apum.* [p] *l. 2. de mirac.* [p] *l. 18. hiſt.* [r] *ſpec. nat. l. 3. c. 109. Fulgent. l. 8 c 11. & Bodinus l. 2. dæmon. c. 6.* [s] *l. 18. civit. Dei cap. 18.* [t] *l. 3. c. 20.* [v] *l 3. cap. 21.* [x] *in ſuis obſervat. Gallicis* [y] *lib. 2 diſq. mag. q. 18.* [z] *d. p. ult. cap. 13.* [aa] *dæmom. lib. . c. 6.* [bb] *de confeſs. malefic conc. 3.* [cc] *in dæmonotria l. 2. cap. 5.* [dd] *nat. dæmon. l 4. f. 180.* [ee] *de apparit. ſpirit. l. 2. à cap. 15.*

cap. 15 usq; ad 24. [ff] *lib. de Lycanthrop.* [gg] *Daniel. 4. v. 30.* [hh] *in explic. Daniel.* [ii] *l. 1. de recta in Deum fide c. 7.* [kk] *l. 5. in Daniel.* [ll] *in Daniel. homil. 22.* [mm] *Daniel. 4. v. 29.*

CAPUT XI.

Hyænam non esse Crocutam, & hujus historia.

CUm ostensum fuerit Hyænam animal fabulosum non esse, ut Marcellus Virgilius [a] suspicabatur: nec etiam Lycanthropon, ut Bodinus [b] asseruit: nunc paucis, nec Crocutam esse probabimus. Etenim Porphyrius [c] ab Indis Hyænam, Crocutam vocari asserit: sed Crocutam ab Hyæna diversam esse auctores tradunt, ut videre est apud Ælianum, Diodorum Siculum, Plinium, Solinum & alios.

Dicitur hoc animal, κροκόττα, Hesychio, Varino, Arriano & Straboni: At Æliano [d] κορο-κόττα: Plinio & Solino, Crocuta, aliis Crocura: Alberto, cirocrothes ineptissimè, ut & aliis cirotrochea.

Est autem Crocuta, animal quadrupes Æthiopicum, Hesichio & Varrino: [e] figura quodammodo ex cane & vulpe constans, colore leænæ permixtæ cum Tigri, Xiphilino [f] Dionis Nicæi abbreviatore, qui Romæ vidit, ut infra monebimus. Acies ei, auctore Plinio, [g] perpetua in utraque parte oris, nullis gingivis, dente continuo, qui ne contrario occursu hebete-

betetur, capſarum modo includitur: vel clarius, ut Solinus [i] qui ad oculorum aciem retulit, ea quæ Plinius de dentibus tantum accepiſſe videtur, nulla oculorum mentione facta: nunquam, ait, connivet aciem orbium, ſed in obtutum ſine nictatione contendit: in ore gingiva nulla, dens unus atque perpetuus, qui, ut nunquam retundatur, naturaliter capſularum modo clauditur. Naſcitur verò Crocuta, ex quorundã ſententia ex cane lupoq́; in Æthiopia, quod Strabo, Diodorus Siculus & Plinius voluere: alii vero, ex coitu Hyenæ cum Leæna Æthiopica naſci, ut Plinius & Solinus, ſtatuũt. Sic n. Strabo [k] ex Artemidori ſententia, κρoκὅτlας δὲ ἐςὶ μίγμα λύκȣ καὶ κυνὸς: vel ut interpres: Crocutus quoq; ex cane lupoq́; hybrida eſt. At Diodorus Siculus, quos Æthiopes, Crocottas appellant, mixta ſunt canis lupiq́; natura, ſed ambobus deteriores, dentibus ita validis, ut oſſa omnia facile conterant & digerant comeſa. Vel ut Plinius [l], Æthiopia generat Crocutas velut ex cane lupoq́; conceptas, omnia dentibus frangẽtes, protinusq́; devorata conficientes ventre. Et Agatharchides inquit, qui in Æthiopia vocatùr Crocottas, tanquã ex lupo & cane compoſitũ animal, hoc nomen accepit: utroq; tamẽ ſævius eſt, & multo gravius facie ac ſummis pedibus: robore admirandus, dentium vi præcipua & ventris: facile n. omnium oſſium genus frangit, comminuit, devorat, & incredibili coctione conſumit.

At

At ex Hyænæ cum Leæna coitu nasci quoq; Plinius [m] voluit: Hyænæ, scribit, coitu Leæna Æthiopica parit Crocutam, similiter voces imitantem hominum pecudumque. Et licet Plinius velit voces hominum pecudumq; imitari, Solinus verò [i] hominum solum dixerit: ipse verò Diod. Siculus, hoc animal, inquit, scribunt quidam vocē hominis imitari, quod nobis procul à vero videtur. Et Solinus [i] vult in Æthiopiæ parte Hyænam coire cum Leæna, unde nascatur monstrum cui Crocutæ nomen est. Quare apud Plinium loco hoc posteriore, [m] Leocrocutam alii legere malunt, cum ex vocis compositione Leænam, matrem præferente: cum hoc argumento quod apud Plinium priori loco legatur, Leocrocutam humanas voces imitari tradunt. Verum cum Plinius [l] à Crocuta, Leocrocutam distinxerit, quem & Solinus [n] imitatus, Indicum animal dicens, in medio relinquimus: nisi lubeat cum Gesnero [o] sentire, inquientis: ut Pantherarum genus duplex est, ita & Hyænarum videtur, genus unum in Syria esse, minus & innocentius: alterum verò majus & perniciosius apud Indos & Æthiopes, quod illorum lingua Crocuta nominetur, & ab imperitis cum Leocrocuta, cui acies dentium perpetua est, confundatur, eo quod similiter homini insidietur, & hanc Indicam Æthiopicamuè Hyænam cognominare licebit.

Etenim locus ubi reperitur Crocuta, Æthio-

piam

piam esse ex supra adductis constat: & ut Arrianus [p] post Barygazam continens ad austrum pertingens Dachinabades vocatur: quæ supra hanc est mediterranea regio ad orientem, montes magnos continet & omnigena ferarũ genera, ac inter alia κροκόττας. At Xiphelinus [f] Indicum esse animal scribit, quod Romã fuerit perductũ: agens n. de Plautillæ Plautiani filiæ & Antonii filii Severi Imper. nuptiis, hæc habet: edita sunt tum varia spectacula propter reditum Severi & decennium principatus ejus, ac victorias quas reportaverat, in quibus spectaculis apri sexaginta Plautiani invicẽ certaverunt: cæsæque sunt aliæ permultæ bestiæ atque imprimis elephas & crocuta: id animal est Indicum, & tum primum quod sciam Romam advectum est: hæc ille. Ex his quoque colligere est, diversum esse ab hyæna animal, cum & hyæna Romæ fuerit visa tempore Adriani Imperatoris, ut capite septimo ostendimus.

Verum etiam Ælianus [a] ab hyæña distinguens, crocutæ naturam his verbis explicat; Maligna sanè animalia sunt hyæna & quam κορoκότταν nominant: mox: cæterum Corocottæ malignitatem quam audivi, nũc dicam; In sylvis abscondita secantium ligna & operariorum sermones audit, & nomina quibus se invicem appellant, addiscit: tum ea imitatur, & eloquitur tanquã humana voce (nisi fabulosum sit quod fertur) appellatque nomina-

tim aliquem: accedit ille. Crocuta verò recedit, & denuò vocat: sequitur ille vocem & appropinquat: abductum tandem à sociis ac solitarium rapit ac devorat fera: hactenus Ælianus. Ex eoq; quem voce pellexit sibi instruit & conficit cibum.

Quod verò Volaterranus [q], qui canes Cyrenaicos ex lupis & canibus Crocutas nominari, in Æthiopia Authore Strabone nasci, è Simiarum genere & Mantichoram & Crocutam, Plinium testem citans, quod hominum gestus & sermones imitentur, fallitur: humanam vocem imitari apud Plinium quidem legitur: at gestus humanos imitari, & simiarũ generis esse nusquam legimus: & ut rectè Gesnerus [o], non, siquid imitatur, protinus simia est: Simia quidem gestus hominis imitatur, vocem non itẽ: & si maximè illam imitaretur, non tamen hoc satis foret ad probandum ejusdem generis animal esse, quod vocem similiter exprimeret, cum aves etiam multæ vocem humanam imitentur. Ex hac Crocutæ historia, patet hyænam & Crocutam, animal idem non esse.

[a] *lib. 2. c. c. 69 notis in Dioscor.* [b] *theat. l. 3 p. 348.* [c] *com.* περὶ ἀποχῆς τῶν ἐμψύχων. [d] *lib. 7. an. cap. 22.* [e] *Camers in lexico* [f] *in vita Severi. Imper. Roman* [g] *l. 8. cap. 30. eadem Wottonus de differ. anim. l. 5. cap. 79.* [h]. *hæc & Calepin. ex Plinio.* [i] *in poly histor. cap. 40.* [k] *l. 16. Geograph. p. 902.* [l] *lib. 8. cap. 21. eadem habet Wottonus l. cap.* [m] *lib. 8 cap. 30 idem Wottonus l. cap.* [n] *cap. 65.* [o] *lib. 1. de quadrup. cap. de hyæna tit. 1* [p] *in Periplo rubri maris.* [q] *lib. 15. Philolog.*

Philolog. titul. de canibus pag. 590. eadem ferè Gillius habet.

CAP. XII.

Hyænam non esse Civettam: hujusque historia.

SUperest ut ostendamus Civettam non esse Hyænam, ut sibi Bellonius [a] persuasit, volens Civettã veteribus probè fuisse cognitam & hyænam ab ipsis nuncupatam esse: hinc Scaliger [b]; hyænam ridiculè Catum Zibethicum quidam existimarunt: & Busbequius [c], fallitur Bellonius, qui hyænam putat, quem cattum sive felem Zibettum vocant. Quare Alexandro Benedicto [d], non videtur animal hoc antiquis notum fuisse. Sed de nomine primum.

Dicitur animal hoc Ruellio [e] monente, nonnullis è recentioribus Græcis Zapetion, quod vulgus hodie Sivettam nominent: ejus verò recrementum, addit, Zibettam recentiores Græcos peregrino sermone nominare. Et Hermolaus Barbarus [f] dubitat, an D. Hieronym. [g] dum peregrini muris pelliculæ odoratæ meminit, illud animal intellexerit, ex quo Zibettum, sive, ut recentiores Græci vocant Zapeiton excipitur. Verum communiter Zibethum, ut Benedicto: Zebettũ, Cardano Ca-

tus, Zibetæ, Amato: Catus Zibethicus, Scaligero: Feles Zibethi, Gesnero: dicitur. At Bellonio Civetta, quod nomen ex Arabibus au-ctoribus mutuatum vult, relicto veteri scilicet hyænæ: Sibeta Bodino [h]: & ut Cronenburgius [i] Zibettum, catoblepum quidam putant. Authori descriptionis auriferi regni Guineæ Moschi vel Zibethiferi Cati: ipsorum lingua ubi sponte reperiuntur, Æthiopes verò Kamkan & Lustani, Kato Dagalia, vocant: & Linscottus, Algallias seu Zibethos nuncupare asserit. Sic & odoramentum elicitum Zibethum nominatur: Amatus verò [l] Zibettum sive Algaliam nominat. Cavendum tamen ne quod apud Serapionem [m] Zibeta sive Algalia dicitur, cum hoc de quo agimus confundatur.

Ex quo verò genere animalis sit ambigitur: aliis ad hyænam, aliis ad pantheram, aliis ad felem referentibus, vel felis sive taxi similitudinem tribuentibus: vel etiam Vulpis: aliis, cum Moschum ferente animali confundentibus: etenim Bellonius, ut attigimus, hyænam voluit, de qua auctores verba fecerint tãquam de fero animali Africano, quod illi suspicionem movet, Civettam eo tempore in caveis minimè fuisse observatam addens: ipsos nunquam observasse hyænam adeò odoratum excrementum reddere: qui tamen meminerint generis cujusdam Pantheræ odoriferæ. Et Petro Gillio, Panthera, vel Pantheræ genus Gesnero monente [n], videbatur: fortassis ideò,

quo-

quoniam apud veteres inter animalia solas Pantheras odoratas esse legitur: & hodie pauca præter Zibethi & Moschi animalia odorata reperiãtur: at quod Moschum ferat capreolum esse. Sic & Bodinus [h] voluit, veteres hanc Pantheram minorem, seu Pardalin dixisse: quare quod veteres Pardalin tradant odoris suavitate cæteras bestias allicere ac vorare, de Sibethis interpretandum esse. Theophrastus [*] equidem, ullum animal suaviter olere negat, ac Pantheræ odorem gratum quidem cæteris animantibus esse scribit, nõ tamen homini: unde colligitur Theophrastum Civettam nec vidisse, nec recrementum illius olfactu percepisse. Quis namque homini dixisset feram illam odoris suavissimi illecebra, bestias venari, atque isto modo illectas necare, nisi homo ipse sensu percepisset suaviter olere. Sed hodie & civetta de qua agimus & quæ Moschum fert Caprea quædam in Africa interiore atque India, quam Moschum vocant. Nam etsi Renodæus [q] dicat, tria solum perhiberi animalia quæ gravem odorem spirent, Pantheram, Gazelllam sive capreolum moschi & Felem sive cattum Zibethi, attamen & porcellis minoribus ad nervum opticum quid glãdulæ simile, quod gratissimum Moschi odorem planè resipit: Sic Polypus minor, & Anas Indica crista rubens odorem moschi referunt. Interdum etiam, Ruellio [r] monente, & feles sylvestres (imò Martes) & mures, moschi o-

dore recrementum reddunt, ut sæpè in diuritis agrorum ædificiis videre sit, quod odoratis fruticum cibis quibus aluntur, acceptum ferēdum sit. Idem de lacertis magnis, Cardanus [q] refert: & Scaliger [r], de cercopithecorum genere quod cauda introrsum curvata pro manu in appensione utitur, qui nihilo insuavius, quā quodvis Moschum fragrat.

Verum C vetta cum Panthera corporis forma non convenit: præter pellem maculatam, sed diverso modo, & ūgues acutos, qui vaginis conditur. Quare in felium genere haberi scribit Alexander Benedictus: [d] idemq; [e] cati magnitudine asserit: & Cardano [q], feli persimile & Ruellio [o], & Mathiolo [k], feli, qui veteribus ædificiorum ruinis oberrat, non absimile: sed feli majus, Cardano: feli similimum, sed aliquanto altior & grandior, Bodino [h]: Amato [l] vero, duplo cato domestico majus. Verum lingua nō est aspera ut ceteris felibus Benedicto [d]: sed levius est, Cajo, hic n. fele quovis majus & Taxo paulominus asserit: & Benedictus [e] vult esse animali meli sive Taxo fere simile, sed pilo duriore & etiam odorato: & Bellonio [a], corpore est compacto ut Taxus, at majore. Sic Gesnerus [n] ex relatu scribit vulpem ferè magnitudine excedere: imo sæpè excedit, Renodæo [p]. At author historiæ regni Guineæ [k], forma, scribit ad vulpeculam proximè accedere, excepta cauda, quæ felem vel catum esse demonstret. Nunc descriptionem subnectamus.

Est

Eſt ergo Civetta animal feli vel taxo perſimile, illo tamen majus, totum maſculorum: per univerſum corpus pūctis pardatis inſtar interſtinctum: cui color ferè lupinus eſt, maculis nigris paſſim interceptus & per ſummum dorſum obſcuro fulvo colore mixtus: vel ut Bellonius, corpus habet maculis nigris aſperſum, cum alias ejus color albicet pilo aſperiore: qui, eidem, in cervice & per dorſi ſpinam nigri ſunt, quos cum indignatur ſurrigit, non minus quā ſus, ſuos: & cauda, quæ oblōga, ſuperius nigra, infima verò parte albis maculis aſperſa: vel ut Cajus, cauda illi ex dimidio priori maculata, ex poſteriori nigra ex toto eſt. Latera verſus ventrem albicant, ita ut color albus eò ſincerior ſit, quo ventri imo propior. Facies acuta eſt, ut taxi, aut martis.

Oculis eſt ſplendentibus, ſubrubentibus, Bellonio: noctu lucētibus, Benedicto: ſub quibus maculæ duæ nigræ, Bellonio: at Cajo, oculo cæruleo & cœleſti, & paulò ſupra oculum duæ ſetæ albæ in cute nigra.

Aure brevi, obtuſa & orbiculari, intus pallida, foris nigra, niſi in marginibus ubi palleſcit. Cajo & Scaligero, ejus aures orbiculares ſunt, ad Taxi aurium formam accedentes, & ut Cajus, paulò infra ſupraque aurem lineæ tres nigræ oriuntur, quarum prima, recta deſcendit ad guttur: Secunda, obliquê defertur ad mediam colli longitudinem: tertia, obliquê

item ad armum ferè pertinet: paulò infrà id loci, contrario ductu, aliæ lineæ exorsæ semicirculari penè modo ascendunt ad spinam per armum, idque per armi tantum regionem. Nam cæterum corpus macularum lineas abruptas aut continuas, per corporis longitudinem dispositas, aut productas habet. Etenim quæ per spinam tenditur una, longa est & continua ab armis incipiens; secunda una item, sed abrupta, & tertia. Quarta & quæ deinceps sunt, maculæ discretæ sunt, sed ita ut in longitudinem porrigatur earum positio. Maculæ penitus descendunt, non per summa tantum incumbunt: hæc Cajus.

Nasus illi niger est; maxillæ superioris pars ima pallescit, media nigrescit: inde ad verticem melino colore est. Inferior maxilla nigra est tota: setæ in labro superiori albæ sunt in pallida cute. Guttur nigrescit; idem.

Os longum ut Meli animali, Cardano; vel ut Bellonius, os magis mucronatum quam felis, sed barbæ pilos illi similes habet.

Dentibus armatum est, & ut Kentmannus, instar canis: quare ut Cajus, dente magis quam ungue timendum. Hinc colligas, ut cætera prætercam, non posse idem dici cum Hyæna: siquidem Julius Capitolinus in vita Gordonii III. asserat, hyænam dentium solidam ac perpetuam seriem habere, quod in nostra civetta (ut etiam Camerarius notavit) non observatur.

Lingua

Lingua est, uti dictum, non aspera ut in felibus, sed lævi.

Meatus sub cauda est, Cajo monente, ut cæteris animalibus, per quem alvi excrementum egerit: paulò inferius civettæ receptaculũ est: pari post spacio, pudendum masculinum est in corpore abditum.

Pedes & crura nigra, pilo nigro, ut in Ichnemone, obsita, Bellonio: pedes magis quam feli explanati: ungue item nigro, nec in pede abdito, nec ita adunco, ut feli, & pilus per faciem, tibiam atque pedem mollis est & sessilis, per reliquum corpus, profundus, rigidus & erectus Cajo.

Totum verò animal, ut idem notavit, longum est à capite ad caudam pedem unum, palmos tres & digitum unum Romanum: crassum, sub ventre maximè, qua maximum est, pedem unum palmos duos & digitos tres Romanos: At animal quod Kentmannus vidit, ulnam communem longum erat. Et ut alius ad Gesnerum, longitudine à fronte usque ad initium caudæ brachium integrum hominis equat: crurum altitudo usque ad pedes trientem brachii. Iratum, ait Cajus, vocem irati canis R. literam geminantis edit, aliter affectum, felis, cum adhuc juvenis est, sed submissam.

Ex dictis colligere est, nec hyænã, nec pantheram, nec felem, nec taxum, nec vulpem, sed ...i generis, quod cum prædictis tamen communia quædam habet, esse.

Nūc inquiram⁹ ubi inveniant & an circurent. Joh. Leoni Africano, Zibethi feles naturæ sylvaticę sunt atq; in Æthiopię sylvis reperiuntur at Lud. Romano in Pegu urbe Indiæ inveniūt: feles q unguentū illud fragrātissimū gignūt q vulgo Zibel. dicat. Alibi etiā has feles reperiri scribit circa Tarnas. urbē Indię & regē Joghę peregrinantē per indiā religionis causa, inter animalia Zibellos (catos Zibethi) secū ducere. Jo. Cajus ex Afr. adductū vidit: ut & Bod.[b]: Matt. Venetiis ex Syria delatos cōspexit. Hisp. mittere vult Card.[q] At Scal.[u] Indica, nō Hisp: bestia est, sed Hisp. & ab Alex. advectos Romæ apud Cardinal. observavit: cui Cardan. resp. *ex Hispania in Italiā advectos esse, sed tamē nō negasse aliūde advehi*. Et Linsc. *de opulētia regni Chinæ agēs*,[y] China, inquit, *feles quoq, nutrit Zibethū, Algalliā sive ambaru ferētes: & alibi: Algallia sive Zibethū plurimū in India reperitur, in Bengala scil. qui etiā in nostras regiones (scil. Belg.) & in Hisp. vivi deferūtur*. Sic & autor descriptionis Guineæ[k] capiūtur potissimū ab Æthiop. in sylvis cū adhuc ętate florēt. Animal hoc licet valde ferū sit, ita ut Card.[q] nūquam mitescat: & Bened.[d] marē vix māsuescere scribat: marē n. & fœminā agnoscit, sic Cardan. qui vivētia vidit. attamē Indicum etsi animal, núc apud Europæos valde frequens & cicuratum. Civettam cicuratam vidit Venetiis Matth. (& ego quoq; an. 1578) Amatus ait, novisse se Zibetæ catos tū in Lusitan. tū etiā in Flandr. Venetiisq; ubi domini questu nō cōtēnendo ꝓlificēt, q nō aliunde quā ex Lusitanor. cōmertio

habeant. Et ut Renod. *p quotidie Lutetiæ in multorũ ædib. visitur & cõtrectatur: (& mihi Lutetiæ an. 1579. cõspecta) Quare* Scal. [r] Card. *reprehẽdens, ita habet: neq; verũ est, quod ais, nullo ũquã tẽpore mitescere: tres* [a a] *Romæ vidimus apud Cardinal. Galeottũ: unum Mantuæ* & mox: *tantũ abest ut essẽt implacabiles, ut eorũ unũ humeris suis gestaret Nicol. ab Ancisa.* Et Bel. [a] Clusio vertẽte, rarũ profectò cicurari posse animal adeò ferũ & indomitũ: vidi tamẽ apud eũ, qui Alexand. Florent. consulẽ agebat, qui Civettã adeò cicurẽ habuit, ut cũ hominib. colludẽs, illis nasum, aures & labia sine noxa morsu prehenderet. Et Zibethũ animal, quod Cajus in Anglia vidit, mansuetũ & tractabile fuit sic referẽte Kentman. Jo. Fri. Sax. Elect. an. 1545. habuit 70. taleris emptũ: quẽ verò Cajus in Ang. vidit, venditus lib. 8. Anglicis, hoc est coronatis Gallicis 24. aut florenis Rhenens. 48. Ludov. verò Roman. feles 3. aut 4. singulo aureo venire scripsit. Qua ratione cicurent, & quo cibo nutriantur, subjiciamus. Mercatores, Leo. Afr. auctore, catulos saltẽ cõparãt, quos lactè, furfure & carne nutrientes, in caveis alunt: & Bel. refert quã Alexandr. vidit. ab ineũte ætate, humano lacte educatum fuisse: & Bod. *mercatores ab Afr. in Europã advehũt, ac mãsuetariis tradũt, qui illas pullis ac delicatiorib. cibis alũt.* Quare ut Bened. *carnib. dũtaxat vescitur crudis & in sylvis mures sectatur & Belnio agilis est & carnib. vescitur.* Sic Kentman. *cibi avidissimũ ac vorax est:* cõsumebat n. quotidie ova elixa dura num. quindecim singula decorticatã singulis bucceis: aut carnis libras duas

quam olim. Et auctor descriptionis Guineæ[k]: non facilè educantur & nutriuntur, præterquam enim quod ad mordendum semper propensi sint, meris etiam tantum carnibus vescuntur, gallinas nimirum, columbas, & alias delicatiores carnes expetentes, cibumq; planè respuentes alium. Nutriuntur autem multa copia à Lusitanis, quia non exiguum ab ipsis commodum percipiunt, ex Agaly nempe vel moscho, quem egregie purgatum, & vitris probè obligatis inclusum Lysabonam ttansmittunt, magnoq; pretio divendunt.

Sed ubi colligitur unctuositas illa? & quidnam est semen ne, an lentor excrementitius in certis vesicis contentus, an sordes corporis, vel totius, vel circa pudenda? Alii circa pudenda sudoris instar abstergi, alii ex naturalibus emitti, alii certis vesiculis includi voluere.

Etenim Amatus inter inguina testiculosq; concrescere vult: & Mathiolo[f]: gignitur in exteriori testiculorum utriculo ejus animalis, quod Catum vocant: & est tanquam sudor inter hujusce animalis testiculos concrescens. At Cardanus[q] censuit in hujus tam masculi, quam fœminæ genitalibus folliculum genitum, è quo semen colligatur: & Gesnerus[n] refert sibi narratum, hoc animal certo anni tempore incalescere & seipsum corrumpere, sive inire, atq; ita liquorem illum, ceu genitale excrementum emittere. Ruellio, è genitalibus locis emittitur: mox: è cujus natura sordes emanat

emanat odoratissima: & Alexandro Benedicto [s] humor est excrementitius ex naturalibus: & Cronenburgio [t], excremẽtitius genitalium humor.

Sed per quem locum effluit? Bellonius inquit, cum autem alium præter muliebrem naturam meatum habeat ex quo civetta emanat, plurimi hyænæ Historiam legentes, existimarunt illum esse Taxum, qui veteribus & Aristoteli Trochus dictus est. Et Bodino, singulare sub cauda orificium habet podici proximum, unde pretiosissimum suavissimi odoris colligitur recrementum. Benedictus verò voluit in vesicis colligi: ex vesicis, inquit [d], duabus colligitur, mari intra genitale membrum & testes, fœminæ intra genitale & alvum, excrementitius quidam lentor, primò butyri colore, mox lividus redditur. Alii sunt, qui sudorem esse velint. Quare Scaliger, Zibeth vocatur odoramentum quoddam, pingue, crassum, nigri saponis facie, quod sudor est animalis, cui felis figura est: & qui liquorem illum ejus esse semen arbitrãtur, ineptiunt, strigmentum enim est, non ut Cardanus putavit, humor exactus loculis genitalibus. Sed sudor ne est totius, vel aliquarum partium? Linscottus [z], ex sudore cattorum nasci indefinitè pronunciavit. At Leoni Africano sudor est, quem sub coxis, brachiis, collo & cauda excipiunt, quod excrementum vulgò Zibethum dicatur. Renodeo [p], sudor est circum testes ad pudenda confectus.

At

At quomodo colligitur? Excrementum illud suave, solet secundum Ruellium præcipuè purgari quum pars ea hac uligine scatet. At ut Scaliger, non nisi irritatus petitur atq; distringitur: quoniam & plus materiæ cietur & odoratius est virus illud. Et Jo. Leo Africanus, virgula crebris ictibus percussa frequenter per caveam agitatur donec erumpat sudor. Vel ut alius, fatigatur & ad iracundiam cietur, tum n. genitalia multo sudore glutinoso madent, qui postea ераditur. Huc facit historia quam [i] Cronenburgius suo de compositione medicamẽtorum libro apposuit, quam cum non ingratam fore judicem, subjicere lubet. Commodè hoc loco referam, quæ mihi autoritate, in Republica Gruningua, vir gravis Everhardus à Mempschen, de Moscho aperuit. Is olim Romæ in cũtubernio Alexandri Farnesii, eo tempore Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, versans, similis generis feram inter cætera, exectis primo testibus, aperto vulnere, nobilium quibusdam in delitiis asservari vidit, quam statis temporibus, ferarum more, resti alligatã insequebantur irritabantq;, donec vehementer fatigata æstuaret: tum accedentes sudorem, & iracundia & agitata lassitudine, contractum, curiosè osseis cochlearibus corradebant: qui sanè gravem admodum circumstantibus odorem præstabat, postea concretus, pro genuino Moscho habebatur: imò usq; adeò nares feriebat, ut plures eo offensi, sola bombace cochlearia, aut anima-

animalis ſcrotum abſtergentes ſummi odoramenti vice fruerentur. Hæc tamen de Zibetto Italica voce noſtris etiam dicto, malim intelligere, cum vera fide, magis huic quam Moſcho conveniat: hæc ille.

Sed quibus inſtrumentis? Ab orificio, inquit Bodinus, cochleari, ut nos ab auriculis, legunt: ſecutus Benedictum, qui oriculario velut instrumento oſſeo: At Cardano, argenteo cochleari excipitur. Verum Scalig. argenteo eradi cochleari ambitioſè fit, nam & æreo extergitur, & quod nõnulli magis probant, corneo.

Quoties verò colligitur? Kentmannus de Civetta Saxonica, animal eſt mũditiei ſtudioſum: locus in quo degit everri debet quotidie & vaſa elui: ſuccus odoratus quo turget, bis in ſeptimana ei demebatur: ſecus enim affricando ſe ad quævis proxima eum exprimebat. Benedictus verò aſſerit, ſingulis diebus drachmæ pondere colligi, & cornu aſſervari: Ruellio, vaſe vitreo, vel alio recipitur. At Leoni Africano, excrementum hoc, bis vel ter ſingulis diebus excipiunt. Et ut Cardanus, adeo odoris fragrantis, ut vel grana tria pondus librarum plurium cujusque arboris odoratiſſimæ vincant. Quare Benedictus, ſi plus juſto propius naribus ſubjiciatur, feri & ingrati odoris eſt. Etenim primis diebus gravis eſt mollesque nares ferit: ſed poſtea concretus & aëri expoſitus, virus omne deponit ac ſuavitatem acquirit gratiſſimam, ita ut rectè Scalig. tempore & arte purificatum, deponit virus & fit ſuave. Ad-

Adulteratur autem, monente Benedicto, felle bubulo, ac styrace liquida elota, vel melle cretico: vel ut Mathiolus, felle bubulo antiquo, aloë, aqua rosarum, cariophyllis & Moscho: sed fraus gustatu facile deprehenditur. Et ut Linscottus [z], ob gentis artes veteratorias ac fraudulentas, quibus omne illud odoramētum, olei ac arenæ admixtione adulterant, ad augēdum pondus, nequaquam tantopere expetitur. Optimum tamen Zibethi genus ex Guinea advenit, pulchritudine & sinceritate eximium: & rectè quidem, cum ut habet author Guineæ historiæ, hæc animalia nullibi in India ejus sunt præstantiæ: ut cum illis, quæ in Guinea vivunt conferri possint: & addit: viri sexum præferri fœminino, & quo ferociores & intractabiliores sint, eo Moschum præstantiorem proferre.

Qualitas: ut odor illius moscho affinis est, sic & qualitas calidæ & humidæ facultatis esse, Mathiolus voluit.

Usus, Zibethum odoramentum, non solum ob fragrantiam, gratumq; odorem conciliandum à ditioribus expetitur, cum levi tactu manus & facies matronarum odore commendet: verum etiam à Medicis ob vires insignes, potissimum in uterinis affectibus, celebratur. Etenim permodicè illitum cerebrum & cor purgare volunt, sed quibus cerebrum infirmum est, odorem ejus non bene ferunt. Si, ait Ruellius, cavernulæ umbilici admoveatur, tradunt

conver-

conversum in alterutram partem uterum, in suam sedem resilire: aut si sursum versus impulsus opprimat, subdito eo devocari: tam amans hujus odoramenti Vulva, ut ad id undecunq; admotum irrepat. Quare Matthiolo id (scilicet aliquot grana) cavernulæ umbilici impositum, Uteri strangulationibus mirificè prodest: imò aliis quoq; multis remediis pollere ajunt. Amato, ad matricis strangulationem valet, modo ex ea pessi adaptentur. Hoc & ego sæpius usus in Uteri præfocatione, ipsi uteri sinui cum bombace indito. Quod si, addit Matthiolus, tantillum peni illinatur, & vir congrediatur cum muliere, magnam mulieri excitat voluptatem: uterum purgat: fœcundam facit; matricis ori illitus, partum facilitat. Odor ejus in mulieribus venerem excitat: præsertim, inquit Amatus, si ex ea pudenda illinantur. Ad colicam valere asserunt, si lentis mole umbilico illinatur, eo prius vino calido loto.

Ab Vnguentariis maximè expetitur, ad ea odoramenta componenda, quæ propriæ misturas appellant: quamvis ut Amatus, quum recens est, tetri & horribilis sit odoris, postea vero successu temporis, ex se non minorem ac Moschus spirat odorem, non adeò tamen suavem. Verum & pelles eorum in gynæceo summis in delitiis habentur: quare, uti monuimus, sunt, qui Muris peregrini pelliculam esse censent, quam benè odoratam D. Hiero-

nymus innuit, dum in cincinnatulos pueros & calamistratos, & peregrini Muris pelliculam olentes invehitur. illud Martialis usurpans.

Posthume, non bene olet, qui bene semper olet.

Cui accommodari poterit illud Tullii ad Atticum, [bb] quanquam illa tua horridula mihi atq; incompta visa sunt, sed tamen erant ornata hoc ipso, quod ornamenta neglexerant: & ut mulieres, ideo benè olere, quia nihil olebant, videbantur.

[a] *obser. lib. 2. cap. 20. ex quo Junius in Onomast.* [b] *exer. 217. 7.* [c] *in itin. Constan.* [d] *lib. 13. de morb. c. 26.* [e] *lib. 1. de nat. stirp. cap. 27. & Renodæus de mat. med. l. 3. c. 16.* [f] *l. 1. c. ult. in Diosc. c. 20.* [g] *ad Demetriadem scribens.* [h] *l. 3. theat. p. 343.* [i] *lib. 6. comp. med. in Gallia moscata.* [k] *Indiæ Oriental. par. 6. cap. 36.* [l] *in Diosc. lib. 1. enar. 20.* [m] *de temper. simp. 121. de Sadorua.* [n] *lib. 1. de quadrup. c. de fele Zibethi.* [o] *6. caus. plant. 26.* [p] *de mat. med. l. 3. c. 16.* [q] *l. 10. subtil. p. 573. & 574.* [r] *exerc. 211. 2.* [s] *lib. 1. de peste cap. 6.* [t] *com. in 1. Diosc. c. 20.* [u] *2. embl. 53.* [x] *in sua Apolog. act. 1.* [y] *cap. 2. edit. Belgic.* [z] *cap. 70.* [aa] *eadem habet & Salmuth in Pancerolli par. 2. tit. 1. p. 67.* [bb] *l. 2.*

CAPUT XIII.

De Lepore.

QUid Lepores sint, omnibus notissimum, quæ verò differentia, & cur ita fœcundi, cujus nomine utrumq; sexum habere plurimi volunt, non ita cognitum: quare de Leporum

porum differentiis primum : dein, de eorum fœcunditate & causis agemus : tum, utrum sexum utrumq; habeant, inquiremus.

Leporem à celeritate dictum L. Ælius, referente Varrone,[a] putabat, quod levipes esset: quo Epitheto Cicero in Arati phœnomenis usus est:

Hunc propter subterq; pedes quos diximus ante
Oriona jacet levipes lepus.

At Varro [a] arbitratur ab antiquo vocabulo Græco, quod eum Æoles Bœotii λέποριν appellabãt: Verum dicitur & λαγὼς, ab aurium magnitudine ἀπὸ τοῦ λα καὶ τῶν ὠτῶν. Vel ut aliqui volunt, ἀπὸ τοῦ λάειν, id est βλέπειν, quod dormiat oculis apertis: ἐν πᾶσι τοῖς λαγώεις Græci dicunt, lautissimas delicias significantes. Iidem & ἔρωτα, ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν, indeq; fieri, ut leporis caro cibus sit ἐρωτικὼς (vde & Plinium [b]) de quo extant Martialis Epigrammata: alterum in Lesbium, & alterum in Alexandrum Seuerum, Poëtæ ἀνωνύμου, Rhodigino [c] monente; quare Lepus, amoribus consecratur : fortè quod lepos & lepidus ab hoc quadrupede dici videantur.

At Sipontino, lepus à pedum levitate nomen habet, quoniam ambulans, non sentitur: quam pedum levitatem, Isidorus ad celeritatem refert. Genera Leporum plura esse Plinius [d] dixit : in Alpibus candidi, quibus

hybernis mensibus pro cibatu nivem esse credant: addit: Leporum genus esse, quos Hispania cuniculos appellat, fœcunditatis innumeræ.

At Xenophon [e] duo fecit, magnos & parvos: magni, nigris notis variè sunt distincti qui & albedinē in fronte magnam habent: minores verò subflavi, exigua cū albedine: cauda illis undiq; varia est, his albedine insignis longiore spatio: oculi illis subcæsii: his subglauci, quam circa summas aures nigredinem habent, ea magna est in illis, in his exigua; minores, maxime in insulis tum desertis, tum habitatis & excultis reperiūntur: atq; adeo plures sunt in iis, quam in terra continente. Idem tamen alios montanos, alios campestres, alios palustres, alios per diversa loca vagantes, scribit.

Ælianus [f] leporem facit campestrem & montanum: & ut differentiam ostendat, illum celeriore & concitatiore cursu propter corporis exiguitatem & tenuitatem: & sequenti capite: aliud genus, inquit leporum natura perparvum, nec tamen augetur unquam (hos Augustinus Niphus [g] vult apud Aristotelem per lepores exprimi) cui κόνιλ@ nomen, quod nomen à principio Hispani, apud quos abundent, imposuerint. Naucrates Comicus in Perside, affirmat in agro Attico raro Dasypodas inveniri: contrà, Alcæus in Callisto, in Attica multos esse ostendit: ubi alii leporem, alii cunicu-

cuniculum vertunt, monente Dalechampio. [h] At in Ithaca insula, lepores si aliunde illati dimittantur vivere nequeunt: sed eodem reversi, unde maris introjerint insulam, moriuntur, Aristotele [i] & Plinio [k] asserentibus: hinc Pollux, sola hæc insularum lepores non producit.

Varroni [l] verò leporum tria genera ferè sunt (Italicum, Gallicum, Hispanicum) unum, Italicum hoc nostrum, pedibus primis humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventræ albo, auribus longis: qui Lepus dicitur, qui cum prægnans est, tamen concipit (hos Athenæus, Bodino monente, χελιδονίας λαγωοὺς ἄνω μέλαινας, κάτω ὑπολευκοὺς) in Gallia transalpina & Macedonia fiunt permagni: in Hispania & Italia, mediocres. Alterius generis est, quod in Gallia nascitur ad Alpes; qui hoc ferè mutant, quod toti candidi sunt: hi rarò perferuntur Romam. Tertii generis est, quod in Hispania nascitur, simile nostro lepori ex quadam parte, sed humile, quem Cuniculum appellant: sic dicti ab eo quod sub terra cuniculos ipsi facere soleant, ubi lateant in agris. At hos Aristoteles [m] δασύποδας (& Plinius [d] ex Archelai sententia dasypodem) vocavit, quoniam ut ait Pollux δασεῖν, εἰσὶ τὴν τρίχωσιν οὐ μόνον τὰ πρανῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ ὕπτια τῶν ποδῶν, quod Lagopodi avi commune est: sed nulli præterea quadrupedi, ut inquit Aristoteles: & Athenæus [n] δασύποδες inter lepores retulit, & eidem

quoq; κόνικλος dicitur: & Polybio, [o] cunicu-
lum quem appellant procul intuentibus par-
vus esse lepus videtur, cum autem in manu
acceperis, multum sane discrepat & extern-
corporis facie &c. quorum & Posidonius phi-
losophus in historia sua meminit. Et Galeno,
[p] in Iberia nascitur parvum animal, quod le-
pori simile est, quod κουνίκλον & κουνικοῦ vo-
cant. Quidam auctore Strabone [q] (ubi de Ba-
learibus agit) etiam λεβηρίδας quidam λαγίδας
vocarunt.

At Pollux [r] etiam Elymæon describit vulpis
magnitudine: cui etiam alii sunt, qui μοσχίαι
dicuntur qui acerrimum odoratissimumque
vestigiorum odorem habent, adeò ut & canes
ad hunc insaniant: vel ut Rhodiginus [s] tanta
vi spiritus, ut in furorem canes agant. Cheli-
donios quoque memorat Athenæus, [t] quo-
rum Diphilus in Calliades meminerit.

Colore quoq; variare volunt: nam Varro
dicit, qui in Alpibus hoc ferè mutare, quod
toti candidi sint: & Scaliger [u] in Allobrogum
alpibus lepores albos esitavit: & Cardanus, [x]
animalia in frigidis regionibus alba dicit, & le-
porum & cervorum in montium Germaniæ
jugis meminit. Et Albertus [y] scribit in terris
frigidis albos esse, ut in alpibus, sed aliquos in
hyeme albos, qui æstate ad proprium colorem
recurrunt. Idem & D. Ambrosius. Quod &
Plinius [d] videtur voluisse, dum dixit in Alpibus
candidos, quibus hybernis mensibus pro ci-

batu

cibatu nivem esse credunt: certe liquescente ea rutilescunt annis omnibus: hæc ille. Lithuania tota hyeme albos & nigros lepores producit, Joh. Bonar referente: quamvis Vilnæ albissimorum maxima copia habeatur, qui tamen minoris venduntur, quia caro eorum insuavior existimatur, Antonio Schnebergero auctore. Et Scaliger [z] lepores diversorum colorum apud Moscovitarum Oppidum Mosaiscum reperiri asserit. Hinc Oppianus [aa],

non omnibus est color idem,
Quosdam etenim videas pullos nigricantibus arvis,
Hos fuscos, illos minio tellure rubente
Flaventes, alios penitus rutilante colore.

Quam colorum varietatem animalia ex alimentis contrahere volunt: hinc Bodinus, [bb] retinent ut plurimum colorem terrarum in quibus nascuntur, ut qui alpes, candidi sunt, quod nivibus vescantur, ut scribunt Varro & Plinius. Quare Philosophus [cc] vult aquarum mutatione, mutari colores in animalibus, præterquam in coruo; & alibi, [dd] potissimum propter aquam ex qua capiunt alimentum: ejus enim usus communis omnibus est, etiam siccis ipsis ad alendum. Itaq; videmus non solum ipsam colores accipere, sed etiam dare, quod Scaliger multorum animalium exemplis adductis, declarat.

Verum licet lepores nonnulli sint albi, ruffi, rutili, flavescentes & alterius coloris, non

tamen ſpecie differunt: quare Bodinus [bb] vu Varronis ſupra adductam diviſionem un membro ſuperfluam eſſe, quod non propri differentia, ſed accidente duntaxat ab aliis di ſtinguit: eadem ratione Apri, cervi & urſi can didi, quales in Africa eſſe ſcribit Pauſanias i Arcadicis (ſic Urſos albos Belgæ in ſua navi gatione deſcribunt) ſpecie à noſtris differrent quod abſurdum eſt. Hactenus de differentiis

[a] *lib.* 3. *cap.* 12. [b] *lib.* 18. *c.* 19. [c] *l.* 26. *c.* 30. [d] *l.* 8. *c.* 55 [e] *de venat.p.* 774. [f] *l.* 13 *cap.* 14. [g] *com. in Ariſtot.* [h] *in noti in Athenæum.* [i] 9. *hiſt. an.* 28. [k] *lib.* 8. *cap.* 58. [l] *lib.* 3 *de re ruſtic.c.*12. [m] 1. *hiſt.* 1. [n] *l.* 9. *c.* 2. [o] *l.* 14. *hiſt.* [p] 3. *alim.* [q] *l.* 3 *geog. p.*177. [r] *l.* 5. [s] *l* 26. *c.* 29. & 30. [t] *l.* 9. *c.* 20. [u] *exer.* 59. [x] 10. *ſubtil. p.* 569. [y] 22. *an. tr.* 2. *cap.* 11. [z] *exer.* 217. 5. [aa] 3. *de venat.* [bb] *in Oppian.* [cc] 9. *problem.* [dd] 4. *gen. anim.*

CAPUT XIV.

Cur adeo fœcundi ſint Lepores.

EST autem lepus fœcundum animal, ut Xenophon teſtatur in Venatorio, & Herodotus, quos Athenæus [a] citat; imò major fœcunditas leporis, quam in ullo animantium genere: nam ut Plinius [b] benigna circa hoc natura, innocua & eſculenta animalia fœcunda generavit; & ut Herodotus, [c] quæ timido animo ſunt & eſculenta, ea omnia fœtuoſa fecit, ne aſſiduo eſu deperirent; contra quæ ſæva

& ma-

& maligna ſunt, ea voluit parum eſſe fœtuoſa, τοῦτο μὲν ὅτι ὁ λαγὼς ὑπὸ πάντων θηρεύεται, καὶ θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ πολύγονον ἐστὶ: id eſt; unde fit ut lepus quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax ſit: ſolaq; ex omnibus beſtiis, quum gravida eſt etiam impletur, & alium fœtum in utero geſtat pilis veſtitum, alium nudum, alium tantum non formatum, alium concipiat: hæc ille. Eadem ſcribunt Xenophon, Ælianus & Philes. Herodoti verba, Athenæus etiam citat, & Pollux, Xenophontis. Quare fœcundum animal natum eſſe voluit, ut eſſet quaſi quædam annona communis, hominum, avium rapacium ac ferarum (hinc Plinio [b] lepus omnium prædæ naſcitur.) Excipe Leonem, à quo Leporem non invadi ſcribit Martialis; [d] quin etiam in littore Siculo cum lepus canum venaticorum vim evaſiſſet à cane marino captus dicitur, eſt enim voraciſſima maris belua: ex quo illud Martialis:

In me omnis terraq́, aviumq́, mariſq́ rapina eſt
Forſitan & cœli, ſi canis aſtra tenet.

De quo etiam eleganter luſerunt Cæſares, Germanicus & Tyberius, illius Epigramma ex I. ἀνθολογ, titulo εἰς ζῶα adſcribere lubet.

ἐκ κυνὸς εἷλε κύων με. τί τὸ ξένον,
εἰς ἐμὲ θῆρες
ὑγροὶ, καὶ πεζοὶ θυμὸν ἔχουσιν ἕνα.
αἰθέρα λοιπὸν ἔχοντε λαγοὶ βατὸν, ἀλλὰ φοβοῦ-
μαι οὐρανὲ, καὶ σὺ φέρεις ἀστερόεντα κύνα.

 Quod

Quod ita suum fecit Ausonius [e] de lepore capto à cane marino.

Trinacrii quondam currentem in littoris ora
Ante canes, leporem cæruleus rapuit.
At lepus: in me omnis terræ pelagiq; rapina est,
Forsitan & cœli, si canis astra tenet.

Quare ne assiduo esu depereat animal, fœcundum esse debuit.

Causas fœcunditatis Aristoteles [f] & Plinius, in superfœtationem, & quia multos parit, & quia semine abundat, & quia omni mense parit, (menstruus enim partus est lepori, Montano) referunt.

Etenim Aristoteles [g] de coitu & fœtura leporum agens, inquit, eos coire & parere quoquo tempore, dumq; utero ferunt superfœtare, & singulis mensibus generare: sed (addit) non edunt universos, sed interpositis diebus, prout res tulerit peragunt partitionem: & fœmina à partu continuo coitum repetit, & concipit adhuc lactans. Quare Ælianus, [h] uno & eodem tempore quædam in utero inchoata & imperfecta fert, alia parturit, alia modo peperit. Vel ut Athenæus [i], ex Herodoto, solumq; ex omnibus feris uterum gestat, alium ex filiis hirsutum habens in utero, alium glabrum, alium qui in matrice nuper formatur, hic vero concipitur. Et Plutarchus commentariolo de vitando ære alieno, Xylandro interprete: lepores ferunt simul eodemq; tempore & pariunt, & alunt, & alios concipiunt fœtus. Hinc

Plinius

Plinius, [b] quia ſolus præter Daſypodem ſuperfœtat, aliud educans, aliud in utero pilis veſtitum, aliud implume, aliud inchoatum gerens pariter. Et alibi; [k] Daſypodes omni menſe pariunt, & ſuperfœtant, ſicut & lepores: à partu ſtatim implentur, concipiunt, quamvis ubera ſuctante fœtu. Quare Carolus Stephanus *, admiranda fœcunditas hujus animalis maximè notanda, ſiquidem femella uno menſe infinitos pariat lepuſculos:

Hanc leporum infinitam libidinem Oppianus [l] in lepore ſic expreſſit.

νυκτὶ δ' ἔτ' ἐγρήσσουσι, καὶ ἐς φιλότητα μέλονται
νωλεμὲς ἱμείρουσι γάμων δ', ἔπ ἐγγὺς ἐοῦσαι
οὔποτ' ἀναίνονται πόσιος πολύθουρον ἐρωήν
οὐδ' ὅτε γαστρὶ φέρουσι πολύσπορον ὠκὺν οἰστόν.
& mox: τὸ μὲν ἄρ ποθὶ νηδύος ἐκτὸς.
ἔμβρυον ἐκθρώσκει τετελεσμένον, ἄλλο δ' ἔσωθεν
νόσφι τριχὸς φορέει. τὸ δ' ἄρ' ἡμιτέλεστον ἀέξει.
ἄλλο δ' ἄναρθρον ἔχει θορόεν βρέφος ὠπήτασθαι.
ἐξείης τίκτει δὲ, καὶ οὔποτε θῆλυς ἀναιδὴς
λήθετο μαχλοσύνης, τελέει δ' ὅσα θυμὸς ἀνώγει,
θὐδ' αὐτοῖς ὠδῖσιν ἀναινομένη κυθέρειαν.

Sic Bodinus reddidit:

At noctu venerem exercent & amore fruuntur:
Nam varie divexat eos violenta libido
Aeternumq́ marem deſiderat illa ſalacem
Seu celeres geſtit fœcundo ventre ſagittas.

Partu-

Parturiens, venerem lasciva peroptat amœnam.
& mox: *partum siquidem egerit unum,*
Ex utero, dum alter sensim nutritur adauctus,
Atq; alius glaber est: alius conceptus in alvo
Mucosus, nec adhuc formatus artubus ullis
Atq; stato semper natura tempore fœtat.
Nec tamen hæc paritura pudore tenetur honesto,
Quo minus insanam venerem satiaverit amens,
Non etiam si fœta dolore prematur amaro
Saucia flagrantes unquam aversatur amores.

Diximus ex Aristotelis [f] sententia, semine abundare, quod hirsutiem ostendere vult, cum pili copia exuperet: etenim, ut idem, sub pedibus & intus in buccis solus animalium pilos habet: nam ut idem [m], lepori uni pili & in bucca intus, & sub pedibus sunt: cum cætera animalia nec intra os habeant pilos, nec parte pedum resupina, sed prona: & Pollux.[n] Totus pilis tegitur, adeò ut & intra maxillas pilos habeat. At Plinius [o], Dasypodi hoc tribuit, quod & in buccis intus, & in pedibus pilos habeat; quæ utraque Trogus & in lepore tradat; hoc exemplo libidinosiores hominum quoq; hirsutos colligens: villosissimum animaliũ lepus. Quare Aristoteles [f] voluit hirsutiem signum esse excrementi (intellige seminis) abundantis: propterea & homines pilosos libidinosiores & semine magis quam glabros abundare.

Verum Aristoteles in problematibus [p] causam fœcunditatis leporum investigans, quærit: cur animantium alia partu sint numerosiore,

ſiore, ut ſus, canis, lepus: alia non, ut homo & leo. Reſpondet: an quod alia μήτρας καὶ τύπους ἔχει ἴσους, uteros & formas habent æquales ſive pares & eos implendi cupiditatem, & in quos dividitur ſemen genitale: alia contrà ſe habent: quamvis alibi [q] multiparum dixerit, quoniam ex magnis non ſit, & quia multifidum eſt: quæ verò multifida, multipara ſunt, ſive partu fœcundo.

Hanc ob fœcunditatem ab Oppiano [r] lepus πουλύγονον (ſecundum Rittershuſii lectionem, at πολύγονον Bodinus legit) dicitur.

ἔξοχα γὰρ τόδε, οὖλον ὅς ἄπλετον ἔτρεφεν αἶα πουλύγονον τελέθει.

Bodinus vertit:

Inde fit ut tellus immenſa feracius iſto
Nullum animal foveat.

Certè id ſolerti divinitatis prudentia contingere credendum eſt: nam quæ & timido animo ſunt, & eſculenta, ea omnia πολύγονα fecit, ne aſſiduo eſu deperirent: contra quæ ſæva & maligna ſunt, ea voluit ὀλιγόγονα eſſe. Unde fit ut lepus quem (ut ex Herodoto & ex Athenæo diximus) omnia venantur homo, fera, ales, πολύγονον ſit: maximè cum, dum gravida eſt, etiam impleatur. Quare & Xenophonti [s] tam fœcundum animal eſſe, ut partim recens pepererit, partim pariat, partim uterum gerat. Sic Philes.

πόθεν τὸν, αὐτὸν οἱ ταχεῖς πτῶκες χρόνον,
ἄλλους μὲν ὠδίνουσιν εἰς φῶς ἐκγόνους,

ἄλλους δέ τι κατέχουσιν ὡς νοθεῖς ἔτι,
πρὸς δευτέραν γέννησιν ὀργανουμένους;
καὶ πρὶν δ' ἐτελθεῖν τὴν γονὴν τὴν ὑςέραν,
ἄλλους πάλιν κύουσιν ἐξ ἄλλου σπόρου.

Bersmannus sic reddit.

At cur leporum eodem cita cohors tempore,
Alios quidem sub solis edunt lumina,
Alios ut immaturum onus utero tenent,
Quos nixibus promant secundis viscere?
Et ante quàm concepta reddant semina,
Novo gravescit alvus aucta pondere.

Hinc Julius Pollux, fœcundum hoc anima est maximè, semper prægnans, & omni ann tempore: adeò ut hic fœtus modo natus sit, il le vero nasciturus: hic conceptus, alterq jam fiat. Ipsumq; nominabis fœcundum, fœtu abundantem: prole insignem, imprægnatum fœtu semper repletum: parit autem mensibu singulis.

Eadē ferè, cū iis q̄ ex Herodoto & Athenæ adduximus, apud Basiliū Magnū " habentur dum inquit: animalia quæ faciliora sunt captu fœcundiora sunt: quapropter multā prolē pa riunt lepores & capræ sylvestres, ut ne deficia genus à crudivoris consumtū. Idē Basil. apud Sim. Logothetam orat. 5. τοὺς λαγωοὺς φασὶν καὶ τίκτειν ὁμοῦ, καὶ τρέφειν καὶ ἐπικυΐσκεσθαι καὶ τοῖ τοκογλύφοις τὰ χρήματα ὁμοῦ καὶ δανείζεται κα γεννᾶται καὶ ὑποφύεται, &c. quæ desumpta sun ex Homilia in Psalm. 15. & 101. & S. Ambro sius, Lepores ferunt generare simul & educa

re, &

te, & continuo parturire. Istis quoq; anaglyphariis & usurarum generatur & supergeneratur usura, enutritur ac nascitur, & nata jam parturit.

Etenim superfœtare Leporem, supra ex Aristotele[y] ostendimus, ubi docuit quæ animalia superfœtent, quæ non: & Plinius[z] asseruit Dasypodem & Leporem tantum superfœtare: sed rectè addit Dalechampius[aa] & equas, & mulieres, & mures quoque superfœtare: pro indubitato habetur: & Montanus[bb] superfœtant ursi, lynces, lepores, cuniculi, insuper & ex eodem genere porcelli Indici. Nec mirum Cuniculorum tantam copiam, siquidem, ut habet Gesnerus, cum sex menses lunares ætatis habet (vel secundum alios[cc] anicula) generare incipit. Et ut Montanus, coeunt & pariunt quoquo tempore lepores & cuniculi: unde præfinitum conceptionis terminum non habent, inquit Simocatus: Sed licet coitum semper quærat lepus, tamen inprimis verno tempore Xenophon notavit.

Fortè etiam causa fœcunditatis & salacitatis, hepar duplex: nam in Bisaltia, quæ Thraciæ regio est, jecur duplex habere ait Theopompus,[dd] referentibus Æliano,[ee] Athenæo,[ff] Agellio[gg] & Plinio,[hh] bina jocinora leporibus circa Briletũ, & Tharnẽ, & in Cherroneso ad Propontidẽ: mirumq; trãslatis aliò interire alterũ.

Adde si lubet ex Xenophonte, quia non ubiq; Lepores capiantur: ita enim scribit:[ii] minores

nores maximè in insulis cum desertis, tum habitatis & excultis reperiuntur, atq; adeò plures sunt in ijs quam in terra continente. Nam nec in plerisq; vulpes sunt, quæ tum lepores, tum fœtus eorum interficiunt: nec aquilæ, quæ magis vastis in montibus degunt, quam exiguis: & sunt in insulis plerunque montes minores. Venatores etiam rarò in desertas insulas veniunt, & in iis quæ etiam incoluntur, pauci sunt homines, neq; venationis admodum studiosi. Quod si quæ sint insulæ sacræ, in eas ne canibus quidem aditus patet. Quo fit, ut quum pauci venatu capiuntur, & plures semper gignantur, necessariò magna sit eorum copia: hæc Xenophon.

At Bodinus,[kk] fœcunditatis causas duas adducit, tum quod soli quovis tempore superfœtant: tum maximê quod mas æquè ac fœmina concipiat & pariat, ut Democritus primum docuit: quod an verum sit, capite sequenti inquiremus. Et in suo Theatro[ll], ob id uni animantium tributum est ut superfœtaret; ac tres eodem utero fœtus simul gestaret, & mox à partu conciperet: fœcundior etiam cuniculus: uterq; utriq; sæpè copulatur, uterq; superfœtat, & uterq, villosas habet plantas pedum, quod nulli congruit animali.

Fœcunditatem hanc experti sunt suo damno Hispani,[mm] quorum oppidum quoddam à Leporibus subversum est, teste Varrone de re rustica (citat & Bodinus [kk]) quem Plinius[nn]

addducit,

adducit, ostendens, quæ civitates & gentes à minutis animalibus deletæ fuerint, utpote à talpis in Thessalia: à ranis, in Gallia: à locustis, in Africa &c. sed à Cuniculis factum scribit. Equidem Varro [oo] de lepore agens, uti supra monuimus, tertii generis cuniculum facit & in Hispania nasci scribit, sed de oppidi subversione, in meo exemplari nil invenio. Idem Plinius [pp], nec cuniculos Ebusus gignit, populantes Balearium messes: & alibi, [qq] ostendens quæ animalia quibus locis non sint, in Ebuso inquit, cuniculi non sunt, scatent in Hispania Balearibusq́; Sic & Eustathius in Dionysium Afrum paucis refert, in Baleares insulas invectos aliquando ferunt duos λαγιδεῖς marem & fœminam, qui mox ita aucti sunt numero, ut domos etiam & arbores suffossas everterint: Unde incolæ legatione Romam missa, agrum petere coacti sunt. Quare Plinius [b] monet (citat & Zwingerus [ll]) leporum generis esse & quos Hispania cuniculos appellet, fœcunditatis innumeræ, famemq́; Balearibus insulis, populatis messibus afferentes; certum est, Balearicos adversus proventum eorum auxilium militare à Divo Augusto petiisse.

Quod Cuniculi fuerint non Lepores, ex Strabone [rr] discimus, is enim inquit: τῶν δ᾽ ὀλεθρίων θηρίων σπάνις πλὴν τῶν γαιωρύχων λαγιδέων, οὓς ἔνιοι λεβηρίδας προσαγορεύουσι: pnitiosas habet bestias ferè nullas, exceptis cuniculis, le-

 pusculis

pusculis illis terram fodientibus, quos quidam Lebridas nominant: ii enim radices vorantes, stirpibus, seminibusq; nocent: idq; usuvenit, per omnem Hispaniam & ad Massiliam usq; : quin & insulas infestant: traditumq; memoriæ est, Gymnesiarum (sunt autem Gymnesiæ insulæ Græcis, quæ Latinis Baleares) insularum incolas, aliquando missis legatis (ad Augugustum Imperatorem) petiisse à Romanis terram sibi habitandam (vel ut alii, à Populo Romano auxilium militare contra lepores supplices petiisse, quod sua se ab animalibus pelli, neq; eorum multitudini resistere posse dicerent. Et sane hoc auxilio opus esse potest, cum, quod non semper fit, tanta multitudine, tanquam bello aut peste grassantur, veluti serpentes & mures terrestres, etiam ubi invalescunt.

Hic apud Strabonem vox λαγίδεος lepusculus, per cuniculum redditur: haud dubiè quia M. Varro °° tertium leporis genus in Hispania Cuniculum appellari scribat: nam λαγίδεος, γεώρυχος lepusculum, qui terram fodit ab ὀρύσσω fodio & γῆ terra dicitur, qui alias δασύπους ab hirtis pedibus Aristoteli, ut supra monuimus, dicitur: quamvis sint qui velint, etiã pro lepore sumi unde proverbium, δασύπους τῶν κρεῶν ἐπιθυμεῖ, lepus pulpamentum quærit, ut est apud Suidam: & apud Terentium (ex Livio Andronico, si tulio Capitolino credimus) tute lepus es & pulpamentum

tum quæris. Quare Bodinus [kk] asserit, Plinium nulla ratione debuisse leporem à Dasypode distinguere, cum ipse Aristoteles λαγὼν & δασύποδα indifferenter usurparit, & Theodorus leporem utrobique verterit, nonnunquam Cuniculum, licet κούνικλον apud Aristotelem non legatur: probet insuper proverbio modo adducto, ubi vox δασύπους apud Terentium per leporem redditur. Quare, addit, quod δασύπους genus est ad λαγὼν & κουνίκλον, indicat nominis interpretatio: δασύποδας enim vocant, παρὰ τὸ δασεῖς ἔχειν τοὺς πόδας; ut ait Pollux: Solus enim lepus & cuniculus inter omnia animantia villosam habent plantam pedis, teste Aristotele. Equidem apud Aristotelem [tt] quinque locis δασύποδες invenies, λαγωνὶ vero vox tribus [uu] locis occurrit; at quo loci [xx] animalia ingeniosa ác timida recenset, ibi inter se distinguit. Quæ vero illa? οἷον, inquit ἔλαφος καὶ λαγὼς, δασύποις; ut cervus lepus, cuniculis: & alibi habet λαγωοὶ & etiam δασύποδες.

Cum ergo cuniculi Balearium incolas infestarent, vastitatemque inferrent (ut loquitur Zwingerus in suo Theatro, [zz] titulo Auxilium contra hostes) præstitis à Popul. Romano auxiliis, plures ad eos capiendos repertæ sunt venationes: nam ut Strabo, [yy] ex Africa feles sylvestres adductæ (vulgari idiomate furones [uu] appellant)

quas funiculis capriſtatas vel alligatas, intra foramina immittebant, & ſic vel unguibus extrahebant, vel in ſummam tellurem effugere cogebant, egreſſos autẽ, venatores capiebant.

An non quæſo digni fuêre ignaviſſimi illi homines qui ſuis ſedibus ab hoc genere animantium profligarentur? Quid ſi leones, ut in Africa fieri ajunt, eorum urbes obſediſſent?

Sed quod de Cuniculis diximus, idipſum de Leporibus quoq; ſcribunt. Sic enim Zwingerus in ſuo Theatro α titulo: ab animalibus pauperes facti: cum in Carpathiorum inſula lepores nõ eſſent, illi curarunt importandos aliunde. Verum ubi ejus animantis magna vis increviſſet, ut eſt mira fœcunditas, fruges inſulæ populari cœpere. Refert, & interpretatur parœmiam, Julius Pollux: β Ithaca ſola inſula lepores non procreat: nec in Sicilia fuiſſe, ut Ariſtoteles dicat, priuſquam Anaxilas Rheginenſis eos importaſſet: Unde victor in Olympiacis, Rheginenſium numiſmati currũ inſculpſit & leporem. Refert item & interpretatur Ariſtoteles γ: hinc Adagium ὁ καρπάθιον τὸν λαγῶν, id eſt, Carphatius leporem, in eos qui ſibi rem noxiam accerſerent, ut notat Eraſmus δ & Zwingerus ε titulo: Sibiipſis miſeri: ſive ut loquitur Pollux, de iis qui ſpontaneum malum ſibi conciliant: ex cauſa ſupra allata, Adagium deducitur.

At non ſolum Carpathiorum inſula, ſed etiam Aſtypalæa, olim leporibus carebat, ſic

enim Athenæus ζ (& ex eo Zwingerus η titulo: Damno mutuo) Hegesander Delphus scribit, regnante Antigono filio Gonaræ, tantam in Astypalæa leporum copiam factam, ut propterea ejus oppidi cives oraculum consuluerint de ipsis: quibus Pythia (Phœbi sacerdos) responderit, canes alendos esse ad venationem, & unius anni spatio plures sex millibus captos fuisse: tantæ a. multitudinis in causa fuisse Anaphœnum quendã, qui lepores duos tantum ab initio in insulam injecisset: velut antea acciderat Astypalensi quodam binas perdices in Anaphem insulam (quæ una ex Sporadibus Astypaleæ vicina) unde tanta perdicum copia in Anaphe nata est, ut propius periculo fuerit, ne incolæ regionem deserere cogerentur: porrò, addit Athenæus, ab initio Astypalæa lepores non habuit, sed perdices tantũ. Sed lubet hanc rem concludere eleganti historia ab Higino proposita. Leporis, inquit, hanc historiam memoriæ prodiderunt: apud antiquos in insula Lero (Lerus vel Leria Straboni θ, insula est Icarii maris) nullum leporem fuisse: sed ex eorum civitate adolescentium quendam studio generis inductum, ab exteris finibus leporem fœminam prægnantem attulisse, & ad ejus partũ diligentissime ministrasse. Itaq; cum peperisset, compluribus ejus civitatis studium incidisse, & partim pretio, partim beneficio mercatus, omnes lepores alere cœpisse: Itaq; nõ longo intervallo tantam multitudinem leporum

procreatam, ut tota insula ab his occupata di-
ceretur: quibus cum ab hominibus nihil da-
retur, in semina eorum impetu facto omnia
comederunt. Quo facto incolæ calamitate af-
fecti, cũ fame forent oppressi communi con-
silio totius civitatis vix denique eos ex insula
abegisse dicuntur. Itaque Deos postea lepori
figuram in astris constituisse, ut homines me-
minissent nil esse tam exoptandum in vita
quin ex eo plus doloris quàm læticiæ capere
posterius cogerentur: Hactenus Higinus.

a *l. 9. c. 20. & 22.* b *l 8. c. 55.* c *in Thalia p. 233.* d *l. 1 epigram. 23. 49. 52. & 61.* e *epigram. 14.* f *4. gen. anim. 5* g *6. hist. 33.* h *l. 2. c. 12.* i *l. 9. c. 20.* k *l. 10. c. 63.* * *in sua agricult. l. 6. c. 37.* l *l. 3. de venat vers. 517.* m *3 hist an. 12* n *l 5. c. 12.* o *lib. 11. c. 39.* p *10 probl. 16.* q *4 gen. an. 5.* r *3. de venat. vers. 5. 22.* s *lib. de venat. p. 773* t *in Iambi tit. de leporibus* u *in Hexaëmero hom. 9. post medium* x *in Tobiam c. 13.* y *6. hist 33. & 4. gen. an. 5.* z *l. 8. c. 55. & l. 10. c. 63.* aa *notis in Plinium.* bb *p. 13.* cc *Montanus p 17* dd *l. 20. hist* ee *lib. 5. c. 27.* ff *lib. 9. c. 22.* gg *l. 16. c. 15* hh *l. 11. c. 37* ii *p. 774.* kk *in Oppian l. 3. de venat.* ll *lib. 3 pap. 359.* mm *Rittershus. lib. 3. Oppian. de venat vers 522* nn *l. 11. 8. c. 29.* oo *3. de re rust. 12.* pp *lib. 3. c. 5. in fine* qq *lib. 8. c. 58* rr *lib 3. de Hispan. & Joan. Gerund lib. 1. paralipon Hispaniæ* ss *vol. 3. l. 2. p. 643. & 663.* tt *3. hist. 12. 5. hist. 2. 6. hist. 33. 9. hist. 28. & 4. gen. an. 5.* uu *1. hist. 1 & 9. ejusdem 28. & 10. probl. 16.* xx *1. hist. an. 1.* yy *9. hist an. 28.* zz *volum. 1. l. 2. pag. 181* α *volum. 3. lib. 2. p. 633* β *lib. 5. onomast. c. 12.* γ *3. Rhetor.* δ *chiliad. 1. cent. 1 adag. 81.* ε *volum. 22. l. 2. p. 3911.* ζ *l. 9. c. 20.* η *l. volum. 3. lib. 10 p. 1072.* θ *10. geogr.*

CAP. XV.

CAPUT XV.

Lepus an utrumq; sexum habeat.

LEpores utramq; naturam habere, atque sine mare, imo absq; femella gignere quidam crediderunt, & singulis annis sexum mutare voluere. Etenim Democritus [a] primus docuit leporem marem æque ac fœminam esse & naturas transmutare, & quandoque velut masculum generare, quandoque ut fœminam parere: & manifestum esse asserit. Et Plinius [b] scribit Archelaum authorem esse, eandem & utramq; vim singulis inesse, ac sine mare æque gignere: hinc Brodæus [c] utramq; vim inesse asserit: & Bodino, [c] lepores mutuo marium coitu, genus absq; fœminis propagare solent. Idem [d] refert & M. Varronem lepores utriusq; sexus tradidisse: quod cum in meo Varrone non inveniam, ipsius Varronis [e] verba subjicere lubet: in Leporario, quis nescit paucos si lepores, mares ut fœminas, intromiserit: brevi tempore fore, ut (leporarium) impleatur? tanta fœcunditas hujus quadrupedis. Quatuor enim modo si intromiserit in leporarium, brevi solet repleri: fit enim sæpè cum habent catulos recentes, alios ut in ventre habere reperiantur. Itaque de his Archelaus scribit annorum quot sint si quis velit scire, inspicere, oportere foramina naturæ: quæ sine dubio alius alio habet plura. (Et Ælianus [f] κατηγορεῖ δὲ αὐτῷ τὰ ἔτη

τρώγλας τινὰς ὑποφαίνων, ejus annos indican foramina quædam. Interpres addit, nam quo sunt illi corporis cavernæ ad excrementa, totidem annos ætatis agit: quæ in Græco non habentur, sed ex Plinio [b] desumta: quæ etiam apud Pollucem [g] sic leguntur: quot annorum fuerit, tot habet sub cauda corpori madentia foramina) Mox subjungit Varro, eorum tria genere ferè sunt unum Italicum &c. qui lepus dicitur, cum prægnans sit, tamen concipere.

Ælianus [h] (περὶ ζώων ἰδιότητ@) hoc quomodo mas lepus pariat, veluti paradoxon narrat his verbis: de viro rei venatoriæ bene perito, & cætera quam bono & à mendaciis alieno, auditione accepi, mares lepores uno eodemq; tempore tum alios implere, tum ex sese parere, tum nutrire, ὡς τῆς φύσεως μὴ ἀμοιρεῖν ἑκατέρας, sive, quippe qui sint utriusq; sexus participes. Idemq; testabatur aliquando duos, aliquando tres parere. Hoc etiam addebat, marem semimortuũ captum fuisse, ipsum autem prægnantem fuisse, atq; in dissecti utero, tres lepusculos repertos fuisse, eos primum extractos immobiles fuisse, & veluti offas quasdam carnis sine motu jacuisse: deinde à Sole intepescentes, revixisse, & eorum quendam postea respexisse, celeriterq; & linguam porrexisse, & cibi desiderio os aperuisse: itaq; lac ei admotum fuisse, & paulatim alitum fuisse: hæc Ælianus. Ex quibus verbis, tradit Gesnerus colligi, mares lepores, vel potius Androgynos, uno

eodemq;

eodemq́; tempore, tum alios implere, tum ex sese parere. Hinc Fabricio Montano [i] ἀρσενιθήλυκα dicitur lepus, quia incerti sit sexus, modo mas, modo fœmina.

Et Vincentius in suo speculo naturali, Leporem utrumq; sexum habere, ex Terentio probare conatur dum Comicus [s] inquit, tune es lepus, & pulpamentum quæris? quasi dicat, ex quo nunc fœminæ nunc maris usurpas officium, quid, quod, quã palpes, quæris mulierem. (Donato est tropus allegoria, quasi diceret, quod in te habes, hoc quæris in alio.) Idem, ex libro de naturis rerum, lepus sexum per annos singulos mutat: addit, Alexander, ferunt Leporem characterem sexus nobilioris habentem, lepusculos in utero gestare.

Et Niphus ex venatorum sententia refert, inveniri quidem leporem fœminam, sed nullum esse marem qui non sit & fœmina, quod sensibus subjacet.

Rabbini quoque hujus sententiæ sunt, volentes idcirco leporem Hebræis Arneueth fœminino tantum genere dici: quod, ut habet Munsterus, unum individuum utrumq; sexum habeat. At cur tantum fœmininum sit, in hoc perquirendo & ipsi laborant: propterea quod Levitici 11. & Deuteronomii 14. ubi animalia quatuor ad esum vetita proponuntur, tria nominentur genere masculino: unum leporis, genere fœminino. Aben Esra celebris interpres, ad hoc respondens: mos, inquit scriptu-

ræ eſt, nominare genus maſculinum, quia id potius & præſtantius, ſub quo deinceps comprehenditur fœmininum, tanquã minus principale. Et ſic hoc loco leporem Arneveth genere fœminino: propterea quod ſexus maſculus modo reperitur in genere leporino, aut quod ſignum maſculi ſexus in iis non apparet, & mares ſint tanquam fœminæ: aut, ut alii dicunt, quod mas convertitur in fœminam: ſed prior ſententia mihi potior eſt: hæc ille. R. Bechai, Levit. 11. ſcribit: ſi leporem appellaſſet genere maſculino Arnef, tum illud ſexum fœmininum quoq; in ſe comprehendiſſet, ut reliqua tria nomina. At vero neceſſe habuit ſcriptura eum appellare genere fœminino, Arneveth, ad indicandum, quod lepus ſit ex genere Androgynorũ, ſintq́; in ipſo vaſa maſculi & fœminæ, ſic ut generet ac pariat: hæc ille. Eadẽ affert R. David Kimchi in ſuo Lexico. Sed graviorem quæſtionem Hebræi hic movent, quæ nobis Chriſtianis notanda. Quare, inquiunt, Deus dicto loco Iſraelitis dixit: hæc animalia comedetis, iſta non comedetis? Respondent per ſimile. Quemadmodũ Medicus habens duos ægrotos, uni quem non lethaliter ægrotare animadvertit, dicit: iſta comedes, ab iſtis abſtinebis. Alteri in quo lethalem morbum videt, omnia libera relinquit, & permittit. Sic Deus Iſraelitis, qui ad vitam æternam deſtinati ſunt, dicit; iſta comedetis, iſta vero non. At gentilibus (Chriſtianis & aliis infidelibus)

bus) qui ad gehennam destinati sunt, reptilia & omnia abominabilia animalia, libera ad esum permisit. En Judæorum de nostra salute judicium. Verum & Picus Mirandulanus [m] scribit, de quibusdã animalibus proditũ esse, illa sexum mutare, ꝙ de leporibus audiverit.

[a] *in Geoponicis l* 19. *c* 4. *& Bodinus in* 3 *Oppian. & Gesn l* 1 *quod & Rodericus à Castro lib.* 3. *de nat. mul. cap.* 12. *scribit, venatores communiter credere, at Matthiolum commentum putasse* [c] *com in* 2. *Oppian de venat.* [d] *in Theatro suo l.* 3. *p.* 358 *& in notis in* 3. *de venat Oppian* [b]. *lib.* 8. *c.* 55. *c.* 3. *de re rustica.* 12 [f] *l* 2. *c* 12. [g] *l.* 5 *onomast. c.* 12. [h] *l.* 13. *c.* 12. *idem habet & Maiolus colloq.* 7. *p.* 30 *quod memoratu dignum adiicere voluerit.* [i] *l de differ. anim. p.* 24. [k] *par.* 2. *lib.* 19. *c.* 61. [l] *in Eunucho* [m] *tom.* 2 *lib* 2 *exam. vanitatis doctrinæ gentium c.* 22. *p.* 856.

CAPUT XVI.

Lepores utrumq; sexum communiter non habent.

LEpores utrunq; sexum habere, veterũ, uti diximus, credidere plurimi, inq; concepta opinione etiamnũ pertinaciter permulti persistunt: ad id credendũ tres causæ persuadent: prima est leporum fœcunditas: secunda quod fœmella marem conscendat: tertia, quia sæpe testiculi in maribus vix conspiciuntur. Quare rectè Plinius, [a] dicens, multa pro veris plerosq; tradidisse, quæ experientia cõvincat esse falsa: ꝙ sane de leporibus quos Democrit⁹, Archelaus & vulg⁹ venatorũ utrunq; sexũ habere voluere, & tam mares quam fœminas parere.

Verum quæ causa sit fœcunditatis (quæ ut recte

recte Matthiolus [b] huic commēto ansam præbuit) ut licet quotidie numerosæ capiantur, eorum tamen numerus minui non videatur, jam dictum fuit, causam in fœmellam referendam, partim quod sive gravida sit, sive fœtus lactet, nihilominus masculum admittat: partim quod crebro superfœtet: & partim quod singulis mensibus generet & interpositis diebus pariat. Neutiquam ergo causa in masculum quod utrunq; sexum habeat, & ei non secus quam fœmellæ gignendi vis insit, ut rectè Matthiolus & Stephanus [c]: quæ opinio non solum falsa est, siquidem naturali partui penitus contrarietur, sed etiam ipsa diffectio comprobat: ut rectè dixerit Bodinus [d] experientia diuturna cognitum esse, mares à fœminis sexu discretos esse. Et licet Blondus scribat, dubium esse an sine mare gignat lepus: non tamen concedimus fœminam sine mare parere, cū præter naturæ ordinem sit, & etiam lepus mas distinctus à lepore fœmina reperiatur: non tamen negamus, in leporum genere, non secus quam in reliquorum animalium, hermaphroditū dari, quemadmodum etiam in sexu humano, nemo tamen dixerit mulierem sine viro parere. Et licet Niphus scribat, de lepore fortasse, si illud est verum q̄ lepus sit mas & fœmina, & ad alterū Incubus, ad alterū autē Succubus: addit tamē. (Et recte) vidisse se leporem solum marē, & leporē tantum fœminā, & leporē utriusq; sexus.

Etenim

Etenim in hoc genere Hermaphroditos reperiri experientia docet: quare Niphus, inventus est lepus testibus atque mentula præditus, qui lepusculos ferebat in utero & se hoc sæpe observasse in venationibus asserit, & apud venatores hoc probatissimum haberi: (quis quæso negabit Hermaphroditum fuisse) addit: nec non & lepus ferens lepusculos, testibus carens & mentula: (quid aliud quam fœmella?)

At Rondeletius, testes leporis non putat esse qui existimantur in iis qui uterū ferunt, sed vesiculas quasdā sanie tumentes, quales illæ quæ propendent in Castore & in quibus continetur Castoreum, quasq; vulgus falsò testiculos Castoris esse autumat, cum eos intra corpus ipsius reperiri affirmet. Atq; hinc fieri ait, quod vulgo dicatur lepores utriusque sexus esse participes, quod falsissimū esse asserit. Vsum a. harū partiū esse, ut tum castores, tū lepores ingruēte pluvia hoc humore, seu hac sanie extracta corpus oblinentes, se ab aquæ injuria tueātur: hæc ille. Similis est error apud Galenū ex Andromacho de Castore, qui voluit Castorē ubi à venatoribus urgeatur, sibi testiculos dentib⁹ excindere: cū id fieri minimè possit, ut qui dorso adhæreāt: & tumores illi, q pro testiculis Fibri sive Castoris vendūtur, neutiquā testiculi sunt.

Quare Bodino [d] sæpius in leporum genere, quā in ullis animantib⁹ Hermaphroditi reperiūtur: ac propterea Hebræi, qui naturæ arcana sagacius subodorarunt, Leporem fœminino

genere

genere semper usurpant Arnebeth, quia fœmineus sexus præpollet, addit; At per naturã fieri nullo modo potest, ut mas sine matrice, aut fœmina sine maris semine cõcipiat: Ex quo intelligitur, Hermaphroditos esse quosdã, nec tamen omnes, idq; à venatore peritissimo didicimus, cũ ea de re dubitaremus: is n. affirmabat Hermaphroditos lepores esse plurimos, nec tamẽ ea fœcũditate qua fœminas: marẽ a. nunquã uterũ gestare, multo minus superfœtare. Sic & Liebaultius [e] scribit se multos lepores dissecuisse, in quibus utriusque sexus signa repererit: verum se negotiũ cõmittere inquisitioni, quæ ab aliis etiam fieri possit, hæc n. ex Anatome disci. At Nancelius [f], qui venationi indulgent & feras persequuntur satis testãtur sibi deprehensum lepores superfœtare: & qui lepores domi alũt, profitẽtur à se quotidie observatũ, lepores utroq; fere sexu androginos aut vivos alternãtib⁹ mẽsib⁹ eniti, aut mortuos & exenteratos, altero majore, altore minore lepusculo gravidari. Sed, quid ego observarim in leporum Anatome, nunc subjicere lubet. Cum de dubio hoc certus esse vellem, nec venatores interrogati satisfacerent, aliis vulgatam opinionem asserentibus, quã tamen nunquam proposito lepore, mihi probare potuerunt, licet honorarium splendidum promisissem, si lepusculos in ventre masculi leporis ostenderent: aliis vero nugas esse asserentibus, idcirco aliquot dissecui hoc pacto: Aperto leporis ventre, renes cum emulgentibus venis

& ar-

& arteriis, ureterib⁹, spermaticis venis ac arteriis, vesica, testiculis & pene, quæ omnia supra chartam extendi pulchro spectaculo ad imitationẽ figuræ partium renaliũ ac spermaticarũ, quæ ab Anatomicis proponitur, & in Theatro nostro Anatomico exhibetur; Vesicã vero inflari curavi: q̃ omnia aliquot annis incorrupta servavi quo modo & Venæ umbilicalis & portę & cavæ ramos & Hepatis parenchymate separatos (cujus figura in Theatro) in decimũ annũ asservo. Sic & fœmellas cũ utero extenaravi: at Hermaphroditus, fateor, ad manus nondum pervenit. Altera causa est, ꝙ fœmella marem conscendat, sive, quia alternatim copulentur, fœmina etiã marẽ conscendente. At hoc videmus etiã in canib⁹, ubi masculus etiã masculũ cõscẽdit. Sic videm⁹ vaccas pruriẽtes, alias vaccas conscẽdere. (Quare Aristot. [g] Leporũ etiã fœmina (δασύποδες vocat) sæpenumero marẽ prior supervenit: plurimæ quadrupedes more coeunt justo, fœminã scil. mare (supergrediẽte) sed quis quæso dicet canẽ marẽ cõcipere? quis dixerit Vaccã in vacca generare? an nõ is q̃ hoc asseruerit, ludibrio se exposuerit? Tertia magna similitudo maris cũ fœmina, siq̃dẽ partes genitales, inprimis testes in marib⁹ occultẽtur, ut etiã in cuniculis, qui ex genere leporũ, observat̃: intrò n. retrahũtur, ita ut solũ rima cõspiciatur, qua venatores decipiunt̃. Hæc forte ratio cur Roderic⁹ à Castro [h] scribat, qui eorũ sunt mares, quivè fœminæ, cognitu ꝑdifficile esse. Galli tamẽ venatores discrimẽ inter marẽ & fœminã agnoscũt: quare Carol⁹ Stephan⁹ [i]

mas à fœmina distinguatur, proponit. Masculus, inquit, corpore est tenuiore, fœmina crassiore. Masculus quādo ex cubiculo suo currit, parte posteriore albescit, ac si pili evulsi essent: fœmella nō itē: Masculus circa scapulas ruffescit, pilis hinc inde productis, capiteq; breviore est & crassiore quā fœmella; barbæ & superciliorū pili longi sunt: auribus item breviorib⁹ est, magisq; patulis & albicātibus. At fœmella capite est oblongo, nec lato, aurib⁹ magnis, & in ejus dorsi pili ex nigro canescūt. Femella cū eā canis venaticus persequitur, ubi cubile, cui assuevit, exilit, septies vel octies circum currit (cursu n. flexuoso sæpè canes decipiunt, inquit Volaterranus: (& Textor) auribus a. corporis motū dirigit & moderatur lep⁹, tanquā remis, quod in aliis animantib⁹ plerisq; cauda efficit, quæ lepori brevior, quare huic usui idonea nō est.) At masculus, à canibus persecutus, rectà excurrit. Sed de leporū velocitate & currendi modo elegantissimum caput apud Ælianum [i] habetur. Quemadmodū apud Plutarchum [k] de hujus animalis mira solertia, elegans occurrit locus: Lepores in cubiculū suum redeuntes, catulorum alium alio ponunt, sæpè jugeri intervallo, unū ab alio locātes: ne si homo aut canis supveniat, omnes simul p̄clitētur: ipsi cū hac illac discurrētes varia vestigia reliquerint, ad extremū saltu magno, lōge se à vestigiis subducētes, ita dormiūt, vel ut Ælian⁹, cubile non prius subire & succedere solet, q̄ modo ingrediēs, modo egrediēs sua conturbarit vestigia:

ut ne

ut ne ea struentibus sibi insidias appareant, naturali quadam sagacitate homines astutè decipiens. Idem etiam Ælianus, [m] quomodo sobolem in plures locos distribuat, cum hoc pacto à rapinis tutiores esse arbitratur, ob summum amorem quo in eos flagrat, refert. Sic quomodo lepores, ipsos canes effugiant, eleganter Ælianus [l] & Xenophon [n] expressere; quomodo item à vulpibus non tantum cursu, sed magis arte, à corvo itẽ & aquila capiantur, Ælianus [m] ostendit; quare rectè Xenophon [n] non canes tantum, sed etiam aquilas metuunt, à quibus rapiuntur dum adhuc anniculi sunt; majores à canibus.

Alberto, [o] quid de hac sexus mutatione videatur, audiamus: quod, inquit, putant de lepore, quod habeat utrumq; membrum per vices mensium, non est verum, sed sub cauda habet quasdam lineas, fissuris vulvarum similes, quæ lineæ semper inveniuntur in maribus & fœminis: hæc ille. An intelligit cavernas ab Æliano [p] & Archelao [q] propositas, quæ ætatis annos, ut volunt indicant? ut supra adduximus; addit enim, lineas illas secundum numerum annorum ætatis multiplicari: & captum esse aliquando leporem, quem venatores putarint octo vulvas habere.

Sed de his satis: cum veritas rei cognosci possit, non solùm diligenti inspectione captorum leporum, sed etiam domi in iis qui cicurantur, quia συναν θρωπεύεσθαι; Nam licet Cardanus [r]

leporem mansuescere negarit, (fortè à Plinio
persvasus, qui scribit lepores raro mansuescere,
cum feræ dici jure non possint, cum inter pla-
cida & fera mediæ naturæ sint) inquiens, aves
omnes ferè cicurantur: quadrupedia, ut sunt
medio ingenio inter aves & pisces, ita aliqua
mansuescunt, aliqua non, quædam etiam ti-
mor non sinit ut mansuescant, ut mures &
Lepores: quomodo enim amabis, quem insi-
diari vitæ tuæ sit persuasum? at hoc sibi persua-
dent, qui timent: propterea tyranni etiam
beneficio multos afficiant, á nullis tamen ol
timore assiduum amantur. Contra verò quo-
tidiana experientia cicurari docet, quare &
Montanus [e] cicurari Lepores asserit. Et Alber-
tus, Lepores, cuniculi & similia animalia se
misera, ita quidem cicurantur, si tenera edu
ces, ut hominem non metuant, nec refugiant
sed sponte etiam accedant, cibi præcipuè gra-
tia: nullius verò disciplinæ capacia sunt, ne
vocis agnoscunt imperia. Exemplum habe
Scaliger: [f] in avi materni Paridis arce Lodron
cum essemus pueri, Leporem aluimus: qu
adultus cum cane leporario, etiam interdum
à recenti cruenta venatione, liberè ac secur
lusitaret. Alium leporem domesticum in arc
Montispesati, memini posterioribus pedibu
terram, bis, ter, quater, supplodentem: qu
quasi sese acueret belli cientè simulacra, ultr
canes provocare. Hactenus de leporibus satis

a lib. 31. b lib. 2. in Diosc. 18. c de agricult. l. 6. c. 73. d l. 3
theat. p. 358. e 3 mulieb. 13. f in analogia microcosmi lib
10 probl

10. *probl.* 7. *pag.* 1641. [g] 5. *histor.* 2. [h] 3. *de nat. muliebr.* 12. [i] *l.* 6 *agricul. c.* 30. [k] *de solert. anim par.* 3. *moral*, [l] *lib.* 13 *cap.* 14. [m] *lib.* 13. *cap.* 11. [n] *de venat. p.* 773. [o] *in Aristotelem de gen. an. l.* 3 *c.* 6. [p] *l.* 2. *c.* 12. [q] *referente Plinio l.* 8. *c.* 95. [r] *de subtil. lib.* 10. [s] *de differ. anim. g.* 51. [t] *exerc.* 224.

CAPUT XVII.

De quibusdam aliis Animalibus Hermaphroditis obiter.

Capras etiam fieri Hermaphroditas, nos docuit Aristoteles, [a] inquiens, in Caprarum genere gignuntur quas τράγενας, id est, hircinas vocant, propterea quod simul genitale habent & maris & fœminæ: hinc Rhodiginus [b], genitale duplex in homine quandoque visum, in capris tamen præcipuè, quas etiam Tragænas nuncupant: & Peucero, [c] hujus generis sunt, quæ in Caprarum genere τράγενας vocantur. At Bodinus, tametsi Hermaphroditos in omni genene animantium esse arbitramur, etiam si nobis tantum id in hominum, equorum, ovium, caprarum & leporum genere vidisse contigit, ut apta sit in omni natura rerum omnium & extremorum per media colligatio: est autem Hermaphroditus medium quiddam inter utrumq; sexum.

Oves hermaphroditas observatas, tantum apud Bodinum supra citato loco, legimus.

Canem androgynum vidit Cardanus, [e] qui

intus teſticulos habebat, ad venerem enim promtus erat, nec tamen teſticulos habebat, qui tangi poſſent. Hujus canis hermaphroditi quem viderit Cardanus, tantum meminit Rodericus à Caſtro.[f]

Cervus, de cervis androgynis Langium ſcribere, Rodericus à Caſtro [f] tantum monet: quare Langii verba ſubjiciamus, quæ in ſuis epiſtolis [g] habentur. Lepores utriusq; ſexus naturam habere experimur, maſculum æque ac fœminam, ſine mare etiam gignere, Bigus & Plinius affirmant. At illud majori admiratione dignum, in utero cervi, quem Illuſtriſs. Princeps Henricus, comes Palatinus propè Oelwangh ceperat, cornigeri, dum eviſceraretur, repertum fuiſſe hinnulũ membranulis circumceptum. Cervos quoſdam naturam ſexus variare, cornua, virilia cervorum arma atteſtantur, quæ cervas quandoq; geſtare obſervatum eſt: quali Marchio quidam Badenſis olim capta, ejus cornua regi Gallorum dono miſerat, quæ Ambaſi in regio horto prope januam interiorem parieti affixa, ſubſcriptis in tabella teſtibus qui venationi interfuerant, cernuntur. Sic fœminas mutari in mares & viciſſim, non eſſe fabulam Plinius aſſerit: & Empedocles (qua de re ego peculiari agam, Deo concedente, tractatu) Agrigentinus Pythagoricæ philoſophiæ aſſecla &c. Huc facit Cervæ cornigeræ hiſtoria, quæ apud Bodinum [d] habetur his verbis: cum cervam cornigeram Lu-

dovicus

dovicus XII. rex Gallorum in venatione cepisset, ejus figuram in porticu Blesensi collocari jussit: augures Palatini malum optimo parenti augurium denunciarunt, quod duxisset Annam Britannicam altioris spiritus fœminam, quam ut imperia mariti ferre posset: cumq; illa miraretur Cervam cornigeram, Rex urbane reposuit, Initio quidem cervas omnes cornigeras extitisse, sed quod illis abuterentur, ab Opifice cornua detracta fuisse.

Equus. Plinius [h] agens de pumilionibus & genitalibus: Contra mulierum paucis prodigiosa assimilatio: sicut Hermaphroditis utriusq; sexus, quod etiam quadrupedum generi accidisse Neronis principatu primum arbitror. Ostentabat certè hermaphroditas subjunctas carpento suo equas in Treverico Galliæ agro repertas: ceu planè visenda res esset, principem terrarum insidere portentis: hæc Plinius: quæ etiam citantur ab Henrico Stephano in suo thesauro [i] & Zwingero in suo Theatro. [k] Verum & Camerarius [l] talẽ equam vidit: Plinius, inquit, nominavit equas hermaphroditas, qualem & nos vidimus, eleganti corpore & mirè velocem, colore giluo. Et Cardanus [m] equum vidit androgynum Antverpiæ, quem sic descripsit: Is erat Primivalli Vicecomitis, unum habebat tantum testem loco proprio, cum mammis tumidis, ut equæ, habent. Inde vulvam proprio loco, & ex vulva penis emittebatur: Hinniebat ad equos & for-

ma masculina erat, promptus & erectus capite, crassiore autem corpore, colore griseo, ut vocant: caput magnum, penis non major palmo cum illum exereret. Emptus aureis triginta sex, certum erat cum averso esset pene, coire illum non posse: hæc Cardanus. Hujus equi hermaphrod. Roderic⁹ à Castro etiã meminit.

Mula: Mula maris & fœminæ genitalia habuit, referente Herodoto Halicarnasso.[n] Alterum ei (scil. Xerxi exercitum vel expeditionem in Græciam ducenti instituentiq;) prodigium, dum Sardibus foret exhibitum est. Mula enim Mulum edidit ancipitia (utriusq; sexus) genitalia habentem, maris & fœminæ, sed maris superiora. Cum Græcis congressus turpi fuga vix elapsus est: hæc Herodotus.

Mulus fœmina, secundum Aristotelẽ, omnino sterilis, sed mas interdum generare potest: imo inquit,[p] genus mulorum solũ sterile esse, ubi rationes Democriti & Empedoclis refutat. Causam Alexander Aphrodisæus affert, quod semina natura & habitu diversa si commisceantur, tertium quoddam ab utroq; diversum conficiunt, vimque simplicium prorsus amittunt. Hinc adagium[q] pervetustum: Cum Mula pepererit: quoties significamus aliquid nunquam futurum, aut adeò raro solere accidere, ut stultũ videatur sperare; ortum videri potest ex eo, quod refert Herodotus in Thalia: cum Babyloniorũ urbs à Dario obsideretur, quidam Babylonius conviciis insectans Darium atque exerci-

exercitum: Quid, inquit, isthic desidetis Persæ? Quin potius absceditis, tunc expugnaturi nos ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι: id est, cũ mulæ pepererint: natus nullo unquã tempore futurũ, propterea ꝙ natura steriles sint Mulæ. At paulo post evenit, ut Zopyro mula quæpiã pareret: quo quidẽ ostento in spem capiẽdæ Babylonis erectus est, ac cepit. Huic simile quiddã refertur à Suetonio in vita Galbæ Cæsaris: Galbæ (scribit) avo aliquẽ ex suo genere, quãvis sero imperaturũ, aruspices prædixere, cum Mula peperisse. Id ꝙ sub Nerone accidit: idq; prodigiũ Galbã potissimum ad imperiũ affectandũ animavit. At Sabellicus [r] sic refert: Galbæ Imperatoris avus fulgur ꝓcurans, cũ Aquila ex ejus manib⁹ exta rapuisset, sublimisq; elata, in frugiferã extulisset quercũ, augurq; summũ, sed serum familiæ Imperiũ portendi dixisset: Sanè, inquit ille, irridens, quũ Mula pariet. Quo prodigio inprimis Galba confirmatus dicitur. Nã sub id tempus, quo in Hispania res novas moliri est adortus, in ea terra Mula enixa est: Addit Erasmus [q], cæterisq; ut obscœnum ostentũ horrentibus, solus pro lætissimo accepit, memor sacrificii, dictiq; aviti. Quare Plinius [t]: quanquã ꝓditũ est in animalibus Romanorũ Mulas peperisse sæpe, verũ id prodigii loco habitũ, ꝙ ex Aristotele [t] videtur desumsisse, inquientis: Mulã etiã gemellos peperisse, quæ quidẽ pro ostento accipiuntur. At Theophrastus, vulgo parere in Cappadocia tradit. Et Aristot.[u] Mulas coire ac

gignere in Syria supra phœnicen, refert: sed id genus diversum esse, quanquam simile: & ut idē [x] procreant ejusmodi Mulæ suo in genere: cujus rei argumento illæ sunt, quæ tempore Pharnacæ, patris Pharnabuzi in terram Phrygiam venerunt, quæ adhuc extant. Hactenus de Mula satis.

[a] *4 gener anim.* 4. [b] *lib.* 15. *cap.* 10. [c] *de divinat tit. de trascop* [d]. *theatri lib.* 3. *pag.* 358. [e] *de rer. var. lib.* 7. *c.* 33. *pag.* 343. [f] 3. *de nat. mulieb.* 12. [g] 1. *epist.* 70. [h]. 11. *hist nat.* 49. [i] *ling. lat in appen. lit.* G. *pag.* 958. [k] *volum.* 3. *lib.* 1. *fol.* 612. [l]. *com utri ling.* [m] *de rer var. l.* 7. *cap.* 33. [n] *lib.* 7. *polymnia inscrip pag.* 471, *idem citat Zuing. theatr, vol.* 5. *l.* 4. *pag.* 1476. [o] *Zuing. vol.* 5. *l.* 4 *p* 1440. [p] 2. *gener. an.* 8. [q] *Erasmus adag. chiliad* 1. *cent.* 5. *ad* 83. [r] 2. *Ennead.* 7 [s] *lib.* 8. *cap.* 44 [t] 6 *hist an.* 22. [v] 6. *hist. an.* 24. [x] 6. *hist. an.* 36.

CAPUT XIIX.

De Rhinocerote, & de Vulture pauca.

CUm de Hermaphroditis brutis etiam dictum fuerit animusque sit peculiari libro quomodo sexus in homine mutetur, & ex fœmina mas fiat, ostendere, pauca quædam de Rhinocerote, qui tantùm mas, & de Vulture qui tantùm fœmina dicitur, adspergere lubet.

Rhinoceros ergò sexus discrimen non habet, sed omnes ejus generis mares apparent, fœminæ nunquam, ut Montanus [a] scriptum

reliquit:

reliquit: quæ ex Oppiano [b] desumpta, qui id asserit, addens, se ignorare unde nascantur.

πάντες δ' ἄῤῥενες εἰσὶ, καὶ οὔποτε θῆλυς ὁρᾶται
καὶ πόθεν, οὐκ ἐδάην: mox.
εἴτε πρὸς ἀλλήλων, τέρας ἄγριον, ἐκφύονται
Νόσφι πόθων, καὶ νόσφι γάμων, καὶ νόσφι τόκοιο.

Omnes verò mares sunt, nec unquam fœmina conspicitur

Et unde (scil. oriantur) non novi. mox.

An deniq; à sese mutuo mõstrũ horrendũ procreẽtur
Sine amoribus, sine nuptiis & sine partione.

Sane omnes mares esse dicit, & sine compare nasci, quod verisimile facere conatur συναθροισμῷ aliquot animalium, quæ sine concubitu comparis nascuntur: de quibus & Aristotelem vide in problematibus [c]. Verum dum Oppianus hoc loco ait πρὸς ἀλλήλων, addit Brodæus in suis in eum locum notis, hoc utita se habeat, necesse tamen est, singulis utramq; vim inesse, & in Leporibus conspicimus, qui sine mare quoq; gignunt. Et Bodinus in suis commentariis in hæc verba, inquit: aut necesse esse Rhinocerotas mutuo marium coitu genus propagare, ut solent Lepores absque fœminis.

Vultures è contra omnes fœminas esse, Basilius Magn⁹ [d] & Zezes historic⁹, Phile in Jambis, ibidemq; Arsenius, [e] scribunt, & tamen parere & conservare suum genus: quod jam ante á viris doctis ex Aristotele est refutatum. Sed lubet ipsius Phile [f] versus adponere.

θῆλυς δὲ πᾶς γὺψ, καὶ σπορᾶς ἄνευ κύει: & mox.
τοὐναντίον δὲ φασὶ τοὺς Αἰγυπτίους
τίκτοντας ὠὰ τῇ σπορᾷ τῶν ἀῤῥένων.
Non masculos hoc fert genus, sed fœminas,
Sed non idem hoc usuvenire Aegyptiis
Existimatur ova qui maris satu
Dant.

Herapollo in Hieroglyphicis [g] inquit, matrem significantes, Vulturem pingunt, quod in hoc animantium genere mas non sit: cum amore concipiendi exarserit, vulvam illæsam ad Boream aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinq;, quibus nec cibum, nec potũ omnino capit, fœtus procreationi intentus. Et Plutarchus [h] θῆλυ πᾶν τὸ γένος ἐστὶ, καὶ κυίσκονται δεχόμενοι τὸν ἀπηλιώτην, ὥσπερ τὰ δένδρα τὸν ζέφυρον. Ægyptii perhibent totum Vulturũ genus esse fœmineum, & concipere Subsolani flatu excepto, sicut arbores Favonii admisso spiritu. Quare Ælianus, [i] Vulturem non nasci marem ajunt, sed fœminas omnes generari: quam rem non ignorantes hæ bestiæ, pullorumq; solitudinem ac inopiam timentes, ad gignendos pullos talia machinantur: Adversæ Austro volant: vel si Auster non spirat, ad Eurum ventũ, oris hiatu se pandunt: spiritus venti influens, ipsas implet. Vultures etiam ova nõ excludere, sed pullos potius parere, eosq; statim à partu volatiles esse intellexi: hæc ille. Hœschelius in notis suis in Herapollinẽ, Ammianus Marcellinus [k] per Vulturem naturæ voca-

vocabulum pandunt, quia mares nullos poſſe inter hos alites inveniri, rationes memorant phyſicæ.

Huc referre poſſumus quæ Oppianus de quibuſdam piſcibus abſq; ſeminis propagatione natis, vel è limo, vel è ſpuma maris, recenſet.

ἐςὶ δ᾽ ὅσ᾽ οὔτε γάμοισι φυτεύεται, οὔτε γονῆσι
τίκτεται, αὐτοτέλεςα, καὶ αὐτόῤῥεκτα γένεθλα,
ὄςρεα μὲν σύμπαντα, τάτ᾽ ἰλοι τίκτεται αὐτῆ.
κείνων δ᾽ οὔτε τι θῆλυ πέλει γένος, οὐδ᾽ ἐπ᾽ ἀμοιβῆς
ἄρσενες, ἀλλ᾽ ὁμόφυλα καὶ εἴκελα πάντα τέτυκται.

Sunt autẽ quæ neq; nuptiis procreãtur, nec è ſemine.
Naſcuntur, ſpontè producta & ſpontè nata ſecula.
Oſtrea quidem omnia, quæq; limo procreantur ipſo
Horum autem neq; ullus eſt fœmineus ſexus, neque contra
Mares, ſed unius modi & ſimilia omnia ſunt.

Tandem quomodo per Vulturem & Scarabæum, maſculo fœmineum ſexum, Ægyptii ſacerdotes ſignificarunt, multis Pierius in Hieroglyphicis [m] explicavit: quo Lectorem relegamus.

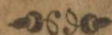
Aliud de Hermaphroditis ꝙ dicam non habeo, niſi lubeat & plantæ meminiſſe, quam Orchidem hermaphroditicam ſecundũ Cornelii Gemmæ, Lobelus in ſuis obſervationibus, & ex eo herbarii Lugdunenſis collector, nominat.

Lubet ergo tractatum hunc Verſibus Jul. Cæſaris Scaligeri concludere, quæ in ſua Farragine [n] habentur, in Cynidracontem.

Miſta

Mista lupo canis est signata voce licisca:
Seq; Cani, atq; etiam miscet Hyæna lupo.
Tigris item, Vulpesq; Cani, Pardusq; Leæna.
Perdicem patitur quæ parit ova domi.
Sic aliis alias species mutare figuris,
Priscaq; se in facies induere ore novas.
At neq; naturæ, neq; carminis ambitus ullus
Ingenii capiant semina mista tui.
Mula, onager, Lupus, Ursus, Aper, Crocodilus, Hyæna,
Solus equus non es, nilq; Leonis habes.
Crusta homina rabiosa habeat larvata figuras.
Nullum animal, nullum, nil nisi Erynnis eris.
Immò nec illa habeat: tu non illius imago es.
Ast illa est potius oris imago tui.

[a] *lib. de diff. anim. pag.* 34. [b] *lib.* 2. *de venat. vers.* 560. [c] 10. *probl.* 58. [d] *orat.* 3. *in Hexeam. Vide & Matth. Glyc. annal lib.* 1. [e] *in præfat.* [f] *in Vulture p.* 27. [g] *lib.* 1. *c.* 11. [h] *Rom. quæst.* 93. [i] *lib.* 2. *anim.* 46. [k] *lib.* 17. [l] *lib.* 1. *halieu ver.* 762. [m] *l.* 18. *f.* 132. [n] *pag.* 196. *edit. Comel. an* 1600. *in* 8.

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

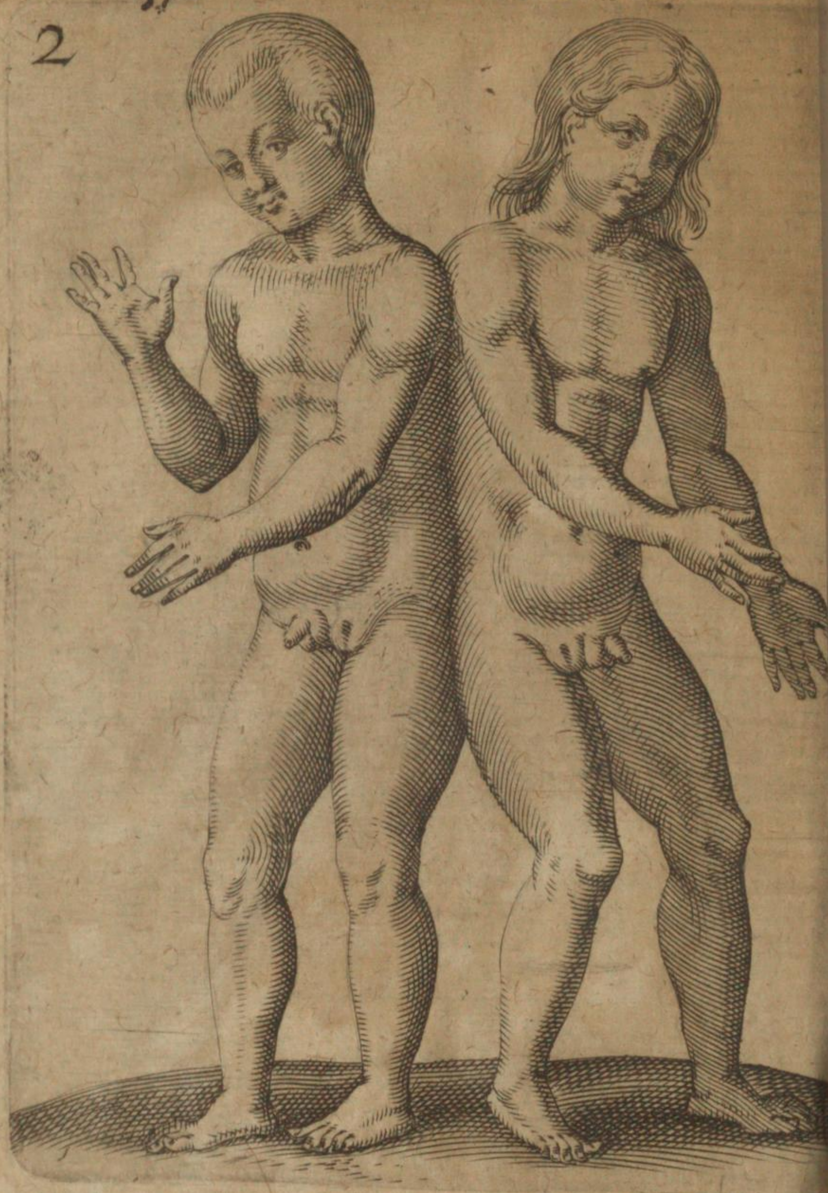
ICONES ALIQVOT HERMAPHRODITORUM & MONSTROSORUM PARTVVM.

Oo Figu-

Figura

Hermaphroditum utroque sexu donatum, & quidem genitalibus in inguine juxta se invicem positis, exprimit.

2

Hermaphroditos gemellos, dorso co-hærentes, in agro Rorbachio ad Heidel-bergam anno 1486. natos, propter geni-talium diversum in inguine situm, ex-hibet.

3

Hermaphroditum proponit, cui supra membrum virile, muliebre pudendendum, quod tamen inutile, contigit.

see pp 16-17

FIGU-

Hermaphroditorum apud Indos officia, quibus jumentorum loco ad onera ferenda utuntur, exhibet, uti plenius cap.37.expressimus.

Figura

Puellæ est annorum ſedecim in Anglia natæ, de qua cap. 9.

FIGU-

Figura

Fœtus MONSTROSI in pago PRUST territorii DANTISCANI editi

ANNO DOMINI

M DC XIII.

die XXVII. Feb.

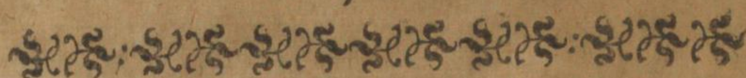
bona fide

delineati & descripti

à

JOACHIMO OLHAFIO
Phylosoph & Medic. D.
DANTISCI
Physico & Anatomes
Professore

ad editionem Dantiscanam
typis HÜNEFELDIANIS
Anno 1613.

EPIPHRASIS.

ANno Domini MDCXIII. die 27. Februarii stylo Greg. post horam sextam matutinam, Anna, filia Simonis Beneken libitinarii in pago Prust, uno milliari ab urbe Dantiscana, uxor Bartholomæi Krop sutoris pagani, ætatis suæ annum agens circiter 25. elapsis 32. hebdomadibus à die nuptiarum, in auras vitales enixa est tres infantulos: 1. fœmellam sanam quo ad omnia, & bene conformatam. 2. fœtum monstrosum, quem hîc describemus. 3. rursus fœmellam optimè conconformatam. Duæ puellæ non longè à partu baptizatæ sunt, & earum una usque in vesperam Kalend. Martii, altera usq; ad ingressum diei. 2. Martii vitam protraxit. Fœtus autem monstrosus ut in lucem edebatur, nonnihil sese commovit, mox tamen & moveri & vivere desiit. In eo itaque hæc præcipuè observata sunt.

QVO AD FORMAM externam.

CApput magnum ad proportionem reliqui corporis, suturis præditum disjunctis, cute, pericranio & dura matre potius cohære-

sceris

ſcens quàm oſſibus: quorum etiam conſiſtentia cartilaginea magis quàm oſſea.

II. Labium ſuperiùs duobus in locis fiſſum, ad formam labii leporini.

III. Oculus uterque arctè occluſus

Apertis & diſſectis palpebris dextris, oculus manifeſtè apparebat. In ſiniſtris autem oculi nullum veſtigium.

IV. Utroq; latere capitis poſt aures & uſq; ad colli latera ſub cute folliculus erat membranoſus, continens in ſe materiam ſimilem humori vitreo oculorum, conſiſtentiæ ſcilicet lentæ & viſcidæ, nec non inſtar vitelli in ovo ſubflavam.

V. Thorax ſeu medius venter ſatis quidem craſſus; ſed partium continentium, ut cutis pînguedinis, carnis & oſſium, potius craſſitie, quàm cavitate, quæ ob vertebras thoracis introrſum protruſas erat anguſtiſſima.

VI. A ſummitate thoracis & ſcapulis propendebant duo brachia cum manibus appenſis, quarum dextra pollicem, digitum indicem, medium & minimum habebat integros annularem verò ſeu minimo vicinum media parte mutilum:

In ſiniſtra manu deficiebat ex toto digitus annularis.

Omnibus autem digitis, non modo integris ſed & mutilo, ungues naturaliter adpoſiti.

VII. Abdominis ſeu infimi ventris pars

aderat

aderat posterior è vertebris conflata, una cum osse coccygis: Ab ea autem, cum primum inspiciendus traderetur fœtus, instar sacci propendebat membrana quædam tenuis continens viscera thoracis & abdominis, cor scilicet, pulmonem, hepar, lienem, ventriculum & intestina, quæ etiam colore satis rubicundo transparebant. His tamen etiam cutim ab initio undiquaque circumjectam (sed citra pinguedinem, panniculum carnosum & musculos) post partum violentiâ quadam aut studio intimius fœtum perspiciendi dilaceratam & detractam fuisse postea deprehensum est.

VIII. E dextro latere vertebrarum producebatur crus unum: quod primò sinistrorsum inde reflectebatur, mox sursum juxta longitudinem dorsi usque ad cervicem assurgebat. Pictor tamen & sculptor crus illud, ut conspici posset, sinistrorsum adhuc magis reflexum exhibuere. Hujus pedi extremo tres saltem digiti adnati, una cum unguibus: pollex scilicet, vicinus pollici & minimus, duo autem intermedii deficiebant.

QVO AD PARTES internas.

CErebrum erat valde flaccidum, in medio dextræ & sinistræ partis divisum, non modo usque ad corpus callosum, sub quo tertius cerebri ventriculus reperiri solet, sed etiam usque ad basin: Refertum copia ichoris subflavi,

ſlavi, qui etiam poſteriorem cranii protube-rantiam ferè inanem replebat. Ventriculi duo ſuperiores valde ampli. Vertice capitis jam ad-aperto & ad tabulam converſo, cerebrum to-tum illicò in tabulam excidit.

II. Auris utraque bene, ut videbatur, con-formata aderat.

III. Poſt linguam parte anteriore & non-nihil dextrorſum erat larynx cum aſpera arte-ria deorſum vergens: parte poſteriore & ſini-ſtrorſum nonnihil gula ſeu œſophagus.

IV. Oeſophago in media parte thoracis ſubſtatæ erant glandulæ tres ſubalbæ, figurâ renum: quarum dextra & ſiniſtra aperta re-num itidem conformationem intus præ ſe fe-rebant, quo ad cavernulas & principia urete-rum; Media autem talibus cavernulis erat de-ſtituta. Veriſimile tamen eſt, glandulas iſtas non fuiſſe renes (quippe cum iis nec ureter ali-quis adnecteretur, nec veſica) Sed potius ex-plevisſe locum corporis glanduloſi, quod alias huic ductui parte poſteriore & ad latera ſolet eſſe adnatum.

V. Cor exiguum ut in aviculis & piſcibus mediocribus diaphragmate diſſecto, à parte infima thoracis, imo ad dextrum ventriculi la-tus, propendere obſervabatur.

VI. Huic ad nexum pulmonis aliquot ve-ſtigium, ut & aliud corpus ſiguræ turbinatæ, inſtar cordis, continens intus ſanguinem ſub-atrum.

VII. His adnectebatur corpus quoddam contextum è vasis, venis præcipuè, ut videbatur, quibus nullum parenchymma circumjectum. Idque vice hepatis, quod aliâs non conspiciebatur.

VIII. Ei in sinistro latere sive ad sinistram fundi ventriculi sedem respondebat corpus rotundum satis crassum, quod incisum profundebat humorem fœculentum subnigrum. Videbatur esse lien: E cujus parte concava, seu potius plana, assurgebant tria tubercula, similia papillis mamillarum, intensè rubra, & superficiei levigatæ: unum magnitudine grani piperis, duo alia magnitudine seminis canabis.

IX. In medio istorum, ventriculus oblongus & secundū proportionem reliqui corporis parvus, interna superficie satis rotundus, materia subalba, chylosa & mucosa refertus.

X. Ventriculo adnexa intestina satis tenuia, ut in genere gallinaceo, & piscibus haud adeo magnis, ejusdem ferè inter se amplitudinis seu crassitiei, præterquam in parte inferna, quæ recto intestino vicinior: coloris subrubri intus continentia materiam subalbam aut subflavescentem.

XI. Ei parti, quæ in rectum intestinum terminabatur adnatum erat corpus quoddam glandulosum, subalbum & satis durum, aliud corpusculum candidum instar aculei sibi infixum habens. An istic principium ossis in alterum crus, quod deficiebat, deducendi?

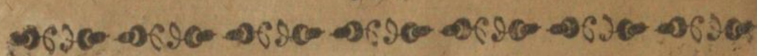
XII. Caro

XII. Caro per totum corporis habitum incisa, non rubra occurrebat, sed subalba velut spongiosa aut potius glandulosa, intus quibusdam granulis referta, instar ovorum in piscibus. Ex omni autem parte incisæ istiûs carnis effluebat sanies subflava.

XIII. Funiculus vasorum umbilicalium ea parte, qua corpus subintrabat ferè erat dilaceratus, ita ut progressus vasorum umbilicalium in fœtum observari haud posset. Interim duas venas amplissimas & unam duntaxat arteriolam, communi intestinulo involutas, perque funiculum hunc progredientes observare licuit.

XIV. Vesicæ urinariæ, & partium genitalium nulla deprehensa vestigia: adeoque de sexu nullum indicium. Videtur tamen declinasse ad femininum, tum quia seminis & sanguinis frigiditatem arguant duæ fœmellæ associatæ, tum quia cordis parvitas & una duntaxat arteriola umbilicalis indicent inopiam & languorem caloris, qui generatricis facultatis instrumentum est primarium; Tum demum, quia os coccygis retrorsum valde erat contortum, ut solet in fœminis magis esse quàm in viris.

Viro Magnifico & Præcellentiß.

DD. CASPARO BAUHINO

Acad. Basileens. RECTORI, Botanico & Anatomico meritissimo,

Nec non illustriß.

WIRTENBERGICI DUCIS Medico felicissimo, Domino & amico perpetuis obsequiis honorando.

S P D.

VAldè alienus essem ab omnibus Gratiis, si tam gratiosè à vobis meo licet nullo merito, ad synedrium anatomicarum Gratiarum provocatus non comparerem. En igitur, Vir Præcellentißime, ne ἀσύμβολος accedam, historicam hanc de fœtu monstroso nuper hîc in vicinia edito commentatiunculam: non tam in ἀντίδωρον præclarißimæ vestræ observationis anatomicæ, qua me informastis, de expurgatione vomicæ pulmonum, imò & puris in thorace collecti, ad vias urinarias, quàm εἰς χάριτος ἀντιχάριν, aut saltem ἀντιχάριτος symbolum. Vestrum erit amicè hæc, ut soletis omnia, excipere, & ingeniosè, ut valetis, perficere; illudq́; Apulejanum nobis largiri, omnibus bonis in rebus conatus in laude, effectus in casu est. Quod si etiam aliorum, quæ hîc rara occurrêre, desiderium vos tenet, en & hæc accipite. Anno superiore 1612. 20 Martii, die æquinoctii verni in granario quodam suburbano per dies aliquot continuus quasi sibilus murium aut potius stridor ad certum parietis latus sese prodidit. Quæ res tandem ædificii possessorem impulit,

impulit, ut tabulas aliquas, quibus murus ille subfultus erat, amoveri curaret. Viâ itaq; sic patefactâ novem vivi benéque saginati glires prosiliunt, monstroso spectaculo caudis invicem cohærentes; ita quidem ut singulæ singulis caudæ unius digitorum internodii ferè distantia à trunco invicem arctissimè coirent, & velut connatæ esse viserentur, apicibus caudarum omnium in unum fasciculum quàm tenacissime constipatum desinentibus. In pavimentum delati obnixè quidem sese movebant, sed parum promovebant, unius semper motu alterius motum elidente, neq; ulla quamvis molestissima jactatione tractionéque segregari ab invicem poterant. Imò ne mortuam quidem hanc velut hydram novem corporum, licet ultrò citróque à variis spectatoribus subagitaretur, quispiam disgregare aut divellere potuit.

Rursus eodem anno 1612. Mense Octobri & sequentibus in præterlabente Modlavia, ipsoq; adeo Vistulæ ostio stupenda apud nos apparuit multitudo pisciculorum è mari adverso flumine irruentium, quos contriscos Theophrastus, Albertus pungitios, alii aculeatos, vulgò Stechbüttel *vocitant: adcò ut totus istorum fluminum alveus iis veluti stiparetur, & vix amplius acatiis sulcari posset. Certa fama est piscatori cuidam remum alicubi undis immissum ita densè in ista pisciculorum colluvione hæsisse, ut vix moveri magno nisu potuerit. Præcedentibus aliquot mensibus præter morem aliorum piscium observabatur penuria, forsan quod isti exercitui ingruenti paulatim cedere cogerentur. Haud raro etiam pisces alii iis in locis, ubi aculeati isti commorabantur, aquæ innatare visi sunt, toti languentes*

guentes & velut semimortui ita ut nullo negotio vel manibus piscantium prehendi possent. Tandem, & eosdem pisciculos paulatim mortuos & fœtentes in ipsa ripa conspeximus. Ingens hæc copia per mensem Octobrem, Novembrem, Decembrem & Januarium lintribus & vasis capacioribus inde exportabatur in officinas ad id variis in locis extructas, ubi singulari artificio pinguiorem pisciculorum substātiam seu halecem extrahebant, donec tandem & copia eorum imminueretur, & pinguedo in iisdem desiteret. His vale, & me patrocinio tuo comprehensum fove. Salutem adscribo officiosam Præcellentissimo D. FELICI PLATERO Archiatro vestro jam emerito, cui etiam gratias habeo pro communicata historiola de homine surdo & muto à nativitate, qui non solum Oecolampadio olim concionante, ex motu labiorum illius, sensum aliquem eorum, quæ dicerentur, perceperit, sed & tabulam secum ferens creta annotarit, quæcunque adstantibus indicare in animo haberet. Iterum valete Europæ lumina: Dantisci 7. Martii Anno 1613.

V. M. P.

studiosè colens

JOACHIMUS OLHAFIUS,
Philos. & Medic. D. è Monte
Pessulano, Physicus & Anatomicus Profess. Dantisc.

FINIS.

Sphalmata typographica graviora, Lector benevolus ſic corrigat.

Pag.12. lin.3.*vocent,olim. l.17,cap.2,num.6, p.14,l.2,* πτέχων*,ut. p.16, l.13,ſic &. p.18,l.30, p.436,lit. p.22,l.11,utrumque. p.30,l.15,amne,tuliq; p.35,l.19,inveniuntur,ait. p.37.l.15,Camers. p.42,l.22,ut 3,de. p.49.l.25,nativa. l.27,neceſſariarum. p.52,l.25,literæ h: nam quæ nunc e appellatur, ab antiquis g vocabatur. p.58,l.35,4.gen. p.70,l.14, Ælianus: in. p.75,l.18, in has. p.86,l.3,Plinius aſſerit. p.91,l.4,c.14, l.19,555,l.6, p.92,l.15,triulcum. p.114, l.11,quæ vento. p.115,l.4.Aſtra novam.l.19,x.l.2, p.129,l.15,contingit,niſi fortè mulier in ipſo momento,quo hæc corpori ingruunt,vel. p.145,l.8,Satyriſcus. p.146, l.16.fugiunt. p.161.l.11,ſuc.cap.71, l.18,cap.72, p.163,l.18,* ὁ ἐςὶ *p.177,l.1. Ariſtocles. p.179,l.18.telum. p.182,l.1,fil.ex.l.27,&.l.36, p.185,l.25,alium ulterius. p.199.l.16,Burdi Gallorum. p.203,l.28,reb.Ital. p.205,l.3,Hic ut. l.18.agrorum & ſylvarum. p.225,l.26.ſubitò occurrens. p.231.l.1,onirogmos. p.233,l.25,* ἐφιάλτίω *.l.28* ἐφιάλτιον *p.238,l.26,c.l.1,cap.l.33,Schenck. l.1,obſ. p.249.l.16,copulationem iſtam &.*

